(Foreløpig utgave)

NOU Norges offentlige utredninger 2016: 11

Regnskapslovens bestemmelser om årsberetning mv.

NOU 2016: 11

Regnskapslovens bestemmelser om årsberetning mv.

Utredning fra utvalg oppnevnt ved kongelig resolusjon 19. september 2014.
Avgitt til Finansdepartementet 24. juni 2016.

Foreløpig utgave

Foreløpig utgave

Til Finansdepartementet

Regnskapslovutvalget ble oppnevnt ved kongelig resolusjon 19. september 2014. Utvalget skal gjennomgå regnskapsloven med sikte på å modernisere og forenkle regelverket, samt tilpasse de norske reglene til nytt EØS-regelverk på området. Utvalget er bedt om å dele utredningsarbeidet i to, hvorav den første delen inneholdt forslag som gjennomfører EØS-reglene i norsk rett, og den andre delen behandler øvrige spørsmål.

Utvalget la frem sin første delutredning, som ble utgitt som NOU 2015: 10, 26. juni 2015. Utvalget legger med dette frem sin andre utredning. Forslagene i utredningen er enstemmige unntatt på to punkter. På hver av disse punktene har ett medlem tatt dissens.

24. juni 2016

Erlend Kvaal
leder

Stig Berge
Elisabet Ekberg
Aase Aamdal Lundgaard
Tove-Gunn Moen
Rune Tystad

Britt Torunn Hove
Tonny Stenheim
Per Fiskerud
Geir Karlsen

Foreløpig utgave

Innhold

1 UTVALG, MANDAT, ARBEID 13

1.1 Utvalget 13

1.2 Mandat og organisering av utredningene 13

1.3 Utvalgets arbeid 18

2 SAMMENDRAG 19

2.1 Utvalgets forslag til ny regnskapslov fordelt over to delutredninger 19

2.2 Årsberetningen og annen forklarende og beskrivende informasjon 19

2.3 Regnskapsåret 22

2.4 Delårsrapportering 23

2.5 Valuta og språk 23

2.6 Offentlighet, innsending og signering 24

2.7 Regnskapslovens bestemmelser om forordningen om bruk av internasjonale regnskapsstandarder 25

2.8 Utvikling av regnskapsreguleringen for regnskapspliktige som ikke er omfattet av regnskapsdirektivet 25

2.9 Regnskapsplikt for filialer 26

2.10 Utbyttenøytralitet 27

2.11 Gjennomgående utbytte og konsernbidrag 28

2.12 Krav til å utarbeide åpningsbalanser og mellombalanser 29

2.13 Norsk deltakelse i internasjonal regnskapsutvikling 29

3 ÅRSBERETNING OG ANNEN FORKLARENDE OG BESKRIVENDE INFORMASJON 31

3.1 Mandatet 31

3.2 Gjeldende rett 32

3.2.1 Innledning 32

3.2.2 Årsberetningen 34

3.2.3 Redegjørelse om foretaksstyring 45

3.2.4 Redegjørelse om samfunnsansvar 48

Foreløpig utgave

3.2.5 Revisors oppgaver og plikter i forhold til årsberetningen 51

3.3 EØS-rett 53

3.4 Regulering av årsberetning i Sverige og Danmark 61

3.4.1 Sverige 61

3.4.2 Danmark 61

3.5 Trender i rapportering av forklarende og beskrivende informasjon 62

3.5.1 Innledning 62

3.5.2 Rapportering av opplysninger om arbeidsmiljø, likestilling, diskriminering og ytre miljø 64

3.5.3 Rapportering om foretaksstyring 65

3.5.4 Rapportering om samfunnsansvar 70

3.5.5 Annen forklarende og beskrivende informasjon 74

3.6 Utvalgets vurderinger 82

3.6.1 Utvalgets overordnede prioriteringer 82

3.6.2 Lovtekniske valg 84

3.6.3 Differensiering 84

3.6.4 Hvem skal avgi årsberetningen? 86

3.6.5 Separate rapporter 87

3.6.6 Generell redegjørelse om virksomheten 88

3.6.7 Særskilte foretaksspesifikke opplysninger 90

3.6.8 Redegjørelse om foretaksstyring 92

3.6.9 Annen forklarende og beskrivende informasjon 93

3.6.10 Konsernberetning 95

4 REGNSKAPSÅRET 115

4.1 Innledning 115

4.2 Gjeldende rett 115

4.3 Tidligere utredninger og regnskapsår 117

4.4 Regnskapsår i Sverige og Danmark 118

4.5 Avvikende regnskapsår og skatt 120

4.6 Regnskapsår og utarbeidelse av nasjonal statistikk 121

Foreløpig utgave

4.7 Regnskapsår og innsending av årsregnskap mv. 123

4.8 EØS-rett 123

4.9 IFRS for SMEs 123

4.10 Utvalgets vurderinger 124

5 DELÅRSREGNSKAP 131

5.1 Innledning 131

5.2 Gjeldende rett 131

5.3 EØS-rett 134

5.4 IFRS / IFRS for SMEs 134

5.5 Delårsrapportering for ikke-børsnoterte foretak i Sverige og Danmark135

5.6 Utvalgets vurdering 136

6 VALUTA OG SPRÅK I REGNSKAPSDOKUMENTER 138

6.1 Gjeldende rett 138

6.2 Forslag til regulering i delutredning I 141

6.3 EØS-rett 142

6.4 IFRS for SMEs 142

6.5 Sverige og Danmark 142

6.5.1 Sverige 142

6.5.2 Danmark 143

6.6 Utvalgets vurderinger 144

6.6.1 Regnskapsvaluta i årsregnskapet (selskapsregnskapet) 144

6.6.2 Valuta i konsernregnskapet 145

6.6.3 Presentasjonsvaluta 146

6.6.4 Språk i regnskapsdokumenter 148

7 OFFENTLIGHET, INNSENDING OG SIGNERING 150

7.1 Innledning 150

7.2 Offentlighet og innsendingsplikt 151

7.3 Forsinkelsesgebyr mv. 161

Foreløpig utgave

7.4 Signering mv. 165

7.5 Utvalgets vurderinger 166

8 REGNSKAPSLOVENS BESTEMMELSER OM FORORDNINGEN OM BRUK AV INTERNASJONALE REGNSKAPSSTANDARDER MV. 176

8.1 Innledning 176

8.2 Forslaget i delutredning I 176

8.3 Utvalgets vurderinger 177

8.3.1 Lovstrukturelle betraktninger 177

8.3.2 Konsernregnskap for børsnoterte foretak 178

8.3.3 Årsregnskap (selskapsregnskap) for børsnoterte foretak 178

8.3.4 Årsregnskap (selskapsregnskap) for børsnoterte foretak som ikke har konsernregnskapsplikt etter IFRS 179

8.3.5 Regnskapslovens regler som gjelder for foretak som utarbeider sitt regnskap etter EU-godkjent IFRS 179

9 UTVIKLING AV REGNSKAPSREGULERINGEN FOR REGNSKAPSPLIKTIGE SOM IKKE ER OMFATTET AV REGNSKAPSDIREKTIVET 186

9.1 Innledning 186

9.2 Regnskapsregulering for regnskapspliktige i kategori 2 som er små foretak 187

9.2.1 Forslaget i delutredning I 187

9.2.2 Bør forslaget om begrenset regnskapsplikt trekkes tilbake? 188

9.2.3 Er det behov for supplering av lovutkastets bestemmelser om begrenset regnskapsplikt? 189

9.2.4 Detaljerte retningslinjer for utarbeidelse av regnskapsstandard 190

9.2.5 Minoritetsvern – mulighet til å kreve regnskapsavleggelse etter reglene om full regnskapsplikt 191

9.3 Regnskapsregulering for ikke-økonomiske foreninger 192

9.3.1 Utvikling av gjeldende regnskapsregulering for organisasjoner 192

9.3.2 Standardens innhold 193

9.3.3 Regnskapsplikt for ikke-økonomiske organisasjoner i andre land 195

9.3.4 Utvalgets rammer for ny regnskapsstandard for ideelle organisasjoner 195

9.4 Regnskapsregulering for borettslag mv. 197

9.4.1 Boligsameier 197

Foreløpig utgave

9.4.2 Borettslag 199

10 REGNSKAPSPLIKT FOR FILIALER 211

10.1 Innledning 211

10.2 Regnskapspliktige filialer av utenlandske foretak 211

10.3 Innholdet i regnskapsplikten for filialer av utenlandske foretak 214

10.4 Regnskapsplikten for filialer av utenlandske foretak – enkelte problemstillinger 216

10.5 Bokføringsplikt for filialer av utenlandske foretak 218

10.6 EØS-rett 218

10.7 Regnskapsplikt for filialer i Sverige og Danmark 218

10.8 Utvalgets vurderinger 219

11 UTBYTTENØYTRALITET 224

11.1 Innledning 224

11.2 Gjeldende rett 224

11.3 Lovutkastet i delutredning I 226

11.4 EØS-rett 226

11.5 IFRS for SMEs 228

11.6 Reguleringen i Sverige og Danmark 229

11.6.1 Sverige 229

11.6.2 Danmark 230

11.7 Utvalgets vurderinger 231

11.7.1 Bør et system for å ivareta utbyttenøytralitet mellom regnskapsspråk videreføres? 231

11.7.2 Skal urealisert verdistigning kunne deles ut når direktivregulering ikke er til hinder for det? 232

11.7.3 Har utdelingsbegrensninger i direktivet betydning for annet enn aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper? 235

11.7.4 Utforming av direktivbestemte utdelingsbegrensinger 236

11.7.5 Skal utdelingsbegrensninger etter regnskapsdirektivet gjelde også for foretak i kategori 2? 239

Foreløpig utgave

12 GJENNOMGÅENDE UTBYTTE OG KONSERNBIDRAG 241

12.1 Innledning 241

12.2 Gjeldende rett 241

12.2.1 Selskapsrettslig regulering av utdeling av utbytte 241

12.2.2 Regnskapsmessig behandling av mottatt utbytte 243

12.2.3 Selskapsrettslig regulering av konsernbidrag fra datterforetak til morforetak 245

12.2.4 Regnskapsmessig behandling av konsernbidrag fra datterforetak til morforetak 245

12.3 EØS-rett 245

12.4 IFRS og IFRS for SMEs 247

12.5 Gjennomgående utbytte i Sverige og Danmark 248

12.5.1 Sverige 248

12.5.2 Danmark 250

12.6 Utvalgets vurderinger 251

12.6.1 Tillater direktivene gjennomgående utbytte? 251

12.6.2 Er det ønskelig med regulering som legger til rette for gjennomgående utbytte? 254

12.6.3 Utvalgets forslag 255

13 KRAV TIL Å UTARBEIDE ÅPNINGSBALANSER OG MELLOMBALANSER 263

13.1 Innledning 263

13.2 Aksjerettslige bestemmelser 263

13.2.1 Krav om å utarbeide åpningsbalanser og mellombalanser 263

13.2.2 Nærmere om innholdet i åpningsbalansen 268

13.3 Åpningsbalansen som kontrollgrunnlag for skattemyndighetene 271

13.3.1 Innledning 271

13.3.2 Kort om skattereglene ved fusjon og fisjon 271

13.3.3 Beskrivelse av skattemyndighetenes bruk av åpningsbalanser ved fusjoner og fisjoner 273

13.4 EØS-rett 273

13.5 Reguleringen i Sverige og Danmark 274

13.5.1 Sverige 274

Foreløpig utgave

13.5.2 Danmark 274

13.6 Utvalgets vurderinger av kravet om åpningsbalanse 274

13.6.1 Innledning 274

13.6.2 Formålet med åpningsbalansen, brukere og om deres informasjonsbehov dekkes av annen informasjon 275

13.6.3 Åpningsbalanse ved fusjon og fisjon som kontrollgrunnlag for skattemyndighetene 282

13.6.4 Utvalgets tilrådning om krav til åpningsbalanse 285

13.7 Utvalgets vurderinger av kravet til mellombalanse 286

14 NORSK DELTAKELSE I INTERNASJONAL REGNSKAPSUTVIKLING 294

14.1 Innledning 294

14.2 Organisering og finansiering av IASB 295

14.3 Organisering og finansiering av EFRAG 298

14.4 Utviklingen av norske bidrag til IASB og EFRAG 301

14.5 Hvordan andre land har organisert finansiering av IASB og EFRAG 303

14.5.1 Danmark 303

14.5.2 Sverige 303

14.5.3 Storbritannia 304

14.5.4 Tyskland 306

14.6 Utvalgets vurderinger 307

15 ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER 316

15.1 Innledning 316

15.2 Årsberetning 317

15.3 Regnskapsår, innsendingsfrist og gebyrfrist 317

15.4 Valuta og språk 318

15.5 Begrenset regnskapsplikt 318

15.6 Utbyttenøytralitet og gjennomgående utbytte og konsernbidrag 318

15.7 Åpningsbalanse og mellombalanse 319

Foreløpig utgave

15.8 Norsk deltakelse i internasjonal regnskapsutvikling 319

15.9 Andre samfunnsøkonomiske konsekvenser 319

16 REFERANSER 320

17 MERKNADER TIL DE ENKELTE BESTEMMELSENE 323

18 UTKAST TIL ENDRING I UTKAST TIL LOV OM REGNSKAPSPLIKT OG ANDRE LOVENDRINGER MV. 325

18.1 Utkast til endring i utkast til lov om regnskapsplikt 325

18.2 Utkast til lovendringer 337

18.2.1 Utkast til endringer i verdipapirhandelloven 337

18.2.2 Utkast til endringer i aksjeloven 337

18.2.3 Utkast til endringer i allmennaksjeloven 338

18.2.4 Utkast til endringer i selskapsloven 339

18.2.5 Utkast til forskriftsendringer 339

Foreløpig utgave

1 Utvalg, mandat, arbeid

1.1 Utvalget

Ved kongelig resolusjon 19. september 2014 ble det nedsatt et utvalg (Regnskapslovutvalget) som skal gjennomgå regnskapsloven med sikte på å modernisere og forenkle regelverket, samt tilpasse de norske reglene til nytt EØS-regelverk på området. Regnskapslovutvalget fikk følgende sammensetning:

Professor Erlend Kvaal (utvalgsleder), Bærum
Advokat, Stig Berge, Oslo
Statsautorisert revisor Elisabet Ekberg, Bergen
Statsautorisert revisor Aase Aamdal Lundgaard, Oslo
Statsautorisert revisor Tove-Gunn Moen, Sandnes
Seniorrådgiver Rune Tystad, Oslo

Som sekretærer ble oppnevnt statsautorisert revisor Britt Torunn Hove, førsteamanuensis Tonny Stenheim, seniorrådgiver Thomas Yul Hansen og rådgiver Geir Karlsen, begge de to sistnevnte fra Finansdepartementet. Hansen fratrådte 31. desember 2014 i forbindelse med overgang til annet arbeid. Som ny sekretær ble oppnevnt seniorrådgiver Per Fiskerud i Finansdepartementet.

Foreløpig utgave

1.2 Mandat og organisering av utredningene

Utvalgets mandat lyder:

«

I

1. Vurdere endringer som kreves for å gjennomføre direktiv 2013/34/EU (det konsoliderte regnskapsdirektivet)

Utvalget skal gå gjennom regnskapslovgivningen, og utrede hvilke endringer som er nødvendig for å gjennomføre forventede EØS-forpliktelser som svarer til EUs parlaments- og rådsdirektiv 2013/34/EU (det konsoliderte regnskapsdirektivet) i norsk rett. Utvalget skal ikke vurdere direktivets kapittel 10 om rapportering om betalinger til myndigheter. Regnskapsloven § 3-3d forutsettes videreført.

2. Vurdere endringer utover det som er nødvendig for å gjennomføre direktivet

Utvalget skal vurdere om det bør gjennomføres endringer utover de som er nødvendige som følge av det nye regnskapsdirektivet. Ved vurderingen skal utvalget legge til grunn at formålet med regnskapslovgivning er å gi et mest mulig effektivt bidrag til at norske regnskapspliktige viser reelle perioderesultat og stilling etter sunne bedriftsøkonomiske prinsipper. Samtidig skal offentlig regulering av hvordan private innretter sine regnskaper gjøres så enkel og lite byrdefull som mulig.

Regnskapslovgivningen bør bidra til effektiv ressursanvendelse ved at de administrative byrdene som regnskapsplikt medfører for regnskapsprodusentene, står i et rimelig forhold til nytten regnskapsbrukerne har av regnskapene. Utvalget skal derfor foreta en særskilt kost-/nytte-vurdering av ev. forslag til krav som går utover direktivets minstekrav.

Utvalget skal i den forbindelse også vurdere om ulike behov hos ulike grupper av regnskapsbrukere tilsier mer differensierte løsninger enn det som følger av gjeldende regnskapslov. Det bør i den forbindelse vurderes å ta i bruk de særlige løsningene for mellomstore foretak og for mikroforetak som regnskapsdirektivet åpner for. Utvalget bes også om å vurdere å innføre ytterligere forenklingsløsninger for grupper av foretak som har regnskapsplikt etter gjeldende rett, men som ikke omfattes av virkeområdet til regnskapsdirektivet, herunder stiftelser og ideelle organisasjoner samt små enkeltmannsforetak og andre foretak hvor eierne hver for seg eller til sammen har ubegrenset deltakeransvar.

3. Vurdere om det i større utstrekning enn i dag kreves eller åpnes for løsninger som følger av internasjonale regnskapsstandarder

Utvalget skal se på om det innenfor de rammer direktivet tillater, i større utstrekning enn i dag skal kreves eller åpnes for løsninger som følger av internasjonale regnskapsstandarder, og i den forbindelse om og i hvilken utstrekning regnskapslovens grunnleggende regnskapsprinsipper bør videreføres, eventuelt for hvilke grupper av regnskapspliktige. I lys av utvalgets forslag på dette området bes det om en særskilt vurdering av om det er behov for å videreføre forskrift om forenklet anvendelse av internasjonale regnskapsstandarder, gitt med hjemmel i regnskapsloven § 3-9.

4. Vurdere om den rettslige standarden god regnskapsskikk bør videreføres

Det følger av regnskapsloven § 4-6 at årsregnskap skal utarbeides i samsvar med god regnskapsskikk. God regnskapsskikk er en rettslig standard som i stor utstrekning fastsettes av Norsk RegnskapsStiftelse. I Ot.prp. nr. 39 (2004-2005) er det opplyst at standardsettingen i Norsk RegnskapsStiftelse etter departementets vurdering har fungert godt, og har vært et viktig bidrag til utviklingen av forsvarlige rammer for norsk regnskapsavleggelse. Departementet opplyste også at siden forsvarlige rammer for utarbeidelse av årsregnskap også er et offentlig ansvar, ville forholdet mellom standardsetting og forskrift bli evaluert etter at reglene hadde fått virke i noe tid.

Under hensyn til den regnskapsfaglige utviklingen og utviklingen av internasjonal standardsetting, bes utvalget om å utrede om kravet om at regnskap skal utarbeides i samsvar med god regnskapsskikk bør videreføres i sin nåværende form, ev. om den rettslige standarden god regnskapsskikk bør erstattes eller suppleres med direkte henvisninger til regnskapsstandarder. I den forbindelse bes utvalget også om å evaluere Norsk RegnskapsStiftelses rolle i standardsettingsarbeidet, og vurdere om det ev. vil være ønskelig å tillegge internasjonal standardsettingsarbeid større vekt enn i dag ved utviklingen av god regnskapsskikk i Norge. Dersom utvalget mener det er ønskelig å legge større vekt på internasjonalt standardsettingsarbeid, bes utvalget også om å vurdere hvordan det kan legges til rette for mer aktivt norsk arbeid inn mot standardsetting i internasjonale fora fra norske myndigheter og regnskapsfaglige miljøer, herunder vurdere hvordan slikt arbeid mest hensiktsmessig kan organiseres.

5. Vurdere om det er behov for selskapsrettslige tilpasninger for å sikre likt utbyttegrunnlag uavhengig av regnskapsspråk

Ved innføringen av internasjonale regnskapsstandarder (IFRS) i norsk rett ble det gjennomført selskapsrettslige tilpasninger i aksjelovene, herunder innføring av nye bestemmelser om fond for urealiserte gevinster og fond for vurderingsforskjeller. Sistnevnte bestemmelse fremgikk tidligere av regnskapsloven, men ble flyttet til aksjelovgivningen fordi bestemmelsen anses å være selskapsrettslig begrunnet. Med samme begrunnelse er fond for urealiserte gevinster regulert i aksjelovene og ikke i

Foreløpig utgave

regnskapslovgivningen. Det fremgår av forarbeidene til endringen at det er en målsetting at utbyttegrunnlaget er «tilnærmet likt i selskaper som fører årsregnskap i samsvar med IFRS og de som følger regnskapsloven og god norsk regnskapsskikk». Under hensyn til utvalgets øvrige forslag skal det vurderes om målsettingen om tilnærmet likt utbyttegrunnlag tilsier ytterligere selskapsrettslige tilpasninger.

II

6. Vurdere kravene til presentasjon av opplysninger om ikke-finansielle forhold og om det kan gjøres unntak fra noen av disse opplysningskravene for små foretak

Utviklingen på rapporteringsområdet, både i Norge og internasjonalt, reflekterer i økende grad nye informasjonsbehov hos en variert gruppe brukere. Dette har ført til krav om mer kompleks, omfangsrik og variert rapportering, bl.a. med mer vekt på skjønnsmessige fremadskuende vurderinger, og med utvidede opplysningskrav om ikkefinansielle forhold, herunder om foretaksstyring og samfunnsansvar. I EU har dette kommet til uttrykk bl.a. gjennom EU-kommisjonens forslag (COM(2013) 207) til direktiv med nye krav til rapportering av ikke-finansiell informasjon for enkelte grupper av store foretak. Internasjonalt pågår det også et viktig arbeid med å gjøre foretakenes rapportering mer brukervennlig og relevant, bl.a. gjennom såkalt «integrert rapportering».

Utvalget skal i lys av utviklingen som har skjedd og som ventes framover, vurdere behovet for forskjellige løsninger for ulike grupper av regnskapsprodusenter og regnskapsbrukere, herunder særlig kapitalmarkedenes behov for regnskapsmessig sammenlignbarhet, relevans og pålitelighet og små og mellomstore foretaks (SMFsektorens) behov for administrativt enkle løsninger. Utvalget bes i den forbindelse også om å vurdere om og i hvilken utstrekning regnskapslovens årsberetningskrav og andre krav til presentasjon av opplysninger om ikke-finansiell informasjon i større utstrekning kan og bør tilpasses mulige nåværende eller framtidige løsninger for «integrert rapportering», eventuelt om det også bør foretas lempninger i kravene til årsberetning eller andre ikke-finansielle opplysninger for små foretak. Arbeidet til Det internasjonale rådet for integrert rapportering (IIRC) har særlig relevans for denne delen av utvalgets utredning. Dersom utvalget foreslår lempninger i kravene til årsberetning for små foretak bes det også om at utvalget vurderer om det kan være hensiktsmessig eller nødvendig at enkelte krav til opplysninger i årsberetningen erstattes med noteopplysningskrav.

Foreløpig utgave

7. Vurdere kravene til åpnings- og mellombalanse i selskapslovgivningen

Stortinget endret 14. juni 2013 aksjelovene § 2-8 slik at det nå bare kreves åpningsbalanse hvis aksjeinnskudd skal kunne gjøres i annet enn penger eller selskapet skal bli part i en avtale eller noen skal gis særskilte rettigheter, jf. forslag fra Justisdepartementet i Prop. 111 L (2012-2013). Det ble samtidig vist til at det kan være grunn til å se nærmere på om kravet til åpningsbalanse kan sløyfes helt, men at en opphevelse av kravet vil måtte vurderes opp mot åpningsbalansens betydning som del av generalforsamlingens beslutningsgrunnlag i forbindelse med fusjoner og fisjoner, samt skattemyndighetenes behov for å bruke åpningsbalanser i kontrollsammenheng. Det ble på den bakgrunn varslet at Finansdepartementet, i forbindelse med en gjennomgang av regnskapsregelverket i Norge, vil foreta en nærmere vurdering av kravet.

Utvalget bes om å vurdere om det kan være grunnlag for ytterligere lempninger eller tilpasninger i kravet til åpningsbalanser og mellombalanser i selskapslovgivningen.

8. Vurdere adgangen til å benytte avvikende regnskapsår

Etter gjeldende regnskapslov skal regnskapsåret som hovedregel følge kalenderåret.

Regnskapsloven tillater likevel unntak fra hovedregelen for sesongmessig virksomhet samt for filialer og datterselskaper av utenlandske foretak hvor det utenlandske foretaket følger et annet regnskapsår enn kalenderåret. Videre er departementet gitt hjemmel til i særlige tilfeller å gjøre unntak fra hovedregelen ved enkeltvedtak eller forskrift.

Utvalget bes om å vurdere om det er grunnlag for å endre adgangen til å benytte avvikende regnskapsår. Utvalget bes ved vurderingen å se hen til hvilken adgang foretak i andre nordiske land har til å benytte avvikende regnskapsår. Ved vurderingen skal det legges vekt på om avvikende regnskapsår vil gi like god informasjon til regnskapsbrukerne som regnskaper som følger kalenderåret. Det skal videre vektlegges at ordningene som etableres skal være enkle å administrere for Regnskapsregisteret, skatteetaten og andre kontrollmyndigheter.

9. Vurdere om det bør innføres regler om delårsregnskap i regnskapslovgivningen

Gjeldende regnskapslov regulerer ikke utarbeidelse og offentliggjøring av delårsregnskap. Det er imidlertid oppstilt krav om delårsregnskap for enkelte rapporteringspliktige, herunder for utstedere etter verdipapirhandelloven, for enkelte institusjoner underlagt Finanstilsynets tilsyn mv. Utvalget bes om å vurdere om det er behov for særlige regler om delårsregnskap i regnskapslovgivningen. Utvalget bes i den forbindelse drøfte om det er behov for krav til offentliggjøring av delårsregnskap utover dem som i dag er omfattet av særskilte krav i spesiallovgivningen og/eller om det er behov for presentasjons- eller opplysningskrav til frivillig avlagte delårsregnskap, herunder om nasjonale eller internasjonale regnskapsstandarder helt eller delvis bør legges til grunn for slike krav.

Utvalgets vurderinger bør ta høyde for nye eller forventede EØS forpliktelser som svarer til nytt rapporteringsdirektiv i EU. Det bør tas hensyn til at regnskapsbrukere av selskaper med høy aksjeomsetning må gi det norske finansmarkedet tilstrekkelig oppdatert regnskapsinformasjon.

Foreløpig utgave

10. Vurdere reglene om filialregnskapsplikt

Dagens filialregnskapsplikt etter regnskapsloven § 1-2 nr. 13 er særlig begrunnet i hensynet til skatteberegning og -kontroll.

Under hensyn til sine øvrige forslag bes utvalget om å vurdere om filialregnskapsplikten har en hensiktsmessig innretning for å ivareta hensynet til skatteberegning og -kontroll. Ved vurderingen skal det tas hensyn til ev. regnskapsmessige krav som foretaket oppfyller etter hjemstatens regler.

III

Utvalget skal der det er relevant innhente opplysninger om hvordan tilsvarende spørsmål er regulert i andre land det er relevant å sammenligne med.

Utvalget skal følge retningslinjene i utredningsinstruksen, herunder utrede økonomiske og administrative konsekvenser av de forslag som fremmes. Det skal utarbeides lov- og forskriftsutkast som reflekterer utvalgets vurderinger. Utvalgets forslag til nye lovregler skal utarbeides i tråd med retningslinjene i heftet Lovteknikk.

Dersom det anses hensiktsmessig, kan utvalget nedsette egne underutvalg til å utrede bestemte deler av mandatet. Utvalget avgjør selv om og på hvilken måte eventuelle underutvalg skal rapportere til utvalget og forankre sine vurderinger og konklusjoner der. Utvalget kan etter nærmere avtale med Finansdepartementet utnevne eksterne medlemmer og sekretærer til slike underutvalg.

Utvalget kan dele arbeidet i to utredninger.

Utredning av punktene i del I i mandatet skal avgis til Finansdepartementet innen 26. juni 2015.

Utredning av punktene i del II i mandatet skal avgis til Finansdepartementet innen 24. juni 2016.»

Utvalget la frem sin første utredning (heretter omtalt som delutredning I) 26. juni 2015, og den ble utgitt som NOU 2015: 10. Etter avtale med departementet ble arbeidsdelingen mellom delutredning I og delutredning II noe modifisert i forhold til mandatet. Det overordnede formålet for delutredning I ble formulert som å utarbeide et lovforslag som ivaretar Norges forpliktelser etter det nye regnskapsdirektivet 2013/34/EU. Lovutkastet som ble lagt frem, innebar en fullstendig gjennomføring av direktivet, men en del av lovbestemmelsene i dette lovutkastet ble ikke gjenstand for en realitetsvurdering fordi en anså at de i tilstrekkelig grad ivaretok direktivet, og at en full vurdering av dem således kunne utsettes. I lovutkastet var disse bestemmelsene kun en konsekvensjustering av gjeldende bestemmelser. De viktigste deler av mandatet som opprinnelig ble forutsatt vurdert i delutredning I, men som på denne måten ble skjøvet til delutredning II, gjaldt årsberetningen og utbyttereguleringen. I tillegg ble det identifisert en del temaer som kunne ha vært vurdert i delutredning I, men av hensiktsmessighetsgrunner ble skjøvet på, bl.a. bestemmelsene om valuta, språk og offentlighet. Det er nærmere redegjort for denne arbeidsdelingen i delutredning I punkt 1.4.

Delutredning II var i tillegg forutsatt å utrede enkelte forhold som ikke var regulert av direktivet slik det forelå da mandatet ble skrevet. Mandatet punkt 6 peker på forhold som var i ferd med utvikles i direktiv. I oktober 2014, altså én måned etter at utvalget ble nedsatt, ble det fastsatt et direktiv 2014/95/EU som endrer regnskapsdirektivet. Fristen for gjennomføring av dette endringsdirektivet i medlemsstatenes nasjonale lovgivning er 16. desember 2016. Hovedinnholdet i dette endringsdirektivet er å fastsette krav om ikke-finansiell informasjon (som senere i utredningen omtales som annen forklarende og beskrivende informasjon) for særlig store foretak. Innholdet i endringsdirektivet er behandlet i kapittel 3 om årsberetningen.

I brev til utvalget 17. november 2015 har Finansdepartementet bedt om at utvalget også ser på krav til signering i regnskapslovgivningen og mulig bruk av elektronisk signatur. Brevet lyder:

Foreløpig utgave

«Den norske Revisorforening (DnR) har i brev 10. juni 20l4 til Finansdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet (…) tatt til orde for blant annet økt elektronisk håndtering, inkludert signering, av regnskapsdokumenter.

DnR mener underskriftskravet i blant annet regnskapsloven bør forstås som om at det kan dekkes gjennom elektronisk signatur eller andre løsninger som autentiserer den som skal «underskrive». DnR viser imidlertid til at enkelte uttalelser kan tyde på krav om fysisk og skriftlig underskrift, noe foreningen mener er uheldig da dette medfører unødvendige utgifter for næringslivet uten å gi noen merverdi. DnR mener underskriftskravet forsvarlig kan dekkes gjennom elektronisk signatur eller andre løsninger som autentiserer den som skal «underskriver», og at det derfor er behov for at Finansdepartementet avklarer at underskriftskravet i dag kan oppfylles både med fysisk underskrift og elektronisk signatur. Det er etter DnRs oppfatning tilstrekkelig med en uttalelse fra Finansdepartementet for å avklare dette.

Finansdepartementet viser til at underskriftskravet skal ivareta flere hensyn. Det er i brevet fra DnR gitt en redegjørelse for disse. Finansdepartementet ber på denne bakgrunn om at Regnskapslovutvalget i forbindelse med utvalgets annen delutredning, gjør en vurdering av om kravet til signering av regnskapsdokumenter, sett i lys av de hensyn underskriftskravet er ment å ivareta, bør kunne gjøres elektronisk. Utvalget bes også

foreslå eventuelle nødvendige presiseringer i regelverket, som følger opp utvalgets konklusjoner.»

Utvalget har vurdert spørsmål om signering i denne utredningen kapittel 7.

I tillegg til å vurdere de gjenværende spørsmål i mandatet har utvalget gjort noen justeringer av de lovforslagene som er fremmet i delutredning I. For en stor del er dette justeringer som har sammenheng med forslagene i denne delutredningen, men det er også gjort oppretting i enkelte inkurier. Slike opprettinger er nevnt i merknadene til utkast til lovbestemmelser.

Utvalgets lovforslag vises i denne utredningen som endringer i lovutkastet i delutredning I. Kapittel 17 som inneholder denne utredningens lovforslag, har derfor overskriften «Utkast til endringer i utkast til lov om regnskapsplikt». I vedlegg vises et konsolidert lovutkast som setter sammen forslagene i begge utredninger.

1.3 Utvalgets arbeid

For å utarbeide delutredning II har utvalget hatt seks ordinære utvalgsmøter. Møtene har vært halvdagsmøter, og alle har vært avholdt i Oslo. I tillegg til saksbehandling på utvalgsmøter har det i noen grad vært saksbehandling pr. epost.

Utvalget har hatt utstrakt kontakt med instanser som har en sentral plass i norsk regnskapsregulering. Det har vært jevnlig kontakt med Regnskapsregisteret om spørsmål som er behandlet i utredningen, og Kvaal og Stenheim hadde møte med Regnskapsregisteret i Brønnøysund 13. januar 2016. Det har også vært mye kommunikasjon med Statistisk sentralbyrå, og Kvaal og Stenheim hadde et møte med byrået i Oslo 8. april 2016. Det ble videre avholdt et møte med Norske Boligbyggelags Landsforbund og OBOS 5. april 2016 i Oslo, hvor Kvaal, Ekberg og Hove representerte utvalget. Norsk RegnskapsStiftelse har ved flere anledninger fått en orientering om utvalgets arbeid. I tillegg til norske instanser har det vært kontakt med skatte-, statistikk- og selskapsregistermyndigheter i Sverige og Danmark.

Den skriftlige fremstillingen i utredningen er for det meste utarbeidet av utvalgssekretærene Hove og Stenheim sammen med utvalgsleder. Utvalgsmedlemmene har også bidratt med tekster. Førsteamanuensis Caroline Ditlev-Simonsen ved Handelshøyskolen BI har bistått utvalget med utredningstekst om rapportering om samfunnsansvar. Senior manager Elsie Tjeransen i Deloitte har hjulpet utvalget med tekst om regnskapsregler for ideelle organisasjoner, partner Sondre Aannø i Deloitte med tekst om reguleringen av gjennomgående utbytte i Sverige, partner Torben Johansen i BDO med tekst om gjennomgående utbytte i Danmark og Børge Busvold rådgiver skatt i Revisorforeningen med tekst om skattereglene om fisjon og fusjon.

Regnskapsreguleringen er i kontinuerlig endring, og utvalget må, som i delutredning I, ta det forbehold at det ikke er sikkert at all tekst er helt ajour med all regelverksutvikling på det tidspunktet den avgis. Tekstene reflekter status på reguleringen om lag ved utgangen av første kvartal 2016.

Utvalget er rett før avgivelse av utredningen blitt oppmerksom på at det foreligger et høringsnotat fra Barne- og likestillingsdepartementet fra oktober 2015 som foreslår å oppheve opplysningspliktene om likestilling og diskriminering i gjeldende §§ 3-3 og 3-3a. Utvalget har ikke hatt mulighet til å gjøre seg kjent med dette forslaget, og det er derfor ikke tatt hensyn til det i utredningen.

Foreløpig utgave

2 Sammendrag

2.1 Utvalgets forslag til ny regnskapslov fordelt over to delutredninger

I delutredning I fremla utvalget et komplett utkast til en ny lov om regnskapsplikt, som bl.a. har som målsetting å gjennomføre direktiv 2013/34/EU (regnskapsdirektivet) i norsk lov. I delutredning I tok således utvalget stilling til de sentrale deler av regnskapsdirektivet som gjelder årsregnskapet, dvs. bestemmelsene om innregning og måling, regnskapsoppstillinger, noteopplysninger, virksomhetssammenslutninger og konsernregnskap. I tillegg tok utvalget stilling til viktige elementer som ikke direkte følger av direktivet, men som har nær sammenheng med hvordan direktivet gjennomføres. Dette gjelder bl.a. bestemmelsene om hvem som skal være regnskapspliktige, og systemet for utvikling av regnskapspraksis på et lavere nivå enn lovgivningen. Utvalget foreslo en ordning med rettslig bindende regnskapsstandarder som fastsettes av et organ oppnevnt av Finansdepartementet.

Forslagene i den foreliggende utredningen bygger på forslaget i delutredning I. Det er således ikke et komplett nytt lovforslag som utredes her, bare de deler av loven som ikke har vært gjenstand for en grundig vurdering i delutredning I. Det er en rekke emner som drøftes, og forbindelsen mellom de ulike emnene er ikke overalt like tydelig. For å se sammenhengen er det nødvendig å relatere forslagene til lovutkastet i delutredning I.

Foreløpig utgave

2.2 Årsberetningen og annen forklarende og beskrivende informasjon

Utvalget drøfter årsberetningen i kapittel 3. Det utvalget omtaler som årsberetningen i sine vurderinger og i utkast til ny lov omfatter både det som i gjeldende lov heter årsberetningen (dvs. gjeldende §§ 3-3 og 3-3a), men også det som heter redegjørelse om foretaksstyring (§3-3b) og redegjørelse om samfunnsansvar (§3-3c). Gjeldende bestemmelser bygger dels på EØS-direktiver og dels på normer som er utviklet i Norge. Hovedtyngden av regelverket retter seg mot børsnoterte foretak. På denne måten skiller utredningen om årsberetningen seg fra utredningen om årsregnskapet, som for en stor del retter seg mot ikke-børsnoterte foretak. Drøftingen av årsberetningens innhold er relevant for næringsdrivende foretak (dvs. regnskapspliktige i kategori 1, 2 og 3); ikke-næringsdrivende regnskapspliktige (kategori 4) unntas fra årsberetningsplikten etter lovutkastet kapittel 9, men det gis hjemmel til regnskapsstandardsetter til å kreve i regnskapsstandard at også disse avgir årsberetning.

Også langs en annen dimensjon er utvalgets bruk av begrepet årsberetning ulikt gjeldende rett. På samme måte som begrepet årsregnskap i delutredning I ble forbeholdt finansregnskap for den juridiske enheten (dvs. det som i gjeldende lov kalles selskapsregnskap), gir årsberetningen forklarende og beskrivende informasjon for denne enheten. Forklarende og beskrivende informasjon for konsernet gis i konsernberetningen. En slik oppdeling av begrepene brukes også i direktivet, og parallell begrepsbruk gjør det lettere å se hvordan lovutkastet henger sammen med direktivet. Lovteknisk er utkastet til lovbestemmelser om årsberetning formulert som et komplett sett opplysningskrav som gjelder årsberetningen, som det henvises til når det gjelder innholdet i konsernberetningen. Dette er samme lovteknikk som lovutkastet anvender for bestemmelser om årsregnskapet og konsernregnskapet.

For det materielle innholdet i bestemmelsen om årsberetning har utvalget prioritert at de krav som følger av direktivet, skal gjennomføres i norsk lov. Utvalget har også lagt opp til at opplysningskrav som ikke følger av direktivet, heller skal gis i regnskapsstandard enn i lov.

Disse prioriteringene er beslektet med de hovedprioriteringene som ble nedfelt for arbeidet med ny lov i delutredning I. De har imidlertid ikke vært fulgt absolutt, fordi behovet for en konsekvent linje er mindre ved utforming av årsberetningsbestemmelser enn ved utforming av årsregnskapsbestemmelser. Blant annet har utvalget vurdert om de opplysningsplikter i gjeldende bestemmelse om årsberetningen mv. som ikke følger av direktivet, har en funksjon som gjør at de bør videreføres. Valget av lovbestemmelser for årsberetningen er i så måte mindre gjennomgripende enn bestemmelsene om årsregnskapet, for en dårlig fungerende opplysningsplikt vil ikke stå i veien for utviklingen av en velfungerende opplysningspraksis.

Utvalget foreslår at bestemmelsene om årsberetning skal bestå av fem deler. Inndelingen tjener primært til å differensiere mellom plikter som pålegges ulike klasser og kategorier av regnskapspliktige. Inndelingen kan også brukes til å differensiere formalkrav knyttet til oppfyllelsen av de ulike pliktene. Utvalget har bl.a. drøftet om adgang til delegert myndighet til daglig leder til å avgi bestemte redegjørelser kan være et tiltak som gir mer informative beretninger, men det har vært delte syn på dette, jf. omtale nedenfor. Inndelingen av lovbestemmelsen gir for øvrig i liten grad føring på hvordan den regnskapspliktige velger å strukturere sin årsberetning.

Lovutkastet § 9-2 krever at de regnskapspliktige gir en generell redegjørelse for virksomheten som skal inneholde følgende tre elementer, som hver utgjør et ledd: i) opplysninger om arten av virksomhet og hvor den drives, inkludert opplysning om filialer, ii) en rettvisende oversikt over utviklingen og resultatet av den regnskapspliktiges virksomhet, og iii) opplysninger om eventuell usikkerhet om fortsatt drift. Av disse opplysningskravene følger ii) direkte av regnskapsdirektivets artikkel 19 nr. 1, som også er implementert i gjeldende lov, men med noe annen struktur og litt forskjellig terminologi. Det første leddet ivaretar også et direktivkrav om filialopplysning, men er for øvrig uavhengig av direktivet. Tredje ledd om usikkerhet er uavhengig av direktivet. I delutredning I foreslo utvalget at små foretak helt skulle unntas fra krav om årsberetning, men at opplysninger om usikkerhet om fortsatt drift da skulle gis i note. For regnskapspliktige som skal avgi årsberetning, bør opplysninger om usikkerhet om fortsatt drift fremgå der, og de bør inkludere en redegjørelse for eventuelle tiltak for å sikre fortsatt drift. Den generelle redegjørelsen for virksomheten i lovutkastet § 9-2 skal gis av alle regnskapspliktige som ikke er små foretak.

Foreløpig utgave

Alle regnskapspliktige som ikke er små foretak, skal også gi særskilte foretaksspesifikke opplysninger etter lovutkastet § 9-3. Disse består av en liste med konkrete opplysningskrav på avgrensede områder. Noen av disse følger av direktivet artikkel 19 nr. 2; det gjelder foretakets fremtidsutsikter, forsknings- og utviklingsaktiviteter, finansiell risiko og bruk av sikringsvurdering. De resterende er en videreføring med mindre redaksjonelle endringer av direktivuavhengige opplysningskrav om arbeidsmiljø, likestilling, diskriminering og forurensning av det ytre miljø i gjeldende § 3-3 og §3-3a.

Utvalget har hatt en grundig diskusjon av om de sistnevnte bestemmelsene skal være med i loven, og hvilke regnskapspliktige som de i så fall skal gjelde for. Det er bl.a. gjengitt fra studier som viser at opplysninger som gis etter disse bestemmelsene, ofte er knappe og intetsigende. Utvalget mener at små foretak skal slippe å gi slike opplysninger, og det følger av forslaget om at små foretak skal være fritatt fra å avgi årsberetning. Utvalget mener samtidig at det vil være et galt signal å ta bort alle opplysningskrav om temaer som har så stor samfunnsmessig interesse. Utvalget er imidlertid splittet i synet på hvilke regnskapspliktige som skal ha plikt til å gi slike opplysninger. Flertallet mener at plikten skal gjelde alle regnskapspliktige som ikke er små foretak, mens et mindretall (Elisabet Ekberg) mener at den bare skal gjelde for store foretak.

Lovutkastet § 9-4 er en bestemmelse om redegjørelse for foretaksstyring. Utvalgets forslag er at den skal gjelde for «regnskapspliktige som er utstedere med Norge som hjemstat etter verdipapirhandelloven § 5-4 og med verdipapirer notert på regulert marked», dvs. børsnoterte foretak. Både innhold og virkeområde for denne bestemmelsen er det minimum som kreves av regnskapsdirektivet. Deler av bestemmelsen bygger på gjeldende § 3-3b som gjennomførte direktivkrav i en tidligere versjon. Det er imidlertid gjort visse redaksjonelle og begrepsmessige endringer sammenlignet med teksten i gjeldende lovbestemmelse. I tillegg er det lagt til et opplysningskrav om retningslinjer for likestilling og mangfold i foretakets organer. Dette kravet følger direkte av nylige endringer i regnskapsdirektivet.

Lovutkastet § 9-5, som krever opplysninger om aksjeeierforhold, gjelder den samme gruppen regnskapspliktige som lovutkastet § 9-4. Bestemmelsen er identisk med gjeldende § 5-8 i verdipapirhandelloven, som foreslås flyttet til regnskapsloven.

Lovutkastet § 9-6 er ny i forhold til gjeldende lovbestemmelser. Den implementerer artikkel 19a i endringsdirektivet som har overskriften «ikke-finansiell informasjon». Ettersom opplysningene som kreves etter bestemmelsen er av både finansiell og ikke-finansiell karakter, har utvalget foretrukket overskriften «annen forklarende og beskrivende informasjon». Direktivbestemmelsen gjelder foretak av allmenn interesse som har gjennomsnittlig antall ansatte over 500. Utvalget har valgt samme virkeområde for ny lovbestemmelse som direktivet. Foretak av allmenn interesse er definert i lovutkastet i § 1-7 (se delutredning I) som regnskapspliktige hvis aksjer mv. er børsnotert, finansforetak eller annen regnskapspliktig etter forskrift.

Utvalget har valgt en ordlyd på bestemmelsen i lovutkastet som ligger tett opp mot ordlyden i direktivet. Det er nokså åpenbart at det er et uferdig regelsett som medlemslandene er pålagt å gjennomføre ved endringsdirektivet. For de rapporteringspliktige vil bestemmelsen slik den nå er formulert, gi opphav til en del tvil om hva som skal til for å oppfylle den. At bestemmelsen ikke er ment å fungere uten nærmere veiledning, fremgår for så vidt av direktivteksten. Slik veiledning er imidlertid under utvikling, og i påvente av en nærmere konkretisering er det en fordel at norsk lovtekst er formulert tilnærmet likt med direktivet.

Foreløpig utgave

Den foreslåtte bestemmelsen inkluderer krav om opplysninger om foretakenes forhold til samfunnsansvar, bl.a. i tilknytning til miljø, sosiale forhold, arbeidsmiljø, overholdelse av menneskerettigheter og bekjempelse av korrupsjon. I så måte dekker den store deler av de opplysningskrav som følger av § 3-3c i gjeldende lov. Den foreslåtte bestemmelsen, som bygger på direktivteksten, kan likevel oppfattes å være mindre spisset mot spesifikke temaer om samfunnsansvar enn gjeldende § 3-3c. Utvalget anbefaler ikke en videreføring av gjeldende ordlyd i § 3-3c første ledd. Ordlyden i direktivteksten som foreslås tatt inn i norsk lov, er uansett tilstrekkelig vid til at alle hensynene nevnt i gjeldende lov kan bli ivaretatt gjennom utvikling av rapporteringspraksis, veiledning eller regnskapsstandard. Utvalget vil heller ikke foreslå videreføring av bestemmelsen i gjeldende § 3-3c tredje ledd som sier at departementet i forskrift kan fastsette at en rapport i henhold til FNs initiativ for samarbeid med næringslivet eller en rapport innenfor Det globale rapporteringsinitiativet (GRI) kan erstatte opplysningsplikten i paragrafen, fordi en slik bestemmelse ikke vil være i samsvar med direktivet.

Lovutkastet § 9-7 er om konsernberetningen. Innholdet i denne er i sin helhet styrt av direktivforpliktelsene. Regnskapspliktige som har plikt til å utarbeide konsernregnskap, skal også utarbeide konsernberetning. Konsernberetningen har de samme krav til innhold som årsberetningen, og det er ingenting i veien for å integrere den i morforetakets årsberetning. Etter direktivet er kriteriet for å ha plikt til å gi annen forklarende og beskrivende informasjon

for konsernet formulert noe annerledes enn for foretaket, og direktivets kriterium er innarbeidet i lovutkastet.

Utvalget påpeker at videreutvikling av rapporteringspraksis under bestemmelsen om årsberetning avhenger av en effektiv standardsetting på området. Med noen unntak representerer de konkrete opplysningskravene i lovutkastet minimumskravene etter direktivet. Utvikling av god rapporteringspraksis utover direktivets minimumskrav, vil kunne forankres i standardsetting. For det som gjelder annen forklarende og beskrivende informasjon, har direktivet forutsatt at det forefinnes retningslinjer, og EU-kommisjonen har også tilkjennegitt at den vil bidra med frivillige retningslinjer.

Utvalgets forslag til bestemmelse om årsberetningen bygger på en bred beskrivelse av trender i rapporteringspraksis og -regulering med hensyn til forklarende og beskrivende informasjon fra næringsdrivende foretak. Spesielt har USA og Storbritannia hatt en betydningsfull utvikling på dette området, og der styres utviklingen av statlig myndighet eller en standardsetter som har en offisiell status. Det er også flere private initiativer som får mye oppmerksomhet, bl.a. Integrated Reporting. Utviklingen er ikke ensartet, og utvalget kan ikke tilrå at en gjennom lov binder norske regnskapspliktige til et rapporteringssystem ut over det som følger av direktivforpliktelsene. Det er likevel ingenting som forhindrer at foretakene på frivillig basis gir opplysninger som anbefales i de ulike initiativene.

Utvalget går inn for at det skal være anledning til å publisere redegjørelse om foretaksstyring (jf. lovutkastet § 9-4) og annen forklarende og beskrivende informasjon (jf. lovutkastet § 9-6) som separate dokumenter som det vises til i årsberetningen.

Utvalget har videreført gjeldende signeringsbestemmelse for årsberetningen, som i hovedsak innebærer at alle styremedlemmer skal signere og at eventuell uenighet med hensyn til innholdet skal fremkomme i årsberetningen. Utvalget har imidlertid diskutert om det kan være tjenlig å foreta en viss oppmykning av styrets ansvar for deler av den pliktige informasjonen i årsberetningen. Bakgrunnen for denne diskusjonen er en konstatering av at styrets beretning i mange foretak er sterkt preget av standardformuleringer som gjentas år etter år, bare med nødvendig utskifting av tall. Slike repetitive beretninger er ofte ikke særlig informative, og utvalget har drøftet om gjeldende signeringsbestemmelse sementerer en arbeidsform som stimulerer til knappe og repetitive beretninger. En eventuell oppmykning ville kunne ha form av at styret kan delegere fullmakt til daglig leder til å avgi bestemte redegjørelser. En slik delegasjon ville ikke frita styret for det overordnede ansvar for at rett informasjon blir gitt av foretakets administrasjon. Det kan allikevel være en betydelig forskjell mellom å stå direkte ansvarlig for konkrete formuleringer i en tekst som vedtas av styret og som skal ha preg av konsensus, og det å ha et overordnet ansvar for rett informasjon og at en rapporteringsfunksjon blir ivaretatt.

Det er enighet i utvalget om at lite informative beretninger er et problem, men det er ikke enighet om at en oppmykning av ansvarsformulering er et egnet grep for å løse det. Utvalget har ikke sett det som hensiktsmessig å utarbeide særmerknader til dette spørsmålet, slik at en legger frem ett omforent lovutkast hvor gjeldende signeringsbestemmelse gjelder uinnskrenket. En ser det imidlertid som ønskelig at høringsinstanser uttaler seg om spørsmålet om oppmykning av bestemmelsen om signering kan være et egnet virkemiddel for å få mer informative beretninger, og at departementet tar spørsmålet videre.

2.3 Regnskapsåret

Utvalget drøfter reguleringen av regnskapsåret i kapittel 4. Utvalget foreslår at de regnskapspliktige skal kunne vedta det regnskapsåret som passer dem best, likevel slik at

Foreløpig utgave

regnskapsårets slutt (balansedagen) må være den siste dagen i en måned. Dette innebærer en mer liberal regulering av regnskapsåret enn i gjeldende lov. Utvalget har vektlagt flere hensyn i sitt forslag til regulering av regnskapsåret. I første rekke gjelder dette hensynet til regnskapsbrukernes behov for sammenlignbar og informativ regnskapsinformasjon, og de regnskapspliktiges behov for å tilpasse regnskapsåret til foretakets virksomhetssyklus. Dernest er det lagt vekt på de særlige behov som skatteetaten og Statistisk sentralbyrå har for informasjon på kalenderår.

En adgang til å velge 12 ulike balansedager vil etter utvalgets forslag om regulering av innsendingsplikt (se omtale i punkt 2.6), resultere i at antall innsendingsfrister for årsregnskap mv. (regnskapsdokumenter) øker fra to til 12. For at dette skal være håndterlig for Regnskapsregisteret, må det få beskjed om den regnskapspliktiges regnskapsår. Dette foreslås løst ved at den regnskapspliktige er pliktig til å sende melding til Regnskapsregisteret ved endring av regnskapsåret. Slik melding skal sendes Regnskapsregisteret innen utgangen av regnskapsåret før det regnskapsår som ønskes endret. Ved endring av regnskapsår med virkning for inneværende år må Regnskapsregisteret søkes om tillatelse. For å ivareta hensynet til sammenlignbar informasjon og for å unngå at den Regnskapspliktige gjør uheldige regnskapsmessige tilpasninger, foreslår utvalget at endring av regnskapsår uten tillatelse fra Regnskapsregisteret ikke skal skje hyppigere enn hvert tredje år.

Utvalget foreslår at lengden på regnskapsåret skal være 12 måneder. Ved oppstart av virksomhet og ved endring av regnskapsåret bør det etter utvalgets mening tillates kortere eller lengre regnskapsår enn 12 måneder, men begrenset oppad til 18 måneder. Utvalget foreslår videre at regnskapsåret kan være kortere enn 12 måneder eller lengre enn 12 måneder dersom regnskapsplikten opphører innen innsendingsfristen for regnskapsdokumentene.

Foreløpig utgave

2.4 Delårsrapportering

Etter mandatet skal utvalget vurdere om regnskapslovgivningen bør ha bestemmelser om delårsregnskap. Det er avklart med departementet at denne vurderingen ikke skal omfatte regulering av delårsregnskap for børsnoterte foretak. Utvalget tilrår i kapittel 5 at plikt til å utarbeide delårsregnskap ikke utvides utover gruppen børsnoterte foretak, som har krav om delårsrapportering gjennom verdipapirhandelloven, og gruppen finansinstitusjoner under tilsyn, som har delårsregnskap gjennom forskrift fastsatt med hjemmel i regnskapsloven. Verken Sverige eller Danmark har noen slik plikt, og det er tvilsomt om nytten av obligatorisk delårsrapportering vil overstige kostnaden ved den. Lovgivningen bør imidlertid ikke være til hinder for at det utvikles en standard for frivillig delårsrapportering.

2.5 Valuta og språk

I kapittel 6 drøfter utvalget regulering av valuta og språk i regnskapet. Regnskapsdirektivet har ikke bestemmelser om regnskapsvaluta, men utvalget går likevel inn for at dette skal reguleres i loven. Utvalget foreslår å videreføre bestemmelsen om at regnskapsvalutaen i årsregnskapet skal være norske kroner eller den valuta virksomheten i hovedsak er knyttet til (funksjonell valuta). Et krav om funksjonell valuta som regnskapsvaluta ville etter utvalgets syn ha gitt det mest informative regnskapet og ha vært i samsvar med internasjonale regnskapsstandarder. Utvalget vektlegger likevel at regnskapsreguleringen ikke skal pålegge de regnskapspliktige nye byrder og ikke svekke årsregnskapet som grunnlag for kontroll og statistikk.

Det foreslås at presentasjonsvalutaen i årsregnskapet skal være regnskapsvalutaen. Dette er et avvik fra reguleringen i de internasjonale regnskapsstandardene, som tillater at

presentasjonsvaluta er en hvilken som helst valuta. Utvalget vektlegger i sitt forslag informasjonshensyn, som etter utvalgets oppfatning taler for at regnskapet presenteres i regnskapsvalutaen. Årsregnskapet kan i tillegg presenteres i en eller flere andre valutaer.

Utvalget foreslår at konsernregnskapet skal utarbeides i norske kroner eller den valuta virksomheten i morforetaket i hovedsak er knyttet (funksjonell valuta). Begrunnelsen for ikke å kreve at konsernregnskapet skal utarbeides i morforetakets funksjonelle valuta, er den samme som for årsregnskapet. Presentasjonsvalutaen i konsernregnskapet er regulert på samme måte som presentasjonsvalutaen i årsregnskapet. Konsernregnskapet skal altså presenteres i den valutaen det er utarbeidet i, men i tillegg kan det presenteres i en eller flere andre valutaer.

Utvalget går inn for en fortsatt lovregulering av språk i årsregnskap og årsberetning. Det foreslås at regnskapet, årsberetningen og konsernberetningen skal være på norsk, svensk, dansk eller engelsk, og at departementet ved forskrift eller enkeltvedtak kan bestemme at de kan være på et annet språk.

2.6 Offentlighet, innsending og signering

Utvalget drøfter spørsmål om offentliggjøring og innsending til Regnskapsregisteret i kapittel 7. Lovgivningen pålegger de regnskapspliktige å utarbeide (eller få utarbeidet) flere dokumenter, og for å lette fremstillingen i drøfting og lovtekst introduserer utvalget begrepet regnskapsdokumenter. Dette begrepet omfatter årsregnskapet, konsernregnskapet, årsberetningen, konsernberetningen og revisjonsberetningen. Utvalget foreslår i all hovedsak å videreføre gjeldende regulering av offentliggjøring av regnskapsdokumenter. Det er en nær sammenheng mellom plikt til å utarbeide regnskapsdokumenter og plikt til å offentliggjøre dem. Regnskapsdokumenter skal som hovedregel være offentlige dokumenter, og enhver skal kunne få innsyn i dem hos den regnskapspliktige eller i Regnskapsregisteret. Utvalget foreslår å videreføre det materielle innholdet i gjeldende lov når det gjelder fritak fra offentliggjøring av filialregnskap for filial av utenlandsk foretak.

Utvalget foreslår visse endringer når det gjelder innsendingsplikten til Regnskapsregisteret. Etter gjeldende lov er innsendingsfristen senest en måned etter fastsetting av årsregnskap mv., dvs. at absolutt siste frist for innsending vil være 31. juli for regnskapspliktige med regnskapsår som følger kalenderåret. Utvalget mener at bestemmelsen om innsendingsfrist bør balansere hensynet til regnskapsbrukernes behov for oppdatert informasjon med de regnskapspliktiges behov for tid til å kunne utarbeide, fastsette og sende inn regnskapsdokumenter. Utvalget har kommet frem til at en hensiktsmessig frist er seks måneder etter balansedagen. Videre foreslår utvalget at innsendingsfristen ikke som i dag knyttes til tidspunktet for når regnskapsdokumentene er fastsatt, men at innsendingsfristen følger av balansedagen. Det foreslås også at gebyrfristen ved for sen eller mangelfull innsending faller sammen med innsendingsfristen. Sammenholdt med utvalgets forslag om at den regnskapspliktige som balansedag kan velge siste dag i hver av årets 12 måneder, vil dette resultere i 12 ulike innsendingsfrister.

Regnskapsregisteret må foreta kontroll av innsendte regnskapsdokumenter for å kunne vurdere om innsendingsplikten er oppfylt. Den hjemmelen som Regnskapsregisteret har i gjeldende lov til å utføre slik kontroll, er ikke klar med hensyn kontrollens rekkevidde og innhold. Utvalget mener at Regnskapsregisterets kontroll skal være en formalkontroll og ikke en innholdskontroll av innsendte regnskapsdokumenter. Formalkontrollen bør være innrettet slik at det legges til grunn en nedre vesentlighetsgrense for de formelle feil som fører til nektet registering av regnskapsdokumenter.

Foreløpig utgave

De bestemmelser som følger av gjeldende lov hva gjelder beregning av forsinkelsesgebyr og innkreving av forsinkelsesgebyr er videreført uten materielle endringer.

2.7 Regnskapslovens bestemmelser om forordningen om bruk av internasjonale regnskapsstandarder

Det følger av Norges EØS-forpliktelser at lovgivningen må inneholde bestemmelser som pålegger utarbeidelse av konsernregnskap for børsnoterte foretak etter EU-godkjent IFRS. Utvalget foreslår i kapittel 8 en videreføring av gjeldende § 3-9 første og annet ledd i lovutkastet. Utvalget foreslår også en videreføring av adgangen til å utarbeide årsregnskapet etter EU-godkjent IFRS for disse regnskapspliktige, og en videreføring av plikten til å utarbeide årsregnskap etter EU-godkjent IFRS for børsnoterte regnskapspliktige som ikke har konsernregnskapsplikt etter IFRS. Utvalget foreslo dessuten i delutredning I at alle andre regnskapspliktige skal ha anledning til å utarbeide konsernregnskap og årsregnskap etter EU-godkjent IFRS.

Utvalget foreslår en videreføring av reguleringsteknikken i gjeldende lov. Regnskapspliktige som utarbeider sitt årsregnskap og konsernregnskap etter EU-godkjent IFRS, blir unntatt fra de fleste bestemmelser i regnskapsloven som omhandler innholdet i årsregnskapet og konsernregnskapet, og disse unntakene angis presist i en egen bestemmelse.

Utvalget foreslår at reguleringen av forenklet IFRS flyttes ut i en egen bestemmelse i kapittelet om årsregnskap, og at loven ikke skal regulere hvilke bestemmelser i loven som ikke gjelder når et årsregnskap utarbeides etter forenklet IFRS. I stedet foreslås det en eksplisitt hjemmel for standardsetter til å fastsette regnskapsregler som skal gjelde ved utarbeidelse av årsregnskap i samsvar med forenklet IFRS, og at slik regnskapsstandard kan gjøre unntak fra bestemmelsene i lovutkastets kapittel 2 til 6. Den vide hjemmelen er ikke gitt for å legge til rette for andre unntak fra bestemmelser i loven enn de som følger av gjeldende § 3-1 tredje ledd, men er et resultat av ønsket om oversiktlig lovtekst.

Foreløpig utgave

2.8 Utvikling av regnskapsreguleringen for regnskapspliktige som ikke er omfattet av regnskapsdirektivet

Kapittel 9 utdyper noen temaer som var gjenstand for en foreløpig vurdering i delutredning I. Utvalget opprettholder sitt forslag om at regnskapspliktige i kategori 2 (næringsdrivende foretak som ikke er omfattet av direktivet) som er små foretak, skal kunne utarbeide sitt årsregnskap etter regler om begrenset regnskapsplikt, dersom dette følger av regnskapsstandard. Regnskapsstandarden som utvalget forutsetter skal utarbeides, skal åpne for at årsregnskapet kan bestå av et sammendrag av skattemessig resultatregnskap og balanse kombinert med tilleggsopplysninger etter enklere regler enn de som ellers gjelder for små foretak. Standarden skal også åpne for at resultat- og balanseoppstillingen i næringsoppgave 1 eller tilsvarende fremtidig ligningsskjema kan benyttes som årsregnskap i stedet for et sammendrag av disse opplysningene. Utvalget anser innføring av begrenset regnskapsplikt som et viktig forenklingsforslag, fordi fremstilling av informasjonen for regnskapsformål er basert på skatterapporteringen og dermed tilnærmet kostnadsfri for den regnskapspliktige. Noen av de regnskapspliktige som er omfattet av forslaget, representerer store verdier. Et slikt regnskap vil gi dårligere informasjon om resultat og stilling enn et årsregnskap avlagt etter reglene om full regnskapsplikt, og for den enkelte eier kan det oppfattes som utilstrekkelig. Selv en liten eierandel kan representere betydelige verdier for den enkelte eier. Utvalget

foreslår derfor en bestemmelse om at én eier eller ett medlem kan kreve årsregnskapet utarbeidet etter reglene om full regnskapsplikt. Som en følge av forvaltnings- og erstatningsansvaret som påligger styret, foreslås det også at et styremedlem kan kreve årsregnskapet utarbeidet etter reglene om full regnskapsplikt.

For regnskapspliktige i kategori 4 (ikke-næringsdrivende juridiske personer) gir utvalget rammer for den nye regnskapsstandarden for ideelle organisasjoner som forutsettes utarbeidet. Regnskapsstandarden bør ha de samme løsninger som de som gjelder for regnskapspliktige med økonomisk formål, så langt løsningene ikke strider med organisasjonens behov for spesialtilpasning av regnskapsrapporteringen. Fravik fra bestemmelser i regnskapsloven, som er hjemlet i lovutkastet § 1-3 annet ledd tredje punktum, må begrunnes i organisasjonenes egenart og behov. Standardsetter kan fastsette at regnskapsstandarden skal være obligatorisk for alle regnskapspliktige som ikke har økonomisk vinning som formål, og som ikke er i kategorien små foretak. Samtidig bør små organisasjoner oppmuntres til å benytte standarden. Det bør være krav om å rapportere et aktivitetsregnskap, da dette vil gi bedre informasjon om aktiviteten i en ideell organisasjon enn et resultatregnskap. Standardens krav til noteopplysninger bør differensieres, slik at små organisasjoner får mindre omfattende opplysningskrav enn store organisasjoner. Regnskapsstandarden kan formulere egne krav om årsberetning /verbal redegjørelse for ideelle organisasjoner. Dette gjelder også for små organisasjoner, selv om loven fritar alle små regnskapspliktige fra plikten til å utarbeide årsberetning. Kravene om informasjon i årsberetning / verbal redegjørelse må gi nyttig informasjon for regnskapsbrukerne uten å være for byrdefulle for regnskapsprodusentene.

Utvalget trekker tilbake sitt forslag i delutredning I om at eierseksjonssameier ikke lenger skal ha regnskapsplikt. Som en ren konsekvensjustering av gjeldende rett er det derfor lagt opp til en videreføring av dagens regulering av regnskapsplikt for disse. Kommunaldepartementet har regulering av eierseksjonssameier til behandling, og etter dialog med departementet velger utvalget å ikke komme med en vurdering av hvilke regnskapsregler som skal gjelde for eierseksjonssameier. I dette ligger også at utvalget ikke behandler spørsmålet om grenser for regnskapsplikt og om regnskapsregler bør være like for eierseksjonssameier og borettslag.

Utvalget foreslo i delutredning I at det skulle utarbeides en egen regnskapsstandard for borettslag, og foreslår i delutredning II føringer for innholdet i en slik standard. Utvalget foreslår at innholdet i gjeldende forskrift om årsregnskap og årsberetning for borettslag i hovedsak videreføres, men ber standardsetter vurdere endringer på noen få punkter.

Foreløpig utgave

2.9 Regnskapsplikt for filialer

Utvalget foreslår i kapittel 10 å videreføre regnskapsplikten for filialer av utenlandske foretak. Dette er i hovedsak begrunnet i de behov skattemyndigheter, andre kontrollmyndigheter og statistikkmyndigheter har for informasjon om filialer av utenlandske foretak. Utvalget peker også på at filialregnskapet vil kunne ha nytte for andre regnskapsbrukere, som for eksempel ansatte i filialen og filialens konkurrenter, så fremt filialregnskapet er offentlig tilgjengelig. Et annet hensyn som også er tillagt vekt, er at informasjonsplikter for filialer av utenlandske foretak ikke bør være vesentlig forskjellig fra de informasjonsplikter som gjelder for andre virksomheter i Norge.

Utvalget foreslår at filialer av utenlandske foretak kategoriseres blant regnskapspliktige i kategori 2, jf. lovutkastet § 1-2 første ledd nr. 2 bokstav g. Dette innebærer at regnskapspliktens innhold for filialer av utenlandske foretak faller sammen med den som gjelder for regnskapspliktige i kategori 2. Filialer som er foretak med alminnelig regnskapsplikt, vil etter utvalgets forslag utarbeide regnskap etter norsk standard basert på IFRS for SMEs. Filialer som faller under størrelsesgrensene for små foretak, vil etter forslaget

kunne benytte de forenklingsregler som gjelder for disse. Utvalget har i punkt 10.8 omtalt enkelte problemstillinger som særlig berører utarbeidelse av filialregnskap.

2.10 Utbyttenøytralitet

Kapittel 11 drøfter utbyttenøytralitet og begrensninger i adgangen til å utdele midler fra de regnskapspliktige. Ordet utbyttenøytralitet brukes i gjeldende regulering om det at utbyttegrunnlaget skal være tilnærmet likt uansett om regnskapet avlegges etter IFRS / forenklet IFRS eller etter lov og norsk regnskapsstandard for foretak med alminnelig regnskapsplikt. Ambisjonen om utbyttenøytralitet er likevel begrenset til aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper i og med at dagens regulering fremgår av aksjeloven og allmennaksjeloven. Gjeldende system for utbyttenøytralitet innebærer kun at urealisert verdistigning etter IFRS / forenklet IFRS ikke kan deles ut. Andre forskjeller mellom språkene tas ikke hensyn til.

Lovutkastet åpner for måling av eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi i regnskapsspråket regnskapsloven og norsk regnskapsstandard. Med en slik IFRS-tilpasning av loven er det etter utvalgets syn ikke lenger behov for et system som skal sikre utbyttenøytralitet, og utvalget foreslår derfor ikke videreføring av dette systemet. Derimot er det behov for regulering som sikrer at utdelingsbegrensninger som følger av direktivet, samt eventuelle andre ønskede utdelingsbegrensninger, fremgår direkte av lovgivningen uansett om årsregnskapet avlegges etter regnskapsloven og norsk regnskapsstandard eller IFRS / forenklet IFRS.

Utvalget foreslår ikke utdelingsbegrensninger utover de som følger av regnskapsdirektivet. Dersom målingen til virkelig verdi er pålitelig nok til å kunne legges til grunn i årsregnskapet, bør den etter utvalgets syn også anses pålitelig nok til å kunne danne grunnlag for utdeling. Regler om kapitalbinding kan være konkurransehemmende i den grad andre lands lovgivning ikke har slike regler. Verken Sverige eller Danmark har bindingsregler som går lenger enn regnskapsdirektivet. Aksjelovenes regler om forsvarlig egenkapital og handleplikt ved tap av egenkapital er kvalitativt sett en mer målrettet og egnet regulering av selskapenes kapitalforhold enn mekaniske krav til fond basert på sammensetning av resultatet.

Foreløpig utgave

Utvalgets forslag innebærer at urealisert verdistigning som ikke er bundet etter regnskapsdirektivet, vil kunne deles ut. Dette vil kunne gjelde pengeposter i utenlandsk valuta, finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser for øvrig, investeringseiendom og biologiske eiendeler.

Utdelingsbegrensningene etter regnskapsdirektivet gjøres gjeldende for alle foretak som er omfattet av regnskapsdirektivet, det vil si foretak i kategori 1, med mindre ordlyden i direktivet tilsier at den kun gjelder spesifikke foretak i denne kategorien. Utdelingsbegrensninger vil etter utvalgets forslag gjelde verdiregulering av anleggsmidler og balanseførte egne utviklingsutgifter for alle foretak i kategori 1. I tillegg gjelder utdelingsbegrensninger når aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper behandler aksjeinvesteringer etter egenkapitalmetoden. Sistnevnte kan unngås når aksjeinvesteringen er i et datterforetak, og datterforetaket vedtar et årsregnskap med utbytte til morforetaket før morforetaket avlegger sitt årsregnskap.

Utdelingsbegrensningene etter regnskapsdirektivet gjøres ikke gjeldende for foretak som ikke er omfattet av regnskapsdirektivet, det vil si foretak i kategori 2.

Utvalget foreslår at pliktige fond etter direktivet gis navn som gjør det lettest mulig å forstå hva fondenes funksjon er. Fond for verdsettingsdifferanser endrer navn til fond for verdiregulering, fond for vurderingsforskjeller endrer navn til fond for måling etter egenkapitalmetoden og fond for virkelig verdi endrer navn til fond for ikke-resultatførte

verdiendringer. Det følger av utvalgets forslag at det sistnevnte fondet ikke har noen selskapsrettslig funksjon; det gir bare informasjon om sammensetningen av opptjente resultater.

2.11 Gjennomgående utbytte og konsernbidrag

Gjennomgående utbytte brukes om situasjonen der et utbytte kanaliseres gjennom flere ledd i et konsern innenfor samme regnskapsår. Dette drøftes i kapittel 12.

Etter utvalgets vurdering er det ønskelig med videreføring av regulering som legger til rette for gjennomgående utbytte. Uten regulering som legger til rette for gjennomgående utbytte, vil konsekvensen være at det blir tregere og eventuelt dyrere enn i dag å få et overskudd generert i konsern utdelt til morforetakets eiere. Utvalget er opptatt av at det ikke skal være vanskeligere for norske foretak å flytte kapital oppover i et konsern enn det er for foretak i sammenlignbare land, for dette ville kunne oppfattes som at rammebetingelsene ved å drive næringsvirksomhet i Norge er mindre gunstige enn i andre land. Foretak i Sverige som benytter kostmetoden på aksjer i datterforetak, nyter godt av regulering som åpner for gjennomgående utbytte. Det samme gjelder for foretak i Danmark som benytter egenkapitalmetoden på aksjer i datterforetak.

Etter utvalgets vurdering hindrer regnskapsdirektivet gjennomgående utbytte når egenkapitalmetoden benyttes på aksjer i tilknyttet foretak. Utvalget vil ikke foreslå en regel som gir større muligheter for gjennomgående utbytte ved bruk av kostmetoden enn ved bruk av egenkapitalmetoden.

Utvalget foreslår videreføring av regulering som legger til rette for gjennomgående utbytte ved aksjeinvestering i datterforetak, både når aksjene behandles etter kostmetoden og når de behandles etter egenkapitalmetoden. Utvalget foreslår imidlertid ikke videreføring av regulering som legger til rette for gjennomgående utbytte ved aksjeinvestering i tilknyttet foretak eller foretak der det eies en mindre eierandel.

Det ville være mest hensiktsmessig at regulering som har et selskapsrettslig siktemål, gjenfinnes i selskapsretten, og at regnskapsmessig regulering utformes uavhengig av dens selskapsrettslige virkninger. En IFRS-tilpasning av reguleringen av egenkapitalmetoden innebærer at det ikke lenger vil være mulig å redusere regnskapslinjene investering i datterforetak og investering i tilknyttet foretak med forventet utbytte i avsetningsåret med oppføring av tilsvarende beløp som fordring. Med den ordlyd som gjeldende aksjelover § 3-3 annet punktum har, bindes i slike situasjoner midlene i fond for vurderingsforskjeller, og dette forhindrer gjennomgående utbytte. Utvalget foreslår et nytt ledd i aksjelovene § 3-3 for å legge til rette for gjennomgående utbytte ved bruk av egenkapitalmetoden på eierandeler i datterforetak. Foreslått regulering går ut på at ved aksjeinvesteringer i datterselskap kan avsetning til fondet reduseres med utbytte fra datterselskap vedtatt etter balansedagen, men før morselskapet vedtar sitt årsregnskap. Det foreslås videre at fond for vurderingsforskjeller skifter navn til fond for måling etter egenkapitalmetoden, og at det kun skal gjelde aksjeinvesteringer. For kostmetoden foreslår utvalget at regnskapsstandard skal åpne for at utbytte fra datterforetak fremdeles skal kunne inntektsføres i avsetningsåret. Det har bakgrunn i at det for allmennaksjeselskaper på grunn av reguleringen i kapitaldirektivet ikke er mulig å gjøre noe tillegg i allmennaksjelovens utdelingsbestemmelse, og utvalget ønsker at reguleringen av utdelinger skal være lik i aksjeloven og i allmennaksjeloven.

Foreløpig utgave

2.12 Krav til å utarbeide åpningsbalanser og mellombalanser

Utvalgets flertall foreslår i kapittel 13 ikke videreføring av krav til åpningsbalanser ved stiftelser, fusjon, fisjon eller omdanning av aksjeselskap til allmennaksjeselskap. Formålet med aksjelovenes krav til utarbeidelse av åpningsbalanser synes å være at åpningsbalansen skal gi nyttig informasjon til stiftere / aksjeeiere når de skal ta stilling til stiftelse, fusjon, fisjon eller omdanning av aksjeselskap til allmennaksjeselskap. I tillegg sier Skatteetaten at åpningsbalansen er nyttig i dets kontrollarbeid, blant annet for å kontrollere om vilkårene for skattefri fusjon eller fisjon er oppfylt, og for å kontrollere opplysninger i RF-1217 «Forskjeller mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier» når en fusjon eller fisjon skjer til virkelig verdi regnskapsmessig og til kontinuitet skattemessig. Hovedargumentet for ikke å videreføre krav til åpningsbalanse er at nytten av den vurderes som liten som følge av at informasjonen den skal gi fremgår av andre kilder. Stiftere og aksjeeiere finner informasjonen som er viktig for dem, i stiftelsesdokument, dokumenter utarbeidet i forbindelse med kapitalforhøyelse, fusjonsplan, fisjonsplan og redegjørelse. Skatteetaten vil kunne benytte seg av dokumentasjon av regnskapsføring av innskuddet når de skal gjøre sine kontroller av RF-1217. Dette er dokumentasjon som de regnskapspliktige uansett må utarbeide etter bokføringsregelverket. Utvalget kan dessuten ikke se at åpningsbalansen kan brukes til kontroll av at vilkårene for skattefri fusjon eller fisjon er oppfylt.

Et mindretall (Rune Tystad) foreslår at kravet om utarbeidelse av åpningsbalanser ved stiftelse, fusjon og fisjon skal videreføres av hensyn til skattemyndighetenes kontrollbehov.

På grunn av direktivforpliktelser er det ikke rom for å gjøre store endringer i krav om mellombalanse ved fusjon. Utvalget foreslår imidlertid at kravet ikke behøver oppfylles dersom samtlige aksjeeiere i foretakene som deltar i fusjonen, samtykker til dette.

Foreløpig utgave

2.13 Norsk deltakelse i internasjonal regnskapsutvikling

Mandatet punkt 4 ber utvalget «om å vurdere hvordan det kan legges til rette for mer aktivt norsk arbeid inn mot standardsetting i internasjonale fora fra norske myndigheter og regnskapsfaglige miljøer, herunder vurdere hvordan slikt arbeid mest hensiktsmessig kan organiseres». Delutredning I kapittel 12, som drøfter fremtidig arbeid med regnskapsstandarder, inneholder et delvis svar på dette spørsmålet. Pga. mangel på informasjon om organisering av norsk medfinansiering av IASB og relevante organer på europeisk nivå, i første rekke European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG), ble denne drøftingen ikke fullført. I kapittel 14 gir utvalget sitt syn på spørsmålet om norsk internasjonal deltakelse og norsk finansiering av IASB og EFRAG.

Utvalgets overordnede syn er at innflytelse på internasjonal regnskapsutvikling forutsetter at norske myndigheter og regnskapsfaglige miljøer deltar fullverdig i de rådgivende og besluttende systemer som finnes. Dette innebærer å støtte opp under virksomheten i IFRS Foundation i et omfang som kan forventes av en nasjon som Norge, og dessuten aktivt utnytte de medbestemmelseskanaler som EØS-landet Norge har adgang til gjennom EU-systemet.

Utvalget legger vekt på at IASB skal være uavhengig av særinteresser, og at uavhengighet særlig er i små lands interesse. Samtidig er det enkelt for et lite land å definere seg som gratispassasjer, og dette gjør finansieringsstrukturen i IFRS Foundation sårbar. Det er et uttalt ønske fra organisasjonen å få en større andel av sin finansiering fra sentralmyndigheter, noe som vil styrke organisasjonens integritet. Finanstilsynet har tilrådd opphør av statlig finansiering av IASB, men utvalget er ikke enig i dette standpunktet. Norge har som stat inngått internasjonale avtaler som gjør IFRS til en del av norsk rett gjennom forordningen som pålegger IFRS-rapportering for alle børsnoterte foretak i EØS. Under dette systemet er

det i Norges interesse at organisasjonen fungerer best mulig, herunder at dens uavhengighet ivaretas. Å avslutte norsk finansiering vil gi et tydelig signal om at en ikke har ønske om videreføring av det systemet som er etablert. Hvis norske myndigheter, i motsetning til utvalget, skulle mene at ordningen med pliktig IFRS-rapportering ikke er tjenlig, bør dette tas opp som sak i EØS. Så lenge et forslag om avvikling av EUs samarbeid med IFRS Foundation ikke er reist, bør Norge videreføre sitt finansielle bidrag.

Dersom norske myndigheter og regnskapsfaglige miljøer ønsker å påvirke internasjonal regnskapsutvikling, herunder beslutninger i IASB, er EU-systemet den eneste reelle kanalen for dette. I dette systemet er Norge invitert til deltakelse på to nivåer, på myndighetsnivå gjennom Accounting Regulatory Committee (ARC) og på et mer «korporativt» nivå gjennom EFRAG. EFRAG er et privat organ som gjør konkrete oppgaver for EU-Kommisjonen i forbindelse med utviklingen av internasjonale regnskapsstandarder. Medlemmene er i hovedsak private næringsorganisasjoner og nasjonale regnskapsstandardsettere, som enten er private eller statlige. Etter utvalgets vurdering har EFRAG lykkes i å få en reell innflytelse på arbeidet i IASB. Organisasjonen likestiller alle EØS-land, og norske regnskapsfaglige miljøer har derfor full adgang til å delta i internasjonal regnskapsutvikling via EFRAG.

Deltakelse i EFRAGs besluttende organer forutsetter deltakelse i organisasjonens finansiering. Norge har bidratt til finansiering av EFRAG i perioden 2009 – 2013, først som bidrag fra Norsk RegnskapsStiftelse og deretter som statlig tilskudd gjennom Finanstilsynet. De statlige bevilgningene til IFRS Foundation og EFRAG har i stor grad vært likestilt og begrunnet på samme måte. Utvalget mener imidlertid at organisasjonene er vesensforskjellige, både ved sin funksjon og sin organisasjonsform. IASB har i praksis fått delegert myndighet fra lovgivende myndighet, mens EFRAG er en type forening med medlemmer som utfører tjenester for EU-kommisjonen, men som også utøver påvirkning i medlemmenes interesse. Utvalget mener at Norge bør være representert i EFRAG, på lik linje med Sverige og Danmark, og at norsk standardsetter bør være medlem. Utvalget har kommet til at norsk kontingent til EFRAG ikke bør være et rent statlig anliggende, men at staten bør gi et tilskudd til slik kontingent som er like stort som bidrag fra private kilder.

Foreløpig utgave

3 Årsberetning og annen forklarende og beskrivende informasjon

3.1 Mandatet

Etter mandatet punkt 1 skal lovutvalget:

> «gå gjennom regnskapslovgivningen, og utrede hvilke endringer som er nødvendig for å gjennomføre forventede EØS-forpliktelser som svarer til EUs parlaments- og rådsdirektiv 2013/34/EU (det konsoliderte regnskapsdirektivet) i norsk rett».

Lovutvalget valgte i samråd med departementet å forskyve arbeidet med enkelte deler av mandatet for delutredning I til delutredning II. Dette gjelder blant annet regnskapsdirektivets bestemmelser om årsberetning og rapportering av ikke-finansiell informasjon. Lovutvalget skrev følgende om dette i delutredning I (s. 15):

> «Den presiseringen av mandatet som følger av utvalgets brevveksling med departementet, medfører at to av temaene som opprinnelig var tiltenkt delutredning I, blir behandlet i delutredning II. Det ene av disse temaene er årsberetningen. Den foreliggende utredningen inneholder utelukkende én materiell vurdering av bestemmelsene om årsberetningen, og det er om små foretak skal ha plikt til å utarbeide årsberetning. Ut over dette er utvalgets forslag til endring i bestemmelsene om årsberetningens innhold begrenset til en konsekvensjustering som følge av forslag om endring i bestemmelsen om fortsatt drift.»

Mandatet punkt 6 omtaler årsberetningen og annen ikke-finansiell rapportering slik:

> «*6. Vurdere kravene til presentasjon av opplysninger om ikke-finansielle forhold og om det kan gjøres unntak fra noen av disse opplysningskravene for små foretak.*
>
> Utviklingen på rapporteringsområdet, både i Norge og internasjonalt, reflekterer i økende grad nye informasjonsbehov hos en variert gruppe brukere. Dette har ført til krav om mer kompleks, omfangsrik og variert rapportering, bl.a. med mer vekt på skjønnsmessige fremadskuende vurderinger, og med utvidede opplysningskrav om ikke-finansielle forhold, herunder om foretaksstyring og samfunnsansvar. I EU har dette kommet til uttrykk bl.a. gjennom EU-kommisjonens forslag (COM(2013) 207) til direktiv med nye krav til rapportering av ikke-finansiell informasjon for enkelte grupper av store foretak. Internasjonalt pågår det også et viktig arbeid med å gjøre foretakenes rapportering mer brukervennlig og relevant, bl.a. gjennom såkalt «integrert rapportering».
>
> Utvalget skal i lys av utviklingen som har skjedd og som ventes framover, vurdere behovet for forskjellige løsninger for ulike grupper av regnskapsprodusenter og regnskapsbrukere, herunder særlig kapitalmarkedenes behov for regnskapsmessig sammenlignbarhet, relevans og pålitelighet og små og mellomstore foretaks (SMFsektorens) behov for administrativt enkle løsninger. Utvalget bes i den forbindelse også om å vurdere om og i hvilken utstrekning regnskapslovens årsberetningskrav og andre krav til presentasjon av opplysninger om ikke-finansiell informasjon i større utstrekning kan og bør tilpasses mulige nåværende eller framtidige løsninger for «integrert rapportering», eventuelt om det også bør foretas lempninger i kravene til årsberetning eller andre ikke-finansielle opplysninger for små foretak. Arbeidet til Det internasjonale rådet for integrert rapportering (IIRC) har særlig relevans for denne delen av utvalgets utredning. Dersom utvalget foreslår lempninger i kravene til årsberetning for små foretak, bes det også om at utvalget vurderer om det kan være hensiktsmessig eller nødvendig at enkelte krav til opplysninger i årsberetningen erstattes med noteopplysningskrav.»

Foreløpig utgave

EU-kommisjonens forslag til direktiv om ikke-finansiell rapportering for store foretak (COM/2013/207) har resultert i direktiv 2014/95/EU (heretter kalt endringsdirektivet) som innebærer at det legges til noen nye artikler i regnskapsdirektivet. Det følger av mandatet at lovutvalget skal komme med forslag til implementering av endringsdirektivet.

Det som behandles i dette kapittelet er et stort og til dels uoversiktlig felt. Gjeldende lovbestemmelser om årsberetningen, redegjørelse om foretaksstyring og redegjørelse om samfunnsansvar bygger dels på EØS-direktiver og dels på normer som er utviklet i Norge. Hovedtyngden av regelverket retter seg mot børsnoterte foretak. For utvalget er det tankekors at de børsnoterte foretakenes informasjonsplikter er spredt ut på mange regelsett: for årsregnskapet må de forholde seg til EU-godkjent IFRS via IAS-forordningen, for delårsrapportering må de forholde seg til bestemmelser i verdipapirhandelloven, og for årsberetningen mv. må de forholde seg til bestemmelser som hovedsakelig ligger i regnskapsloven, men hvor noe også følger av verdipapirhandelloven. En slik organisering av regelverksutviklingen umuliggjør en overordnet nytte-kostnadsvurdering av informasjonspliktene.

Drøftingen i dette kapittelet forutsetter at en tar stilling til begrepsbruk. Mandatet omtaler «ikke-finansiell informasjon», og endringsdirektivet bruker også dette begrepet. Annen engelsk litteratur bruker ofte begrepet «narrative reporting», som vel best kan oversettes med beretning. Formuleringen «ikke-finansiell» er misvisende, dels fordi reguleringen bl.a. etterspør analyse av regnskapstall og andre finansielle størrelser, og dels fordi informasjonen antas å ha konsekvenser for prisingen av de rapporterende foretakene. Utvalget vil i sine vurderinger gå bort fra formuleringen «ikke-finansiell informasjon» og i stedet bruke «forklarende og beskrivende informasjon» som begrep. I utvalgets terminologi er således både tradisjonelle årsberetningstemaer om virksomhet og drift, foretaksstyring og samfunnsansvar inkludert i begrepet forklarende og beskrivende informasjon. Nytt direktiv pålegger en rekke foretaksspesifikke analyser som her vil være annen forklarende og beskrivende informasjon.

Foreløpig utgave

Regnskapsdirektivets bestemmelser om årsberetning inneholder også bestemmelser om revisjon. Revisors forhold til årsberetningen omfattes således av mandatet. Ettersom det parallelt med utvalgets arbeid er oppnevnt et Regnskapsfører- og revisorlovutvalg, synes det mest naturlig at revisors oppgaver vurderes av dette. Utvalget beskriver gjeldende rett og direktivets bestemmelser på området og kommenterer innholdet i disse uten å foreslå konkrete lovbestemmelser.

I fortsettelsen gis det en gjennomgang av de krav til forklarende og beskrivende informasjon som følger av gjeldende rett i punkt 3.2, krav som følger av EØS-retten i punkt 3.3, og gjeldende rett i Sverige og Danmark i punkt 3.4. IFRS har ikke bestemmelser om slik informasjon, men IASB har utgitt en veiledning om ledelsesberetning (Management Commentary) som er relevant for det som drøftes i dette kapittelet. IFRS Management Commentary beskrives sammen med britiske og amerikanske krav til forklarende og beskrivende informasjon i punkt 3.5. Punkt 3.6 inneholder utvalgets vurderinger.

3.2 Gjeldende rett

3.2.1 Innledning

Plikt til å utarbeide årsberetning følger av regnskapsloven § 3-1 der det står at regnskapspliktige skal utarbeide årsregnskap og årsberetning. Krav om å utarbeide årsberetning gjelder for alle regnskapspliktige uavhengig av hvilket regnskapsspråk de

anvender og uavhengig av om den regnskapspliktige er klassifisert som lite foretak, øvrig foretak eller stort foretak etter regnskapsloven §§ 1-5 og 1-6.

Regnskapspliktige som utarbeider årsregnskap etter god regnskapsskikk, forenklet IFRS eller IFRS, har således alle plikt til å utarbeide årsberetning. For IFRS-rapporterende foretak er det en rekke opplysningsplikter som følger av notekrav som i noen grad er overlappende med de krav som følger av bestemmelsene om årsberetningen i regnskapsloven. Slik overlapping fritar ikke fra å oppfylle opplysningskravene som gjelder for årsberetningen. Små foretak har begrensede opplysningskrav i henhold til regnskapsloven § 3-3. Øvrige foretak og store foretak har noe mer omfattende opplysningskrav etter § 3-3a. Store foretak må i tillegg utarbeide redegjørelse om samfunnsansvar i henhold til § 3-3c. Børsnoterte foretak skal utover dette utarbeide redegjørelse om foretaksstyring etter § 3-3b.

Formålet ved årsberetningen er beskrevet slik i NOU 1995: 30 punkt 9.1:

> «I årsberetningen skal det gis opplysninger om forhold som er viktige for å bedømme selskapets stilling og resultatet av virksomheten, og som ikke fremgår av resultatregnskap eller balanse, samt om andre forhold av vesentlig betydning for selskapet selv om de har inntrådt etter regnskapsårets utgang. Det skal videre, i den utstrekning det er av interesse for å bedømme selskapets stilling, redegjøres for avsetningsforhold og prisutvikling i årets løp og på det tidspunkt beretning avgis. Styret skal dessuten i beretningen fremlegge forslag til disponering av resultatet. Det er også krav om en rekke detaljopplysninger.»

Årsberetningen utgjør ikke en del av årsregnskapet, jf. regnskapsloven § 3-2 første ledd. Dette medfører at de opplysningsplikter som gjelder for årsberetningen, ikke kan oppfylles ved hjelp av opplysninger i årsregnskapet (NOU 1995: 30 punkt 9.1). Om arbeidsdelingen mellom årsregnskap, herunder noter, og årsberetning sier NOU 1995: 30 punkt 9.1 følgende:

> «Utvalget har i avsnitt 2.3.3 drøftet sammenhengen mellom årsregnskap og årsberetning. Utvalget har foreslått at det skilles skarpere mellom disse i samsvar med direktivenes oppbygging. Dette vil gjøre informasjonen lettere tilgjengelig, samtidig som ansvarsomfanget for både regnskapsavleggere og regnskapskontrollører (herunder foretakets revisor) kan avgrenses. Årsregnskapet og årsberetningen vil ved et slikt skille i større grad representere selvstendige informasjonskilder.
>
> I kapittel 8 er det foreslått en operasjonalisering av dette skillet. Opplysninger som har en klar tilknytning til størrelser i regnskapsoppstillingene, skal gis i noter. Årsberetningen skal gi overordnet informasjon om årsregnskapet ut over den informasjonen som er gitt i notene. I tillegg skal årsberetningen gi informasjon om forhold som ikke ligger til grunn for årsregnskapet, bl.a. styrets vurdering av fremtidsutsiktene og styrets forslag til resultatdisponering.»

Det foreligger to regnskapsstandarder som gir lovbestemmelsene om årsberetning et nærmere innhold. For regnskapspliktige som ikke er klassifisert som små, er det gitt nærmere veiledning om utarbeidelse av årsberetningen i NRS 16 Årsberetning. Det er gitt tilsvarende veiledning for små foretak i NRS 8 God regnskapsskikk for små foretak kapittel 9.

Det er ikke klart at regnskapsloven § 4-6 om god regnskapsskikk gjelder for årsberetningen. Etter regnskapsloven § 3-2 om årsregnskapets innhold er årsberetningen ikke en del av årsregnskapet. Dette er et bevisst valg, jf. også NOU 1995: 30 punkt 8.1 og 9.1. Bestemmelsen om god regnskapsskikk i § 4-6 viser kun til årsregnskapet, ikke til årsberetningen. Norsk RegnskapsStiftelse uttaler følgende i NRS 16 punkt 1:

> «Regnskapsloven stiller spesifiserte krav til innholdet i årsberetningen. På sentrale punkter legges det opp til at innholdet i årsberetningen bør utvikles over tid og i samsvar med god

Foreløpig utgave

regnskapsskikk. De generelle lovbestemmelsene vil derfor måtte utfylles med krav gjennom standardsetting.»

Det vises her til god regnskapsskikk, men ikke eksplisitt til lovbestemmelsen i § 4-6. Spørsmålet om lovbestemmelsen om god regnskapsskikk også omfatter årsberetningen har betydning for den autoritative status NRS 16 og NRS 8 har når det gjelder å definere inneholdet i årsberetningen. Hvis disse standardene kun anses som veiledninger og ikke som uttrykk for god regnskapsskikk etter § 4-6, vil de nødvendigvis ha lavere autoritet. Det er for øvrig utvalgets inntrykk at mange regnskapspliktige ikke legger like stor vekt på NRS 16 som på øvrige standarder. I etterfølgende punkt 3.2.2 som kommenterer §§ 3-3a og 3-3, vil NRS 16 og NRS 8 kapittel 9 bli ansett som relevante tolkningskilder.

3.2.2 Årsberetningen

Regnskapsloven § 3-3 om årsberetning for små foretak lyder:

«I årsberetningen skal det gis opplysninger om arten av virksomheten og hvor virksomheten drives, inkludert opplysning om eventuelle filialer.

Årsberetningen skal minst omfatte en rettvisende oversikt over utviklingen og resultatet av den regnskapspliktiges virksomhet og av dens stilling. Det skal gis opplysninger om forsknings- og utviklingsaktiviteter.

I årsberetningen skal det gis følgende opplysninger om forutsetningen om fortsatt drift, jf. § 4-5:

1. Dersom forutsetning om fortsatt drift legges til grunn for årsregnskapet, skal det bekreftes at forutsetningen er til stede.
2. Dersom det er tvil om den regnskapspliktige kan fortsette virksomheten, skal det redegjøres for usikkerheten.
3. Dersom styrets handleplikt ved tap av egenkapital har inntrådt i henhold til aksjeloven eller allmennaksjeloven § 3-5, skal det opplyses om det er besluttet eller satt i verk tiltak for å sikre selskapets drift, eventuelt å oppløse selskapet.
4. Dersom det er sannsynlig at virksomheten vil bli avviklet, skal det redegjøres for hvordan virkelig verdi ved avvikling er beregnet dersom dette ikke framgår i note til årsregnskapet.

Årsberetningen skal inneholde forslag til anvendelse av overskudd eller dekning av tap dersom dette ikke framgår av årsregnskapet.

Det skal gis opplysninger om arbeidsmiljøet og en oversikt over iverksatte tiltak som har betydning for arbeidsmiljøet. Det skal opplyses særskilt om skader og ulykker. Regnskapspliktig som i regnskapsåret har sysselsatt minst 5 årsverk, skal i tillegg opplyse særskilt om sykefravær.

Det skal redegjøres for den faktiske tilstanden når det gjelder likestilling i virksomheten. Det skal også redegjøres for tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å fremme likestilling og for å forhindre forskjellsbehandling i strid med lov om likestilling mellom kjønnene.

Foretak som jevnlig sysselsetter mer enn 50 ansatte, skal redegjøre for tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å fremme formålet i diskrimineringsloven om etnisitet, diskriminerings- og tilgjengelighetsloven og diskrimineringsloven om seksuell orientering.

Foreløpig utgave

Det skal gis opplysninger om forhold ved virksomheten, herunder dens innsatsfaktorer og produkter, som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning av det ytre miljø. Det skal opplyses hvilke miljøvirkninger de enkelte forhold ved virksomheten gir eller kan gi, samt hvilke tiltak som er eller planlegges iverksatt for å forhindre eller redusere negative miljøvirkninger.

For små foretak som utarbeider konsernregnskap, skal årsberetningen også dekke virksomheten i konsernet.»

Regnskapsloven § 3-3a om årsberetning for regnskapspliktige som ikke er små foretak, lyder:

«I årsberetningen skal det gis opplysninger om arten av virksomheten og hvor virksomheten drives, inkludert opplysning om eventuelle filialer.

Årsberetningen skal minst omfatte en rettvisende oversikt over utviklingen og resultatet av den regnskapspliktiges virksomhet og av dens stilling, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risikoer og usikkerhetsfaktorer den regnskapspliktige står overfor. Oversikten skal være en balansert og fyllestgjørende analyse av utviklingen og resultatet av den regnskapspliktiges virksomhet og av dens stilling, hensyntatt virksomhetens størrelse og kompleksitet. Det skal gis opplysninger om forsknings- og utviklingsaktiviteter.

I den grad det er nødvendig for å forstå den regnskapspliktiges utvikling, resultat eller stilling, skal analysen nevnt i annet ledd inneholde både finansielle og, der det passer, ikke-finansielle sentrale resultatindikatorer relevante for den aktuelle virksomheten, inkludert opplysninger om miljø- og personalsaker.

I sin analyse skal årsberetningen, der det passer, inneholde henvisninger og tilleggsforklaringer til beløp oppført i årsregnskapet.

Det skal gis en redegjørelse i årsberetningen som gir grunnlag for å vurdere den regnskapspliktiges framtidige utvikling. Regnskapspliktig som i foregående årsberetning eller årsregnskap har angitt resultatmål eller gitt andre opplysninger om forventet utvikling, skal opplyse om forventningene er i samsvar med årets resultat og begrunne eventuelle avvik.

Det skal gis opplysninger om finansiell risiko som er av betydning for å bedømme foretakets eiendeler, gjeld, finansiell stilling og resultat. Opplysningene skal omfatte mål og strategier som er fastsatt for styring av finansiell risiko, herunder strategien for sikring av hver hovedtype av planlagte transaksjoner der sikringsvurdering er benyttet. Det skal gjøres rede for foretakets eksponering mot markedsrisiko, kredittrisiko og likviditetsrisiko.

I årsberetningen skal det gis følgende opplysninger om forutsetningen om fortsatt drift, jf. § 4-5:

1. Dersom forutsetning om fortsatt drift legges til grunn for årsregnskapet, skal det bekreftes at forutsetningen er til stede.
2. Dersom det er tvil om den regnskapspliktige kan fortsette virksomheten, skal det redegjøres for usikkerheten.
3. Dersom styrets handleplikt ved tap av egenkapital har inntrådt i henhold til aksjeloven eller allmennaksjeloven § 3-5, skal det opplyses om det er besluttet eller satt i verk tiltak for å sikre selskapets drift, eventuelt å oppløse selskapet.
4. Dersom det er sannsynlig at virksomheten vil bli avviklet, skal det redegjøres for hvordan virkelig verdi ved avvikling er beregnet dersom dette ikke framgår i note til årsregnskapet.

Foreløpig utgave

Årsberetningen skal inneholde forslag til anvendelse av overskudd eller dekning av tap dersom dette ikke framgår av årsregnskapet.

Det skal gis opplysninger om arbeidsmiljøet og en oversikt over iverksatte tiltak som har betydning for arbeidsmiljøet. Det skal opplyses særskilt om skader og ulykker. Regnskapspliktig som i regnskapsåret har sysselsatt minst 5 årsverk, skal i tillegg opplyse særskilt om sykefravær.

Det skal redegjøres for den faktiske tilstanden når det gjelder likestilling i virksomheten. Det skal også redegjøres for tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å fremme likestilling og for å forhindre forskjellsbehandling i strid med lov om likestilling mellom kjønnene.

Foretak som jevnlig sysselsetter mer enn 50 ansatte, skal redegjøre for tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å fremme formålet i diskrimineringsloven1 og i diskriminerings- og tilgjengelighetsloven.

Det skal gis opplysninger om forhold ved virksomheten, herunder dens innsatsfaktorer og produkter, som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning av det ytre miljø. Det skal opplyses hvilke miljøvirkninger de enkelte forhold ved virksomheten gir eller kan gi, samt hvilke tiltak som er eller planlegges iverksatt for å forhindre eller redusere negative miljøvirkninger.

For regnskapspliktig som utarbeider konsernregnskap, skal årsberetningen også dekke virksomheten i konsernet.

Regnskapspliktige som er utstedere med verdipapirer notert på regulert marked skal gi opplysninger som nevnt i verdipapirhandelloven § 5-8 a.»

Omtalen av innholdet i årsberetningen i dette kapittelet er strukturert med utgangspunkt i regnskapsloven § 3-3a. Hvis kravene til årsberetningen for små foretak etter § 3-3 er forskjellige, omtales disse eksplisitt. Hvis kravene etter §§ 3-3a og 3-3 er likelydende, gis det kun en positiv bekreftelse på at så er tilfelle. Omtalen er ordnet slik at hvert ledd i § 3-3a omtales for seg.

Foreløpig utgave

Arten av virksomheten og hvor virksomheten drives

Regnskapsloven § 3-3a første ledd lyder:

> «I årsberetningen skal det gis opplysninger om arten av virksomheten og hvor virksomheten drives, inkludert opplysning om eventuelle filialer.»

Opplysningskravet er likelydende for regnskapspliktige som er klassifisert som små foretak, jf. § 3-3 første ledd. Kravet om å gi opplysninger om filialer er en implementering av artikkel 46 nr. 2 bokstav e i fjerde direktiv; for øvrig er innholdet i bestemmelsen direktivuavhengig.

NRS 16 punkt 2.4 gir følgende veiledning når det gjelder opplysningskravet i § 3-3a første ledd:

> «Foretak eller konsern som driver flere typer virksomhet, må gi slike opplysninger om hver virksomhet. For foretak som har mangeartet virksomhet og spredt på mange geografiske steder, vil det likevel være uhensiktsmessig å gi uttømmende og detaljerte opplysninger om disse forhold i årsberetningen. Det er vanskelig å utforme generelle regler for hvor detaljert denne informasjonen må være siden forholdene vil variere fra foretak til foretak. Foretaket må derfor selv avgjøre dette.
>
> I forbindelse med beskrivelsen av foretakets virksomhet oppfordres det til å gi en redegjørelse for foretakets forretningsidé og strategi. Dette kan være viktig for å forstå

virksomhetens art og lokalisering.»

Handeland og Schwencke (2011 side 103) gir følgende omtale av hva som kan forstås som arten av virksomheten:

> «Et naturlig utgangspunkt vil være den angivelse av selskapets virksomhet som bl.a. aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper skal ha i vedtektene (asl. § 2-2 nr. 3 og asal. § 2-2 nr. 3), formålsangivelsen i selskapsavtalen for ansvarlige selskaper (selskapsloven § 2-3 nr. 2), og registreringen i Foretaksregisteret av «hva slags virksomhet som skal drives» i enkeltpersonforetak (foretaksregisterloven § 3-5 nr. 3).»

Forfatterne uttaler videre at opplysningskravet må forstås å gjelde hovedkontor/forretningskontor så vel som produksjonssteder, salgskontorer/filialer mv. De mener imidlertid at opplysningsplikten må kunne begrenses til driftssteder der den regnskapspliktige har en organisert virksomhet av et vesentlig omfang og av en viss varighet.

Når det gjelder detaljeringsnivået på de opplysninger som skal gis i årsberetningen med hensyn til art og lokalisering av virksomhet, har Evalueringsutvalget gitt føringer i NOU 2003: 23 punkt 16.7.3:

> «Etter utvalgets vurdering må bestemmelsen ses i sammenheng med årsberetningens formål, slik at det ikke er nødvendig å gi en detaljert opplisting. Det er tilstrekkelig at informasjonen om art og sted gis på et overordnet nivå eller at det fremgår av årsberetningen forøvrig.»

Rettvisende oversikt

Regnskapsloven § 3-3a annet ledd lyder:

> «Årsberetningen skal minst omfatte en rettvisende oversikt over utviklingen og resultatet av den regnskapspliktiges virksomhet og av dens stilling, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risikoer og usikkerhetsfaktorer den regnskapspliktige står overfor. Oversikten skal være en balansert og fyllestgjørende analyse av utviklingen og resultatet av den regnskapspliktiges virksomhet og av dens stilling, hensyntatt virksomhetens størrelse og kompleksitet. Det skal gis opplysninger om forsknings- og utviklingsaktiviteter.»

Foreløpig utgave

I tredje og fjerde ledd gis det en presisering av kravene til denne analysen. Her følger det at:

> «I den grad det er nødvendig for å forstå den regnskapspliktiges utvikling, resultat eller stilling, skal analysen nevnt i annet ledd inneholde både finansielle og, der det passer, ikke-finansielle sentrale resultatindikatorer relevante for den aktuelle virksomheten, inkludert opplysninger om miljø- og personalsaker.
>
> I sin analyse skal årsberetningen, der det passer, inneholde henvisninger og tilleggsforklaringer til beløp oppført i årsregnskapet.»

Bestemmelsene gjennomfører krav i artikkel 46 nr. 1 i fjerde direktiv og artikkel 36 nr. 1 i syvende direktiv. Små foretak har et mindre omfattende opplysningskrav i § 3-3 annet ledd:

> «Årsberetningen skal minst omfatte en rettvisende oversikt over utviklingen og resultatet av den regnskapspliktiges virksomhet og av dens stilling. Det skal gis opplysninger om forsknings- og utviklingsaktiviteter.»

Små foretak trenger ikke å gi en «balansert og fyllestgjørende analyse», men kan nøye seg med å gi en oversikt. Det er ikke nødvendig at små foretaks årsberetning inneholder henvisninger og tilleggsforklaringer til beløp i oppstillingsplaner eller noter til årsregnskapet.

Små foretak trenger heller ikke å gi en beskrivelse av de mest sentrale risikoer og usikkerhetsfaktorer som den regnskapspliktige står overfor.

Det vises i § 3-3a annet ledd til at årsberetningen skal gi en rettvisende oversikt. Innholdet i dette begrepet er språklig beslektet med rettvisende bilde som er et overordnet krav til årsregnskapet, jf. regnskapsloven § 3-2a. Formålet med denne oversikten må være at regnskapsbrukerne skal gis en bedre forståelse av årsregnskapet og de forhold eller faktorer som vesentlig har påvirket den regnskapspliktiges resultat og økonomiske stilling. Bestemmelsene i annet, tredje og fjerde ledd er nærmere omtalt i Ot.prp. nr. 89 (2004-2005) punkt 8.5.

NRS 16 punkt 2.5 har nærmere veiledning. Her stadfestes det innledningsvis at formålet med en rettvisende oversikt er å gi opplysninger som er av betydning for regnskapsbrukerne når de skal bedømme den regnskapspliktiges stilling og resultat. Dette innebærer at sentrale faktorer som påvirker virksomheten, må identifiseres og forklares. Dette gjelder faktorer som varierer over tid, og som gir svingninger i resultatet. Ifølge NRS 16 må det også redegjøres for poster som i særlig grad har påvirket årsregnskapet, slik som uvanlige eller ekstraordinære transaksjoner eller hendelser. Årsaken til og virkningen av vesentlige endringer i regnskapsprinsipper nevnes spesielt. Det skal også gis en omtale av viktige hendelser etter balansedagen og deres faktiske og potensielle virkning på resultat og stilling. Disse kravene bør ses i sammenheng med enkelte av regnskapslovens noteopplysningskrav. Ifølge § 7-1 annet ledd skal det gis opplysninger som er nødvendige for å bedømme den regnskapspliktiges eller konsernets stilling og resultat, og som ikke fremgår av årsregnskapet for øvrig. Ifølge § 7-6 skal det gis opplysninger om store enkelttransaksjoner. Det vil være naturlig at årsberetningen omtaler disse forholdene på et mer overordnet nivå enn notene, jf. NOU 1995: 30 punkt 9.1.

Også andre forhold må opplyses om for å gi en rettvisende oversikt. Dette kan være betydelige poster som ikke er regnskapsført, eller virksomheter som etter regnskapsloven ikke skal konsolideres, men som likevel er betydningsfulle for foretaket. Videre skal det gis en overordnet vurdering av den totale usikkerhet i foretakets regnskapsførte resultat og finansielle stilling.

Foreløpig utgave

Den videre veiledningen i NRS 16 når det gjelder krav om å gi en rettvisende oversikt, er delt inn i forhold som vedrører resultatregnskapet, balansen og kontantstrømoppstillingen. I det følgende gis en oversikt over hovedinnholdet i veiledningen. Når det gjelder resultatregnskapet, skal det fokuseres på de forhold som er relevante for å forstå det samlede resultatet. Det vil være særlig aktuelt å gi opplysninger om omsetningsforhold og prisutvikling, for eksempel gunstige og ugunstige bransjeforhold og hvilke konsekvenser disse har for den regnskapspliktige. I standarden nevnes spesielt endringer i markedsforhold, nye produkter og tjenester, endringer i markedsandeler eller markedsposisjoner, endringer i salgsmengde og marginer og endringer i valutakurser og andre relevante prisforhold. Videre vises det til spesielle forhold som kan ha påvirket resultatet og som det også er naturlig å opplyse om, slik som kjøp eller salg av virksomhet, ny/avviklet virksomhet og realiserte eller oppbygde merverdier.

Omtale av forhold i balansen skal etter NRS 16 konsentreres om forhold som berører de viktigste sidene ved den finansielle situasjonen, og om konsekvensene av den strategien som følges på dette området. Kapitalstrukturen og den regnskapspliktiges likviditetssituasjon skal drøftes. Det skal blant annet gis vurderinger av relevante finansielle forholdstall, herunder utviklingen i og nivået på disse.

For kontantstrømoppstillingen skal det gis kommentarer til dens ulike deler. Det skal gis en vurdering av den likviditetsmessige situasjonen på balansedagen og utviklingen i likviditeten i

løpet av året, i den grad dette ikke allerede er gjort i kommentarene til balansen. Hvis det er vesentlige avvik mellom driftsresultat og kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter, skal dette forklares nærmere. Sammenhengen mellom kontantstrømmene fra de forskjellige aktivitetene (operasjonelle aktiviteter, investeringsaktiviteter og finansieringsaktiviteter) skal forklares og vurderes. Det gjelder spesielt den regnskapspliktiges evne til selvfinansiering av investeringer. Det skal også gis opplysninger om eventuelle større finansielle transaksjoner som har skjedd etter balansedagen.

Etter § 3-3a annet ledd skal det gis opplysninger om forsknings- og utviklingsaktiviteter. Bestemmelsen er omtalt i Ot.prp. nr. 39 (2004-2005) punkt 3.8.2, men det fremkommer ikke her konkret hva som skal gis av opplysninger. NRS 16 punkt 2.5 har en nærmere veiledning til hvordan dette opplysningskravet skal forstås. Opplysningene i årsberetningen skal normalt begrenses til en overordnet, verbal beskrivelse som for eksempel kan inneholde en orientering om omfang av og type forsknings- og utviklingsaktiviteter og hvilken tidshorisont de har. Det vises spesielt til at kostnadsføring av utgifter som har investeringspreg, bør omtales. Det samme gjelder hvis den regnskapspliktige velger å kostnadsføre utgifter til egen forskning og utvikling som tilfredsstiller kravene til balanseføring. For øvrig bør krav om opplysninger i årsberetningen på dette punktet ses i sammenheng med notekravene om forskning og utvikling etter regnskapsloven § 7-14 annet ledd.

Redegjørelse om foretakets fremtidsutsikter

Regnskapsloven § 3-3a femte ledd lyder:

> «Det skal gis en redegjørelse i årsberetningen som gir grunnlag for å vurdere den regnskapspliktiges framtidige utvikling. Regnskapspliktig som i foregående årsberetning eller årsregnskap har angitt resultatmål eller gitt andre opplysninger om forventet utvikling, skal opplyse om forventningene er i samsvar med årets resultat og begrunne eventuelle avvik.»

Små foretak har ikke et tilsvarende opplysningskrav i § 3-3. Bestemmelsen er omtalt i Ot.prp. nr. 89 (2003-2004) punkt 8.5 og gjennomfører krav i artikkel 46 nr. 2 bokstav b i fjerde direktiv og artikkel 36 nr. 2 bokstav b i syvende direktiv. Bestemmelsen i andre punktum om at faktisk måloppnåelse skal sammenlignes med tidligere publiserte målsettinger, følger imidlertid ikke av direktivet, og den var heller ikke foreslått av Evalueringsutvalget. I lovutkastet i NOU 2003: 23 (s. 347) lød andre punktum:

> «Redegjørelsen skal også inneholde opplysninger om mål, måloppnåelse og risikoforhold og som utfyller den informasjonen som gis i årsregnskapet.»

Den utformingen annet punktum fikk i Ot.prp. nr. 89 (2003-2004) var inspirert av dansk lovtekst, som departementet omtaler som (s. 64):

> «(…) et krav om å opplyse om innfrielsen av tidligere opplyste forventninger. Departementet anser at et slikt opplysningskrav vil fylle et relevant informasjonsbehov og være en hensiktsmessig oppfølging av utvalgets forslag om å gi opplysninger om mål og måloppnåelse.»

Det sentrale innholdet i femte ledd er at det skal gis en redegjørelse som kan gi grunnlag for å vurdere den regnskapspliktiges fremtidige utvikling. Ifølge NRS 16 punkt 2.6 skal styret og daglig leder gi en vurdering av foretakets forventede økonomiske utvikling på et overordnet nivå med en angivelse av de viktigste forutsetninger som er lagt til grunn. Omfanget av redegjørelsen skal stå i rimelig forhold til usikkerheten som foretaket opererer under.

NRS 16 oppfordrer ikke den regnskapspliktige til å offentliggjøre budsjetter eller detaljerte prognoser. Slike opplysninger kan bli villedende fordi forutsetningene de bygger på kan endre

Foreløpig utgave

seg relativt hurtig. Synspunktet kan kanskje også begrunnes ut fra konkurransehensyn (Handeland og Schwencke 2011, side 106). I stedet følger det av punkt 2.6 i standarden at årsberetningen skal drøfte faktorer og forhold som vil ha betydning for fremtidige resultater. Denne drøftingen skal blant annet omfatte en identifisering av vesentlige risikoer for virksomheten. Dersom det i forrige årsberetning eller årsregnskap ble angitt resultatmål eller gitt andre opplysninger om forventet utvikling, skal det opplyses om årets resultat er i samsvar med disse forventningene, og eventuelle avvik skal begrunnes.

Standarden gir en rekke eksempler på hva årsberetningen kan inneholde av omtale når det gjelder den regnskapspliktiges fremtidsutsikter. Det kan blant annet gis en redegjørelse om utviklingen i rammebetingelser, en analyse av mulige utfall som konkretiserer konsekvensene av usikkerhet knyttet til innsatsfaktorer, markedsforhold og makroøkonomiske forutsetninger, en redegjørelse om prisutvikling i råvarer og ferdigvarer, en beskrivelse av foretatte investeringer og antatt investeringsbehov, en redegjørelse om kostnadsførte utgifter som forventes å gi økonomiske fordeler på lengre sikt, og en vurdering av kapitalbehov.

Opplysninger om finansiell risiko

Regnskapsloven § 3-3a sjette ledd lyder:

> «Det skal gis opplysninger om finansiell risiko som er av betydning for å bedømme foretakets eiendeler, gjeld, finansiell stilling og resultat. Opplysningene skal omfatte mål og strategier som er fastsatt for styring av finansiell risiko, herunder strategien for sikring av hver hovedtype av planlagte transaksjoner der sikringsvurdering er benyttet. Det skal gjøres rede for foretakets eksponering mot markedsrisiko, kredittrisiko og likviditetsrisiko.»

Små foretak har ikke et tilsvarende opplysningskrav i § 3-3. Bestemmelsen er omtalt i Ot.prp. nr. 89 (2003-2004) punkt 8.5 og gjennomfører krav i artikkel 46 nr. 2 bokstav f i fjerde direktiv og artikkel 36 nr. 2 bokstav e i syvende direktiv.

NRS 16 punkt 2.7 gir følgende overordnede veiledning om redegjørelsen om finansiell risiko:

> «Redegjørelsen skal konsentrere seg om forhold som er av betydning for foretaket som helhet. Formen skal være vurderende og med bruk av tallmateriale i den utstrekning dette letter forståelsen av den finansielle strategien og virkningene av den i praksis. Oversikten forutsettes likevel å være kvalitativ i formen.»

Standarden sier videre at opplysningene i årsberetningen skal være på et overordnet og aggregert nivå, mens det stilles strengere krav til detaljeringsgraden i notekravet om finansiell risiko. Opplysninger av kvalitativ art forutsettes gitt i noter til årsregnskapet.

Det følger av sjette ledd annet punktum at den regnskapspliktige skal opplyse om dens mål og strategier når det gjelder finansiell risiko, herunder sikringsstrategier. I NRS 16 punkt 2.7 legges det vekt på at den regnskapspliktige skal gi opplysninger om hvordan finansielle instrumenter brukes i risikostyringen, herunder innenfor hvilke områder (f.eks. rente, valuta, råvarer eller egenkapitalbaserte instrumenter) slike instrumenter anvendes, og opplysninger om hvilke typer finansielle instrumenter det dreier seg om (f.eks. terminkontrakter eller opsjoner). Det skal også gis opplysninger om hvordan finansaktivitetene er organisert, og hvordan de styres og kontrolleres av ledelsen.

Etter sjette ledd tredje punktum skal det redegjøres for den regnskapspliktiges eksponering mot markedsrisiko, kredittrisiko og likviditetsrisiko. I NRS 16 punkt 2.7 gis følgende veiledning:

> «Redegjørelsen skal inneholde en oversikt over de viktigste trekkene ved foretakets

Foreløpig utgave

finansielle risiko. I denne sammenheng må en vurdere å gi informasjon om driftstilknyttet markedsrisiko og samlet finansiell markedsrisiko. Samlet finansiell markedsrisiko knyttet til finansielle instrumenter vil være en kombinasjon av renterisiko, valutarisiko, råvareprisrisiko og eventuell aksjeprisrisiko. En må vurdere å spesifisere kredittrisikoen for hovedgrupper av finansielle instrumenter. Finansielle instrumenter kan medføre ulike likviditetsmessige virkninger.»

Den regnskapspliktige kan ha avtalt spesielle vilkår eller forutsetninger for lån (covenants) for å beskytte kreditorenes interesser. Hvis det foreligger eller forventes brudd på slike vilkår, skal det ifølge standarden opplyses om dette i årsberetningen.

Redegjørelse om forutsetningen om fortsatt drift

Regnskapsloven § 3-3a syvende ledd lyder:

«I årsberetningen skal det gis følgende opplysninger om forutsetningen om fortsatt drift, jf. § 4-5:

1. Dersom forutsetning om fortsatt drift legges til grunn for årsregnskapet, skal det bekreftes at forutsetningen er til stede.
2. Dersom det er tvil om den regnskapspliktige kan fortsette virksomheten, skal det redegjøres for usikkerheten.
3. Dersom styrets handleplikt ved tap av egenkapital har inntrådt i henhold til aksjeloven eller allmennaksjeloven § 3-5, skal det opplyses om det er besluttet eller satt i verk tiltak for å sikre selskapets drift, eventuelt å oppløse selskapet.
4. Dersom det er sannsynlig at virksomheten vil bli avviklet, skal det redegjøres for hvordan virkelig verdi ved avvikling er beregnet dersom dette ikke framgår i note til årsregnskapet.»

Foreløpig utgave

Opplysningskravet er likelydende for små foretak, jf. § 3-3 tredje ledd. Bestemmelsen følger ikke av direktivkrav, men må ses i sammenheng med det grunnleggende prinsippet om fortsatt drift i regnskapsloven § 4-5. Bestemmelsen omhandler fire situasjoner: utvilsom fortsatt drift, usikker fortsatt drift, tap av egenkapital i aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper og sannsynlig avvikling. Hvis det er utvilsomt at forutsetningen om fortsatt drift er oppfylt, vil det være tilstrekkelig at årsberetningen inneholder en bekreftelse på at fortsatt drift er lagt til grunn for årsregnskapet.

Styret har en generell aktsomhetsplikt for å se til at virksomheten ikke drives for kreditorenes regning og risiko. Hvis det hefter usikkerhet om holdbarheten av forutsetningen om fortsatt drift, plikter styret å redegjøre nærmere for denne usikkerheten, jf. nr. 2. Den etterfølgende omtalen av denne redegjørelsen bygger på NRS 16 pkt. 2.8. Plikten til å opplyse om usikkerheten inntrer når det faktisk foreliggende informasjonsgrunnlaget gir rimelig tvil om den regnskapspliktige kan fortsette sin virksomhet. En slik tvil må antakelig være mer enn en generell skepsis til fremtidsutsiktene. Vurderingshorisonten vil normalt være frem til neste balansedag, men også lenger tidshorisont vil være relevant å trekke inn, for eksempel gjenværende økonomisk levetid på anleggsmidler.

Redegjørelsen bør inneholde de konkrete premissene som fortsatt drift-vurderingen bygger på, virksomhetens kritiske suksessfaktorer og en vurdering av konsekvensene av mulige endringer i forutsetninger og kritiske faktorer. Jo større usikkerhet med hensyn til fortsatt drift, jo mer omfattende vil kravet til redegjørelse være.

Det følger av syvende ledd nr. 3 at det foreligger en særskilt opplysningsplikt hvis egenkapitalen ikke kan anses forsvarlig, eller hvis egenkapitalen har blitt mindre enn

halvparten av aksjekapitalen. Opplysningsplikten har sammenheng med bestemmelsene om forsvarlig egenkapital og styrets handleplikt ved tap av egenkapital, jf. aksjeloven og allmennaksjeloven §§ 3-4 og 3-5.

Hvis det er besluttet avvikling, eller hvis avvikling er sannsynlig, skal eiendeler og gjeld måles til virkelig verdi ved avvikling (jf. regnskapsloven § 4-5), og det skal i så tilfelle gis nærmere redegjørelse om hvordan virkelig verdi ved avvikling er beregnet (jf. § 3-3a syvende ledd nr. 4).

Forslag til anvendelse av overskudd eller dekning av tap

Regnskapsloven § 3-3a åttende ledd lyder:

> «Årsberetningen skal inneholde forslag til anvendelse av overskudd eller dekning av tap dersom dette ikke framgår av årsregnskapet.»

Opplysningskravet er likelydende for små foretak, jf. § 3-3 fjerde ledd. Bestemmelsen gjennomfører artikkel 50 i fjerde direktiv. Hvis resultatdisponeringen fremkommer av årsregnskapet, vil det ikke være krav om at forslag til resultatdisponering fremkommer i årsberetningen.

Opplysninger om arbeidsmiljøet

Regnskapsloven § 3-3a niende ledd lyder:

> «Det skal gis opplysninger om arbeidsmiljøet og en oversikt over iverksatte tiltak som har betydning for arbeidsmiljøet. Det skal opplyses særskilt om skader og ulykker. Regnskapspliktig som i regnskapsåret har sysselsatt minst 5 årsverk, skal i tillegg opplyse særskilt om sykefravær.»

Opplysningskravet er likelydende for små foretak, jf. § 3-3 femte ledd. Den særskilte opplysningsplikten om sykefravær gjelder kun dersom den regnskapspliktige sysselsetter mer enn fem årsverk. Dette ble endret med ikrafttredelse 1. januar 2005. Bakgrunnen for lovendringen er hensynet til de ansattes personvern, jf. Ot.prp. nr. 89 (2003-2004) punkt 8.5.4. NRS 16 punkt 2.10 gir følgende veiledning når det gjelder dette opplysningskravet:

> «Regnskapspliktige som i regnskapsåret har sysselsatt minst 5 årsverk, skal gi særskilte opplysninger om sykefravær. Opplysninger skal omfatte det totale sykefraværet i regnskapsåret og hvor stor andel sykefraværet har utgjort av den totale arbeidstiden i regnskapsåret.
>
> Opplysninger om skader vil omfatte personskader og materielle skader. Det skal opplyses om skader som skyldes ulykker og skader som skyldes andre forhold med tilknytning til virksomheten, typisk slitasje- og belastningskader. Opplysninger om ulykker skal minst omfatte ulykkens art og hvilke personskader eller materielle skader ulykken eventuelt har medført. I utgangspunktet skal det gis opplysninger om skader og ulykker spesifisert på enkelttilfeller. Etter forholdene kan det være mest oversiktlig å gi opplysninger om flere likeartede skader eller ulykker samlet. Bestemmelsen kan da oppfylles ved å gi en samlet oversikt.»

Opplysninger om likestilling

Regnskapsloven § 3-3a tiende og ellevte ledd lyder:

> «Det skal redegjøres for den faktiske tilstanden når det gjelder likestilling i virksomheten. Det skal også redegjøres for tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å fremme likestilling og for å forhindre forskjellsbehandling i strid med lov om likestilling mellom kjønnene.

Foreløpig utgave

> Foretak som jevnlig sysselsetter mer enn 50 ansatte, skal redegjøre for tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å fremme formålet i diskrimineringsloven og i diskriminerings- og tilgjengelighetsloven.»

Opplysningskravet er tilsvarende for små foretak, jf. § 3-3 sjette og syvende ledd. I § 3-3a ellevte ledd er det vist til den tidligere diskrimineringsloven og diskriminerings- og tilgjengelighetsloven som ble erstattet av nye lover i 2013. I § 3-3 syvende ledd er det derimot korrekt henvist til diskrimineringsloven om etnisitet, diskriminerings- og tilgjengelighetsloven og diskrimineringsloven om seksuell orientering.

I NRS 16 punkt 2.10 gis det følgende veiledning om opplysningskravet om likestilling mv.:

> «Redegjørelsen skal omfatte en beskrivelse av den faktiske tilstanden og iverksatte og planlagte likestillingstiltak. Redegjørelsen om likestilling har likhetstrekk med plikten til å redegjøre for arbeidsmiljøet. Regnskapspliktige bør gi kjønnsdelt statistikk på sentrale personalområder. Omfanget av omtalen tilpasses virksomhetens størrelse.»

Etter § 3-3a ellevte ledd er det særlige opplysningsplikter for regnskapspliktige som sysselsetter mer enn 50 ansatte. Grensen på 50 ansatte samsvarer med reglene i arbeidsmiljøloven §§ 7-1 og 8-1 om henholdsvis arbeidsmiljøutvalg og arbeidsgivers plikt til å informere og drøfte spørsmål av betydning for arbeidstakernes arbeidsforhold med arbeidstakernes tillitsvalgte.

Opplysninger om ytre miljø

Regnskapsloven § 3-3a tolvte ledd lyder:

> «Det skal gis opplysninger om forhold ved virksomheten, herunder dens innsatsfaktorer og produkter, som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning av det ytre miljø. Det skal opplyses hvilke miljøvirkninger de enkelte forhold ved virksomheten gir eller kan gi, samt hvilke tiltak som er eller planlegges iverksatt for å forhindre eller redusere negative miljøvirkninger.»

Opplysningskravet er likelydende for små foretak, jf. § 3-3 åttende ledd. Begrunnelsen for opplysninger om påvirkning av det ytre miljø er gitt i Ot.prp. nr. 42 (1997-1998) punkt 11.5:

> «Et krav om redegjørelse i årsberetningen for forhold ved virksomheten som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning av det ytre miljø, gir grunnlag for å vurdere den virksomhet foretaket driver i en miljømessig sammenheng, og gir et bilde av selskapets miljømessige forpliktelser og utviklingsmuligheter. Miljørapporteringen vil kunne ha en positiv effekt på selskapets miljøsatsing. F.eks. vil den kunne bidra til å skjerpe styrets oppmerksomhet og ansvarsbevissthet om miljøforhold, og det vil kunne bevisstgjøre selskapets administrasjon om de forhold ved virksomheten som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning av det ytre miljø. Slik informasjon kan være av betydelig interesse for aksjeeiere, investorer, kredittgivere, ansatte i virksomheten, myndigheter og allmennheten.»

Opplysningskravet vil være betinget av at det finnes miljøbelastende forhold ved virksomheten, herunder dens innsatsfaktorer og produkter. NRS 16 punkt 2.10 gir nærmere veiledning med hensyn til de opplysninger som skal gis. Foretaket bør redegjøre for hvilke ambisjoner og mål det har på miljøområdet, og hvilke miljøkrav det venter seg fra myndigheter, kunder og leverandører. I fortsettelsen lister regnskapsstandarden opp en rekke forhold som er sentrale med hensyn til påvirkning av det ytre miljø, blant annet type og mengde energi og råvarer som forbrukes, type og mengde forurensning som slippes ut, herunder støy, støv og vibrasjoner, type og mengde avfall som genereres eller besittes, aktiviteters ulykkesrisiko og miljøbelastning knyttet til transport.

Foreløpig utgave

Vilkåret for opplysningsplikt er at de nevnte forholdene «kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning av det ytre miljø». Om dette sier NRS 16 punkt 2.10:

> «Hvorvidt forhold kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning av det ytre miljø, vil måtte vurderes konkret i forhold til det enkelte foretak. Forurensningsloven § 8 tillater vanlig forurensning fra blant annet boliger, fritidshus og kontorer. Forurensning som omfattes av denne bestemmelsen, vil vanligvis representere en ubetydelig påvirkning av ytre miljø som det ikke kreves redegjørelse for i årsberetningen. Derimot kan for eksempel fremstilling av produkter som inneholder miljøgifter, medføre en ikke ubetydelig påvirkning av det ytre miljø. På samme måte kan transportvirksomhet gi utslipp av gasser som bidrar til lokale luftforurensningsproblemer, forsuring eller klimaendringer og medføre en ikke ubetydelig påvirkning av det det ytre miljø.»

Opplysninger om virksomheten i konsernet

Regnskapsloven § 3-3a trettende ledd lyder:

> «For regnskapspliktige som utarbeider konsernregnskap, skal årsberetningen også dekke virksomheten i konsernet.»

Likelydende bestemmelse gjelder for små foretak som frivillig utarbeider konsernregnskap, jf. § 3-3 niende ledd. Bestemmelsen implementerer krav i artikkel 36 nr. 1 i syvende direktiv. NRS 16 punkt 2.1 sier følgende:

> «Årsberetningen vil for morselskapet primært knyttes til konsernforholdene. Det er konsernet som er den økonomiske enheten og som det er viktig for investorer og andre interessenter å få utfyllende informasjon om. Morselskapets årsberetning vil i betydelig grad også dekke informasjonsbehovet knyttet til datterselskapenes virksomhet. Omfanget av datterselskapenes årsberetninger kan derfor tilpasses informasjonen som er gitt på konsernnivå. Minimumskravene må likevel alltid være oppfylt.»

Foreløpig utgave

Opplysninger etter verdipapirhandelloven

Regnskapsloven § 3-3a fjortende ledd lyder:

> «Regnskapspliktige som er utstedere med verdipapirer notert på regulert marked skal gi opplysninger som nevnt i verdipapirhandelloven § 5-8 a.»

Små foretak har ikke en tilsvarende bestemmelse. Etter regnskapsloven §§ 1-5 og 1-6 vil utstedere med verdipapirer på regulert marked, ikke kunne klassifiseres som små foretak. Bestemmelsen i fjortende ledd ble tatt inn i 2010, og den er omtalt i NOU 2008: 16 og Prop. 117 L (2009-2010). Bestemmelsen viser til verdipapirhandelloven § 5-8a, som lyder:

> «Utstedere med verdipapirer notert på regulert marked som har regnskapsplikt etter regnskapsloven skal i årsberetningen gi følgende opplysninger om aksjeeierforhold i selskapet:
>
> 1. en beskrivelse av vedtektsbestemmelser som begrenser retten til å omsette selskapets aksjer,
> 2. en beskrivelse av hvem som utøver rettighetene til aksjer i eventuelle ansattaksjeordninger når myndigheten ikke utøves direkte av de ansatte som er omfattet av ordningen,
> 3. avtaler mellom aksjeeiere selskapet er kjent med som begrenser mulighetene til å omsette eller utøve stemmerett for aksjer,
> 4. vesentlige avtaler selskapet er part i hvis vilkår trer i kraft, endres eller opphører som følge av et overtakelsestilbud, samt en redegjørelse for vilkårene. I den grad det vil

medføre urimelig forretningsmessig ulempe at en avtale blir kjent kan foretaket la være å opplyse om avtalen. Unntaket kommer ikke til anvendelse dersom selskapet er forpliktet til å offentliggjøre opplysninger om avtalen i henhold til annen lovgivning.»

Opplysningene gjelder blant annet eventuelle vedtektsbestemmelser eller aksjonæravtaler som innebærer omsetnings- eller stemmerettsbegrensninger for selskapets aksjer. Bestemmelsen i regnskapsloven § 3-3a siste ledd sammenholdt med verdipapirhandelloven § 5-8a ivaretar visse opplysningsplikter etter endringsdirektiv 2006/46/EU.

3.2.3 Redegjørelse om foretaksstyring

Regnskapsloven § 3-3b om redegjørelse om foretaksstyring lyder:

«Regnskapspliktige som er utstedere med Norge som hjemstat etter verdipapirhandelloven § 5-4 og med verdipapirer notert på regulert marked, skal i årsberetningen eller i dokument det er henvist til i årsberetningen, redegjøre for sine prinsipper og praksis vedrørende foretaksstyring. Plikten til å redegjøre for foretaksstyring gjelder tilsvarende for allmennaksjeselskaper hvis aksjer bare er notert på en autorisert markedsplass utenfor EØS-området.

1. Redegjørelsen for prinsipper og praksis vedrørende foretaksstyring etter første ledd skal minst inneholde følgende opplysninger: en angivelse av anbefalinger og regelverk om foretaksstyring som foretaket er omfattet av eller for øvrig velger å følge,
2. opplysninger om hvor anbefalinger og regelverk som nevnt i nr. 1 er offentlig tilgjengelige,
3. en begrunnelse for eventuelle avvik fra anbefalinger og regelverk som nevnt i nr. 1,
4. en beskrivelse av hovedelementene i foretakets, og for regnskapspliktige som utarbeider konsernregnskap eventuelt også konsernets, systemer for internkontroll og risikostyring knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen,
5. vedtektsbestemmelser som helt eller delvis utvider eller fraviker bestemmelser i allmennaksjeloven kapittel 5,
6. vedtektsbestemmelser som regulerer oppnevning og utskifting av styremedlemmer,
7. vedtektsbestemmelser og fullmakter som gir styret adgang til å beslutte at foretaket skal kjøpe tilbake eller utstede egne aksjer eller egenkapitalbevis.
8. sammensetningen til styre, bedriftsforsamling, representantskap og kontrollkomité; eventuelle arbeidsutvalg for disse organene, samt en beskrivelse av hovedelementene i gjeldende instrukser og retningslinjer for organenes og eventuelle utvalgs arbeid,

Annet ledd nr. 1, 2, 3, 5 og 6 gjelder ikke for regnskapspliktige som ikke har utstedt aksjer eller egenkapitalbevis som er notert på et regulert marked eller på en multilateral handelsfasilitet, jf. verdipapirhandelloven § 2-3 fjerde ledd.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om avleggelse og oppdatering av opplysninger i redegjørelsen om foretaksstyring, når redegjørelsen er gitt som dokument det er henvist til i årsberetningen etter første ledd, samt om revisors plikter i forbindelse med opplysningene i dokumentet.»

Regnskapsloven § 3-3b om redegjørelse om foretaksstyring ble innført med ikrafttredelse 1. juli 2010. Den er omtalt i NOU 2008: 16 og Prop. 117 L (2009-2010). Lovbestemmelsen ivaretar bestemmelser om redegjørelse om foretaksstyring i endringsdirektiv 2006/46/EU som

Foreløpig utgave

endret daværende fjerde og syvende direktiv. Artikkel 46a nr. 1 i fjerde direktiv og artikkel 36 nr. 2 bokstav f i syvende direktiv stammer fra dette endringsdirektivet.

Plikt til å utarbeide en redegjørelse om foretaksstyring gjelder regnskapspliktige som har Norge som hjemstat, og som har verdipapirer notert på regulert marked etter verdipapirhandelloven § 5-4, jf. regnskapsloven § 3-3b første ledd første punktum. Plikten gjelder også for allmennaksjeselskaper som har aksjer notert på autorisert markedsplass utenfor EØS-området, som ikke faller inn under definisjonen av regulerte markeder i direktiv 2004/39/EU, jf. annet punktum. Dette er tydeliggjort i bestemmelsen ved anvendelsen av begrepet «autorisert markedsplass». Utenlandske foretak med verdipapirer notert i Norge kan unntas fra plikten til å utarbeide en redegjørelse om foretaksstyring, jf. verdipapirforskriften § 5-7. Før 2010 forelå det ikke en plikt om rapportering om foretaksstyring etter regnskapsloven, men foretak notert på Oslo Børs eller Oslo Axess har i henhold til regelverk fastsatt av Oslo Børs med hjemmel i børsloven § 24 vært forpliktet til å rapportere etter Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse. En nærmere omtale av denne anbefalingen er gitt i punkt 3.5.3 nedenfor.

Bakgrunnen for at bestemmelsens virkeområde også gjelder allmennaksjeselskaper som har aksjer notert på en autorisert markedsplass utenfor EØS-området, er at redegjørelse om foretaksstyring også bør kreves av norske foretak som er notert utenfor EØS. Begrunnelsen fremgår av NOU 2008: 15 punkt 3.4.3.1 hvor det heter:

> «For norske selskaper med verdipapirer notert utenfor EØS, vil de samme hensynene etter utvalgets oppfatning gjøre seg gjeldende som for selskaper med verdipapirer notert innenfor EØS. Utvalget viser dessuten til at det insentivmessig ville være lite heldig å oppstille lempeligere krav til foretaksstyring for slike selskaper enn for konkurrenter som er notert på et regulert marked innen EØS-området. Slike selskaper vil i alminnelighet være omfattet av norske rapporteringskrav, og slik sett kan det fremstå som lite rimelig å unnta dem fra krav om en redegjørelse for foretaksstyring på linje med andre noterte selskaper. På den annen side antar utvalget at norske selskaper som er børsnotert utenfor EØS-området, hovedsakelig vil være børsnotert i USA eller Canada, hvor det stilles krav til foretaksstyring som er minst like strenge.
>
> Utvalget legger særlig vekt på at et krav om en redegjørelse for foretaksstyring ikke bør være av betydning for et selskaps vurdering av i hvilket land et selskap skal noteres, og foreslår derfor at kravet om en redegjørelse for foretaksstyring gjøres gjeldende for alle norske selskaper med noterte verdipapirer (bortsett fra de unntak som følger av drøftelsen nedenfor), jf. forslaget til regnskapsloven § 3-3b første ledd annet punktum.»

Foreløpig utgave

Det følger av § 3-3b første ledd at årsberetningen skal inneholde et eget kapittel hvor det redegjøres for foretakets prinsipper og praksis for foretaksstyring. Alternativt kan årsberetningen inneholde en henvisning til en redegjørelse om foretaksstyring gitt som eget dokument.

Etter § 3-3b annet ledd gis det en nærmere anvisning på hva redegjørelsen om foretaksstyring minst skal inneholde. Det ligger i dette at foretakene kan gi opplysninger om prinsipper og praksis vedrørende foretaksstyring som går ut over hva som følger av opplistingen i nr. 1 til 8 dersom dette er ønskelig, men det gjelder i utgangspunktet ingen plikt til å gi slike tilleggsopplysninger med mindre dette skulle følge av de anbefalinger eller regelverk som foretaket har oppgitt å følge etter § 3-3b annet ledd nr. 1. Etter direktivet skal det gis opplysninger om «kodekser» som foretaket helt eller delvis følger eller fraviker. Det er her lagt til grunn at «kodekser» kan forstås som «beste praksis»-anbefalinger (Prop. 117 L (2009-2010) punkt 15.6). Det følger av nr. 1 at anbefalinger og regelverk som foretaket er omfattet av eller for øvrig velger å følge, skal angis. Foretaket vil være «omfattet» av en anbefaling

«dersom det er oppstilt krav om at anbefalingen skal følges (…) i henhold til noteringsvilkårene til et regulert marked eller en multilateral handelsfasilitet hvor selskapets finansielle instrumenter omsettes» (Prop. 117 L (2009-2010) punkt 15.6). Foretak som har verdipapirer notert på Oslo Børs eller Oslo Axess, vil for eksempel være omfattet av Norsk anbefaling om eierstyring og selskapsledelse. Foretak hjemmehørende i Norge som har verdipapirer notert på en børs eller et regulert marked utenfor Norge, må opplyse om anbefalinger eller regelverk som foretaket er omfattet av på grunnlag av de noteringsvilkår som gjelder for markedet/børsen, eller eventuelt de lovkrav som foretaket er omfattet av i dette landet (Prop 117 L (2009-2010) punkt 15.6).

Etter bestemmelsen nr. 2 skal det opplyses om hvor regelverk eller anbefaling som nevnt i nr. 1, finnes tilgjengelig. Nr. 3 krever at foretaket må angi hvilke deler av oppgitt anbefaling eller regelverk som foretaket ikke følger, og slikt eventuelt avvik begrunnes. Etter nr. 4 skal det gis en beskrivelse av hovedelementene i de systemer som foretaket har for internkontroll og risikostyring knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen. NOU 2008: 16 punkt 13.1 har en grundig omtale av hva som ligger i dette. Opplysningskravet gjelder kun de sider ved foretakets internkontroll som vedrører regnskapsrapporteringsprosessen. I utgangspunktet kreves det derfor ikke opplysning om foretakets systemer for internkontroll og risikostyring knyttet til drift av virksomheten. NOU 2008: 16 punkt 13.1 sier videre at det ikke kreves opplysninger om regnskapsbehandlingen i seg selv, men derimot opplysninger om hovedelementene i kontrollen med at regnskapsbehandlingen skjer på en forsvarlig måte. Det må opplyses om hvordan styret og ledelsen løpende identifiserer og styrer risiko for vesentlige feil i regnskapsavleggelsen, og om interne kontrollsystemer som skal sikre at vesentlige feil i foretakets regnskap blir oppdaget og korrigert. Bestemmelsen i nr. 4 sier at det er «hovedelementene» som skal beskrives, slik at det i utgangspunktet ikke kreves opplysninger av mer detaljert art. Beskrivelsen må imidlertid gjenspeile de faktiske forhold og være tilpasset det enkelte foretaks konkrete situasjon og karakteristika, for eksempel størrelse, kompleksitet og struktur.

Foreløpig utgave

Etter bestemmelsen nr. 5 skal det opplyses om vedtektsbestemmelser som helt eller delvis utvider eller fraviker bestemmelser i allmennaksjeloven kapittel 5. NOU 2008: 16 punkt 13.1 sier følgende om denne bestemmelsen:

> «Direktivkravene omfatter opplysninger om vedtektsfestede regler for gjennomføring av generalforsamling, generalforsamlingens myndighet og vedtektsfestede regler om utøvelse av aksjeeierbeføyelser. Opplysningskravet vil således for eksempel kunne omfatte særlige fristangivelser (eksempelvis for å få (visse typer) saker brakt på dagsorden) særlige flertallskrav mv. Det kan også omfatte vedtektsbestemmelser for valg av møteleder, møteleders myndighet, saker som særskilt skal behandles på generalforsamling osv.»

Etter bestemmelsen nr. 6 skal det opplyses om sammensetningen av foretakets styre, representantskap, kontrollkomite og bedriftsforsamling, samt eventuelle arbeidsutvalg (kompensasjonsutvalg, revisjonsutvalg, e.l.). Dette vil blant annet innebære at det skal opplyses om navnene til organenes og arbeidsutvalgenes medlemmer og om særlige roller personene har i organet eller arbeidsutvalget (for eksempel leder, nestleder, ansattrepresentant, vara mv.). Det skal også gis en beskrivelse av eventuelle instrukser og retningslinjer for organenes arbeid, som ikke skal forstås som et krav om at de skal gjengis i redegjørelsen i sin helhet. Det vil være tilstrekkelig at beskrivelsen gir opplysninger som er nødvendige for å forstå foretakets beslutningsprosesser, herunder hvordan organene settes sammen og organiserer sitt arbeid, og hvilken kompetanse de måtte være tildelt ut over det som følger av lov og forskrifter (Prop. 117 L (2009-2010) punkt 16.1).

Etter bestemmelsen nr. 7 skal det opplyses om vedtektsbestemmelser som regulerer oppnevning og utskifting av styremedlemmer. Dette gjelder reguleringer knyttet til situasjoner hvor eksisterende styremedlemmer skal erstattes med andre, og situasjoner med oppnevning av nye styremedlemmer fordi styret har blitt utvidet (Prop. 117 L (2009-2010) punkt 16.1).

Etter bestemmelsen nr. 8 skal det opplyses om vedtektsbestemmelser og fullmakter som gir styret adgang til å beslutte at foretaket skal kjøpe tilbake eller utstede egne aksjer eller egenkapitalbevis. Etter aksjeloven og allmennaksjeloven § 9-4 første ledd er det ikke adgang til å vedtektsfeste at styret kan kjøpe tilbake egne aksjer. Generalforsamlingen kan derimot gi styret fullmakt til å gjøre slike kjøp, og for dette kreves flertall som for vedtektsendring, jf. aksjeloven og allmennaksjeloven § 9-4 første ledd.

Etter tredje ledd gis det unntak fra visse opplysningsplikter i § 3-3b for foretak som ikke har utstedt aksjer eller egenkapitalbevis notert på et regulert marked eller på en multilateral handelsfasilitet. Artikkel 46a nr. 3 i fjerde direktiv åpnet for at foretak med noterte verdipapirer som ikke er aksjer eller grunnfondsbevis, kunne unntas fra enkelte opplysningskrav. Disse foretakene behøver kun å opplyse om hovedelementene i systemer for internkontroll- og risikostyring knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen, jf. artikkel 46a nr. 1 bokstav c i fjerde direktiv, og gi de opplysninger som følger av overtakelsesdirektivet (2004/25/EU) artikkel 10 nr. 1 bokstav c, d, f, h og i, jf. artikkel 46a nr. 1 bokstav d i fjerde direktiv. Bestemmelsen i tredje ledd er nærmere omtalt i NOU 2008: 16 punkt 3.4.3.3.

Foreløpig utgave

3.2.4 Redegjørelse om samfunnsansvar

Regnskapsloven § 3-3c om redegjørelse om samfunnsansvar lyder:

> «Store foretak skal redegjøre for hva foretaket gjør for å integrere hensynet til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold, det ytre miljø og bekjempelse av korrupsjon i sine forretningsstrategier, i sin daglige drift og i forholdet til sine interessenter. Redegjørelsen skal minst inneholde opplysninger om retningslinjer, prinsipper, prosedyrer og standarder foretaket benytter for å integrere de nevnte hensynene i sine forretningsstrategier, i sin daglige drift og i forholdet til sine interessenter. Foretak som har retningslinjer, prinsipper, prosedyrer og standarder som nevnt skal i tillegg opplyse om hvordan foretaket arbeider for å omsette disse til handling, gi en vurdering av resultatene som er oppnådd som følge av arbeidet med å integrere hensynene som er nevnt i første punktum i sine forretningsstrategier, i sin daglige drift og i forholdet til sine interessenter, og opplyse om forventninger til dette arbeidet framover.
>
> Hvis foretaket ikke har retningslinjer, prinsipper, prosedyrer og standarder som nevnt, skal det opplyses om dette.
>
> Departementet kan i forskrift fastsette at en offentlig framskrittsrapport i henhold til FNs initiativ for samarbeid med næringslivet om en bærekraftig utvikling eller en offentlig rapport foretaket har avlagt innenfor rammeverket til Det globale rapporteringsinitiativet, kan erstatte redegjørelsen etter første ledd. Departementet kan i forskrift også fastsette nærmere krav til slik rapportering, herunder krav om at det skal gis tilleggsopplysninger i foretakets årsberetning.
>
> Kravet om redegjørelse i første ledd gjelder ikke for datterselskap, dersom morselskapet har gitt en redegjørelse som angitt i årsberetning for konsernet som også omfatter datterselskapet. Datterselskapet skal i så fall opplyse om dette i sin årsberetning og angi hvor redegjørelsen finnes offentlig tilgjengelig.
>
> Redegjørelsen etter første ledd skal gis i årsberetningen eller i annet offentlig tilgjengelig

dokument. Dersom redegjørelsen gis i annet offentlig tilgjengelig dokument, skal det opplyses i årsberetningen hvor dokumentet finnes offentlig tilgjengelig.

Opplysninger om forhold som nevnt i § 3-3a niende til tolvte ledd kan inntas i en redegjørelse etter første ledd som er gitt som eget dokument, istedenfor i årsberetningen. Dersom denne adgangen benyttes, skal det opplyses særskilt om dette i årsberetningen. Første punktum gjelder ikke for redegjørelse som er gitt annet sted enn i årsberetningen i samsvar med reglene i tredje og fjerde ledd.

Departementet kan i forskrift gi utfyllende regler om hvilke opplysninger som skal gis i redegjørelsen etter første ledd, nærmere bestemmelser om avleggelse og oppdatering av opplysninger i redegjørelsen gitt i eget dokument, samt nærmere bestemmelser om revisors plikter i forbindelse med opplysningene i slikt eget dokument.»

Regnskapsloven § 3-3c om redegjørelse om samfunnsansvar ble innført med ikrafttredelse 1. juni 2013. Den er omtalt i Prop. 48 L (2012-2013) og i rapport til Finansdepartementet fra arbeidsgruppen for rapportering om samfunnsansvar 2010. Lovbestemmelsen er ikke innført for å ivareta direktivforpliktelser siden det ikke forelå spesifikke direktivkrav om redegjørelse om samfunnsansvar da bestemmelsen ble utredet og vedtatt. Det var imidlertid på det tidspunktet varslet fra EU at det ville komme et direktiv som blant annet ville regulere rapportering om samfunnsansvar, noe som medførte at det i noen grad er tatt høyde for forventede direktivkrav. Det aktuelle direktivet ble vedtatt i 2014 (2014/95/EU) og dekker plikter når det gjelder rapportering om samfunnsansvar og opplysninger om hvilke retningslinjer foretaket har for å sikre mangfold i styret. En nærmere gjennomgang av de krav som følger av direktiv 2014/95/EU er gitt i punkt 3.3.

Det følger av § 3-3c første ledd at plikten til å utarbeide redegjørelse om samfunnsansvar gjelder for store foretak. Dette er regnskapspliktige som er allmennaksjeselskaper, regnskapspliktige som har aksjer mv. notert på børs, autorisert markedsplass eller tilsvarende regulert marked i utlandet, og andre regnskapspliktige dersom det er fastsatt i forskrift gitt av departementet, jf. regnskapsloven § 1-5. Etter fjerde ledd første punktum er datterselskaper fritatt for plikten til å utarbeide redegjørelse om samfunnsansvar i de tilfeller der morselskapet har avgitt redegjørelse for konsernet som også omfatter datterselskapene. Et vilkår for fritaket er at det blir tatt inn i årsberetningen til datterselskapet en henvisning til hvor morselskapets redegjørelse finnes offentlig tilgjengelig, jf. fjerde ledd annet punktum. Formålet med fritaket er å redusere rapporteringsbyrdene for datterselskapet og å unngå eventuell dobbeltrapportering. Plikten til å utarbeide redegjørelse om samfunnsansvar gjelder heller ikke utenlandske foretak som er utstedere av verdipapirer notert på regulert marked i Norge (Prop. 48 L (2012-2013) punkt 2.5.1.3).

Første ledd gir en nærmere beskrivelse av selve innholdet i rapporteringsplikten. Foretaket skal «redegjøre for hva foretaket gjør for å ta hensyn til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold, det ytre miljø og bekjempelse av korrupsjon i sine forretningsstrategier, i sin daglige drift og i forholdet til sine interessenter». Minstekravet til rapportering består av følgende tre dimensjoner: opplysninger om retningslinjer for samfunnsansvar, opplysninger om arbeidet med å omsette disse til handling, og vurdering av resultatene av og forventningene til dette arbeidet fremover (Prop. 48 L (2012-2013) punkt 2.5.1.3). Det kreves for det første at foretaket redegjør for eventuelle retningslinjer som foretaket har for å ivareta sitt samfunnsansvar. Eksempler på retningslinjer er strategier, målsettinger og interne styringsdokumenter knyttet til foretakets arbeid med samfunnsansvar. Loven krever ikke at foretaket har slike retningslinjer, bare at det opplyses om dette. Det følger ikke direkte av lovbestemmelsen at foretaket må begrunne hvorfor det ikke har slike retningslinjer. Likevel vil det i noen grad være et «følg eller forklar»-prinsipp som gjør at

Foreløpig utgave

foretak som ikke har slike retningslinjer, bør forklare dette nærmere (Prop. 48 L (2012-2013) punkt 2.5.3.3).

Hvis foretaket har retningslinjer om samfunnsansvar, følger det av systematikken i lovbestemmelsen at de tre øvrige kravene må oppfylles. Det skal følgelig opplyses om hvordan foretaket arbeider for å sette disse retningslinjene i handling, og det skal gis en vurdering av resultatene som er oppnådd i arbeidet med å integrere hensynene til menneskerettigheter mv. Det skal også opplyses om forventninger til dette arbeidet fremover, jf. første ledd tredje punktum. Redegjørelsen behøver ikke være av kvantitativ karakter; den kan ha en kvalitativ form hvis foretaket ønsker det.

Etter tredje ledd åpnes det for at det i forskrift kan fastsettes at rapportering kan skje i form av en «offentlig framskrittsrapport i henhold til FNs initiativ for samarbeid med næringslivet om bærekraftig utvikling (Global Compact) eller en offentlig rapport foretaket har avlagt innenfor rammeverket til Det globale rapporteringsinitiativet». Formålet med adgangen til i forskrift å avvike fra utgangspunktet i første ledd er å legge til rette for internasjonal harmonisering av rapportering om samfunnsansvar. Et annet argument for denne adgangen er at det ikke skal pålegges en ekstra rapporteringsbyrde på de foretak som allerede avgir rapport etter ett av de to rapporteringsinitiativene (Prop. 48 L (2012-2013) punkt 2.5.3.3). Bestemmelsen i tredje ledd skal derfor ikke ses som et unntak fra plikten til å utarbeide redegjørelse om samfunnsansvar, men som alternative metoder for oppfyllelse av opplysningskravet. Departementet har ikke benyttet denne forskriftshjemmelen.[1]

Etter sjette ledd følger det at redegjørelsen om samfunnsansvar enten kan gis i årsberetningen eller i annet offentlig tilgjengelig dokument. Dersom redegjørelsen gis i annet offentlig tilgjengelig dokument, skal det opplyses i årsberetningen hvor dokumentet finnes tilgjengelig. Tilsvarende bestemmelse gjelder for redegjørelse om foretaksstyring etter § 3-3b første ledd. Adgangen til å avgi redegjørelsen om samfunnsansvar utenfor årsberetningen må ses på bakgrunn av utviklingen av praksis hvor slik rapportering typisk har skjedd gjennom egne rapporter om Corporate Social Responsibility (CSR).

Etter syvende ledd kan opplysninger som nevnt i § 3-3a niende til tolvte ledd (opplysninger om arbeidsmiljø mv.) tas inn i redegjørelsen om samfunnsansvar som gis i annet offentlig tilgjengelig dokument, så sant det opplyses i årsberetningen om hvor dokumentet finnes offentlig tilgjengelig. I Prop. 48 L (2012-2013) punkt 2.5.7.3 er dette begrunnet med at «en samlet presentasjon vil være bedre tilpasset behovene til brukerne av opplysningene, og vil også gjøre det mulig for bedriftene å se mer helhetlig og forretningsnært på samfunnsansvar».

Åttende ledd er en forskriftshjemmel for departementet til å gi utfyllende regler om hvilke opplysninger som skal gis i redegjørelsen om samfunnsansvar, nærmere bestemmelser om avleggelse og oppdatering av opplysninger i redegjørelsen hvis denne er gitt i eget dokument, samt nærmere bestemmelser om revisors plikter i forbindelse med opplysninger gitt i slikt eget dokument. Departementet har ikke benyttet denne forskriftshjemmelen.

Krav til innholdet i årsberetningen iht. regnskapsloven § 3-3a kan i noen grad være overlappende med de krav som gjelder for redegjørelsen om samfunnsansvar. Plikt til å gi opplysninger om samfunnsansvar kan allerede følge av § 3-3a tredje ledd dersom de er nødvendige for å forstå virksomhetens «utvikling, resultat eller stilling». Det følger av samme

[1] Det er imidlertid gitt en overgangsregel som berører disse to rapporteringsinitiativene i forskrift om overgangsregler til lov av 19. april 2015 nr. 15 om endringer i regnskapsloven og enkelte andre lover.

Foreløpig utgave

bestemmelse at slike opplysninger skal bestå av sentrale resultatindikatorer og inkludere opplysninger om «miljø- og personalsaker». § 3-3a niende til tolvte ledd har opplysningskrav om arbeidsmiljø, likestilling og diskriminering og det ytre miljø, som også berøres i lovbestemmelsen om redegjørelse om samfunnsansvar. Formålene til de to paragrafene er derimot forskjellige. Mens bestemmelsen om redegjørelse om samfunnsansvar er motivert ut fra et ønske om å påvirke adferd og bevissthet om samfunnsansvar, er bestemmelsen om årsberetning knyttet til oppfyllelse av eksisterende lover og regler. På denne bakgrunn kan ikke rapporteringsplikten om samfunnsansvar anses å være oppfylt ved opplysningskrav i årsberetningen.

3.2.5 Revisors oppgaver og plikter i forhold til årsberetningen

Revisorloven § 5-1 første ledd annet og tredje punktum angir de plikter revisor har når det gjelder kontroll av årsberetningen. Her heter det:

> «Revisor skal vurdere om opplysninger i årsberetningen og i eventuell redegjørelse for foretaksstyring etter regnskapsloven § 3-3 b om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift, og forslag til anvendelse av overskudd eller dekning av tap er i samsvar med lov og forskrifter, og om opplysningene er konsistent med årsregnskapet. Plikten etter annet punktum gjelder tilsvarende for de opplysninger som minst skal gis i redegjørelser om samfunnsansvar etter regnskapsloven § 3-3 c første ledd, samt for opplysninger som er inntatt i redegjørelser for samfunnsansvar gitt i annet dokument enn årsberetningen, jf. regnskapsloven § 3-3 c sjette ledd.»

Det følger av bestemmelsen at revisor har plikt til å vurdere nærmere angitte opplysninger i årsberetningen (om årsregnskapet, fortsatt drift og forslag til anvendelse av overskudd eller dekning av tap) er i samsvar med lov og forskrifter. I tillegg skal revisor kontrollere om disse opplysningene er konsistente med årsregnskapet.

Revisors vurdering av fortsatt drift-forutsetningen vil i all hovedsak inngå som en del av revisjonen av årsregnskapet. Revisors plikter med hensyn til årsberetningen på dette punktet vil derfor begrense seg til å vurdere om opplysningene om forutsetningen om fortsatt drift samsvarer med hva revisor mener er korrekt med hensyn til denne forutsetningen, og om det er gitt tilstrekkelig informasjon. Hvis den regnskapspliktige er aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, skal revisor i de tilfeller der styrets handleplikt ved tap av egenkapital har inntrådt etter aksjeloven eller allmennaksjeloven § 3-5, vurdere om det i årsberetningen er gitt korrekte og tilstrekkelige opplysninger om besluttede eller iverksatte tiltak for å sikre selskapets drift, eventuelt å oppløse selskapet. Dersom det er sannsynlig at virksomheten vil bli avviklet, skal det hvis disse opplysningene ikke følger av note, redegjøres for hvordan virkelig verdi ved avvikling er beregnet. Revisors plikter i forhold til årsberetningen vil også omfatte vurdering av disse opplysningene. Dette omtales samlet som opplysninger om fortsatt drift i fortsettelsen.

Hvis revisor mener at forutsetningen om fortsatt drift er korrekt vurdert av ledelsen og de opplysningskrav som gjelder fortsatt drift, herunder opplysningskrav ved handleplikt eller oppløsning, er ivaretatt, vil det ikke være grunnlag for å avgi avvikende konklusjon når det gjelder fortsatt drift-omtalen i årsberetningen. Hvis revisor mener at forutsetningen er korrekt vurdert av ledelsen, men at det er gitt mangelfulle eller feilaktige opplysninger om fortsatt drift i årsberetningen, vil det være grunnlag for avvikende konklusjon på årsberetningen. Hvis derimot revisor mener at ledelsen har vurdert fortsatt drift-forutsetningen feil, og ledelsen har gitt opplysninger i årsberetningen som samsvarer med dette, må det avgis avvikende konklusjon på både årsregnskapet og årsberetningen. Revisors oppgave med hensyn til fortsatt drift-omtalen i årsberetningen vil i hovedsak være begrenset til å vurdere om opplysningene

Foreløpig utgave

samsvarer med hva revisor mener er den korrekte forutsetningen og vurdere om det er gitt tilstrekkelige opplysninger om fortsatt drift.

Det samme gjelder i noen grad revisors vurdering av om forslaget til anvendelse av overskudd eller dekning av tap er i samsvar med lov og forskrifter. En slik vurdering vil i det vesentligste bli gjort i forbindelse med revisjonen av årsregnskapet. I relasjon til årsberetningen begrenses revisors arbeid til å vurdere om det er gitt korrekte opplysninger om anvendelse av overskudd eller dekning av tap, og om disse opplysningene er konsistente med opplysningene i årsregnskapet.

Årsberetningen inneholder opplysningskrav som går ut over de opplysninger som revisor konkret skal vurdere. Dette gjelder blant annet opplysninger etter regnskapsloven § 3-3a niende til tolvte ledd. I Ot.prp. nr. 75 (1997-1998) side 34 heter det:

> «Når det gjelder øvrige opplysninger som forslaget etter ny regnskapslov skal fremgå av årsberetningen, antar departementet at det ikke er behov for revisjon av disse. Dette gjelder opplysninger om den regnskapspliktiges framtidige utvikling, opplysninger om arbeidsmiljøet og miljøinformasjon som revisor normalt ikke har tilstrekkelig grunnlag for å kunne uttale seg om og som det heller ikke faller naturlig inn under revisors område å uttale seg om».

De plikter som revisor har i forhold til redegjørelse om foretaksstyring og redegjørelse om samfunnsansvar, vil være tilsvarende de som gjelder for årsberetningen, jf. revisorloven § 5-1 første ledd. I Prop. 117 L (2009-2010) gis det en vurdering av revisors plikter i forhold til redegjørelse om foretaksstyring med henvisning til de forslag som ble fremsatt i NOU 2008: 16. I proposisjonen side 34 heter det:

> «Når det gjelder kravet til revisjon, har utvalget lagt til grunn at bestemmelsen i revisorloven § 5-1 første ledd annet punktum, blant annet om at revisor skal vurdere om opplysningene i årsberetningen er konsistente med årsregnskapet, videreføres uendret. Dette medfører at dersom redegjørelsen for foretaksstyring gis som et kapittel i årsberetningen, vil revisor også måtte vurdere om opplysningene er konsistente med årsregnskapet. Utvalget har vist til at foretakets valg av avgivelsesform ikke bør være avgjørende for i hvilken grad redegjørelsen må underlegges revisors konsistenssjekk. Utvalget har på den bakgrunn foreslått en presisering av kravet i revisorloven § 5-1 slik at en redegjørelse for foretaksstyring avgitt som separat dokument vil være underlagt et tilsvarende revisjonskrav.»

Her ser det ut til at revisors plikter begrenses til å gjelde konsistenssjekk, dvs. om opplysningene i årsberetningen stemmer med årsregnskapet. Tilsvarende følger av forarbeidene som omtaler revisors plikter vedrørende redegjørelse om samfunnsansvar. I Prop. 48 L (2012-2013) vises det til forslag fremlagt av en arbeidsgruppe som vurderte disse pliktene. Arbeidsgruppen foreslo at revisor skal foreta en konsistenskontroll av de opplysningene som gis i redegjørelsen om samfunnsansvar, og departementet sluttet seg til dette (side 32). Lovteksten synes imidlertid å være klar på at revisors plikter i forhold til redegjørelse om foretaksstyring og samfunnsansvar omfatter en konsistenssjekk og en vurdering av om opplysningene er avgitt i samsvar med lov og forskrifter.

Krav om konsistenssjekk følger også av god revisjonsskikk og ISA 720. Her pålegges revisor å lese andre opplysninger som gis sammen med det reviderte regnskapet «for å identifisere eventuelle vesentlige uoverensstemmelser med det reviderte regnskapet», jf. ISA 720 nr. 6.

Foreløpig utgave

3.3 EØS-rett

Regnskapsdirektivet (2013/34/EU) har flere bestemmelser som gjelder årsberetning og redegjørelse om foretaksstyring. Bestemmelsene i regnskapsdirektivet har etter hvert blitt supplert med ytterligere bestemmelser i endringsdirektivet (2014/95/EU). Endringsdirektivet består av seks artikler, hvorav artikkel 1 inneholder endringene i regnskapsdirektivet med artikler som følger regnskapsdirektivets nummerering.

Årsberetning

De sentrale bestemmelser som gjelder årsberetningen finnes i regnskapsdirektivet artikkel 19 som lyder:

> «Årsberetningens innhold
>
> 1. Årsberetningen skal inneholde en pålitelig oversikt over foretakets forretningsmessige utvikling og resultat og av dets stilling, sammen med en beskrivelse av de vesentlige risikoer og usikkerhetsfaktorer det står overfor.
>
> Oversikten skal være en balansert og fyllestgjørende analyse av foretakets forretningsmessige utvikling og resultat og av dets stilling, i samsvar med virksomhetens størrelse og kompleksitet.
>
> I den grad det er nødvendig for å forstå foretakets utvikling, resultat eller stilling, skal analysen inneholde både finansielle og eventuelt ikke-finansielle resultatnøkkeltall som er relevante for vedkommende virksomhet, herunder relevante opplysninger om miljø- og personalspørsmål. Analysen i årsberetningen skal eventuelt inneholde henvisninger og tilleggsforklaringer til beløp oppført i årsregnskapet.
>
> 2. Årsberetningen skal også inneholde opplysninger om
>
> a) foretakets forventede utvikling,
>
> b) virksomhet på området forskning og utvikling,
>
> c) erverv av egne aksjer i samsvar med artikkel 24 nr. 2 i direktiv 2012/30/EU,
>
> d) eventuelle filialer av foretaket, og
>
> e) i forbindelse med foretakets bruk av finansielle instrumenter og dersom det er viktig for vurderingen av dets eiendeler, forpliktelser, finansielle stilling og resultat:
>
> i) foretakets mål og politikk for finansiell risikostyring, herunder dets sikringspolitikk for alle vesentlige typer planlagte transaksjoner der sikringsbokføring benyttes, og
>
> ii) foretakets eksponering for prisrisiko, kredittrisiko, likviditetsrisiko og kontantstrømrisiko.
>
> 3. Medlemsstatene kan unnta små foretak fra plikten til å utarbeide årsberetning, forutsatt at de krever at opplysningene nevnt i artikkel 24 nr. 2 i direktiv 2012/30/EU om et selskaps erverv av egne aksjer gis i notene til årsregnskapet.
>
> 4. Medlemsstatene kan unnta små og mellomstore foretak fra kravet i nr. 1 tredje ledd i den utstrekning det gjelder ikke-finansielle opplysninger.»

Årsberetningen skal i henhold til artikkel 19 nr. 1 første ledd inneholde en rettvisende oversikt over foretakets utvikling og resultat sammen med en beskrivelse av de vesentlige risikoer og usikkerhetsfaktorer foretaket står overfor. Annet og tredje ledd gir en nærmere beskrivelse av

Foreløpig utgave

hva denne oversikten skal inneholde.[2] I nr. 2 følger det at årsberetningen skal gi opplysninger om foretakets forventede utvikling, FoU-aktiviteter, erverv av egne aksjer og opplysninger om eventuelle filialer. Nr. 2 angir videre særskilte opplysningsplikter når det gjelder foretakets bruk av finansielle instrumenter med ytterligere tilleggskrav til opplysninger om blant annet sikringspolitikk og foretakets eksponering for prisrisiko, kredittrisiko, likviditetsrisiko og kontantstrømrisiko hvis disse opplysningene er viktige for vurderingen av foretakets eiendeler, forpliktelser, finansielle stilling og resultat.

Nr. 3 gir medlemsstatene adgang til å unnta små foretak fra plikten til å utarbeide årsberetning, forutsatt at opplysninger om et selskaps erverv av egne aksjer gis i note til årsregnskapet. I nr. 4 følger det at små og mellomstore foretak kan fritas fra kravet om å gi opplysninger i årsberetningen om visse ikke-finansielle forhold. Det vises her tilbake til nr. 1 tredje ledd hvor det er et krav om at det skal tas inn eventuelle ikke-finansielle resultatnøkkeltall som en del av analysen av foretakets forretningsmessige utvikling, resultat og stilling.

Ikke-finansiell redegjørelse

Av endringsdirektiv 2014/95/EU følger det en ny artikkel 19a som gjelder ikke-finansiell redegjørelse. Artikkel 19a lyder (her gjengitt i offisiell dansk versjon):

«Ikke-finansiel redegørelse

1. Store virksomheder, som er virksomheder af interesse for offentligheden, og som på deres balancetidspunkt overskrider kriteriet om det gennemsnitlige antal på 500 ansatte i løbet af regnskabsåret, skal i ledelsesberetningen medtage en ikke-finansiel redegørelse, der indeholder oplysninger i det omfang, det er nødvendigt for forståelsen af virksomhedens udvikling, resultat, situation og dens aktivitets påvirkning, som minimum vedrørende miljøspørgsmål, sociale spørgsmål og personalespørgsmål samt spørgsmål vedrørende respekt for menneskerettighederne, bekæmpelse af korruption og bestikkelse, herunder:

   a) en kort beskrivelse af virksomhedens forretningsmodel

   b) en beskrivelse af virksomhedens politikker i forhold til disse spørgsmål, herunder de due diligence-procedurer, der er gennemført

   c) resultatet af disse politikke

   d) de væsentligste risici, som er forbundet med disse spørgsmål i forhold til virksomhedens aktiviteter, herunder, hvor det er relevant og proportionalt, dens forretningsforbindelser, produkter eller tjenesteydelser, som kan forventes at ville have negative påvirkninger på disse områder, og hvordan virksomheden håndterer disse risici

   e) ikke-finansielle nøgleresultatindikatorer, som er relevante for den specifikke forretningsaktivitet.

Hvis virksomheden ikke forfølger politikker på et eller flere af disse områder, skal den ikke-finansielle redegørelse indeholde en klar og begrundet forklaring på, hvorfor den ikke forfølger sådanne politikker.

Foreløpig utgave

[2] I omtalen av direktivet holder utvalget seg til tilgjengelig norsk oversettelse, gjengitt i vedlegg. I sine vurderinger og utkast til lov har en imidlertid på enkelte punkter valgt en annen begrepsbruk, bl.a. for «key performance indicators» som i direktivoversettelsen gjengis som «resultatnøkkeltall». Begrepsbruken omtales i punkt 3.6.2.

Den i første afsnit omhandlede ikke-finansielle redegørelse skal også i givet fald indeholde henvisninger til og yderligere forklaringer på beløb, der er anført i årsregnskabet.

Medlemsstaterne kan tillade, at oplysninger vedrørende truende udvikling eller anliggender under forhandling udelades i undtagelsestilfælde, når det er den behørigt begrundede holdning hos medlemmerne af virksomhedens administrations-, ledelses- og tilsynsorganer, der handler inden for de beføjelser, der er tillagt dem efter national ret, og kollektivt har ansvar for holdningen, at offentliggørelsen af sådanne oplysninger vil være til væsentlig skade for virksomhedens handelsmæssige position, forudsat at en sådan udeladelse ikke forhindrer en rimelig og afbalanceret forståelse af virksomhedens udvikling, resultat, situation og dens aktivitets påvirkning.

Når offentliggørelse af de i første afsnit omhandlede oplysninger kræves, skal medlemsstaterne fastsætte, at virksomhederne kan henholde sig til nationale, EU-baserede eller internationale rammer, og at virksomhederne i givet fald skal præcisere, hvilken ramme de har henholdt sig til.

2. Virksomheder, der opfylder kravet i stk. 1, anses for at have opfyldt kravet i forbindelse med analysen af ikke finansielle oplysninger i artikel 19, stk. 1, tredje afsnit.

3. En virksomhed, som er dattervirksomhed, er fritaget for kravet i stk. 1, hvis den pågældende virksomhed og dens dattervirksomheder er medtaget i den konsoliderede ledelsesberetning eller den særskilte rapport for en anden virksomhed, der er udarbejdet i overensstemmelse med artikel 29 og nærværende artikel.

4. Har en virksomhed udarbejdet en særskilt rapport vedrørende det samme regnskabsår, uanset om det er gjort på grundlag af nationale, EU-baserede eller internationale rammer, og som dækker de oplysninger, der kræves i den i stk. 1 omhandlede ikke-finansielle redegørelse, kan medlemsstaterne fritage denne virksomhed for kravet om at udarbejde en ikke-finansiel redegørelse i henhold til stk. 1, forudsat at denne særskilte rapport:

a) offentliggøres sammen med ledelsesberetningen i overensstemmelse med artikel 30, eller

b) offentliggøres inden for en rimelig tidsfrist, som ikke må være længere end seks måneder efter balancetidspunktet, på virksomhedens websted, og at der henvises til den i ledelsesberetningen.

Stk. 2 finder tilsvarende anvendelse på virksomheder, der udarbejder en særskilt rapport som omhandlet i nærværende stykkes første afsnit.

5. Medlemsstaterne sikrer, at revisoren eller revisionsfirmaet kontrollerer, om den i stk. 1 nævnte ikke-finansielle redegørelse eller den i stk. 4 nævnte særskilte rapport er blevet udarbejdet.

6. Medlemsstaterne kan kræve, at oplysningerne i den i stk. 1 nævnte ikke-finansielle redegørelse eller den i stk. 4 nævnte særskilte rapport kontrolleres af en uafhængig udbyder af erklæringsopgaver.»

Krav om å utarbeide en ikke-finansiell redegjørelse er begrenset til å gjelde store foretak som er av allmenn interesse, og som har et gjennomsnittlig antall ansatte på mer enn 500 i løpet av regnskapsåret, jf. artikkel 19a nr. 1.

Redegjørelsen skal inneholde opplysninger i den grad det er nødvendig for å forstå foretakets utvikling, resultat, stilling og påvirkning av dets aktiviteter knyttet til miljømessige, sosiale og personalmessige forhold, foretakets overholdelse av menneskerettigheter og bekjempelse av

Foreløpig utgave

korrupsjon og bestikkelser, jf. artikkel 19a nr. 1. Nr. 1 bokstav a til e spesifiserer hva som skal gis av opplysninger. Redegjørelsen skal inneholde en kort beskrivelse av foretakets forretningsmodell, en beskrivelse av foretakets retningslinjer når det gjelder foretakets miljømessige påvirkning mv., hvordan foretaket arbeider med å ivareta retningslinjene og resultatet av dette arbeidet. Redegjørelsen skal også ta for seg de vesentligste risikoene knyttet til de forhold som det skal opplyses om (miljømessig påvirkning mv.), herunder fortakets forretningsforbindelser, produkter og tjenesteytelser som kan forventes å ville ha negativ påvirkning, og hvordan foretaket håndterer disse risikoene. Det skal gis ikke-finansielle nøkkeltall som er relevante for den enkelte forretningsaktivitet.

Foretaket skal angi på hvilke områder det ikke følger fastsatte retningslinjer og forklare slike avvik. Redegjørelsen skal vise til beløp i årsregnskapet der hvor dette er relevant. Medlemsstatene har adgang til å frita foretak fra denne opplysningsplikten i særlige tilfeller hvor det å gi slike opplysninger kan være til vesentlig skade for det, jf. artikkel 19a nr. 1 fjerde ledd. Forutsetningen er imidlertid at utelatelse av denne informasjonen ikke forhindrer en rimelig og avbalansert forståelse av virksomhetens utvikling, resultat, stilling og dens aktivitets påvirkning. Medlemsstatene kan tillate at foretakene gjør bruk av nasjonale, EU-baserte eller internasjonale rammeverk for slik rapportering, og foretakene skal i så fall presisere hvilket rammeverk som er benyttet. Begrepet «rammeverk» brukt i denne sammenhengen er ikke definert, men etter endringsdirektivets artikkel 2 skal EU-kommisjonen innen 6. desember 2016 utgi en ikke-bindende veiledning om «metodologi» for rapporteringen.

Det følger videre av artikkel 19a nr. 2 at de foretakene som utarbeider redegjørelse om ikke-finansielle forhold, ikke trenger å gi tilsvarende opplysninger etter artikkel 19 nr. 1 tredje ledd.

Etter artikkel 19a nr. 3 er datterforetak unntatt fra plikt til å utarbeide ikke-finansiell redegjørelse hvis det er dekkende omtalt i morforetakets årsberetning og/eller ikke-finansielle redegjørelse. Etter nr. 4 kan en rapport med samme innhold som den konsoliderte redegjørelsen, men som offentliggjøres på annen måte, erstatte redegjørelsen etter artikkel 19a nr. 1. Artikkel 19a nr. 5 gjelder revisjonsplikt og nr. 6 gjelder kontroll av særskilt rapport omtalt over etter artikkel 19a nr. 4.

Foreløpig utgave

Erklæring om foretaksstyring

Regnskapsdirektivet (2013/34/EU) har bestemmelser om erklæring om foretaksstyring i artikkel 20. Denne artikkelen lyder:

«Erklæring om foretaksstyring

1. Foretak nevnt i artikkel 2 nr. 1 bokstav a) skal ta med en erklæring om foretaksstyring i sin årsberetning. Denne erklæringen skal tas med i en egen del av årsberetningen og skal minst inneholde følgende opplysninger:

   a) der det er relevant, en henvisning til følgende:

      i) det regelverk for foretaksstyring som foretaket er underlagt,

      ii) det regelverk for foretaksstyring som foretaket har besluttet å anvende frivillig,

      iii) alle relevante opplysninger om foretaksstyringsmetodene som anvendes utover kravene i nasjonal lovgivning.

   Når det vises til et regelverk for foretaksstyring nevnt under i) eller ii), skal foretaket også angi om de relevante tekstene er offentlig tilgjengelige. Når det

vises til opplysningene nevnt under iii), skal foretaket gjøre opplysninger om sine foretaksstyringsmetoder offentlig tilgjengelige,

b) dersom et foretak i samsvar med nasjonal lovgivning fraviker det regelverk for foretaksstyring som er nevnt i bokstav a) i) eller ii), skal foretaket redegjøre for hvilke deler av regelverket for foretaksstyring fraviket gjelder, og begrunnelsen for fraviket. Dersom foretaket har besluttet ikke å vise til noen av bestemmelsene i et regelverk for foretaksstyring nevnt i bokstav a) i) eller ii), skal det begrunne dette,

c) en beskrivelse av hovedtrekkene ved foretakets internkontrollordninger og risikohåndteringssystemer i forbindelse med den finansielle rapporteringen,

d) de opplysninger som kreves i henhold til artikkel 10 nr. 1 bokstav c), d), f), h) og i) i europaparlaments- og rådsdirektiv 2004/25/EF av 21. april 2004 om overtakelsestilbud, dersom foretaket er omfattet av nevnte direktiv,

e) en beskrivelse av hvordan generalforsamlingen gjennomføres og dens viktigste myndighetsområder samt en beskrivelse av aksjeeiernes rettigheter og hvordan de kan utøves, med mindre disse opplysningene allerede i sin helhet finnes i nasjonal lovgivning, og

f) sammensetningen av administrasjons-, ledelses- og kontrollorganene og deres komiteer og hvordan de fungerer.

2. Medlemsstatene kan tillate at opplysningene som kreves i nr. 1 i denne artikkel, framlegges i

a) en særskilt rapport som offentliggjøres sammen med årsberetningen på den måten som er angitt i artikkel 30, eller

b) et dokument som er offentlig tilgjengelig på foretakets nettsted, og som det vises til i årsberetningen.

Den særskilte rapporten eller dokumentet nevnt i henholdsvis bokstav a) og b), kan inneholde en krysshenvisning til årsberetningen når opplysningene som kreves i nr. 1 bokstav d) er gjort tilgjengelige i nevnte årsberetning.»

Foreløpig utgave

I endringsdirektivet 2014/95/EU er det lagt til en ny bestemmelse i artikkel 20 nr. 1 bokstav g. Denne lyder (her gjengitt i offisiell dansk versjon):

«Denne redegørelse medtages som et særligt afsnit i ledelsesberetningen og skal mindst indeholde følgende oplysninger: (…)

g) en beskrivelse af mangfoldighedspolitikken, der anvendes i forbindelse med virksomhedens administrations-, ledelses- og tilsynsorganer for så vidt angår f.eks. alder, køn eller uddannelsesmæssige og erhvervsmæssige baggrunde, målene for denne mangfoldighedspolitik, hvordan den er blevet gennemført, og resultaterne i rapporteringsperioden. Hvis der ikke anvendes en sådan politik, skal redegørelsen indeholde en forklaring på, hvorfor det forholder sig således.»

Artikkel 20 nr. 3 og nr. 4 i regnskapsdirektivet er erstattet med nye bestemmelser som følger av endringsdirektivet. I tillegg skal det etter dette endringsdirektivet legges til et nytt punkt nr. 5. Disse lyder (her gjengitt i offisiell dansk versjon av endringsdirektivet):

«

3. Revisoren eller revisionsfirmaet afgiver en udtalelse i overensstemmelse med artikel 34, stk. 1, andet afsnit, om de oplysninger, der er udarbejdet i henhold til nærværende

artikels stk. 1, litra c) og d), og kontrollerer, at de oplysninger, der er omhandlet i nærværende artikels stk. 1, litra a), b), e), f) og g), er afgivet.

4. Medlemsstaterne kan undtage virksomheder omhandlet i stk. 1, som kun har udstedt andre værdipapirer end kapitalandele, der er optaget til handel på et reguleret marked, jf. artikel 4, stk. 1, nr. 14), i direktiv 2004/39/EF, fra anvendelsen af nærværende artikels stk. 1, litra a), b), e), f) og g), medmindre sådanne virksomheder har udstedt kapitalandele, som handles i en multilateral handelsfacilitet, jf. artikel 4, stk. 1, nr. 15), i direktiv 2004/39/EF.

5. Uanset artikel 40 finder stk. 1, litra g), ikke anvendelse på små og mellemstore virksomheder.»

Artikkel 20 gjelder alle foretak nevnt i artikkel 2 nr. 1 bokstav a i regnskapsdirektivet. Dette er foretak som:

> «(…) er underlagt en medlemsstats lovgivning og hvis omsettelige verdipapirer er opptatt til notering på et regulert marked i en medlemsstat i henhold til artikkel punkt 1 nr. 14 i europaparlaments- og rådsdirektiv 2004/39/EF av 21. april 2004 om markeder for finansielle instrumenter»

Erklæringen om foretaksstyring skal tas inn som en egen del av årsberetningen. I de tilfeller hvor det er relevant, skal det henvises til eventuelle obligatoriske eller frivillige regelverk for foretaksstyring, med anvisning av hvor de er offentlig tilgjengelige, og det skal opplyses om eventuelle andre anvendte prinsipper for foretaksstyring. Dersom et foretak velger å avvike fra det angitte regelverket for foretaksstyring, skal det redegjøre for og begrunne avviket, jf. bokstav b.

Foretaket skal gi en beskrivelse av hovedtrekkene ved foretakets interkontroll- og risikohåndteringssystem i forbindelse med den finansielle rapporteringen, jf. bokstav c.

Etter bokstav d skal foretak som omfattes av direktiv 2004/25/EU, gi opplysninger som nevnt i dette direktivets artikkel 10 nr. 1 bokstavene c til i om overtakelsestilbud. Direktivet gjelder for foretak som har aksjer eller eierandeler notert på regulert marked. De nevnte bestemmelsene lyder (her gjengitt i offisiell dansk versjon):

> « 1. Medlemsstaterne sikrer, at de selskaber, som omhandles i artikel 1, stk. 1, offentliggør detaljerede oplysninger om følgende emner:
>
> (…)
>
> c. væsentlige direkte eller indirekte kapitalbesiddelser (for eksempel på tværs af vertikale strukturer eller krydsejerskab af aktier) som omhandlet i artikel 85 i direktiv 2001/34/EF
>
> d. indehaverne af kapitalandele med særlige kontrolrettigheder og en beskrivelse af disse rettigheder (…)
>
> f. sammensetningen av administrasjons-, ledelses- og kontrollorganene og deres komiteer og hvordan de fungerer (…)
>
> h. gældende regler for udpegelse og udskiftning af medlemmer af selskabets ledelse samt ændring af dets vedtægter
>
> i. ledelsens beføjelser, især hvad angår muligheden for at udstede eller tilbagekøbe kapitalandele.»

Etter regnskapsdirektivet artikkel 20 nr. 1 bokstav e skal erklæring om foretaksstyring inneholde en beskrivelse av generalforsamlingens gjennomføring og kompetanse og av

Foreløpig utgave

aksjeeiernes rettigheter og hvordan de utøves. Foretakene kan unnlate å gi disse opplysningene hvis de i sin helhet følger av nasjonal lovgivning. Etter samme artikkel nr. 1 bokstav f skal det gis opplysninger om sammensetningen av administrasjons-, ledelses- og kontrollorganer og deres komiteer og hvordan de fungerer.

Etter bokstav g, som følger av endringsdirektiv 2014/95/EU, skal det gis en beskrivelse av hvordan en sikrer likestilling og mangfold i sentrale styrings- og ledelsesorganer i foretaket. Det pekes spesielt på variasjon i alder, kjønn, utdanningsbakgrunn, økonomisk bakgrunn mv. Det skal også gis en beskrivelse av målene for retningslinjene for mangfold, hvordan de er blitt gjennomført og resultatene av dem i rapporteringsperioden. Hvis foretaket ikke har bestemte retningslinjer for å sikre likestilling og mangfold, skal det gis en forklaring på dette. Små og mellomstore foretak kan unntas fra denne opplysningsplikten, jf. artikkel 20 nr. 5.

Artikkel 20 nr. 4 gir adgang for medlemsstatene, med noen forbehold, å unnta foretak som har utstedt andre verdipapirer enn aksjer eller eierandeler på regulert marked mv. fra å opplyse om de opplysninger som følger av artikkel 20 nr. 1 bokstav a, b, e, f og g.

Konsolidert årsberetning mv.

Regnskapsdirektivet artikkel 29 har bestemmelser om årsberetning for konsernet:

«Konsolidert årsberetning

1. Den konsoliderte årsberetningen skal minst inneholde opplysningene som kreves i artikkel 19 og 20, i tillegg til eventuelle opplysninger som kreves i henhold til andre bestemmelser i dette direktiv, idet det tas hensyn til de nødvendige justeringer som følger av de særlige forhold som skiller konsoliderte årsberetninger fra årsberetninger for foretak, på en måte som letter vurderingen av den finansielle stilling til de foretak som inngår i konsolideringen som helhet.
2. Følgende justeringer skal gjøres med hensyn til opplysningene som kreves i artikkel 19 og 20:
   a) ved rapportering av opplysninger om egne aksjer som er ervervet, skal den konsoliderte årsberetningen angi antall og pålydende verdi eller, i mangel av pålydende verdi, bokført pariverdi av alle aksjer eller andeler i morforetaket som eies av morforetaket selv, av datterforetak av dette morforetaket eller av en person som handler i eget navn men for disse foretakenes regning. Medlemsstatene kan tillate eller kreve at disse opplysningene legges fram i notene til konsernregnskapet,
   b) ved rapportering om internkontrollordninger og risikohåndteringssystemer skal erklæringen om foretaksstyring vise til hovedtrekkene ved internkontrollordningene og risikohåndteringssystemene for foretakene som inngår i konsolideringen som helhet.
3. Når det kreves en konsolidert årsberetning i tillegg til en årsberetning for foretaket, kan de to beretningene framlegges som en samlet beretning.»

Nr. 1 sier at det ved utarbeidelse av årsberetning for konsern må gjøres de nødvendige justeringer som følger av konsolideringen. Formålet med justeringen skal være å lette vurderingen av de konsoliderte foretakene som en enhet. Etter artikkel nr. 2 bokstav a skal det gis nærmere opplysninger om de konsoliderte foretakenes erverv av aksjer i morforetaket. Etter nr. 2 bokstav b skal omtalen av systemer for internkontroll og risikohåndtering gjelde hovedtrekkene for de konsoliderte foretakene.

Foreløpig utgave

I henhold til nr. 3 kan morforetakets og konsernets årsberetning fremlegges som en samlet beretning.

Endringsdirektivet har en ny artikkel 29a som gjelder krav til ikke-finansiell redegjørelse i konsern. Artikkelen har samme ordlyd som artikkel 19a, som er beskrevet ovenfor, bortsett fra at alle henvisninger til «virksomhet» er byttet ut med «konsern», og at dens virkeområde er noe ulikt definert. Etter artikkel 29a nr. 1 gjelder plikten til konsolidert ikke-finansiell redegjørelse:

> «Virksomheder af interesse for offentligheden, som er modervirksomheder i en stor koncern, hvis gennemsnitlige antal ansatte på deres konsoliderede statustidspunkt overstiger kriteriet om 500 ansatte i gennemsnit i løbet af regnskabsåret, (…).

Revisjon av årsberetningen

Regnskapsdirektivets generelle bestemmelser om revisjon er i artikkel 34, som lyder:

> «
>
> 1. (…)
>
> Revisoren(e) eller revisjonsselskapet(ene) som foretar revisjonen, skal også
>
> a) avgi en uttalelse om
>
> i) hvorvidt årsberetningen er i samsvar med finansregnskapet for samme regnskapsår, og
>
> ii) hvorvidt årsberetningen er utarbeidet i samsvar med gjeldende lovfestede krav, og
>
> b) angi hvorvidt han, hun eller det, i lys av den kunnskap om og forståelse av foretaket og dets miljø som er ervervet i løpet av revisjonen, har avdekket vesentlige feil i årsberetningen, og skal opplyse om arten av eventuelle slike feil.
>
> 2. Første ledd i nr. 1 skal få tilsvarende anvendelse på konsernregnskaper. Annet ledd i nr. 1 skal få tilsvarende anvendelse på konsernregnskaper og konsoliderte årsberetninger.»

Foreløpig utgave

Artikkel 34 nr. 1 første ledd er en generell bestemmelse om revisjonsplikt for årsregnskapet som ikke kommenteres her. Annet ledd krever at revisor uttaler seg i) om det er konsistens mellom årsregnskapet og årsberetningen og ii) om årsberetningens innhold er som bestemmelsene krever. Etter nr. 2 er kravene for revisors oppgaver i forhold til årsberetningen og konsernberetningen de samme.

I tillegg til den generelle bestemmelsen er det noen spesialbestemmelser om revisjon i artiklene om særskilte redegjørelser. Etter artikkel 20 nr. 3 skal revisor uttale seg tilsvarende som etter artikkel 34 nr. 1 annet ledd om opplysningene om systemer for internkontroll og risikohåndtering (artikkel 20 nr. 1 bokstav c) og opplysninger om aksjeeierforhold (bokstav d). I tillegg skal revisor bekrefte at de øvrige opplysninger som kreves etter artikkel 20 nr. 1, er gitt.

Ved endringsdirektivet 2014/95/EU er det tilføyd et nytt nummer 3 til regnskapsdirektivet artikkel 34 som slår fast at de generelle bestemmelsene om revisjon ikke gjelder for ikke-finansielle redegjørelser etter artikkel 19a nr. 1 og artikkel 29a nr. 1 eller tilsvarende separate rapporter.

3.4 Regulering av årsberetning i Sverige og Danmark

3.4.1 Sverige

I Sverige er krav til årsberetningen («förvaltningsberättelse») gitt i redovisningslagen. Kapittel 6 § 1 utgjør hovedbestemmelsen. Det er gitt tilleggskrav til årsberetning for aksjeselskaper og økonomiske foreninger i § 2, for aksjeselskaper med aksjer notert på regulert marked i §§ 1 a og 2 a, for økonomiske foreninger i § 3 og for stiftelser i § 4.

Kapittel 6 § 1 gjennomfører regnskapsdirektivet artikkel 19. Etter § 1 skal det gis opplysninger om forhold som er viktige for å bedømme foretakets stilling, resultat, forventede fremtidige utvikling, risikostyring og risikoeksponering. Videre følger det plikter om å gi ikke-finansielle opplysninger, herunder opplysninger om miljø- og personalforhold. Små foretak har lempeligere opplysningskrav, jf. § 1 femte ledd.

Kapittel 6 § 1 a inneholder tilleggskrav om opplysninger om lønn og annen kompensasjon til daglig leder og andre ledende personer, herunder retningslinjer for slik lønnsfastsettelse. Dette opplysningskravet følger ikke av direktivet, og det gjelder for aksjeselskaper med aksjer notert i Sverige. Etter § 2 a er det krav om å gi opplysninger om foretaksstyring mv. Dette gjelder for aksjeselskaper med aksjer notert på regulert marked i EØS eller på tilsvarende marked utenfor EØS. Opplysningskravene etter § 2 a ivaretar artikkel 20 nr. 1 i regnskapsdirektivet, herunder artikkel 10 nr. 1 bokstav c i direktiv (2004/25/EU) om overtakelsestilbud. I Norge er disse opplysningskravene ivaretatt i regnskapsloven § 3-3a fjortende ledd med henvisning til verdipapirhandelloven § 5-8a.

Etter kapittel 6 §§ 10 til 14 følger det bestemmelser om utarbeidelse av «hållbarhetsrapport». Disse implementerer krav i artikkel 19a i endringsdirektiv 2014/95/EU. Plikten til å utarbeide en hållbarhetsrapport gjelder for store foretak og foretak av allmenn interesse og har således et større virkeområde enn hva som følger av artikkel 19a nr. 1.

Medlemsstatsopsjonen i artikkel 19a nr. 1 fjerde ledd er tatt inn i kapittel 6 § 12. Her følger det at foretaket kan holde tilbake opplysninger om forestående utvikling eller om saker som er under behandling hvis offentliggjøring vil være til alvorlig skade for foretakets markedsposisjon og utelatelsen ikke er til hinder for forståelsen av foretakets utvikling, stilling og resultater.

Hållbarhetsrapporten kan, i stedet for å tas inn som en del av årsberetningen, utarbeides som en selvstendig rapport, jf. kapittel 6 § 13 som anvender medlemsstatsopsjonen etter artikkel 19a nr. 4. Etter § 14 er det angitt særskilte plikter for revisor i de tilfeller hvor hållbarhetsrapporten ikke er tatt inn som en del av årsberetningen. Revisor skal da uttale seg skriftlig («skriftligt undertecknat yttrande») til styret om den separate rapporten.

3.4.2 Danmark

I Danmark er krav til årsberetningen («ledelsesberetningen») gitt i årsregnskabsloven. Foretak som tilhører regnskapsklasse A er fritatt fra å utarbeide årsberetning, jf. § 18. For regnskapsklasse B (små foretak), regnskapsklasse C (mellomstore og store foretak) og regnskapsklasse D (børsnoterte foretak og statlige aksjeselskaper) er det egne krav til årsberetningen.

Små foretak (regnskapsklasse B) må utarbeide en årsberetning som beskriver foretakets vesentligste aktiviteter, og som redegjør for vesentlige endringer i foretakets aktiviteter og økonomiske forhold, jf. § 76. Etter § 77 skal det også gis opplysninger om egne aksjer. De plikter som følger av §§ 76 og 77, ivaretar visse opplysningskrav etter regnskapsdirektivet

Foreløpig utgave

artikkel 19. Foretak som er klassifisert som mellomstore foretak og store foretak (regnskapsklasse C), må i tillegg gi opplysninger etter §§ 99, 100 og 101.

Store foretak skal supplere årsberetningen med en redegjørelse om samfunnsansvar, jf. § 99 a som gjennomfører artikkel 19a i endringsdirektivet. Etter § 99 a fjerde ledd kan foretaket velge mellom å avgi redegjørelsen som en del av årsberetningen eller som en supplerende rapport med henvisning. Foretaket kan alternativt publisere rapporten på foretakets nettside med en henvisning til denne i årsberetningen, jf. § 99 a fjerde ledd nr. 2. Disse alternativene er medlemsstatsopsjoner etter artikkel 19a nr. 4. Nærmere regler for offentliggjøring av separat redegjørelse om samfunnsansvar, herunder revisors plikter i forhold til en slik separat redegjørelse, fastsettes av Erhvervsstyrelsen, jf. femte ledd. Dette gjelder også hvis den separate redegjørelsen publiseres på foretakets nettside. Etter § 99 b følger det tilleggskrav til opplysninger om likestilling. Disse opplysningskravene ivaretar artikkel 20 nr. 1 bokstav g i endringsdirektivet.

For regnskapspliktige som tilhører regnskapsklasse D (børsnoterte foretak og statsaksjeselskaper), følger det ytterligere krav til årsberetningen. Etter § 107 a skal et foretak som har en eller flere aksjeklasser notert på et regulert marked i EØS-området, supplere årsberetningen med opplysninger som skaper transparens, og som fremmer den frie omsetningen av foretakets aksjer. Disse opplysningspliktene ivaretar de krav som følger av blant annet artikkel 10 nr. 1 bokstav c i direktiv (2004/25/EU) om overtakelsestilbud.

Etter § 107 b skal foretak som har noterte verdipapirer på regulert marked i EØS-området, utarbeide en redegjørelse om foretaksstyring («virksomhedsledelse»). Denne bestemmelsen ivaretar i de plikter i regnskapsdirektivet artikkel 20 som ikke er dekket av § 107 a.

Redegjørelsen om foretaksstyring skal gis som en del av årsberetningen, men Erhvervsstyrelsen kan åpne for at redegjørelse offentliggjøres på foretakets nettside. Erhvervsstyrelsen skal i så fall gi nærmere regler om hvordan opplysningene skal oppdateres, og om revisors plikter i tilknytning til opplysninger som offentliggjøres slik.

Foreløpig utgave

3.5 Trender i rapportering av forklarende og beskrivende informasjon

3.5.1 Innledning

Utvalget har i delutredning I kapittel 3 beskrevet hvordan utformingen av regnskapsreguleringen er knyttet opp mot brukernes behov for beslutningsnyttig informasjon. Denne tilknytningen kommer klarest til syne i regnskapsregimer med et konseptuelt rammeverk, men også forarbeidene til gjeldende norsk regnskapslovgivning inneholder målsettinger om brukernyttig informasjon.

Selv om brukernytte lenge har vært erkjent som finansregnskapets formål, har det aldri vært formulert som en ambisjon at finansregnskapet skulle dekke alle de informasjonsbehov som regnskapsbrukerne har. Finansregnskapet har fokus på hovedoppstillingene resultatregnskap og balanse, som viser eiendeler og forpliktelser på slutten av regnskapsperioden og forklarer periodens endringer i dem. Notene er i stor grad en ytterligere spesifisering av de størrelsene som gis i hovedoppstillingene. Finansregnskapet gir viktig, men ufullstendig informasjon om foretakets verdiskapning.

At regnskapsbrukere etterspør informasjon utenfor finansregnskapet som støtte for sine beslutninger, stadfestes ved observert adferd og faglitteratur. En investor som vurderer kjøp av aksjer i et flyselskap, eller en bank som vurderer flyselskapets lånesøknad, vil i tillegg til

regnskaps- og markedsinformasjon typisk søke informasjon om relevante driftsforhold som bare indirekte vises i regnskapet, f.eks. trender i reisevaner, utviklingen av drivstoffpriser, landingsavgifter mv. Investoren og kreditoren kan også være interessert i om flyselskapet har satset på lavutslippsteknologi for å vurdere hvor eksponert det kan være for fremtidige restriksjoner, og om det har adekvate kontrollsystemer for å avdekke korrupsjon, utro tjenere mv. Noe av denne informasjonen kan søkes i offentlige kilder, mens annen informasjon vil være foretaksspesifikk. En del foretaksspesifikk informasjon publiseres jevnlig som børsmeldinger i børsnoterte foretak, ut fra en erkjennelse av at de kan være relevante for den samtidige kursdannelsen på aksjene, f.eks. driftsrelatert statistikk som publiseres når den blir kjent. Andre foretaksspesifikke forhold av mer permanent karakter som er av betydning for regnskapsbrukere, kan være mer egnet for offentliggjøring i en årsrapport eller en annen periodisk publikasjon.

Det er gjort mange observasjoner av et voksende informasjonsomfang i årsrapportene til børsnoterte foretak i velutviklede økonomier.[3] Veksten kan skyldes at pliktige informasjonskrav i lovgivning og regnskapsstandarder er blitt mer omfattende, men den kan også være forårsaket av foretakenes eget ønske om å informere om sider ved virksomheten. I delutredning I punkt 12.2 har utvalget på prinsipielt grunnlag drøftet egenskaper ved frivillig vs. pliktig regnskapsinformasjon. Denne drøftingen gjelder helt tilsvarende for forklarende og beskrivende informasjon som kommer i tillegg til den egentlige regnskapsinformasjon. Den uregulerte markedsløsningen som baserer seg på foretakenes egen interesse i å beskrive egen virksomhet, kan ha som fordel å være målrettet og relevant. Svakhetene med en uregulert løsning vil dels være at en ikke får informasjon fra de foretakene som er tjent med å skjule sin situasjon, at kvaliteten på informasjonen kan være uviss, og at det ikke vil være mekanismer som sikrer at informasjonen blir ensartet og sammenlignbar mellom foretak. Utvalget gjentar ikke den prinsipielle drøftingen her, men viser til omtalen i forrige delutredning.

I tillegg til spørsmålet om pliktig eller frivillig rapportering er det et spørsmål om informasjonskrav skal være regelbasert eller prinsippbasert. Skillet mellom prinsipp- og regelbasert regulering kan gjerne beskrives ved hjelp av grad av formalisme i reguleringen. Regelbaserte informasjonskrav vil gi klart definerte og lett administrerbare og kontrollbare regler med lite rom for skjønnsutøvelse og fleksibilitet. En ulempe med regelbaserte informasjonskrav kan imidlertid være opportunistiske tilpasninger til kravene («creative compliance», jf. Beattie m.fl. 2008 s. 7). Prinsippbaserte informasjonskrav innebærer mindre formalisme og mer vektlegging av et overordnet formål. Prinsippbasert regnskapsregulering vil for eksempel gjerne være forankret i et konseptuelt rammeverk og dermed utledet eller rettferdiggjort med referanse til rapporteringens formål, brukere og kvalitetskrav. Sammenlignet med regelbasert regnskapsregulering vil det her være større rom for skjønnsutøvelse og fleksibilitet. I stedet for at det forskrives en bestemt regel eller en bestemt rapporteringsløsning, slik tilfellet vil være ved regelbasert regulering, vil det kunne være flere alternative løsninger som ivaretar det aktuelle prinsippet, noe som også innebærer risiko for uheldige tilpasninger. Sammenligningen mellom regelbasert og prinsippbasert regnskapsregulering gjelder tilsvarende for krav til forklarende og beskrivende informasjon.

Forklarende og beskrivende informasjon som gis i tillegg til finansregnskapet, er ikke underlagt like stringente kvalitetskrav som regnskapsinformasjonen. For finansregnskapet inneholder både gjeldende lov og regnskapsdirektivet henvisninger til overordnede kvalitetskrav som rettvisende bilde og god regnskapsskikk, samt mer generelle prinsipper som

[3] En del av denne litteraturen omtaler veksten i informasjonsomfanget som en «disclosure overload». EFRAG (2012) s. 16 viser et eksempel på ikke-navngitt ledende farmasiforetak som begynte å rapportere etter IAS i 1990 og den gang hadde ca. 500 separate kvantitative data i sin årsrapport. I 2008 var det tilsvarende tallet 3400.

Foreløpig utgave

setter rammer for praksis. Innenfor IFRS og IFRS for SMEs er det definert egne kvalitative krav. Noe tilsvarende finnes ikke for årsberetningen og de andre pliktige redegjørelsene som følger av direktiv og lov.

3.5.2 Rapportering av opplysninger om arbeidsmiljø, likestilling, diskriminering og ytre miljø

Som det fremgår av omtalen av gjeldende rett skal årsberetningen inneholde opplysninger om arbeidsmiljø, likestilling, diskriminering og ytre miljø. Kravene gjelder for små foretak i henhold til regnskapsloven § 3-3 og for andre foretak etter § 3-3a. Disse kravene følger ikke av EU-regulering, men enkelte land har noen tilsvarende rapporteringskrav, deriblant Danmark. I det følgende redegjøres for undersøkelser om kvaliteten på denne rapporteringen.

De fleste studier som har undersøkt slik rapportering, har forholdt seg til de største foretakene, gjerne de 100 eller 250 største foretakene. ProSus[4] har utarbeidet flere rapporter som undersøker hvordan foretak rapporterer i henhold til regnskapslovens krav om påvirkning på ytre miljø og samfunnsansvar. Den siste av disse rapportene kom i 2008 og konkluderte med at kvaliteten på denne rapporteringen ikke har økt særlig mye siden regnskapsloven trådte i kraft i 1999.

Ditlev-Simonsen (2016) undersøker rapporteringen om arbeidsmiljø, likestilling og ytre miljø i årsberetningene til et tilfeldig utvalg av foretak med mindre enn 50 ansatte (foretak som antas å falle i kategorien små foretak etter regnskapsloven). Studien viser at rapporteringen gir lite informasjon. Den typiske rapporteringen om arbeidsmiljøet inneholder kun en bekreftelse på at foretaket har et tilfredsstillende arbeidsmiljø. Når det gjelder likestilling, vises gjerne kun en kjønnsfordeling av de ansatte. Opplysningene om påvirkning på det ytre miljøet består som oftest av en bekreftelse på at foretakets virksomhet ikke har slik påvirkning. Det er svært få foretak som gir nærmere opplysninger om arbeidsmiljøet og en oversikt over iverksatte tiltak som har betydning for arbeidsmiljøet. Det samme gjelder tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å fremme likestilling og forhindre forskjellsbehandling. Det er sjelden referert til konkrete tiltak og mål. Det at foretakene gir lite informasjon i årsberetningen om de ovennevnte områdene, kan skyldes at foretakene av ulike grunner velger å ikke rapportere om tiltak som er iverksatt. Dette kan i tilfelle være et brudd på de rapporteringsplikter som gjelder for årsberetningen. Det kan også skyldes at det ikke er iverksatt noen tiltak, men i så fall burde det vært opplyst om dette.

Foreløpig utgave

Ruud m. fl. (2008) drøfter årsaker til at særlig miljørapporteringen er så mangelfull, og om regnskapsloven er et egnet sted for å pålegge miljørapportering. En mulig årsak til svak rapportering er svake insentiver, f.eks. fordi presset fra storsamfunnet og interessegrupper rundt slike spørsmål er begrenset. Forfatterne mener dessuten at lovteksten kan oppfattes som uklar – hva menes f.eks. med «ikke ubetydelig påvirkning av det ytre miljø»? – og at regnskapsstandarden om årsberetning (NRS 16) som konkretiserer opplysningspliktene, har hatt en uklar status. Det kan videre tenkes at den obligatoriske plasseringen av disse opplysningene i årsberetningen, som tradisjonelt har hatt en relativt knapp form i Norge, virker begrensende på omfanget av redegjørelsen. Manglende håndhevelse av lovbestemmelsen nevnes også som en mulig årsak til svak rapportering. Spesielt trekkes det frem at revisor ikke er forpliktet til å utføre særskilte revisjonshandlinger for å bekrefte opplysningene.

[4] Program for forskning og utredning for et bærekraftig samfunn (ProSus), Senter for utvikling og miljø, Universitetet i Oslo.

3.5.3 Rapportering om foretaksstyring

Regnskapsloven § 3-3b har bestemmelser om redegjørelse om foretaksstyring som gjelder for børsnoterte foretak. De implementerer rapporteringskrav som fulgte av EUs fjerde og syvende regnskapsdirektiv, og innebærer i liten grad rapporteringskrav ut over disse. I denne gjennomgangen settes disse rapporteringskravene inn i en større sammenheng.

Foretaksstyring - definisjon og begrepsbruk

I litteraturen finnes en rekke definisjoner på foretaksstyring eller det som omtales som corporate governance (Shleifer og Vishny 1997, Farinha 2003, Gillan 2006, Brickley og Zimmerman 2010). Det som gjerne skiller disse definisjonene, er hvor mye vekt det legges på andre interessenter enn eierne og långiverne. Armstrong, Guay og Weber (2010 side 7) anvender en definisjon hvor foretaksstyring omtales som «the subset of the firm's contracts that help align the actions and choices of managers with the interests of shareholders». Denne representerer en snever definisjon av foretaksstyring hvor fokuset er på relasjonen mellom ledelsen og eierne, dvs. eierstyring. Shleifer og Vishny (1997 side 737) har en noe videre definisjon hvor eiere og långivere er inkludert:

> «Corporate governance deals with the ways in which suppliers of finance to corporations assure themselves of getting a return on their investment. How do the suppliers of finance get managers to return some of the profits to them? How do they make sure that managers do not steal the capital they supply or invest it in bad projects? How do suppliers of finance control managers?»

Sentralt i disse definisjonene står strukturer og mekanismer som er etablert for å ivareta eiernes (og eventuelt långivernes) interesser. I en kommentar oppsummerer Brickley og Zimmerman (2010 side 236) ulike definisjoner på foretaksstyring:

> «While common definitions focus on the separation of ownership and control at the top of the corporation, some focus narrowly on the control function of the board of directors, and others include a wide range of control mechanisms (boards, incentive compensation, auditors, analysts, credit rating agencies, banks, regulators, courts, media, customers, and so on). Some commentators take the perspective that the objective of governance is to maximize shareholder wealth, while others take a broader stakeholder/social perspective.»

En avgrensning av foretaksstyring til kun å gjelde relasjonen mellom eierne (og eventuelt långiverne) og ledelsen oppfatter disse forfatterne som for snever (side 236):

> «Corporate governance is the system of laws, regulations, institutions, markets, contracts, and corporate policies and procedures (such as the internal control system, policy manuals, and budgets) that direct and influence the actions of the top-level decision makers in the corporation (shareholders, boards, and executives).»

Noen definisjoner er enda videre. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) legger til grunn et interessentperspektiv på foretaksstyring:

> «Corporate Governance involves a set of relationship between a company's management, its board, its shareholders and other stakeholders. Corporate Governance also provides the structure through which the objectives of the company are set, and the means of attaining those objectives and monitoring performance are determined»

Denne definisjonen omtaler foretaksstyring som noe langt videre enn eierstyring. Ifølge den handler foretaksstyring om å sørge for at ledelsen tar hensyn til et bredere sett av interessenter enn bare eierne (og långiverne).

Foreløpig utgave

Definisjonene har noen fellestrekk ved at de refererer til en motsetning mellom foretakets ledelse og eierne, eventuelt også mellom ledelsen og andre interessenter, når det gjelder fordelingen av foretakets verdiskapning. De fleste definisjoner synes også å bygge på en erkjennelse av at slike motsetninger ikke kan løses tilfredsstillende bare ved hjelp av kontrakter mellom ledelsen og eierne (og eventuelt andre interessenter), men at også andre strukturer og mekanismer må være på plass for å sikre at eiernes (og andres) interesser blir ivaretatt.

Foretaksstyring er brukt som oversettelse av corporate governance i regnskapsloven § 3-3b om redegjørelse om foretaksstyring. I Prop. 117 L (2009-2010) er det vist til flere høringssvar på NOU 2008: 16 som kritiserer valget av foretaksstyring som oversettelse. I Prop. 117 L (2009-2010) side 20 heter det blant annet:

> «Enkelte høringsinstanser har kommentert at utvalget har valgt å benytte begrepet foretaksstyring for det som i direktivet betegnes som corporate governance. Den norske Revisorforening (DnR) mener begrepet foretaksstyring er et godt og dekkende begrep. NHO mener loven bør bruke eierstyring og selskapsledelse i stedet for foretaksstyring. NHO viser til at utvalget ikke synes å ha begrunnet hvorfor begrepet foretaksstyring bør brukes i stedet for eierstyring og selskapsledelse.»

I proposisjonen side 22 redegjør departementet for sin vurdering av begrepet foretaksstyring:

> «Departementet har merket seg bakgrunnen for at NUES valgte å oversette det engelske begrepet corporate governance med 'eierstyring og selskapsledelse'. Departementet er for så vidt også enig med NHO i at det er viktig å tydeliggjøre at aksjemarkedet bør ha forventninger til eierne. Departementet er imidlertid enig med DnR i at 'foretaksstyring' er et godt og dekkende begrep. Departementet viser i den forbindelse til at det både nasjonalt og internasjonalt er en økende erkjennelse av at corporate governance er noe som vedrører en videre interessentkrets enn bare eiere og ledelse. Det engelske corporate governance-begrepet er sånn sett nøytralt, og kan undertiden omfatte rollen til en slik utvidet interessentkrets, mens begrepet 'eierstyring og selskapsledelse' i større grad enn 'foretaksstyring' er egnet til å skape et inntrykk av at dette er noe som kun vedrører rollen til eiere og til selskapets styre/administrasjon.»

Foreløpig utgave

Departementets betraktninger om begrepet foretaksstyring tyder på at det er lagt til grunn en vid forståelse av corporate governance som også vektlegger andre interessenter enn eierne. Klepp og Brun (2014) viser til observasjoner av rapporteringspraksis når det gjelder foretaksstyring for foretak som er børsnotert i Norge. De uttaler at mange børsnoterte foretak fortsetter å bruke begrepet eierstyring og selskapsledelse. De mener at departementets oversettelse av begrepet corporate governance har ført til en begrepsforvirring (side 80):

> «Det faktum at lovgiver innførte et nytt begrep, som i praksis allerede var innarbeidet under en annen betegnelse, har etter vår mening medført en del unødvendig begrepsforvirring, all den tid praksis i all hovedsak har satt likhetstegn mellom redegjørelsen for foretaksstyring og redegjørelsen for eierstyring og selskapsledelse.»

Bøhren (2011) fremholder at det ikke foreligger noe etablert norsk begrep for corporate governance. Utgangspunktet for en god oversettelse av corporate governance ligger i det som etter hans syn er kjernen i begrepet, nemlig relasjonene mellom foretakets eiere, styre og daglig leder. Han oversetter derfor corporate governance med eierstyring. Han hevder at begreper som foretaksstyring og eierstyring og selskapsledelse utvanner begrepet corporate governance.

Utvalget konstaterer at det er ulike syn på hva som er hensiktsmessig oversettelse av det engelske begrepet corporate governance, og at det i noen grad reflekterer ulike oppfatninger

av begrepets innhold. Det kan synes som regnskapsdirektivet som utvalget skal foreslå implementering av, reflekterer en vid forståelse av begrepet, og denne kan ha vært lagt til grunn for departementets ordvalg. Utvalget ser ikke gode grunner til å endre på dette valget og vil derfor videreføre bruken av begrepet foretaksstyring i utkastet til lovtekst. Det er dermed mest konsekvent å anvende foretaksstyring som oversettelse av corporate governance også i den nedenstående beskrivelsen av begrepet.

Utvikling av anbefalinger om foretaksstyring

Som omtalt foran vil foretaksstyring være nært knyttet til sammensetningen av styrende organer i foretaket, og samspillet mellom disse og foretakets eiere og andre interessenter. En viktig side av foretaksstyring gjelder derfor regler, prinsipper og retningslinjer for effektiv forvaltning og kontroll av foretakets virksomhet. Rammene for foretaksstyring i Norge er gitt ved bestemmelser i selskapslovgivningen. For børsnoterte foretak suppleres disse med plikter og krav i børs- og verdipapirhandelslovgivningen. Lovregler om foretaksstyring er i noen grad en konsekvens av at kontrakter og markedsmekanismer ikke er tilstrekkelige til å løse prinsipal-agent problemer.

Rammene for foretaksstyring i lovgivningen blir i svært mange land supplert og utdypet av anbefalinger om foretaksstyring. En finner slike anbefalinger i hele EU- og EØS-området og i land som Australia, New Zealand og Canada (Luo og Salterio 2014). I EU ble det nedsatt en egen gruppe, Wintergruppen, med oppdrag å utrede et eget rammeverk for foretaksstyring.[5] Samspillet mellom selskapslovgivningen på den ene siden og disse anbefalingene på den andre er omtalt i Wintergruppens rapport (2002 side 44):

> «[C]orporate governance is a system. It has foundations partly in company law, setting out the internal relationships between the various participants in a company, and partly in the wider laws and practices and market structures (…) It follows that there are dangers in dealing with particular components of the corporate governance system in isolation from their wider context.»

I 1999 utarbeidet Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) det første settet av prinsipper for foretaksstyring. Med utgangspunkt i OECD-prinsippene utarbeidet en rekke land såkalte corporate governance codes. OECD-prinsippene ble oppdatert i 2004 og på nytt i 2014. I Norge var det enkelte aktører som begynte å utarbeide en norsk anbefaling om foretaksstyring kort tid etter at OECD utarbeidet sitt første sett av prinsipper. Norske Finansanalytikeres Forening publiserte i oktober 2002 et høringsutkast til en anbefaling med tittel «Anbefalte normer for god Corporate Governance i Norge», og Oslo Børs fulgte opp med et børssirkulære om corporate governance i desember 2002.

I 2003 ble det etablert en arbeidsgruppe bestående av representanter fra Aksjonærforeningen, Eierforum, Finansnæringens Hovedorganisasjon, Norske Finansanalytikeres Forening, Næringslivets Hovedorganisasjon, Norske Pensjonskassers Forening, Oslo Børs og Verdipapirfondenes forening. Denne arbeidsgruppen var forløperen til Norsk Utvalg for Eierstyring og Selskapsledelse (NUES). Arbeidsgruppen utga i desember 2003 en foreløpig Norsk anbefaling om eierstyring og selskapsledelse. NUES ble etablert som institusjon da den første offisielle anbefalingen ble publisert i desember 2004. I 2006 ble også Den norske Revisorforening med i NUES. Siden 2004 er det gjennomført åtte oppdateringer av anbefalingen, og gjeldende anbefaling ble vedtatt 30. oktober 2014.

[5] Wintergruppens rapport ble avgitt i 2002 med tittel: «Report of the High Level Group of Company Law Experts on a Modern Regulatory Framework for Company Law in Europe».

Foreløpig utgave

Formålet med anbefalingen er beskrevet som følger (NUES 2014 side 7):

> «Formålet med anbefalingen er at selskaper som er notert på regulerte markeder i Norge skal ha eierstyring og selskapsledelse som klargjør rolledeling mellom aksjeeiere, styre og daglig ledelse utover det som følger av lovgivningen. (…) Anbefalingen skal bidra til å styrke tilliten til selskapene blant aksjeeierne, i kapitalmarkedet og hos andre interessenter.»

Anbefalingens målgruppe er foretak som etter regnskapsloven § 3-3b skal utarbeide en redegjørelse om foretaksstyring, og den retter seg i hovedsak mot foretak med aksjer notert på regulerte markeder i Norge, det vil si Oslo Børs eller Oslo Axess. Foretak som ønsker opptak til notering ved Oslo Børs, må i forbindelse med opptaksreglene bekrefte at foretaket følger Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse, og eventuelt forklare avvik, jf. «Opptaksregler for aksjer på Oslo Børs» januar 2016 punkt 3.4 tredje ledd nr. 32, punkt 9.1 annet ledd nr. 3 og punkt 9.2 annet ledd nr. 5. Tilsvarende regler gjelder også for foretak som er notert eller søker opptak for notering ved Oslo Axess.

Anbefalingen bygger på aksje-, regnskaps-, børs- og verdipapirhandelslovgivningen og inneholder anbefalinger og veiledninger som dels utdyper og dels går lenger enn lovgivningen. Selve anbefalingen vises som uthevet innrammet tekst som ledsages av annen forklarende tekst. I anbefalingen benyttes formuleringen «bør», med unntak av lovkrav som gjengis med formuleringen «skal» (side 9). Anbefalingen består av følgende femten kapitler:

1. Redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse
2. Virksomhet
3. Selskapskapital og utbytte
4. Likebehandling av aksjeeiere og transaksjoner med nærstående
5. Fri omsettelighet
6. Generalforsamling
7. Valgkomité
8. Bedriftsforsamling og styre, sammensetning og uavhengighet
9. Styrets arbeid
10. Risikostyring og intern kontroll
11. Godtgjørelse til styret
12. Godtgjørelse til ledende ansatte
13. Informasjon og kommunikasjon
14. Selskapsovertakelse
15. Revisor

Foreløpig utgave

De fleste anbefalinger om foretaksstyring inneholder et «følg eller forklar»-prinsipp. Prinsippet ble introdusert med den engelske anbefalingen «Combined Code», og det fikk etter hvert utbredelse til andre land i Europa. Prinsippet handler om at foretak forholder seg til anbefalingen ved enten å følge den eller å forklare hvorfor den fravikes. Et slikt prinsipp gjør det mulig å stille strengere og mer utfyllende krav enn det som ville vært hensiktsmessig ved regulering i lov. Foretak kan fravike de deler av anbefalingen som ikke passer. Men for at anbefalingen skal oppfylle sitt formål, nemlig å fremme god foretaksstyring, er det viktig at foretakene grunngir hvorfor de velger å fravike. I anbefalingen (NUES 2014 side 11) er det gitt følgende kommentar til dette prinsippet i relasjon til redegjørelsen om foretaksstyring:

> «Anbefalingen bygger på «følg eller forklar»-prinsippet. Etter regnskapsloven skal utstedere notert i Norge redegjøre for sine prinsipper og praksis for eierstyring og selskapsledelse. Ved avvik fra anbefalingen krever loven at selskapene må gi en

> begrunnelse for avvikene. Anbefalingen går lenger enn dette: For det første skal redegjørelsen omfatte hvert enkelt punkt i anbefalingen. Selskapene skal derfor gi opplysninger også om de punktene der anbefalingen blir fulgt. Videre skal et selskap som ikke følger anbefalingen – i tillegg til å begrunne dette slik loven krever – gjøre rede for hvordan man i stedet har innrettet seg.»

Prinsippene i anbefalingen gir uttrykk for hva som er ansett å være god foretaksstyring. Dette gir foretaket et insentiv til å følge anbefalingens regler for på den måten å vise at det har god foretaksstyring. Det forhold at avvik må grunngis og dermed offentliggjøres, vil kunne påvirke de valg som foretaket gjør med hensyn til foretaksstyring, og det har som konsekvens at eiere, långivere og andre interessenter gis mulighet til å reagere på uheldig foretaksstyring.

Revisjonsselskapet EY har siden 2002 gjennomgått årsrapporter til utvalgte foretak som er inkludert i Oslo Børs' hovedindeks for å vurdere hvordan de etterlever anbefalingen fra NUES. Den årlige undersøkelsen innebærer opp mot 1000 enkeltvurderinger av foretakenes rapportering opp mot NUES-anbefalingen. I de siste års undersøkelser har EY også inkludert enkelte andre foretak som ikke er børsnoterte, men som følger anbefalingene (for eksempel Posten, Statkraft, Statnett, Norgesgruppen, osv.).

EY har benyttet en gradering fra «ingen informasjon» til «ledende praksis». Vurderingene er skjønnsmessige, og det er ikke foretatt noen test av om anbefalingene fra NUES faktisk er fulgt. Vurderingene er basert på foretakenes egen rapportering i årsrapportene. I rapporten «Corporate Governance og samfunnsansvar 2015» viser EY til at det over tid har vært observert en jevn fremgang i kvaliteten på rapportering om foretaksstyring, men at det for årsrapportene for 2014 er observert en stagnering. Det heter blant annet i oppsummeringen (side 5):

> «Resultatene fra årets Corporate Governance-undersøkelse er totalt sett uendret sammenlignet med fjoråret. Tidligere har vi observert en jevn fremgang i rapporteringskvaliteten, men nå ser vi tegn til at utviklingen har stagnert. Sammensetningen av selskaper varierer fra år til år, men når vi har endret karaktersettingen skyldes det ofte at selskapet ikke følger NUES eller ikke har inkludert nye eller endrede oppdateringer i sin helhet. Mange rapporter bærer preg av lite eller ingen utvikling. Dette er synd ettersom det fremdeles gjenstår noe arbeid før gjennomsnittlig rapporteringskvalitet er på nivå med NUES' anbefalinger. For videre arbeid vil det være nyttig å identifisere årsaken til at bransjer og enkeltselskaper ikke rapporterer i henhold til NUES' anbefalinger. En gledelig observasjon er imidlertid at flere nye selskaper ser ut til å ha god forståelse for Corporate Governance-rapporteringen. Disse vil forhåpentligvis fortsette den positive utviklingen i tiden fremover.»

Rapportering om foretaksstyring – empiriske forskningsbidrag

Litteraturen om foretaksstyring har i stor grad hentet sitt teoretiske fundament fra prinsipal-agent teori og de utfordringer som gjelder prinsipal-agent relasjoner, enten disse avgrenses til eier-leder eller omfatter et større sett av interessenter. I denne litteraturen er det spesielt fokus på hva som avgjør at foretak etablerer strukturer og mekanismer for foretaksstyring (Klein 2002), og på hvor effektive slike strukturer og mekanismer er for å oppnå god foretaksstyring. Det er for eksempel en rekke studier som ser på sammenhengen mellom, på den ene side sammensetningen av styret og ulike utvalg under styret, og på den annen side foretakets verdiskaping (Klein 1998, Millstein og MacAvoy 1999, Vafeas 1999). Men det finnes også en egen litteratur som ser på hvordan foretak velger å rapportere om foretaksstyring. Denne rapporteringen kan i seg selv være påvirket av hva slags foretaksstyring foretaket har, dvs. hvilke mekanismer og strukturer for foretaksstyring som er valgt. Det er derfor en kobling

Foreløpig utgave

mellom den litteraturen som ser på effektiv foretaksstyring, og den litteraturen som forsøker å forklare rapporteringen om foretaksstyring.

Sammenlignet med den rikholdige litteraturen som forsøker å forklare valg med hensyn til regnskapsrapportering, finnes det bare et fåtall studier som undersøker hvilke faktorer som forklarer omfang og innhold i rapportering om foretaksstyring. Med utgangspunkt i børsnoterte foretak i Australia i en periode hvor det ikke forelå krav om rapportering om foretaksstyring, påviser Collett og Hrasky (2005) en sammenheng mellom frivillig rapportering om foretaksstyring og foretakenes intensjon om å skaffe kapital. Studien viser blant annet at foretakene velger å rapportere fyldigere om foretaksstyring i forkant av aksjeemisjoner. En studie av Bujaki og McConomy (2002) finner at omfanget av rapportering om foretaksstyring i børsnoterte foretak i Canada varierer betydelig, og at rapporteringen er mer omfattende i store foretak med relativt mye gjeld og hvor flertallet av styremedlemmene er uavhengige. Bauwhede og Willekens (2008) forsøker å forklare variasjon i rapportering om foretaksstyring blant børsnoterte foretak på tvers av land i Europa. De ser spesielt på hvordan omfang av rapportering varierer med eierspredning, gjeldsfinansiering, omfang av periodiseringer i regnskapsmessig resultat og rettstradisjon (anglosaksisk prejudikatstradisjon, såkalt common law) versus kontinental sivilrettstradisjon (såkalt code law). Prinsipal-agent problemene antas å øke med økt eierspredning, og forfatterne påviser at foretak med spredt eierskap har mer omfattende rapportering om foretaksstyring. Prinsipal-agent teorier tilsier videre at gjeldsfinansiering kan forårsake motsetninger mellom eierne og långivere (for eksempel Watts og Zimmerman 1986). Foretakene kan dempe slike konflikter ved å iverksette tiltak for å oppnå bedre foretaksstyring, slik som for eksempel flere uavhengige styremedlemmer og et uavhengig revisjonsutvalg, og informere om dette. Bauwhede og Willekens (2008) finner likevel ingen sammenheng mellom gjeldsfinansiering og rapportering om foretaksstyring. De finner imidlertid at foretak som kan tenkes å ha behov for å vise at de ikke manipulerer regnskapene (f.eks. i en situasjon hvor de har store periodiseringer), gjerne gir fyldig informasjon om foretaksstyring. Videre påviser de at foretak i land med common law-tradisjon har større tilbøyelighet til å gi informasjon om foretaksstyring enn foretak i land med code law-tradisjon.

Foreløpig utgave

3.5.4 Rapportering om samfunnsansvar

Regnskapsloven § 3-3c har bestemmelser om redegjørelse om samfunnsansvar som gjelder for regnskapspliktige som er klassifisert som store foretak. Bestemmelsene er ikke direkte en implementering av krav i EU-direktiv. Derimot inneholder endringsdirektivet 2014/95/EU, som denne utredningen inneholder forslag til gjennomføring av, visse krav om rapportering av samfunnsansvar.

Samfunnsansvar - definisjon og begrepsbruk

Det er en rekke begreper som brukes om foretakenes samfunnsansvar. I tillegg til «Corporate Social Responsibility» (CSR), er «Corporate Responsibility», «Social Responsibility», «Corporate Citizenship» eksempler på beslektede begreper som i noen grad omfatter det som på norsk omtales som samfunnsansvar. Begrepet CSR er det som benyttes mest internasjonalt, mens CSR og samfunnsansvar brukes om hverandre i Norge. Begrepet samfunnsansvar er imidlertid ikke entydig. En undersøkelse utført av GlobeScan[6] viser at forståelsen av begrepet samfunnsansvar varierer mellom land. I Tyrkia skal for eksempel støtte til ideelle

[6] Financial Times, June 1, 20015 Alison Maitland, A responsible balancing act.

organisasjoner være den viktigste måten å vise samfunnsansvar på. I Australia, Canada og England er miljøvern et sentralt element, mens i Kina, India og Russland er det god service og produktkvalitet som tydeligst signaliserer samfunnsansvar.

Det finnes mange ulike definisjoner av samfunnsansvar eller CSR, men den mest vanlige å benytte i Norge er EUs definisjon (2011): «the responsibility of enterprises for their impacts on society». I St.meld. nr. 10 (2008-2009) s. 6 er samfunnsansvar forstått på følgende måte:

> «Regjeringen legger til grunn en forståelse av samfunnsansvar som innebærer at bedrifter integrerer sosiale og miljømessige hensyn i sin daglige drift og i forhold til sine interessenter. Samfunnsansvar innebærer hva bedriftene gjør på en frivillig basis utover å overholde eksisterende lover og regler i det landet man opererer.»

Ifølge denne definisjonen avhenger innholdet i begrepet samfunnsansvar av den virksomhet som foretaket bedriver. For et foretak som driver med olje- og gassproduksjon, kan det å forebygge utslipp være sentralt, mens for et foretak som produserer klær i et utviklingsland, kan arbeidsforhold og barnearbeid være et viktigere fokus i samfunnsansvaret.

Internasjonale regler og initiativer om samfunnsansvar

Det finnes en rekke veiledninger, initiativ og standarder for rapportering av ikke-finansiell informasjon, herunder rapportering om samfunnsansvar. Disse er utviklet på internasjonalt nivå, nasjonalt nivå, bransjenivå og foretaksnivå. Tre av de mest kjente omtales i det følgende.

Foreløpig utgave

UN Global Compact (UNGC) ble etablert av FNs generalsekretær Kofi Annan i 2000 og har så langt vært det initiativet om samfunnsansvar som har fått mest utbredelse internasjonalt. Over 12 000 foretak og andre institusjoner i 170 land har støttet opp om UNGC. Kjernen i UNGC kan beskrives som følger:

> «The UN Global Compact is a strategic policy initiative for businesses that are committed to aligning their operations and strategies with ten universally accepted principles in the areas of human rights, labour, environment and anti-corruption. By doing so, business, as a primary driver of globalization, can help ensure that markets, commerce, technology and finance advance in ways that benefit economies and societies everywhere» (UN Global Compact, 2014).

De ti prinsippene som omtales i sitatet, er resultat av et samarbeid mellom FN og noen næringsdrivende foretak og organisasjoner, og de lyder:

Menneskerettigheter

Prinsipp 1: Bedrifter skal støtte og respektere vern om internasjonalt anerkjente menneskerettigheter og

Prinsipp 2: påse at de ikke medvirker til brudd på menneskerettighetene.

Standarder for arbeidslivet

Prinsipp 3: Bedrifter skal holde organisasjonsfriheten i hevd og sikre at retten til å føre kollektive forhandlinger anerkjennes i praksis,

Prinsipp 4: sikre at alle former for tvangsarbeid avskaffes,

Prinsipp 5: sikre at barnearbeid reelt avskaffes, og

Prinsipp 6: sikre at diskriminering i arbeidslivet avskaffes.

Miljø

Prinsipp 7: Bedrifter skal støtte en føre-var-tilnærming til miljøutfordringer,

Prinsipp 8: ta initiativ til fremme av økt miljøansvar, og

Prinsipp 9: oppmuntre til utvikling og spredning av miljøvennlig teknologi.

Bekjempelse av korrupsjon

Prinsipp 10: Bedrifter skal bekjempe enhver form for korrupsjon, herunder utpressing og bestikkelser.

Foretak oppfordres til å støtte opp om disse prinsippene. Dette kan foretakene gjøre ved å gi en erklæring om støtte og uttrykke en intensjon om å implementere dem. Å synliggjøre en slik støtte er ikke juridisk bindende, men forutsetter en årlig rapportering som viser fremskritt i arbeidet med dem. Et foretak eller en organisasjon som inngår i listen over UNGC-støttespillere, må betale en omsetningsavhengig årlig avgift, begrenset nedad til USD 250 og oppad til USD 15 000. Bare foretak med minst 10 ansatte kan kvalifisere for denne listen.

Global Reporting Initiative (GRI) er en privat organisasjon som utvikler et rammeverk for bærekraftsrapportering (sustainability reporting). Bak GRI stod opprinnelig noen ideelle organisasjoner i USA, men organisasjonen har etter hvert utviklet et tett samarbeid med mellomstatlige institusjoner som FN og OECD. Arbeidet startet i 1997, første utgave av rammeverket ble tilgjengelig i 2000, og det er deretter fornyet flere ganger, senest i 2013. GRIs hjemmeside har følgende beskrivelse:

> «GRI has pioneered and developed a comprehensive Sustainability Reporting Framework that is widely used around the world. The Framework enables all organizations to measure and report their economic, environmental, social and governance performance – the four key areas of sustainability» (Global Reporting Initiative, 2013).

GRI fremmer rapportering på tre områder: økonomiske forhold, miljø og sosiale forhold. Målet med GRI er å fremme bærekraftsrapportering, med fokus på miljø-, sosial og ledelsesrapportering. Kontinuerlig forbedring er et viktig element i denne rapporteringen.

Veiledning for rapportering etter GRI-standarden er tilgjengelig fra GRIs hjemmesider. Veiledningen er omfattende, og foretakene anbefales å konsentrere rapporteringen om det som er relevant ut fra en vesentlighetsvurdering. For et foretak som importerer klær fra utviklingsland, kan arbeidsforhold og arbeidstakerrettigheter hos underleverandører være viktigere å forholde seg til enn utslipp av nitrogenoksider.

ISO 26000 veiledning om samfunnsansvar utgis av den internasjonale standardiseringsorganisasjonen ISO (International Organization for Standardization), som er en privat organisasjon med formål å utgi ikke-bindende standarder som i hovedsak har et teknisk innhold. Veiledningen om samfunnsansvar ble publisert i desember 2010, og den angir hvordan et foretak eller en institusjon skal forholde seg til sitt samsfunnansvar. Den benytter ikke "Corporate Social Responsibility" som begrep, men "Social Responsibility". Dette er for å tydeliggjøre at det ikke bare er foretak, men også offentlige institusjoner som har et samfunnsansvar. Følgende innledning til ISO 26000 finnes på organisasjonens hjemmeside:

> «ISO 26000 provides guidance on how businesses and organizations can operate in a socially responsible way. This means acting in an ethical and transparent way that contributes to the health and welfare of society.
>
> ISO 26000:2010 provides guidance rather than requirements, so it cannot be certified to unlike some other well-known ISO standards. Instead, it helps clarify what social responsibility is, helps businesses and organizations translate principles into effective

Foreløpig utgave

actions and shares best practices relating to social responsibility, globally. It is aimed at all types of organizations regardless of their activity, size or location»

ISO 26000 har syv fokusområder: (1) organisasjonsstyring, (2) menneskerettigheter, (3) arbeidsforhold, (4) miljø, (5) hederlig virksomhet, (6) forbrukerspørsmål og (7) lokalt samfunnsengasjement og lokal samfunnsutvikling.

Mens de fleste andre standarder og veiledere kan lastes ned gratis fra nettet, må ISO-veilederen kjøpes. Veilederen er på 110 sider og er tilgjengelig gjennom ISO / Standard Norge.

Rapportering om samfunnsansvar i Norge

Flere studier, hvorav de mest omfattende er utført av revisjonsfirmaene EY, KPMG og PwC, har undersøkt norske foretaks rapportering om samfunnsansvar. Studiene anvender noe ulike operasjonelle mål for å si noe om kvaliteten på rapporteringen.

EYs rapport «Corporate Governance og samfunnsansvar 2015 – undersøkelse av årsrapporter for regnskapsåret 2014» er foretatt for tredje år på rad. Her vurderes rapporteringen av blant annet samfunnsansvar for foretak som er notert på Oslo Børs' hovedindeks (OSEBX). Foretakenes rapportering graderes fra ett til seks poeng, der ett poeng kategoriseres som «Ingen informasjon» og seks poeng kategoriseres som «Særskilt god forklaring (ledende praksis)». Det sentrale i undersøkelsen er i hvilken grad foretakene har implementert og integrert de fem UN Global Compact-temaene i sin rapportering. Følgende fire områder blir foretakene evaluert på og får poeng for: 1) Retningslinjer for samfunnsansvar, 2) Implementering, 3) Resultater og 4) Ambisjoner. EY-rapporten viser at fra 2013 til 2014 er gjennomsnittskarakteren redusert fra 3,9 til 3,5, men at det er variasjoner mellom bransjer.

I KPMGs rapport «Bærekraft og samfunnsansvar – i hvilken retning beveger bedriftenes rapportering seg?» fra 2013 vurderes rapporteringen om samfunnsansvar for de 100 største foretakene i Norge. KPMG gjennomfører samme undersøkelse i 45 land (altså for til sammen 4500 selskaper), og det er niende gang denne undersøkelsen ble gjennomført. Det heter fra oppsummeringen at (s.2):

> «Norge scorer høyt rent kvantitativt i undersøkelsen. 90% av de norske selskapene som ble gjennomgått rapporterer på samfunnsansvar. Derimot gjenspeiler ikke rapporteringens kvalitet den høye rapporteringsgraden. Vi mener derfor at flere norske selskaper kan høste gevinster ved å styrke kvaliteten og anvendelsen av egen rapportering».

Rapporten «PwC Samfunnsansvar 100 – 2015: Reisen har begynt» som ble publisert for første gang i 2015, analyserer hvordan de 100 største foretakene rapporterer om samfunnsansvar. Selskapenes rapportering klassifiseres som lav, middels, høy og avansert. Rapporteringen ble vurdert i forhold til rapportering om følgende tre områder: Strategi, styring og kontroll, og kommunikasjon. I rapporten (s. 3) heter det at «det er en betydelig spredning blant selskapene relatert til rapportering av samfunnsansvar. Enkelte selskap rangeres høyt, mens andre har en lengre vei å gå. Et viktig funn er at flere selskap ikke fullt ut etterlever lovkrav og selvpålagte standarder».

Med utgangspunkt i en studie fra EU-kommisjonen om store foretaks rapportering i henhold til UN Global Compact (UNGC) og Global Reporting Initiative (GRI),[7] har Ditlev-Simonsen (2014) gjort sammenlignbare beregninger for norske foretak. I forhold til EU-gjennomsnittet er norske foretak aktive brukere av disse initiativene. Når det gjelder ISO 26000, er norske

[7] European Commission (2013) An Analysis of Policy References made by large EU Companies to Internationally Recognised CSR Guidelines and Principles, March 2013, utarbeidet av Caroline Schimanski.

Foreløpig utgave

foretak derimot mindre aktive. Rapporteringens omfang sier ikke nødvendigvis noe om hvordan foretakene forholder seg til samfunnsansvar. Noen studier viser at foretakene som rapporterer mest, ofte er de som oppfattes som minst samfunnsansvarlige (Fry og Hock 1976). De foretak som har blitt kritisert for uansvarlig adferd, kan være de som i størst grad har behov for å publisere til omverdenen at de ivaretar sitt samsfunnansvar (Ditlev-Simonsen 2014).

Nytten av rapportering om samfunnsansvar

Utviklingen av lovbestemmelser og direktiver over de siste ti år, samt fremveksten av anbefalinger med utgangspunkt i private initiativ, viser at det er stor oppmerksomhet om rapportering om samfunnsansvar. Likevel vet man relativt lite om hvordan informasjonsmottakerne (regnskapsbrukerne) faktisk utnytter denne rapporteringen. Cohen m.fl. (2011) kartla 750 investorers bruk av tre typer informasjon: økonomi/resultat, foretaksstyring og samfunnsansvar. Deres resultatene viser at investorer la minst vekt på rapportering om samfunnsansvar. Innenfor det som ble rapportert om samfunnsansvar, ble informasjon om produktsikkerhet ansett som mest relevant og miljøaktiviteter som nest mest relevant, etterfulgt av etikk, engasjement i lokalmiljøet og arbeidsmiljø. Når disse investorene skulle vurdere foretakets status om samfunnsansvar, ble annenhåndsinformasjon, f.eks. informasjon fra media, foretrukket fremfor foretakets egne rapporter om samfunnsansvar. Investorene var generelt skeptisk til foretakenes egenrapporterte, ikke-verifiserte selvevaluering når det gjaldt samfunnsansvar.

I en studie av analytikeres bruk av ikke-finansiell rapportering i store foretak i Norge (DnB, Schibsted, Algeta, Kongsberg Gruppen, Opera Software, Orkla, Yara og Telenor) viste det seg at foretakenes rapporter om samfunnsansvar i liten grad var benyttet ved vurdering og analyse av dem.[8] Argumentet fra flertallet av analytikerne var at dette var norske foretak som de hadde god kunnskap om, og som etter deres oppfatning ikke hadde hatt dyptgående problemer med uansvarlighet. Når de vurderte foretak fra «emerging economies», var interessen for foretakenes status med hensyn til samfunnsansvar mer relevant som en del av risikoanalysen.

Foreløpig utgave

Manglende bruk av rapporteringen betyr ikke at samfunnsansvar ikke er relevant for utarbeidelse av investeringskriterier og risikoanalyse. En del fondsforvaltere har som en del av sin policy å signalisere at de foretar samfunnsansvarlige investeringer, såkalt «socially responsible investing». Interesse for samfunnsansvar fra investorers og analytikeres side tilsier at foretaks rapportering om samfunnsansvar potensielt kan være en viktig kilde til informasjon. En mulig årsak til at rapportene ikke benyttes i større grad av investorer og analytikere, kan være at de ikke er tilstrekkelig verifisert til å danne grunnlag for beslutninger. En mulig konsekvens av manglende verifisering er at foretakene i stor grad rapporterer det som er gunstig for dem, dvs. informasjon som setter foretaket og foretakets ledelse i et gunstig lys hva gjelder samfunnsansvar (Ditlev-Simonsen 2014).

3.5.5 Annen forklarende og beskrivende informasjon

I et internasjonalt perspektiv har det i flere tiår pågått et utviklingsarbeid for å standardisere foretakenes opplysninger om forhold som ikke vises i, eller bare ufullstendig fremgår av, finansregnskapet. Dette avsnittet er ment å gi en oversikt over sentrale bidrag til dette arbeidet, hvor hovedtyngden gjelder foretak som har økonomisk overskudd som formål («for profit»), og som er børsnoterte. Et viktig trinn i utviklingen er kravet overfor amerikanske

[8] Opplysningene fremkommer i en upublisert studie av Caroline Ditlev-Simonsen som utvalget er gjort kjent med.

børsnoterte foretak om å utarbeide en «Management's Discussion and Analysis of Financial Position and Results of Operations», gjerne forkortet MD&A, som første gang ble formulert i 1968. Nedenfor gis en oppdatert beskrivelse i den reguleringen som omfatter MD&A. Det amerikanske eksempelet har senere vært fulgt av noen andre land. I denne utredningen har det interesse å feste seg ved de valg som er gjort i Storbritannia med hensyn til forklarende og beskrivende informasjon fra foretakene, ettersom den britiske reguleringsmodellen har vært svært ulik den amerikanske. Basert særlig på engelske og amerikanske erfaringer utga den internasjonale standardsetteren IASB i 2010 en såkalt Practice Statement om en utvidet redegjørelse fra ledelsen, kalt Management Commentary, som det også er naturlig å gi en omtale av. Avslutningsvis i dette avsnittet kommenteres det internasjonale standardiseringsinitiativet Integrated Reporting, som særlig er trukket frem i utvalgets mandat.

Management's Discussion and Analysis (Regulation S-K)

Det er det statlige finansielle tilsynsorganet Securities and Exchange Commission (SEC) som håndhever regnskapsplikten for børsnoterte foretak i USA, selv om regnskapsstandardene (US GAAP) fastsettes av et uavhengig privat organ, Financial Accounting Standards Board (FASB), se omtale i delutredning I punkt 12.4. SEC stiller imidlertid med hjemmel i US Securities Act av 1933 en rekke krav til informasjon fra børsnoterte foretak i tillegg til regnskapsinformasjonen som følger av US GAAP. For det som drøftes i dette kapittelet, er det informasjonskravene i den såkalte Regulation S-K som står mest sentralt. Omsatt til norsk lovgivningssystem er Regulation S-K en forskrift. I tillegg til selve forskriften har SEC gitt ut omfattende autoritativ veiledning om innhold og praksis, bl.a. i en såkalt Financial Reporting Manual. Både Regulation S-K og manualen oppdateres fortløpende.

"Management's discussion and analysis (MD&A) of financial conditions and results of operations" er en del av Regulation S-K. Med "management" menes her ledelsen i form av styret og administrasjon. MD&A er således beslektet med årsberetningen i norsk regnskapslovgivning, men den har både ved forskriftens utforming og i praksis et langt videre nedlagsfelt, og den representerer et større ambisjonsnivå med hensyn til informasjonsinnhold. Blant annet inneholder forskriften et krav om å opplyse om forventninger om fremtidige forhold. Slike opplysninger antas å kunne ha stor nytteverdi for regnskapsbrukere, men opplysningene er problematiske fordi de ikke kan etterprøves av en uavhengig part (f.eks. revisor), og de reiser spørsmål om ansvar når publiserte forventninger ikke slår til. Av den grunn er det lovfestet en rettslig immunitet i tilknytning til slike opplysninger (under bestemte vilkår), men denne immuniteten viser seg i praksis å ikke holde helt fordi saksøkere kan spekulere i foretakets vilje til å inngå forlik for å slippe en kostbar rettssak (Beattie m.fl. 2008).

MD&A og øvrige opplysningskrav etter Regulation S-K er ikke egentlig en del av foretakenes finansregnskap, og de kan publiseres på annen måte. Registreringen hos SEC er imidlertid samordnet. Det synes som de fleste foretak inkorporerer opplysningene i en årsrapport som også omfatter finansregnskap, eller setter inn referanser i årsrapporten til hvor informasjonen finnes.

Oppstillingen nedenfor gir en oversikt over periodiske opplysningskrav i Regulation S-K.[9] Det tas forbehold om oppstillingens presisjonsnivå ettersom oversikten dekker en originaltekst på nær hundre sider med liten font.

Viktige emner i Regulation S-K	Beskrivelse av innhold

[9] Forskriften inneholder også krav til engangsopplysninger ved førstegangsregistrering og kapitalutvidelse.

Foreløpig utgave

Business	
Item 101 Description of business	Registeropplysninger, forretningsadresse, opplysning om virksomhetsområder og fremtidsplaner for disse.
Item 102 Description of property	Opplisting av eierskap til fysiske eiendeler, dvs. tomter og bygg, produksjonsanlegg, olje- og gassreserver, gruver mv.
Item 103 Legal proceedings	Rettstvister som foretaket er part i.
Securities of the registrant	
Item 201 Market price of and dividends on the registrant's common equity and related stockholder matters	Kursutvikling og avkastning på aksjene, utbytte, utbyttepolitikk, aksjeeiere med mer enn fem prosent andel.
Item 202 Description of registrant's securities	Aksjeklasser, aksjer med særlige rettigheter, særlige vedtektsbestemmelser av betydning for kontroll (f.eks. "poison pill").
Financial information	
Item 301 Selected Financial Data	Sentrale regnskapsdata for siste fem år.
Item 302 Supplementary Financial Information	Kvartalstall, samt driftsdata innenfor olje- og gassvirksomhet.
Item 303 Management's discussion and analysis (MD&A) of financial conditions and results of operations	Ledelsens beretning er en verbal forklaring på utviklingen i sentrale regnskaps- og driftsdata. Den skal omtale likviditet og kapitalressurser, driftsforhold, forhold som ikke vises på balansen (off-balance sheet), kontraktsforhold som foretaket er part i. S-K 303 (c) gir ledelsen rettslig immunitet for fremtidsrettet informasjon.
Item 304 Changes in and disagreements with accountants on accounting and financial disclosure	Opplysning om eventuell uenighet med revisor eller ekstern regnskapsfører, samt om eventuelt bytte av disse.
Item 305 Quantitative and qualitative disclosures about market risk	Inneholder flere tekniske alternativer for å opplyse om markedsrisiko.
Item 307 Disclosure controls and procedures	Gjelder særlig revisors ettersyn av opplysninger.
Item 308 Internal control over financial reporting	Posten er knyttet Sarabes-Oxley Act av 2002, som gjør ledelsen direkte ansvarlig for informasjon i regnskapet mv. Det skal opplyses om hvordan ansvarsforholdene er definert i foretaket.
Management and certain security holders	
Item 401 Directors, executive officers, promoters and control persons	Medlemmer i styret, daglig ledelse, revisor mv.
Item 402 Executive compensation	Opplysninger om lederlønn.
Item 403 Security ownership of certain beneficial owners and management	Aksjeeie for styremedlemmer, ledelsen, ansatte nøkkelpersoner, personer med kontrollfunksjoner.

Foreløpig utgave

Item 404 Transactions with related persons, promoters and certain control persons	Transaksjoner med nærstående.
Item 405 Compliance with Section 16 (a) of the Exchange Act	Gjelder ledende personers registrering hos SEC.
Item 406 Code of ethics	Opplysning om etisk regeverk. Foretak som ikke har dette, må forklare hvorfor.
Item 407 Corporate governance	Opplysninger om foretaksstyring: Styremedlemmers uavhengighet, styre- og komitémøter, oppmøte på generalforsamling, opplysninger om nominasjons-, revisjons- og kompensasjonskomiteer, kanaler for å motta meldinger fra aksjonærer.

Annen forklarende og beskrivende informasjon fra aksjeselskaper i Storbritannia

Mens den amerikanske utviklingen av MD&A og andre opplysningskrav i Regulation S-K har vært drevet frem av statlig myndighet, har utviklingen i Storbritannia i større grad vært basert næringslivets egne initiativer med sikte på å få bedre rapportering. Siden utviklingen av «narrative reporting» tok til for noen tiår tilbake, har lovgivningen det meste av tiden, men med noen unntak som er nevnt i det følgende, vært begrenset til implementering av de krav til utvidet informasjon som har fulgt av EU-direktivene. Således hadde Companies Act 1985 et krav til styreberetning som ivaretok kravene i daværende fjerde og syvende direktiv.

Kapitalmarkedet i London har lenge vært ansett å påvirkes av amerikanske trender raskere enn andre viktige markedsplasser. En erkjennelse av at finansregnskapet ikke alene var tilstrekkelig til å sikre effisiente markeder, førte til utviklingen av det som i mange år var kjent som «Operating and Financial Review» (OFR). Den opprinnelige versjonen av OFR kom i 1993, utgitt av den daværende britiske standardsetteren Accounting Standards Board (ASB), som på dette tidspunktet var et rent privat organ. OFR hadde ikke noen eksplisitt hjemmel i loven, og ASB publiserte den som veiledning (guidance). OFR skilte seg videre fra den amerikanske reguleringen ved at den hadde en prinsippbasert utforming. Dens uttrykte formål var å fungere som en ramme for styrets beretning med sikte på veilede regnskapsbrukerne til å forstå «the future potential of the business». Det var anbefalt at driftsredegjørelsen (opertaing review) skulle beskrive og forklare periodens driftsresultat, herunder virksomhetens dynamikk, risiko og usikkerhet, samt fremtidsrettede investeringer, og det skulle gis kommentarer til resultat pr. aksje og forslag til utbytte. Den finansielle redegjørelsen (financial review) skulle gjøre greie for finansieringsstruktur og -strategi, skatt, likviditet, fortsatt drift og verdi av egenkapitalen.

OFR-veiledningen ble revidert i 2003, og det sies at revisjonen var påvirket av utviklingen i Canada hvor revisororganisasjonen CICA hadde utviklet en veiledning til MD&A for canadiske selskaper (Bettie m.fl. 2008). Den nye versjonen var mer detaljert og spesifikk enn den opprinnelige, og den nedfelte som et hovedprinsipp at beretningen skulle analysere virksomheten «sett med ledelsens øyne». Også den nye versjonen var i navnet en veiledning, men det hører med til fremstillingen at ASB på dette tidspunktet hadde fått større autoritet med utvidet og mer aktiv deltakelse fra statlige organer enn på 1990-tallet, og dette fikk konsekvenser for hvordan både regnskapsstandarder og veiledninger ble oppfattet av foretak og domstoler. I 2004 ble det fremmet forslag om å endre selskapslovgivningen slik at OFR ble pliktige for børsnoterte foretak. Lovforslaget var dels en konsekvens av de utvidede krav til årsberetning som kom med EUs såkalte moderniseringsdirektiv (2003/51/EU, se omtale i

Foreløpig utgave

delutredning I, s. 35), men regjeringen valgte å pålegge mer omfattende rapportering enn det som fulgte av direktivene. I tråd med denne utviklingen ble den reviderte OFR i 2005 utgitt som regnskapsstandard med egen lovhjemmel som gjorde den bindende for de børsnoterte foretakene. På slutten av 2005 valgte imidlertid lovgiver å fjerne lovkravene som gikk ut over direktivenes minstekrav, i et forsøk på å lette foretakenes rapporteringsbyrder. I 2006 ble så OFR-standarden gjort om til en veiledning, en såkalt «statement of best practice».[10]

Lovreglene om forklarende og beskrivende informasjon ble på nytt endret i 2013, og det er disse bestemmelsene som gjelder i dag. Også i 2013 var det nye bestemmelser i EU-direktivene (det «konsoliderte regnskapsdirektivet» 2013/34/EU) som var foranledningen til lovendringer, men en valgte ved denne anledningen på nytt å lovfeste mer omfattende opplysningsplikter enn det som fulgte av direktivet. Disse lovbestemmelsene finnes i Companies Act 2006 nytt kapittel 4A, og de pålegger aksjeselskaper (alle unntatt små selskaper) å utarbeide en strategirapport (strategic report). Strategirapporten inkluderer de opplysningskrav som følger av regnskapsdirektivet artikkel 19, men den skal også inneholde opplysninger om «viktige trender og faktorer» som vil påvirke selskapets fremtid, en redegjørelse om selskapets strategi og «forretningsmodell» (business model), samt informasjon om kjønnsbalanse på ulike nivåer i organisasjonen. Bestemmelsene om strategirapporten kommer i tillegg til bestemmelsene i Companies Act 2006 om styrets beretning (som gjelder styresammensetning og styremedlemmenes relasjoner til foretaket), samt særlige opplysningsplikter som følger av regnskapsforskriften for store og mellomstore foretak.[11] Den sistnevnte inneholder bl.a. særlige opplysningskrav om lederavlønning.

Lovbestemmelsene inneholder eksplisitte rapporteringsplikter, men det er instruktivt å se dem i sammenheng med tilhørende veiledning fra Financial Reporting Council (FRC) som i 2012 overtok ansvaret for utarbeidelse av regnskapsstandarder fra ASB (se delutredning I pkt. 12.4). FRC utga i 2014 en «Guidance on the Strategic Report» som gir utfyllende forklaring på og anbefalinger om hvordan lovbestemmelsene skal oppfylles. Veiledningen omtaler en årsrapport (som ikke er et begrep i lovgivningen) som skal ha som overordnet formål å ivareta aksjonærers behov for informasjon i tilknytning til investeringsbeslutninger og forvaltning av selskapet (stewardship). Årsrapporten bør ifølge veiledningen omfatte 1) en strategirapport (knyttet til lovbestemmelsene), 2) en rapport om foretaksstyring (knyttet til Corporate Governance Code utgitt av FRC), 3) en rapport om lederlønn (knyttet til regnskapsforskriften SI 2008), 4) finansregnskapet (som følger av regnskapsforskrift og Companies Act), og 5) en styreberetning (Directors' Report, knyttet til regnskapsforskrift og Companies Act). Selve strategirapporten skal redegjøre for strategisk styring (målsettinger, strategivalg og forretningsmodell), virksomhetens rammebetingelser og prestasjonsmåling. Det sistnevnte forutsetter bl.a. at foretaket utvikler og redegjør for særlige måltall, «key performance indicators» (KPI). Disse kan eksempelvis være regnskapsrelaterte (knyttet til resultatstørrelser), driftsrelaterte (knyttet til kapasitetsutnyttelse eller produktivitet), gjelde markedsandel i kundemarkedet, aksjeavkastning eller kjønnsbalanse i spesifikke funksjoner.

I likhet med den amerikanske reguleringen inneholder de britiske bestemmelsene visse ansvarsbegrensende klausuler knyttet til informasjonen som gis. Styret kan gjøres erstatningsansvarlig overfor foretaket hvis styret bevisst har feilinformert, men kan ikke

Foreløpig utgave

[10] Denne gjengivelsen er basert på opplysningene som er gitt i innledningskapittelet til Reporting Statement: Operating and Financial Review, Accounting Standards Board 2006.

[11] The Large and Medium-sized Companies and Groups (Accounts and Reports) Regulations 2008, også omtalt som SI 2008).

gjøres erstatningsansvarlig i andre tilfeller eller overfor tredjepart. Om denne ansvarsbegrensningen er effektiv, har en lite erfaring med ettersom lovgivningen er fra 2013.

Status for kravene til forklarende og beskrivende informasjon i Storbritannia er således at de dels er lovfestet med et videre innhold enn det som følger av direktivene, og dels er gitt som ikke-bindende veiledninger utgitt av et halvstatlig standardsettende organ. Det er ikke tvil om at de ikke-bindende veiledningene utgitt av ASB og FRC har stor gjennomslagskraft i praksis. Det er riktignok relativt uensartet praksis mht. å erklære overensstemmelse med veiledningen, men dens påvirkning av presentasjonen i årsrapportene til de børsnoterte foretakene er lett påviselig.

Om den mer prinsippbaserte og frivillige reguleringen i Storbritannia gir bedre forklarende og beskrivende informasjon enn den pliktige og detaljerte amerikanske reguleringen, er det imidlertid delte meninger om. Collins, Davie og Weetman (1993) kom til at årsrapportene 1990 for britiske foretak var langt mer informative enn for amerikanske foretak. Seah og Tarca (2005) og Beattie m.fl. (2008) kom til motsatt konklusjon basert på studier av senere årsrapporter. Ettersom reguleringen (særlig i Storbritannia) har vært i kontinuerlig utvikling, og fordi denne typen studier er særlig sensitive for metodevalg, er det uansett vanskelig å trekke en konklusjon om beste reguleringsform på basis av noen av disse studiene.

IFRS Management Commentary

Motstykket innenfor IFRS til den amerikanske MD&A og den britiske OFR /Strategy Report er en «praksisuttalelse» (practice statement) – den eneste i sitt slag – som har tittelen Management Commentary (MC). Den retter seg mot foretak som utarbeider finansregnskap etter IFRS, men den er ikke obligatorisk for å kunne erklære at foretaket rapporterer i samsvar med IFRS. Et foretak som følger anvisningene i praksisuttalelsen, kan likevel erklære at dens MC er i samsvar med den, forutsatt at alle bestemmelser i den er fulgt.

IASBs arbeid med MC begynte i 2002 med at det ble nedsatt en arbeidsgruppe med representanter for standardsetterne i Tyskland, New Zealand, Storbritannia og Canada til å vurdere behovet for å lage et diskusjonsnotat om utvidet redegjørelse innenfor IFRS. Diskusjonsnotatet ble publisert i 2005, og det inneholdt prinsipper for hvordan en MC kunne supplere finansregnskapet. Da praksisuttalelsen ble utgitt i 2010 etter forutgående høring av et utkast, var den likevel sterkt påvirket av den utviklingen som hadde funnet sted i senere år, bl.a. i USA og Storbritannia. Det heter i uttalelsens begrunnelsesvedlegg (basis for conclusions BC 5) at den dekker kravene som fremgår av bestemmelsene om MD&A og OFR (i ikke navngitte jurisdiksjoner), men det kan neppe forstås som noe mer enn at den ikke er i konflikt med de nevnte reguleringene.

MC-uttalelsen uttrykker seg på et generelt og prinsipielt nivå og står i så måte langt fra det detaljrike og konkrete regelverket i den amerikanske Regulation S-K. Uttrykket «integrert informasjon» brukes for å understreke betydningen av sammenhengen mellom regnskapet og andre forhold ved virksomheten. MC skal vise foretaket sett med ledelsens øyne, herunder målsettinger for fremtiden og ledelsen planer for å nå disse.[12]

Uttalelsens mest konkrete del beskriver enkelte nødvendige bestanddeler for en MC. MC skal beskrive virksomhetens innhold, dens produkter, innsatsfaktorer, markeder og rammebetingelser (nr. 26). Det skal redegjøres for målsettinger og strategi for å nå disse (nr. 27-28). Videre skal det gis informasjon om ressurser, herunder finanskapital, likviditet og humankapital (nr. 30); mulige risikoer (nr. 31-32) og foretakets relasjon til eksterne interessenter (nr. 33). Periodens resultat og endring i resultat skal forklares (nr. 35), og det

[12] Se avsnittet Principles (nr. 12-21)

Foreløpig utgave

skal redegjøres for fremtidsutsikter (nr. 36). Det skal formuleres konkrete prestasjonsmål (performance indicators) som er egnet til å sammenligne prestasjoner over tid og på tvers av foretak (nr. 37-40).

IFRS praksisuttalelse om MC er kanskje ikke spesielt utformet med tanke på foretak i land med velutviklede regelverk for børsnoterte foretak og kapitalmarkeder. Både EU-direktivene og nasjonale regelverk i avanserte økonomier inneholder opplysningskrav for børsnoterte foretak som dels overlapper og dels går lenger enn praksisuttalelsen. Utvalgets medlemmer er ikke kjent med foretak som har valgt å erklære samsvar (compliance) med IFRS praksisuttalelse, men medlemmenes oversikt over hva en global populasjon av foretak gjør, er selvsagt begrenset. Det kan tenkes at MC-uttalelsen utvikler seg til et nyttig verktøy for noen foretak, men det er mest sannsynlig at disse er hjemmehørende i jurisdiksjoner med mindre avansert kapitalmarkedsregulering.

Integrated reporting

I tillegg til IASBs bestrebelser på å fremme global standardisert rapportering, har det siden århundreskiftet blitt tatt nye initiativer for det samme overordnede målet. Det initiativet som har fått mest oppmerksomhet, bl.a. fordi det har fått støtte fra kjente personligheter innen økonomi og samfunnsliv, er det som heter Integrated Reporting (IR). Den formelle definisjonen av IR er:

> "An integrated report is a concise communication about how an organization's strategy, governance, performance and prospects, in the context of its external environment, lead to the creation of value over the short, medium and long term."[13]

IR bygger på det samme tankesettet som rapporteringsregimene beskrevet ovenfor, nemlig at forklarende og beskrivende informasjon i tillegg til regnskapsinformasjonen kan ha stor betydning for beslutningstakere innenfor og utenfor foretaket. Det er likevel en nyanseforskjell ved at IR gir noe større vekt til informasjon om foretakets plass i samfunnet enn det som har vært gjort i tradisjonell regnskapsregulering. Tilsvarende legger IR noe større vekt på informasjonsbehovene til andre brukere enn eiere og kreditorer. I bunnen ligger det likevel en erkjennelse av at foretakets informasjon er rettet mot de som fremskaffer kapital til foretakene, hvor begrepet kapital gis en vid betydning. IR Framework paragraf 2.15 lister opp følgende kategorier kapital: finanskapital, produsert kapital (manufactured capital), intellektuell kapital, humankapital, sosial kapital og naturkapital.

Ansvarlig for å formulere innholdet i IR er International Integrated Reporting Council (IIRC). Denne ble stiftet i 2009 som et resultat av rådslagninger under «The Accounting for Sustainability Forum», som er et initiativ tatt av den britiske tronfølgeren, prinsen av Wales. Som formann av IIRC tiltrådte Mervyn King, professor ved London School of Economics og tidligere britisk sentralbanksjef. Forløperne til IR finnes imidlertid flere år tidligere, bl.a. ved rapporteringsinitiativer tatt i de store revisjonsselskapene. Et av de første store foretakene som påberopte seg IR, er det danske farmasiselskapet NovoNordisk. Både nasjonale standardsettere og IASB har tatt del i utviklingen av IR.

IIRC ser for seg at IR blir en rådende internasjonal norm for foretaksrapportering. IR bygger på tradisjonell finansiell rapportering, men utvider perspektivet mht. strategi og fremtidsorientering, og det vektlegger samspillet mellom den rapporterende organisasjonens ulike deler. Rapporteringsprinsippene er nedfelt i et dokument som omtales som det «internasjonale IR rammeverket» (IIRC 2013), som har mange likheter med de konseptuelle

[13] IR Framework para. 1.1.

Foreløpig utgave

rammeverkene i IFRS og US GAAP, f.eks. ved at det angir overordnede målsettinger, definerer begreper og gjør rede for kvalitative krav (som konsistens, sammenlignbarhet mv.).

Mest konkret og innovativ er rammeverket i kapittelet om den integrerte rapportens bestanddeler (content elements). Tabellen nedenfor gjengir summarisk disse bestanddelene:

Bestanddeler	Beskrivelse av innhold
A. Oversikt over organisasjonen og dens ytre ramme.	Hva gjør organisasjonen, og hva er rammene som det forholder seg til? Beskrivelse av organisasjonen kan gjelde kultur og etikk, eierskap, forretningsområder og markeder, konkurranseeksponering mv., samt kvantitative opplysninger om antall ansatte, regnskapsresultater mv. Ytre ramme omfatter legale, kommersielle, sosiale, politiske og miljømessige forhold.
B. Styring.	Hvordan bidrar organisasjonens styringsstruktur til verdiskapning i et kort, mellomlangt og langt tidsperspektiv? Styrende organers kompetanse og mangfold, holdning til etiske spørsmål, lederlønn.
C. Forretningsmodell.	Hva er organisasjonens forretningsmodell? Med forretningsmodell menes systemet for å transformere innsatsfaktorer til sluttprodukter og andre utfall.
D. Risikoer og muligheter.	Hva er de spesifikke risikoer og muligheter som påvirker organisasjonens evne til verdiskapning i et kort, mellomlangt og langt tidsperspektiv?
E. Strategi og ressursallokering.	Hvor vil organisasjonen gå, og hvordan har den tenkt å komme dit?
F. Prestasjonsoppnåelse.	I hvilken grad har organisasjonen nådd sine strategiske mål for perioden, og hva er utfallet i form virkning på ulike kategorier kapital? Prestasjonsoppnåelse kan vises ved måltall (KPI) som kombinerer finansielle mål med ikke-finansielle mål.
G. Fremtidsutsikter.	Hvilke utfordringer og usikkerheter venter organisasjonen å møte når det følger sin strategi, og hva er mulige implikasjoner for dens forretningsmodell og fremtidige prestasjonsoppnåelse?
H. Grunnlag for utarbeidelse og presentasjon.	Hvordan avgjør organisasjonen hva den skal omtale i sin integrerte rapport, og hvordan er omtalte forhold kvantifisert og evaluert?

Foreløpig utgave

Sammenlignet med standardsettende organisasjoner er IIRC en relativt stor organisasjon med årlige driftsutgifter på nærmere 20 mill. kroner. Organisasjonens inntekter (som stort sett balanserer utgiftene) består av bidrag fra IR-nettverket og andre bidrag. Det er stort sett alt som offentliggjøres om organisasjonens bidragsytere. Sett i lys av organisasjonens formål er den overraskende lite åpen om egen finansiering.

3.6 Utvalgets vurderinger

3.6.1 Utvalgets overordnede prioriteringer

I delutredning I (s. 50 flg.) valgte utvalget å formulere noen overordnede prioriteringer som ble styrende for de vurderinger som ble gjort med hensyn til forslag til lovbestemmelser om alminnelige prinsipper, innregning og måling, presentasjon og noteopplysninger. Utvalget finner det hensiktsmessig å også gjøre noen overordnede prioriteringer med hensyn til lovbestemmelser om årsberetning og annen forklarende og beskrivende informasjon. Nytten av slike hovedprioriteringer er imidlertid større når man drøfter regnskapsregler enn når man drøfter andre informasjonsplikter. Regnskapsregler må utgjøre en logisk helhet, og valg av én konkret regel vil kunne stå i veien for en alternativ regel. For andre informasjonsplikter er ikke kravet til helhetlig tenkning like strengt, og det er heller ikke slik at ett konkret informasjonskrav vil stå i veien for informasjonsutviklingen på et annet felt. Det man risikerer ved en udisiplinert regulering av informasjonsplikter er dårlig ressursutnyttelse ved at foretakene pålegges å gi opplysninger som ikke er særlig nyttige for brukerne av denne informasjonen.

På samme måte som for forslaget til regnskapsbestemmelser i delutredning I er implementering i lov av de krav som følger av direktivet, utvalgets hovedprioritering ved utarbeidelse av forslag til bestemmelser om årsberetningen. Dette sammenfaller med lovutvalgets prioritering nr. 1 i delutredning I. Sammenholdt med opplysningspliktene i fjerde og syvende direktiv for årsberetning mv. er det få og små endringer i det konsoliderte regnskapsdirektivet 2013/34/EU, men det har kommet til en del endringer i direktiv 2014/95/EU om ikke-finansiell informasjon (endringsdirektivet). Sammenhengen mellom gjeldende lovbestemmelser og direktivkravene er vist i vedlegg 3.1.

Gjeldende lovbestemmelse om redegjørelse om samfunnsansvar fastsatt i 2013 ble i noen grad utformet for å ivareta forventede direktivkrav om ikke-finansiell informasjon. På det tidspunktet bestemmelsen ble til forelå det et høringsutkast til et direktivtillegg om ikke-finansiell informasjon COM (2013) 207, som senere, med visse justeringer, ble vedtatt som endringsdirektivet. Gjeldende lovbestemmelse om redegjørelse om samfunnsansvar ivaretar derfor enkelte av endringsdirektivets opplysningskrav. Endringsdirektivet inneholder imidlertid noen krav om annen forklarende og beskrivende informasjon som ikke er inkludert i gjeldende lovbestemmelse.

I delutredning I hadde utvalget som hovedprioritering nr. 2 at regnskapskrav som ikke følger av direktivet, i hovedsak gis i regnskapsstandard. Siktemålet med denne prioriteringen var å sikre maksimal dynamikk i regnskapsutviklingen fremover. For opplysningsplikter utenfor regnskapet veier ikke dette argumentet like tungt. En uhensiktsmessig lovbestemt opplysningsplikt vil normalt ikke hindre utviklingen av mer hensiktsmessig rapportering. Samtidig mener utvalget at en god utvikling for foretakenes rapporteringskultur er avhengig av at næringslivet selv ser fordelene ved den og bidrar aktivt til dens realisering. Utvikling av god rapporteringspraksis bør være en kontinuerlig prosess, og dette oppnås antakelig best ved å forankre den i standardsetting heller enn i lovgivning. I delutredning I drøftet lovutvalget organisering av fremtidig arbeid med regnskapsstandarder og foreslo at regnskapsregulering på lavere regelnivå enn lov burde gis av en omorganisert Norsk RegnskapsStiftelse. Med bakgrunn i dette forslaget er det naturlig å foreslå at regnskapsstandard om forklarende og beskrivende informasjon også utarbeides av et slikt organ.

For gjennomføring av endringsdirektivet er det forutsatt at de rapporterende foretakene har en norm å forholde seg til. Rapporteringen av forklarende og beskrivende informasjon skal

Foreløpig utgave

henvise til et nasjonalt eller internasjonalt «rammeverk» (jf. omtale i punkt 3.3), og denne teksten kan vanskelig forstås på annen måte enn at foretaket må følge en autoritativ standard eller veiledning. Det er likevel ikke slik at det må finnes en norsk standardsetter for at dette skal fungere. Utvalget gjentar sitt budskap fra delutredning I om at standardsetting gjennom Norsk RegnskapsStiftelse vil stoppe opp dersom det ikke finnes en løsning på organiserings- og finansieringsspørsmålene for dette arbeidet. For gjennomføring av nye bestemmelser om forklarende og beskrivende informasjon kan departementet selvsagt selv velge å utarbeide en egnet forskrift, noe tilsvarende den amerikanske Regulation S-K. Alternativt kan en la være å ha noe norsk regelverk om dette; i så fall må norske foretak som omfattes av bestemmelsen følge og henvise til IFRS Management Commentary eller et annet lands nasjonale veiledninger, for eksempel den britiske Strategic Report.[14] Endringsdirektivet inneholder også en opplysning i artikkel 2 om at EU-kommisjonen vil utarbeide en ikke-bindende veiledning for denne rapporteringen i løpet av 2016, men det gjenstår å se hvilken form denne får. Utvalgets forslag er imidlertid basert på at det finnes en løsning på utfordringene om fremtidig arbeid med regnskapsstandarder i Norge.

Tre forhold ved dette forslaget skal imidlertid utdypes ytterligere. For det første har utvalget i utformingen av lovforslaget ikke forholdt seg stringent til at bare det som følger av direktivet skal inn i loven. Rapporteringsplikter etter direktivene er resultat av omfattende prosesser og mange kompromisser, og de utgjør ikke bestandig en naturlig helhet. Det synes fornuftig å arrondere en norsk lovbestemmelse slik at den uttrykker en naturlig helhet. Det er heller ikke hensiktsmessig uten videre å fjerne innarbeidede særnorske bestemmelser og overlate ytterligere vurderinger til standardsetter. Utvalget vil gjøre en konkret vurdering av om de enkelte særnorske opplysningskravene har hatt en funksjon og ta stilling til eventuell videreføring i loven ut fra dette.

For det annet skal den skisserte arbeidsdelingen mellom lov og regnskapsstandard ikke indikere noe om annen forklarende og beskrivende informasjon utover direktivets minstekrav skal være obligatorisk eller bare anbefalt. I delutredning I har utvalget foreslått at standardsetter skal kunne gi bindende regnskapsstandarder. Dette forhindrer ikke at regnskapsstandardsetter også kan velge å gi ikke-bindende veiledninger, som kan tenkes å være den mest egnede formen for det som gjelder annen forklarende og beskrivende informasjon. Man kan også se for seg at standardsetter utarbeider veiledninger som departementet velger å kodifisere gjennom forskrift. Det ligger i lovutvalgets ønske om å legge til rette for en dynamisk utvikling av rapporteringspraksis at den rettslige formen må kunne tilpasses det som er best egnet.

Utvalget tar for det tredje ikke stilling til om utvikling av god rapporteringspraksis skal være prinsippbasert eller regelbasert. Bestemmelsen om årsberetning mv. i direktivene er verken utpreget prinsippbasert eller regelbasert. Prinsippbasert regulering vil gi produsenten av informasjonen større frihet til selv å tilpasse rapportering til de forhold som skal rapporteres, og til de behov som brukerne har for informasjon. Regelbasert regulering vil angi detaljregler hvor det er mindre rapporteringsfrihet og mindre rom for bruk av eget skjønn. Reguleringen av annen forklarende og beskrivende informasjon i Storbritannia og innen IFRS er prinsippbasert, og det er naturlig at en norsk standardsetter ser hen til erfaringen med slik regulering.

Foreløpig utgave

[14] Se punkt 3.5.5 for omtale av disse reguleringene.

3.6.2 Lovtekniske valg

Utvalget foreslår å gi en ny lovbestemmelse en annen lovteknisk utforming enn bestemmelsene i gjeldende lov. For det første går en inn for at bestemmelsene om årsberetning som utgangspunkt retter seg mot det enkelte regnskapspliktige foretaket, på samme måte som at bestemmelsene om årsregnskapet i lovforslaget i delutredning I retter seg mot foretaket. Plikten til å gi tilsvarende opplysninger om konsernets forhold kommer da som en tilleggsbestemmelse som gjelder enkelte regnskapspliktige morforetak. I lovutkastet § 9-7 er plikt til å utarbeide konsernberetning knyttet til konsernregnskapsplikten.

Utvalget bruker begrepet årsberetning som en overordnet betegnelse for all pliktig forklarende og beskrivende informasjon. Bestemmelsene om årsberetningen inndeles i seks deler etter tema: 1) Generell redegjørelse om virksomheten, jf. lovutkastet § 9-2, 2) Særskilte foretaksspesifikke opplysninger, som bl.a. inneholder opplysningskrav om arbeidsmiljø og ytre miljø (§ 9-3), 3) Redegjørelse om foretaksstyring (§ 9-4), 4) Opplysninger om aksjeeierforhold (§ 9-5) og 5) Annen forklarende og beskrivende informasjon (§ 9-6). I tillegg til å være en hensiktsmessig tematisk presentasjon, brukes inndelingen til å differensiere opplysningspliktene mellom klasser av regnskapspliktige og differensiere på annen måte, jf. nedenfor.

Inndelingen kan lett henføres til gjeldende bestemmelser og direktivendringer. De to første delene omhandler de forhold som i gjeldende bestemmelse reguleres i paragrafen om årsberetningen i §§ 3-3 og 3-3a. Tredje del omhandler de forhold som i gjeldende bestemmelse reguleres i § 3-3b. Fjerde del er opplysningskravene for årsberetningen i verdipapirhandelloven. Femte del implementer nytt endringsdirektiv, som inkluderer opplysninger om samfunnsansvar, som i gjeldende lov er regulert gjennom § 3-3c. Utvalgets drøfting følger den samme inndelingen.

Foreløpig utgave

På en rekke punkter har utvalget forslått ordrett videreføring av en gjeldende bestemmelse, av årsaker som er forklart i punkt 3.6.1 ovenfor. På andre punkter har en foreslått en materiell videreføring, men med noe justert ordlyd. Slik justering foreslås for å få bedre samsvar med innholdet i direktivet, eller for å tydeliggjøre en bestemmelse. Noen slike justeringer går igjen i flere bestemmelser. Gjeldende lovtekst oversetter «performance» med «resultat», men det er ikke en heldig oversettelse i en regnskapslov hvor resultat ellers har en annen betydning. Utvalget har valgt «prestasjonsoppnåelse» som oversettelse. Det viktige begrepet «key performance indicator», som brukes flere steder, blir da «mål på prestasjonsoppnåelse», i stedet for «resultatindikatorer» som brukes i gjeldende lov. I uttrykket «amounts reported in the financial statements» har utvalget oversatt «amounts» med «størrelser» i stedet for «beløp» for å markere at det kan gjelde flere tall enn bare pengebeløp. Ordet «policy» som brukes flere steder i engelsk direktivtekst, har ulike oversettelser i norsk lovtekst. Utvalget har holdt seg konsekvent til «retningslinje» som oversettelse av «policy».

Regnskapsdirektivet artikkel 19 nr. 2 bokstav c krever opplysning om erverv av egne aksjer. I delutredning I er denne opplysningsplikten foreslått ivaretatt i note, jf. omtale i punkt 8.2.22 og lovutkastet § 6-20. Dette forslaget er lagt til grunn også i denne delutredningen, men direktivet forutsetter da at det gis en henvisning i årsberetningen til noten om egne aksjer.

3.6.3 Differensiering

Den lovstrukturen som er foreslått ovenfor, er delvis begrunnet med hensynet til differensiering.

Utvalget har i delutredning I punkt 10.5.3 foreslått at små foretak ikke skal ha plikt til å utarbeide årsberetning. Forslaget er basert på en medlemsstatsopsjon i regnskapsdirektivet

artikkel 19 nr. 3. Lovutkastet i delutredning I, herunder krav til noteopplysninger, er utformet med sikte på at små foretak skal være unntatt fra denne plikten. Denne forutsetningen ligger fast i den foreliggende delutredningen.

Utvalget mener dessuten at regnskapspliktige i kategori 4 (ikke-næringsdrivende juridiske personer) ikke skal ha plikt til å utarbeide årsberetning etter lovens bestemmelser. Utvalget har i delutredning I lagt opp til at regnskapsregler for denne gruppen i stor grad skal utvikles gjennom standardsetting, og at standardsetter har adgang til å gi bestemmelser som fraviker loven, jf. lovutkastet § 1-3 annet ledd. Utvalgets intensjon er at standardsetter også skal ha adgang til å fastsette regler om årsberetning for regnskapspliktige i kategori 4, men slike regler må tilpasses de spesifikke aktiviteter bedre enn det en direktivtilpasset lovtekst kan gjøre. Utvalget anser at en eller annen form for styreberetning kan være på sin plass både i borettslag, stiftelser og ideelle organisasjoner. For at det ikke skal være tvil om dette, har utvalget lagt inn en eksplisitt lovhjemmel for slik regnskapsstandard i lovutkastet § 9-1 tredje ledd.

For de regnskapspliktige som etter forslaget har plikt til utarbeide årsberetning, fremgår differensieringen av pliktene i lovutkastet § 9-1 annet ledd.

Utvalget legger opp til at alle andre enn små foretak skal gi generelle opplysninger om virksomheten som nevnt i lovutkastet § 9-2. Dette følger av direktivforpliktelsen.

Krav om særskilte foretaksspesifikke opplysninger følger til dels av regnskapsdirektivet, men opplysningskravene om arbeidsmiljø mv. i lovutkastet § 9-3 er uavhengige av direktivene. Utvalgets flertall går inn for at alle andre enn små foretak skal ha plikt til å gi slike opplysninger. Et mindretall, medlemmet Ekberg, mener at plikten til å gi opplysninger som ikke følger av direktivene, skal forbeholdes store foretak. Argumenter for de ulike synene på hvilke regnskapspliktige bestemmelsen skal omfatte er gitt i punkt 3.6.7 nedenfor.

Plikt til å redegjøre for foretaksstyring i gjeldende lov § 3-3b omfatter «regnskapspliktige som er utstedere med Norge som hjemstat etter verdipapirhandelloven § 5-4 og med verdipapirer notert på regulert marked» samt «allmennaksjeselskaper hvis aksjer bare er notert på en autorisert markedsplass utenfor EØS-området». Som redegjort for tidligere i kapittelet følger den første delen av virkeområdet av relevante direktiver, mens den andre delen er begrunnet med likebehandling for selskaper som bare er notert utenfor EØS. Utvalget mener at etter gjeldende formulering av verdipapirhandelloven § 5-4 vil allmennaksjeselskaper ha Norge som hjemstat, og at tillegget således er overflødig.

Plikt til å redegjøre for samfunnsansvar i gjeldende lov § 3-3c gjelder for store foretak. Dette er allmennaksjeselskaper, børsnoterte foretak og eventuelt andre regnskapspliktige i samsvar med forskrift, jf. gjeldende § 1-5. I forhold til gjeldende lovbestemmelse er definisjonen på store foretak endret i lovutkastet § 1-6 slik at den følger direktivets størrelseskriterier. Etter endringsdirektivet artikkel 19a nr. 1 første ledd gjelder plikt til å utarbeide redegjørelse om ikke-finansiell informasjon for store foretak som samtidig er foretak av allmenn interesse, og som på balansetidspunktet overskrider kriteriet om gjennomsnittlig antall ansatte på 500 i løpet av regnskapsåret. Dette vil normalt være en høyere størrelsesterskel enn den som definerer store foretak. Utvalget har i lovutkastet innarbeidet en størrelsesgrense for plikten til å gi annen forklarende og beskrivende informasjon (lovutkastet § 9-6) som tilsvarer direktivets grense.

I tillegg til de opplysningsplikter som følger av regnskapslovens bestemmelser om årsberetning, har verdipapirhandelloven § 5-8a krav til om å opplyse om aksjeeierforhold i årsberetningen, jf. omtale av gjeldende rett i punkt 3.2 ovenfor. Disse gjelder «regnskapspliktige som er utstedere med verdipapirer notert på regulert marked», som er

Foreløpig utgave

tilnærmet samme målgruppe som de som må redegjøre for foretaksstyring. Utvalget synes det vil være ryddigere og mer oversiktlig at bestemmelsene om årsberetning samles, og foreslår at verdipapirhandellovens bestemmelser i § 5-8a innarbeides som § 9-5 i lovutkastet.

3.6.4 Hvem skal avgi årsberetningen?

Etter gjeldende lov er årsberetningen og redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar styrets dokumenter. Dette følger av gjeldende § 3-5 som krever at alle styremedlemmer samt daglig leder skal undertegne, og at eventuelle innvendinger mot innholdet i beretningene fra en som skal undertegne, skal fremkomme som egen merknad i beretningen. Det er åpnet opp for at redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar kan gis som eget dokument som det henvises til i årsberetningen, men en slik type publisering endrer ikke på styrets ansvar for dokumentet, jf. gjeldende § 3-5 tredje ledd.

Etter direktivet artikkel 33 skal medlemsstatene sørge for at «medlemmene av administrasjons-, ledelses- og kontrollorganene (…) har kollektivt ansvar for å sikre (…)» at årsregnskap, årsberetning og øvrige pliktige regnskapsdokumenter utarbeides og offentliggjøres i samsvar med direktivet. Denne bestemmelsen, som egentlig stammer fra en direktivendring i 2006, ble vurdert av lovutvalget som utredet tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering samt tiltak mot manipulering av finansiell informasjon i NOU 2008: 16, samt av Finansdepartementet i Prop. 117 L (2009-2010). Både lovutvalget og departementet konkluderte med at direktivets krav om avgivelse og ansvar i hovedsak var ivaretatt gjennom gjeldende bestemmelser i regnskapsloven. Om direktivets presisering av at det skal foreligge et «kollektivt ansvar» har lovutvalget gitt følgende vurdering, her gjengitt fra sammendraget i proposisjonen punkt 3.3.4:

> «Når det gjelder direktivets krav til at administrasjon, styre og tilsynsorganer «kollektivt» skal stå ansvarlige for regnskap, redegjørelse for foretaksstyring mv., har utvalget lagt til grunn at gjeldende ansvarsbestemmelser etter regnskaps- og selskapslovgivningen er tilstrekkelige. Utvalget viser til at selv om det enkelte styremedlem etter forslaget om et krav til en redegjørelse for foretaksstyring vil ha en plikt til å påse at det gis opplysninger i samsvar med kravet, og ansvaret for at det er overensstemmelse mellom det som beskrives i redegjørelsen og prinsippene for foretaksstyring som er etablert i foretaket, innebærer utvalgets forslag ikke et utvidet ansvar i forhold til styremedlemmenes ansvar etter gjeldende rett, for at foretaksstyringen som beskrives oppfyller visse minstekrav.»

Utvalget slutter seg til dette synspunktet og presiserer at det gjelder tilsvarende for andre informasjonskrav enn de som vedrører foretaksstyring. Det enkelte medlem av et organ som er ansvarlig for regnskapsdokumentene, har ansvar både for at pliktig informasjon avgis, og at den avgitte informasjonen er i overensstemmelse med de faktiske forhold. Utvalget er også enig i at gjeldende signeringsbestemmelser i regnskapsloven § 3-5 ivaretar en slik regulering av ansvarsforholdet. En videreføring av gjeldende signeringsbestemmelse vil således være tilstrekkelig til at direktivforpliktelsen ivaretas.

Utvalget har imidlertid diskutert om det kan være tjenlig å foreta en viss oppmykning av styrets ansvar for deler av den pliktige informasjonen som drøftes i dette kapittelet. Bakgrunnen for denne diskusjonen er en konstatering av at styrets beretning i mange foretak er sterkt preget av standardformuleringer (såkalte «boilerplates») som gjentas år etter år, bare med nødvendig utskifting av tall. Slike repetitive beretninger er ofte ikke særlig informative. Utvalget har spurt seg om forekomsten av knappe og repetitive beretninger kan ha sammenheng med det typiske styres arbeidsform. Det kan være rasjonelt og tidsbesparende å bruke gjennomprøvde formuleringer som oppfyller lovens minstekrav. Utvalget har videre

Foreløpig utgave

drøftet om gjeldende signeringsbestemmelse sementerer en arbeidsform som stimulerer til knappe og repetitive beretninger.

En eventuell oppmykning ville kunne ha form av at styret kan delegere fullmakt til daglig leder å avgi bestemte redegjørelser. En slik delegasjon ville ikke frita styret for det overordnede ansvar for at rett informasjon blir gitt av foretakets administrasjon. Det kan allikevel være en betydelig forskjell mellom å stå direkte ansvarlig for konkrete formuleringer i en tekst som vedtas av styret og som skal ha preg av konsensus, og det å ha et overordnet ansvar for rett informasjon og at en rapporteringsfunksjon blir ivaretatt. Utvalget viser bl.a. til utviklingen i Storbritannia hvor mye av den obligatoriske rapporteringen (Operating and financial review eller Strategic report) typisk gis av ledelsen, mens det er bestemte seksjoner som gis av styret.

Det er enighet i utvalget om at lite informative beretninger er et problem, men det er ikke enighet om at en oppmykning av ansvarsformulering er et egnet grep for å løse det. På dette punktet er utvalget delt i to like store fraksjoner. Utvalget har ikke sett det som hensiktsmessig å utarbeide særmerknader til dette spørsmålet, slik at en legger frem ett omforent lovutkast hvor gjeldende signeringsbestemmelse gjelder uinnskrenket (se for øvrig omtale av signering mv. i punkt 7.5). En ser det imidlertid som ønskelig at høringsinstanser uttaler seg om spørsmålet om oppmykning av bestemmelsen om signering kan være et egnet virkemiddel for å få mer informative beretninger, og at departementet tar spørsmålet videre.

Hvis den videre prosessen skulle konkludere med at ansvaret skal kunne delegeres, har det etter utvalgets oppfatning en egenverdi at styret står direkte ansvarlig for de rapportene som har det mest overordnede innholdet. Det er valgt en struktur på lovutkastet som legger til rette for en deling mellom det som kan delegeres og det som omfattes av styrets signering. Den delen som er kalt generell redegjørelse for virksomheten (lovutkastet § 9-2) bør uansett gis av styret. I tillegg bør redegjørelsen om foretaksstyring (lovutkastet § 9-4) gis av styret, ettersom denne typisk vil være styrets kommunikasjon til aksjonærene bl.a. om hvordan styret fører tilsyn og kontroll med ledelsen. Derimot mener utvalget at, dersom det skal åpnes for delegasjon fra styret, kan opplysningene etter lovutkastet § 9-3 om særskilte foretaksspesifikke opplysninger, som bl.a. inkluderer opplysninger om arbeidsmiljø mv., være mer egnet for rapportering fra ledelsen. Likeledes bør opplysninger om aksjeeierforhold etter lovutkastet § 9-5 og annen forklarende og beskrivende informasjon etter lovutkastet § 9-6 kunne gis av ledelsen.

Foreløpig utgave

Dersom det videre arbeidet med ny regnskapslov skulle føre til at signeringsbestemmelsen bare gjelder deler av årsberetningen som skissert ovenfor, må det antakelig være en bestemmelse i regnskapsloven som fastsetter at styret og daglig leder har ansvar for pliktig regnskapsinformasjon. For aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper følger dette av bestemmelsene i §§ 6-12 og 14, men for andre regnskapspliktige har gjeldende rett ikke like klare bestemmelser.

3.6.5 Separate rapporter

Etter gjeldende rett § 3-3b første ledd kan redegjørelse om foretaksstyring publiseres som separat dokument som det henvises til i årsberetningen, og etter § 3-3c femte ledd kan på samme måte redegjørelse om samfunnsansvar publiseres som separat dokument. Bestemmelsen om redegjørelsen om foretaksstyring har dekning i artikkel 20 nr. 2, og det er en tilsvarende bestemmelse om publisering av den ikke-finansielle redegjørelsen i artikkel 19 a nr. 4. Direktivet nevner eksplisitt at separat dokument kan publiseres sammen med årsberetningen eller på den regnskapspliktiges nettside med en henvisning til den i årsberetningen. Regnskapslovens signeringsbestemmelse sier i § 3-5 tredje ledd at underskrift

på årsberetningen anses å omfatte separate redegjørelser om foretaksstyring og samfunnsansvar når det er henvist til disse i årsberetningen.

Utvalget er innstilt på at det fortsatt skal være adgang til å publisere redegjørelse om foretaksstyring (jf. lovutkastet § 9-4) som separat dokument, og at det samme skal gjelde annen forklarende og beskrivende informasjon (jf. lovutkastet § 9-6). Det er innarbeidet adgang til slik publisering i lovutkastet §§ 9-4 og 9-6 siste ledd. I slike tilfeller må det etter direktivet være en forbindelse mellom publisering av dokumentet og publisering av årsberetningen, f.eks. ved at det henvises til det separate dokumentet i årsberetningen. Signeringsbestemmelsen videreføres slik at undertegning av årsberetningen innebærer signering av separat dokument (se for øvrig omtale av signering mv. i punkt 7.5). I den utstrekning det åpnes opp for delegering av myndighet til å utarbeide enkelte pliktige rapporter som drøftet i punkt 3.6.4, må det være pliktig henvisning i årsberetningen som ikke innebærer en direkte overføring av signeringsansvaret.

3.6.6 Generell redegjørelse om virksomheten

Regnskapsloven § 3-3a om årsberetning synes i all hovedsak å ivareta opplysningskravene for årsberetning etter artikkel 19 i regnskapsdirektivet (se vedlegg 3.1). Utvalget foreslår å fordele opplysningskravene over to paragrafer for å muliggjøre differensiering av virkeområde og formalia knyttet til dem. Utvalgets lovutkast § 9-2 som gjennomgås i dette punktet, implementerer hele artikkel 19 nr. 1 samt opplysningsplikten om filialer i artikkel 19 nr. 2 bokstav d, mens lovutkastet § 9-3 implementerer de øvrige spesifikke opplysningskravene i artikkel 19 nr. 2 samt andre spesifikke opplysningskrav som ikke følger av direktivet. Ut fra de valg som er gjort med hensyn til inndeling av de regnskapspliktige og differensiering, vil § 9-2 gjelde alle regnskapspliktige unntatt små foretak.

Etter lovutkastet § 9-2 første ledd skal det gis opplysninger om arten av virksomheten og hvor virksomheten drives, inkludert opplysning om eventuelle filialer. Med en mindre redaksjonell justering er dette samme ordlyd som regnskapsloven § 3-3a første ledd. Direktivet har krav om å opplyse «(…) om eventuelle filialer av foretaket», men det følger ikke direkte at det skal opplyses om arten av virksomheten og hvor virksomheten drives. Det fremstår som noe underlig at det skal gis detaljerte opplysninger om filialer, men ikke gis en mer overordnet beskrivelse av virksomheten og hvor den i hovedsak er lokalisert. Med henvisning til at en overordnet beskrivelse av virksomheten kreves i alle reguleringer eller veiledninger som brukes som referanse i denne utredningen, foreslår utvalget å videreføre gjeldende bestemmelse.

Bestemmelsen i lovutkastet § 9-2 annet ledd er formulert slik at den implementer hele artikkel 19 nr. 1 og ikke har noe annet innhold. Bestemmelsen skiller seg således noe fra gjeldende lov § 3-3a annet ledd, men sett i kombinasjon med lovutkastet § 9-3 er forskjellen hovedsakelig redaksjonell. Opplysningskravet om forsknings- og utviklingsaktiviteter er etter mønster av direktivet lagt til en egen bestemmelse i lovutkastet § 9-3. Gjeldende § 3-3a tredje ledd og fjerde ledd er (som i direktivet) lagt inn i § 9-2 annet ledd i lovutkastet. I tillegg til språklige justeringer som allerede er nevnt, mener utvalget at det skal gis opplysninger om «miljø- og personalmessige forhold», i stedet for «miljø- og personalsaker» som det står i gjeldende lov. Utvalget mener også at det overordnede kravet i denne bestemmelsen bør formuleres som «en rettvisende oversikt», og ikke som «minst en rettvisende oversikt».

Gjeldende § 3-3a syvende ledd inneholder plikt til å gi opplysninger om forutsetningen om fortsatt drift. Dette opplysningskravet har ikke en direkte parallell i direktivet, og det synes heller ikke å være noe tilsvarende opplysningskrav i Danmark og Sverige. Utvalget foreslår i delutredning I (NOU 2015: 10 s. 83 flg.) et noe endret innhold i prinsippet om fortsatt drift. I

Foreløpig utgave

stedet for at fortsatt drift skal legges til grunn så lenge forutsetningen er sannsynlig, foreslår utvalget at fortsatt drift legges til grunn helt til foretaket er besluttet oppløst. Dette innebærer en enklere vurdering hva gjelder selve forutsetningen om fortsatt drift.

Regnskapspliktige som er små foretak, er foreslått fritatt for plikt til å utarbeide årsberetning (NOU 2015: 10 s. 319). Utvalget argumenterer for at regnskapsbrukerne har behov for opplysninger i tilfeller hvor det er tvil om forutsetningen om fortsatt drift. I stedet for at opplysningene fremgår av årsberetningen, er det foreslått en plikt for små foretak til å gi opplysninger i note i de tilfeller hvor det usikkerhet om fortsatt drift, og i de tilfeller hvor regnskapet ikke er utarbeidet under forutsetning om fortsatt drift (NOU 2015: 10 s. 224). For regnskapspliktige som ikke er små foretak, vil opplysningspliktene etter gjeldende § 3-3a syvende ledd delvis bli oppfylt av notekrav i regnskapsstandard. Etter IFRS for SMEs nr. 3.9 og IAS 1 nr. 25 er det opplysningskrav i de tilfeller hvor det er usikkerhet om fortsatt drift, og i de tilfeller hvor regnskapet ikke er utarbeidet under forutsetning om fortsatt drift. For små foretak ble opplysningsplikter om fortsatt drift foreslått tatt inn i note fordi disse skal være fritatt fra plikt til å utarbeide årsberetning. Etter utvalgets syn bør krav til opplysninger om fortsatt drift fremgå av loven også for regnskapspliktige som ikke er små foretak. Det er da naturlig at opplysningene om fortsatt drift gis i årsberetningen.

For regnskapspliktige som er små foretak, er opplysningskravet i note begrenset til å gjelde de tilfeller hvor det er usikkerhet om fortsatt drift, jf. lovutkastet § 6-25. I så fall skal den regnskapspliktige opplyse om usikkerheten. Denne løsningen er begrunnet i forenklingshensyn (NOU 2015: 10 s. 225). For regnskapspliktige som ikke er små foretak, vil ikke forenklingshensynet veie like tungt, og det kan legges til grunn en annen nytte-kostnadsvurdering enn for små foretak. Etter gjeldende lov skal det bekreftes at forutsetningen om fortsatt drift er til stede, det skal redegjøres for usikkerheten i fortsatt drift, det skal redegjøres for tiltak dersom styrets handleplikt ved tap av egenkapital etter aksjeloven og allmennaksjeloven § 3-5 har inntrådt, og det skal redegjøres for hvordan virkelig verdi ved avvikling er beregnet. Utvalget mener det ikke er nødvendig for den regnskapspliktige å positivt bekrefte at forutsetningen om fortsatt drift er til stede. Opplysningsplikter som utløses når styrets handleplikt etter aksjeloven og allmennaksjeloven § 3-5 har inntrådt, vil kun ha relevans for regnskapspliktige som er aksjeselskap eller allmennaksjeselskap. I så fall skal det etter gjeldende lov opplyses om det er besluttet eller satt i verk tiltak for å sikre selskapets drift, eventuelt å oppløse selskapet. Utvalget mener at plikten til å opplyse om usikkerhet ved fortsatt drift i årsberetningen bør gjelde også for andre regnskapspliktige enn aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper. Plikt til å opplyse om besluttede eller iverksatte tiltak ved usikkerhet om fortsatt drift bør gjelde alle regnskapspliktige som ikke er små foretak, og som har plikt til å utarbeide årsberetning.

Etter gjeldende regnskapslov § 3-3a åttende ledd skal årsberetningen inneholde forslag til anvendelse av overskudd eller dekning av tap dersom dette ikke framgår av årsregnskapet. Opplysningskravet oppfyller et notekrav i artikkel 17 nr. 1 bokstav o i det konsoliderte regnskapsdirektivet. Utvalget har omtalt denne bestemmelsen i delutredning I s. 160-161, hvor en i stedet for en bestemmelse i årsberetningen foreslo en opplysningsplikt om disponering av årsresultat i tilknytning til resultatregnskapet. Det fremgår av lovforslaget § 5-5 at annen opplysningsmåte kan reguleres i regnskapsstandard. Med den løsning utvalget har foreslått er det ikke behov for å videreføre en bestemmelse tilsvarende gjeldende § 3-3a åttende ledd.

Foreløpig utgave

3.6.7 Særskilte foretaksspesifikke opplysninger

Lovutkastet § 9-3 består av spesifikke opplysningskrav som dels følger av direktivet, og dels er en videreføring av opplysningskrav i gjeldende regnskapslov.

Etter lovutkastet § 9-3 første ledd skal det gis opplysninger som gir grunnlag for å vurdere den regnskapspliktiges fremtidige utvikling. Denne bestemmelsen implementerer artikkel 19 nr. 2 bokstav a. Etter gjeldende § 3-3a femte ledd skal det i tilknytning til redegjørelse om fremtidsutsikter gis kommentarer til tidligere annonserte mål for prestasjonsoppnåelse. Dette er en opplysningsplikt som kan ha noe for seg, men den følger ikke av direktivet, og den bør etter utvalgets syn ikke videreføres. Den kan også ha den uheldige bieffekt at den oppmuntrer foretakene til å angi så lite som mulig med hensyn til slike mål, slik at de slipper å stå til rette for manglende måloppfyllelse i neste periode.

Etter lovutkastet § 9-3 annet ledd skal det gis opplysninger om forsknings- og utviklingsaktiviteter. Ordlyden er som i gjeldende lov, men plasseringen er endret. Utvalget bemerker at bestemmelsen har vært opphav til noe ulike oppfatninger med hensyn til hvordan foretak uten forsknings- og utviklingsaktiviteter skal oppfylle dette kravet. Utvalget mener at en årsberetning uten referanse til forsknings- og utviklingsaktiviteter må forstås som en opplysning om at foretaket ikke har slike aktiviteter.

Etter lovutkastet § 9-3 tredje ledd skal det henvises i årsberetningen til opplysninger om egne aksjer i note. Dette ivaretar opplysningskrav etter artikkel 19 nr. 2 bokstav c og artikkel 29 nr. 2 bokstav a i regnskapsdirektivet. En nærmere omtale er gitt i delutredning I punkt 8.2.22.

Etter lovutkastet § 9-3 fjerde ledd skal det gis opplysninger om finansiell risiko, styring av denne og retningslinjer for sikring. Utvalget har valgt samme ordlyd som gjeldende § 3-3a sjette ledd med språklige justeringer som allerede nevnt.

Opplysningspliktene i gjeldende § 3-3a niende til tolvte ledd overlapper i noen grad opplysningspliktene i gjeldende § 3-3c om samfunnsansvar. Etter niende ledd skal det opplyses om arbeidsmiljøet, etter tiende ledd om likestilling, etter ellevte ledd om diskriminering og etter tolvte ledd om påvirkning på det ytre miljø. Ingen av disse opplysningspliktene har direkte paralleller i direktivene. Artikkel 20 nr. 1 bokstav g inneholder visse opplysningsplikter når det gjelder likestilling, men de er begrenset til spørsmål om likestilling blant medlemmer i styret mv.

Utvalgets generelle utgangspunkt er at opplysningskrav ut over direktivets krav bør fremkomme som resultat av en utvikling av rapporteringspraksis som foretakene deltar i, og som derfor best realiseres gjennom standardsetting. Utvalget har likevel tatt forbehold om at utformingen av lovforslaget knyttet til opplysningskrav ikke har forholdt seg stringent til at bare det som følger av direktivet skal inn i loven. Som diskutert i punkt 3.6.1 er det etter utvalgets mening ikke hensiktsmessig uten videre å fjerne innarbeidede særnorske bestemmelser og overlate ytterligere vurderinger til standardsetter. Opplysninger om likestilling, arbeidsmiljø, ytre miljø og diskriminering er informasjon har det vært bred politisk enighet om at et foretak bør redegjøre for.

Utvalget har videre merket seg at flere undersøkelser om rapportering etter disse bestemmelsene konkluderer med lav og til dels fallende rapporteringskvalitet. Dette er kanskje ikke så overraskende eller alarmerende når det gjelder små foretak som uansett tar høyde for at regnskapsinformasjonen de produserer har en begrenset brukerkrets. Det er mer betenkelig at også store foretak og foretak med alminnelig regnskapsplikt har sviktende rapportering.

Foreløpig utgave

Forenklingsargumentet er også relevant for spørsmålet om videreføring eller fjerning av disse opplysningspliktene.[15]

Utvalgets flertall (alle unntatt medlemmet Ekberg) har kommet til at opplysningspliktene bør videreføres for alle unntatt små foretak. Avgjørende for dette standpunktet er at disse opplysningspliktene har fremkommet som resultat av en politisk prosess preget av bred enighet, og at de synes å ha stor legitimitet, samt at ressursbruken ved å frembringe informasjonen som oftest er beskjeden. Gitt den oppmerksomhet det er om de underliggende forhold som opplysningspliktene dreier seg om, mener utvalgets flertall at det vil gi feil signal å ta dem bort.

Utvalgets mindretall, medlemmet Ekberg, mener at opplysningsplikten bør gjelde for store foretak, men ikke for foretak med alminnelig regnskapsplikt. Begrunnelsen for dette synspunktet er informasjons- og nytteverdi og at dette er opplysningskrav som går utover direktivkravene.

Utvalget merker seg at flere undersøkelser om rapportering etter disse bestemmelsene konkluderer med lav og til dels fallende rapporteringskvalitet. Medlemmet Ekberg mener at dette tilsier at det bør legges vekt på at store foretak gir tilstrekkelige og hensiktsmessige opplysninger. En avgrensning av opplysningskravene til store foretak vil understreke viktigheten av opplysningene fra store foretak på dette området og vil kunne virke slik at innsatsen kan rettes mot og konsentreres om at denne gruppen gir tilfredsstillende informasjon, i samsvar med det som er intensjonen bak kravene. Ekberg finner videre ikke indikasjoner på at en videreføring av kravene for foretak med alminnelig regnskapsplikt til å gi slike opplysninger vil gi bedret informasjon fra denne gruppen av regnskapspliktige. Krav om å redegjøre i årsberetningen har etter dette medlemmets oppfatning i liten grad sammenheng med de reelle vurderinger og tiltak som iverksettes på miljøområdet, for likestilling og mot diskriminering. I forslag til ny felles likestillings- og diskrimineringslov fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet er det foreslått å fjerne arbeidsgivers redegjørelsesplikt og den tilhørende plikten til å gi opplysninger i årsberetningen. Departementet begrunner forslaget med at etterlevelse av aktivitetsplikten skal sikres gjennom veiledning og kunnskapsspredning, ikke tilsyn og sanksjoner. Ekberg slutter seg til dette og mener at det foreliggende forslaget er et moment som taler for mindretallets syn. Gjennomføring av forslaget til ny felles likestillings- og diskrimineringslov vil innebære at arbeidsgivers plikt til å redegjøre faller bort og som en konsekvens vil også krav til opplysninger i årsberetningen fjernes.

Krav til opplysninger om miljø og likestilling mv. går utover direktivets minstekrav og Ekberg mener at utvalget etter mandatets krav skulle ha foretatt en særskilt nytte-kostnadsvurdering. For store foretak er nytteverdien av opplysningene, gitt at kvaliteten bedres og det gis konkret informasjon utover generelle standardformuleringer, tilstrekkelig høy til at det kan antas at nytteverdien overstiger kostnadene. For foretak med alminnelig regnskapsplikt er det etter Ekbergs oppfatning grunn til å stille spørsmål ved om nytteverdien kan overstige kostnadene, fordi brukerkretsen er mer begrenset og det kan antas at kapasitet og kompetanse hos den regnskapspliktige også er mer begrenset. Beskrivelsen av svensk og dansk rett viser at det ikke stilles tilsvarende krav. Det er etter Ekbergs oppfatning ikke gitt noen begrunnelse for hvorfor det er behov for særnorske krav på dette området, behov for

[15] Som nevnt i punkt 1.3 er utvalget rett før avgivelse av utredningen blitt oppmerksom på at det foreligger et høringsnotat fra Barne- og likestillingsdepartementet oktober 2015 som foreslår å oppheve opplysningspliktene om likestilling og diskriminering i gjeldende §§ 3-3 og 3-3a. Utvalget har ikke hatt mulighet til å gjøre seg kjent med dette forslaget, og det er derfor ikke tatt hensyn til det i utredningen.

Foreløpig utgave

begrunnelse gjør seg spesielt gjeldende for særlige norske krav for foretak med alminnelig regnskapsplikt.

Med henvisning til studiene om miljørapporteringen som er omtalt i punkt 3.5.4, mener utvalget at det er på sin plass å vurdere tiltak for å vitalisere rapporteringen. Utvalget er for det første enig i påpekningen av at regnskapsstandarden om årsberetning har hatt uklar status. Det skyldes ikke først og fremst at standarden lenge var klassifisert som foreløpig, for det er en del av Norsk RegnskapsStiftelses system for å gi standardene legitimitet (jf. omtale i delutredning I punkt 12.3.3). Viktigere er det at standarden har befunnet seg i et regulatorisk vakuum ettersom opplysninger i årsberetningen ikke er omfattet av kravet om god regnskapsskikk. Utvalget mener at kombinasjonen av kompakte lovbestemmelser, en uttrykt forventning fra lovgiver om utvikling av en utfyllende standard, samt en avklaring av standardsetters rettslige stilling, vil gi et bedre grunnlag for en kvalitetsheving av denne rapporteringen.

Utvalget har også drøftet om denne typen opplysninger bør kunne gis av foretakets ledelse i stedet for styret. Dette er drøftet på generell basis i punkt 3.6.4 ovenfor. Det er ikke konsensus i utvalget om slik delegasjon er et hensiktsmessig virkemiddel for å vitalisere arbeidet med årsberetningen. Dersom den videre lovgivningsprosessen skulle åpne for delegasjon av myndighet til å gi pliktige opplysninger, kan de foretaksspesifikke opplysninger som er samlet i denne paragrafen være et egnet område.

Utvalget mener som nevnt i punkt 3.1 at spørsmål knyttet til revisjon av opplysninger i årsberetning mv. er en naturlig del av utredningsarbeidet for Revisor- og regnkapsførerlovutvalget. Det vil også gjelde en vurdering av om det bør innføres en plikt til revisorattestasjon for miljøopplysninger. Fravær av revisjonsattestasjon har vært trukket frem som et moment som kan forklare at det ikke gis gode miljøopplysninger. Utvalget ser ikke at problemet er at det er mye feilinformasjon, men heller at det er mye intetsigende informasjon. Innføring av revisorattestasjon antas ikke å være treffsikkert i forhold til denne problemstillingen.

Foreløpig utgave

Lovutkastet § 9-3 femte ledd om arbeidsmiljøet er en videreføring av gjeldende § 3-3a niende ledd med visse språklige forenklinger uten tilsiktet endring av meningsinnholdet. Utvalget viser til at grensen på 5 årsverk for å gi informasjon om sykefravær er begrunnet med hensyn til personvern, og foreslår å videreføre denne.

Lovutkastet § 9-3 sjette ledd om likestilling er en videreføring av gjeldende § 3-3a tiende ledd med visse språklige forenklinger uten tilsiktet endring av meningsinnholdet.

Lovutkastet § 9-3 syvende ledd om tiltak mot diskriminering er en videreføring av gjeldende § 3-3a ellevte ledd. Gjeldende bestemmelse har anvendelse for foretak med mer enn 50 ansatte (jevnlig sysselsetting). Denne grensen foreslås videreført. Diskrimineringslovgivningen som det henvises til, skal være diskrimineringsloven om etnisitet, diskriminerings- og tilgjengelighetsloven og diskrimineringsloven om seksuell orientering.

Lovutkastet § 9-3 åttende ledd er identisk med gjeldende § 3-3a tolvte ledd.

3.6.8 Redegjørelse om foretaksstyring

Utvalgets forslag til hva redegjørelsen om foretaksstyring skal inneholde, fremgår av lovutkastet § 9-4. Etter utvalgets vurdering ivaretar gjeldende § 3-3b opplysningskravene etter artikkel 20 og artikkel 29 på en god måte. Gjeldende ordlyd er derfor videreført med mindre redaksjonelle endringer.

Lovutkastet § 9-4 første ledd bygger på gjeldende § 3-3b annet ledd. Både gjeldende bestemmelse og lovutkastet består av åtte nummererte punkter, men innholdet i numrene er litt forskjøvet i lovukastet ettersom de to første numrene i gjeldende bestemmelse er slått sammen til ett nummer, og det i tillegg er lagt til et nummer. I ny nr. 3, som gjelder internkontroll og risikostyring, er det gjort noen forenklinger i fremstillingen. Ny nr. 5, som krever opplysning om sammensetningen av styre, ledelses- og kontrollorganer og deres eventuelle underutvalg, anvender noe mer generiske begreper enn gjeldende nr. 6. For øvrig er ordlyden i lovforslaget identisk med gjeldende bestemmelse.

Etter ny nr. 8 skal redegjørelsen om foretaksstyring inneholde en beskrivelse av foretakets retningslinjer for likestilling og mangfold med hensyn til for eksempel alder, kjønn og utdannings- og yrkesbakgrunn for sammensetning av styre, ledelses- og kontrollorganer og deres eventuelle underutvalg.[16] Denne bestemmelsen er ny i forhold til gjeldende lov, og den implementer artikkel 20 nr. 1 bokstav g i endringsdirektivet. Bestemmelsen krever videre opplysning om mål for retningslinjene, hvordan de har blitt gjennomført og virkningen av dem i rapporteringsperioden. Hvis foretaket ikke har slike retningslinjer, skal dette begrunnes.

Unntaket i annet ledd har samme innhold som unntaket i gjeldende § 3-3b tredje ledd.

3.6.9 Annen forklarende og beskrivende informasjon

Lovutkastet § 9-6 er ny i forhold til gjeldende lovbestemmelser, og den implementerer artikkel 19a i endringsdirektivet. Direktivbestemmelsen gjelder foretak av allmenn interesse som har gjennomsnittlig antall ansatte over 500. Utvalget har valgt samme virkeområde for ny lovbestemmelse som direktivet. Foretak av allmenn interesse er definert i lovutkastet i § 1-7 (se delutredning I) som regnskapspliktige hvis aksjer mv. er børsnotert, finansforetak eller annen regnskapspliktig etter forskrift.

Utvalget har valgt en ordlyd på bestemmelsen i lovutkastet som ligger tett opp mot ordlyden i direktivet. For utvalget fremstår det som nokså åpenbart at det er et uferdig regelsett som medlemslandene er pålagt å gjennomføre ved endringsdirektivet. Mange av begrepene som brukes i det, som «performance» og «business model», er velkjent fra skriftlig fremstilling av økonomiske forhold, men de har ikke et entydig og omforent innhold. Begreper som «environmental, social and employee matters» kan også defineres vidt eller mer snevert. For de rapporteringspliktige vil bestemmelsen slik den nå er formulert, gi opphav til en del tvil om hva som skal til for oppfylle den. At bestemmelsen ikke er ment å fungere uten nærmere veiledning, fremgår for så vidt av direktivteksten. Slik veiledning er imidlertid under utvikling, og i påvente av en nærmere konkretisering er det en fordel at norsk lovtekst er formulert tilnærmet likt med direktivet.

Utvalget har imidlertid valgt å gi bestemmelsen et annet navn enn «ikke-finansiell beretning», som er navnet på artikkel 29a, jf. begrunnelse i punkt 3.1.

I vedlegg 3.1 til kapittelet er opplysningskravene for redegjørelse om samfunnsansvar i gjeldende § 3-3c sammenholdt med de opplysningskrav som følger av endringsdirektivet. Som beskrevet under gjeldende rett i punkt 3.2 var bestemmelsen om redegjørelse om samfunnsansvar i noen grad et forsøk på å implementere forventede direktivkrav, og den ivaretar enkelte av de krav som følger av endringsdirektivet. Det er likevel slik at gjeldende § 3-3c er mer spisset mot spesifikke temaer om samfunnsansvar, som hensyn til

[16] Lovutvalget har valgt å justere ordlyden til alle bestemmelser i lovutkastet som har referanse til direktivets ordlyd «administrasjons-, ledelses- eller kontrollorgan». Ordlyden er endret til «styre, ledelses- og kontrollorgan». Se kapittel 16 Merknader til de enkelte bestemmelsene.

Foreløpig utgave

menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, bekjempelse av korrupsjon mv. enn det endringsdirektivet er. Endringsdirektivets tekst favner videre og er kanskje noe inspirert av ideene i Integrated Reporting, som vektlegger både kvalitativ informasjon om forretningsforhold og samhandlingen med samfunnsmessige målsettinger. Utvalget anbefaler ikke en videreføring av gjeldende ordlyd i § 3-3c første ledd. Ordlyden i direktivteksten som foreslås tatt inn i norsk lov, er uansett tilstrekkelig vid til alle hensynene nevnt i gjeldende lov kan bli ivaretatt gjennom utvikling av rapporteringspraksis, veiledning eller regnskapsstandard.

Utvalget vil heller ikke foreslå videreføring av bestemmelsen i gjeldende § 3-3c tredje ledd som sier at departementet i forskrift kan fastsette at en rapport i henhold til FNs initiativ for samarbeid med næringslivet eller en rapport innenfor Det globale rapporteringsinitiativet (GRI) kan erstatte opplysningsplikten i paragrafen. Selv om både rapporteringsinitiativene og retningslinjer for rapportering etter direktivet er under utvikling, virker det usannsynlig at de nevnte rapporteringsinitiativene kommer til å favne hele informasjonsplikten etter endringsdirektivet artikkel 19a. Utvalgets syn er således at å gi fritak fra opplysningspliktene etter artikkel 19a for foretak som rapporterer i samsvar med de nevnte initiativene, ikke vil være i samsvar med direktivet.

Derimot er det nødvendig med en henvisning til utvikling av rammeverk på området som dekker artikkel 19a nr. 1 femte ledd. Etter denne bestemmelsen skal medlemsstaten fastsette at foretakene kan bruke nasjonale, EU-baserte eller internasjonale «rammeverk» (framework), og at foretakene i så fall skal angi hvilket «rammeverk» som anvendes. Det er ikke klart hva direktivet her mener med rammeverk, men antakelig sikter en til slike nasjonale bestemmelser som det britiske Operating and Financial Review, som senere er erstattet av Strategy Report, IFRS praksisuttalelse Management Commentary eller rammeverket i Integrated Reporting. Artikkel 19a nr. 1 femte ledd kan danne utgangspunkt for å utarbeide nasjonale standarder for rapportering av annen forklarende og beskrivende informasjon. Som grunnlag for et slikt arbeid vil det være naturlig å se hen til ledende internasjonale veiledninger og standarder. En nasjonal standardsetting på dette området avhenger imidlertid av hva lovgiver velger å gjøre med spørsmålet om fremtidig arbeid med regnskapsstandarder i Norge, jf. også utvalgets forslag til organisering av standardsetter i delutredning I. Det vises til lovutkastet § 9-6 femte ledd.

Foreløpig utgave

Det er identifisert noen konkrete avvik mellom regnskapsloven § 3-3c og endringsdirektivets krav i artikkel 19a. Regnskapsloven stiller ikke krav om at det skal gis en kort redegjørelse om foretakets forretningsmodell slik det følger av artikkel 19a nr. 1 bokstav a. Heller ikke opplysningskravene etter artikkel 19a nr. 1 bokstav d og e synes å være dekket av gjeldende § 3-3c. I artikkel 19a nr. 1 annet ledd heter det at hvis foretaket ikke har retningslinjer på disse områdene, skal dette begrunnes. Etter gjeldende § 3-3c annet ledd skal foretaket opplyse dersom retningslinjer mv. ikke er fulgt, som er et litt annet meningsinnhold. Utvalgets lovutkast har på disse punkter samme innhold som direktivet.

Etter gjeldende § 3-3c fjerde ledd har datterselskap på visse vilkår adgang til å unnlate å utarbeide en redegjørelse om samfunnsansvar hvis det omfattes av morforetakets konsernberetning. En slik bestemmelse finnes også i endringsdirektivet artikkel 19a nr. 3. Ettersom denne opplysningsplikten nå gjelder store foretak som er av allmenn interesse, er det antakelig få datterforetak som rammes av den. Lovutkastet har imidlertid et slikt unntak i § 9-1 annet ledd nr. 3.

Artikkel 19a nr. 1 fjerde ledd er en medlemsstatsopsjon til å lovfeste en skadeklausul som gir adgang til at visse opplysninger i unntakstilfeller utelates fra redegjørelsen. Et vilkår for dette er at opplysningene vil være til vesentlig skade for foretakets markedsmessige posisjon, at

utelatelsen er klart begrunnet. Det er for øvrig også et vilkår at en slik utelatelse ikke forhindrer en rimelig og avbalansert forståelse av virksomhetens utvikling, resultat, stilling og den påvirkning foretaket har på de forhold som skal omtales i redegjørelsen. Terskelen for å unnta ellers pliktige opplysninger synes å være høy. Behovet for en slik skadeklausul kan imidlertid i visse tilfeller være reell. Lovutvalget mener at medlemsstatsopsjonen skal benyttes, jf. lovutkastet § 9-6 fjerde ledd.

Artikkel 19a nr. 4 er en bestemmelse som ikke har en direkte parallell i gjeldende § 3-3c. Ifølge denne vil foretak som oppfyller opplysningskravet for redegjørelse etter artikkel 19a også anses å oppfylle krav til «analyse av ikke-finansielle opplysninger» for årsberetningen, jf. artikkel 19 nr. 1 tredje ledd. Utvalgets syn er at denne ikke behøver gis som en egen bestemmelse. Det er åpenbart at både direktivet, gjeldende lov og utvalgets lovutkast har en del overlappende bestemmelser, som bl.a. skyldes differensiering av opplysningspliktene.

3.6.10 Konsernberetning

Som nevnt i punkt 3.6.2 er lovutkastet formulert slik at nærmere angitte regnskapspliktige foretak etter lovutkastet § 9-1 skal utarbeide en årsberetning for foretaket, og det gis i lovutkastet §§ 9-2 til 9-6 bestemmelser som regulerer innholdet i denne årsberetningen. Deretter utvides virkeområdet til konsernforhold gjennom en bestemmelse (lovutkastet § 9-7) som sier at det også skal utarbeides årsberetning for konsernet etter samme prinsipper. Dette er samme lovteknikk som er foreslått for årsregnskapet og konsernregnskapet, og samme teknikk som direktivet har, jf. artikkel 29. Årsberetningen for konsernet gis navnet konsernberetning, og plikten til å utarbeide konsernberetning pålegges morforetaket i konsernet.

Regnskapsdirektivet er bygget opp slik at plikt til å utarbeide konsernregnskap og konsernberetning er regulert under ett i artikkel 21 til 23. For identifisering av plikt til å utarbeide konsernberetning er det derfor tilstrekkelig å vise til bestemmelsene om konsernregnskapsplikt i lovutkastet § 7-1. Dette er gjort i lovutkastet § 9-7 første ledd. Ettersom små konsern er unntatt fra konsernregnskapsplikt, vil de også være unntatt fra plikt til å utarbeide konsernberetning. Alle morselskap i små konsern er små foretak etter lovutkastet § 1-5, slik at i små konsern er det plikt verken til årsberetning eller konsernberetning. Derimot vil det utvilsomt kunne forekomme at et lite foretak som slipper å utarbeide årsberetning, er morselskap i et konsern som er over størrelsesgrensen for små konsern, og at det derfor må utarbeide konsernberetning.

I henhold til artikkel 29 skal det for opplysningene i konsernberetningen «tas hensyn til de nødvendige justeringer som følger av særlige forhold som skiller konsoliderte årsberetninger fra årsberetninger for foretak». Utvalget mener at det er tilstrekkelig fastsette at opplysningene gjelder konsernet som helhet. Konsernberetningen kan etter lovutkastet § 9-7 første ledd siste punktum være integrert i morforetakets årsberetning eller et separat dokument. Dette er i tråd med artikkel 29 nr. 3.

Artikkel 29 nr. 2 inneholder to materielle bestemmelser for konsernberetningen. Bokstav a presiserer at opplysningsplikter om egne aksjer mv. i konsernberetningen omfatter konsernforetakenes beholdning av morforetakets aksjer mv. I utvalgets lovutkast er alle opplysningsplikter om egne aksjer inkludert i noteopplysningene, og utkastet § 6-20 annet ledd ivaretar det hensynet som direktivet peker på. Artikkel 29 nr. 2 bokstav b presiserer at det som skal opplyses om internkontroll og risikostyring i redegjørelsen om foretaksstyring, i konsernberetningen gjelder internkontroll og risikostyring for hele konsernet. I lovutkastet § 9-7 første ledd er det en generell formulering om at konsernberetningen gjelder forholdene for

Foreløpig utgave

konsernet som helhet, så det skulle etter utvalgets syn ikke være nødvendig å gjenta dette særskilt for internkontroll og risikostyring.

Endringsdirektivet artikkel 29a gjentar bestemmelsene i artikkel 19a (ikke-finansiell beretning) ord for ord, bortsett fra at henvisning til foretak er erstattet med konsern. Det kan ikke være nødvendig med en tilsvarende gjentakelse av bestemmelsene i lovutkastet § 9-6 om annen forklarende og beskrivende informasjon. Slik teksten i lovutkastet § 9-7 er formulert, må opplysninger som angitt i lovutkastet § 9-6 gis for hele konsernet. På ett punkt har imidlertid artikkel 29a et selvstendig innhold, og det gjelder størrelsesgrensen for inntreden av denne opplysningsplikten. Den vil gjelde for regnskapspliktig som både er foretak av allmenn interesse og morforetak i stort konsern som har gjennomsnittlig antall ansatte over 500. Direktivet har en definisjon av store konsern som ikke er innarbeidet i lovutkastet i delutredning I fordi begrepet ikke ble anvendt i lovteksten. Terskelverdiene for store konsern i direktivet er de samme som for store foretak (20 mill. euro i balansesum, 40 mill. euro i salgsinntekter og gjennomsnittlig antall ansatte i regnskapsåret på 250), men de gjelder på konsolidert basis. Utvalget ser det som lovteknisk hensiktsmessig å ta med en definisjon av store konsern i lovteksten, jf. lovutkastet ny § 1-12, slik at lovutkastet § 9-7 annet ledd henviser til store konsern for å angi sitt virkeområde. Fordi det vil være langt flere store konsern enn store foretak, vil plikt til å gi annen forklarende og beskrivende informasjon i mange tilfeller kunne gjelde konsernberetningen selv om den ikke gjelder årsberetningen.

Lovutkastet § 9-7 tredje ledd presiserer at henvisning til årsregnskapet eller størrelser i dette, skal for konsernberetningen gjelde konsernregnskapet.

Lovutkastet § 9-7 femte ledd sier at morforetak i underkonsern som i henhold til § 7-5 slipper å utarbeide konsernregnskap og konsernberetning, må gi opplysninger om konsernspissens konsernberetning. Dette følger av systemet i artikkel 23 som er omtalt i delutredning I punkt 9.3.

Foreløpig utgave

Vedlegg til kapittel 3: Gjeldende lov sammenholdt med direktiv

Årsberetning[1]			
Lovbestemmelse	**Lovtekst**	**Direktivbestemmelser**	**Direktivtekst**
§ 3-3a første ledd	I årsberetningen skal det gis opplysninger om arten av virksomheten og hvor virksomheten drives, inkludert opplysning om eventuelle filialer.	Artikkel 19 nr. 2 bokstav d	Årsberetningen skal også inneholde opplysninger om (…) eventuelle filialer av foretaket, (…).
§ 3-3a annet ledd første punktum	Årsberetningen skal minst omfatte en rettvisende oversikt over utviklingen og resultatet av den regnskapspliktiges virksomhet og av dens stilling, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risikoer og usikkerhetsfaktorer den regnskapspliktige står overfor.	Artikkel 19 nr. 1 første ledd	Årsberetningen skal inneholde en pålitelig oversikt over foretakets forretningsmessige utvikling og resultat og av dets stilling, sammen med en beskrivelse av de vesentlige risikoer og usikkerhetsfaktorer det står overfor.
§ 3-3a annet ledd annet punktum	Oversikten skal være en balansert og fyllestgjørende analyse av utviklingen og resultatet av den regnskapspliktiges virksomhet og av dens stilling, hensyntatt virksomhetens størrelse og kompleksitet.	Artikkel 19 nr. 1 annet ledd	Oversikten skal være en balansert og fyllestgjørende analyse av foretakets forretningsmessige utvikling og resultat og av dets stilling, i samsvar med virksomhetens størrelse og kompleksitet.

Foreløpig utgave

[1] Strukturen i tabellen følger strukturen i de enkelte lovparagrafer.

§ 3-3a tredje og fjerde ledd	I den grad det er nødvendig for å forstå den regnskapspliktiges utvikling, resultat eller stilling, skal analysen nevnt i annet ledd inneholde både finansielle og, der det passer, ikke-finansielle sentrale resultatindikatorer relevante for den aktuelle virksomheten, inkludert opplysninger om miljø- og personalsaker. I sin analyse skal årsberetningen, der det passer, inneholde henvisninger og tilleggsforklaringer til beløp oppført i årsregnskapet.	Artikkel 19 nr. 1 tredje ledd	I den grad det er nødvendig for å forstå foretakets utvikling, resultat eller stilling, skal analysen inneholde både finansielle og eventuelt ikke-finansielle resultatnøkkeltall som er relevante for vedkommende virksomhet, herunder relevante opplysninger om miljø- og personalspørsmål. Analysen i årsberetningen skal eventuelt inneholde henvisninger og tilleggsforklaringer til beløp oppført i årsregnskapet.
§ 3-3a annet ledd tredje punktum § 3-3a femte ledd	Det skal gis opplysninger om forsknings- og utviklingsaktiviteter. Det skal gis en redegjørelse i årsberetningen som gir grunnlag for å vurdere den regnskapspliktiges framtidige utvikling. Regnskapspliktig som i foregående årsberetning eller årsregnskap har angitt resultatmål eller gitt andre opplysninger om forventet utvikling, skal opplyse om forventningene er i samsvar med årets resultat og begrunne eventuelle avvik.	Artikkel 19 nr. 2	Årsberetningen skal også inneholde opplysninger om a) foretakets forventede utvikling, b) virksomhet på området forskning og utvikling, c) erverv av egne aksjer i samsvar med artikkel 24 nr. 2 i direktiv 2012/30/EU, d) eventuelle filialer av foretaket, og e) i forbindelse med foretakets bruk av finansielle instrumenter og dersom det er

Foreløpig utgave

§ 3-3a sjette ledd	Det skal gis opplysninger om finansiell risiko som er av betydning for å bedømme foretakets eiendeler, gjeld, finansiell stilling og resultat. Opplysningene skal omfatte mål og strategier som er fastsatt for styring av finansiell risiko, herunder strategien for sikring av hver hovedtype av planlagte transaksjoner der sikringsvurdering er benyttet. Det skal gjøres rede for foretakets eksponering mot markedsrisiko, kredittrisiko og likviditetsrisiko.		viktig for vurderingen av dets eiendeler, forpliktelser, finansielle stilling og resultat: i. foretakets mål og politikk for finansiell risikostyring, herunder dets sikringspolitikk for alle vesentlige typer planlagte transaksjoner der sikringsbokføring benyttes, og ii. foretakets eksponering for prisrisiko, kredittrisiko, likviditetsrisiko og kontantstrømrisiko.
§ 3-3a syvende ledd	I årsberetningen skal det gis følgende opplysninger om forutsetningen om fortsatt drift, jf. § 4-5: 1. Dersom forutsetning om fortsatt drift legges til grunn for årsregnskapet, skal det bekreftes at forutsetningen er til stede. 2. Dersom det er tvil om den regnskapspliktige kan fortsette	Ikke parallell bestemmelse	

Foreløpig utgave

	virksomheten, skal det redegjøres for usikkerheten. 3. Dersom styrets handleplikt ved tap av egenkapital har inntrådt i henhold til aksjeloven eller allmennaksjeloven § 3-5, skal det opplyses om det er besluttet eller satt i verk tiltak for å sikre selskapets drift, eventuelt å oppløse selskapet. 4. Dersom det er sannsynlig at virksomheten vil bli avviklet, skal det redegjøres for hvordan virkelig verdi ved avvikling er beregnet dersom dette ikke framgår i note til årsregnskapet.		
§ 3-3a åttende ledd	Årsberetningen skal inneholde forslag til anvendelse av overskudd eller dekning av tap dersom dette ikke framgår av årsregnskapet.	Artikkel 17 nr. 1 bokstav o	I tillegg til de opplysninger som kreves i henhold til artikkel 16 og andre bestemmelser i dette direktiv, skal notene til finansregnskapet for mellomstore og store foretak og foretak av allmenn interesse inneholde opplysninger om følgende forhold: (…) o) forslag til anvendelse av overskudd eller behandling av underskudd eller, der det er relevant, anvendelsen av overskuddet eller behandlingen av underskuddet,(…).

Foreløpig utgave

§ 3-3a niende ledd	Det skal gis opplysninger om arbeidsmiljøet og en oversikt over iverksatte tiltak som har betydning for arbeidsmiljøet. Det skal opplyses særskilt om skader og ulykker. Regnskapspliktig som i regnskapsåret har sysselsatt minst 5 årsverk, skal i tillegg opplyse særskilt om sykefravær.	Ikke parallell bestemmelse	
§ 3-3a tiende ledd	Det skal redegjøres for den faktiske tilstanden når det gjelder likestilling i virksomheten. Det skal også redegjøres for tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å fremme likestilling og for å forhindre forskjellsbehandling i strid med lov om likestilling mellom kjønnene.	Ikke parallell bestemmelse	
§ 3-3a ellevte ledd	Foretak som jevnlig sysselsetter mer enn 50 ansatte, skal redegjøre for tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å fremme formålet i diskrimineringsloven[1] og i diskriminerings- og tilgjengelighetsloven.[2]	Ikke parallell bestemmelse	
§ 3-3a tolvte ledd	Det skal gis opplysninger om forhold ved virksomheten, herunder dens innsatsfaktorer og produkter, som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning av det ytre miljø. Det skal opplyses hvilke miljøvirkninger de enkelte forhold ved	Ikke parallell bestemmelse	

Foreløpig utgave

	virksomheten gir eller kan gi, samt hvilke tiltak som er eller planlegges iverksatt for å forhindre eller redusere negative miljøvirkninger.		
§ 3-3a trettende ledd	For regnskapspliktig som utarbeider konsernregnskap, skal årsberetningen også dekke virksomheten i konsernet.	Artikkel 29 nr. 1 Artikkel 29 nr. 3	Den konsoliderte årsberetningen skal minst inneholde opplysningene som kreves i artikkel 19 og 20, i tillegg til eventuelle opplysninger som kreves i henhold til andre bestemmelser i dette direktiv, idet det tas hensyn til de nødvendige justeringer som følger av de særlige forhold som skiller konsoliderte årsberetninger fra årsberetninger for foretak, på en måte som letter vurderingen av den finansielle stilling til de foretak som inngår i konsolideringen som helhet. Når det kreves en konsolidert årsberetning i tillegg til en årsberetning for foretaket, kan de to beretningene framlegges som en samlet beretning.
§ 3-3a fjortende ledd	Regnskapspliktige som er utstedere med verdipapirer notert på regulert marked skal gi opplysninger som nevnt i verdipapirhandelloven § 5-8a.	Enkelte bestemmelser i 2004/25/EF av 21. april 2004 om overtakelsestilbud.	

Foreløpig utgave

Her følger det bestemmelser om årsberetning i direktivet som ikke har en parallell i regnskapsloven § 3-3a.			
Ingen parallell bestemmelse		Artikkel 29 nr. 2	Følgende justeringer skal gjøres med hensyn til opplysningene som kreves i artikkel 19 og 20: a) ved rapportering av opplysninger om egne aksjer som er ervervet, skal den konsoliderte årsberetningen angi antall og pålydende verdi eller, i mangel av pålydende verdi, bokført pariverdi av alle aksjer eller andeler i morforetaket som eies av morforetaket selv, av datterforetak av dette morforetaket eller av en person som handler i eget navn men for disse foretakenes regning. Medlemsstatene kan tillate eller kreve at disse opplysningene legges fram i notene til konsernregnskapet, b) ved rapportering om internkontrollordninger og risikohåndteringssystemer skal

Foreløpig utgave

			erklæringen om foretaksstyring vise til hovedtrekkene ved internkontrollordningene og risikohåndteringssystemene for foretakene som inngår i konsolideringen som helhet.
Redegjørelse om foretaksstyring			
Lovbestemmelse	**Tekst**		
§ 3-3b første ledd	Regnskapspliktige som er utstedere med Norge som hjemstat etter verdipapirhandelloven § 5-4 og med verdipapirer notert på regulert marked, skal i årsberetningen eller i dokument det er henvist til i årsberetningen, redegjøre for sine prinsipper og praksis vedrørende foretaksstyring. Plikten til å redegjøre for foretaksstyring gjelder tilsvarende for allmennaksjeselskaper hvis aksjer bare er notert på en autorisert markedsplass utenfor EØS-området.	Artikkel 20 nr. 1 første ledd første punktum Artikkel 20 nr. 2	Foretak nevnt i artikkel 2 nr. 1 bokstav a) skal ta med en erklæring om foretaksstyring i sin årsberetning. Medlemsstatene kan tillate at opplysningene som kreves i nr. 1 i denne artikkel, framlegges i a) en særskilt rapport som offentliggjøres sammen med årsberetningen på den måten som er angitt i artikkel 30, eller b) et dokument som er offentlig tilgjengelig på foretakets nettsted, og som det vises til i årsberetningen. Den særskilte rapporten eller dokumentet nevnt i henholdsvis bokstav a) og b), kan inneholde en

Foreløpig utgave

			krysshenvisning til årsberetningen når opplysningene som kreves i nr. 1 bokstav d) er gjort tilgjengelige i nevnte beretning.
§ 3-3b annet ledd	Redegjørelsen for prinsipper og praksis vedrørende foretaksstyring etter første ledd skal minst inneholde følgende opplysninger: 1. en angivelse av anbefalinger og regelverk om foretaksstyring som foretaket er omfattet av eller for øvrig velger å følge, 2. opplysninger om hvor anbefalinger og regelverk som nevnt i nr. 1 er offentlig tilgjengelige, 3. en begrunnelse for eventuelle avvik fra anbefalinger og regelverk som nevnt i nr. 1, 4. en beskrivelse av hovedelementene i foretakets, og for regnskapspliktige som utarbeider konsernregnskap eventuelt også konsernets, systemer for internkontroll og risikostyring knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen,	Artikkel 20 nr. 1 bokstav a til f	Denne erklæringen skal tas med i en egen del av årsberetningen og skal minst inneholde følgende opplysninger: a) der det er relevant, en henvisning til følgende: i) det regelverk for foretaksstyring som foretaket er underlagt, ii) det regelverk for foretaksstyring som foretaket har besluttet å anvende frivillig, iii) alle relevante opplysninger om foretaksstyringsmetodene som anvendes utover kravene i nasjonal lovgivning. Når det vises til et regelverk for foretaksstyring nevnt under i) eller ii), skal foretaket også angi om de relevante tekstene er offentlig tilgjengelige. Når det vises til opplysningene nevnt under iii), skal foretaket gjøre opplysninger om sine foretaksstyringsmetoder offentlig tilgjengelige, b) dersom et foretak i samsvar med nasjonal lovgivning fraviker det regelverk for foretaksstyring som er nevnt i bokstav a) i) eller ii), skal foretaket redegjøre for

Foreløpig utgave

	5. vedtektsbestemmelser som helt eller delvis utvider eller fraviker bestemmelser i allmennaksjeloven kapittel 5, 6. sammensetningen til styre, bedriftsforsamling, representantskap og kontrollkomité; eventuelle arbeidsutvalg for disse organene, samt en beskrivelse av hovedelementene i gjeldende instrukser og retningslinjer for organenes og eventuelle utvalgs arbeid, 7. vedtektsbestemmelser som regulerer oppnevning og utskifting av styremedlemmer, 8. vedtektsbestemmelser og fullmakter som gir styret adgang til å beslutte at foretaket skal kjøpe tilbake eller utstede egne aksjer eller egenkapitalbevis.		hvilke deler av regelverket for foretaksstyring fraviket gjelder, og begrunnelsen for fraviket. Dersom foretaket har besluttet ikke å vise til noen av bestemmelsene i et regelverk for foretaksstyring nevnt i bokstav a) i) eller ii), skal det begrunne dette, c) en beskrivelse av hovedtrekkene ved foretakets internkontrollordninger og risikohåndteringssystemer i forbindelse med den finansielle rapporteringen, d) de opplysninger som kreves i henhold til artikkel 10 nr. 1 bokstav c), d), f), h) og i) i europaparlaments- og rådsdirektiv 2004/25/EF av 21. april 2004 om overtakelsestilbud( ), dersom foretaket er omfattet av nevnte direktiv e) en beskrivelse av hvordan generalforsamlingen gjennomføres og dens viktigste myndighetsområder samt en beskrivelse av aksjeeiernes rettigheter og hvordan de kan utøves, med mindre disse opplysningene allerede i sin helhet finnes i nasjonal lovgivning, og f) sammensetningen av administrasjons-, ledelses- og kontrollorganene og deres komiteer og hvordan de fungerer.
§ 3-3b tredje ledd	Annet ledd nr. 1, 2, 3, 5 og 6 gjelder ikke for regnskapspliktige som ikke har utstedt aksjer eller egenkapitalbevis som er notert på et regulert marked eller på en	Artikkel 20 nr. 3 Ny bestemmelse som følger av endringsdirektiv	Medlemsstaterne kan undtage virksomheder omhandlet i stk. 1, som kun har udstedt andre værdipapirer end kapitalandele, der er optaget til handel på et reguleret marked, jf. artikel 4, stk. 1, nr. 14), i direktiv 2004/39/EF, fra

Foreløpig utgave

	multilateral handelsfasilitet, jf. verdipapirhandelloven § 2-3 fjerde ledd.	2014/95/EU. Her gjengitt i offisielle dansk versjon.	anvendelsen af nærværende artikels stk. 1, litra a), b), e), f) og g), medmindre sådanne virksomheder har udstedt kapitalandele, som handles i en multilateral handelsfacilitet, jf. artikel 4, stk. 1, nr. 15), i direktiv 2004/39/EF.
§ 3-3b fjerde ledd	Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om avleggelse og oppdatering av opplysninger i redegjørelsen om foretaksstyring, når redegjørelsen er gitt som dokument det er henvist til i årsberetningen etter første ledd, samt om revisors plikter i forbindelse med opplysningene i dokumentet.	Ingen direkte parallell bestemmelse	
Ingen parallell bestemmelse		Artikkel 20 nr. 1 bokstav g. Ny bestemmelse som følger av endringsdirektiv 2014/95/EU. Her gjengitt i offisielle dansk versjon.	Denne redegørelse medtages som et særligt afsnit i ledelsesberetningen og skal mindst indeholde følgende oplysninger: (…) g) en beskrivelse af mangfoldighedspolitikken, der anvendes i forbindelse med virksomhedens administrations-, ledelses- og tilsynsorganer for så vidt angår f.eks. alder, køn eller uddannelsesmæssige og erhvervsmæssige baggrunde, målene for denne mangfoldighedspolitik, hvordan den er blevet gennemført, og resultaterne i rapporteringsperioden. Hvis der ikke anvendes en sådan politik, skal redegørelsen indeholde en forklaring på, hvorfor det forholder sig således.

Foreløbig udgave

Redegjørelse om samfunnsansvar mv.			
§ 3-3c første ledd	Store foretak skal redegjøre for hva foretaket gjør for å integrere hensynet til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold, det ytre miljø og bekjempelse av korrupsjon i sine forretningsstrategier, i sin daglige drift og i forholdet til sine interessenter. Redegjørelsen skal minst inneholde opplysninger om retningslinjer, prinsipper, prosedyrer og standarder foretaket benytter for å integrere de nevnte hensynene i sine forretningsstrategier, i sin daglige drift og i forholdet til sine interessenter. Foretak som har retningslinjer, prinsipper, prosedyrer og standarder som nevnt skal i tillegg opplyse om hvordan foretaket arbeider for å omsette disse til handling, gi en vurdering av resultatene som er oppnådd som følge av arbeidet med å integrere hensynene som er nevnt i første punktum i sine forretningsstrategier, i sin daglige drift og i forholdet til sine interessenter, og opplyse om forventninger til dette arbeidet framover.	Artikkel 19a nr. 1 første ledd Ny bestemmelse som følger av endringsdirektiv 2014/95/EU. Her gjengitt i offisielle dansk versjon. Informasjonsplikten etter direktivet er mer omfattende enn det som følger av § 3-3c første ledd.	Store virksomheder, som er virksomheder af interesse for offentligheden, og som på deres balancetidspunkt overskrider kriteriet om det gennemsnitlige antal på 500 ansatte i løbet af regnskabsåret, skal i ledelsesberetningen medtage en ikke-finansiel redegørelse, der indeholder oplysninger i det omfang, det er nødvendigt for forståelsen af virksomhedens udvikling, resultat, situation og dens aktivitets påvirkning, som minimum vedrørende miljøspørgsmål, sociale spørgsmål og personalespørgsmål samt spørgsmål vedrørende respekt for menneskerettighederne, bekæmpelse af korruption og bestikkelse, herunder: a) en kort beskrivelse af virksomhedens forretningsmodel b) en beskrivelse af virksomhedens politikker i forhold til disse spørgsmål, herunder de due diligence-procedurer, der er gennemført c) resultatet af disse politikke d) de væsentligste risici, som er forbundet med disse spørgsmål i forhold til virksomhedens aktiviteter, herunder, hvor det er relevant og proportionalt, dens forretningsforbindelser, produkter eller

Foreløbig utgave

			tjenesteydelser, som kan forventes at ville have negative påvirkninger på disse områder, og hvordan virksomheden håndterer disse risici e) ikke-finansielle nøgleresultatindikatorer, som er relevante for den specifikke forretningsaktivitet.
§ 3-3c annet ledd	Hvis foretaket ikke har retningslinjer, prinsipper, prosedyrer og standarder som nevnt, skal det opplyses om dette.	Artikkel 19a nr. 1 annet ledd Ny bestemmelse som følger av endringsdirektiv 2014/95/EU. Her gjengitt i offisielle dansk versjon.	Hvis virksomheden ikke forfølger politikker på et eller flere af disse områder, skal den ikke-finansielle redegørelse indeholde en klar og begrundet forklaring på, hvorfor den ikke forfølger sådanne politikker
§ 3-3c tredje ledd	Departementet kan i forskrift fastsette at en offentlig framskrittsrapport i henhold til FNs initiativ for samarbeid med næringslivet om en bærekraftig utvikling eller en offentlig rapport foretaket har avlagt innenfor rammeverket til Det globale rapporteringsinitiativet, kan erstatte redegjørelsen etter første ledd. Departementet kan i forskrift også fastsette nærmere krav til slik rapportering, herunder krav om at det skal gis tilleggsopplysninger i foretakets årsberetning.	Artikkel 19a nr. 1 femte ledd Ny bestemmelse som følger av endringsdirektiv 2014/95/EU. Her gjengitt i offisielle dansk versjon.	Når offentliggørelse af de i første afsnit omhandlede oplysninger kræves, skal medlemsstaterne fastsætte, at virksomhederne kan henholde sig til nationale, EU-baserede eller internationale rammer, og at virksomhederne i givet fald skal præcisere, hvilken ramme de har henholdt sig til.
§ 3-3c fjerde ledd	Kravet om redegjørelse i første ledd gjelder ikke for datterselskap, dersom	Artikkel 19a nr. 3	En virksomhed, som er dattervirksomhed, er fritaget for kravet i stk. 1, hvis den pågældende virksomhed og dens

Foreløbig udgave

	morselskapet har gitt en redegjørelse som angitt i årsberetning for konsernet som også omfatter datterselskapet. Datterselskapet skal i så fall opplyse om dette i sin årsberetning og angi hvor redegjørelsen finnes offentlig tilgjengelig	Ny bestemmelse som følger av endringsdirektiv 2014/95/EU. Her gjengitt i offisielle dansk versjon.	dattervirksomheder er medtaget i den konsoliderede ledelsesberetning eller den særskilte rapport for en anden virksomhed, der er udarbejdet i overensstemmelse med artikel 29 og nærværende artikel.
§ 3-3c femte ledd	Redegjørelsen etter første ledd skal gis i årsberetningen eller i annet offentlig tilgjengelig dokument. Dersom redegjørelsen gis i annet offentlig tilgjengelig dokument, skal det opplyses i årsberetningen hvor dokumentet finnes offentlig tilgjengelig.	Artikkel 19a nr. 4 Ny bestemmelse som følger av endringsdirektiv 2014/95/EU. Her gjengitt i offisielle dansk versjon.	Har en virksomhed udarbejdet en særskilt rapport vedrørende det samme regnskabsår, uanset om det er gjort på grundlag af nationale, EU-baserede eller internationale rammer, og som dækker de oplysninger, der kræves i den i stk. 1 omhandlede ikke-finansielle redegørelse, kan medlemsstaterne fritage denne virksomhed for kravet om at udarbejde en ikke-finansiel redegørelse i henhold til stk. 1, forudsat at denne særskilte rapport: a) offentliggøres sammen med ledelsesberetningen i overensstemmelse med artikel 30, eller b) offentliggøres inden for en rimelig tidsfrist, som ikke må være længere end seks måneder efter balancetidspunktet, på virksomhedens websted, og at der henvises til den i ledelsesberetningen. Stk. 2 finder tilsvarende anvendelse på virksomheder, der udarbejder en særskilt rapport som omhandlet i nærværende stykkes første afsnit.
§ 3-3c sjette ledd	Opplysninger om forhold som nevnt i § 3-3a niende til tolvte ledd kan inntas i en redegjørelse etter første ledd som er gitt	Ingen direkte parallell bestemmelse	

Foreløpig utgave

	som eget dokument, istedenfor i årsberetningen. Dersom denne adgangen benyttes, skal det opplyses særskilt om dette i årsberetningen. Første punktum gjelder ikke for redegjørelse som er gitt annet sted enn i årsberetningen i samsvar med reglene i tredje og fjerde ledd.		
§ 3-3c syvende ledd	Departementet kan i forskrift gi utfyllende regler om hvilke opplysninger som skal gis i redegjørelsen etter første ledd, nærmere bestemmelser om avleggelse og oppdatering av opplysninger i redegjørelsen gitt i eget dokument, samt nærmere bestemmelser om revisors plikter i forbindelse med opplysningene i slikt eget dokument.	Artikkel 19a nr. 4 Ny bestemmelse som følger av endringsdirektiv 2014/95/EU. Her gjengitt i offisielle dansk versjon.	Har en virksomhed udarbejdet en særskilt rapport vedrørende det samme regnskabsår, uanset om det er gjort på grundlag af nationale, EU-baserede eller internationale rammer, og som dækker de oplysninger, der kræves i den i stk. 1 omhandlede ikke-finansielle redegørelse, kan medlemsstaterne fritage denne virksomhed for kravet om at udarbejde en ikke-finansiel redegørelse i henhold til stk. 1, forudsat at denne særskilte rapport: a) offentliggøres sammen med ledelsesberetningen i overensstemmelse med artikel 30, eller b) offentliggøres inden for en rimelig tidsfrist, som ikke må være længere end seks måneder efter balancetidspunktet, på virksomhedens websted, og at der henvises til den i ledelsesberetningen. Medlemsstaterne sikrer, at revisoren eller revisionsfirmaet kontrollerer, om den i stk. 1 nævnte ikke-finansielle redegørelse eller den i stk. 4 nævnte særskilte rapport er blevet udarbejdet.

Foreløpig utgave

		Artikkel 19a nr. 5	
Her følger det bestemmelser om redegjørelse om samfunnsansvar i direktivet som ikke har en parallell i regnskapsloven § 3-3c.			
Ingen parallell bestemmelse		Artikkel 19a nr. 1 tredje ledd Ny bestemmelse som følger av endringsdirektiv 2014/95/EU. Her gjengitt i offisielle dansk versjon.	Den i første afsnit omhandlede ikke-finansielle redegørelse skal også i givet fald indeholde henvisninger til og yderligere forklaringer på beløb, der er anført i årsregnskabet.
Ingen parallell bestemmelse		Artikkel 19a nr. 1 fjerde ledd Ny bestemmelse som følger av endringsdirektiv	Medlemsstaterne kan tillade, at oplysninger vedrørende truende udvikling eller anliggender under forhandling udelades i undtagelsestilfælde, når det er den behørigt begrundede holdning hos medlemmerne af virksomhedens administrations-, ledelses- og tilsynsorganer, der handler inden for de

Foreløpig utgave

		2014/95/EU. Her gjengitt i offisielle dansk versjon.	beføjelser, der er tillagt dem efter national ret, og kollektivt har ansvar for holdningen, at offentliggørelsen af sådanne oplysninger vil være til væsentlig skade for virksomhedens handelsmæssige position, forudsat at en sådan udeladelse ikke forhindrer en rimelig og afbalanceret forståelse af virksomhedens udvikling, resultat, situation og dens aktivitets påvirkning.
Ingen parallell bestemmelse		Artikkel 19a nr. 2 Ny bestemmelse som følger av endringsdirektiv 2014/95/EU. Her gjengitt i offisielle dansk versjon.	Virksomheder, der opfylder kravet i stk. 1, anses for at have opfyldt kravet i forbindelse med analysen af ikke finansielle oplysninger i artikel 19, stk. 1, tredje afsnit.

Foreløpig utgave

Foreløpig utgave

4 Regnskapsåret

4.1 Innledning

Etter mandatet punkt 8 skal utvalget vurdere gjeldende adgang til å benytte avvikende regnskapsår. Mandatpunktet lyder:

> «Etter gjeldende regnskapslov skal regnskapsåret som hovedregel følge kalenderåret.
>
> Regnskapsloven tillater likevel unntak fra hovedregelen for sesongmessig virksomhet samt for filialer og datterselskaper av utenlandske foretak hvor det utenlandske foretaket følger et annet regnskapsår enn kalenderåret. Videre er departementet gitt hjemmel til i særlige tilfeller å gjøre unntak fra hovedregelen ved enkeltvedtak eller forskrift.
>
> Utvalget bes om å vurdere om det er grunnlag for å endre adgangen til å benytte avvikende regnskapsår. Utvalget bes ved vurderingen å se hen til hvilken adgang foretak i andre nordiske land har til å benytte avvikende regnskapsår. Ved vurderingen skal det legges vekt på om avvikende regnskapsår vil gi like god informasjon til regnskapsbrukerne som regnskaper som følger kalenderåret. Det skal videre vektlegges at ordningene som etableres skal være enkle å administrere for Regnskapsregisteret, skatteetaten og andre kontrollmyndigheter.»

Foreløpig utgave

4.2 Gjeldende rett

Regnskapsloven § 1-7 lyder:

> «Regnskapsåret er kalenderåret. Avvikende regnskapsår kan benyttes dersom dette på grunn av sesongmessig virksomhet øker årsregnskapets informasjonsverdi. Regnskapspliktig som er filial eller datterselskap av utenlandsk foretak, kan benytte avvikende regnskapsår for å ha samme regnskapsår som det utenlandske foretaket. Departementet kan i særlige tilfeller ved forskrift eller enkeltvedtak gjøre unntak fra bestemmelsen i første punktum.
>
> Den regnskapspliktiges første regnskapsår, første avvikende regnskapsår eller siste avvikende regnskapsår kan være kortere eller lengre enn 12 måneder. Regnskapsåret kan likevel ikke i noe tilfelle være lengre enn 18 måneder.
>
> Ved oppløsning slutter regnskapsåret på oppløsningstidspunktet.»

Utgangspunktet er at regnskapsåret følger kalenderåret. Det er to unntak fra denne hovedregelen. Det første unntaket gjelder i det tilfellet hvor den regnskapspliktige driver sesongmessig virksomhet og bruk av avvikende regnskapsår vil øke regnskapets informasjonsverdi. Det følger av Ot.prp. nr. 39 (2004-2005) punkt 4.4.5 at adgangen til å bruke avvikende regnskapsår skal forstås i samsvar med Skattedirektoratets (tidligere) dispensasjonspraksis. Skattedirektoratet la i sin vurdering vekt på at den vesentlige del av virksomhetens aktivitet må finne sted innenfor en periode på inntil seks måneder og strekke seg over et årsskifte. Et eksempel på slik sesongmessig virksomhet vil være et alpinanlegg som driver virksomhet i vinterhalvåret. Et utsalgssted for turister som driver virksomhet i sommerhalvåret vil derimot ikke kunne anses som sesongmessig virksomhet siden virksomheten ikke strekker seg over et årsskifte. En privatskole som driver fra august til juni, vil ha virksomhet som strekker seg over et årsskifte, men lengden på virksomhetsperioden er mer enn seks måneder (Sæther og Busvold 2013). I tillegg til å drive sesongmessig virksomhet må det grunngis at avvikende regnskapsår vil øke regnskapets informasjonsverdi.

I Ot.prp. nr. 39 (2004-2005) punkt 4.4.5 argumenteres det for at dette vilkåret vil være oppfylt hvis et avvikende regnskapsår gir større sikkerhet i vurderingen av regnskapsposter, som for eksempel kundefordringer og varelager.

Det andre unntaket fra hovedregelen om at årsregnskapet skal følge kalenderåret, gjelder i det tilfellet hvor den regnskapspliktige er filial eller datterforetak av utenlandsk foretak og bruk av avvikende regnskapsår vil gi sammenfallende regnskapsår med det utenlandske foretaket. Det samme gjelder foretak som er indirekte eid av det utenlandske foretaket, såfremt de mellomliggende foretakene benytter avvikende regnskapsår. Det er den regnskapspliktige selv som vurderer om vilkårene for avvikende regnskapsår i regnskapsloven § 1-7 er oppfylt. Skattemyndighetene kan på eget grunnlag etterprøve den regnskapspliktiges vurdering.

Ut over de to unntakene som er tatt inn i bestemmelsen om regnskapsåret, er det adgang for Finansdepartementet til i særlige tilfeller ved forskrift eller enkeltvedtak å åpne for bruk av avvikende regnskapsår. Finansdepartementet har ikke benyttet forskriftshjemmelen. Kompetansen til å fatte enkeltvedtak om bruk av avvikende regnskapsår er overført til Skattedirektoratet. Dispensasjon ved enkeltvedtak innvilges særlig i tre tilfeller. Det første gjelder foretak som gjennom samarbeidsavtaler inngår i et internasjonalt forpliktende samarbeid uten at de er filialer eller datterforetak av utenlandske foretak. I slike samarbeidsforhold vil ofte fordeling av kostnader og overskudd skje på grunnlag av samlet resultat. Det kan derfor være hensiktsmessig at det enkelte foretak som inngår i samarbeidet, følger samme regnskapsår. Det andre tilfellet gjelder tilknyttede foretak mv. som regnskapsføres etter egenkapitalmetoden i et årsregnskap med avvikende regnskapsår, og det tredje tilfellet er humanitære organisasjoner som kan ha behov for avvikende regnskapsår på grunn av utstrakt internasjonalt samarbeid.

Foreløpig utgave

Det følger av regnskapsloven § 1-7 annet ledd at første regnskapsår, første avvikende regnskapsår eller siste avvikende regnskapsår kan være kortere eller lengre enn 12 måneder. Regnskapsplikten inntrer ved etablering av den regnskapspliktige, for eksempel fra tidspunkt for signering av stiftelsesdokumentet for aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, jf. aksjeloven og allmennaksjeloven § 2-9. Dette vil som regel skje inne i et kalenderår. Den regnskapspliktige kan avgjøre om årsregnskapet for første år skal avsluttes ved første årsskifte eller ved neste årsskifte. Regnskapsåret kan likevel ikke under noen omstendighet strekke seg over mer enn 18 måneder. Det innebærer at foretak som etableres før 1. juli, må avlegge første årsregnskap 31. desember første år. Foretak som etableres mellom 1. juli og årsslutt, kan velge mellom å avslutte første årsregnskap 31. desember første år eller forlenge årsregnskapet slik at det avsluttes 31. desember neste år.

Etter regnskapsloven § 1-7 tredje ledd skal regnskapsåret avsluttes på oppløsningstidspunktet. Oppløsningstidspunktet kan fastsettes på ulike måter avhengig av selskapsform og omstendigheter for øvrig. For aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper vil dette normalt være tidspunktet for når generalforsamlingen beslutter endelig oppløsning og det sendes melding om dette til Foretaksregisteret, jf. aksjeloven og allmennaksjeloven § 16-10.

For regnskapsåret 2014 var det rundt 1400 regnskapspliktige med avvikende regnskapsår eller rundt 0,5 % av totalen. Til sammenligning var det om lag 900 regnskapspliktige som benyttet avvikende regnskapsår i 1999.[17] I Sverige var det 144 458 foretak av de som inngår i hovedgrunnlaget for BNP-beregningene, som benyttet avvikende regnskapsår i 2014, dvs. rundt 13,4 %.[18]

[17] Opplysninger gitt av Eirik Knutsen i Statistisk sentralbyrå.

[18] Opplysninger gitt av Barbro von Hofsten i Statistiska centralbyrån.

4.3 Tidligere utredninger og regnskapsår

Adgangen til å velge avvikende regnskapsår ble vurdert i forarbeidene til gjeldende regnskapslov (NOU 1995: 30 punkt 10.1.1 og Ot.prp. nr. 39 (2004-2005) punkt 4.4.3). Regnskapslovutvalget 1990 uttaler følgende (punkt 10.1.1):

> «Hensynet til sammenlignbarhet tilsier at alle regnskapspliktige følger samme regnskapsår.
>
> Fra kontrollsynspunkt kan det være en fordel at samtlige skattytere foretar regnskapsavslutning på samme tidspunkt. Dette forenkler arbeidet med avstemminger, og det blir enklere å innhente informasjon fra eksterne kilder.
>
> Enkelte informasjonshensyn kan på den annen side tilsi en adgang til avvikende regnskapsår. Dersom virksomheten er sterkt sesongbetont, kan et annet avslutningstidspunkt enn årsslutt gi mer informative årsregnskaper. I enkelte selskaper vil resultatet fra perioder med særlig høyt aktivitetsnivå være av uforholdsmessig betydning for selskapets samlede resultat. Dersom en slik sesongaktivitet pågår for fullt ved kalenderårets slutt, vil de skjønnsmessige vurderinger ofte bli kompliserte og regnskapsresultatet lite representativt. Regnskapsavslutning på et tidspunkt i året hvor selskapets beholdninger, fordringer etc. er særdeles lave, vil kunne redusere usikkerheten ved skjønnsmessige vurderinger.
>
> Dersom det er lavt aktivitetsnivå i perioder i løpet av kalenderåret, kan det dessuten være kostnadseffektivt å henlegge administrative oppgaver, eksempelvis regnskapsavslutningsarbeid, til slike perioder.»

I opprinnelig versjon av regnskapsloven av 1998 ble det tatt inn en hovedregel om at regnskapsåret skulle følge kalenderåret. Denne hovedregelen hadde ikke noe unntak ut over en hjemmel for departementet til i særlige tilfeller ved forskrift eller enkeltvedtak å tillate avvikende regnskapsår. Kompetanse til å vurdere søknader om avvikende regnskapsår ble først delegert til Kredittilsynet (nåværende Finanstilsynet), og fra 1. januar 2002 til Skattedirektoratet. Evalueringsutvalget 2002 foreslo å utvide adgangen til avvikende regnskapsår (NOU 2003: 23 punkt 5.2.5):

> «Etter utvalgets syn bør utgangspunktet fortsatt være at regnskapsåret skal følge kalenderåret, men adgang til å velge avvikende regnskapsår bør utvides dersom brukerhensyn tilsier det. Utvalget foreslår at foretakene skal kunne velge avvikende regnskapsår dersom dette øker selskapenes informasjonsverdi for brukerne. Eksempelvis kan informasjonsverdien øke dersom omfanget av poster som må estimeres og skjønnsmessig fastsettes kan reduseres ved valg av avvikende regnskapsår. Selv om det kan være kostnadseffektivt at regnskapsavslutningsarbeid legges til perioder med lavt aktivitetsnivå, vil utvalgets forslag ikke åpne for at regnskapsprodusentene kan velge avvikende regnskapsår ut fra denne begrunnelsen.»

Det ble her særlig pekt på behov for avvikende regnskapsår for regnskapspliktige med sesongpreget virksomhet. I høringsrunden til NOU 2003: 23 ble det reist innvendinger mot ytterligere adgang til å bruke avvikende regnskapsår fra Toll- og avgiftsdirektoratet og fra Skattedirektoratet. I Ot.prp. nr. 39 (2003-2004) punkt 4.4.4 vises det til følgende uttalelse fra Toll- og avgiftsdirektoratet:

> «Toll- og avgiftsdirektoratet støtter ikke forslaget om endring av § 1-7, og viser til at forslaget kan føre til periodiseringsproblemer i ulike kontrollsammenhenger. Med

Foreløpig utgave

utgangspunkt i tollvesenets arbeid med kredittvurdering av foretak tilsier dette at regnskapsåret i størst mulig utstrekning bør følge kalenderåret. Direktoratet viser videre til at regnskap mellom foretak vil bli mer sammenlignbare og man hindrer at foretak som gjennom året har hatt en sterk svingning i soliditeten velger å avgi regnskap på et tidspunkt der denne er høyest.»

Skattedirektoratet uttalte følgende (Ot.prp. nr. 39 (2003-2004) punkt 4.4.4):

> «Skattedirektoratet har i sin vurdering lagt vekt på at den vesentligste delen av aktiviteten finner sted innenfor en periode på inntil 6 måneder. Eksempel på dette er vinteraktiviteter som drift av skitrekk. Vi har forståelse for at enkelte foretak p.g.a. sesongsvingninger og lignende, vil ønske et annet regnskapsår som kan gi et mer informativt årsregnskap. Utfra kontrollmessige hensyn stiller Skattedirektoratet seg likevel negativ til en ytterligere adgang til avvikende regnskapsår.
>
> Det skattemessige inntektsåret følger regnskapsåret, en endring av regnskapsåret vil derfor også påvirke perioden for det skattemessige inntektsår, og har derfor stor betydning for skatteetaten.
>
> Det legges ned et betydelig arbeid innen skatteetaten for effektivt å utnytte elektroniske tredjemannsopplysninger ved ligningen. For å effektivt kunne innhente slike opplysninger elektronisk, er det utvilsomt en fordel at regnskapspliktige skattytere har en felles dato for regnskapsavslutning. Dette muliggjør at dataene kan innhentes elektronisk fra avgiverne (VPS, banker m.v.) på en felles dato. Et økt antall skattytere med avvikende regnskapsår, vil derfor redusere kontrollverdien av slike opplysninger vesentlig.
>
> For skattytere med avvikende regnskapsår og dermed skattemessig inntektsår, vil likevel fristen for innlevering av selvangivelse først være ved den ordinære frist for selvangivelse innlevering. Dette kan medføre en vesentlig utsettelse av endelig skatteoppgjør for disse selskapene. For skatteetaten kan dette være uheldig for kontrollarbeid og ved inndriving av eventuell restskatt.
>
> Innberetning av arbeidsgiveravgift følger kalenderåret. Avvikende regnskapsår medfører derfor et betydelig merarbeid for selskapene med å avstemme avgiftsgrunnlaget mellom regnskapsår og kalenderår, og for skatteetaten ved kontroll av avstemningene. De samme utfordringer har man for de som leverer årsoppgave for merverdiavgift, eller som har et avvikende regnskapsår som ikke avsluttes i en måned som også avslutter en merverdiavgiftstermin.»

Departementet sluttet seg til Evalueringsutvalgets forslag om å utvide adgangen til avvikende regnskapsår ved å ta inn et unntak for sesongpreget virksomhet og for filial eller datterforetak til utenlandsk foretak. Med hensyn til forståelsen av hva som skulle betraktes som sesongmessig virksomhet, uttalte departementet at Skattedirektoratets dispensasjonspraksis når det gjaldt avvikende regnskapsår skulle legges til grunn (Ot. prp. nr. 39 (2003-2004) punkt 4.4.5). Dispensasjonsmuligheten falt for øvrig bort da unntaket for sesongmessig virksomhet ble lovfestet, men ble tatt inn igjen i regnskapsloven fra 1. juli 2006 (Ot.prp. nr. 44 (2005-2006)).

4.4 Regnskapsår i Sverige og Danmark

Sverige

Sverige har en mer liberal regulering av regnskapsåret enn Norge. Reguleringen fremgår av bokföringslagen kapittel 3. Regnskapsåret skal ha en lengde på 12 måneder, jf. kapittel 3 § 1 første ledd. Det følger videre av annet ledd at fysiske personer (enkeltpersonforetak mv.) og

Foreløpig utgave

ansvarlig selskaper (handelsbolag) der en fysisk person skal beskattes for hele eller deler av virksomheten, skal ha et regnskapsår som faller sammen med kalenderåret. Det er gitt hjemmel til Skatteverket til å kunne unnta fra bestemmelsen i § 1 annet ledd i særlige tilfeller, jf. § 2. Andre foretak kan velge avvikende regnskapsår, jf. § 1 tredje ledd. Det betyr blant annet at aksjeselskaper kan velge et annet regnskapsår enn kalenderår.

Ved valg av avvikende regnskapsår må balansedagen falle sammen med siste dag i måneden. Som regnskapsår kan dermed velges mellom 11 ulike tolvmånedersperioder i tillegg til kalenderåret. Det er følgelig ikke fri adgang til å velge en hvilken som helst balansedag i kalenderåret. I 1999-versjonen av bokföringslagen var adgangen til å velge balansedag mer begrenset enn det som følger av gjeldende lov. Valgadgangen for avvikende regnskapsår var begrenset til tre ulike 12-månedersperioder: 1. mai til 30. april, 1. juli til 30. juni og 1. september til 31. august. Denne valgadgangen ble endret i 2010 til den som følger av gjeldende lov.

For de foretak som faller inn under valgadgangen i kapittel 3 § 1 tredje ledd, er det ikke nødvendig å oppgi noen spesiell grunn for valgt regnskapsår eller å sende søknad til Skatteverket. Ved senere endring av regnskapsår må det derimot gis godkjenning fra Skatteverket etter innsendt søknad, jf. § 6. Det er derimot viktige unntak fra denne hovedregelen. Hvis foretaket først har valgt avvikende regnskapsår, kan det fritt uten å sende søknad til Skatteverket, endre regnskapsår til kalenderår. Derimot må det gis godkjenning av Skatteverket ved overgang fra kalenderår til avvikende regnskapsår og fra overgang fra ett avvikende regnskapsår til et annet. Det er unntak fra denne hovedregelen hvis endringen er nødvendig for å oppnå sammenfallende regnskapsår etter bestemmelsene i kapittel §§ 4 og 5 første ledd. Etter § 4 skal at et foretak som driver flere virksomheter, ha samme regnskapsår for disse virksomhetene, og etter § 5 første ledd gjelder dette tilsvarende for foretak som inngår i samme konsern. Skatteverket kan tillate bruk av ulike regnskapsår for konsernforetak hvis det foreligger særlige grunner, jf. § 5 annet ledd.

Regnskapsåret kan være kortere eller lengre enn 12 måneder ved oppstart av virksomhet (inntredelse av bokføringsplikt) og ved endring av regnskapsåret, men høyst 18 måneder, jf. bokföringslagen kapittel 3 § 3. Ved opphør av virksomhet kan regnskapsåret være kortere enn 12 måneder, men ikke lengre enn 12 måneder.

Foreløpig utgave

Danmark

Danmark har på samme måte som Sverige ingen hovedregel som sier at regnskapsåret skal følge kalenderåret. Reguleringen av regnskapsåret følger av årsregnskabsloven § 15 som sier at regnskapsåret skal omfatte en periode på 12 måneder. Ved oppstart kan regnskapsåret være kortere eller lengre enn 12 måneder, men det kan ikke overstige 18 måneder. Hvis regnskapsåret endres, kan perioden ved omlegging ikke overstige 12 måneder. I visse tilfeller kan imidlertid perioden ved omlegging omfatte opptil 18 måneder hvis det er nødvendig å endre regnskapsår for å oppnå samme regnskapsår i flere virksomheter. Det er vist til tre typetilfeller i § 15 tredje ledd: ved etablering av konsernforhold, ved etablering av deltakelse i felleskontrollert virksomhet og ved fusjon. I konsern er det krav om sammenfallende regnskapsår for konsernforetakene med mindre dette ikke er mulig på grunn av forhold som er utenfor morforetakets og datterforetakets kontroll, jf. § 15 femte ledd. Ved endring av regnskapsår skal det gis beskjed til Erhvervsstyrelsen senest fem måneder etter utløpet av det regnskapsår som ønskes endret. Personlig drevet virksomhet (enkeltpersonforetak mv.) kan foreta endring av regnskapsår uten at det søkes om godkjenning hvis det er begrunnet i særlige forhold i virksomheten slik som sesongvariasjon, bransjeendring, nye forretningsforbindelser mv. Alternativt kan endring skje etter søknad til SKAT. Selskaper kan derimot alltid endre regnskapsår.

4.5 Avvikende regnskapsår og skatt

Norge

Regnskapspliktige som har avvikende regnskapsår etter regnskapsloven, skal skattemessig benytte det avvikende regnskapsåret som inntektsår, jf. ligningsloven § 4-4 nr. 2 og skatteloven § 14-1 tredje ledd. Av ligningsloven følger det at skattepliktige som har annet regnskapsår enn kalenderår, kan legge et annet år til grunn for ligningen dersom vilkårene for unntak fra hovedregelen om at regnskapsåret følger kalenderåret er oppfylt. Næringsoppgaven kan likevel ikke omfatte en periode på mer enn 12 måneder. Det følger videre av bestemmelsen i ligningsloven § 4-4 nr. 2 at «[s]katteyter som går over til å nytte et annet regnskapsår enn tidligere, skal levere særskilt næringsoppgave for tiden mellom avslutningen av det forrige og begynnelsen av det nye regnskapsåret». Av skatteloven følger det at for næringsdrivende regnskapspliktig skattyter med avvikende regnskapsår fastsettes inntekten til det beløpet den har utgjort i det siste regnskapsåret som er utløpt før 1. januar i det året ligningen utføres. Det vil si at et foretak med regnskapsår som løper fra 1. juli år x1 til 30. juni år x2, skal benytte skattereglene som gjelder for år x2, når næringsoppgave og selvangivelse leveres innen 31. mai år x3. Endringer i skatteloven vil ha tilbakevirkende kraft for skattytere som har avvikende regnskapsår.

I forbindelse med utvalgets vurdering av avvikende regnskapsår ble det hentet inn synspunkter fra en referansegruppe i Skatteetaten ledet av utvalgsmedlem Rune Tystad. Referansegruppen bekreftet at de innvendinger direktoratet hadde mot økt adgang til avvikende regnskapsår i høringsrunden til NOU 2003: 23, fortsatt har relevans. Skatteetaten benytter pliktige innsendte tredjepartsopplysninger ved ligningen. For regnskapspliktige med regnskapsår som avsluttes på annen dato enn 31.12, vil nytten av slike tredjepartsopplysninger bli svekket. Referansegruppen mener at en utsettelse av endelig skatteoppgjør for skattytere med avvikende regnskapsår kan avhjelpes ved å ha flere innsendingsfrister i løpet av året, for eksempel slik ordningen er i Sverige (se omtale under). Skatteetaten har imidlertid ikke et IT-system som kan håndtere flere innsendingsfrister i dag. Det er planer om et nytt IT-system, men dette vil tidligst kunne tas i bruk i 2022 for næringsdrivende.

Foreløpig utgave

Det er også enkelte andre utfordringer ved avvikende regnskapsår enn de som ble påpekt av referansegruppen. Dersom det gis større adgang til å velge avvikende regnskapsår, kan dette medføre visse skattemessige tilpasninger, jf. omtalen over. Det er likevel uklart hvor stor effekt dette vil ha. Avvikende regnskapsår kan også medføre merarbeid for de regnskapspliktige ved avstemming av avgiftsgrunnlag for arbeidsgiveravgift mellom regnskapsår og kalenderår, og for skattemyndighetene ved kontroll av avstemmingene. Etter innføringen av elektronisk rapportering av arbeidsgiveravgift på månedsbasis (A-ordningen) vil avstemmingsproblematikken for den regnskapspliktige blir minimal.

Sverige

Det skattemessige inntektsåret i Sverige følger regnskapsåret på samme måte som i Norge. Til forskjell fra Norge kan selvangivelse mv. i oppstartsåret omfatte mer enn 12 måneder, men ikke mer enn 18 måneder. Ifølge Skatteverket får endrede skatteregler i utgangspunktet ikke tilbakevirkende kraft i Sverige.[19] Det betyr at et skattevedtak i desember 2015 normalt vil ha gyldighet for inntektsår som begynner etter dette tidspunktet, for eksempel fra 1. januar 2016 eller senere. Derimot kan skatteregler som er til gunst for skatteyter, fastsettes med tilbakevirkende kraft. Til og med 2012 var den alminnelige innleveringsfristen i Sverige for

[19] Opplysninger gitt av Roland Åkerblom i Skatteverket.

selvangivelser 2. mai. Dette gjaldt også for de foretak som hadde avvikende regnskapsår. Fra og med 2013 ble det innført en ordning med fire innleveringsfrister for selvangivelsen.

Adgangen til å velge avvikende regnskapsår er begrenset til å gjelde juridiske personer i Sverige, dvs. at for eksempel aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper kan velge avvikende regnskapsår, jf. også omtale over. Ifølge Skatteverket skjer det ingen regelmessig innhenting av tredjepartsopplysninger for denne typen foretak. Slik innhenting er kun aktuell ved bokettersyn mv. Av den grunn ser ikke Skatteverket store utfordringer med økt adgang til avvikende regnskapsår for disse. Når det gjelder andre foretak, slik som ansvarlige selskaper og enkeltpersonforetak mv., opplyser Skatteverket at mye av beskatningen bygger på bruk av tredjepartsopplysninger.[20] For disse er det således ikke tillatt å bruke avvikende regnskapsår.

Danmark

Skattepliktig inntekt beregnes for en periode på 12 måneder. For aksjeselskaper finnes reguleringen av det skattemessige inntektsåret i selskabskatteloven § 10. Hovedregelen er at inntektsåret følger kalenderåret, jf. selskabsskatteloven § 10 første ledd. Det skattepliktige selskapet kan derimot velge et annet inntektsår enn kalenderåret, for eksempel et inntektsår som følger et avvikende regnskapsår. Hovedregelen er at inntektsåret skal være 12 måneder, men ved endring av regnskapsår, ved oppstart av virksomhet eller ved opphør av virksomhet kan inntektsåret være kortere eller lengre enn 12 måneder. I enkelte tilfeller kan også inntektsåret omfatte mer enn en regnskapsperiode. Dette kan for eksempel forekomme hvis et selskap med regnskapsår 1. juli til 30. juni får tillatelse til å endre regnskapsåret til kalenderåret med en overgangsperiode fra 1. juli til 31. desember. Her kan inntektsåret være oppdelt i to regnskapsperioder for eksempel 1. juli til 30. juni og 1. juli til 31. desember.

Et tidligere benyttet inntektsår kan velges omlagt til et annet inntektsår hvis det er begrunnet i sesongmessige forhold, endring i bransjen, nye forretningsforbindelser eller konserntilhørighet, jf. selskabsskatteloven § 10 annet ledd. Selskapet skal innen utløpet av inntektsåret som ønskes omlagt, gi beskjed om dette til SKAT. Hvis betingelsene for omlegging ikke er til stede, kan den skattepliktige søke om å få omlagt inntektsåret.[21]

Foreløpig utgave

4.6 Regnskapsår og utarbeidelse av nasjonal statistikk

Norge

Statistisk sentralbyrå bruker regnskapsopplysninger for utarbeidelse av nasjonal statistikk og vil kunne bli berørt ved endring av reguleringen av regnskapsåret. Statistisk sentralbyrå har uttalt følgende om avvikende regnskapsår i en e-post til utvalget sendt 22. oktober 2015:

> «Bruken av regnskapsdata til statistiske formål skiller seg fra øvrig bruk ved at vi ser på informasjonen for mange enheter under ett. For effektiv utnytting av regnskapsinformasjon i statistikken er det derfor viktig at datagrunnlaget er ensartet og basert på felles prinsipper, regler og definisjoner. Avvikende regnskapsføring mellom foretakene vil da skape problemer for sammenligning og tolkning av dataene. Med andre ord vil øket bruk av avvikende regnskapsår svekke vår mulighet til sammenligning mellom år.
>
> SSB benytter regnskapsinformasjon som grunnlag for å lage strukturstatistikk og nasjonalregnskap. Begge disse områdene er regulert i EØS-avtalen og underlagt egne rettsakter. I henhold til disse skal statistikkene følge kalenderåret. Dersom omfanget av

[20] Opplysninger gitt av Roland Åkerblom i Skatteverket.

[21] Opplysninger fra Peter Hedegaard Hansen i SKAT.

avvikende regnskapsår blir omfattende vil det svekke SSBs muligheter til å benytte administrative data i statistikkproduksjonen. Resultatet kan da bli at oppgavebyrden øker ved at SSB kan bli nødt til å sette i gang egne undersøkelser for å få fram data for kalenderår.

Gitt vårt behov og lovpålagte krav om å utarbeide statistikk for kalenderår, samt klare forventinger til SSB om å gjenbruke allerede innsamlede data (skattedata) for å holde oppgavebyrden overfor næringslivet så lav som mulig, ønsker vi at hovedregelen om at regnskapsåret skal følge kalenderåret videreføres.»

Statistisk sentralbyrå uttaler at det vil være utfordringer med en større adgang til avvikende regnskapsår. Dette gjelder spesielt de forpliktelsene som gjelder utarbeidelse av nasjonal statistikk. Nasjonalregnskapet skal i henhold til 2008SNA/ESA utarbeides for kalenderår, og det er problematisk å benytte årsregnskaper (administrative data) for perioder som avviker fra kalenderåret. Statistisk sentralbyrå uttaler videre i en e-post sendt til utvalget sendt 27. februar 2016:

«Dersom regnskapslovutvalget går inn for å åpne mulighetene for å benytte «avvikende regnskapsår», vil SSB av hensyn til blant annet nasjonalregnskapet be om tilleggsundersøkelser for å fordele regnskapsvariablene på kalenderår. Dette vil isolert gi øket oppgavebyrde, uten at en kan si sikkert hvor stort omfang dette vil få.»

Sverige

Svenske Statistiska centralbyrån (SCB) melder ikke om store utfordringer ved at det er åpnet for større adgang til avvikende regnskapsår i Sverige. Juridiske personer, slik som aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper, kan velge avvikende regnskapsår. I 2014 var andelen foretak med avvikende regnskapsår som inngikk som hovedgrunnlag for BNP-beregningen i Sverige, som nevnt om lag 13 %.[22] SCB ga utvalget følgende svar i e-post sendt 20. november 2015 på spørsmål om hvilke utfordringer avvikende regnskapsår medfører ved utarbeidelse av nasjonal statistikk:

Foreløpig utgave

«Det är inget stort problem för SCB. För de stora företagen efterfrågar vi bokslut mellan 2014-01-01 och 2015-04-30 i insamlingen för FEK2014. Vi får därmed en ganska bra överensstämmelse med undersökningsåret för de flesta av de betydande företagen. För de mindre företagen använder vi admin data från Skatteverket och tar då den period som avslutas någon gång under 2014-01-01 och 2014-12-31. För dessa kan perioden alltså i värsta fall bestå av endast en månad av aktuellt räkenskapsår. I den kvalitetsrapport som vår metodstatistiker tar fram varje år har en grov skattning av vilken ”periodiseringseffekt” de brutna räkenskapsåren leder till gjorts. Dessa uppgifter visar att nettoomsättningen underskattas med cirka 10 miljarder SEK, vilket motsvarar 0,14 procent av totala nettoomsättningen inom svenskt näringsliv (uppgifterna avser år 2013).

Även om det inte är något stort problem kan det ibland ställa till det lite vid insamlingen när företag byter räkenskapsår. Det blir extra administration kring detta och beslut behöver tas om vilken period vi ska efterfråga och vad företaget har möjlighet att lämna för uppgifter. Vissa uppgifter såsom investeringar blir svåra att beräkna när inte perioderna hänger ihop. Problemet blir förstås större ju större företaget är som byter räkenskapsår.

Det finns vissa planer på att använda admin data för perioden t.o.m. 30/4 liksom för de stora företagen. Detta har blivit möjligt genom nya rutiner från Skatteverkets sida, men

[22] Opplysninger gitt av Barbro von Hofsten i Statistiska centralbyrån.

utredning på området krävs och det arbetet har inte inletts ännu.»

4.7 Regnskapsår og innsending av årsregnskap mv.

Regnskapsregisteret har som mottaker av årsregnskap mv. en viktig rolle i innsamling og distribusjon av regnskapsopplysninger. Regnskapsregisteret har uttalt følgende i et notat utvalget 20. oktober 2015 om avvikende regnskapsår:

> «Gjeldende lovgivning bestemmer at regnskapsåret i utgangspunktet skal følge kalenderåret. Dette gir Regnskapsregisteret en relativt forutsigbar «sesong», hva angår innsending av årsregnskap. Som følge av at arbeidet med innsendte årsregnskap i stor grad er sesongbetont, er Regnskapsregisteret avhengig av å ansette ekstrahjelper og ferievikarer for å avhjelpe med saksbehandling av innsendte årsregnskap. En liberalisering av adgangen til å benytte avvikende regnskapsår vil kunne medføre jevnere «sesong» for Regnskapsregisteret.
>
> Per i dag er det noen utfordringer knyttet til enheter som benytter avvikende regnskapsår, men som ikke melder dette til Regnskapsregisteret. De fleste som ikke benytter kalenderåret får ikke Regnskapsregisteret kjennskap til før årsregnskapet sendes inn, eller at det iverksettes sanksjonering mot enheten. Det er derfor ønskelig, uavhengig av hvilken adgang som gis, at det lages en klar regel som sier at avvik fra hovedregel om regnskapsår skal meldes til Regnskapsregisteret. Dette vil også være viktig i forhold til at en del manuelle oppfølgingsoppgaver som må gjøres i dag, på sikt kan automatiseres.
>
> Dersom liberalisering av adgangen til å benytte avviklende regnskapsår medfører at det gis flere ulike innsendingsfrister, vil det medføre store systemtekniske endringer for Regnskapsregisteret. Dette kan vise seg å være problematisk å løse innenfor dagens systemer. Dagens frister for innsending av årsregnskap gjør at det i dag er to runder med sanksjonering mot enheter som ikke har sendt inn komplett årsregnskap. Ett sanksjoneringsløp som starter når fristen for enheter med avslutning 1.7-31.12 utløper 31.7, og ett som starter når fristen for enheter med avslutning 1.1-30.6 utløper den 28.2/29.2. Dersom dette ikke lar seg løse innenfor dagens systemer, vil det kunne medføre relativt store manuelle jobber i forhold til sanksjonering og oppfølging av regnskapsplikten. En forutsetning for oppfølging av regnskapsplikten er at Regnskapsregisteret har oppdatert informasjon, i forhold til regnskapsperioden for hver enkelt enhet.»

Foreløpig utgave

4.8 EØS-rett

Regnskapsdirektivet (2013/34/EU) inneholder ikke egne bestemmelser om regnskapsår. Direktivet gjelder derimot for årsregnskapet, noe som implisitt må forstås som at regnskapsperioden som hovedregel er 12 måneder.

4.9 IFRS for SMEs

IFRS for SMEs krever at regnskapet («finansregnskap») presenteres minst en gang hvert år, jf. nr. 3.10. Et foretak som beslutter å endre regnskapsår kan ved overgangen til nytt regnskapsår ha en lengre eller kortere rapporteringsperiode enn 12 måneder, jf. nr. 3.10. Det skal da opplyses om dette og hvorfor det er valgt en lengre eller kortere rapporteringsperiode. Det følger ikke av IFRS for SMEs at regnskapsåret skal sammenfalle med kalenderåret. Det

betyr at regnskapet kan avsluttes på en hvilken som helst dag i kalenderåret. Tilsvarende regulering finnes i IAS 1 nr. 36.

4.10 Utvalgets vurderinger

Det må vurderes om gjeldende ordning med avvikende regnskapsår skal innskrenkes, videreføres uendret, eller om det skal gis ytterligere adgang til avvikende regnskapsår. I denne vurderingen må det foretas en vekting av fordeler og ulemper ved ulike alternativer for regulering av regnskapsåret.

Utvalget er bedt om å vurdere om avvikende regnskapsår vil gi like god informasjon til regnskapsbrukerne som regnskaper som følger kalenderåret. Det er særlig to forhold som er relevante å trekke inn ved vurdering av dette. Det ene er behovet for sammenlignbar informasjon mellom foretak. Det andre er tilpasning av regnskapsåret til sesongpreget virksomhet. Hensynet til sammenlignbar informasjon ble vurdert av Regnskapslovutvalget 1990. Ifølge dette tilsier behovet for sammenlignbar informasjon at adgangen til å bruke avvikende regnskapsår bør begrenses. Utvalget viser imidlertid til at avvikende regnskapsår tillates i mange land, herunder Sverige og Danmark. Dette gjør at hensynet til sammenlignbarhet ikke blir et tungt argument ved analyse av foretak på tvers av land. Ved konjunkturnedgang eller konjunkturoppgang vil bruk av avvikende regnskapsår kunne ha betydning dersom en skal sammenligne hvilken effekt konjunkturendringen har på foretakenes økonomi. Effekten av konjunkturendringen oppstår imidlertid ikke på samme tid for alle foretak slik at verdien av samme balansedag likevel vil kunne være begrenset. Det kan derfor vanskelig ses at argumentet om sammenlignbarhet alene er tungtveiende nok til å begrunne gjeldende restriktive bestemmelser om regnskapsåret.

Hvis regnskapsåret sammenfaller med foretakets virksomhetssyklus, vil regnskapet gi oppdatert informasjon om resultat og balanse kort tid etter endt syklus. Omfanget av poster som må estimeres og fastsettes skjønnsmessig, vil også være på sitt laveste. Dette gjelder for eksempel vurdering av verdien på varelager og kundefordringer. Det kan derfor argumenteres for at et regnskap som er tilpasset virksomhetssyklusen, vil gi bedre informasjon til regnskapsbrukerne enn et regnskap utarbeidet etter et annet regnskapsår. Annerledes er det hvis den regnskapspliktige velger et regnskapsår som går på tvers av virksomhetssyklusen. Da vil kvaliteten på informasjonen i regnskapet kunne falle, snarere enn øke. For å oppnå de fordeler som ligger i økt kvalitet på regnskapsinformasjonen, må den regnskapspliktige i større grad enn hva tilfellet er etter gjeldende regulering få adgang til faktisk å tilpasse regnskapsåret til foretakets virksomhetssyklus. Etter gjeldende regulering er denne adgangen begrenset til regnskapspliktige som har en kort virksomhetssyklus (det vesentligste av virksomheten skal løpe over seks måneder), og hvor virksomhetssyklusen i tillegg passerer et årsskifte.

En mer liberal regulering av regnskapsåret kan innebære en rekke fordeler. For de regnskapspliktige kan det være kostnadseffektivt at arbeidet med avslutning av regnskapet legges til perioder med lavt aktivitetsnivå. Hvis avslutningen av regnskapet legges til den perioden av året som passer best med foretakets virksomhetssyklus, vil regnskapsbrukerne kunne få mer informative regnskaper. Dette skyldes både det faktum at rapporteringen omfatter en avsluttet virksomhetssyklus og dermed gir oppdatert informasjon om resultat og balanse, og det forhold at poster som verdsettes og/eller periodiseres, kan bestemmes med større sikkerhet.

Mange foretak benytter ekstern hjelp av regnskapsfører og er underlagt revisjonsplikt og må fremlegge regnskapet for revisjon. Gjeldende regulering gir en konsentrert årsavslutningsperiode som gir høy arbeidsbelastning for disse yrkesgruppene. Det vil bli

Foreløpig utgave

enklere å få den nødvendige hjelp til regnskapsrapporteringen hvis arbeidsbelastningen i større grad kan fordeles utover i året. For regnskapsførere og revisorer vil liberalisering av avvikende regnskapsår trolig medføre en jevnere arbeidsbelastning. Svært høy arbeidsbelastning i en begrenset periode kan resultere i dyrere og kvalitetsmessig dårligere tjenester.

Ved tidligere utredninger har innsigelser mot avvikende regnskapsår i hovedsak blitt fremmet av Skattedirektoratet. Innsigelsene gjelder kontrollhensyn, utfordringer med innfordring av restskatt som følge av utsatt skatteoppgjør og mer krevende avstemming av innberetning av arbeidsgiveravgift og merverdiavgift. I tillegg har Toll- og avgiftsdirektoratet kommet med innsigelser når det gjelder kredittvurdering ved søknad om tollkreditt. Skatteetaten bruker tredjepartsopplysninger i ligningen, og større adgang til avvikende regnskapsår vil være en utfordring for effektiv ligning og kontroll. Innvendingene som ble reist av Skattedirektoratet i høringsrunden til NOU 2003: 23 har fortsatt gyldighet. Uttalelser fra Skatteverket i Sverige tyder imidlertid på at slike hensyn i noen grad er håndterbare. Der er adgangen til avvikende regnskapsår begrenset til juridiske personer (aksjeselskaper mv.). Skatteverket opplyser i den forbindelse at tredjepartsopplysninger i all hovedsak hentes inn i forbindelse med bokettersyn og ikke ved ordinær ligning av disse enhetene.

Dersom Norge åpner opp for avvikende regnskapsår etter samme modell som i Sverige, ville det ha vært ønskelig at dette ble ledsaget av en tilsvarende oppmykning av frister for innlevering av selvangivelse. Skatteetaten har per i dag ikke IT-systemer som kan håndtere flere selvangivelsesfrister. Det er ventet at Skatteetaten om noe tid vil få nye IT-systemer som kan gjøre en ordning med mindre regulering av regnskapsåret håndterbar.

Årsoppgave for arbeidsgiveravgift er nå erstattet av elektronisk rapportering av arbeidsgiveravgift på månedsbasis (A-ordningen). Innføringen av A-ordningen gjør at eventuell avstemmingsproblematikk er redusert til et minimum for de regnskapspliktige. Det vil imidlertid fortsatt kunne oppstå behov for avstemming for skatteetaten ved at årets tolv A-meldinger må summeres og avstemmes mot regnskapet.

Statistisk sentralbyrå uttaler til utvalget at større adgang til avvikende regnskapsår vil føre til problemer i forhold til å utarbeide nasjonal statistikk. Byrået sier blant annet at det kan bli aktuelt å pålegge tilleggsrapportering for regnskapspliktige som velger avvikende regnskapsår, noe som isolert sett vil øke de administrative byrdene for de regnskapspliktige. Statistiska centralbyrån i Sverige har en noe annen ordning for innsamling av grunnlagsstatistikk. Der hentes det inn statistikkopplysninger direkte fra de største foretakene, mens for de mindre foretakene hentes det inn opplysninger fra Skatteverket. Statistiska centralbyrån uttaler også at avvikende regnskapsår ikke anses som et stort problem når det gjelder å utarbeide nasjonal statistikk. Utvalget ba Statistisk sentralbyrå om å foreta en vurdering av den svenske løsningen. Byrået har i notat til utvalget 26. mai 2016 uttalt følgende (se vedlegg 4.2):

> «Sverige har en mer liberal regulering av avvikende regnskapsår enn Norge, og ifølge Statistiska Centralbyrån (SCB) har 13,4 prosent av svenske foretak valgt å benytte seg av mulighetene til avvikende regnskapsår. Disse representerer imidlertid over 20 prosent av den samlede omsetningen til svenske foretak. Men i Sverige henter SCB inn regnskapsinformasjon direkte fra de 600 største foretakene med krav om et regnskap som har sluttdato i løpet av regnskapsårets første kvartal. Denne informasjonen erstatter administrative data som grunnlagsdata for disse foretakene i årsstatistikk. Dermed har ikke avvikende regnskapsår for store foretak konsekvenser for kvaliteten på svensk statistikk, men det er verdt å merke seg at store svenske foretak samlet sett står overfor en større oppgavebyrde til svenske myndigheter enn den oppgavebyrden tilsvarende norske

Foreløpig utgave

foretak har til norske myndigheter pr. i dag. For resterende foretak benyttes administrative data, i tillegg til direkte rapporterte tilleggsopplysninger fra om lag 17 000 foretak. I Norge henter SSB i dag inn tilleggsopplysninger fra ca. 14 800 foretak.

SSB ser for seg to måter å løse utfordringer rundt avvikende regnskapsår: En løsning kan være at SSB innfører en direkte rapportering av regnskapsopplysninger fra de største norske foretakene til SSB, på samme måte som gjøres i Sverige. En alternativ løsning kan være å innføre en kvartalsvis rapportering for de samme foretakene. Da kan disse benyttes for å etablere regnskap på kalenderår.»

Samlet sett tilsier denne gjennomgangen at en mer liberal regulering av avvikende regnskapsår vil medføre noen utfordringer for skatteetaten og Statistisk sentralbyrå. Like fullt ser det ut til at disse utfordringene lar seg løse, jf. opplysningene utvalget har fått fra svenske myndigheter om dette.

Utvalgets samlede avveining er at fordelene med en mer liberal regulering av regnskapsåret overgår ulempene. Utvalget foreslår at de regnskapspliktige skal kunne vedta det regnskapsåret som passer dem best, likevel slik at regnskapsårets slutt (balansedagen) må være den siste dagen i en måned. Dette tilsvarer i hovedsak det som gjelder i Sverige.

En slik regulering vil gi 12 ulike innsendingsfrister. En forutsetning for at adgangen til avvikende regnskapsår skal være håndterlig for Regnskapsregisteret er at Regnskapsregisteret får vite om den regnskapspliktiges regnskapsår i tide. Dette søkes løst ved at den regnskapspliktige har plikt til å sende inn melding til Regnskapsregisteret ved endring av regnskapsåret. Dersom Regnskapsregisteret ikke har mottatt noen melding om regnskapsår fra den regnskapspliktige, vil det oppfattes slik at regnskapsåret er lik kalenderåret. Lovutkastet § 2-4 inneholder en slik teknisk hovedregel om at regnskapsåret er kalenderåret.

Utvalget foreslår at det skal sendes slik melding til Regnskapsregisteret innen utgangen av regnskapsåret før det regnskapsår som ønskes endret. Ved endring av regnskapsåret med virkning for inneværende år må det sendes søknad til Regnskapsregisteret. Denne søknaden må være innvilget av Regnskapsregisteret innen utgangen av det regnskapsåret som søkes endret. Det vil følgelig ikke være tilstrekkelig at søknaden er sendt inn til Regnskapsregisteret innen utgangen av regnskapsåret. Regnskapsregisteret har antydet i notat sendt til utvalget 2. mars 2016 at en løsning med meldeplikt og søknadsplikt vil være håndterlig (se vedlegg 4.1). Adgangen til å søke endring av regnskapsår med virkning for inneværende år bør imidlertid begrenses til de tilfeller hvor endring av regnskapsår er nødvendig for å oppnå samme balansedag i konsernforhold, samme balansedag for tilknyttet foretak og samme balansedag for felleskontrollert virksomhet. For å sikre sammenlignbar regnskapsinformasjon og for å unngå uheldig regnskapsmessige tilpasninger, bør adgangen til å endre regnskapsår over tid begrenses. Det foreslås at endring av regnskapsår uten tillatelse fra Regnskapsregisteret ikke skal skje hyppigere enn hvert tredje år.

Lengden på regnskapsåret bør som hovedregel være 12 måneder. Det bør imidlertid tillates kortere eller lengre regnskapsår enn 12 måneder ved oppstart av virksomhet og ved endring av regnskapsåret, men likevel begrenset oppad til 18 måneder. Det foreslås at siste regnskapsår kan være kortere enn 12 måneder eller lengre enn 12 måneder dersom regnskapsplikten opphører innen frist for innsending av regnskapet, jf. § 10-2.

Utvalget viser til at Regnskapsregisteret har foreslått en meldingsordning om avvikende regnskapsår for filialer av utenlandsk foretak. Lovutkastet har i siste punktum en hjemmel for Regnskapsregisteret til å gi bestemmelser om søknad og melding om endring av regnskapsår.

Foreløpig utgave

Vedlegg til kapittel 4: Notat 2. mars 2016 fra Regnskapsregisteret til Regnskapslovutvalget

1. 12 ulike innsendingsfrister og sanksjoneringsfrister.

Som vi ga uttrykk for på møtet, vil alternativ a. være uaktuelt på grunn av utviklingskostnaden, samt at nytt saksbehandlingssystem er underveis. Videre er dagens system så gammelt (1993) at det er noe usikkerhet om systemet kan takle en slik endring.

Basert på de opplysningene vi har per i dag, viser våre estimater at kartlegging, utvikling og testing vil kreve ca. 1500 t.v.

I tillegg til utviklingskostnaden, vil det bli en økning i ressursbruk for å følge opp 12 tidspunkter for ileggelse av forsinkelsesgebyr, og oversendelse til tingrett, i forhold til dagens to. Dette kan videre gi utfordringer i høysesong, med stor restanse. Brønnøysundregistrene har som nevnt et pågående prosjekt for å utvikle nytt felles saksbehandlingssystem for hele etaten. Av den grunn vil det være vanskelig å få tilgang til ressurser for å gjennomføre en slik omfattende endring. Det vil uansett ikke være hensiktsmessig å gjøre en så stor endring i et saksbehandlingssystem som skal fases ut om få år.

Ikrafttredelse før den nye saksbehandlingsløsningen er på plass, vil medføre at Brønnøysundregistrene må gjøre de tekniske tilpasninger to ganger – i gammelt og nytt system. En eventuell implementering i gammelt system, vil også innebære et behov for å benytte sentrale personalressurser fra utviklingen av nytt system. For det tilfelle at dette personellet ikke kan bidra i den kritiske oppstartfasen av «Saksbehandlingssystem tilpasset eBR» anses risikoen for forsinkelse, og dermed også kostnadsøkninger, som påtakelig. En forsinkelse av prosjektet med f. eks et halvt år, er i den foretatte usikkerhetsanalysen for KS2 anslått å gi en ekstra kostnad på 40 MNOK.

Foreløpig utgave

På bakgrunn av dette ser vi en utsettelse som skissert i alternativ b, med sanksjonering etter samme frister som i dag, som den beste løsningen for Regnskapsregisteret.

2. Hjemmel for Regnskapsregisterets kontroll

Vi har i dag en formalkontroll av innsendte årsregnskap, og ikke en innholdskontroll, dette medfører at Regnskapsregisteret ikke har noe ansvar for innholdet i årsregnskapene som offentliggjøres. En differensiering av kontrollen basert på om årsregnskapet er revidert eller ikke, vil tillegge Regnskapsregisteret et ansvar for innholdet, noe vi ser på som svært uheldig. Videre vil dette grense til revisors kontroll av årsregnskapet, og en slik rolleblanding bør unngås, all den tid Regnskapsregisteret ikke skal ha en rolle som «godkjenningsorgan».

Som vi diskuterte på møtet er vårt ønske at; ny regnskapslov skal legge til rette for forenkling og en større grad av automatiserte kontroller. Differensieringen av kontrollen, som ligger i forslaget, kan i så måte gi motsatt effekt, i den forstand at det kan resultere i mer manuell kontroll. Dette vil igjen medføre at Regnskapsregisteret trenger mer ressurser enn det som i dag er tilgjengelig.

3. Forsinkelsesgebyr

Som følge av at rettsgebyret nylig har økt, sammenligning med tilsvarende regelverk i Sverige og Danmark, samt mange henvendelser og medieoppslag om det urimelig høye beløpet på forsinkelsesgebyret, ønsker Regnskapsregisteret at det ses på om forsinkelsesgebyret etter hvert har fått en urimelig størrelse.

Forsinkelsesgebyret størrelse baserer seg på gjeldende rettsgebyr, som ble økt vesentlig fra 1.1.2016. Etter økningen av rettsgebyret utgjør maksimalt forsinkelsesgebyr kr. 46 700,- for regnskapsåret 2014 og vil utgjøre kr. 53 300,- for regnskapsåret 2015.

I svar fra Brønnøysundregistrene (BR) av 26.6.2015 på høringsforslaget til endring i rettsgebyrloven (se vedlegg) foreslår BR å endre forskrift til regnskapsloven, slik at satsene for forsinkelsesgebyr fremgår direkte og ikke lenger er knyttet til rettsgebyret.

At gebyret løper i 26 uker anser Regnskapsregisteret som en riktig løsning, da dette har sammenheng med tvangsavviklingsprosessen. Dersom perioden gebyret løper reduseres, vil det kunne oppstå et «vakuum» hvor det ikke er noen insentiv til innsending. Dette følger av at tvangsavviklingsprosessen ikke avhenger av forsinkelsesgebyrprosessen. Videre vil vi presisere at vi har mange tilbakemeldinger som går på at forsinkelsesgebyret er svært høyt sammenlignet med blant annet aksjekapitalkravet.

Regnskapsregisteret har ikke utredet gebyrstørrelsen nærmere. Det er heller ikke utredet andre faktorer, hva gjelder beløpets størrelse.

Regnskapsregisteret ønsker ingen differensiering på størrelse av gebyret avhengig av størrelse på selskapet eller organisasjonsform, da dette blant annet vil medføre store tekniske utfordringer og manuelle oppfølginger som igjen vil medføre store kostnader og større ressursbehov.

Samtidig med vurdering av forsinkelsesgebyrets størrelse, kan det også være naturlig at Regnskapslovutvalget vurderer hvorvidt solidaransvarsordningen knyttet til betaling av forsinkelsesgebyret fungerer hensiktsmessig. Vi kjenner ikke til at det er andre krav mot selskap der det finnes en solidaransvarsordning. Til informasjon viser betalingsstatistikk for 2015 fra Statens innkrevingssentral at 50% av alle betalte krav gjøres opp av selskapet, og 50% av solidarskyldnere.

Foreløpig utgave

4. Melding og søknad om endring av regnskapsår

Det er gjort estimater for utvikling av løsning for melding/søknad om endring av regnskapsår. Denne utviklingskostnaden kan forsvares ved at løsningen vil gi Regnskapsregisteret muligheten til å motta andre henvendelser i samme grensesnitt. Dermed vil vi oppnå en mer effektiv saksbehandling av andre saker. Det vil heller ikke være ressurskrevende å behandle og registrere endring av regnskapsår. Dette fordi melding om endring av regnskapsår skal behandles maskinelt, og omfanget av antall søknader om endring av regnskapsår forventes å være relativt lavt.

Våre estimater viser et ressursbehov på ca. 400 t.v. til kartlegging, utvikling og testing.

Offentliggjøring av opplysning om balansedato fremstår som uproblematisk gjennom dagens systemer og via www.brreg.no. Videre vil en orientering om endret regnskapsår enkelt kunne meldes til kredittopplysningsbransjen.

5. Erklæring fra NUF

Her kan vi se for oss en tilsvarende løsning som for melding om endring av regnskapsår, med et meldeskjema i Altinn. Avhengig av formuleringen som gir hjemmel for å kreve en erklæring fra enheter som ikke oppfyller betingelsene for regnskapsplikten, kan noe av denne saksbehandlingen automatiseres. Dette vi i så tilfelle være et stort fremskritt sammenlignet med dagens situasjon, der henvendelser som gjelder regnskapsplikt for NUF er relativt ressurskrevende.

Vedlegg til kapittel 4: Notat 26. mai 2016 fra Statistisk sentralbyrå til Regnskapslovutvalget

Foreløpig utgave

Behovet for utvidet rapportering til Statistisk sentralbyrå ved en liberalisering av regnskapsloven

Statistisk sentralbyrå (SSB) er gjennom statistikkloven pålagt å benytte administrative datasystemer der dette er mulig, og dekker hovedvekten av behovet for regnskapsdata ved gjenbruk av årsregnskaper, næringsoppgave 2 og andre ligningsskjema fra Brønnøysundregistrene og Skatteetaten. Dette gir ingen direkte merbelastning for foretakene, men det kan være rapportert tilleggsinformasjon av hensyn til den offisielle statistikken. God tilgang på registerinformasjon har bidratt til at SSB kan begrense direkterapporteringen til et utvalg av foretakene og opplysninger som det er lite hensiktsmessig å innarbeide i årsregnskapet og næringsoppgaven. Behovet for direkterapportering skyldes i hovedsak ulike enhetsdefinisjoner, utilstrekkelig innhold eller utilstrekkelig hyppighet på innsamlet informasjon.

For en gitt statistikk i en gitt periode, må nødvendigvis datagrunnlaget for de enhetene som inngår i utgangspunktet være knyttet til den samme perioden. Det er et problem for kvaliteten at en stadig større andel av regnskapene som ligger til grunn for statistikkene har varierende periodisering. Den norske næringsstatistikken og nasjonalregnskapet er basert på internasjonale retningslinjer som fastslår at disse skal følge kalenderåret. Ved økt omfang av regnskapspliktige som benytter avvikende regnskapsår vil bearbeiding av data bli mer krevende i tillegg til at usikkerheten i grunnlagsmaterialet øker ytterligere. Om omfanget av bruk av avvikende regnskapsår vurderes som for høyt, kan SSB av hensyn til kvaliteten på næringsstatistikken og nasjonalregnskapet i større grad være nødt til å foreta egen datainnhenting for å fordele regnskapsvariablene på kalenderår.

Sverige har en mer liberal regulering av avvikende regnskapsår enn Norge, og i følge Statistiska Centralbyrån (SCB) har 13,4 prosent av svenske foretak valgt å benytte seg av

mulighetene til avvikende regnskapsår. Disse representerer imidlertid over 20 prosent av den samlede omsetningen til svenske foretak. Men i Sverige henter SCB inn regnskapsinformasjon direkte fra de 600 største foretakene med krav om et regnskap som har sluttdato i løpet av regnskapsårets første kvartal. Denne informasjonen erstatter administrative data som grunnlagsdata for disse foretakene i årsstatistikk. Dermed har ikke avvikende regnskapsår for store foretak konsekvenser for kvaliteten på svensk statistikk, men det er verdt å merke seg at store svenske foretak samlet sett står overfor en større oppgavebyrde til svenske myndigheter enn den oppgavebyrden tilsvarende norske foretak har til norske myndigheter pr. i dag. For resterende foretak benyttes administrative data, i tillegg til direkte rapporterte tilleggsopplysninger fra om lag 17 000 foretak. I Norge henter SSB i dag inn tilleggsopplysninger fra ca. 14 800 foretak.

SSB ser for seg to måter å løse utfordringer rundt avvikende regnskapsår: En løsning kan være at SSB innfører en direkte rapportering av regnskapsopplysninger fra de største norske foretakene til SSB, på samme måte som gjøres i Sverige. En alternativ løsning kan være å innføre en kvartalsvis rapportering for de samme foretakene. Da kan disse benyttes for å etablere regnskap på kalenderår.

Hvor mange prosent av foretakene som i Sverige velger å følge kalenderåret i dag gir ikke direkte overførbar informasjon om hvor stor andel av foretakene i Norge som kan komme til å rapportere med avvikende regnskapsår om noen år. Både regnskapsregelverket og kravene til utforming av nasjonal statistikk er i stadig utvikling, og fremtidens behov for grunnlagsmateriale må tilpasses fremtidens krav til statistikkene SSB skal levere. Dersom det skulle vise seg at en større andel av omsetningen i Norge kommer fra foretak som benytter avvikende regnskapsår enn tilfellet har vært i Sverige, for eksempel at så mange små foretak rapporterer med avvikende regnskapsår at det skaper relativt stor og signifikant usikkerhet knyttet til størrelsen på viktige variabler i gitte næringer, må SSB vurdere mer omfattende tiltak.

Foreløpig utgave

5 Delårsregnskap

5.1 Innledning

Etter mandatet pkt. 9 skal utvalget vurdere om regnskapslovgivningen bør ha bestemmelser om delårsregnskap. I sin helhet lyder dette mandatpunktet:

> «*9. Vurdere om det bør innføres regler om delårsregnskap i regnskapslovgivningen*
>
> Gjeldende regnskapslov regulerer ikke utarbeidelse og offentliggjøring av delårsregnskap. Det er imidlertid oppstilt krav om delårsregnskap for enkelte rapporteringspliktige, herunder for utstedere etter verdipapirhandelloven, for enkelte institusjoner underlagt Finanstilsynets tilsyn mv.
>
> Utvalget bes om å vurdere om det er behov for særlige regler om delårsregnskap i regnskapslovgivningen. Utvalget bes i den forbindelse drøfte om det er behov for krav til offentliggjøring av delårsregnskap utover dem som i dag er omfattet av særskilte krav i spesiallovgivningen og/eller om det er behov for presentasjons- eller opplysningskrav til frivillig avlagte delårsregnskap, herunder om nasjonale eller internasjonale regnskapsstandarder helt eller delvis bør legges til grunn for slike krav. Utvalgets vurderinger bør ta høyde for nye eller forventede EØS forpliktelser som svarer til nytt rapporteringsdirektiv i EU. Det bør tas hensyn til at regnskapsbrukere av selskaper med høy aksjeomsetning må gi det norske finansmarkedet tilstrekkelig oppdatert regnskapsinformasjon.»

Siste del av teksten viser til bestemmelser i nytt rapporteringsdirektiv, som vanligvis brukes som betegnelse på direktiv 2013/50/EU. Dette direktivet endrer transparency-direktivet 2004/109/EU som i norsk lovgivning er gjennomført i verdipapirhandelloven kapittel 5, se omtale under gjeldende rett nedenfor. Teksten i mandatet kan derfor forstås dithen at utvalget skal vurdere behovet for endringer i disse bestemmelsene som følge av nytt rapporteringsdirektiv. Utvalget har imidlertid fått avklart med Finansdepartementet at mandatet ikke er ment å omfatte verdipapirhandelslovens rapporteringsbestemmelser for børsnoterte foretak, men bare behovet for periodisk rapportering fra andre regnskapspliktige etter regnskapsloven.

Foreløpig utgave

Utvalget antar at spørsmålet om delårsrapportering for andre regnskapspliktige kan romme to typer spørsmål. For det første kan det være spørsmål om det er grupper av regnskapspliktige, utover de som omfattes av bestemmelsene i verdipapirhandelloven kapittel 5 samt banker og forsikringsselskaper, som skal pålegges å utarbeide og offentliggjøre delårsregnskap. Et eventuelt bekreftende svar på dette spørsmålet reiser behov for å presisere hva et slikt delårsregnskap skal bestå av. For det annet kan det være spørsmål om det er behov for regulering av utarbeidelse av frivillig delårsregnskap.

5.2 Gjeldende rett

Regnskapsloven har ingen bestemmelser om delårsregnskap, bortsett ifra det som eventuelt må forstås å være innbakt i den generelle bestemmelsen om god regnskapsskikk i regnskapsloven § 4-6, jf. omtale nedenfor.

Behovet for bestemmelser om delårsrapportering var gjenstand for en konkret vurdering ved utarbeiding av gjeldende regnskapslov. Bakgrunnen for dette var dels at daværende aksjelov (av 1976) inneholdt plikt til delårsrapportering for store selskaper, og dels at daværende børsforskrift påla delårsrapportering for selskaper som har utstedt børsnoterte verdipapirer.

Delårsrapporteringsplikten etter disse to bestemmelsene var i noen grad sammenfallende ettersom daværende aksjelovs definisjon av store selskaper gjaldt selskaper med sum eiendeler over 10 mill. kroner eller mer enn 200 ansatte, eller som hadde aksjer eller obligasjoner notert på børs. De relevante regnskapsdirektivene innenfor EØS, dvs. fjerde og syvende direktiv, inneholdt ingen bestemmelser om delårsrapportering, men regnskapslovutredningen punkt 10.3 refererer også til direktiv 82/121/EØF (som senere er erstattet av transparency-direktivet) som gjaldt regelmessig informasjon som skulle offentliggjøres av selskaper med børsnoterte verdipapirer. Bestemmelsene i børsforskriften ble i 1994 tilpasset kravene i det nevnte direktivet. Vurderingen som Regnskapslovutvalget 1990 gjorde av behovet for bestemmelser om delårsrapportering gjaldt således først og fremst ikke-børsnoterte foretak.

Med en begrunnelse om at «det er først og fremst av hensyn til aktørene i kapitalmarkedene det er behov for å opprettholde en plikt til å utarbeide og offentliggjøre delårsrapporter» (NOU 1995: 30, s. 200), konkluderte Regnskapslovutvalget 1990 med at plikten til å utarbeide og offentliggjøre delårsrapport ikke burde utvides utover gruppen av børsnoterte foretak. Utvalget tilrådde således at regnskapsloven ikke skulle ha noen bestemmelse om delårsrapportering. Det fremgår av omtalen av høringen til denne utredningen i lovproposisjonen at Kredittilsynet (nåværende Finanstilsynet) og Økokrim var uenige i tilrådningen og anbefalte bestemmelser om delårsrapportering i regnskapsloven, mens ingen andre høringsinstanser uttalte seg om dette spørsmålet. Økokrim uttalte at (Ot.prp. nr. 42 (1997-98) s. 197):

> «Etter vår oppfatning er det for de større foretak åpenbart av betydning at det foreligger mer fullstendige regnskapsavslutninger oftere enn årlig, ikke bare av hensyn til nåværende og potensielle investorer, men også av hensyn til styret, ledelsen mv. i foretaket, samt for kreditorene. (…) I den grad en virksomhet avlegger delårsregnskaper - pliktig eller frivillig - må sannhets- og informasjonsplikten også gjelde delårsrapportene. Det er i dag noen uklarhet om dette, og spørsmålet bør avklares ved nærværende lovendring.»

Departementet sluttet seg til utvalgets vurdering av at det ikke er nødvendig å videreføre reglene om plikt for enkelte selskaper til å utarbeide og offentliggjøre delårsrapport i regnskapsloven. Med henvisning til Økokrims anførsler sa departementet seg enig i at det også for andre store foretak kan være behov for delårsregnskap, bl.a. av hensyn til foretakets ledelse og kreditorer, men at (Ot.prp. nr. 42 (1997-98), s. 197):

> «Etter departementets syn bør det i tilfelle være opp til det enkelte foretak å vurdere nødvendigheten av slike regnskap på bakgrunn av bl.a. investorstrukturen og foretakets rutiner for internkontroll. Departementet anser det ikke nødvendig å videreføre et krav til delårsrapportering i regnskapsloven.»

Ved evaluering av regnskapsloven i 2003 (jf. NOU 2003: 23) var spørsmålet om delårsrapportering ikke nevnt i mandatet, og det ble heller ikke tatt opp til vurdering av Evalueringsutvalget.

Som det fremgår av mandatet finnes det i gjeldende rett krav om delårsregnskap for utstedere etter verdipapirhandelloven og for institusjoner under Finanstilsynets tilsyn. Verdipapirhandelloven kapittel 5 og tilhørende forskrift inneholder et bredt sett av informasjonsbestemmelser som gjelder foretak med børsnoterte gjelds- eller egenkapitalinstrumenter, og bestemmelser om delårsregnskap inngår bare som en komponent i dette. Etter vphl. § 5-6 skal slike foretak (med enkelte unntak) utarbeide halvårsrapporter som inneholder et halvårsregnskap og en halvårsberetning samt erklæringer fra foretakets ansvarlige om at regnskapet gir et rettvisende bilde og beretningen en rettvisende oversikt. For foretak som har utstedt aksjer som er børsnotert («aksjeutstedere»), skal denne

Foreløpig utgave

rapporteringen skje kvartalsvis. Foretak som er underlagt IFRS-forordningen (se kapittel 8), skal ved utarbeiding av delårsregnskapet benytte den internasjonale regnskapsstandard for delårsregnskaper, IAS 34. For andre foretak gir loven visse spesifikasjoner til innholdet. Delårsberetningen skal minst inneholde opplysninger om viktige begivenheter i regnskapsperioden og deres innflytelse på halvårsregnskapet, samt en beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer virksomheten står overfor i neste regnskapsperiode. Delårsrapporten er ikke revisjonspliktig, men det skal tydelig fremgå om revisjon er foretatt eller ikke.

Bestemmelser om delårsregnskap for institusjoner under tilsyn av Finanstilsynet er fastsatt i forskrift med hjemmel i regnskapsloven § 10-1 tredje ledd. Forskrift 16.12.1998 nr. 1240 gjelder årsregnskap m.m. for banker, finansieringsforetak og morselskap for slike. Etter kapittel 9 skal slike foretak utarbeide delårsregnskap for hvert kvartal, og forskriften angir minstekrav til detaljeringsgraden for delårsregnskap. Forskrift 16.12.1998 nr. 1241 gjelder årsregnskap m.m. for forsikringsselskaper. Etter kapittel 6 skal også forsikringsselskaper utarbeide kvartalsvise regnskaper, og for forsikringsselskapene gjelder dessuten at delårsrapporteringen skal følge IAS 34. Både for banker og forsikringsselskaper gjelder at kvartalsregnskapet kan være urevidert, men det skal fremgå hvilke opplysninger som er revidert, og hvilke som ikke er det. Med hensyn til offentlighet krever begge disse forskriftene at delårsregnskapene holdes offentlig tilgjengelig på selskapets / institusjonens kontor.

På tross av manglende eksplisitt regulering av delårsregnskap i regnskapsloven fastsatte Norsk RegnskapsStiftelse en regnskapsstandard om delårsrapportering (NRS 11) i 2001, som senere ble revidert i 2002 og 2008 og til slutt opphevet i 2011. Standardens virkeområde var «foretak som i henhold til forskrift har plikt til å offentliggjøre delårsrapporter samt andre foretak som velger å foreta delårsrapportering», jf. punkt 5. Forskriften som det her refereres til, var børsforskriften (forskrift 17.01.1994 nr. 30), jf. standarden punkt 7. Denne børsforskriften hadde bestemmelser om delårsrapportering i kapittel 6, som bl.a. regulerte antallet regnskapsperioder, frister for rapportering, og hvilke sammenligningstall og tilleggsopplysninger som skal gis. Børsforskriften inneholdt imidlertid ikke bestemmelser om hvilke prinsipper som skal følges ved delårsrapporteringen, og det var primært dette «hullet» standarden skulle fylle for de børsnoterte foretakene. Den nevnte børsforskriften ble opphevet i 2007, og regnskapsstandarden kan således ikke sies å ha hatt noen rettsvirkning for de børsnoterte foretakenes delårsrapportering i årene etter dette.

Foreløpig utgave

Som nevnt gjaldt standardens virkeområde også frivillig delårsrapportering fra andre regnskapspliktige. Den rettslige status for denne reguleringen er uklar. Det heter i standardens punkt 1 at:

> «For at en rapport skal kunne sies å være i overensstemmelse med god regnskapsskikk må alle krav i denne standarden følges. Det må gis tilstrekkelig informasjon til at det er mulig for brukerne av informasjonen å bedømme resultatet av virksomheten i perioden.»

Det er følgelig retten for en regnskapsavlegger til å påberope seg at delårsregnskapet er i samsvar med god regnskapsskikk som tilsynelatende har vært regulert i standarden. En slik regulering av «varemerket» god regnskapsskikk har likhetstrekk med den rettskraft som IASB gir til sine standarder: Organisasjonen har ikke myndighet til å pålegge regnskapsprodusentene noe som helst, bortsett fra å definere hva som må til for å påberope seg samsvar med IFRS. Formelt sett halter imidlertid denne reguleringsteknikken noe når det gjelder Norsk RegnskapsStiftelses regulering av innholdet i frivillig delårsrapportering. Bestemmelsen om god regnskapsskikk i regnskapsloven § 4-6, som Norsk RegnskapsStiftelse har en særskilt rolle i forhold til (jf. omtale i delutredning I, kapittel 11), gjelder strengt tatt bare årsregnskapet. Standardens beskrivelse av god regnskapsskikk for delårsregnskapet er

således en utvidelse av god regnskapsskikk-begrepet utover lovens ramme. Når det er sagt, er det ingen grunn til å tro at regnskapspliktige eller andre har trukket i tvil Norsk RegnskapsStiftelses faglige kompetanse til å definere hva som er god praksis med hensyn til delårsrapportering.

Det materielle innholdet i NRS 11 var i utgangspunktet langt på vei sammenfallende med den internasjonale regnskapsstandarden om delårsrapportering IAS 34, og dette slektskapet fremgikk eksplisitt i den første versjonen av standarden. Ettersom det legges til grunn et samsvar mellom prinsippanvendelse i årsregnskapet og i delårsregnskaper, vil systematiske forskjeller mellom IFRS og gjeldende regnskapslov nødvendigvis gjenfinnes også i delårsrapporteringen. Slike forskjeller har kunnet oppstå bl.a. som følge av regnskapslovens bestemmelser om grunnleggende prinsipper, jf. delutredning I, kapittel 5.

NRS 11 definerte minstekrav til delårsrapportens innhold. Delårsrapporten skulle som et minimum inneholde resultat, balanse, kontantstrømoppstilling, tilleggsopplysninger og avstemming av endringer i egenkapital. Detaljeringsgraden kunne imidlertid være lavere enn i årsregnskapet, og hva som lå i dette, ble presisert i standarden. Standarden inneholdt dessuten en del spesifikke informasjonskrav som særlig knytter seg til delårsperiodens forhold, bl.a. om virkningen av eventuelle sesongsvingninger.

Det fremgår av standarden at delårsrapportering byr på noen særlige utfordringer, særlig fordi en krever sammenheng med årsregnskapet. Standarden tar bl.a. stilling til slike prinsipielle forhold som at vesentlighetsgrensen som hovedregel må ses i relasjon til periodens forhold (punkt 29 – 30), at periodiseringen ikke må være mer presis enn i årsregnskapet (bl.a. punkt 31), og at usikre poster som forutsetter ressurskrevende estimering kan ha større usikkerhet i delårsrapportene (punkt 37). Periodisering av skatt og pensjon gjennom året reiser særlige utfordringer.

NRS 11 Delårsrapportering ble opphevet med virkning fra 1.1.2011, sammen med NRS 7 Resultat pr. aksje og NRS 10 Opplysninger om segmenter. Beslutningen om å oppheve standarden refererer til ikrafttredelsestidspunktet for regnskapsloven § 3-9 tredje ledd andre punktum, som gjelder foretak som omfattes av IFRS-forordningen (børsnoterte foretak), men som ikke utarbeider konsernregnskap. Som nevnt ovenfor hadde børsnoterte foretak på dette tidspunktet allerede vært frakoblet NRS 11 i noen år som følge av at den gamle børsforskriften var opphevet. Forholdet til frivillig delårsrapportering er ikke berørt i opphevelsesvedtaket.

Foreløpig utgave

5.3 EØS-rett

Regnskapsdirektivet 2013/43/EU har ikke bestemmelser om delårsregnskap. Heller ikke tidligere regnskapsdirektiver (fjerde og syvende direktiv) hadde bestemmelser om delårsregnskap.

Direktiv 2004/109/EF (transparency-direktivet) inneholder krav om halvårlig rapportering fra foretak som utsteder verdipapirer som er opptatt til notering på et regulert marked. Halvårsrapporten skal inneholde bl.a. et regnskap og en ledelsesberetning som gjelder halvåret. Dette direktivet er i norsk rett gjennomført i verdipapirhandelloven kapittel 5. Direktiv 2004/109/EF er endret gjennom nytt direktiv 2013/50/EU.

5.4 IFRS / IFRS for SMEs

IFRS for SMEs definerer delårsperioden (interim period) som «en finansiell rapporteringsperiode som er kortere enn et helt regnskapsår», men standarden har ingen

bestemmelser om delårsregnskap. Etter nr. 3.10 skal finansregnskap presenteres minst én gang hvert år. Et foretak som beslutter å endre balansedag, kan ved overgangen ha en lengre eller kortere regnskapsperiode enn ett år. Nr. 3.10 inneholder i og for seg ikke noe eksplisitt forbud mot at den normale regnskapsperioden er kortere enn ett år, men et valg av kortere ordinære rapporteringsintervaller enn ett år er et annet saksforhold enn spørsmålet om rapportering for delårsperioder.

Mangelen på regulering av delårsrapportering stadfestes i nr. 3.25, men her fremgår det også at standarden ikke er til hinder for delårsrapportering:

> « Denne IFRS omhandler ikke presentasjon av segmentinformasjon, resultat per aksje eller delårsrapporter utarbeidet av et lite eller mellomstort foretak. Et foretak som gir slike opplysninger skal beskrive grunnlaget for utarbeiding og presentasjon av informasjonen.»

Utvalget forstår dette slik at et foretak som utarbeider årsregnskap i henhold til IFRS for SMEs, kan utarbeide frivillig delårsregnskap som også hevdes å være i samsvar med IFRS for SMEs, forutsatt at grunnlag og prinsipper for utarbeidelsen er tilstrekkelig opplyst.

Full IFRS inneholder i IAS 1 Presentasjon av finansregnskap nr. 36 en bestemmelse med om lag samme ordlyd som IFRS for SMEs nr. 3.10. I nr. 37 er det imidlertid lagt til at et foretak «normalt vil (…) konsekvent utarbeide finansregnskap for en periode på ett år».

IAS 34 Delårsrapportering er en standard som fastsetter minstekrav til en delårsrapport som oppgis å være i samsvar med internasjonale regnskapsstandarder, jf. nr. 3. Standarden regulerer ikke hvilke foretak som skal ha delårsrapportering, hyppigheten av slik rapportering eller tidsfrister for offentliggjøring. Dette vil typisk være en regulering som fastsettes av nasjonal myndighet. Standarden inneholder imidlertid i nr. 1 en oppfordring til børsnoterte foretak om å «a) framlegge delårsrapport minst per utgangen av første halvdel av regnskapsåret, og b) gjøre delårsrapporten tilgjengelig senest 60 dager etter utgangen av delårsperioden.»

Foreløpig utgave

Reguleringen av delårsrapportering i IAS 34 forutsetter at det rapporterende foretaket skal følge de enkelte standarder i IFRS også i delårsregnskapet. Det er bare for presentasjon og noteopplysninger at det gis særlige bestemmelser. Standarden inneholder også enkelte veiledninger som gjelder innregning og måling.

Det anses ikke påkrevet å gjengi standardens innhold mer i detalj her. Standarden inngår, som de øvrige EU-godkjente internasjonale regnskapsstandardene, i forskrift om internasjonale regnskapsstandarder, og den finnes dermed i offisiell norsk oversettelse. Det finnes også utfyllende kommentarartikler om IAS 34 på norsk, bl.a. Kvifte (2014).

5.5 Delårsrapportering for ikke-børsnoterte foretak i Sverige og Danmark

Svensk lov om årsredovisning har et kapittel om delårsrapport som gjelder finansinstitusjoner og forsikringsselskaper. I tillegg har lov om värdepappersmarknaden bestemmelser om periodisk rapportering for utstedere av børsnoterte verdipapirer som gjennomfører transparency-direktivet. Svensk regnskapslovgivning inneholder ikke bestemmelser om delårsrapportering for andre regnskapspliktige.

Dansk årsregnskabslov har bestemmelser om delårsregnskap som gjelder statlige aksjeselskaper og «virksomheder, som har kapitalandele, gældsinstrumenter eller andre værdipapirer optaget til handel på et reguleret marked i et EU/EØS-land» (såkalt regnskapsklasse D). Erhvervsstyrelsen har med hjemmel i årsregnskabsloven fastsatt

utfyllende bestemmelser for disse foretakenes delårsrapportering. Dansk regnskapslovgivning har ikke bestemmelser om delårsrapportering for andre regnskapspliktige.

5.6 Utvalgets vurdering

I delutredning I (NOU 2015: 10) har utvalget drøftet hvem som skal ha regnskapsplikt i kapittel 10. Denne drøftingen er basert på en prinsipiell gjennomgang av brukernes nytte av regnskapsinformasjon i kapittel 3.2, som igjen er understøttet av enkelte empiriske undersøkelser. Utvalget er av den oppfatning at spørsmålet om plikt til delårsrapportering må besvares med de samme typer argumenter som spørsmålet om hvem som skal ha regnskapsplikt.

Det er vanlig å fremstille foretakets eksisterende og potensielle eiere som primærbrukere av regnskapsinformasjon, og deres bruk er styrt av et investorformål (f.eks. kjøp og salg av aksjer) og et forvaltningsformål (etterprøving og oppfølging av forvaltningen av foretakets ressurser). For bruk av børsnoterte foretaks regnskaper er investorformålet svært sentralt, mens det for bruk av ikke-børsnoterte foretaks regnskaper som oftest er irrelevant eller perifert. Til sammenligning kan bruk av regnskapsinformasjon for forvaltningsformål være relevant i alle foretak uavhengig av om dets aksjer er gjenstand for omsetning eller ikke. Ved siden av eksisterende og potensielle eiere er finansielle kreditorer en viktig brukergruppe. Deres bruk av regnskaper har likhetstrekk med eiernes bruk ved at de foretar verdivurdering når det fattes kredittbeslutninger og anvender regnskapsinformasjon til oppfølging av utestående lån (f.eks. gjennom finansielle covenants). For kreditorenes bruk av regnskaper er skillet mellom børsnoterte og ikke-børsnoterte foretak ikke avgjørende. I tillegg til eiere og finansielle kreditorer peker delutredning I på handelskreditorer, ansatte, almennheten og offentlige etater som viktige brukere av regnskapsinformasjon.

Denne utredningen tar stilling til om det er behov for delårsregnskap i ikke-børsnoterte foretak, hvilket betyr at bruk av delårsregnskap for investorformål ikke kan være et sentralt argument. Faglitteraturen omtaler kun nytten av delårsregnskap for investorformål (i børsnoterte foretak), og konklusjonene i denne litteraturen er sprikende. På den ene siden har det lenge vært en etablert oppfatning, basert på teoretiske betraktninger, at regnskapsreguleringens ambisjon burde være mest mulig kontinuerlig informasjonsstrøm til regnskapsbrukerne (Beaver 1973). På den annen side gir empiriske undersøkelser ikke entydig holdepunkt for at delårsrapporter er av stor betydning for prisdannelsen i kapitalmarkedet. En medvirkende årsak til denne tvilen om nytteverdien kan være usikkerhet om det teoretiske fundamentet,[23] manglende klarhet i regnskapsstandarder (McEwen og Schwartz 1992) og det forhold at delårsregnskap i de fleste jurisdiksjoner ikke kreves revidert. Sellæg og Hansen (2012) analyserer endringer i regnskapstallene for norske børsnoterte foretak mellom fjerde kvartal og årsregnskapet og stiller med utgangspunkt i denne analysen spørsmålstegn ved påliteligheten av delårsregnskapene. At norske delårsrapporter rangeres lavere enn f.eks. årsregnskapet som informasjonskilde, er bekreftet også i en spørreundersøkelse (Kvifte m.fl. 2014). Heller ikke hva som er den optimale frekvensen på delårsrapportering (halvårlig eller kvartalsvis), er det konsensus om (Mensah og Werner 2008), og det er i den sammenheng betegnende at transparency-direktivet gjennom direktiv

Foreløpig utgave

[23] Det foreligger to syn på hva et delårsregnskap skal inneholde. «The discrete view» er at hver delårsperiode er en separat regnskapsperiode. «The integral view» er at delårsperioden skal ses som en bestanddel av det samlede regnskapsåret, slik at det er virkningen for hele året av periodens aktivitet og hendelser som skal vises. Det er det sistnevnte synet som har fått gjennomslag i regnskapsstandardene i IFRS og US GAAP, men det er ikke ukontroversielt ettersom det medfører utstrakt bruk av skjønn. Se bl.a. Wolk m.fl. (2004) s. 301.

2013/50/EU har vært endret slik at kvartalsrapportering for foretak med børsnoterte aksjer ikke lenger skal være obligatorisk i EU.

En plikt til delårsrapportering for ikke-børsnoterte foretak må eventuelt kunne begrunnes med dens nytteverdi for forvaltningsformål. Heller ikke for dette formålet er argumentasjonen veldig sterk. En del av de tradisjonelle forvaltningsformålene for årsregnskapet er knyttet til lovbestemte funksjoner eller etablerte beslutningsrutiner som har årlig frekvens, slik som gjennomføring av ordinær generalforsamling, fastsettelse av prinsipper for ledelsens avlønning og beslutning om ordinært utbytte. Også skattemyndighetenes bruk av regnskapsinformasjon vil naturlig konsentreres om et regnskap som mest mulig samsvarer med det skattemessige inntektsåret. I noen forretningsforhold vet vi imidlertid at regnskapsbrukere etterspør mer løpende informasjon. For oppfølging av et utestående låneforhold og ved etablering av et system med finansielle covenants kan årlig rapporteringsfrekvens være utilstrekkelig. Utvalget mener likevel at noen regnskapsbrukeres behov for hyppigere informasjon ikke kan begrunne en generell plikt til delårsrapportering for ikke-børsnoterte foretak. I de særlige tilfeller hvor slik rapportering er hensiktsmessig, vil det typisk være anledning for kontraktspartene å avtale dette.

Som nevnt under omtalen av gjeldende rett omfattet virkeområdet for den tidligere norske standarden NRS 11 også «frivillig» delårsrapportering fra ikke-børsnoterte foretak. Utvalget er kjent med at standarden har vært brukt som referanse i kontraktsforhold for å presisere omfang og innhold i avtalt perioderapportering. Selv om spesifiserte rapporteringskrav i prinsippet kan avtales for hver enkelt kontrakt, kan det for samfunnet som helhet være rasjonelt og effektivt at avtalepartene har en alminnelig kontraktsstandard å forholde seg til, eventuelt slik at det avtales spesifikke tillegg eller fradrag i den enkelte kontrakt. Etter at NRS 11 ble opphevet har det i Norge ikke vært noen slik kontraktsstandard for regnskapsrapportering.

Utvalgets syn er at utvikling av en slik kontraktsstandard ikke er et forhold som skal reguleres i lov som definerer pliktig regnskapsinformasjon for de regnskapspliktige. Det eneste som på en meningsfylt måte kan reguleres i lov er hvem som skal ha myndighet til å fastsette en slik standard, men det er neppe noe behov for å lovregulere dette. I prinsippet kan hvem som helst (næringsorganisasjoner, private eksperter) utvikle en slik standard for frivillig bruk i kontrakter. Det kan være hensiktsmessig at utviklingen skjer i regi av Norsk RegnskapsStiftelse, men det vil i så fall være en oppgave som ligger utenfor oppgaven med å fastsette rettslig bindende regnskapsstandarder som utvalget har foreslått i delutredning I. Det ligger utvilsomt innenfor formålsangivelsen i gjeldende vedtekter at Norsk RegnskapsStiftelse kan utvikle en slik frivillig standard for delårsrapportering, og utvalget ser det som hensiktsmessig at også fremtidige vedtekter tillater dette. For øvrig mener utvalget at Norsk RegnskapsStiftelse selv må ta stilling til om utvikling av en frivillig standard for delårsrapportering skal være en prioritert oppgave.

Oppsummert er utvalgets synspunkter på delårsrapportering som følger: Utvalget tilrår ikke at plikt til å utarbeide delårsregnskap utvides utover gruppen børsnoterte foretak, som har krav om delårsrapportering gjennom verdipapirhandelloven, og gruppen finansinstitusjoner under tilsyn, som har delårsregnskap gjennom forskrift fastsatt med hjemmel i regnskapsloven. Verken Sverige eller Danmark har noen slik plikt. Utvalget har ikke funnet grunn til å beregne kostnadene ved en eventuell delårsrapporteringsplikt, men de vil i alle fall være merkbare for den enkelte regnskapspliktige. Nytten av delårsrapportering for ikke-børsnoterte foretak er derimot tvilsom, unntatt i de tilfeller hvor delårsrapportering er knyttet til kontraktsforhold. Lovgivningen bør ikke være til hinder for at det utvikles en standard for frivillig delårsrapportering.

Foreløpig utgave

6 Valuta og språk i regnskapsdokumenter

6.1 Gjeldende rett

Regnskapsloven § 3-4 første ledd lyder:

> «Regnskapsvaluta for årsregnskapet skal være norske kroner eller den valuta virksomheten i hovedsak er knyttet til (funksjonell valuta). Morselskap kan anvende funksjonell valuta i konsernregnskapet og norske kroner i selskapsregnskapet. Ved endring av regnskapsvaluta kan omregning skje til kursen på gjennomføringstidspunktet.»

Det følger av regnskapsloven § 3-4 første ledd første punktum at regnskapsvaluta for årsregnskapet skal være norske kroner eller den valuta virksomheten i hovedsak er knyttet til (funksjonell valuta), og av annet punktum at morselskap kan anvende funksjonell valuta i konsernregnskapet og norske kroner i selskapsregnskapet. Regnskapsvaluta er i Ot.prp. nr. 39 (2004-2005) s. 52 beskrevet som den valuta årsregnskapet måles i, noe som blant annet innebærer at alle transaksjoner regnes om til denne valutaen (jf. transaksjonsprinsippet i regnskapsloven § 4-1 nr. 1), og at pengeposter i annen valuta på balansedagen omregnes til denne valutaen til balansedagens kurs (jf. regnskapsloven § 5-9). Hvordan funksjonell valuta skal fastsettes, og hvordan transaksjoner skal omregnes til regnskapsvalutaen, er beskrevet i NRS 20 «Transaksjoner og regnskap i utenlandsk valuta» og omtales nærmer under.

Begrepet regnskapsvaluta ble introdusert i norsk lovgivning med virkning fra 1.1.2006. Frem til dette tidspunktet måtte selskapsregnskapet måles i norske kroner.[24] Konsernregnskapet kunne imidlertid føres i annen valuta dersom konsernets virksomhet i hovedsak var knyttet til denne valutaen, og dersom slik regnskapsføring var i samsvar med god regnskapsskikk[25], jf. opprinnelig regnskapslov § 3-4 annet ledd.

Det følger av gjeldende § 3-4 første ledd siste punktum at ved endring av regnskapsvaluta kan omregning skje til kursen på gjennomføringstidspunktet. Også denne bestemmelsen ble en del

Foreløpig utgave

[24] § 3-4 første ledd første punktum før lovendringen med virkning fra 1.1.2006 lød: «Årsregnskapet skal føres i norske kroner og på norsk med mindre departementet ved forskrift eller enkeltvedtak bestemmer noe annet.» I følge NOU 2003: 23 s. 97 fremgår det av forarbeidene til regnskapsloven at bestemmelsen om at årsregnskapet skal føres i norske kroner (med mindre departementet bestemmer noe annet), er en bestemmelse om regnskapsvaluta, det vil si valuta som årsregnskapet måles i. Forskrift av 10. mars 2000 nr. 218 åpnet for at det kunne foretas en summarisk omregning til norske kroner dersom minst to tredjedeler av foretakets transaksjoner skjedde i utenlandsk valuta. Ved denne omregningen skulle det benyttes en gjennomsnittskurs for hver periode med pliktig regnskapsrapportering. Evalueringsutvalgets forslag om adgang til å måle selskapsregnskapet i funksjonell valuta er hovedsakelig begrunnet med et ønske om IFRS-tilpasning, jf. Ot.prp. nr. 39 (2004-2005) s. 53. Departementets støtte til forslaget er imidlertid begrunnet med at funksjonell valuta som regnskapsvaluta gir den beste målingen av årsregnskapet, jf. Ot.prp. nr. 39 (2004-2005) s. 55.

[25] Forløperen til NRS 20 var et høringsutkast om transaksjoner og regnskap i utenlandsk valuta utgitt i 2000. Dette høringsutkastet hadde et eget avsnitt om utenlandsk valuta som regnskapsvaluta i konsernregnskapet. I punkt 62 gis det en beskrivelse av hva som oppfattes å ligge i forutsetningen i § 3-4 om at konsernets virksomhet i hovedsak er knyttet til en annen valuta enn norske kroner. Standarden la til grunn at når konsernets funksjonelle valuta var en annen enn norske kroner, var forutsetningen oppfylt. I samme punkt ble det også gitt kriterier som måtte være oppfylt for at konsernets funksjonelle valuta skulle være en annen enn norske kroner.

Høringsutkastet ga også rettledning for hvordan regnskapsføringen skulle skje. Når konsernregnskapet ble utarbeidet i utenlandsk valuta, måtte de norske konsernselskapenes selskapsregnskap omregnes til regnskapsvalutaen i konsernregnskapet. Omregningen skulle skje etter metoden som gjaldt for såkalte integrerte utenlandske enheter. Denne metoden innebar måling av eiendeler og gjeld etter de samme regler som om eiendelene og gjelden var målt til konsernets funksjonelle valuta i de norske selskapsregnskapene, jf. standardens punkt 64, 25 og 16, og med resultatføring av tilhørende valutagevinster og tap.

av norsk regnskapslovgivning fra 1.1.2006 i forbindelse med at adgangen til å velge annen målevaluta enn norske kroner ble introdusert.[26] NRS 20 punkt 25 har ytterligere rettledning.

Gjeldende § 3-4 annet ledd krever at årsregnskapet (selskapsregnskapet og konsernregnskapet) presenteres i norske kroner, euro eller regnskapsvalutaen. Det fremgår av NOU 2003: 23 s. 97 at det ikke er noe i veien for at et foretak velger å presentere årsregnskapet i en annen valuta i tillegg.[27] Hvordan omregning fra regnskapsvaluta til presentasjonsvaluta skal foretas, er regulert i NRS 20 punkt 18 til 24.

Det følger av regnskapsloven § 3-4 tredje ledd at årsregnskapet og årsberetningen skal være på norsk, men at departementet ved forskrift eller enkeltvedtak kan bestemme at årsregnskapet og/eller årsberetningen kan være på et annet språk. Det er ikke gitt forskrift som åpner for bruk av annet språk enn norsk, men departementet arbeider for tiden med en slik forskrift. Skattedirektoratet har fått delegert myndighet til å dispensere fra kravet om norsk språk og behandler årlig rundt 400 dispensasjonssøknader. Bare rundt 2 % av disse søknadene blir avvist.

Det fremgår av bokføringsloven § 8 at bokføringen skal skje i norske kroner, med mindre departementet i forskrift bestemmer noe annet. Bokføring er i NOU 2002: 20 punkt 4.3.3 beskrevet slik:

> «Registrering i regnskapssystemet av transaksjoner og andre regnskapsmessige disposisjoner som direkte påvirker eiendeler, gjeld, egenkapital, inntekter eller kostnader. Bokføring kjennetegnes av at det posteres til debet og kredit med like store beløp.»

Det er gitt unntak fra hovedregelen om at bokføringen skal skje i norske kroner i bokføringsforskriften. Det følger av bokføringsforskriften § 4-2 første ledd at dersom den bokføringspliktiges funksjonelle valuta er en annen enn norske kroner, kan bokføringen skje i denne valutaen. Dersom bokføringen skjer i funksjonell valuta, er det gitt regler for omregning til norske kroner. Dette har sammenheng med at bokføringen ikke bare danner grunnlag for utarbeidelse av årsregnskapet (selskapsregnskapet) til bokføringspliktige som er regnskapspliktige, men at bokføringen også danner grunnlag for rapportering til myndighetene knyttet til merverdiavgift, arbeidsgiveravgift og skatt. Beløp som inngår i regnskapsrapportering tilknyttet lønn og merverdiavgift skal låses i norske kroner til transaksjonsdagens kurs. Det samme gjelder beløp knyttet til eiendeler og gjeld hvor skatteloven har egne vurderingsregler om valuta. Beløp som inngår i pliktig regnskapsrapportering i norske kroner for øvrig,[28] skal omregnes minst en gang i året ved bruk av gjennomsnittskurser, og det skal dokumenteres hvordan omregningen har skjedd, og hvilke kurser som er benyttet.

NRS 20 regulerer innregning og måling av transaksjoner og balanseposter i utenlandsk valuta (punkt 13 til 17) og innregning av utenlandske enheter i et foretaks finansregnskap, samt eventuell omregning av finansregnskapet til en annen presentasjonsvaluta enn

Foreløpig utgave

[26] Dette punktet var ikke del av forslaget til Evalueringsutvalget, men ble tatt inn i forslaget til bestemmelse i Ot.prp. nr. 39 (2004-2005) og vedtatt. Bakgrunnen for lovfestingen av punktet er ikke omtalt i proposisjonen.

[27] Egen regulering av presentasjonsvaluta kom inn i regnskapsloven med virkning fra 1.1.2006, men også forarbeider til tidligere lovgivning åpnet for presentasjon av årsregnskapet i en annen valuta i tillegg til den årsregnskapet var ført i, jf. Ot.prp. nr. 42 (1997-98) s. 198.

[28] Årsregnskap er pliktig regnskapsrapportering, jf. bokføringsforskriften § 2-1. Omregningsregler fra utenlandsk valuta til norske kroner som regnskapsvaluta eller presentasjonsvaluta finnes i NRS 20 «Transaksjoner og regnskap i utenlandsk valuta», se henholdsvis punkt 13 til 14 og 19 til 20.

regnskapsvalutaen. Standarden bygger på løsningene i IAS 21 «Virkningene av valutakursendringer», men er tilpasset særreglene i regnskapsloven.[29] Det slås fast i punkt 4 at regnskapsvaluta er den valuta finansregnskapet måles i, mens punkt 6 beskriver presentasjonsvaluta som den valuta finansregnskapet presenteres i. I punkt 5 beskrives funksjonell valuta som den valuta virksomheten i hovedsak er knyttet til. Vedlegg A til standarden gir rettledning for fastsettelse av funksjonell valuta. Følgende fremgår av A2 til A5:

«A2. Det primære økonomiske miljøet der en enhet driver sin virksomhet er vanligvis det miljøet der enheten primært genererer og forbruker kontanter. En enhet skal ta hensyn til følgende faktorer ved fastsettelse av sin funksjonelle valuta:

(a) den valuta:
i) som hovedsakelig påvirker salgsprisene på varer og tjenester (som ofte vil være den valuta som salgsprisene på enhetens varer og tjenester angis og gjøres opp i), og
ii)som gjelder i landet hvis markedskrefter og lovgivning hovedsakelig bestemmer salgsprisene på enhetens varer og tjenester.

(b) den valuta som hovedsakelig påvirker lønnsutgifter, råvareutgifter og andre utgifter forbundet med levering av varer og tjenester (som ofte vil være den valuta som slike utgifter angis og gjøres opp i).

A3. Følgende faktorer kan også være en indikasjon på en enhets funksjonelle valuta:

(a) den valuta som midler fra finansieringsaktiviteter (dvs. utstedelse av gjelds- og egenkapitalinstrumenter) genereres i.

(b) den valuta som innbetalinger fra driftsaktiviteter vanligvis foretas i.

A4. I tillegg skal følgende faktorer tas i betraktning ved fastsettelse av en utenlandsk virksomhets funksjonelle valuta og ved beslutning om hvorvidt virksomhetens funksjonelle valuta er den samme som den regnskapspliktige enheten sin funksjonelle valuta (den regnskapspliktige enheten er i denne sammenheng den enheten som har den utenlandske virksomheten som et datterselskap, en filial, et tilknyttet foretak eller en felleskontrollert virksomhet):

(a) hvorvidt den utenlandske enheten sine aktiviteter utøves som en forlengelse av den regnskapspliktige enheten, og ikke med en betydelig grad av selvstendighet. Et eksempel på det førstnevnte kan være når den utenlandske virksomheten bare selger varer som er importert fra den regnskapspliktige enheten, og overfører salgsvederlaget til den regnskapspliktige enheten. Et eksempel på det sistnevnte kan være når virksomheten genererer kontanter og andre monetære poster, pådrar seg kostnader, genererer inntekter og opptar lån, alt hovedsakelig i lokal valuta.

(b) hvorvidt transaksjonene med den regnskapspliktige enheten utgjør en stor eller liten del av den utenlandske virksomhetens aktiviteter

(c) hvorvidt kontantstrømmer fra den utenlandske virksomhetens aktiviteter direkte påvirker den regnskapspliktige enheten sine kontantstrømmer og er tilgjengelige for overføring til den regnskapspliktige enheten.

(d) hvorvidt kontantstrømmene fra den utenlandske virksomhetens aktiviteter er tilstrekkelige til å betjene eksisterende og normalt forventede gjeldsforpliktelser uten at den regnskapspliktige enheten stiller midler til rådighet.

Foreløpig utgave

[29] Røsok (2011).

A5. Når ovennevnte indikatorer er blandet og det ikke klart framgår hva som er den funksjonelle valutaen, skal ledelsen utøve skjønn for å velge den funksjonelle valuta som best gjenspeiler den økonomiske virkningen av de underliggende transaksjoner, hendelser og forhold. Som et ledd i denne tilnærmingen skal ledelsen legge mest vekt på de primære indikatorene i paragraf A2 før den tar hensyn til indikatorene i paragraf A3 og A4.»

I A1 sies det at i et konsern må fastsettelse av regnskapsvaluta gjøres for hver enhet i konsernet, at et konsern ikke har egen funksjonell valuta,[30] og at konsernregnskapet utarbeides ved å omregne de ulike enhetene i konsernet til en felles presentasjonsvaluta. Regnskapsstandarden synes derfor å legge til grunn at § 3-4 første ledd annet punktum innebærer at et norsk morselskap som, på tross av at dets funksjonelle valuta ikke er norske kroner, velger å utarbeide sitt selskapsregnskap med norske kroner som regnskapsvaluta, for konsolideringsformål kan utarbeide noe som tilsvarer et selskapsregnskap med funksjonell valuta som regnskapsvaluta.[31]

Det fremgår av standarden punkt 3 b at reguleringen av omregning av et foretaks finansregnskap i regnskapsvalutaen til en annen presentasjonsvaluta (jf. punkt 18 til 24) også gjelder for omregning av utenlandske enheters resultater og balanser for innarbeiding i foretakets finansregnskap ved konsolidering, ved bruk av egenkapitalmetoden og bruttometoden og ved innarbeiding av filial.

6.2 Forslag til regulering i delutredning I

Gjeldende regnskapslov bruker begrepet årsregnskap som et samlebegrep både om selskapsregnskap og konsernregnskap. I NOU 2015: 10 foreslår utvalget at begrepet årsregnskap skal benyttes for det som hittil har vært benevnt selskapsregnskap, mens begrepet konsernregnskap videreføres uendret. Utkast til ny regnskapslov er strukturert slik at bestemmelser om årsregnskap gis i kapittel 2, mens bestemmelser om konsernregnskap gis i kapittel 7. Forslaget til § 7-2 siste ledd sier bl.a. at bestemmelsen om valuta og språk i kapittel 2, altså for årsregnskapet, også gjelder for konsernregnskapet med de tillegg og unntak som følger av kapittel 7. Det er ikke gitt tillegg og unntak i kapittel 7 som vedrører valuta og språk. I NOU 2015: 10 er gjeldende bestemmelse om valuta og språk i regnskapsloven § 3-4 videreført for årsregnskapet (selskapsregnskapet) i kapittel 2, mens den delen av bestemmelsen som vedrører konsernregnskapet, videreføres i kapittel 7. Det fremgår av NOU

Foreløpig utgave

[30] Dette synes ikke å stemme overens med det innholdet lovgiver har tillagt § 3-4 første ledd annet punktum. Forløperen til dagens bestemmelse kom ved vedtakelsen av gjeldende regnskapslov og lød (§ 3-4 annet ledd):

«Konsernregnskapet kan føres i annen valuta dersom konsernets virksomhet i hovedsak er knyttet til denne valutaen og dersom slik regnskapsføring er i samsvar med god regnskapsskikk.» Med virkning fra 1.1.2006 ble det, som beskrevet over, innført en ny regel som innebar at regnskapsvaluta i årsregnskapet (selskapsregnskapet) ikke lenger måtte være norske kroner, men at den kunne være den valuta virksomheten i hovedsak var knyttet til (funksjonell valuta). Ved introduksjonen av denne bestemmelsen fikk bestemmelsen om valuta i konsernregnskapet den ordlyd regnskapsloven § 3-4 første ledd annet punktum har i dag. Følgende ble sagt i forbindelse med denne endringen (NOU 2003: 23 punkt 5.2.5): «Det fremgår av Ot.prp. nr. 42 (1997-98) at bestemmelsen skal gi adgang til føring av konsernregnskapet i konsernets funksjonelle valuta. Utvalget legger til grunn at denne bestemmelsen åpner for å anvende IAS/IFRS bestemmelser om funksjonell valuta fullt ut i konsernregnskapet (…) Utvalget foreslår at bestemmelsen om regnskapsvaluta for konsernregnskapet videreføres.» Det er ingenting i Ot.prp. nr. 39 (2004-2005) eller Innst. O.nr. 67 (2004-2005) som tyder på at departementet eller Finanskomiteen har hatt en annen oppfatning av spørsmålet om videreføring av innholdet i den tidligere bestemmelse enn den Evalueringsutvalget hadde.

[31] Røsok (2011).

2015: 10 kapittel 1.4 at utvalget vil foreta en reell vurdering av regnskapsvaluta, presentasjonsvaluta og språk i delutredning II.

6.3 EØS-rett

Direktivet har ikke bestemmelser om verken valuta eller språk. Bestemmelsene i fjerde direktiv artikkel 50a og syvende direktiv artikkel 38a om at årsregnskap og konsernregnskap kan offentliggjøres i den valuta de er satt opp i og i ECU, er ikke videreført.

6.4 IFRS for SMEs

IFRS for SMEs kapittel 3 omhandler presentasjon av finansregnskapet. Det følger av nr. 3.23 at en enhet skal opplyse om presentasjonsvalutaen på en tydelig måte. Kapittel 30 omhandler omregning av utenlandsk valuta. Kapittelet fastsetter hvordan transaksjoner og balanseposter i utenlandsk valuta samt utenlandske virksomheter skal innregnes og måles i en enhets finansregnskap, og hvordan finansregnskap eventuelt omregnes til en presentasjonsvaluta, det vil si til en annen valuta enn den finansregnskapet er utarbeidet i. Standarden krever førstegangsinnregning av transaksjoner i utenlandsk valuta i funksjonell valuta, jf. nr. 30.7, og regulerer også etterfølgende måling av poster i utenlandsk valuta i funksjonell valuta, jf. nr. 30.9. Den regulerer derfor også fastsettelse av en enhets funksjonelle valuta. Det eksisterer imidlertid ikke noe begrep som heter et konserns funksjonelle valuta i IFRS for SMEs.[32] Standarden benytter ikke verken begrepet bokføringsvaluta eller regnskapsvaluta, men det følger av dens regler for innregning og etterfølgende måling at bokføringsvaluta og regnskapsvaluta er funksjonell valuta. Etter nr. 30.17 kan en enhet presentere sitt finansregnskap i en hvilken som helst valuta, eller i flere valutaer. Det beskrives også hvordan en slik omregning fra funksjonell valuta til presentasjonsvaluta skal foretas. Reglene for slik omregning gjelder også ved utarbeidelse av konsernregnskap, og fremgår av nr. 30.18 og 19. Det er den såkalte dagskursmetoden som skal brukes.

Nr. 30.14 til 16 regulerer endring av funksjonell valuta. Virkningen av en endring i funksjonell valuta skal regnskapsføres fremadrettet. Dette innebærer omregning av alle poster til den nye funksjonelle valutaen ved anvendelse av den gjeldende valutakursen på tidspunktet for endringen. De omregnede beløpene som fremkommer for ikke-monetære poster, behandles etter standarden som historisk kost.

IFRS for SMEs inneholder ikke regulering av språk.

IFRS for SMEs er basert på IAS 21, og det er svært få avvik mellom dem.[33]

6.5 Sverige og Danmark

6.5.1 Sverige

Bokföringslagen kapittel 4 § 6 første ledd første punktum sier at regnskapsvalutaen skal være svenske kroner. Etter bestemmelsens annet punktum kan imidlertid enkelte foretaksformer, slik som aksjeselskap og økonomiske foreninger, velge euro som regnskapsvaluta. Det følger

[32] Deloitte (2014) og PwC (2014).

[33] IFRS for SMEs har ikke krav om resirkulering til resultat av valutakursdifferanser og omregningsdifferanser i egenkapitalen når en utenlandske enhet avhendes, jf. IAS 21.28, 30, 32 og IAS 21.39-IAS 21.40, 48 (PwC, Similarities and differences. A comparison of 'full IFRS' and IFRS for SMEs).

Foreløpig utgave

også av bestemmelsens fjerde ledd at en filial i et annet land kan ha sin regnskapsføring i en valuta som i det landet godtas som regnskapsvaluta.[34]

Årsredovisningslagen kapittel 2 § 6 sier at beløp i årsregnskapet skal angis i foretakets regnskapsvaluta etter bokföringslagen kapittel 4 § 6. Beløpet kan dessuten angis i en annen valuta etter omregningskursen på dagen for regnskapsårets utgang. Det følger av årsredovisningslagen kapittel 7 § 7 at beløp i konsernregnskapet skal angis i samme valuta som i morforetakets årsregnskap.

I Sverige er altså bruk av funksjonell valuta som bokføringsvaluta ikke tillatt. Årsregnskapet skal presenteres i regnskapsvalutaen, som er svenske kroner (euro tillatt for visse foretaksformer). Dessuten er det lovfestet at beløp i årsregnskapet kan angis i en annen valuta i tillegg til regnskapsvalutaen.

Årsredovisningslagen kapittel 2 § 5 og kapittel 7 § 7 krever at årsregnskap og konsernregnskap utarbeides på svensk. Årsberetningen inngår som en del av årsregnskapet og konsernregnskapet.[35]

6.5.2 Danmark

Etter bogføringsloven § 7 skal registreringer foretas i danske kroner, i euro eller i relevant fremmed valuta. Relevant fremmed valuta kan for eksempel være den valuta som størsteparten av virksomhetens transaksjoner er i, eller den valuta som konsernet rapporterer i.[36] Dersom regnskapsmaterialet registreres i fremmed valuta, skal det inneholde opplysninger som gjør det mulig å omregne til danske kroner.

Følgende fremgår av årsregnskabsloven § 16:

> «Indregning, måling og oplysninger i monetære enheder skal foretages i danske kroner eller i euro. Virksomheden kan dog vælge i stedet at anføre beløbene i en anden fremmed valuta, der er relevant for virksomheden henholdsvis virksomhedens koncern.»

I Danmark er altså bruk av relevant valuta (som inkluderer funksjonell valuta) som bokføringsvaluta tillatt, det samme gjelder ved måling av finansregnskapet. Det er ikke gitt egen regulering av den valuta årsregnskapet skal offentliggjøres i.

Lovens avsnitt seks om konsernregnskap har ikke egen regulering av valuta.

Det følger av årsregnskabsloven § 138 tredje ledd at årsregnskap, konsernregnskap og årsberetning skal være på dansk eller engelsk. Erhvervsstyrelsen kan etter § 157 første ledd vedta regler som unntar fra kravet til dansk eller engelsk språk, og som stiller krav om oversettelse på et senere tidspunkt.

Foreløpig utgave

[34] En slik regel i Norge ble også foreslått av Bokføringsstandardstyret i dets delrapport II punkt 17, men forslaget er ikke blitt fulgt opp.

[35] Årsredovisningslagen kapittel 2 § 1 og kapittel 7 § 4.

[36] NOU 2002: 20 punkt 3.2.5.3

6.6 Utvalgets vurderinger

6.6.1 Regnskapsvaluta i årsregnskapet (selskapsregnskapet)

Skal regnskapsvaluta reguleres?

Regnskapsvaluta er som beskrevet over et begrep som brukes om den valuta årsregnskapet (selskapsregnskapet) måles i.

Direktivet stiller ikke krav om at nasjonal lovgivning skal regulere hvilken valuta et årsregnskap måles i. Gjeldende regnskapslov har bestemmelser om valuta, og det hadde også tidligere regnskapslov. Også svensk og dansk regnskapslovgivning inneholder regulering av dette, selv om begrepet regnskapsvaluta ikke benyttes i dansk lovgivning. Etter utvalgets vurdering er det hensiktsmessig at et så overordnet spørsmål som hvilken valuta et årsregnskap skal måles i, blir regulert.

Skal regulering gjøres i lov eller regnskapsstandard?

Utvalgets hovedprioriteringer for arbeidet med ny regnskapslov er beskrevet i NOU 2015: 10 punkt 3.3. Hovedprioritering nr. 2 innebærer at krav som ikke følger av direktivet, i hovedsak skal gis i regnskapsstandard. Bakgrunnen for dette er ønsket om å sikre maksimal dynamikk i regnskapsutviklingen, og dette gjelder regnskapsfaglige bestemmelser. Regulering av målevaluta er ikke utelukkende et regnskapsfaglig spørsmål. Blant annet vil årsregnskapet (selskapsregnskapet) benyttes ved fastsettelse og beregning av skatt samt skattekontroll.[37] Etter utvalgets vurdering er det mest hensiktsmessig at spørsmålet om hvilken valuta et regnskap skal måles i, fremdeles reguleres i regnskapsloven.

Hva skal være innholdet av reguleringen av regnskapsvaluta?

En av utvalgets hovedprioriteringer er at det skal legges til rette for internasjonalisering (hovedprioritering nr. 3), jf. NOU 2015: 10 punkt 3.3. Et krav om at regnskapsvalutaen skal være foretakets funksjonelle valuta, ville samsvare med denne hovedprioriteringen, jf. omtalen av IFRS for SMEs i punkt 6.4. Et slikt krav ville også gi den beste målingen av årsregnskapet, ved at valutasvingninger uten reell økonomisk betydning for den regnskapspliktige ikke påvirker målingen i årsregnskapet, jf. Ot.prp. nr. 39 (2004-2005) s. 55. På den annen side vil krav om bruk av funksjonell valuta som regnskapsvaluta medføre behov for å foreta avveininger som ikke er obligatoriske etter gjeldende regnskapslov for foretak med et visst nivå på samhandel med utlandet. Fastsettelsen av hva som er foretakets funksjonelle valuta vil kunne være krevende, jf. beskrivelsen over av de kriteriene det skal legges vekt på. Mandatet for utvalgets arbeid er i punkt 2 tydelig på at offentlig regulering av hvordan private innretter sine regnskaper, skal gjøres så enkel og lite byrdefull som mulig. Som nevnt i Ot.prp. nr. 39 (2004-2005) punkt 3.4.6 vil dessuten en annen regnskapsvaluta enn norske kroner svekke årsregnskapet som grunnlag for kontroll og statistikk. Verken Danmark eller Sverige krever bruk av funksjonell valuta som målevaluta.

Etter en helhetsvurdering av argumentene over foreslår utvalget ikke innføring av krav om at regnskapsvalutaen skal være funksjonell valuta. Utvalget foreslår i stedet videreføring av

Foreløpig utgave

[37] Skattedirektoratet gikk imot innføring av adgang til at selskapsregnskapet kunne måles i funksjonell valuta da denne regelen ble foreslått av Evalueringsutvalget. I Ot.prp. nr. 39 (2004-2005) punkt 3.4.5 gjengis følgende fra Skattedirektoratets høringsuttalelse: «Årsregnskapet med noter benyttes ofte i kontrollsammenheng, og vi anser det som meget hensiktsmessig at årsregnskapets noter er konsistent med de tallene som rapporteres i næringsoppgaven.»

reguleringen i gjeldende regnskapslov, slik at den regnskapspliktige kan velge mellom norske kroner og funksjonell valuta når regnskapsvalutaen fastsettes.

Skal regnskapsloven regulere endring av regnskapsvaluta?

Som nevnt over kom gjeldende lovs regulering i § 3-4 første ledd siste punktum inn i loven uten at dette var foreslått av Evalueringsutvalget, og uten omtale av departementets forslag i Ot.prp. nr. 39 (2004-2005). Etter utvalgets vurdering fremstår bestemmelsen som en regnskapsteknisk regel som ikke bør reguleres i lov, men i regnskapsstandard. Lovutkastet § 5-9 annet punktum[38] åpner for at standardsetter kan videreføre bestemmelsen i gjeldende regnskapslov § 3-4 første ledd siste punktum eller foreta ytterligere IFRS-tilpasning.[39]

Er det behov for bedre samordning av regnskaps- og bokføringsreguleringen?

Følgende fremgår av bokføringsforskriften § 4-2 første ledd første og annet punktum:

> «Dersom den bokføringspliktiges funksjonelle valuta er en annen enn norske kroner kan bokføringen skje i denne valutaen. Med funksjonell valuta menes den valuta som den bokføringspliktiges økonomiske virksomhet i hovedsak er knyttet til».

Utvalget foreslår at annet punktum utgår, og at første punktum får følgende tillegg:

> «Dersom den bokføringspliktiges funksjonelle valuta *etter regnskapsloven* er en annen enn norske kroner, kan bokføringen skje i denne valutaen.»

På denne måten gjøres det klart for alle bokføringspliktige hvor reguleringen av funksjonell valuta er gitt. Denne endringen er foreslått av Bokføringsstandardstyret i Delrapport II punkt 17, men er foreløpig ikke fulgt opp av departementet. Utvalget antar at det ikke vil være praktisk at bokføringsvalutaen er funksjonell valuta dersom regnskapsvalutaen er norske kroner, men bokførings- og regnskapsreguleringen forbyr ikke en slik løsning.

Foreløpig utgave

6.6.2 Valuta i konsernregnskapet

Regnskapsvaluta er et begrep som i loven brukes om den valuta årsregnskapet (som etter gjeldende rett inkluderer konsernregnskapet) måles i.

Som beskrevet over gir NRS 20 ikke lenger rettledning knyttet til det å finne konsernets funksjonelle valuta, og standarden krever heller ikke bruk av temporalmetoden ved omregning av selskapsregnskap avlagt i norske kroner. Tvert imot sier NRS 20 at konsern ikke har noen funksjonell valuta, jf. A1. Slik er det også i IFRS.

Utvalget legger vekt på internasjonal harmonisering, jf. hovedprioritering nr. 3 omtalt i NOU 2015: 10 punkt 3.3. Dette taler mot en videreføring av gjeldende lovs bestemmelse som kan forstås slik at funksjonell valuta for konsernet må fastsettes dersom konsernregnskapet skal utarbeides i en annen valuta enn norske kroner. En alternativ regulering kunne være at konsernregnskapet skal utarbeides i morforetakets regnskapsvaluta, tilsvarende reguleringen i Sverige. Det er ikke sikkert at en slik regulering ville legge til rette for et mest mulig informativt konsernregnskap, i og med at morforetaket har mulighet for å velge norske kroner som regnskapsvaluta selv om funksjonell valuta for morforetaket er en annen. Krav om at

[38] Lovutkastet § 5-9 Sammenligning med foregående årsregnskap lyder: «For hver post i balansen og resultatregnskapet skal det vises tilsvarende tall fra foregående årsregnskap. Tallene skal om nødvendig omarbeides for å bli sammenlignbare, med mindre annet følger av regnskapsstandard. Regnskapsstandard kan kreve sammenligningstall for andre regnskapsoppstillinger.»

[39] Regnskapsloven § 3-4 første ledd siste punktum er en kan-regel, mens IFRS for SMEs nr. 30.14 er en skal-regel.

konsernregnskapet skal utarbeides i morforetakets funksjonelle valuta, ville være en annen mulig regulering. Utvalget har også forkastet dette alternativet, da det ville innebære et nytt krav om å vurdere morforetakets funksjonelle valuta. Et slikt nytt krav ville innebære merarbeid for de regnskapspliktige som utvalget ikke ønsker å pålegge dem. Funksjonell valuta for morforetak vil etter utvalgets syn være påvirket av de økonomiske forholdene i dets datterselskaper, og den vil derfor ha en sammenheng med datterselskapenes funksjonelle valuta(er). Dette taler for at det gis adgang til utarbeidelse av konsernregnskapet i morforetakets funksjonelle valuta. Utvalget har kommet til at reguleringen av den valuta konsernregnskapet skal utarbeides i, bør være den samme som reguleringen av regnskapsvaluta i årsregnskapet (selskapsregnskapet), jf. argumentene i 6.6.1. Utvalget foreslår derfor at konsernregnskapet skal utarbeides i norske kroner eller den valuta virksomheten i morforetaket i hovedsak er knyttet til (funksjonell valuta). Begrepet «utarbeides» i relasjon til konsernregnskapet oppfattes å ha et tydelig innhold og som godt innarbeidet.[40] Etter utvalgets syn blir det ikke riktig å benytte begrepet regnskapsvaluta (målevaluta) for konsernregnskapet med den regulering som foreslås. Konsernregnskapet skal etter lovutkastet § 7-2 annet ledd vise morforetaket og datterforetakene som en økonomisk enhet. En behandling av transaksjoner i utenlandsk valuta som ivaretar denne ambisjonen, ville innebære transaksjonsmåling i samme valuta uavhengig av hvilket konsernselskap transaksjonen skjedde i. Forslaget til regulering innebærer ikke en slik ensartet transaksjonsmåling i konsernet; den krever kun omregning til konsernregnskapets valuta av regnskaper målt i ulike regnskapsvalutaer for utarbeiding av konsernregnskapet.

6.6.3 Presentasjonsvaluta

Skal presentasjonsvaluta lovreguleres?

Direktivet stiller ikke krav om at nasjonal lovgivning skal regulere hvilken valuta et regnskap skal presenteres i, men gjeldende regnskapslov regulerer likevel dette forholdet. Årsregnskapet (selskapsregnskapet og konsernregnskapet) kan presenteres i norske kroner, euro eller regnskapsvalutaen. Svensk regnskapslovgivning har tilsvarende regulering selv om begrepet presentasjonsvaluta ikke benyttes. Danmark har ikke egen regulering av presentasjonsvaluta, noe som oppfattes å innebære at regnskapet må presenteres i målevalutaen. Etter utvalgets vurdering er det hensiktsmessig at et så overordnet spørsmål som hvilken valuta et regnskap skal presenteres i, fremdeles blir regulert i lov.

Hva skal være innholdet av reguleringen av presentasjonsvaluta?

Dagens regel om at presentasjonsvaluta kan være forskjellig fra regnskapsvalutaen, kom inn i regnskapsloven etter forslag i Ot.prp. nr. 39 (2004-2005) og ble gjeldende fra 1.1.2006. Evalueringsutvalget hadde ikke foreslått at presentasjonsvalutaen skulle kunne være annet enn regnskapsvalutaen. Forslaget ble reist av departementet blant annet på bakgrunn av høringsinnspill fra Den norske Revisorforening, og det var basert på forståelsen av dagjeldende direktiver. Revisorforeningen henviste til utvalgets standpunkt om at formålet med moderniseringslinjen var en regnskapslov som ikke skulle være til hinder for bruk av IFRS, og at avvik fra dette utgangspunktet krevde tungtveiende grunner. Revisorforeningen etterlyste utvalgets begrunnelse for avviket knyttet til presentasjonsvaluta og så heller ikke tungtveiende grunner til et slikt avvik. Revisorforeningen foreslo derfor at presentasjonsvaluta skulle kunne velges fritt. Finansdepartementet gikk ikke inn for full valgfrihet, men at

Foreløpig utgave

[40] NRS 17 «Virksomhetskjøp og konsernregnskap» nr. 7.1 beskriver hovedprinsipper for utarbeidelse av konsernregnskap. Det samme gjør IFRS for SMEs nr. 9.13.

presentasjonsvaluta kunne være norske kroner, euro eller regnskapsvalutaen. Dette ble begrunnet på følgende måte i Ot.prp. nr. 39 (2004-2005) s. 55:

> «Departementet mener at det ikke bør innføres regler om fritt valg av presentasjonsvaluta, slik det er åpnet for i IAS 21. Departementet oppfatter at valgfriheten etter IAS 21 er begrunnet med behovet for å legge til rette for nasjonale krav om regnskapsføring i nasjonal valuta. Informasjonshensyn taler etter departementets syn mot valgfri presentasjonsvaluta. Hensynet til sammenlignbarhet mellom norske regnskaper, kontroll og statistikkhensyn taler for et krav om presentasjon i norske kroner. Departementet anser på den annen side at presentasjon i regnskapsvalutaen, som etter forslaget kan være funksjonell valuta, gir mest direkte informasjon uten omregning. Videre krever EØS-reglene etter fjerde selskapsrettsdirektiv artikkel 50a at medlemsstatene tillater presentasjon i ecu (departementet legger til grunn at euro kan anvendes). Dette taler etter departementets syn for å tillate presentasjon i euro uten samtidig presentasjon i norske kroner.
>
> Departementet foreslår etter dette at både konsern- og selskapsregnskapet skal kunne presenteres i regnskapsvalutaen, norske kroner eller euro (…)»

Utvalget er enig med departementet i at det ikke bør være valgfrihet med hensyn til presentasjonsvaluta, og slutter seg til departementets begrunnelse for dette standpunktet. Som beskrevet over inneholder ikke lenger EU-retten noe krav om at medlemsstatene skal tillate presentasjon av finansregnskapet i euro. Dette var den eneste begrunnelsen for å tillate dette alternativet, og utvalget foreslår at det ikke videreføres. En videreføring av resten av bestemmelsen ville innebære en regel om at regnskapet skal presenteres i norske kroner eller regnskapsvalutaen.

Utvalget foreslår videreføring av dagens regel om at regnskapsvalutaen for årsregnskapet (selskapsregnskapet) skal være norske kroner eller funksjonell valuta, jf. omtale i punkt 6.6.1 over. Dette gir følgende mulige situasjoner i kombinasjon med den justerte bestemmelsen om presentasjonsvaluta som beskrevet over:

1. Hvis funksjonell valuta er norske kroner, blir regnskapsvalutaen norske kroner, og dermed blir presentasjonsvalutaen også norske kroner.
2. Hvis funksjonell valuta er en annen valuta enn norske kroner, kan den regnskapspliktige velge som regnskapsvaluta enten (a) norske kroner (som dermed også blir presentasjonsvaluta), eller (b) den funksjonelle valutaen (og da kan norske kroner eller den funksjonelle valutaen velges som presentasjonsvaluta).

I situasjon 2 (a) kan det tenkes at valg av norske kroner som regnskapsvaluta gjøres for å gjøre skatterapportering så enkel som mulig, men at funksjonell valuta som presentasjonsvaluta ville gi et mer informativt regnskap for regnskapsbrukerne. I så fall ville det være fornuftig å ha en lovbestemmelse som åpner for at presentasjonsvalutaen kan være funksjonell valuta, selv om regnskapsvalutaen er norske kroner.

I situasjon 2 (b) kan den regnskapspliktige velge norske kroner som presentasjonsvaluta, selv om regnskapsvalutaen og den funksjonelle valutaen er en annen valuta enn norske kroner. Som nevnt i sitatet fra Ot.prp. nr. 39 (1993-1994) over vil det være gunstig for statistikk- og kontrollformål med et regnskap presentert i norske kroner, og slik sett kan det være fornuftig at loven åpner for at presentasjonsvalutaen kan være norske kroner, selv om regnskapsvalutaen er en funksjonell valuta annen enn norske kroner. Det vil imidlertid trolig være av begrenset interesse for en regnskapspliktig å gjøre et slikt valg.

Foreløpig utgave

Svensk regulering på området er et alternativ som også kan være aktuelt i Norge. Svensk regulering innebærer at presentasjonsvaluta alltid må være regnskapsvalutaen, men at det i tillegg kan velges andre presentasjonsvalutaer. I tilfelle 2 (a) over ville dette medføre krav om presentasjon i norske kroner, men at tallene også frivillig kan vises i funksjonell valuta. Slik frivillig presentasjon kan også gjøres i Norge, jf. omtalen av forarbeidene under gjeldende rett, men forskjellen mot svensk regulering er at adgangen til flere presentasjonsvalutaer fremgår direkte av den svenske lovbestemmelsen. I situasjon 2 (b) over ville dette medføre presentasjon i funksjonell valuta, men at tallene også frivillig kan vises i norske kroner. At dette skal skje, er imidlertid neppe mer sannsynlig med denne reguleringen enn etter gjeldende regulering. Utvalget oppfatter det som ønskelig at hovedhensynene ved dagens regulering videreføres (kontrollhensyn og informasjonshensyn). Utvalget foreslår etter dette en bestemmelse om at årsregnskapet skal presenteres i regnskapsvalutaen. Dette innebærer en endring fra dagens regulering i situasjon 2 (b) over. Dersom den regnskapspliktige har valgt funksjonell valuta som regnskapsvaluta, kan ikke norske kroner velges som presentasjonsvaluta alene. Utvalget oppfatter det som en selvfølge at regnskapet også kan presenteres i en hvilken som helst annen valuta eller valutaer i tillegg til regnskapsvalutaen, og en lovbestemmelse om dette er overflødig. Utvalget foreslår videre at konsernregnskapet skal presenteres i den valuta det er utarbeidet i. Det vises til utkast til lov.

For aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper tas det utgangspunkt i årsregnskapet når det skal vurderes om det er rom for å foreta utbytteutdelinger og en del andre utdelinger, jf. kort omtale i denne utredningen kapittel 12. Utvalgets forslag til regulering av presentasjonsvaluta innebærer i motsetning til reguleringen etter gjeldende lov at et foretak som benytter funksjonell valuta som regnskapsvaluta, også må presentere årsregnskapet i denne valutaen. Hvis funksjonell valuta er en annen valuta enn norske kroner, kan det ikke velge presentasjon bare i norske kroner. Aksjelovene legger til grunn at norske aksje- og allmennaksjeselskaper skal ha sin aksjekapital i norske kroner, men det er ikke tilsvarende krav om at for eksempel en utbytteutdeling må vedtas i norske kroner. Utvalget antar at aksjelovutvalget som har frist for å legge frem forslag til endringer i aksjelovgivningen innen 30. september 2016, vil drøfte problemstillinger knyttet til om det er dekning for bundet kapital mv. når et årsregnskap måles og presenteres i en annen valuta enn norske kroner.

Foreløpig utgave

6.6.4 Språk i regnskapsdokumenter

Skal språk reguleres?

Verken direktivet eller IFRS for SMEs stiller krav om hvilket språk som skal benyttes i årsregnskap, konsernregnskap, årsberetning og konsernberetning. Etter utvalgets syn er det likevel av informasjonshensyn hensiktsmessig at dette reguleres.

Skal regulering gjøres i lov eller regnskapsstandard?

Utvalgets hovedprioriteringer for arbeidet med ny regnskapslov er beskrevet i NOU 2015: 10 punkt 3.3. Hovedprioritering nr. 2 innebærer at krav som ikke følger av direktivet, i hovedsak skal gis i regnskapsstandard. Begrunnelsen for denne prioriteringen er ønsket om å sikre maksimal dynamikk i regnskapsutviklingen, og den gjelder regnskapsfaglige bestemmelser. Regulering av språk er ikke et regnskapsfaglig spørsmål. Etter utvalgets vurdering er det mest hensiktsmessig at dette spørsmålet reguleres i lov, og at dagens adgang for departementet til å tillate bruk av annet språk enn det som fremgår av loven videreføres.

Hva skal være innholdet av reguleringen av språk?

Omfanget av søknader til Skattedirektoratet om adgang til bruk av andre språk enn norsk viser at det er et behov for å åpne opp for bruk av andre språk enn norsk. De fleste norske

regnskapsbrukere må kunne antas å forstå svensk, dansk og engelsk. Utvalget mener derfor at det er uproblematisk å åpne for bruk av svensk, dansk og engelsk i tillegg til norsk, og foreslår at bestemmelsene i lovutkastet om årsregnskap, årsberetning og konsernberetning skal åpne for dette (§ 2-3 tredje ledd, § 9-1 tredje ledd og § 9-7 femte ledd). En slik bestemmelse gjelder allerede for utarbeiding av spesifikasjoner og dokumentasjon av bokførte opplysninger som utarbeides av en bokføringspliktig, jf. bokføringsloven § 12.

Forslaget innebærer behov for justering av revisorloven § 5-6 første ledd fjerde punktum og forskrift om revisjon og revisorer § 5-2. Utvalget legger til grunn at dette vil bli ivaretatt av revisor- og regnskapsførerutvalget som har frist til å levere utkast til endret revisorlovgivning 31. mars 2017.

Foreløpig utgave

7 Offentlighet, innsending og signering

7.1 Innledning

Lovutvalget har i delutredning I (NOU 2015: 10 side 21) redegjort for enkelte temaer som er forskjøvet til delutredning II. Dette gjelder blant annet temaet offentlighet og innsendingsplikt. Utvalget skriver følgende om dette i delutredning I (NOU 2015: 10 side 21):

> «Regnskapsloven har bestemmelser om offentlighet i kapittel 8 som bl.a. ivaretar bestemmelser i fjerde direktiv. Det nye direktivet har bestemmelser om offentlighet i kapittel 7, som for det meste er en videreføring av bestemmelsene i fjerde direktiv. Utvalget har startet arbeidet med å vurdere bestemmelsene om offentlighet og har i den forbindelse bl.a. hatt en nyttig dialog med Regnskapsregisteret. Utvalget har imidlertid kommet til at bestemmelsene om offentlighet og innsendingsplikt, som bl.a. setter frister for innsendelse og forsinkelsesgebyr, bør ses i sammenheng med bestemmelser om regnskapsåret som etter mandatet skal vurderes i delutredning II. Utvalget anser at gjeldende bestemmelse er forenlig med nytt direktiv, og har derfor i lovutkastet lagt opp til en videreføring med konsekvensjusteringer. I arbeidet med bestemmelsene om offentlighet og innsendingsplikt er det blitt identifisert en uklarhet mht. Regnskapsregisterets kontrolloppgave ved innsending av årsregnskap mv. Regnskapsregisteret foretar en kontroll av innsendt årsregnskap mv. bl.a. for å kunne vurdere om det skal ilegges forsinkelsesgebyr, jf. regnskapsloven § 8-3. Den hjemmel
>
> Regnskapsregisteret har til å utføre en slik kontroll er imidlertid ikke klar. Uklarheten gjelder spesielt den rekkevidden og det innholdet denne kontrollen skal ha. Utvalget er innstilt på å komme tilbake til dette spørsmålet i utredning II.»

Foreløpig utgave

Utvalgets diskusjon av regulering av offentlighet, innsendingsplikt og forsinkelsesgebyr bør ses i sammenheng med de vurderinger utvalget har gjort med hensyn til regulering av regnskapsåret. Disse vurderingene er presentert i kapittel 4 om regnskapsåret.

I brev til utvalget 17. november 2015 har Finansdepartementet reist visse spørsmål om krav til signering i regnskapslovgivningen. Departementet viser til et brev fra Den norske Revisorforening som tar til orde for økt adgang til elektronisk signering av bl.a. regnskapsdokumenter. I brevet til utvalget sier departementet bl.a.:

> «Finansdepartementet viser til at underskriftskravet skal ivareta flere hensyn. Det er i brevet fra DnR gitt en redegjørelse for disse. Finansdepartementet ber på denne bakgrunn om at Regnskapslovutvalget i forbindelse med utvalgets annen delutredning, gjør en vurdering av om kravet til signering av regnskapsdokumenter, sett i lys av de hensyn underskriftskravet er ment å ivareta, bør kunne gjøres elektronisk. Utvalget bes også foreslå eventuelle nødvendige presiseringer i regelverket, som følger opp utvalgets konklusjoner.»

Utvalget har funnet det hensiktsmessig å vurdere spørsmålet om signering sammen med spørsmålene om offentlighet og innsendingsplikt.

Kapittelet har følgende struktur: Offentlighet og innsendingsplikt er omtalt i punkt 7.2, forsinkelsesgebyr mv. i punkt 7.3, og signering i punkt 7.4. Utvalgets vurderinger er presentert i punkt 7.5.

7.2 Offentlighet og innsendingsplikt

Gjeldende rett

De bestemmelser som regulerer offentlighet, innsendingsplikt og forsinkelsesgebyr, følger av regnskapsloven §§ 8-1, 8-2 og 8-3. Regnskapsloven § 8-1 om offentlighet lyder:

> «Årsregnskapet, årsberetningen og revisjonsberetningen er offentlige. Enhver har rett til å gjøre seg kjent med innholdet av dokumentene hos den regnskapspliktige eller hos Regnskapsregisteret.
>
> Årsregnskap, årsberetning og revisjonsberetning utarbeidet på grunnlag av regnskapsplikt etter § 1-2 første ledd nr. 13 (filialregnskap) er ikke offentlige. Dette gjelder også for regnskapspliktig etter § 1-2 første ledd nr. 13 som i tillegg er regnskapspliktig på annet grunnlag. Regnskapsregisteret kan ikke gjøre innholdet i dokumentene kjent for andre enn kontrollmyndigheter og myndigheter som utarbeider offisiell statistikk. Første til tredje punktum gjelder ikke dersom den regnskapspliktige ikke har fastsatt et årsregnskap som er utarbeidet, revidert og offentliggjort i samsvar med lovgivningen i hjemstaten. Første til tredje punktum gjelder heller ikke dersom dette årsregnskapet ikke er utarbeidet i samsvar med reglene i direktiv 78/660/EØF og 83/349/EØF eller på tilsvarende måte. Det samme gjelder dersom den regnskapspliktige ikke har oppfylt innsendingsplikten etter § 8-2 annet ledd.
>
> Departementet kan gi nærmere regler om hvordan innholdet av dokumentene skal gjøres tilgjengelige, og kan fastsette bestemmelser om betaling av gebyr. Dersom det begjæres innsyn hos den regnskapspliktige selv, skal gebyret ikke overstige den regnskapspliktiges kostnader ved innsynet. Slik begjæring kan avvises dersom dokumentene er tilgjengelige i Regnskapsregisteret.»

Foreløpig utgave

Første ledd sier at årsregnskapet, årsberetningen og revisjonsberetningen er offentlige dokumenter. Alle regnskapsoppstillingene mv. omfattes av plikten til offentliggjøring. Det betyr at resultatregnskap, balanse, noter og kontantstrømoppstilling skal offentliggjøres. Regnskapspliktige som er klassifisert som små foretak, kan unnlate å utarbeide konsernregnskap eller kontantstrømoppstilling. Dersom den regnskapspliktige likevel utarbeider konsernregnskap eller kontantstrømoppstilling, skal disse dokumentene offentliggjøres. Årsregnskap og årsberetning skal offentliggjøres slik de er fastsatt. Eventuell tilleggsinformasjon som er tatt inn i noter til årsregnskapet eller i årsberetningen ut over de minstekrav som følger av loven, skal offentliggjøres.

Det uttrykkes ikke eksplisitt i § 8-1 første ledd at redegjørelse om foretaksstyring og redegjørelse om samfunnsansvar skal offentliggjøres. De kan enten inngå som en del av årsberetningen eller utgjøre separate dokumenter, jf. regnskapsloven §§ 3-3b første ledd og 3-3c femte ledd. Offentliggjøring av disse vil derfor følge av plikten til å offentliggjøre årsberetningen etter § 8-1 første ledd.

Alle har rett til å gjøre seg kjent med innholdet i disse dokumentene hos den regnskapspliktige eller hos Regnskapsregisteret. Det er følgelig ingen begrensning med hensyn til hvem som har innsynsrett. Det er for eksempel ikke en betingelse at den som søker innsyn har en spesiell relasjon til den regnskapspliktige eller tilkjennegir et bestemt behov for slikt innsyn. Innsynsretten vil gjelde alle og omfatter ikke bare siste avlagte årsregnskap og årsberetning, men også tidligere årsregnskap og årsberetninger. Det er imidlertid uklart hvor langt denne innsynsretten rekker bakover i tid. Gjelder den helt tilbake til det året foretaket ble stiftet, eller er det en begrensning med hensyn til antall år?

Den som ønsker innsyn kan begjære innsyn hos den regnskapspliktige. Den regnskapspliktige kan avvise en slik begjæring dersom årsregnskapet mv. er tilgjengelig i Regnskapsregisteret, jf. § 8-1 tredje ledd tredje punktum. For enkelte interessenter foreligger det særregler med hensyn til innsyn i årsregnskap mv. Aksjeeiere skal for eksempel ha tilsendt årsregnskap mv. senest en uke før ordinær generalforsamling, jf. aksjeloven § 5-5 tredje ledd og allmennaksjeloven § 5-6 femte ledd. Verdipapirhandelloven § 5-5 har særlige regler når det gjelder offentliggjøring av årsregnskap mv. for børsnoterte foretak.

I tidligere regnskapslov og aksjelov var det begrensninger med hensyn til innsynsrett. Der var det i utgangspunktet bare generell innsynsrett for ansatte. De kunne kreve å se årsregnskap mv. på den regnskapspliktiges kontor. For de regnskapspliktige som hadde innsendingsplikt, ville offentliggjøring følge av innsendingsplikten til Regnskapsregisteret, men denne innsendingsplikten var sterkt begrenset i forskrift og omfattet kun aksjeselskaper og regnskapspliktige som drev utvinning eller rørledningstransport av petroleum, med mindre den regnskapspliktige ble rammet av innsendingsplikt etter særlovgivning. Dette ble vesentlig endret i gjeldende regnskapslov ved at plikt til å holde årsregnskap mv. offentlig tilgjengelig og til å sende årsregnskap mv. til Regnskapsregisteret skulle gjelde alle regnskapspliktige (jf. Ot.prp. nr. 42 (1997-98) punkt 12.6.5), selv om innsendingsplikten i perioder har vært begrenset til visse regnskapspliktige gjennom forskrift, jf. omtale nedenfor.

Plikt til å offentliggjøre årsregnskap mv. gjelder alle regnskapspliktige, jf. § 8-1 første ledd. Det er imidlertid et unntak for årsregnskap, årsberetning og revisjonsberetning utarbeidet for regnskapspliktige etter regnskapsloven § 1-2 første ledd nr. 13, dvs. filial av utenlandsk foretak. Innholdet i dette filialregnskapet skal kun gjøres kjent for skattemyndigheter, andre kontrollmyndigheter og myndigheter som utarbeider offentlig statistikk. Derimot vil årsregnskapet, årsberetningen, revisjonsberetningen mv. for det utenlandske foretaket som filialen tilhører, omfattes av innsendingsplikten til Regnskapsregisteret, jf. § 8-2 annet ledd, og være offentlig tilgjengelig, jf. § 8-1 første ledd. Dersom det ikke foreligger et årsregnskap mv. som er fastsatt, revidert og offentliggjort i samsvar med lovgivningen i hjemstaten, vil filialregnskapet bli offentlig, jf. § 8-1 annet ledd fjerde punktum. Filialregnskapet skal også være offentlig dersom årsregnskapet mv. til det utenlandske foretaket ikke er utarbeidet i samsvar med EU-direktivene eller på tilsvarende måte, jf. § 8-1 annet ledd femte punktum, eller dersom årsregnskapet mv. til det utenlandske foretaket ikke er innsendt til Regnskapsregisteret i samsvar med innsendingsplikten etter § 8-2 annet ledd.

Fotokopia utgave

Bakgrunnen for § 8-1 annet ledd er omtalt i NOU 2003: 23 punkt 18.2.3 og Ot.prp. nr. 15 (2003-2004) punkt 5.5.1. Inntil denne bestemmelsen ble tatt inn i loven forelå det en generell plikt til å offentliggjøre filialregnskapet. Dette ble av departementet ansett å være i strid med ellevte direktiv 89/666/EU som inneholder et forbud mot å kreve offentliggjøring av filialregnskaper for utenlandske foretak som utarbeidet og offentliggjorde et revidert årsregnskap mv. etter lovgivningen i hjemstaten. For foretak hjemmehørende i en stat utenfor EØS-området tillot direktivet at medlemsstaten krevde offentlighet for filialregnskap dersom foretaket ikke utarbeidet årsregnskap mv. i samsvar med EU-direktivene eller på tilsvarende måte. Departementet mente at de adgangene dette direktivet ga til å kreve offentlig filialregnskap, burde utnyttes. På bakgrunn av dette ble det tatt inn en bestemmelse i § 8-1 annet ledd som stiller krav om offentlighet for filialregnskap for utenlandske foretak som ikke utarbeider årsregnskap i henhold til direktivene eller på tilsvarende måte. For at unntaket om offentliggjøring skal gjelde for filialregnskapet, må årsregnskapet til det utenlandske foretaket være revidert og sendt inn til Regnskapsregisteret. Dette unntaket gjelder kun plikt til offentliggjøring, ikke plikt til innsending av filialregnskapet. Innsendingsplikten for filialregnskapet foreligger uansett om krav om offentliggjøring gjelder eller ikke. I de tilfeller filialregnskapet faller inn under unntaket fra plikt til offentliggjøring, vil filialregnskapet kun

være tilgjengelig for skattemyndigheter, andre kontrollmyndigheter og for myndigheter som utarbeider offentlig statistikk.

Etter tredje ledd har departementet en hjemmel til å gi regler om hvordan innholdet i dokumentene skal offentliggjøres og til å gi regler om betaling av gebyr. Etter tredje ledd annet punktum følger det at dersom det begjæres innsyn hos den regnskapspliktige, skal det gebyret som den regnskapspliktige krever, ikke overstige den regnskapspliktiges kostnader ved innsynet. Som omtalt tidligere følger det etter tredje ledd tredje punktum at slik begjæring kan avvises dersom dokumentene er tilgjengelige i Regnskapsregisteret. I forskrift til utfylling mv. av regnskapsloven (regnskapsforskriften) § 8-1-1 gis det adgang for Regnskapsregisteret til å kreve gebyr ved utlevering av årsregnskap mv. på papirkopi eller ved elektronisk overføring. Ved begjæring om innsyn hos den regnskapspliktige kan det kreves gebyr fra mottaker, men begrenset oppad til å dekke regnskapspliktiges kostnader ved utleveringen, jf. regnskapsforskriften § 8-1-2. I forskrift av 11. desember 2015 nr. 1668 om gebyr til Brønnøysundregistrene er det bestemmelser om gebyr for utlevering av informasjon fra Regnskapsregisteret. I § 6 annet ledd første punktum følger det at informasjon som bestilles og utleveres via registerførerens nettbaserte bestillingsløsning eller via Altinn, er gebyrfri. Dette gjelder også bestilling av årsregnskap mv. Hvis årsregnskap mv. bestilles på annen måte, vil det påløpe et gebyr på 241 kroner, jf. § 10.

Mens regnskapsloven § 8-1 regulerer offentliggjøringsplikten, regulerer regnskapsloven § 8-2 innsendingsplikten til Regnskapsregisteret. Regnskapsloven § 8-2 lyder:

> «Senest en måned etter fastsetting av årsregnskapet skal regnskapspliktige sende et eksemplar av årsregnskapet, årsberetningen, revisjonsberetningen og eventuelt rapport om betalinger til myndigheter mv. etter § 3-3d til Regnskapsregisteret, vedlagt et oversendelsesbrev. Det skal opplyses når årsregnskapet er fastsatt.
>
> Regnskapspliktig som nevnt i § 1-2 første ledd nr. 13 skal sende inn et eksemplar av årsregnskapet, årsberetningen og revisjonsberetningen for det foretaket filialen er en del av slik disse regnskapsdokumentene er utarbeidet, revidert og offentliggjort i henhold til lovgivningen i hjemstaten senest samtidig med at dette årsregnskapet skal offentliggjøres etter lovgivningen i hjemstaten, vedlagt et oversendelsesbrev. Det skal opplyses når årsregnskapet er fastsatt, og når det skal offentliggjøres etter lovgivningen i hjemstaten. Regnskapsdokumentene skal være utarbeidet på eller oversatt til norsk, dansk, svensk eller engelsk.
>
> Regnskapsregisteret føres av den Kongen bestemmer. Innholdet av de innsendte dokumentene skal holdes tilgjengelig ved Regnskapsregisteret i 10 år.
>
> Departementet kan gi forskrifter om at visse regnskapspliktige skal være fritatt fra plikten etter første ledd. Departementet kan fastsette nærmere regler om innsending til Regnskapsregisteret og krav til innholdet i oversendelsesbrevet som nevnt i første ledd og kan gi regler som pålegger de regnskapspliktige elektronisk innsending. Departementet kan videre gi regler om at bestemmelser fastsatt i eller i medhold av § 8-1, skal gjelde tilsvarende for opplysninger den regnskapspliktige har sendt til Regnskapsregisteret i oversendelsesbrevet eller på annen måte.
>
> Lov 2. juni 1985 nr. 78 om registrering av foretak § 6-3 om registrering og kunngjøring av selskapsopplysninger og dokumenter på Fellesskapets offisielle språk gjelder tilsvarende for innsending av oversettelser av årsregnskapet, årsberetningen og revisjonsberetningen.»

Alle regnskapspliktige etter regnskapsloven § 1-2 første ledd har innsendingsplikt, jf. § 8-2 første ledd. Denne plikten gjelder også filialregnskaper som ikke er offentlige, jf. § 8-2 annet ledd. Etter § 8-2 annet ledd er det plikt til å sende inn årsregnskap, årsberetning og

Foreløpig utgave

revisjonsberetning for det utenlandske foretaket som filialen er en del av. Innsending av dette skal skje senest samtidig med at årsregnskapet mv. skal sendes inn i hjemstaten til det utenlandske foretaket. Dersom årsregnskapet mv. ikke er utarbeidet på norsk, dansk, svensk eller engelsk, må disse dokumentene oversettes til ett av disse språkene før innsending til Regnskapsregisteret. I regnskapsforskriften § 10-1-2 tredje ledd er det unntak fra innsendingsplikt for visse midlertidige filialer dersom omsetningen i regnskapsåret er mindre enn fem millioner kroner. Bestemmelsen i § 10-1-2 fritar både for utarbeidelse av filialregnskap, jf. § 1-2 første ledd nr. 13, og innsendelse av det utenlandske foretakets årsregnskap mv., jf. § 8-2 annet ledd.

Den regnskapspliktige skal senest innen en måned etter at årsregnskapet og årsberetningen er fastsatt, sende inn ett eksempler av årsregnskapet, årsberetningen, revisjonsberetningen og eventuelt rapport om betalinger til myndigheter mv. etter § 3-3d til Regnskapsregisteret, jf. § 8-2 første ledd. Disse dokumentene skal vedlegges et oversendelsesbrev. Det er det fastsatte årsregnskapet mv. som skal sendes inn. Det betyr at årsregnskapet mv. må være godkjent av generalforsamlingen (gjelder aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper), selskapsmøtet (gjelder ansvarlige selskaper) eller annet kompetent organ, før disse dokumentene sendes inn til Regnskapsregisteret. Etter regnskapsloven § 3-1 første ledd skal årsregnskapet mv. fastsettes senest seks måneder etter balansedagen, noe som betyr at årsregnskapet mv. skal være innsendt senest sju måneder etter balansedagen, jf. § 8-2 første ledd. Dersom årsregnskapet fastsettes tidligere, vil også innsendingsfristen være tilsvarende tidligere. Derimot vil frist for forsinkelsesgebyr først løpe sju måneder etter balansedagen, jf. § 8-3 første ledd, forutsatt at den regnskapspliktige ikke har avvikende regnskapsår.

Innsendingsplikten kan begrenses gjennom forskrift fastsatt av departementet, jf. § 8-2 fjerde ledd. Denne forskriftshjemmelen ble benyttet til å begrense innsendingsplikten til aksjeselskaper, allmennaksjeselskaper, statsforetak og øvrige regnskapspliktige etter § 1-2 som ikke var klassifisert som små foretak. Innsendingsplikten gjaldt likevel regnskapspliktige som drev utvinning eller rørledningstransport av petroleum, regnskapspliktige som var under tilsyn av Kredittilsynet (nåværende Finanstilsynet) og virksomheter med regnskapsplikt etter særlovgivning. Innsendingsplikten ble senere foreslått utvidet til å gjelde alle regnskapspliktige (NOU 2003: 23 punkt 18.5.1), noe som ble støttet av departementet, jf. Ot.prp. nr. 39 (2004-2005) punkt 4.8.5.

Foreløpig utgave

Etter § 8-2 tredje ledd første punktum er det en hjemmel til å fastsette hvem som skal føre Regnskapsregisteret. Det følger av forskrift om føring av løsøreregisteret, regnskapsregisteret og foretaksregisteret av 18. desember 1987 nr. 985 at Regnskapsregisteret skal føres av registerenheten i Brønnøysund.

Den enkeltes innsynsrett i årsregnskaper mv. som er innsendt til Regnskapsregisteret, er begrenset til ti år, jf. § 8-2 tredje ledd annet punktum. Perioden for innsynsrett i Regnskapsregisteret falt tidligere sammen med det antall år regnskapspliktige hadde oppbevaringsplikt for årsregnskap mv. etter bokføringsloven § 13. Denne oppbevaringsplikten ble med virkning fra 1.1.2014 redusert til fem år.

Etter § 8-2 fjerde ledd annet punktum kan departementet fastsette regler i forskrift om innsending til Regnskapsregisteret og krav til innholdet i oversendelsesbrevet som følger regnskapsdokumentene, jf. § 8-2 første ledd. Regnskapsforskriften § 8-2-1 første ledd lyder:

> «Dokumentene skal vedlegges et oversendelsesbrev på blankett fastsatt av Regnskapsregisteret som angir den regnskapspliktiges organisasjonsnummer, foretaksnavn, forretningsadresse, regnskapsåret og dato for fastsettelse av årsregnskapet. Det skal opplyses om den regnskapspliktige er morselskap i konsern. For aksjeselskaper skal det i oversendelsesbrevet dessuten opplyses om:

- selskapet har truffet beslutning om at selskapets årsregnskap ikke skal revideres,

- årsregnskapet er utarbeidet av ekstern autorisert regnskapsfører,

- ekstern autorisert regnskapsfører i løpet av regnskapsåret har bistått ved den løpende regnskapsføringen eller utført andre tjenester for selskapet enn å utarbeide årsregnskapet.»

Det følger av dette at det skal gis enkelte foretaksopplysninger i tillegg til at det skal opplyses om hvorvidt den regnskapspliktige er morselskap i konsern. Etter § 8-2 fjerde ledd kan det også pålegges krav om elektronisk innsending av årsregnskap mv. Fra og med 2006 ble det adgang til å sende inn årsregnskap mv. elektronisk via Altinn. Dette ble endret til en pliktbestemmelse om elektronisk innsending via Altinn med virkning fra 1.1.2015. Det er gitt unntak for indre selskaper og regnskapspliktige som utarbeider årsregnskap etter IFRS hvor resultatregnskap og balanse avviker fra oppstillingsplanene i regnskapsloven, jf. regnskapsforskriften § 8-2-1.

Regnskapsloven § 8-2 femte ledd henviser til foretaksregisterloven § 6-3 som lyder:

> «Aksjeselskap og allmennaksjeselskap har rett til å få registrert og kunngjort selskapsopplysninger og dokumenter som nevnt i artikkel 2 i rådsdirektiv 68/151/EØF med endringer ved artikkel 3a i rådsdirektiv 2003/58/EF på ethvert av Fellesskapets offisielle språk.
>
> I tilfelle av manglende samsvar mellom dokumenter og opplysninger offentliggjort på registerets offisielle språk og oversettelser som er kunngjort frivillig, kan sistnevnte ikke påberopes overfor tredjeperson. Tredjeperson kan påberope seg oversettelser som er offentliggjort frivillig, med mindre selskapet godtgjør at tredjeperson kjente til den versjonen som er gjenstand for obligatorisk offentliggjøring.»

Foretaksregisterloven § 6-3 gir rett til frivillig å få registrert årsregnskap mv. på ethvert offisielt EØS-språk. Denne retten er begrenset til aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper. Det henvises i § 6-3 til direktiv 68/151/EØS og direktiv 2003/48/EU. Disse direktivene er erstattet av direktiv 2009/101/EU.

Foreløpig utgave

For børsnoterte selskaper er det egne plikter når det gjelder offentliggjøring av årsrapporten. Årsrapporten skal blant annet omfatte årsregnskapet, årsberetningen og revisjonsberetningen, jf. verdipapirhandelloven § 5-5 annet ledd. Det følger av verdipapirhandelloven § 5-5 første ledd at årsrapporten skal offentliggjøres senest fire måneder etter balansedagen, og at selskapet skal sørge for at årsrapporten forblir offentlig i minst fem år. Dokumentene skal være på norsk, med mindre det er gitt dispensasjon fra regnskapslovens krav til språk, jf. § 3-4 tredje ledd.

EØS-rett

I regnskapsdirektivet følger bestemmelser om offentliggjøring og innsending for årsregnskap mv. av artikkel 30. Denne har en parallell i artikkel 47 i fjerde direktiv og artikkel 38 i syvende direktiv. Artikkel 30 lyder:

> «1. Medlemsstatene skal sikre at foretakene offentliggjør, innen et rimelig tidsrom som ikke skal overstige 12 måneder etter balansedagen, det behørig godkjente årsregnskapet og årsberetningen, sammen med uttalelsen avgitt av revisoren eller revisjonsselskapet nevnt i artikkel 34, som fastsatt i den enkelte medlemsstats lovgivning i samsvar med kapittel 2 i direktiv 2009/101/EF.
>
> Medlemsstatene kan imidlertid unnta foretak fra plikten til å offentliggjøre årsberetningen når en kopi av hele eller deler av årsberetningen enkelt kan fås utlevert på forespørsel til en pris som ikke overstiger de tilknyttede administrative kostnader.

2. Medlemsstatene kan unnta et foretak nevnt i vedlegg II som samordningstiltakene fastsatt i dette direktiv får anvendelse på i henhold til artikkel 1 nr. 1 bokstav b) fra plikten til å offentliggjøre sitt finansregnskap i samsvar med artikkel 3 i direktiv 2009/101/EF, forutsatt at foretaket gjør finansregnskapet tilgjengelig for offentligheten på hovedkontoret, i følgende tilfeller:

a) alle deltakere med ubegrenset ansvar i det berørte foretak er foretak nevnt i vedlegg I som hører inn under lovgivningen til andre medlemsstater enn den medlemsstat hvis lovgivning det berørte foretak hører inn under, og ingen av disse foretakene offentliggjør det berørte foretaks finansregnskap sammen med sitt eget finansregnskap,

b) alle deltakere med ubegrenset ansvar i det berørte foretak er foretak som ikke hører inn under en medlemsstats lovgivning, men har en juridisk form som kan sammenlignes med de som er nevnt i direktiv 2009/101/EF.

Kopier av finansregnskapet skal utleveres på forespørsel. Prisen for en slik kopi må ikke overstige de tilknyttede administrative kostnader.

3. Nr. 1 skal få anvendelse på konsernregnskaper og konsoliderte årsberetninger.

Når foretaket som utarbeider konsernregnskapet er stiftet som en av foretakstypene oppført i vedlegg II og ikke er pålagt ved nasjonal lovgivning å offentliggjøre dokumentene nevnt i nr. 1 på samme måte som fastsatt i artikkel 3 i direktiv 2009/101/EF, skal det som et minimum gjøre disse dokumentene tilgjengelig for offentligheten på sitt hovedkontor og på forespørsel utlevere en kopi til en pris som ikke overstiger de tilknyttede administrative kostnader.»

Artikkel 30 nr. 1 sier at foretakene skal sende inn det fastsatte årsregnskapet og årsberetningen og den tilhørende revisjonsberetningen til et offentlig regnskapsregister innen 12 måneder etter balansedagen. Etter nr. 1 annet ledd er det en medlemsstatsopsjon som gjør at foretak kan unntas fra plikten til å innsende årsberetningen når en kopi av hele eller deler av årsberetningen kan fås utlevert på forespørsel til en pris som ikke overstiger de administrative kostnadene.

Foreløpig utgave

Artikkel 30 nr. 2 inneholder en medlemsstatsopsjon som gir adgang til å unnta ansvarlige selskaper og kommandittselskaper fra plikten til å innsende årsregnskap mv. til offentlig regnskapsregister. Dette unntaket gjelder bare hvis nærmere vilkår er oppfylt. For det første må deltakerne med ubegrenset ansvar i det ansvarlige selskapet eller kommandittselskapet være organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap som hører inn under lovgivningen i en EØS-stat. For det annet skal det ansvarlige selskapet eller kommandittselskapet ha årsregnskapet mv. tilgjengelig på sitt hovedkontor og utlevere det på forespørsel til en pris som ikke overstiger de administrative kostnadene. Unntaket fra innsendingsplikt gjelder også dersom deltakerne med ubegrenset ansvar er foretak som ikke er hjemmehørende i en EØS-stat, og de har en selskapsform som kan sammenlignes med aksjeselskap eller allmennaksjeselskap.

I artikkel 31 er det medlemstatsopsjoner som gir adgang til å unnta små foretak og mellomstore foretak fra visse plikter til offentliggjøring. Artikkelen lyder:

«1. Medlemsstatene kan unnta små foretak fra plikten til å offentliggjøre resultatregnskaper og årsberetninger.

2. Medlemsstatene kan tillate at mellomstore foretak offentliggjør

a) sammendrag av balansen som viser bare de poster i vedlegg III og IV som innledes med bokstaver og romertall, med særskilt angivelse i balansen eller i notene til

finansregnskapet av

i) C I post 3, C II post 1, 2, 3 og 4, C III post 1, 2, 3 og 4, D II post 2, 3 og 6 og D III post 1 og 2 under «eiendeler» og C, post 1, 2, 6, 7 og 9 under «egenkapital, andre reserver og forpliktelser» i vedlegg III,

ii) C I post 3, C II post 1, 2, 3 og 4, C III post 1, 2, 3 og 4, D II post 2, 3 og 6 og D III post 1 og 2, F post 1, 2, 6, 7 og 9 og I post 1, 2, 6, 7 og 9 i vedlegg IV,

iii) opplysningene som kreves som angitt i parentes i D II under «eiendeler» og C under «egenkapital, andre reserver og forpliktelser» i vedlegg III, samlet for alle berørte poster og særskilt for D II post 2 og 3 under «eiendeler» og C post 1, 2, 6, 7 og 9 under «egenkapital, andre reserver og forpliktelser»,

iv) opplysningene som kreves som angitt i parentes i D II i vedlegg IV, samlet for alle berørte poster og særskilt for D II post 2 og 3,

b) sammendrag av notene til finansregnskapet, uten de opplysninger som kreves i artikkel 17 nr. 1 bokstav f) og j).

Bestemmelsene i dette nummer skal ikke berøre artikkel 30 nr. 1 i den utstrekning nevnte artikkel gjelder resultatregnskapet, årsberetningen og uttalelsen fra revisoren eller revisjonsselskapet.»

Unntaket etter artikkel 31 nr. 1 gjelder plikt til offentliggjøring av resultatregnskap og årsberetning for små foretak. I artikkel 31 nr. 2 er det en medlemsstatsopsjon som gir adgang til å redusere omfanget av de opplysninger som skal offentliggjøres for mellomstore foretak. Dette gjelder offentliggjøring av balanse- og noteopplysninger. Det følger også av nr. 2 siste ledd at reduksjonen i plikt til offentliggjøring ikke berører den plikt det mellomstore foretaket har til å offentligjøre resultatregnskap, årsberetning og revisjonsberetning. En tilsvarende medlemsstatsopsjon fulgte av artikkel 47 nr. 3 i fjerde direktiv.

Direktivet inneholder også andre unntak fra plikten til offentliggjøring. Et unntak følger av artikkel 37 om offentliggjøring av årsregnskap mv. i datterforetak. Denne artikkelen lyder:

«Med forbehold for bestemmelsene i direktiv 2009/101/EF og 2012/30/EF skal medlemsstatene ikke være pålagt å anvende bestemmelsene i dette direktiv vedrørende innhold, revisjon og offentliggjøring av årsregnskaper og årsberetninger på foretak som hører inn under nasjonal lovgivning og som er datterforetak, dersom følgende vilkår er oppfylt:

1) morforetaket er underlagt en medlemsstats lovgivning,

2) alle aksjeeiere eller deltakere i datterforetaket har, for hvert regnskapsår der unntaket anvendes, erklært at de samtykker til unntaket fra denne forpliktelsen,

3) morforetaket har erklært at det garanterer for de forpliktelser som datterforetaket har inngått,

4) erklæringene nevnt i nr. 2 og 3 i denne artikkel er offentliggjort av datterforetaket etter de bestemmelser som er fastsatt i medlemsstatens lovgivning, i samsvar med artikkel 2 i direktiv 2009/101/EF,

5) datterforetaket inngår i konsernregnskapet som er utarbeidet av morforetaket i samsvar med dette direktiv,

6) det er gitt opplysning om unntaket i notene til konsernregnskapet utarbeidet av morforetaket, og

Foreløpig utgave

7) konsernregnskapet nevnt i nr. 5 i denne artikkel, den konsoliderte årsberetningen og revisjonsberetningen er offentliggjort for datterforetaket etter bestemmelsene fastsatt i medlemsstatens lovgivning, i samsvar med artikkel 2 i direktiv 2009/101/EF.»

Unntaket i artikkel 37 kan kun gjøres gjeldende dersom nærmere vilkår er oppfylt. Morforetaket skal være hjemmehørende i en EØS-stat, datterforetaket inngår i konsernregnskapet utarbeidet av morforetaket, det er gitt en erklæring fra alle aksjeeiere eller deltakere om at de samtykker til unntaket, og det er gitt en erklæring om at morforetaket garanterer for de forpliktelser som datterforetaket har. Begge de nevnte erklæringene må være innsendt til et offentlig regnskapsregister. I tillegg til disse vilkårene må det gis opplysning i note til konsernregnskapet om unntaket fra offentliggjøring, og konsernregnskapet, årsberetningen og revisjonsberetningen må være sendt inn til regnskapsregisteret i den EØS-stat som datterforetaket er hjemmehørende i. Artikkel 37 har en parallell bestemmelse i artikkel 57 i fjerde direktiv.

I artikkel 39 er det unntak fra krav om at morforetaket som utarbeider konsernregnskap, offentliggjør resultatregnskapet til årsregnskapet. Denne lyder:

«Medlemsstatene skal ikke være pålagt å anvende bestemmelsene i dette direktiv om revisjon og offentliggjøring av resultatregnskapet på foretak som hører inn under nasjonal lovgivning og som er morforetak, dersom følgende vilkår er oppfylt:

1) morforetaket utarbeider et konsernregnskap i samsvar med dette direktiv og inngår i dette konsernregnskapet,
2) det er gitt opplysninger om unntaket i notene til morforetakets årsregnskap,
3) det er gitt opplysninger om unntaket i notene til konsernregnskapet utarbeidet av morforetaket, og
4) morforetakets resultat beregnet i samsvar med dette direktiv er ført i morforetakets balanse.»

Foreløpig utgave

Unntaket i artikkel 39 kan kun gjøres gjeldende dersom nærmere vilkår er oppfylt. Morforetaket inngår i et konsernregnskap som det utarbeider i samsvar med direktivet, det er gitt opplysninger om unntaket fra offentliggjøring i note til morforetakets årsregnskap og konsernregnskap, og morforetakets resultat er angitt særskilt i balansen til dets årsregnskap. Et tilsvarende unntak som det etter artikkel 39 fulgte av artikkel 58 i fjerde direktiv.

Artikkel 38 gjelder en del tilfeller hvor ansvarlig selskap (ANS) eller kommandittselskap (KS) som er omfattet av direktivet, slipper å oppfylle direktivets krav om bl.a. offentliggjøring. Dette gjelder dersom medlemsstaten pålegger et aksjeselskap eller allmennaksjeselskap som er deltaker med ubegrenset ansvar i ANS / KS, å utarbeide årsregnskap mv. for dette, jf. artikkel 38 nr. 1. Det samme gjelder dersom en annen deltaker med ubegrenset ansvar i ANS / KS er underlagt lovgivningen i en EØS-stat, og denne deltakeren utarbeider årsregnskap mv. for ANS / KS eller konsoliderer ANS / KS i sitt konsernregnskap, jf. artikkel 38 nr. 2.

Etter artikkel 32 nr. 1 følger det at i de tilfeller hvor årsregnskapet mv. offentliggjøres i sin helhet, skal det gjengis i den form og med den tekst som forelå da revisjonsberetningen ble avgitt. Dersom årsregnskapet mv. ikke offentliggjøres i sin helhet, jf. artikkel 32 nr. 2, skal det opplyses om at det som offentliggjøres er et sammendrag, og det skal vises til regnskapsregisteret hvor årsregnskapet mv. er innsendt. Dersom disse dokumentene ikke ennå er innsendt, skal det opplyses om dette. I tillegg skal det da gis opplysninger om revisors konklusjon vedrørende årsregnskapet mv., samt revisors presiseringer og uttalelser om øvrige forhold.

Offentliggjøring av regnskap for filial av utenlandske foretak er regulert i ellevte direktiv 89/666/EU[41]. Det utenlandske foretakets regnskapsdokumenter skal offentliggjøres i den medlemsstaten hvor filialen er hjemmehørende, jf. artikkel 3. Det er forbud mot å kreve offentliggjøring av filialregnskapet, jf. artikkel 2 nr. 1 bokstav g sammenholdt med artikkel 3. Artikkel 7 til 10 gjelder filialer av foretak hjemmehørende i en tredjestat. Dette er ifølge artikkel 7 filialer opprettet i en medlemsstat av utenlandske foretak som ikke er underlagt en medlemsstats lovgivning (hjemmehørende utenfor EØS/EU), men som har en selskapsform som kan sammenlignes med aksjeselskap eller allmennaksjeselskap. I de tilfeller hvor det utenlandske foretaket (hjemmehørende utenfor EØS/EU) ikke utarbeider og offentliggjør et årsregnskap mv. i henhold til direktivet eller på lignende måte, kan medlemsstaten kreve offentliggjøring av filialregnskapet, jf. artikkel 9.

Offentliggjøring og innsendingsplikt i Sverige og Danmark

I Sverige er det på samme måte som etter gjeldende regnskapslov i Norge trukket et skille mellom plikt til offentliggjøring og plikt til innsending til sentralt regnskapsregister. I Sverige har alle regnskapspliktige plikt til å offentliggjøre årsregnskap mv. Dette følger av årsredovisningslagen kapittel 8 § 3, jf. bokföringslagen kapittel 6 § 2. De som har offentliggjøringsplikt, har ikke nødvendigvis plikt til å sende inn årsregnskap og konsernregnskap og revisjonsberetning til det sentrale regnskapsregisteret i Bolagsverket.

Aksjeselskaper har både offentliggjøringsplikt og innsendingsplikt. Aksjeselskaper skal sende inn årsregnskap mv. til Bolagsverket senest innen en måned etter at årsregnskap mv. er fastsatt av generalforsamlingen, jf. redovisningslagen kapittel 8 § 3 nr. 1. Deres maksimale innsendingsfrist etter balansedagen er dermed syv måneder. Ansvarlige selskaper (handelsbolag) som har en eller flere juridiske personer som deltakere, skal sende inn årsregnskap mv. til Bolagsverket innen seks måneder etter balansedagen, jf. § 3 nr. 3. Det samme gjelder for stiftelser (med visse unntak), jf. § 3 nr. 4. Økonomiske foreninger og øvrige foretak skal ha årsregnskap mv. tilgjengelig senest en måned etter at årsregnskap mv. er fastsatt. De samme bestemmelsene om innsending gjelder også for øvrige foretak med regnskapsplikt. Ansvarlig selskap eller kommanditselskap som ikke har juridiske personer som deltakere, har ikke innsendingsplikt med mindre Bolagsverket krever det. De vil derimot fortsatt ha plikt til å holde årsregnskap mv. tilgjengelig for de som ønsker innsyn.

Foreløpig utgave

Filial av utenlandske foretak kan utarbeide et forenklet regnskap basert på bokföringslagens regler (årsbokslut) hvis filialen er en del av et utenlandsk aksjeselskap eller et utenlandsk selskap tilsvarende et aksjeselskap, og dette selskapet er hjemmehørende i en EU-stat. De nærmere krav som gjelder for det forenklede regnskapet følger av bokföringslagen kapittel 6 § 4. Det er verken offentliggjøringsplikt eller innsendingsplikt for dette forenklede regnskapet. Det vil derimot være plikt for filialen til å sende inn årsregnskap mv. for det utenlandske foretaket som den er en del av.

Hvis filialen er en del av et utenlandsk foretak hjemmehørende i en EU-stat som ikke er et aksjeselskap eller lignende, vil filialen ha plikt til å utarbeide et årsregnskap mv. (ikke kun et forenklet regnskap). Det vil i så fall være plikt for filialen til både å sende inn filialens årsregnskap mv. og det utenlandske foretakets årsregnskap mv. Det samme gjelder hvis filialen er en del av et utenlandsk foretak som ikke er hjemmehørende i en EU-stat.

Det er derimot unntak for innsendingsplikt for årsregnskap mv. for det utenlandske foretaket hvis dette foretaket ikke har regnskapsplikt og innsendingsplikt i hjemstaten. Det må i så fall

[41] Dette direktivet ble siste gang oppdatert i 2012 og synes ikke å være oppdatert etter dette tidspunkt. Direktivet henviser til tidligere fjerde og syvende direktiv. Utvalget har valgt å tolke disse henvisningene som en henvisning til nytt regnskapsdirektiv 2013/34/EU.

gis opplysninger om dette skriftlig til Bolagsverket, fortrinnsvis fra det sentrale regnskapsregisteret i det utenlandske foretakets hjemland. Årsregnskap mv. for filialen og det utenlandske foretaket skal sendes inn senest tre måneder etter at det har blitt fastsatt.

Det er adgang etter bokföringslagen kapittel 3 å benytte avvikende regnskapsår med balansedag den siste dagen i hver kalendermåned. For hvert regnskapsår med avvikende balansedag er det en egen innsendingsplikt (egentlig gebyrfrist) som for aksjeselskaper er syv måneder etter balansedagen. For de fleste andre regnskapspliktige med innsendingsplikt er fristen seks måneder etter balansedagen. Det betyr at aksjeselskaper som har balansedag 31. desember x1 vil ha innsendingsfrist 31. juli x2. Det vil være 12 ulike innsendingsfrister hvor innsendingsfrist for den enkelte regnskapspliktige vil være bestemt av selskapsform og balansedag.

I Danmark har de regnskapspliktige innsendingsplikt til Erhvervsstyrelsen, jf. årsregnskabsloven § 138 første ledd. De regnskapspliktige er angitt i årsregnskabsloven § 3 første ledd. Regnskapspliktige i regnskapsklasse B (små foretak), C (mellomstore foretak) og D (store foretak) skal sende inn årsregnskap mv. til Erhvervsstyrelsen. Statlige aksjeselskaper og børsnoterte foretak skal uansett følge regnskapsreglene til klasse D store foretak. Årsregnskap mv. skal være sendt inn og mottatt av Erhvervsstyrelsen senest fem måneder etter balansedagen. For foretak i regnskapsklasse D er fristen fire måneder etter balansedagen. Erhvervsstyrelsen kan fravike denne fristen og fastsette en lengre frist for foretak i regnskapsklasse B og C hvis de sender inn årsregnskap mv. elektronisk. Det kan ikke gis andre dispensasjoner fra disse fristene. Årsregnskap mv. skal bestå av de deler som er obligatoriske for hver regnskapsklasse, herunder eventuell revisjonsberetning eller annen erklæring fra revisor. Det er visse unntak fra innsending for foretak som er under konkursbehandling, jf. §§ 140 og 141.

Filial av utenlandsk foretak har plikt til å sende inn årsregnskap mv. for det utenlandske foretaket. Den skal være mottatt av Erhvervsstyrelsen senest fem måneder etter balansedagen, jf. § 143. Det gis ikke dispensasjon fra denne fristen. Filialregnskapet skal ikke sendes inn. Det innsendte årsregnskap mv. skal sendes inn slik det ble utarbeidet og offentliggjort etter reglene i den staten hvor det utenlandske foretaket er hjemmehørende. Hvis det utenlandske foretaket er hjemmehørende i en stat utenfor EU/EØS og ikke har revisjonsplikt etter dette landets lovgivning, kan årsregnskapet sendes inn i ikke-revidert form. Hvis det utenlandske foretaket er et datterforetak, kan filialen på visse vilkår i stedet sende inn morforetakets konsernregnskap til Erhvervsstyrelsen, jf. § 144 første ledd. Det er blant annet et vilkår at morforetaket og datterforetaket er hjemmehørende i en EU/EØS-stat, og at konsernregnskapet hvor datterforetaket inngår i konsolidert form, er utarbeidet i samsvar med direktivet. Under gitte forutsetninger kan dette også gjelde når det utenlandske foretaket ikke er hjemmehørende i en EU/EØS-stat, jf. § 144 annet ledd.

Foretak som ikke har plikt til å utarbeide årsregnskap mv., skal sende inn en unntakserklæring til Erhvervsstyrelsen, jf. § 145. Her skal det fremkomme hvilke unntak som er benyttet, og at vilkårene for unntakene er oppfylt. Det skal sendes en slik unntakserklæring for hvert regnskapsår. Erklæringen skal være mottatt av Erhvervsstyrelsen innen fristen for innsending av årsregnskap mv.

Det er adgang etter årsregnskabsloven § 15 til å ha et regnskapsår som avviker fra kalenderåret. Regnskapsåret er tolv måneder, og det er ingen ytterligere krav om balansedag utover at regnskapsåret skal begynne og slutte på en bestemt dato. Innsendingsfristen vil være fem måneder etter balansedagen. For eksempel vil en regnskapspliktig med balansedag 15. mai x1 ha innsendingsfrist 15. oktober x1, mens en regnskapspliktig med balansedag 23.

Foreløpig utgave

november x1, vil ha en innsendingsfrist 23. april x2. Det er følgelig ikke et bestemt sett av innsendingsfrister som gjelder for de regnskapspliktige.

7.3 Forsinkelsesgebyr mv.

Gjeldende rett

Regnskapsloven inneholder bestemmelser om forsinkelsesgebyr ved sen eller mangelfull innsending av årsregnskap mv. i § 8-3 som lyder:

> «Dersom årsregnskap, årsberetning, revisjonsberetning eller oversendelsesbrev som skal sendes til Regnskapsregisteret, ikke er avsendt før 1. august i året etter regnskapsåret, eller dersom det etter denne fristen hefter mangler ved innsendte dokumenter som nevnt etter nærmere regler fastsatt av departementet, skal den regnskapspliktige betale forsinkelsesgebyr inntil innsendingsplikten er oppfylt eller mangler er rettet, men ikke for mer enn 26 uker. Er regnskapsåret avsluttet på en dato fra 1. januar til 30. juni, er fristen etter første punktum 1. februar. Forsinkelsesgebyr ved innsendingsplikt etter § 8-2 annet ledd påløper ikke før tidligst en måned etter at det utenlandske foretaket skal offentliggjøre årsregnskapet i henhold til reglene for dette i hjemstaten. Departementet kan i forskrift utsette fristene etter første og annet punktum med inntil en måned, og gi andre regler om forsinkelsesgebyr.
>
> Dersom påløpt forsinkelsesgebyr ikke betales innen tre uker etter påkrav fra Regnskapsregisteret, svarer den regnskapspliktiges styremedlemmer solidarisk for påløpt gebyr. Har ikke den regnskapspliktige styre, svarer deltakerne eller medlemmene og daglig leder solidarisk for gebyret. Solidarskyldners ansvar etter dette ledd er begrenset til gebyr påløpt fram til vedkommende fratrådte sitt verv.
>
> Regnskapsregisteret kan helt eller delvis ettergi forsinkelsesgebyret, dersom det blir gjort sannsynlig at innsendingsplikten ikke er overholdt som følge av forhold utenfor den regnskapspliktiges kontroll eller dersom særlige rimelighetsgrunner tilsier det. Regnskapsregisteret kan helt eller delvis frita personer fra solidaransvar etter annet ledd i samsvar med reglene for ettergivelse av gebyr.
>
> Ilagt gebyr er tvangsgrunnlag for utlegg. Ileggelse av forsinkelsesgebyr regnes ikke som et enkeltvedtak etter forvaltningsloven.»

Foreløpig utgave

Første ledd gir Regnskapsregisteret hjemmel for å ilegge den regnskapspliktige et forsinkelsesgebyr ved for sen innsending eller ved mangelfull innsending av årsregnskap, årsberetning, revisjonsberetning og/eller oversendelsesbrev. Forsinkelsesgebyrer beregnes fra 1. august etter regnskapsåret for regnskapspliktige som har et regnskapsår som følger kalenderåret. For regnskapspliktige som har et regnskapsår som avsluttes på en dato fra 1. januar til 30. juni, beregnes det forsinkelsesgebyr fra 1. februar påfølgende kalenderår. Fristen som utløser forsinkelsesgebyr, er ikke knyttet til innsendingsfristen, som er definert som en måned etter at årsregnskapet er fastsatt, men løper fra 1. august selv om årsregnskapet for eksempel skulle være fastsatt 15. mai. Ved elektronisk innsending har fristen for innsending vært utsatt med en måned. Ordningen med utsatt frist ved elektronisk innsending er nå avviklet, jf. regnskapsforskriften § 8-3-4 annet ledd. For utenlandsk foretak som driver virksomhet i Norge, påløper forsinkelsesgebyr ikke før tidligst en måned etter at det utenlandske foretaket skal offentliggjøre årsregnskapet i henhold til reglene i hjemstaten.

Det følger ikke direkte av regnskapsloven eller tilhørende forskrift noen bestemmelser om Regnskapsregisterets kontroll av innsendt årsregnskap mv. Regnskapsregisteret må imidlertid gjennomføre en kontroll av innsendt årsregnskap mv. for å kunne stadfeste om det hefter

mangler ved innsendte dokumenter, jf. § 8-3 første ledd første punktum. For eksempel vil den regnskapspliktige bli ilagt forsinkelsesgebyr dersom årsregnskap mv. ikke er innsendt til og godkjent av Regnskapsregisteret innen fristen for innsending, jf. § 8-3 første ledd om forsinkelsesgebyr. Etter aksjeloven og allmennaksjeloven § 16-15 skal tingretten ved kjennelse beslutte selskapet oppløst i de tilfeller hvor årsregnskap, årsberetning og revisjonsberetning ikke er innsendt innen seks måneder etter fristen for innsendelse, eller når Regnskapsregisteret ved fristens utløp ikke kan godkjenne innsendt materiale som årsregnskap, årsberetning og revisjonsberetning. Den kontrollen som Regnskapsregisteret utfører kan beskrives som en formalkontroll hvor Regnskapsregisteret kontrollerer at nødvendige dokumenter mv. foreligger ved innsendelse. Regnskapsregisteret har i e-post til utvalget av 11. desember 2015 gitt følgende beskrivelse av den kontrollen som det utfører av innsendt årsregnskap mv.:

> «Dagens kontroll er en formalkontroll som sjekker at alle dokumentene er vedlagt. Dette skjer på grunnlag av «overskrifter» i dokumentene. Signeringer av dokumentene sjekkes ikke. I noen grad kontrolleres innholdet i den forstand at f. eks konsernforholdet som oppgis, stemmer overens med opplysningene som fremgår av notene. At minstekrav til noter er oppfylt sjekkes ikke. Dette anses per i dag å ligge utenfor Regnskapsregisterets kompetanse. Det kontrolleres at årsregnskapet er vedlagt noter, og at alle noter det er henvist til, finnes i notesettet. (…)»

Departementet har etter § 8-3 første ledd en forskriftshjemmel til å gi regler om forsinkelsesgebyr, og slike regler er gitt i regnskapsforskriften § 8-3-1. Her følger det at størrelsen på forsinkelsesgebyret øker med det antall uker fristen for innsendelse er overskredet. Beregningen er basert på rettsgebyret, jf. rettsgebyrloven § 1 annet ledd. Rettsgebyret vedtas årlig i forbindelse med Stortingets budsjettvedtak og er per i dag kroner 1025. For de første åtte ukene gis det ett rettsgebyr pr. uke i forsinkelsesgebyr, dvs. kroner 1025 pr. uke, de neste ti ukene gis det to rettsgebyr pr. uke, dvs. kroner 2050 pr. uke, og de neste åtte ukene gis tre rettsgebyr pr. uke, dvs. kroner 3075 pr. uke. Gebyret ilegges for hele uker regnet fra gebyrfristen. Forsinkelsesgebyret kan ikke beregnes for mer enn 26 uker, jf. § 8-3 første ledd første punktum. Det betyr at maksimalt forsinkelsesgebyr utgjør kroner 53300.

Foreløpig utgave

Annet ledd inneholder bestemmelser om ansvaret for betaling av forsinkelsesgebyr. I utgangspunktet har den regnskapspliktige ansvar for forsinkelsesgebyret, jf. første ledd første punktum, men dersom påløpt forsinkelsesgebyr ikke betales innen tre uker etter påkrav fra Regnskapsregisteret, svarer den regnskapspliktiges styremedlemmer solidarisk for påløpt forsinkelsesgebyr. Dersom det ikke foreligger et styre, svarer deltakerne eller medlemmene og daglig leder solidarisk for forsinkelsesgebyret. Solidaransvaret for forsinkelsesgebyret gjelder imidlertid bare frem til styremedlemmet mv. fratrer. Begrunnelsen er at det kan være urimelig at ansvaret for forsinkelsesgebyret skal fortsette å løpe etter at vedkommende ikke lenger er i en reell posisjon til å kunne påse at innsendingsplikten blir oppfylt, jf. Ot.prp. nr. 39 (2004-2005) punkt 4.8.5. Regnskapsforskriften § 8-3-2 gir Regnskapsregisteret rett til å innhente opplysninger om de regnskapspliktiges styremedlemmer mv. fra Enhetsregisteret og Foretaksregisteret.

Etter tredje ledd første setning kan Regnskapsregisteret helt eller delvis ettergi forsinkelsesgebyret dersom det blir gjort sannsynlig at innsendingsplikten ikke er overholdt som følge av forhold utenfor den regnskapspliktiges kontroll, eller dersom særlige rimelighetsgrunner tilsier det. I Ot.prp. nr. 42 (1997-98) punkt 12.6.5 er det gitt en omtale av hva som menes med «særlige rimelighetsgrunner»:

> «Departementet mener at det bør være en snever adgang til å ettergi forsinkelsesgebyr. På den annen side bør reglene åpne for ettergivelse i tilfeller dette framstår som det klart

rimeligste f.eks. på grunn av en særlig vanskelig sosial eller økonomisk situasjon, selv om dette ikke kan anses som forhold utenfor den ansvarliges kontroll.»

Ut fra dette synes det klart at manglende kompetanse e.l. hos den regnskapspliktige ikke kan påberopes som grunn for ettergivelse av forsinkelsesgebyr. På samme måte kan den regnskapspliktige heller ikke legge ansvaret for manglende innsending av årsregnskap på regnskapsfører eller revisor. Det vedtak som Regnskapsregisteret treffer med hensyn til ettergivelse av forsinkelsesgebyr, kan påklages til Statens innkrevingssentral, jf. regnskapsforskriften § 8-3-3.

Etter tredje ledd annet punktum kan Regnskapsregisteret innvilge individuelle fritak fra det nevnte solidaransvaret. Det betyr imidlertid ikke at forsinkelsesgebyret ettergis. Ot.prp. nr. 39 (2004-2005) punkt 4.8.5 sier følgende om denne bestemmelsen:

> «Departementet mener i likhet med utvalget [Evalueringsutvalget] at Regnskapsregisteret bør ha en mulighet til å innvilge individuelle fritak fra styremedlemmenes solidaransvar for forsinkelsesgebyr. Evalueringen har avdekket et behov for slike individuelle fritak der særlige omstendigheter hos den aktuelle solidarskyldner tilsier at vedkommende ikke bør avkreves forsinkelsesgebyr; omstendigheter som ikke tilsier at gebyret som sådan blir ettergitt. Eksempelvis kan det tenkes at vedkommende er i en spesielt vanskelig situasjon på grunn av sykdom, sosiale eller økonomiske forhold. Individuelle fritak skal etter forslaget kunne gjøres i samsvar med reglene for ettergivelse av gebyr (dersom særlige rimelighetsgrunner tilsier det).»

Etter fjerde ledd følger det at ilagt gebyr er tvangsgrunnlag for utlegg. Ileggelse av forsinkelsesgebyr regnes ikke som et enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Denne beslutningen kan derfor ikke påklages. Derimot vil avslag på søknad om ettergivelse av forsinkelsesgebyr kunne påklages til Statens innkrevingssentral, jf. regnskapsforskriften § 8-3-3.

Regnskapsloven § 8-4 om innkreving av forsinkelsesgebyr lyder:

> «Krav som nevnt i § 8-3 innkreves av Statens innkrevingssentral med mindre departementet bestemmer annet.»

I regnskapsforskriften § 8-3-2 er det fastsatt at Statens innkrevingssentral skal forestå innkreving av forsinkelsesgebyr.

EØS-rett

I artikkel 33 i regnskapsdirektivet følger det bestemmelser om ansvar og forpliktelser når det gjelder utarbeidelse og offentliggjøring av årsregnskap mv. Denne artikkelen lyder:

> «Ansvar og forpliktelse med hensyn til utarbeiding og offentliggjøring av finansregnskapet og årsberetningen
>
> 1. Medlemsstatene skal sørge for at medlemmene av administrasjons-, ledelses- og kontrollorganene til et foretak, som handler innenfor rammen av den myndighet de er tillagt ved nasjonal lovgivning, har kollektivt ansvar for å sikre at
>
> a) årsregnskapet, årsberetningen og, når den framlegges for seg, erklæringen om foretaksstyring, og
>
> b) konsernregnskapet, den konsoliderte årsberetningen og, når den framlegges for seg, den konsoliderte erklæringen om foretaksstyring,
>
> utarbeides og offentliggjøres i samsvar med kravene i dette direktiv og eventuelt i samsvar med internasjonale regnskapsstandarder vedtatt i samsvar med

Foreløpig utgave

forordning (EF) nr. 1606/2002.

2. Medlemsstatene skal sørge for at deres lover og forskrifter om ansvar, i det minste overfor foretaket, får anvendelse på medlemmene av administrasjons-, ledelses- og kontrollorganene ved manglende overholdelse av forpliktelsene nevnt i nr. 1.»

Medlemsstatene har plikt til å sørge for at styret mv. handler innenfor den rammen av myndighet de er tillagt ved nasjonal lovgivning. Det følger også at styremedlemmene mv. har kollektivt ansvar for utarbeidelse og offentliggjøring av årsregnskap mv., jf. artikkel 33 nr. 1. Etter nr. 2 følger det en bestemmelse om ansvar og sanksjoner i de tilfeller hvor det er manglende etterlevelse av de forpliktelser som gjelder utarbeidelse og offentliggjøring av årsregnskap mv. Identiske bestemmelser som de som følger av artikkel 33, fantes i artikkel 50b og 50c i fjerde direktiv.

Sanksjoner ved brudd på regler om offentlighet følger også av artikkel 7 i direktiv 2009/101/EU. Medlemsstatene skal etter denne artikkelen fastsette passende sanksjoner for brudd på reglene om offentlighet for årsregnskapet mv.

Forsinkelsesgebyr mv. i Sverige og Danmark

Sverige har bestemmelser om forsinkelsesavgift ved for sen eller manglende innsending av årsregnskap mv. i redovisningslagen kapittel 8 §§ 5 til 11, som gjelder for aksjeselskaper. Et aksjeselskap som ikke har sendt inn årsregnskap mv. innen syv måneder etter balansedagen, skal betale en forsinkelsesavgift på 5 000 SEK. Hvis det ikke er sendt inn årsregnskap mv. innen to måneder etter at fristen for innsending er passert, skal det betales en ytterligere forsinkelsesavgift på 5 000 SEK. Hvis selskapet ikke har sendt inn årsregnskap mv. innen fire måneder etter at fristen for innsending er passert, skal det betales en tredje forsinkelsesavgift på 10 000 SEK. For allmennaksjeselskaper («publika aktiebolag») er forsinkelsesavgiftene det dobbelte av hva som er angitt over. Hvis årsregnskap mv. for et aksjeselskap ikke er innsendt innen 15 måneder etter balansedagen, er styremedlemmer og daglig leder solidarisk ansvarlig for de forpliktelsene som selskapet har pådratt seg, jf. kapittel 8 § 12. For andre regnskapspliktige med innsendingsplikt kan Bolagsverket bøtelegge for forsinket innsending av årsregnskap mv., jf. § 13.

Foreløpig utgave

Ved innsending av årsregnskap mv. gjør Bolagsverket en formalkontroll av det som er innsendt. Det gjøres en kontroll av at årsregnskap mv. er fullstendig, at de som skal signere årsregnskap mv. faktisk har signert, og at oversendelsesbrev («fastställelsesintyg») ligger vedlagt. Selve innsendingen skal skje pr. post. Det er anledning til å sende inn pr. e-post med ettersendelse pr. post. I redovisningslagen kapittel 8 § 3 a er det en forskriftsbestemmelse om elektronisk innsending av årsregnskap mv. Denne ser ikke ut til å være benyttet.

Ved manglende eller for sen innsendelse av årsregnskap mv. i Danmark sendes det et brev med et påkrav til foretakets ledelse om å sende inn årsregnskap mv., jf. årsregnskabsloven § 150 første ledd. I påkravbrevet gis en frist på åtte dager for innsendelse av årsregnskap mv., jf. annet ledd. Hvis årsregnskap mv. mottas innen utløpet av denne fristen, vil det ikke bli ilagt forsinkelsesavgift mv. I påkravbrevet anføres en frist på fire uker fra brevets datering, jf. tredje ledd. Hvis årsregnskap mv. ikke er mottatt innen denne fristen, kan Erhvervsstyrelsen anmode skifteretten om å tvangsoppløse foretaket. I de tilfeller dette gjelder et ansvarlig selskap, et kommanditselskap e.l., kan Erhvervsstyrelsen beslutte å slette foretaket fra styrelsens registre.

Hvis Erhvervsstyrelsen mottar årsregnskap mv. etter utløpet av fristen på åtte dager fra påkravbrevets datering, pålegger Erhvervsstyrelsen en forsinkelsesavgift på foretakets øverste ledelse, jf. årsregnskabsloven § 151 første ledd. Avgiften beregnes fra innsendingsfristen, jf. annet ledd. Avgiften utgjør for første påbegynte måned 500 DKK pr. styremedlem mv.

(«ledelsesmedlem»), i alt 2 000 DKK pr. styremedlem mv. for neste påbegynte måned og i alt 3 000 DKK pr. styremedlem mv. for tredje påbegynte måned. Avgiften kan maksimalt utgjøre 3 000 DKK pr styremedlem mv., jf. årsregnskabsloven § 151 tredje ledd. Styremedlem mv. kan i særlige tilfeller helt eller delvis fritas fra forsinkelsesavgift, jf. årsregnskabsloven § 152. Et forhold som kan gjøre at et styremedlem mv. blir fritatt for hele eller deler av forsinkelsesavgiften, er hvis vedkommende har vært arbeidsufør på grunn av sykdom i perioden opp mot innsendingsfristen.

Et aksjeselskap som har frist til å sende inn årsregnskap til Erhvervsstyrelsen 31. mai x1, vil få beregning av forsinkelsesavgift fra 1. juni x1. Hvis Erhvervsstyrelsen mottar årsregnskapet 29. juni x1, vil avgiften bli 500 DKK pr. styremedlem. Hvis årsregnskap mottas 1. august x1, vil derimot forsinkelsesavgiften blir 2000 DKK pr. styremedlem.

Ved innsending av årsregnskap mv. gjør Erhvervsstyrelsen en formalkontroll av det som er innsendt. Det gjøres også en stikkprøvekontroll av årsregnskaper mv. som er mottatt av ikke-børsnoterte foretak. Denne kontrollen går ut på å vurdere om det foreligger åpenbare overtredelser av bestemmelser i eller i henhold til årsregnskabsloven, bokføringsloven eller andre nærmere angitte lover, jf. årsregnskabsloven § 159. Hvis årsregnskap mv. er utarbeidet etter IFRS, skal Erhvervsstyrelsen ved stikkprøvekontroll undersøke om det er utarbeidet etter disse standardene. For børsnoterte foretak foretas denne kontrollen av Finanstilsynet, jf. § 159a.

Foreløpig utgave

7.4 Signering mv.

Gjeldende rett

Det følger av regnskapsloven § 3-5 første ledd at årsregnskapet og årsberetningen skal underskrives. Der den regnskapspliktige har styre, gjelder plikten til å underskrive «samtlige styremedlemmer». For regnskapspliktige som har daglig leder, skal daglig leder underskrive i tillegg til styre. Dersom den regnskapspliktige verken har styre eller daglig leder, «skal deltakerne eller medlemmene underskrive».

Videre følger det av annet ledd at dersom en som skal underskrive har «innvendinger mot årsregnskapet eller årsberetningen, skal vedkommende underskrive med påtegnet forbehold og gi nærmere redegjørelse i årsberetningen».

Endelig følger det av tredje ledd at underskrift på årsberetningen, eventuelt påtegnet forbehold, også anses å «omfatte redegjørelsen for foretaksstyring, opplysninger i redegjørelsen for samfunnsansvar og rapport om betaling til myndigheter mv., jf. § 3-3b, § 3-3c første ledd og § 3-3d, når det er henvist til slike redegjørelser eller slik rapport i årsberetningen».

Med «underskrives» menes i utgangspunktet en fysisk og skriftlig signatur, dvs. at elektronisk signatur i utgangspunktet ikke er tilstrekkelig.

I et høringsnotat om e-regelprosjektet datert 30. mars 2001 ble det uttalt om underskriftskravet i regnskapsloven § 3-5:

> «Bestemmelsen tolkes i dag slik at den stiller krav om fysisk og skriftlig underskrift. Bakgrunnen for dette er særlig hensynet til å sikre en sikker verifikasjon av underskriverne og markere grunnlaget for ansvar for et helt sentralt dokument for selskapet og regnskapsbrukerne. Det er også vesentlig at man sikrer dokumentets

integritet og «ikke-benekting» for underskriverne. I tillegg har kravet om underskrift også en varslingsfunksjon ved at underskriverne gjøres oppmerksom på konsekvensene av deres underskrift. Endelig har kravet om underskrift en symbolfunksjon ved at det underskrevne årsregnskap og årsberetning tradisjonelt har fremstår som spesielt tillitvekkende for andre parter.

Med mange underskrivere er det usikkert om elektroniske løsninger er mulig eller hensiktsmessig. Det vises for øvrig til Justisdepartementets høringsbrev 15.01.2001 side 63 og 64, og drøftelsen av aksjelovenes § 6-29 om skriftlig undertegnet styreprotokoll. Departementet legger her til grunn at «styreprotokollen bør føres på fysisk papir på grunn av tidsbestandighet». Det er videre vist til drøftelsen i høringsnotatet punkt 8.1.2.5.7 der det antas at «Man kan få problemer med å lese et elektronisk dokument etter 10-15 år». Etter regnskapsloven § 2-7 er oppbevaringen av årsregnskap og årsberetning begrenset til 10 år, og en tilsvarende vurdering er nærliggende for dokumentene etter § 3-5.»

Etter ovennevnte høringsbrev har vi fått signaturloven, som blant annet bestemmer at dersom «det i lov, forskrift eller på annen måte er oppstilt krav om underskrift for å få en bestemt rettsvirkning og disposisjonen kan gjennomføres elektronisk, oppfyller en kvalifisert elektronisk signatur alltid et slikt krav. En elektronisk signatur som ikke er kvalifisert, kan oppfylle et slikt krav» (§ 6). En kvalifisert elektronisk signatur er i § 3 nr. 3 definert som «en avansert elektronisk signatur som er basert på et kvalifisert sertifikat og fremstilt av et godkjent sikkert signaturfremstillingssystem».

EØS-rett

Regnskapsdirektivet inneholder ingen særskilte krav til signering. Direktivet har imidlertid bestemmelser om ansvar for regnskapsdokumenter i artikkel 33 som er gjengitt i punkt 7.3 ovenfor. Etter denne artikkelen skal medlemsstatene sørge for at «medlemmene av administrasjons-, ledelses- og kontrollorganene (…) har kollektivt ansvar for å sikre (…)» at årsregnskap, årsberetning og øvrige pliktige regnskapsdokumenter utarbeides og offentliggjøres i samsvar med direktivet. Bestemmelsen er også kommentert i punkt 3.6.4.

Foreløpig utgave

7.5 Utvalgets vurderinger

Offentlighet

Utvalgets forslag til bestemmelser om offentlighet for årsregnskapet, konsernregnskapet, årsberetningen, konsernberetningen og revisjonsberetningen er gitt i lovutkastet § 10-1. For å lette fremstilling i lovtekst og omtale har utvalget funnet det hensiktsmessig å bruke fellesbetegnelsen regnskapsdokumenter om disse. Slik utvalget uttrykker seg, omfatter regnskapsdokumenter ikke rapportering av betalinger til myndigheter, jf. gjeldende § 3-3d, ettersom mandatet eksplisitt sier at utvalget ikke skal vurdere denne bestemmelsen. Ordlyden i lovutkastet er således at regnskapsdokumenter er offentlige dokumenter.

Regnskapsplikten er begrunnet i de behov regnskapsbrukerne har for informasjon. For å sikre regnskapsbrukerne tilgang til regnskapsinformasjon er det nødvendig med regler om offentliggjøring. Utvalget har som utgangspunkt at det er en nær sammenheng mellom plikt til å utarbeide regnskapsdokumenter og plikt til å offentliggjøre dem. Siden utvalget har som utgangspunkt at plikten til offentliggjøring bør falle sammen med regnskapsplikten, foreslår utvalget ikke å benytte de medlemsstatsopsjonene i direktivet som unntar fra plikt til offentliggjøring, eller som reduserer omfanget av plikt til offentliggjøring, jf. artikkel 30, 31, 37 og 39. Utvalget foreslår heller ikke å ta inn artikkel 32 nr. 1 som en del av ny lovbestemmelse om offentlighet. Her følger det at regnskapsdokumenter skal offentliggjøres slik det ligger til grunn for revisors konklusjoner i revisjonsberetningen. Dette mener utvalget

er en selvfølge som ikke trenger å tas inn i lov. Utvalget ser det heller ikke som relevant å ta inn artikkel 32 nr. 2 i ny bestemmelse om offentliggjøring siden utvalget i delutredning I (NOU 2015: 10 punkt 10.5.3) ikke foreslår å åpne for at regnskapspliktige kan avgi et sammendratt finansregnskap, jf. artikkel 14 i regnskapsdirektivet. Medlemsstatsopsjonene i artikkel 38 som gjelder overføring av ansvar for utarbeidelse og innsending av regnskapsdokumenter i et ansvarlig selskap eller kommandittselskap til dets deltakere med ubegrenset ansvar, anses upraktiske for norske forhold, og er ikke foreslått benyttet.

Det følger av gjeldende § 8-1 første ledd at enhver har rett til innsyn i regnskapsdokumenter hos den regnskapspliktige eller hos Regnskapsregisteret. Retten til å kreve innsyn hos den regnskapspliktige ble foreslått tatt ut av Evalueringsutvalget 2002 (NOU 2003: 23 punkt 18.5.1), men forslaget ble ikke støttet av departementet (Ot.prp. nr. 39 (2004-2005) punkt 4.8.5). Utvalget mener at retten for regnskapsbrukerne til å kreve innsyn i regnskapsdokumenter hos den regnskapspliktige bør videreføres. Denne retten er viktig i de tilfeller hvor innsendingsplikten ikke er oppfylt på grunn av manglende eller for sen innsending. Den plikten den regnskapspliktige har til å holde regnskapsdokumenter offentlig tilgjengelig, kan ivaretas ved at den regnskapspliktige henviser til en nettside hvor dokumentene er allment tilgjengelig. Utvalget foreslår en justering av ordlyden i bestemmelsen som regulerer innsynsretten i gjeldende § 8-1 første ledd og tredje ledd. I tillegg foreslås det at bestemmelsen i gjeldende § 8-1 tredje ledd som gir den regnskapspliktige adgang til å avvise en begjæring om innsyn i de tilfeller hvor innsendingsretten er oppfylt, flyttes til første ledd i lovutkastet § 10-1.

Det er noe uklart hvor langt bakover i tid det kan kreves innsyn etter gjeldende bestemmelse. Gjelder innsynsretten helt tilbake til det år da foretaket ble stiftet eller er det en begrensning med hensyn til antall år? Alle regnskapspliktige har plikt til å oppbevare regnskapsdokumentene i minst fem år, jf. bokføringsloven § 13. En naturlig avgrensning i tid vil være det antall år den regnskapspliktige har plikt til å oppbevare regnskapsdokumentene etter bokføringsloven.

Utvalget foreslår å videreføre det materielle innholdet i gjeldende § 8-1 annet ledd som gir unntak fra fritak om offentliggjøring av filialregnskap for filial av utenlandsk foretak. Bakgrunnen for gjeldende bestemmelse er beskrevet i punkt 7.2. Utvalget har som utgangspunkt at alle regnskapspliktige bør offentliggjøre regnskapsdokumenter som de er pliktig til å utarbeide. På bakgrunn av dette foreslår utvalget at den adgangen som finnes i ellevte direktiv til å kreve offentliggjøring av filialregnskap i visse tilfeller, fortsatt bør utnyttes. For å gjøre bestemmelsen lettere tilgjengelig foreslås det en noe endret ordlyd som tydeliggjør de vilkår som må være til stede for at filialregnskapet ikke blir offentlig. Filialregnskapsplikten er ellers nærmere utredet i kapittel 10 i denne utredningen.

Utvalget har i punkt 3.6.5 foreslått at det skal være adgang til å publisere redegjørelse om foretaksstyring og annen og forklarende og beskrivende informasjon som separat dokument som det vises til i årsberetningen. For at denne adgangen til separat publisering skal ha mening, må det gis unntak fra innsendingsplikt for disse. Det vises til lovutkastet § 10-2.

Som i gjeldende bestemmelse har lovutkastet en hjemmel til å kunne angi nærmere regler om hvordan offentliggjøring skal skje, og til å kunne fastsette bestemmelser om betaling av gebyr mv. Det foreslås at hjemmelen til å fastsette nærmere regler for innsending overføres fra departementet til Regnskapsregisteret. Selve bestemmelsen flyttes til § 10-2 første ledd for på den måten å samle alle bestemmelser som gjelder innsending i en lovparagraf. De øvrige forskriftshjemler i gjeldende § 8-2 fjerde ledd videreføres ikke. Det foreslås at hjemmelen departementet har til å fastsette bestemmelser om betaling av gebyr ved begjæring av innsyn, videreføresi lovutkastet § 10-1 tredje ledd andre punktum.

Foreløpig utgave

Innsendingsplikt til Regnskapsregisteret

Utvalgets forslag til bestemmelse om innsendingsplikt fremgår av lovutkastet § 10-2. Bestemmelsen følger langt på vei strukturen i gjeldende § 8-2 første, annet og femte ledd, med visse endringer i begrepsbruk og henvisninger, samt materielle endringer som det redegjøres for i det følgende.

Etter gjeldende rett er innsendingsfristen senest en måned etter fastsetting av årsregnskapet mv., dvs. at absolutt siste frist for innsending vil være 31. juli for regnskapspliktige med regnskapsår som følger kalenderåret. Fra 2015 er det plikt til elektronisk innsending til Regnskapsregisteret med unntak av visse regnskapspliktige (indre selskaper og foretak som utarbeider årsregnskap og/eller konsernregnskap etter IFRS). Sett fra regnskapsbrukernes side er det ønskelig at informasjonen er tilgjengelig så tidlig som mulig. Sett fra den regnskapspliktiges side må det være tilstrekkelig tid etter balansedagen til å kunne ferdigstille og fastsette regnskapsdokumentene. Årsregnskap mv. må i all hovedsak være ferdig utarbeidet når selvangivelsen sendes inn til skattemyndighetene. Etter nåværende ordning er selvangivelsesfristen 31. mai. Dette tilsier at innsendingsfristen for et foretak som har kalenderåret som regnskapsår, bør kunne settes før 31. juli. En plikt til tidligere innsending vil kunne få sideeffekter ved at regnskapsdokumentene da må behandles tidligere i de ansvarlige organer. Fristen for avholdelse av generalforsamlingen etter aksjeloven § 5-5 første ledd og allmennaksjeloven § 5-6 første ledd er seks måneder etter balansedagen.

I Sverige er det en frist til å sende inn årsregnskap til Bolagsverket syv måneder etter balansedagen for aksjeselskaper. For ansvarlige selskaper er det en frist til å sende inn regnskapet seks måneder etter balansedagen. I Danmark er det frist til å sende inn årsregnskap til Ervervsstyrelsen fem måneder etter balansedagen. Etter artikkel 30 nr. 1 i regnskapsdirektivet kan innsendelsesfristen forlenges inntil 12 måneder etter balansedagen.

Innsendingsfristen må representere en avveining mellom hensynet til regnskapsbrukernes behov for nyttig og oppdatert informasjon og de regnskapspliktiges behov for tid til å kunne utarbeide, fastsette og sende inn årsregnskap mv. Ved å balansere disse to hensynene har utvalget kommet frem til at en hensiktsmessig frist er seks måneder etter balansedagen. Utvalget vil imidlertid understreke at det i den videre prosess med ny lov bør vurderes om det ikke skal fastsettes en enda tidligere frist enn denne. Den foreslåtte fristen på seks måneder vil gjelde alle regnskapspliktige. Det betyr at det ikke innføres noen differensiering av innsendingsfrist mellom regnskapspliktige slik tilfellet er i Sverige.

Innsendingsfristen foreslås ikke knyttet til tidspunktet for når regnskapsdokumentene er fastsatt. Dette kan ha den ulempen at regnskapsinformasjon i noen tilfeller gjøres tilgjengelig senere enn hva tilfellet er i dag. Utvalget har imidlertid det inntrykk at de regnskapspliktige i praksis venter med innsending til Regnskapsregisteret til gebyrfristen nærmer seg. Dette er et inntrykk som også i noen grad er bekreftet ved henvendelse til Regnskapsregisteret. Forslag til ny bestemmelse vil antakelig innebære at innsending i gjennomsnitt vil skje tidligere enn hva tilfellet er i dag.

Utvalget foreslår videre at gebyrfristen skal falle sammen med innsendingsfristen. Dette synes å være reguleringen i Sverige og Danmark (se omtale i punkt 7.3 over). Etter gjeldende regulering er innsendingsfristen en måned etter at årsregnskapet er fastsatt, mens gebyrfristen først begynner å løpe syv måneder etter balansedagen. Siden Regnskapsregisteret først sanksjonerer mot den regnskapspliktige syv måneder etter balansedagen, vil i praksis innsendingsfristen bli gebyrfristen selv i de tilfeller hvor regnskapsdokumentene er fastsatt mer enn en måned før tidspunktet for gebyrfristen.

Foreløpig utgave

Sammenholdt med utvalgets forslag om at den regnskapspliktige kan velge balansedag siste dag i årets 12 kalendermåneder (se kapittel 4 om regnskapsåret), vil dette resultere i 12 ulike innsendingsfrister. Dette medfører at alle regnskapspliktige, uavhengig av om de benytter avvikende regnskapsår eller ikke, må forholde seg til den samme innsendingsfristen på seks måneder etter balansedagen. Den forsinkelse som regnskapsbrukerne nå opplever med hensyn til innsending av regnskapsdokumenter for regnskapspliktige med avvikende regnskapsår, blir da den samme som for de som har kalenderår som regnskapsår. Hvis det legges til grunn at større adgang til avvikende regnskapsår faktisk fører til at flere regnskapspliktige benytter seg av denne adgangen, vil flere innleveringsfrister og gebyrfrister også kunne fordele arbeidsbelastningen til Regnskapsregisteret ved at en større del av kontroll-, registerings- og gebyrarbeidet blir fordelt utover i året. En forutsetning for at adgangen til avvikende regnskapsår skal være håndterlig for Regnskapsregisteret er imidlertid at Regnskapsregisteret får vite om den regnskapspliktiges regnskapsår. Dette er utdypet i notat fra Regnskapsregisteret til utvalget 20. november 2015 som er gjengitt i denne utredningen punkt 4.7 ovenfor. Utvalget foreslår dette løst ved at den regnskapspliktige har plikt til å sende inn melding til Regnskapsregisteret ved endring av regnskapsåret, jf. omtale i kapittel 4. Det foreslås at meldingen sendes innen utgangen av regnskapsåret før det regnskapsår som ønskes endret. Ved endring av regnskapsåret med virkning for et påbegynt regnskapsår må det sendes søknad til Regnskapsregisteret. Denne søknaden må være innvilget av Regnskapsregisteret innen utgangen av det regnskapsår som søkes endret (se kapittel 4 om regnskapsåret og lovutkastet § 2-4). Det vil følgelig ikke være tilstrekkelig at søknaden er sendt inn til Regnskapsregisteret innen utgangen av regnskapsåret. Regnskapsregisteret har antydet i notat sendt utvalget 2. mars 2016 at en løsning med meldeplikt og søknadsplikt vil være håndterlig (se vedlegg 4.1).

I Ot.prp. nr. 42 (1997-1998) punkt 12.6.5 ble det lagt vekt på at en gebyrfrist som sammenfaller med innsendingsfristen, skaper utfordringer ved at gebyrfristen da vil variere fra en regnskapspliktig til en annen. Dette argumentet ble gjentatt i Ot.prp. nr. 39 (2004-2005) punkt 4.8.5 når det gjaldt gebyrfrist for regnskapspliktige med avvikende regnskapsår. Dette synes ikke lenger å være en sentral problemstilling hvis innsendings- og gebyrfrist fastsettes med utgangspunkt i balansedagen, og det innføres en plikt for den regnskapspliktige til å sende melding til Regnskapsregisteret ved endring av regnskapsår.

Regnskapsregisteret har uttalt at det har problemer med å håndtere 12 gebyrfrister i nåværende saksbehandlingssystem (se vedlegg 4.1). Det er i møte med Regnskapsregisteret skissert to mulige alternativer: alternativ a) å tilpasse nåværende saksbehandlingssystem slik at det kan håndtere 12 gebyrfrister eller alternativ b) å utsette ikrafttredelsen av bestemmelsen om gebyrfrister til nytt saksbehandlingssystem er implementert. Et saksbehandlingssystem vil ifølge Regnskapsregisteret tidligst bli implementert i 2021. Regnskapsregisteret ble anmodet av utvalget å gi en vurdering av overnevnte alternativ a) og alternativ b). I notat sendt utvalget 2. mars 2016 uttaler Regnskapsregisteret, som er gjengitt i sin helhet i vedlegg 4.1 til kapittel 4, at alternativ b) er den beste løsningen, ettersom alternativ a) vil forutsette en ombygging med usikkert resultat av et eksisterende saksbehandlingssystem som uansett skal skiftes ut.

Det følger av uttalelsen fra Regnskapsregisteret at håndtering av 12 gebyrfrister er vanskelig med nåværende saksbehandlingssystem. Videre er det ressurskrevende å oppdatere nåværende saksbehandlingssystem slik at det kan håndterer 12 gebyrfrister. Sammenholdt med det faktum at Brønnøysundregistrene er i en prosess hvor det skal implementeres nytt saksbehandlingssystem innen relativt kort tid, vil det etter utvalgets mening være mest hensiktsmessig å utsette ikrafttredelsen av bestemmelsen om gebyrfrister. En overgangsløsning kan være å videreføre to gebyrfrister (en ordinær frist og en for avvikende regnskapsår) til det er implementert et nytt saksbehandlingssystem i Brønnøysundregistrene.

Foreløpig utgave

Det tilligger ikke utvalget å gi råd om bevilgninger til Regnskapsregisteret. Utvalget vil likevel påpeke at en friere adgang til å velge sitt regnskapsår, jf. forslaget i kapittel 4, er en viktig liberalisering for å gi norsk næringsliv gode rammebetingelser. Utvalget tilrår ikke at denne liberaliseringen utsettes fordi Regnskapsregisteret per i dag ikke er i stand til følge dette opp på beste måte. Samtidig er det viktig at offentlige administrative ordninger har en fornuftig utforming i forhold til den måten næringslivet reguleres på, og det er viktig at de virker effektivt i forhold til andre offentlige hensyn, som skattekontroll og utarbeiding av nasjonal statistikk. Dette tilsier at arbeidet med å sette Regnskapsregisteret i stand til å følge opp ny regulering på en passende måte, får den nødvendige støtte og oppmerksomhet av overordnet myndighet.

Utvalget foreslår i punkt 3.6.5 å gi de regnskapspliktige adgang til å publisere redegjørelse om foretaksstyring og annen forklarende og beskrivende informasjon på foretakets nettside, såfremt det henvises til denne i foretakets årsberetning. Dette følger av medlemsstatsopsjoner i artikkel 20 nr. 2 for redegjørelse om foretaksstyring og artikkel 19a nr. 4 for ikke-finansiell redegjørelse. Hvis de regnskapspliktige velger å publisere disse redegjørelsene på egen nettside og det er gitt en tilstrekkelig henvisning til denne i årsberetningen, vil det ikke være plikt til å sende disse redegjørelsene inn til Regnskapsregisteret. Årsberetningen hvor henvisningen finnes vil derimot fortsatt omfattes av innsendingsplikten. Fritak fra innsendingsplikt for disse redegjørelsene gitt nærmere vilkår følger av lovutkastet § 10-2 annet ledd.

Regnskapsregisterets kontroll mv.

Regnskapsregisteret må foreta en kontroll av innsendt årsregnskap mv. for å kunne vurdere om innsendingsplikten er oppfylt. Under gjeldende rett følger den hjemmelen Regnskapsregisteret har til å utføre en slik kontroll indirekte av bestemmelsen om forsinkelsesgebyr, jf. gjeldende § 8-3 første ledd første punktum. Hjemmelen er ikke klar med hensyn til den rekkevidden og det innholdet denne kontrollen skal ha. Den kontrollen som Regnskapsregisteret utfører, er en formalkontroll hvor det kontrolleres om pliktige regnskapsdokumenter er innsendt. Ifølge Regnskapsregisteret gjøres dette ved en gjennomgang av overskrifter, og det gjennomføres ikke kontroll av om regnskapsdokumentene er signert eller om minstekrav til noter er oppfylt. Regnskapsregisteret kan i liten grad avvise registrering av regnskapsdokumenter som inneholder logiske og/eller formelle feil. Utvalget er imidlertid kjent med at registrering av regnskapsdokumenter har blitt avvist som følge av mangler som utvalget oppfatter å være av innholdsmessig og i noen grad også bagatellmessig karakter (vedlegg 7.1). Regnskapsregisteret har fått anledning til å kommentere de tilfeller av nektet av registering som er tatt inn i vedlegg 7.1. Av kommentaren fra Regnskapsregisteret (vedlegg 7.2) følger det at flere av disse representerer relativt vanlige nektinger. Det følger også at Regnskapsregisteret ikke vurderer «hvorvidt en mangel er «liten» eller «stor». Kontrollen bærer derfor i liten grad preg av skjønnsmessig vurdering, utover det som er naturlig ved vurdering av om kopi-/trykkvalitet er god nok for videredistribusjon mv.» Utvalgets syn er at disse tilfellene er eksempler på innholdskontroll som går ut over den formalkontrollen som Regnskapsregisteret skal utføre. Utvalget ønsker også å påpeke at de mangler som har vært påvist og som har dannet grunnlag for nektet registrering, i en del tilfeller synes å være av bagatellmessig karakter.

Generelt vil den kontrollen som Regnskapsregisteret utfører være viktigere i de tilfeller hvor regnskapsdokumenter ikke er revidert av revisor enn i de tilfeller hvor de er det. Utvalget har derfor drøftet om det burde være en differensiering av den kontrollen som Regnskapsregisteret utfører av innsendte regnskapsdokumenter avhengig av om disse er revidert eller ikke. For eksempel kan en tenke en løsning hvor Regnskapsregisterets kontroll er mer omfattende i de tilfeller hvor regnskapsdokumenter er gjenstand for frivillig eller

Foreløpig utgave

pliktig revisjon, og mindre omfattende i de tilfeller hvor regnskapsdokumenter ikke er gjenstand for revisjon. For at differensiering av kontroll skal være hensiktsmessig, måtte revisors plikter utvides til også å gjelde kontrollen av selve innsendingen av regnskapsdokumenter til Regnskapsregisteret. En differensiert kontroll ville også i noen grad utvide de plikter Regnskapsregisteret har til å gjennomføre kontroll i de tilfeller hvor regnskapsdokumenter ikke er revidert. I notat av 2. mars 2016, som er gjengitt i sin helhet i vedlegg 4.1 til kapittel 4, uttaler Regnskapsregisteret at en differensiering av kontrollen basert på om årsregnskapet er revidert eller ikke, vil tillegge Regnskapsregisteret et ansvar for innholdet, noe som anses som svært uheldig. Regnskapsregisteret uttaler videre i notatet at en differensiering av kontrollen med innsendte regnskapsdokumenter kan føre til mer manuell kontroll, noe som Regnskapsregisteret anser å være uforenlig med et ønske om forenkling og mer automatiserte kontroller. Utvalget har kommet til at en differensiert kontroll ikke er hensiktsmessig. Dette begrunnes dels i at utvalget ikke ønsker å utvide revisors plikter og ansvar i forhold til selve innsendingen av regnskapsdokumenter, og dels i de forhold som er påpekt av Regnskapsregisteret.

Den kontrollen som Regnskapsregisteret gjør, bør være begrenset til en formalkontroll hvor det kontrolleres at alle pliktige regnskapsdokumenter er innsendt. En utvidet kontroll av innholdet i regnskapsdokumentene er noe som bør ligge hos eventuell revisor og ikke Regnskapsregisteret. Det at Regnskapsregisterets kontroll begrenses til en formalkontroll, er ikke til hinder for at Regnskapsregisteret kan påpeke innholdsmessige mangler ved innsendte regnskapsdokumenter hvis dette oppdages i forbindelse med formalkontrollen. Etter det utvalget har fått opplyst i møte med Regnskapsregisteret, påpekes slike innholdsmessige mangler overfor den regnskapspliktige når de oppdages, uten at dette medfører at dokumentene nektes registrering.

Utvalget ser det som hensiktsmessig å angi en tydeligere hjemmel for den kontrollen som Regnskapsregisteret skal utføre. Dette gjøres ved å ta inn en egen bestemmelse som sier at Regnskapsregisteret skal avvise regnskapsdokumenter dersom det hefter mangler ved dem ved innsendelse. Det foreslås å samle bestemmelser som gjelder Regnskapsregisteret i en egen lovparagraf. Se lovutkastet § 10-3.

Foreløpig utgave

Forsinkelsesgebyr mv.

I gjeldende § 8-3 er det gitt bestemmelser om forsinkelsesgebyr. Hensikten med regler om forsinkelsesgebyr er å sørge for at de regnskapspliktige overholder innsendingsplikten. Det synes lite hensiktsmessig å ha regler om innsendingsplikt dersom det ikke foreligger sanksjonsmuligheter ved manglende overholdes av innsendingsplikten. Samtidig vil det i visse situasjoner være rimelig, helt eller delvis, å ettergi påløpt forsinkelsesgebyr eller frita personer fra solidaransvar for påløpt forsinkelsesgebyr. Utvalget foreslår i hovedsak å videreføre bestemmelsen om forsinkelsesgebyr slik den følger av gjeldende § 8-3. Denne bestemmelsen synes å ivareta det behov Regnskapsregisteret har for å gi sanksjoner ved for sen eller mangelfull innsending av regnskapsdokumenter og de tilfeller hvor det kan være behov for å ettergi påløpt forsinkelsesgebyr eller å frita personer fra solidaransvar når det gjelder påløpt forsinkelsesgebyr. Bestemmelsen synes også å ivareta de føringer som ligger i direktivene når det gjelder ansvar og sanksjoner ved mangelfull oppfyllelse av plikt til offentliggjøring og innsending av regnskapsdokumenter.

Som omtalt tidligere faller ikke gebyrfristen sammen med innsendingsfristen. Dette er uheldig siden regnskapspliktige da kan utsette innsending til Regnskapsregisteret i de tilfeller hvor fastsetting skjer tidligere enn en måned før gebyrfristen uten at dette får konsekvenser for den regnskapspliktige. Det er foreslått at gebyrfristen skal sammenfalle med innsendingsfristen.

Ved endring av regnskapsår er det foreslått en meldeplikt for den regnskapspliktige (se kapittel 4 om regnskapsåret).

Forsinkelsesgebyret bestemmes av det antall uker som har gått siden gebyrfristen ble passert og størrelsen på rettsgebyret. Av gjeldende regnskapslov følger det at forsinkelsesgebyret løper over 26 uker. Tidsperioden på 26 uker faller sammen med den fristen som gjelder for tvangsavvikling ved forsinket og/eller manglende innsendelse av regnskapsdokumenter for aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper, jf. aksjeloven § 16-15 første ledd nr. 4 og allmennaksjeloven § 16-15 første ledd nr. 5. Etter disse bestemmelsene følger det at tingretten ved kjennelse kan beslutte selskapet oppløst i de tilfeller hvor regnskapsdokumenter ikke er innsendt seks måneder etter fristen for innsendelse, eller Regnskapsregisteret ved fristens utløp ikke kan godkjenne innsendt materiale som regnskapsdokumenter. Hvis tidsperioden som forsinkelsesgebyret løper over, er kortere enn 26 uker, vil dette svekke de insentiver som den regnskapspliktige har til å sende inn regnskapsdokumenter før tidspunkt for tvangsavvikling. På bakgrunn av dette foreslår utvalget å videreføre gjeldende bestemmelse som sier at forsinkelsesgebyret løper over maksimalt 26 uker.

Forsinkelsesgebyrets størrelse er knyttet til størrelsen på rettsgebyr. Rettsgebyret ble med virkning fra 1.1.2016 økt fra kr 860 til kr 1025. Dette medførte at maksimalt forsinkelsesgebyr økte fra kr 44 720 til kr 53 300. Maksimalt forsinkelsesgebyr er høyt sammenlignet med maksimale forsinkelsesgebyrer i Sverige og Danmark. I Sverige er maksimalt forsinkelsesgebyr for aksjeselskap 20 000 SEK og for allmennaksjeselskap 40 000 SEK. I Danmark blir forsinkelsesgebyret fastsatt for det enkelte styremedlem. Maksimalt gebyr er 3000 DKK per styremedlem. Hvis foretaket har for eksempel 10 styremedlemmer, gir dette et maksimalt forsinkelsesgebyr på 30 000 DKK. Forsinkelsesgebyret er ikke basert på et rettsgebyr slik det er i Norge. Rettsgebyret er et grunngebyr for beregning av betaling for visse tjenester i offentlig virksomhet og er ikke nødvendigvis et egnet grunnlag for beregning av forsinkelsesgebyr ved forsinket og/eller mangelfull innsending av regnskapsdokumenter. Utvalget mener at størrelsen på forsinkelsesgebyret er noe uforholdsmessig sett i forhold til Sverige og Danmark og sett i forhold til den forseelsen som blir begått ved manglende overholdelse av innsendingsplikten, men anser ikke at misforholdet er så stort at en vil foreslå en endring.

Foreløpig utgave

I Sverige er forsinkelsesgebyret i noen grad differensiert mellom aksjeselskap, allmennaksjeselskap og andre foretak. Et allmennaksjeselskap vil for eksempel bli avkrevd det dobbelte av forsinkelsesgebyret til et aksjeselskap. I notat sendt utvalget 2. mars 2016 uttaler Regnskapsregisteret at et differensiert forsinkelsesgebyr vil medføre «store tekniske utfordringer og manuelle oppfølginger som igjen vil medføre store kostnader og større ressursbehov». Utvalget foreslår ikke å differensiere forsinkelsesgebyret etter selskapsform eller størrelse.

Etter gjeldende lovbestemmelse svarer den regnskapspliktiges styremedlemmer solidarisk for påløpt forsinkelsesgebyr. Hvis den regnskapspliktige ikke har styre, svarer deltakerne eller medlemmene og daglig leder solidarisk for forsinkelsesgebyret. Det følger av regnskapsdirektivet at styret har et kollektivt ansvar for at regnskapsdokumenter utarbeides og offentliggjøres, jf. artikkel 33 nr. 1. Etter artikkel 33 nr. 2 følger det at de lover og forskrifter om ansvar, i det minste overfor foretaket, får anvendelse overfor styret ved manglende overholdelse av plikten til å utarbeide og offentliggjøre regnskapsdokumenter. Solidaransvaret vil derfor i noen grad følge av regnskapsdirektivet. Utvalget forslår å videreføre gjeldende bestemmelse om solidaransvar for forsinkelsesgebyr.

Det foreslås at nærmere regler om forsinkelsesgebyr følger av forskrift. Hjemmelen til å kunne gi regler som utsetter fristen for innsending med inntil en måned foreslås ikke

videreført. Utvalgets forslag til bestemmelse om forsinkelsesgebyr mv. følger av lovutkastet § 10-4. Lovbestemmelsen om innkreving av forsinkelsesgebyr i gjeldende § 8-4 foreslås videreført i ny § 10-5.

Signering mv.

Utvalget fremmer ikke forslag om å endre gjeldende § 3-5. Etter utvalgets syn har imidlertid tilgjengeligheten til brukervennlige e-signaturløsninger for bruk i næringslivet endret seg sammenlignet med det som var tilfelle da høringsnotatet om e-regelprosjektet ble utarbeidet i 2001. Kjennskapen til og kunnskapen om elektroniske løsninger som et alternativ er langt større i dag, og utvalget ser få betenkeligheter med å innta en bestemmelse som åpner opp for elektronisk signatur. Bestemmelsen bør utformes slik at elektronisk signatur er en mulighet, men uten at bestemmelsen er knyttet opp mot bestemte tekniske løsninger eller lignende.

Utover dette vil utvalget påpeke to forhold:

For det første bygger gjeldende formulering på den forutsetning at en regnskapspliktig som har en daglig leder, også alltid har et styre. Dette vil være riktig for mange selskapsformer, men ikke for filialer hvor mange av disse har en daglig leder, men ikke et separat filialstyre (selv om de kan ha det). Etter utvalgets syn bør det ikke kreves at styret i hovedforetaket underskriver filialregnskapet. Har ikke filialen særskilt styre, bør filialens daglige leder kunne undertegne.

For det andre tolkes gjeldende bestemmelse slik at kravet om undertegning av samtlige styremedlemmer gjelder absolutt. Dette kan skape problemer for enkelte regnskapspliktige dersom et styremedlem for eksempel blir alvorlig syk eller fratrer rett før regnskapet skal avlegges. Det kan også tenkes tilfeller hvor det er konflikter i styret, og ett medlem som et ledd i konflikten nekter å undertegne regnskapet. Selv om utgangspunktet selvsagt må være at samtlige medlemmer skal undertegne, er det utvalgets syn at kravet til undertegning ikke skal tolkes så strengt som etter gjeldende lov. Dersom det er umulig eller sterkt urimelig å kreve at samtlige styremedlemmer skal undertegne, må lovens krav anses oppfylt selv om ett medlem ikke undertegner. Utvalget mener ikke med dette å gjøre noe unntak fra reglene om når styret er beslutningsdyktig mv.

For øvrig er gjeldende § 3-5 tredje ledd flyttet til kapittel 9.

Foreløpig utgave

Vedlegg til kapittel 7: Eksempler på nektet registrering av regnskapsdokumenter

Eksempel 1

Nektet årsregnskap for regnskapsåret 2014

Årsregnskapet tilfredsstiller ikke kravene i regnskapsloven § 8-2, jf. § 3-2. Nytt komplett årsregnskap må sendes samlet.

Du må rette følgende før ny innsending:

Det innsendte årsregnskapet har for kort regnskapsperiode. Årsregnskapet skal følge kalenderåret, jf. regnskapsloven § 1-7.

Eksempel 2

Nektet årsregnskap for regnskapsåret 2014

Årsregnskapet tilfredsstiller ikke kravene i regnskapsloven § 8-2, jf. § 3-2. Nytt komplett årsregnskap må sendes inn samlet.

Du må rette følgende før ny innsending:

I vedleggsskjemaet til selskapsregnskapet er det henvist til note 3. Denne er ikke vedlagt.

Foreløpig utgave

Eksempel 3

Nektet årsregnskap for regnskapsåret 2014

Årsregnskapet tilfredsstiller ikke kravene i regnskapsloven § 8-2, jf. § 3-2. Nytt komplett årsregnskap må sendes inn samlet.

Du må rette følgende før ny innsending:

I vedleggsskjemaet til selskapsregnskapet er det henvist til note 4. Denne er ikke vedlagt.

Eksempel 4

Nektet årsregnskap for regnskapsåret 2013

Årsregnskapet tilfredsstiller ikke kravene i regnskapsloven § 8-2, jf. § 3-2. Nytt komplett årsregnskap må sendes inn samlet.

Dere må rette følgende før ny innsending:

Det skal være samsvar mellom oppgitte opplysninger i hovedskjemaet og i årsregnskapet. Av årsregnskapet framgår det at enheten har investering i datterselskap og er derfor per definisjon morselskap. Før ny innsending må det i hovedskjema krysses av for ja i feltet «Morselskap i konsern».

Vedlegg til kapittel 7: Regnskapsregisterets kommentar til eksempler på nektet registrering av regnskapsdokumenter

Regnskapslovutvalget ba om å få en kommentar fra Regnskapsregisteret på de fire eksemplene på nektet registrering i vedlegg 7.1. Regnskapslovutvalget mottok e-post fra Regnskapsregisteret 17. juni 2016. Denne lyder:

«Under finner du våre kommentarer.

«XXXXXXXXX [Eksempel 1] – Regnskapsregisteret hevder at regnskapsperioden er for kort, årsregnskapet er 12 mnd og det er også angitt i følgesskjemaet (fremgår av kvitteringen for innsendt årsregnskap). Resultatregnskapet for 2013 viste bare null, fordi det ikke var noen aktivitet i selskapet, kan hende det var dette som medførte nektet godkjent regnskap. Jeg husker ikke hvordan saken ble løst, men regnskapet ble godkjent (uten endringer).»

Her må det ha oppstått en misforståelse. Årsregnskapet for 2014 ble nektet på grunn av for kort periode (01.02.2014-31.12.2014). Dette forholdet ble rettet ved ny innsendelse. (Første gangs innsendelse av 2013 regnskapet ble godkjent)

De øvrige sakene er relativt vanlige nektinger. Regnskapsregisteret nekter årsregnskapet dersom det er henvist til en note i resultat eller balanse og denne ikke finnes i notesettet som er innsendt.

Vi nekter også årsregnskapet hvis det ikke er samsvar mellom konsernforholdet som oppgis i hovedskjema (Regnskapsregisterets skjema i Altinn) og det som fremgår av årsregnskapet. Dette gjelder kun i de tilfeller det er oppgitt en eierandel i prosent eller brøk, samt i de tilfeller der det ikke fremgår av balansen at det finnes investeringer, og det er oppgitt at enheten er mor i konsern.

På generelt grunnlag vil vi presisere at det ikke vurderes hvorvidt en mangel er «liten» eller «stor». Kontrollen bærer derfor i liten grad preg av skjønnsmessig vurdering, utover det som er naturlig ved vurdering av om kopi-/trykkvalitet er god nok for videredistribuering mv. Vi viser for øvrig til vår beskrivelse av saksbehandlingen i brev av 15.5.2015.»

Foreløpig utgave

8 Regnskapslovens bestemmelser om forordningen om bruk av internasjonale regnskapsstandarder mv.

8.1 Innledning

I 2002 vedtok EU at børsnoterte foretak fra og med 2005 skulle anvende IFRS i konsernregnskapet. Børsnoterte foretak omfatter både foretak med børsnoterte egenkapitalinstrumenter (aksjer, grunnfondsbevis) og foretak med børsnoterte gjeldsinstrumenter (obligasjoner, sertifikater). EU-kravet ble vedtatt som en forordning (forordning nr. 1606/2002 om anvendelse av internasjonale regnskapsstandarder, ofte referert til som IFRS-forordningen). Forordninger har ingen rettslig stilling i Norge, slik at EØS-kravet om at børsnoterte foretak skulle anvende IFRS i sitt konsernregnskap, måtte innarbeides i loven. Forordningen er gjennomført i norsk rett ved inkorporasjon, det vil si med henvisning til forordningen, i regnskapsloven § 3-9 første ledd. Etter § 3-9 annet ledd fastsetter departementet forskrifter som svarer til kommisjonsforordninger fastsatt i medhold av IFRS-forordningen artikkel 3. IFRS må gjennom en egen godkjenningsordning i EU før standarder og endringer i disse blir gjeldende i EU gjennom kommisjonsforordninger. Deretter må de fastsettes som forskrifter i Norge. Innholdet i EU-godkjent IFRS følger av forskrift om gjennomføring av EØS-regler om vedtatte internasjonale regnskapsstandarder av 17. desember 2004.

Regnskapsloven § 3-1, som regulerer årsregnskapets innhold, har et eget tredje ledd som angir hvilke bestemmelser i regnskapsloven som ikke gjelder når årsregnskapet utarbeides etter EU-godkjent IFRS.

Etter regnskapsloven § 3-9 tredje ledd skal regnskapspliktige som omfattes av forordningen nr. 1606/2002 artikkel 4, det vil si børsnoterte foretak, ha anledning til å utarbeide selskapsregnskapet etter EU-godkjent IFRS. Børsnoterte foretak som ikke har konsernregnskapsplikt etter IFRS, skal utarbeide årsregnskap etter EU-godkjent IFRS. Etter fjerde ledd har regnskapspliktig som ikke er omfattet av forordningen, anledning til å utarbeide både konsernregnskapet og selskapsregnskapet etter EU-godkjent IFRS.

Dette kapittelet beskriver hvordan de ovennevnte pliktene og rettighetene til å anvende EU-godkjent IFRS fremkommer i utvalgets lovutkast, og hvordan de regnskapspliktige som disse bestemmelsene vedrører, skal forholde seg til regnskapslovens øvrige bestemmelser.

Foreløpig utgave

8.2 Forslaget i delutredning I

Utvalget foreslår at foretak som ikke er omfattet av forordning 1606/2002 artikkel 4, jf. gjeldende § 3-9 fjerde ledd, på samme måte som i dag skal ha anledning til å avlegge selskapsregnskap og konsernregnskap etter internasjonale regnskapsstandarder, jf. NOU 2015: 10 punkt 10.3. Adgangen til å anvende forenklet IFRS, jf. gjeldende § 3-9 femte ledd, foreslås også videreført med noen innsnevringer, jf. NOU 2015: 10 punkt 10.4. Om gjeldende §§ 3-9 første til tredje ledd og 3-1 tredje ledd beskrevet over (plikt for børsnoterte foretak til å utarbeide sitt konsernregnskap etter EU-godkjent IFRS og adgang/plikt til å utarbeide årsregnskapet etter samme regelverk, samt regulering i loven som gjelder i tillegg til EU-godkjent IFRS), sier utvalget følgende på s. 16:

> «Utvalget har ikke realitetsvurdert regnskapsloven for foretak som omfattes av forordning (EF) nr. 1606/2002 artikkel 4, og § 3-1 tredje ledd som fritar foretak som anvender § 3-9

fra en del bestemmelser i regnskapsloven, men foreslår bestemmelsene videreført med konsekvensjusteringer. Utvalget vil komme tilbake til en reell vurdering av reguleringen av problemstillingene i delutredning II.»

Den konsekvensjusterte bestemmelsen i lovutkastet § 2-1 fjerde ledd som beskriver hvilke regler i regnskapsloven som gjelder for foretak som utarbeider regnskap etter EU-godkjent IFRS lyder:

> «For årsregnskap eller konsernregnskap utarbeidet i samsvar med § 8-1, gjelder ikke bestemmelsene i denne lov § 1-3, § 1-9, § 2-2, § 2-3 første og annet ledd, kapittel 3, 4 og 5. Kapittel 6 gjelder ikke, med unntak av § 6-20, § 6-24, § 6-27, § 6-37 første og annet ledd, § 6-40, § 6-41, §§ 6-43 til 6-45 og §§ 6-48 til 6-50. Kapittel 7 gjelder ikke, med unntak av § 7-1, § 7-3, § 7-5, § 7-6, § 7-20 og § 7-21.»

8.3 Utvalgets vurderinger

8.3.1 Lovstrukturelle betraktninger

Det som drøftes i dette kapittelet, dreier seg for en stor del om å finne en logisk og oversiktlig lovstruktur for å beskrive de regnskapspliktiges overordnede plikter og rettigheter i en ny regnskapslov.

Alle som defineres som regnskapspliktige etter lovutkastet § 1-2, skal ha plikt til å utarbeide årsregnskap. Dette årsregnskapet kan imidlertid være underlagt ulike reguleringer, avhengig dels av lovbestemte plikter og dels av den regnskapspliktiges egne valg. I delutredning I kapittel 10 er dette omtalt som regnskapslovens språk og dialekter. Eksempler på ulike reguleringer under gjeldende lov er et lite aksjeselskap som utarbeider årsregnskap etter regnskapslovens bestemmelser for små foretak i kombinasjon med NRS 8, en finansinstitusjon som utarbeider årsregnskap etter forskrift fastsatt av Finansdepartementet med hjemmel i gjeldende § 10-1, og et børsnotert foretak som utarbeider sitt konsernregnskap i samsvar med EU-godkjent IFRS etter gjeldende § 3-9 første ledd. Alle disse regnskapspliktige ivaretar hver på sin måte plikten etter gjeldende § 3-1 til å utarbeide årsregnskap «i samsvar med bestemmelsene i denne lov».

For oversiktlighetens skyld kunne det ha vært ønskelig at menyen av plikter og rettigheter fremkom hierarkisk i lovteksten. Det gjør den ikke i gjeldende lov, og det gjør den heller ikke i utvalgets lovutkast. Det er forutsatt at regnskapslovgivningen skal omfatte flere ulike plikter (årsregnskap, konsernregnskap, årsberetning) som får til dels svært ulik utforming for ulike typer regnskapspliktige. Det gjør at det er komplisert å få til en lovstruktur som fremstår som en enkel meny.

For årsregnskapet har utvalget valgt en teknikk som er beslektet med gjeldende lov. Plikten til hvert år å utarbeide årsregnskap etter lovens bestemmelser er gitt i en egen bestemmelse i kapittel 2 om årsregnskapet, jf. lovutkastet § 2-1. Det finnes ingen bestemmelse i loven som gir unntak fra § 2-1 (bortsett fra eventuelt departementets vide forskriftshjemmel i § 1-4), slik at den gjelder for alle regnskapspliktige. De ulike måtene som årsregnskapsplikten kan gjennomføres på fremkommer dels i særbestemmelser (§ 2-6 om forenklet IFRS og § 2-7 om begrenset regnskapsplikt) i årsregnskapskapittelet, og dels i bestemmelser som har en videre anvendelse enn bare årsregnskapet, og derfor er plassert i andre kapitler. Etter lovutkastet § 1-3 kan standardsetter gi utfyllende og i visse tilfeller fravikende bestemmelser, og § 1-4 er en vid forskriftshjemmel for å gi bestemmelser for finansinstitusjoner. Begge disse bestemmelser

Foreløpig utgave

har således potensial til å skape «språk» som ivaretar plikten til å utarbeide årsregnskap, men de hører ikke hjemme i årsregnskapskapittelet.

Det samme gjelder bestemmelsen om IFRS-forordningen, som er det egentlige temaet for dette kapittelet. Inkorporasjonen av EU-retten i norsk lov samt den lovfestede forpliktelsen for departementet til å fastsette IFRS som forskrift, har et innhold som strekker seg utover det som skal reguleres i årsregnskapskapittelet. Utvalget har derfor opprettholdt strukturen i delutredning I hvor bestemmelser med tilknytning til EU-forordningen legges i et eget kapittel. Det skal likevel ikke være tvil om at anvendelse av IFRS i årsregnskapet i samsvar med bestemmelsene i lovutkastet kapittel 8, ivaretar bestemmelsen i lovutkastet § 2-1 om å utarbeide årsregnskap i samsvar med bestemmelsene i denne loven.

Konsernregnskapsplikten håndteres på samme måte som årsregnskapsplikten. Det er gitt en overordnet bestemmelse i kapittel 7 om konsernregnskapet, jf. lovutkastet § 7-1, og den påvirkes dels av bestemmelser i samme lovkapittel og dels av bestemmelser i andre lovkapitler, bl.a. kapittel 8 om IFRS-forordningen.

Plikt til å utarbeide årsberetning fremgår av lovutkastet § 9-1. Også for denne vil unntak og differensiering fremgå dels av samme lovkapittel, og dels av andre lovkapitler. Denne plikten er imidlertid ikke påvirket av innholdet i kapittel 8.

8.3.2 Konsernregnskap for børsnoterte foretak

Det følger av Norges EØS-forpliktelser at lovgivningen må inneholde regulering som pålegger utarbeidelse av konsernregnskap for børsnoterte foretak etter EU-godkjent IFRS. Etter utvalgets vurdering er reguleringsteknikken i gjeldende lov hensiktsmessig, og utvalget foreslår derfor en videreføring av gjeldende § 3-9 første og annet ledd i lovutkastet § 8-1 første og annet ledd.

Foreløpig utgave

8.3.3 Årsregnskap (selskapsregnskap) for børsnoterte foretak

Utvalget stiller seg bak de vurderinger som ble foretatt av departementet i Ot.prp. nr. 89 (2003-2004), og som fremgår av proposisjonen punkt 3.4.6:

> «Departementet legger vekt på at vedtatte IFRS gjennom IFRS-forordningen har fått status som de allment aksepterte regnskapsstandardene i Europa. IFRS er et omfattende regnskapsregelverk utarbeidet for å gi best mulig finansiell informasjon. Standardene er internasjonalt kjent, og anvendelse av dem kan derfor være en særlig fordel for foretak som ønsker å finansiere virksomheten ved lån eller gjennom kapitalmarkeder i utlandet. Departementet mener på denne bakgrunn at det er ønskelig å gi mulighet for en så bred anvendelse av vedtatte IFRS som mulig, inkludert i selskapsregnskapet. Hensynet til god regnskapsinformasjon, inkludert mulighet for foretak i konsern til å utarbeide selskapsregnskap etter identiske regler som konsernregnskapet, tilsier etter departementets vurdering at det i utgangspunktet legges til rette for å tillate at selskapsregnskapet utarbeides i samsvar med vedtatte IFRS.
>
> En vil nå lengst i å oppnå bred anvendelse av vedtatte IFRS ved å fastsette en plikt til å utarbeide selskapsregnskap i samsvar med vedtatte IFRS. Etter departementets syn er det imidlertid ikke forsvarlig, ut fra kostnadene det kan medføre for de regnskapspliktige, å innføre en slik plikt.»

Utvalget foreslår derfor at § 3-9 tredje ledd første punktum videreføres i lovutkastet § 8-1 tredje ledd første punktum.

8.3.4 Årsregnskap (selskapsregnskap) for børsnoterte foretak som ikke har konsernregnskapsplikt etter IFRS

Børsnoterte foretak som ikke har konsernregnskapsplikt etter IFRS, er ikke omfattet av IFRS-forordningens pliktige del. Disse foretakene har imidlertid hatt plikt til å utarbeide sitt årsregnskap (selskapsregnskap) etter EU-godkjent IFRS fra 2011. Bakgrunnen for å innføre denne plikten i norsk lovgivning, var både et ønske om bedre sammenlignbarhet mellom børsnoterte foretak og en oppfatning av at det ville spare ressurser at den norske standardsetteren ikke behøvde å utarbeide og vedlikeholde regnskapsstandarder for børsnoterte foretak (Ot.prp. nr. 72 (2008-2009) punkt 4.6). Slike norske standarder finnes ikke lenger. Utvalget foreslår at plikten til å utarbeide årsregnskap (selskapsregnskap) etter EU-godkjent IFRS som fremgår av § 3-9 tredje ledd andre punktum videreføres for børsnoterte foretak som ikke har konsernregnskapsplikt etter IFRS, i lovutkastet § 8-1 tredje ledd andre punktum.

8.3.5 Regnskapslovens regler som gjelder for foretak som utarbeider sitt regnskap etter EU-godkjent IFRS

Det fremgår av NOU 2003: 23 s. 35 at det kan være noe ulike oppfatninger av hvordan IFRS-forordningen mer presist skal avgrenses. Evalueringsutvalgets oppfatning er at dens saklige virkeområde er innholdet av årsregnskapet (som etter gjeldende lovs begrepsbruk omfatter selskapsregnskapet og konsernregnskapet). Dette ble støttet av departementet i Ot.prp. nr. 89 (2003-2004), der det i punkt 3.2.5 også refereres til et eget dokument med kommentarer til enkelte artikler i IFRS-forordningen som EU-kommisjonen publiserte i november 2003. Om innholdet i dette dokumentet sies det:

> «I det nevnte dokumentet avgrenser EU-kommisjonen forordningens virkeområde mot visse opplysningskrav som skal bidra til god foretaksstyring snarere enn til å belyse selskapets finansielle stilling og resultat. I dokumentet nevnes spesielt «certain corporate governance related disclosures such as management remuneration by individual», og det kan derfor fortsatt fastsettes nasjonale krav om å opplyse om godtgjørelse til de enkelte ledende ansatte mv. Dokumentet angir videre hvilke bestemmelser i regnskapsdirektivene som fortsatt skal gjelde også for regnskap utarbeidet etter forordningen. Dette omfatter noteopplysninger om ytelser til ledende personer, konsernselskaper, aksjonærer og antall ansatte.»

Gjeldende regnskapslov har, blant annet på bakgrunn av det som omtales over, enkelte opplysningsbestemmelser som også gjelder for foretak som avlegger sitt regnskap etter EU-godkjent IFRS. Reguleringen er gitt i form av at det gis unntak fra enkelte bestemmelser i loven, jf. § 3-1 tredje ledd. Denne bestemmelsens innhold og systematikk er videreført i lovutkastet i delutredning I § 2-1 fjerde ledd. Utvalget mener at dette er en hensiktsmessig teknikk, og foreslår en videreføring av den. Det foreslås imidlertid at bestemmelsen om slike unntak flyttes fra kapittel 2 til en egen bestemmelse om unntak fra lovens bestemmelser i kapittel 8 om anvendelse av internasjonale regnskapsstandarder.

Utvalget foreslår i tråd med betraktningene i punkt 8.3.1 at lovutkastet § 2-1 om plikt til å utarbeide årsregnskap, kun skal slå fast at regnskapspliktige for hvert regnskapsår skal utarbeide årsregnskap i samsvar med loven. Utvalget foreslår at bestemmelsen om forenklet IFRS legges til en egen bestemmelse, jf. lovutkastet § 2-6 som omformuleres noe i forhold til utkastet i delutredning I. Det foreslås et nytt første ledd om at regnskapsstandard kan fastsette bestemmelser om utarbeidelse av årsregnskap i samsvar med forenklet IFRS. Dette systemet er foreslått i NOU 2015: 10 punkt 10.4.5, men utvalget mener det er hensiktsmessig at

Foreløpig utgave

bestemmelsen om forenklet IFRS inneholder en eksplisitt hjemmel for standardsetting. Det foreslås også at slik regnskapsstandard kan unnta fra bestemmelsene i kapittel 2 til 6. Denne adgangen til å gjøre unntak er videre formulert enn unntakene etter gjeldende lov, men på dette som på andre punkter må standardsetter forholde seg til de føringer som gis for innholdet i standarden. Eksempelvis er det forutsatt at årsregnskap etter forenklet IFRS skal anvende oppstillingsplaner for resultatregnskap og balanse som følger av regnskapsloven, jf. omtalen i delutredning I punkt 10.4. Lovutkastet § 2-1 tredje ledd, som er en oppramsing av hvilke bestemmelser i loven som ikke gjelder når et årsregnskap utarbeides i samsvar med forenklet IFRS, foreslås derfor ikke videreført. Lovutkastet i delutredning I gjorde de samme unntakene fra lovens bestemmelser ved bruk av forenklet IFRS som ved bruk av EU-godkjent IFRS, jf. § 2-1 tredje og fjerde ledd, med unntak av det som er omtalt over om regnskapsoppstillinger. Den vide hjemmelen er ikke gitt for å legge til rette for andre unntak, men for å få en hensiktsmessig lovtekst. Det foreslås også noe mer detaljert regulering av minoritetsvernet i bestemmelsen om forenklet IFRS, jf. omtale i denne utredningen kapittel 9.

Utvalget foreslår også at § 7-1 første ledd endres på samme måte som § 2-1, slik at bestemmelsen kun sier at regnskapspliktige som er morforetak for hvert regnskapsår skal utarbeide konsernregnskap i samsvar med bestemmelsene i loven. Opplistingen av hvilke bestemmelser som ikke gjelder når et konsernregnskap utarbeides etter EU-godkjent IFRS, som fremgår av lovutkastet § 2-1 fjerde ledd, foreslås flyttet ut i en bestemmelse i lovutkastets kapittel 8 om anvendelse av internasjonale regnskapsstandarder.

I delutredning I ble gjeldende lovs regulering av hvilke bestemmelser som ikke skulle gjelde regnskapspliktige som utarbeidet årsregnskap og konsernregnskap etter EU-godkjent IFRS som nevnt over videreført med konsekvensjusteringer. For noteopplysninger (kapittel 6) og konsernregnskap (kapittel 7) snudde imidlertid utvalget reguleringen, slik at lovutkastet viser hvilke notekrav og bestemmelser om konsernregnskap som gjelder for regnskapspliktige som utarbeider regnskap etter EU-godkjent IFRS. Utvalget gjennomgår bestemmelsen i det konsekvensjusterte lovutkastet § 2-1 fjerde ledd (se NOU 2015: 10 s. 392) i det følgende. Dette innebærer at for noteopplysninger i lovutkastet kapittel 6 og bestemmelser om konsernregnskap i kapittel 7 gjennomgås de bestemmelser som gjelder, for øvrige kapitler i lovutkastet gjennomgås bestemmelsene som ikke gjelder. I tillegg er det foretatt en gjennomgang av alle bestemmelser i loven, for å vurdere om de skal gjelde for foretak som utarbeider regnskap etter EU-godkjent IFRS.

Foreløpig utgave

§ 1-3 Standardsettende organ

Det fremgår av bestemmelsens annet ledd at det standardsettende organet skal fastsette bindende regnskapsstandarder som utfyller og presiserer bestemmelser fastsatt i loven. Antakelsen i delutredning I var at det standardsettende organet som bestemmelsen omhandler, ikke er tenkt å skulle fastsette bindende regnskapsstandarder for årsregnskap og konsernregnskap for regnskapspliktige som avlegger regnskap etter EU-godkjent IFRS, for her vil det være IASB som er standardsetter. Utvalget har kommet til at det vil være upresist å fastsette at bestemmelsen ikke gjelder, for standardsetter vil etter utvalgets forslag kunne regulere opplysningsplikter som ikke er omfattet av forordningen, bl.a. årsberetningen. I det reviderte lovutkastet har utvalget ikke inkludert § 1-3 i de bestemmelser som ikke skal gjelde. Ved fastsettelse av en bindende regnskapsstandard må det uansett fremgå hvilke regnskapspliktige og hvilken type regnskapsopplysninger de gjelder for.

§ 1-9 Tilknyttet foretak

Denne definisjonen oppfattes å vedrøre årsregnskapets innhold, og utvalget foreslo derfor i delutredning I at § 1-9 ikke skulle gjelde regnskapspliktige som utarbeider regnskap etter EU-

godkjent IFRS. Den er imidlertid bare en definisjonsbestemmelse som nødvendigvis overstyres av egne definisjoner i IFRS. Utvalget har derfor kommet til at det ikke er nødvendig å ha den med blant unntakene.

§ 2-2 Årsregnskapets innhold

For regnskapspliktige som utarbeider regnskap etter EU-godkjent IFRS, vil det være EU-godkjent IFRS som regulerer hvilke regnskapsoppstillinger som må utarbeides. Utvalget foreslår derfor videreføring av bestemmelsen om at § 2-2 ikke skal gjelde for regnskapspliktige som utarbeider regnskap etter EU-godkjent IFRS.

§ 2-7 Begrenset regnskapsplikt

Som omtalt i denne utredningen kapittel 9 foreslår utvalget å flytte bestemmelsen om begrenset regnskapsplikt, som i lovutkastet i delutredning I var plassert § 2-2 annet ledd, ut i en egen bestemmelse, jf. lovutkastet § 2-7. I delutredning I ble det foreslått at denne bestemmelsen ikke skulle gjelde for regnskapspliktige som utarbeider sitt regnskap etter EU-godkjent IFRS. Etter en fornyet vurdering har utvalget kommet til at det ikke er behov for dette unntaket, da bruk av IFRS uansett vil utelukke bruk av bestemmelsene om begrenset regnskapsplikt. Utvalget foreslår derfor ikke at § 2-7 tas med i bestemmelsen om hvilke regler i loven som ikke gjelder for regnskapspliktige som utarbeider sitt regnskap etter EU-godkjent IFRS.

§ 2-3 første ledd om regnskapsvaluta

For regnskapspliktige som utarbeider årsregnskap etter EU-godkjent IFRS, vil denne regulere hvilken regnskapsvaluta som kan benytte. Et krav om å bruke norske kroner er ikke tillatt etter IFRS, for IAS 21 «Virkningene av valutakursendringer» krever at funksjonell valuta benyttes som regnskapsvaluta. Utvalget foreslår derfor videreføring av bestemmelsen om at § 2-3 første ledd ikke skal gjelde for regnskapspliktige som utarbeider regnskap etter EU-godkjent IFRS.

Foreløpig utgave

§ 2-3 annet ledd om presentasjonsvaluta

For regnskapspliktige som utarbeider årsregnskap etter EU-godkjent IFRS, vil denne regulere hvilken presentasjonsvaluta som kan benyttes. Etter IAS 21 velger den regnskapspliktige presentasjonsvaluta helt fritt, mens lovutkastet krever at årsregnskapet presenteres i regnskapsvalutaen. Utvalget foreslår derfor videreføring av bestemmelsen om at § 2-3 annet ledd ikke skal gjelde for regnskapspliktige som utarbeider regnskap etter EU-godkjent IFRS.

Kapittel 3 Alminnelige prinsipper

For regnskapspliktige som utarbeider regnskap etter EU-godkjent IFRS, vil denne regulere hvilke regnskapsprinsipper som kan benyttes. Utvalget foreslår derfor videreføring av bestemmelsen om at kapittel 3 ikke skal gjelde for regnskapspliktige som utarbeider regnskap etter EU-godkjent IFRS.

Kapittel 4 Bestemmelser om innregning og måling

For regnskapspliktige som utarbeider regnskap etter EU-godkjent IFRS, vil EU-godkjent IFRS regulere hvilke regler for innregning og måling som kan benyttes. Utvalget foreslår derfor videreføring av bestemmelsen om at kapittel 4 ikke skal gjelde for regnskapspliktige som utarbeider regnskap etter EU-godkjent IFRS.

Kapittel 5 Regnskapsoppstillinger

For regnskapspliktige som utarbeider regnskap etter EU-godkjent IFRS, vil denne regulere hvilke regnskapsoppstillinger som må utarbeides og hva disse skal bestå av. Utvalget foreslår derfor videreføring av bestemmelsen om at kapittel 5 ikke skal gjelde for regnskapspliktige som utarbeider regnskap etter EU-godkjent IFRS.

§ 6-20 Egne aksjer

Det kan stilles spørsmål ved om dette er et opplysningskrav som gjelder foretaksstyring, eller om noten er ment å gi opplysninger som forklarer resultat og stilling, jf. omtalen over av forordningens virkeområde.[42] Som beskrevet i NOU 2015: 10 s. 197 er det imidlertid etter direktivet krav om opplysninger i årsberetning og konsernberetning om egne aksjer, og etter direktivet er det tillatt å oppfylle kravet om opplysninger i konsernberetningen i notene til konsernregnskapet. Utvalget foreslo at det samme skulle gjøres i noter til årsregnskapet, men krevde at det i årsberetningen ble henvist til omtalen i noten til årsregnskapet. Direktivets krav til årsberetning og konsernberetning vil etter EU-kommisjonens forståelse også gjelde for foretak som avlegger regnskap etter EU-godkjent IFRS. På bakgrunn av dette, foreslår utvalget at kravet om opplysninger i note om egne aksjer skal gjelde for foretak som utarbeider regnskap etter EU-godkjent IFRS.

§ 6-24 Antall årsverk

Dokumentet fra EU-kommisjonen som det er henvist til over, nevner antall årsverk spesielt som en opplysning det vil være krav om for foretak som utarbeider regnskap etter EU-godkjent IFRS. Bestemmelsen i § 6-24 hører til notebestemmelsene i avsnitt II som er for små foretak. Regnskapspliktige med alminnelig regnskapsplikt, store foretak og foretak av allmenn interesse (herunder børsnoterte foretak) vil rapportere antall årsverk fordelt på grupper etter § 6-41. § 6-24 er derfor bare aktuell for det uvanlige tilfellet at et lite foretak utarbeider årsregnskap eller konsernregnskap etter IFRS. Utvalget mener at man må ta høyde også for denne muligheten og viderefører pliktene etter begge disse to bestemmelsene.

§ 6-27 Lån og sikkerhetsstillelse til ledende personer

Dokumentet fra EU-kommisjonen som det er henvist til over, nevner ytelser til ledende personer spesielt som en opplysning det vil være krav om for foretak som utarbeider regnskap etter EU-godkjent IFRS. Bestemmelsen i § 6-27 hører til notebestemmelsene i avsnitt II som er for små foretak.[43] Regnskapspliktige med alminnelig regnskapsplikt vil rapportere lån og sikkerhetsstillelse til ledende personer, aksjeeier mv. etter § 6-45, mens regnskapspliktige som er store foretak og foretak av allmenn interesse (herunder børsnoterte foretak) vil rapportere om det samme både etter § 6-45 og § 6-50. § 6-27 er derfor bare aktuell for det uvanlige tilfellet at et lite foretak utarbeider årsregnskap eller konsernregnskap etter IFRS. Utvalget foreslår en videreføring av pliktene etter disse tre bestemmelsene. Utvalget oppfatter imidlertid at det er behov for en justering av utkastet til lovtekst i § 6-45 første ledd, slik at det også skal opplyses om samlede lån til og samlet sikkerhetsstillelse til fordel for medlemmer av styret og annet ledelses- eller kontrollorgan. Et slikt krav følger av gjeldende lov § 7-32 annet ledd og direktivet artikkel 16 nr. 1 bokstav e.

Foreløpig utgave

[42] Etter IAS 32 «Finansielle instrumenter – presentasjon» nr. 34 skal det opplyses om mengden egne aksjer som innehas, enten i oppstillingen av finansiell stilling eller i notene.

[43] Lovutkastet endrer ordlyden i bestemmelsen fra utkastet i NOU 2015: 10, for å legge den tettere opp til ordlyden i regnskapsdirektivet artikkel 16 nr. 1 bokstav e. Dette innebærer ikke en materiell endring.

§ 6-37 første ledd og annet ledd om datterforetak, tilknyttet foretak og felleskontrollert virksomhet

Dokumentet fra EU-kommisjonen som det er henvist til over, nevner noteopplysninger om konsernselskaper blant opplysningene det vil være krav om også for foretak som utarbeider regnskap etter EU-godkjent IFRS. Det kan være tvil om tilknyttet foretak og felleskontrollert virksomhet kan sies å være konsernselskap, men utvalget baserer seg på de vurderinger som må være foretatt av Evalueringsutvalget og departementet da gjeldende regnskapslov fikk sin utforming, og foreslår en videreføring av opplysningskravet for foretak som utarbeider regnskap etter EU-godkjent IFRS.

§ 6-40 Aksjekapital, aksjeeiere mv

Dokumentet fra EU-kommisjonen som det er henvist til over, nevner noteopplysninger om aksjeeiere blant opplysningene det vil være krav om også for foretak som utarbeider regnskap etter EU-godkjent IFRS. Det kan være tvil om opplysninger om aksjekapitalen og vedtektsbestemmelser om stemmerett mv. er omfattet av kommisjonens dokument, men utvalget baserer seg på de vurderinger som må være foretatt av Evalueringsutvalget og departementet da gjeldende regnskapslov fikk sin utforming, og foreslår en videreføring av opplysningskravet for foretak som utarbeider regnskap etter EU-godkjent IFRS.

§ 6-41 Antall årsverk fordelt på grupper

Det henvises til omtalen av § 6-24 over, hvor videreføring av kravet foreslås.

§ 6-43 Ytelser til ledende personer mv

Dokumentet fra EU-kommisjonen som det er henvist til over, nevner ytelser til ledende personer spesielt som en opplysning det vil være krav om for foretak som utarbeider regnskap etter EU-godkjent IFRS. Bestemmelsen i § 6-43 hører til notebestemmelsene i avsnitt III som er for regnskapspliktige med alminnelig regnskapsplikt, store foretak og foretak av allmenn interesse.[44] Et børsnotert foretak vil rapportere ytelser til ledende personer mv. etter § 6-49 i tillegg til § 6-43. Utvalget foreslår en videreføring av pliktene etter begge disse bestemmelsene.

§ 6-44 Godtgjørelse til revisor

Utvalget oppfatter ikke denne bestemmelsen som noe som forklarer resultat og stilling for den regnskapspliktige, men som en bestemmelse som har særlig betydning for sentrale brukergrupper, som for eksempel investorer og kreditorer, jf. omtale i NOU 2015: 10 s. 163. Utvalget foreslår derfor en videreføring av bestemmelsen for foretak som utarbeider regnskap etter EU-godkjent IFRS.

§ 6-45 Lån og sikkerhetsstillelse til ledende personer, aksjeeiere mv

Det henvises til omtalen av § 6-27 over, hvor videreføring av kravet foreslås.

§ 6-48 Aksjeeiere mv

Det henvises til omtalen av § 6-40 over. Bestemmelsen foreslås videreført.

Foreløpig utgave

[44] Lovutkastet endrer ordlyden i bestemmelsens første ledd fra utkastet i NOU 2015: 10. Dette er gjort for å legge ordlyden tettere opp til ordlyden i regnskapsdirektivet artikkel 17 nr. 1 bokstav d. Bestemmelsens fjerde ledd er imidlertid ikke endret, da kravet i dette leddet ikke synes å være begrunnet i direktivkrav.

§ 6-49 Ytelser til ledende personer mv

Det henvises til omtalen av § 6-43 over, hvor videreføring av kravet foreslås.

§ 6-50 Spesifikasjon av lån og sikkerhetsstillelse til ledende personer mv.

Det henvises til omtalen av § 6-27 over, hvor videreføring av kravet foreslås.

§ 7-1 Plikt til å utarbeide konsernregnskap

Det er behov for at regnskapsloven regulerer plikten til å utarbeide konsernregnskap. Utvalget foreslår derfor at lovutkastet § 7-1 første ledd skal gjelde for regnskapspliktige som utarbeider sitt konsernregnskap etter EU-godkjent IFRS.

§ 7-3 Kontroll

Etter utvalgets vurdering er definisjonen av når kontroll foreligger, en viktig del av reguleringen av konsernregnskapets innhold. Dokumentet utarbeidet av EU-kommisjonen om forordningens virkeområde, innebærer etter utvalgets oppfatning derfor at § 7-3 ikke vil gjelde for regnskapspliktige som utarbeider sitt konsernregnskap etter EU-godkjent IFRS.[45] Utvalget foreslår derfor en justering av lovutkastet i tråd med dette.

§ 7-5 Unntak fra konsernregnskapsplikt for underkonsern

Etter utvalgets vurdering er reguleringen av eventuelle unntak fra plikten til å utarbeide konsernregnskap en viktig del av reguleringen av konsernregnskapets innhold. Dokumentet utarbeidet av EU-kommisjonen om forordningens virkeområde, innebærer etter utvalgets oppfatning derfor at § 7-5 ikke skal gjelde for regnskapspliktige som utarbeider sitt konsernregnskap etter EU-godkjent IFRS.[46] Utvalget foreslår derfor en justering av lovutkastet i tråd med dette.

Foreløpig utgave

§ 7-6 Øvrige unntak fra konsernregnskapsplikt

Det vises til drøftingen over av § 7-5. Utvalget foreslår en justering av lovutkastet i tråd med dette.

§ 7-20 Ytelser, lån og sikkerhetsstillelser til ledende personer i morforetak

Det vises til drøftingen over av § 6-27. Bestemmelsen foreslås videreført.[47]

§ 7-21 Antall årsverk

Det vises til drøftingen over av § 6-24. Bestemmelsen foreslås videreført.

Utvalget har også foretatt en gjennomgang av om det er andre bestemmelser i lovutkastet som burde gjelde når regnskapspliktige utarbeider sitt regnskap etter EU-godkjent IFRS. Konsernregnskapet til et børsnotert morforetak må utarbeides etter EU-godkjent IFRS, men det følger av lovutkastet § 8-1 tredje ledd at årsregnskapet ikke må utarbeides etter disse

---

[45] IFRS 10 «Konsernregnskap» nr. 6 til 18 regulerer når kontroll foreligger. Det vises til omtale i NOU 2015: 10 s. 234.

[46] IFRS 10 nr. 4 gir vilkår for når et morforetak ikke trenger å presentere konsernregnskap. Børsnoterte underkonsern må etter denne standarden alltid utarbeide konsernregnskap. Det vises til nærmere omtale i NOU 2015: 10 s. 241.

[47] Lovutkastet endrer ordlyden i bestemmelsen fra utkastet i NOU 2015: 10. Dette er gjort for å legge ordlyden tettere opp til ordlyden i regnskapsdirektivet artikkel 28 nr. 1 bokstav c. Endringen i ordlyd er ikke ment å innebære noen materiell endring.

reglene. Etter utvalgets vurdering er det behov for at § 7-2 sjette ledd skal gjelde. Denne bestemmelsen slår fast at prinsippanvendelsen i konsernregnskapet kan være forskjellig fra prinsippanvendelsen i morforetakets årsregnskap. Det vil da også være behov for å opplyse om og begrunne denne ulike prinsippanvendelsen, jf. lovutkastet § 7-12. I tillegg mener utvalget at bestemmelsen i § 7-2 åttende ledd første komma skal gjelde for konsernregnskap utarbeidet etter IFRS. Denne bestemmelsen sier at § 2-3 tredje ledd om språk, § 2-4 om regnskapsåret og § 2-5 om fastsettelse av årsregnskapet gjelder for konsernregnskap. For å få en hensiktsmessig henvisning i lovutkastet § 8-2, har en i lovutkastet delt § 7-2 åttende ledd i to punktum. Ny § 7-2 åttende ledd første punktum skal dermed gjelde for konsernregnskap utarbeidet etter EU-godkjent IFRS.

Oppsummert mener utvalget at følgende bestemmelser i loven skal gjelde for foretak som utarbeider regnskapet sitt etter EU-godkjent IFRS:

- Kapittel 1 Virkeområde, standardsettende organ, definisjoner mv.
- Kapittel 2 Årsregnskap, unntatt § 2-2 om årsregnskapets innhold og § 2-3 første og annet ledd om regnskapsvaluta og presentasjonsvaluta.
- Følgende notekrav i kapittel 6 Noteopplysninger:
  - § 6-20 om egne aksjer
  - § 6-24 om antall årsverk og § 6-41 om antall årsverk fordelt på grupper
  - § 6-27, § 6-45 og § 6-50 om lån og sikkerhetsstillelse til ledende personer og spesifikasjon mv.
  - § 6-37 første og annet ledd om datterforetak, tilknyttet foretak og felleskontrollert virksomhet
  - § 6-40 og § 6-48 om aksjekapital, aksjeeiere mv
  - § 6-43 og § 6-49 om ytelser til ledende personer mv
  - § 6-44 om godtgjørelse til revisor
- Følgende bestemmelser i kapittel 7 Konsernregnskap:
  - § 7-1 første ledd om plikt til å utarbeide konsernregnskap
  - § 7-2 sjette ledd om at prinsippanvendelsen i konsernregnskapet kan være forskjellig fra prinsippanvendelsen i morforetakets årsregnskap.
  - § 7-2 åttende ledd første punktum om at reguleringen i årsregnskapskapitlet om språk, regnskapsår og fastsettelse av årsregnskapet også gjelder for konsernregnskapet.
  - § 7-12 om opplysninger om og begrunnelse for forskjellig prinsippanvendelse i konsernregnskapet og morforetakets årsregnskap.
  - § 7-20 om ytelser, lån og sikkerhetsstillelse til ledende personer i morforetak
  - § 7-21 om antall årsverk
- Kapittel 8 Anvendelse av internasjonale regnskapsstandarder
- Kapittel 9 Årsberetning
- Kapittel 10 Offentlighet mv.
- Kapittel 11 Land-til-land-rapportering
- Kapittel 12 Straff
- Kapittel 13 Forskjellige bestemmelser

Foreløpig utgave

9 Utvikling av regnskapsreguleringen for regnskapspliktige som ikke er omfattet av regnskapsdirektivet

9.1 Innledning

Delutredning I kapittel 10 omhandler regnskapsplikten. Utvalget foreslår der at de regnskapspliktige inndeles i fire kategorier, jf. lovutkastet § 1-2. Bakgrunnen for inndelingen var ønsket om å utarbeide en regnskapsregulering som i størst mulig grad er tilpasset de ulike regnskapspliktige som regnskapsreguleringen omfatter. For regnskapspliktige i kategori 1 må lovens regler og reguleringen i regnskapsstandard være tilpasset reguleringen i regnskapsdirektivet. Utvalget ga i delutredning I klare føringer på hvordan regnskapsstandarder kan utvikles for ulike klasser av regnskapspliktige (små foretak, foretak med alminnelig regnskapsplikt, store foretak, foretak av allmenn interesse) i kategori 1. For regnskapspliktige i kategori 2, som er næringsdrivende foretak som ikke er omfattet av direktivet, og kategori 4, som er ikke-næringsdrivende juridiske personer, står lovgiver fritt mht. inndeling i størrelsesklasser og materielt innhold i bestemmelsene som de regnskapspliktige skal følge, da direktivet ikke gjelder for disse regnskapspliktige. I NOU 2015: 10 har utvalget skissert grovt hva slags regnskapsstandarder en kan ha for regnskapspliktige i kategori 2 og 4. I den forbindelse uttalte utvalget at det var innstilt på å gi mer detaljerte retningslinjer for slike regnskapsstandarder og om nødvendig supplere lovforslaget med ytterligere bestemmelser om dette i delutredning II. Dette kapittelet inneholder den annonserte omtalen av regnskapsreguleringen for regnskapspliktige i kategori 2 og kategori 4.

Utvalget trakk i drøftingen av regnskapsplikt frem enkelte konkrete temaer som skulle behandles videre i delutredning II. For det første gikk en inn for en tydeligere ensretting av forenklingsreglene for små foretak i kategori 2 ved at det for disse gis adgang til en begrenset regnskapsplikt basert på at et sammendrag av informasjon fra næringsoppgaven gjøres offentlig tilgjengelig. Utvalgets forslag til hvordan denne ordningen skal være, er konkretisert i dette kapittel punkt 9.2. For regnskapspliktige i kategori 4 foreslo utvalget en egen hjemmel til å gi regnskapsstandard som fraviker lovens bestemmelser, jf. lovutkastet § 1-3 annet ledd tredje punktum. I punkt 9.3 gir utvalget føringer på innholdet i en slik regnskapsstandard. En særlig gruppe innenfor kategori 4 er borettslag og eventuelt andre boligsameier. Utvalget uttalte i NOU 2015: 10 (s. 291) at hjemmelen til å gi regnskapsstandard for kategori 4-foretak også bør nyttes til å gi regnskapsstandard for borettslag. Punkt 9.4 utdyper problematikken om hvem slike særlige regnskapsregler skal gjelde for, og konkretiserer hva innholdet i dem skal være.

Utvalget pekte også på situasjonen for små ikke-næringsdrivende stiftelser. Utvalget ga uttrykk for at små ikke-næringsdrivende stiftelser med oversiktlig formuesmasse burde kunne avlegge regnskap etter enklere regler basert på kontantprinsippet (NOU 2015: 10 s. 291), og sa seg villig til å konkretisere dette i delutredning II. Etter at delutredning I ble avgitt har Regjeringen nedsatt et nytt ekspertutvalg som skal gjennomgå stiftelsesloven (se pressemelding fra Næringsdepartementet 5. februar 2016). Det fremgår av mandatet at ekspertutvalget bl.a. skal se på stiftelsenes regnskaps- og revisjonsplikt. Regnskapslovutvalget ser det som mest hensiktsmessig at stiftelsenes rammebetingelser ses i en større sammenheng av ekspertutvalget og har derfor ikke fulgt opp intensjonen som er uttrykt i delutredning I på dette

Foreløpig utgave

konkrete punktet. Alminnelige (ikke-næringsdrivende) stiftelser er likevel omfattet av det som sies om regnskapspliktige i kategori 4 generelt i punkt 9.3.

9.2 Regnskapsregulering for regnskapspliktige i kategori 2 som er små foretak

9.2.1 Forslaget i delutredning I

Etter lovutkastet § 1-2 første ledd nr. 2 inngår følgende regnskapspliktige i kategori 2:

a. statsforetak,

b. selskap som definert i selskapsloven § 1-2 første ledd bokstav a, som ikke er omfattet av nr. 1 bokstav b, og som i løpet av regnskapsåret har hatt salgsinntekter over 40 millioner kroner, eiendeler med verdi over 20 millioner kroner eller et antall ansatte som tilsvarer mer enn 20 årsverk. Indre selskap er likevel ikke regnskapspliktig.

c. samvirkeforetak og økonomiske foreninger,

d. næringsdrivende stiftelser, jf. stiftelsesloven § 4 annet ledd,

e. enkeltpersonforetak som i løpet av regnskapsåret har hatt salgsinntekter over 40 millioner kroner, eiendeler med verdi over 20 millioner kroner eller et antall ansatte som tilsvarer mer enn 20 årsverk,

f. utenlandsk foretak som utøver eller deltar i virksomhet her i riket eller på norsk kontinentalsokkel, og som er skattepliktig til Norge etter norsk intern lovgivning,

g. boligbyggelag.

Foreløpig utgave

Indre selskap og mindre selskap etter selskapsloven § 1-2 første ledd bokstav a i kategori 2 er altså ikke regnskapspliktige, og det samme gjelder mindre enkeltpersonforetak.

Som en ytterligere forenkling foreslås det i delutredning I at foretak i kategori 2 som oppfyller definisjonen av små foretak i lovutkastet § 1-5, får begrenset regnskapsplikt, jf. lovutkastet § 2-2 annet ledd.[48] Om denne begrensede regnskapsplikten sies følgende i NOU 2015: 10 s. 289:

> «En slik begrenset regnskapsplikt innebærer at den regnskapspliktige unntas fra plikten til å utarbeide årsregnskap etter regnskapsmessige innregnings- og måleregler, men i stedet kan sette opp et nærmere angitt sammendrag av informasjon fra næringsoppgaven bygget på skattemessig tidfesting av inntekter og utgifter og måling av eiendeler og forpliktelser. Det foreslås at dette sammendraget skal være offentlig tilgjengelig på samme måte som årsregnskapet for andre regnskapspliktige. Disse små foretakene i kategori 2 vil også kunne unnlate å utarbeide årsberetning. Det forutsettes at mer detaljerte regler om slik begrenset regnskapsplikt gis i regnskapsstandard.
>
> Fordelen med begrenset regnskapsplikt som foreslått av utvalget, er for det første at fremstilling av informasjon er tilnærmet kostnadsfri for den regnskapspliktige. Beregningene til næringsoppgaven må gjøres uansett, så det eneste den regnskapspliktige må foreta seg er å summere poster som angitt i en regnskapsstandard og utferdige det i et dokument som skal være tilgjengelig for allmennheten. (…) Utvalget har ikke konkretisert hvilke opplysninger i næringsoppgaven som bør kreves opplyst ved en slik begrenset regnskapsplikt, men vil komme tilbake til dette i delutredning II.»

[48] Bestemmelsen foreslås flyttet i det justerte lovkastet i denne utredningen.

9.2.2 Bør forslaget om begrenset regnskapsplikt trekkes tilbake?

På grunnlag av forslaget i delutredning I har utvalget mottatt innspill om at få regnskapspliktige vil være omfattet av forslaget om begrenset regnskapsplikt, og at regnskapsregelverket derfor ikke bør kompliseres unødvendig med innføring av dette begrepet.

Tabell 9.1 som utarbeidet av Brønnøysundregistrene viser antall godkjente årsregnskap for 2013 og antall godkjente årsregnskap avlagt etter reglene for små foretak for foretak i kategori 2.

Tabell 9.1. Fordeling av regnskapspliktige og godkjente årsregnskap for regnskapsåret 2013 fordelt på organisasjonsform

Organisasjonsform	Antall enheter	Antall godkjente årsregnskap	
		Totalt	Herav små foretak
Ansvarlige selskap (ANS, DA, KS)	3 416	3 799	3 670
Aksjeselskap (AS)	243 157	235 459	
Allmennaksjeselskap (ASA)	241	225	
Samvirkeforetak (BA, SA)	138	1 418	1 334
Boligbyggelag (BBL)	8 425	57	45
Borettslag (BRL)		8 271	
Enkeltpersonforetak (ENK)	1 582	3 103	3 098
Eierseksjoner (ESEK)	-	4 616	
Foreninger (FLI)	194	1 407	1215
Gjensidige forsikringsselskap (GFS)	50	42	
Interkommunale selskap (IKS)	122	123	97
Norskregistrerte utenlandske foretak (NUF)	9 995	7 007	6 943
Pensjonskasser (PK)	77	77	
Partrederi (PRE)	333	315	308
Europeisk selskap (SE)	4	4	
Statsforetak (SF)	8	8	0
Sparebanker (SPA)	104	105	
Stiftelser (STI)	7 486	7 280	7 150
Verdipapirfond (VPFO)	430	404	
Andre (ANNA, SÆR)	72	314	
TOTALT	**275 834**	**274 034**	
Aktuelle org.former	**31 699**	**24 517**	**23 860**

Kilde: Brønnøysundregistrene

Foreløpig utgave

Utvalget har ikke forsøkt å innhente informasjon om hvor mange foretak som vil være omfattet av forslaget om fritak fra regnskapsplikt etter lovutkastet § 1-2 første ledd nr. 2 bokstav b (ansvarlig selskap mv.) og bokstav e (enkeltpersonforetak).[49] Dersom disse

[49] Også gjeldende lov har noen nedre grenser for regnskapsplikt for ansvarlige selskaper og enkeltpersonforetak, men lovutkastet innebærer betydelig høyere grenser for ansvarlige selskaper mv. For enkeltpersonforetak fremgår det av NOU 2015: 10 at de nye terskelverdiene er en kvalitativ videreføring av gjeldende grenser, og at introduksjonen av den nye terskelverdien for salgsinntekt antakelig treffer bedre som størrelsesmål enn de to andre terskelverdiene.

foretakstypene holdes utenfor, viser tabellen at de fleste foretak som er regnskapspliktige etter lovutkastet i NOU 2015: 10 § 1-2 første ledd nr. 2 bokstav c, d, e, f og g vil være omfattet av forslaget. Det vil følgelig være et betydelig antall regnskapspliktige som vil kvalifisere for begrenset regnskapsplikt. Statsforetak, som er regnskapspliktige etter lovutkastet § 1-2 første ledd nr. 2 bokstav a, er den eneste foretakstypen som begrenset regnskapsplikt ikke er aktuelt for. Til gjengjeld finnes det bare åtte statsforetak. Basert på dette tallmaterialet opprettholder utvalget sitt forslag om begrenset regnskapsplikt.

9.2.3 Er det behov for supplering av lovutkastets bestemmelser om begrenset regnskapsplikt?

Lovutkastet i NOU 2015: 10 § 2-2 annet ledd om årsregnskapets innhold lyder:

> «Årsregnskapet for regnskapspliktige som nevnt i § 1-2 første ledd nr. 2 som oppfyller kriteriene for små foretak i § 1-5, kan bestå av et regnskapssammendrag basert på skattemessige verdier dersom dette følger av bestemmelser gitt i regnskapsstandard. Dersom den regnskapspliktige er morforetak, gjelder denne bestemmelsen bare dersom vilkårene for små konsern i § 1-11 er oppfylt.»

Det er i denne utredningen kapittel 8 foreslått at reguleringen av begrenset regnskapsplikt flyttes ut i en egen bestemmelse, nemlig § 2-7.

Lovutkastet § 1-3 om det standardsettende organ annet ledd første og annet punktum lyder:

> «Det standardsettende organet skal fastsette bindende regnskapsstandarder som utfyller eller presiserer bestemmelser fastsatt i denne loven. I den grad det følger av den enkelte bestemmelse, kan regnskapsstandarder også fravike bestemmelser i denne loven.»

Når lovutkastet i NOU 2015: 10 § 2-2 annet ledd tillater at årsregnskapet kan bestå av et regnskapssammendrag basert på skattemessige verdier, følger det av dette at regnskapsstandard kan gjøre unntak fra lovutkastet kapittel 3 Alminnelige prinsipper, kapittel 4 Bestemmelser om innregning og måling og kapittel 5 Regnskapsoppstillinger. Utvalget mener imidlertid at det vil være hensiktsmessig om standardhjemmelen fremgår direkte av lovbestemmelsen, og at den formuleres på samme vide måte som hjemmelen til å gi regnskapsstandard om forenklet IFRS.

Foreløpig utgave

Utvalget har foretatt en gjennomgang av øvrige kapitler i lovutkastet for å vurdere om det er behov for unntak også fra andre kapitler eller bestemmelser.

Skatterapportering innebærer at tall oppgis i norske kroner. Utvalget mener derfor at det fremstår som hensiktsmessig at regnskapsvalutaen skal være norske kroner, og foreslår at adgangen til å velge funksjonell valuta som regnskapsvaluta, som gjelder for foretak som avlegger årsregnskap etter reglene om full regnskapsplikt, ikke skal gjelde for foretak som avlegger regnskap etter regelen om begrenset regnskapsplikt. Utvalget ser imidlertid ikke grunn til å begrense adgangen til å velge svensk, dansk eller engelsk som språk i årsregnskapet, jf. lovutkastet § 2-3 annet og tredje ledd omtalt i denne utredningen kapittel 6. I denne utredningen kapittel 4 foreslås det at en regnskapspliktig kan velge et annet regnskapsår enn kalenderåret gjennom melding eller søknad til Regnskapsregisteret, jf. lovutkastet § 2-4. Annet regnskapsår enn kalenderåret kalles avvikende regnskapsår. Det følger av skatteloven § 14-1 tredje ledd at en regnskapspliktigs avvikende regnskapsår også blir den regnskapspliktiges «skatteår». Utvalgets begrunnelse for å åpne for større bruk av avvikende regnskapsår enn etter gjeldende lovgivning er knyttet blant annet til ønsket om å legge til rette for at regnskapsavleggelsen skal kunne skje på tidspunkt i året som passer best mulig med den regnskapspliktiges virksomhet, og til ønsket om å legge til rette for jevnere

arbeidsbelastning for yrkesgrupper som regnskapsførere og revisorer. På bakgrunn av dette finner utvalget ikke grunn til å foreslå begrensninger på adgangen til valg av avvikende regnskapsår for regnskapspliktige som utarbeider årsregnskap etter regelen om begrenset regnskapsplikt.

Utvalget mener det er ønskelig at kravene til noteopplysninger for foretak som avlegger sitt årsregnskap etter regelen om begrenset regnskapsplikt gjøres mindre omfattende enn kravene som gjelder små foretak som avlegger årsregnskapet etter reglene om full regnskapsplikt. På bakgrunn av dette foreslår utvalget et tillegg til lovutkastet i NOU 2015: 10 § 2-2 annet ledd, som etter lovutkastet i denne utredningen er § 2-7 første ledd. Retningslinjer for standardsetters arbeid med å utvikle slike noteforenklinger omtales i punkt 9.2.4.

For resterende kapitler i lovutkastet (1, 7, 8, 9, 10, 11, 12 og 13) ser utvalget ikke behov for egne unntaksbestemmelser for regnskapspliktige som avlegger årsregnskap etter regelen om begrenset regnskapsplikt.

9.2.4 Detaljerte retningslinjer for utarbeidelse av regnskapsstandard

Som nevnt i innledningen til dette kapittelet er det oppnevnt et lovutvalg som skal evaluere stiftelsesloven. En del av Stiftelseslovutvalgets mandat er å vurdere om regnskaps- og revisjonsplikt skal gjelde for alle stiftelser, uansett størrelse. I denne utredningen er det derfor ikke foretatt nærmere vurdering av om det er særlige hensyn som skal ivaretas i regnskapsreglene for stiftelser. De detaljerte retningslinjene som gis for utarbeidelse av en regnskapsstandard for små regnskapspliktige i kategori 2, vil i utgangspunktet også omfatte stiftelser, men utvalget er innforstått med at Stiftelseslovutvalget vil vurdere eventuelle særlige forhold ved stiftelser som kan tilsi en annen løsning for disse.

Utvalget forutsetter at det utarbeides en egen regnskapsstandard om begrenset regnskapsplikt, som skal gjelde små foretak i kategori 2.

Forslaget innebærer at de regnskapspliktige som er omfattet, kan gå over til et «rent» skatteregnskap, det vil si at skattemessige regler for tidfesting av inntekter og utgifter og måling av eiendeler og forpliktelser benyttes. Den regnskapsinformasjonen som skal gis, skal være i samsvar med det tallgrunnlag som fremkommer av skatteregnskapet. Etter gjeldende regler for skattemessig rapportering vil tallgrunnlaget fremkomme av RF-1175 Næringsoppgave 1.[50] Næringsoppgave 1 side 2 og side 3 har detaljerte krav til spesifikasjon av henholdsvis resultatregnskap og balanse.

Det justerte lovutkastet § 2-7 innebærer at det er gitt unntak fra lovutkastet kapittel 5 om regnskapsoppstillinger. En mulig regulering av regnskapsoppstillinger i regnskapsstandard kan være krav om å offentliggjøre resultatregnskapet og balanseoppstillingen fra RF-1175, eller fra tilsvarende eventuelle fremtidige ligningsskjema. Krav til spesifikasjon av linjer i ligningsskjemaet er for en del poster strengere enn lovutkastets krav til linjer i resultatregnskapet og balansen og spesifikasjonskrav som fremgår av krav til noteopplysninger. Utvalget mener derfor at standardsetter skal utarbeide regulering for oppstilling av resultatregnskap og balanse som viser informasjon på et mer aggregert nivå enn ligningsskjemaet. For å legge til rette for så enkel rapportering som mulig, skal regnskapsstandarden inneholde adgang til å oppfylle plikten til utarbeidelse av årsregnskap gjennom offentliggjøring av ligningsskjema og tilhørende noteopplysninger. Noen

[50] Næringsoppgave 1 skal fra og med 2015 leveres som elektronisk vedlegg til selvangivelse eller selskapsoppgave av enkeltpersoner, ANS/DA og samvirkeforetak mv. som driver virksomhet uten å være årsregnskapspliktige etter regnskapsloven, men som har bokføringsplikt etter bokføringsloven.

Foreløpig utgave

regnskapspliktige vil imidlertid kunne oppfatte det som en ulempe dersom de, for å komme inn under ordningen med begrenset regnskapsplikt, må offentliggjøre alle detaljene i Næringsoppgave 1. Standardsetter må tillate en oppstilling av hovedposter, eventuelt supplert med enkelte spesifikasjoner av særlig viktighet.

Utvalget har foreslått at loven skal åpne for at kravene til tilleggsopplysninger i noter for små kategori 2-foretak kan være enklere enn regnskapslovens generelle krav til tilleggsopplysninger i noter for små foretak, jf. punkt 9.2.3. De regnskapspliktige som avlegger årsregnskap etter regelen om begrenset regnskapsplikt unntas derfor fra utkastet til regnskapslov kapittel 6. Etter utvalgets oppfatning vil det være naturlig at krav til tilleggsopplysninger som ledsager ligningsskjemaet minst omfatter opplysninger om:

1. Salgsinntekter, balansesum og antall årsverk. Begrunnelsen for dette er at salgsinntekter, balansesum og årsverk er terskelverdier som inngår ved vurderingen av om et foretaket er regnskapspliktig, og ved vurderingen av hvilken type regnskapsplikt som foreligger. I den utstrekning opplysningene finnes i resultat- eller balanserapporteringen (som i alle fall gjelder balansesum) behøver de selvsagt ikke gjentas i noter. Disse opplysningene om virksomhetens omfang er opplysninger som foretakene uansett vil måtte fremskaffe, og som vil kunne ha stor nytteverdi for regnskapsbrukerne.

2. Opplysning om at regnskapsrapporteringen er satt opp i samsvar med bestemmelsen om begrenset regnskapsplikt. Siden små foretak i kategori 2 for sitt årsregnskap kan velge mellom regelen om begrenset regnskapsplikt og reglene om full regnskapsplikt, vil prinsippene for innregning og måling kunne variere mye. Av den grunn er det viktig å opplyse om at regnskapsrapporteringen er basert på skatterapporteringen. Bruk av skattereglene er et «enten eller-valg», hvor alternativet til regnskapsavleggelse ved bruk av tallgrunnlaget rapportert inn for skatteformål er regnskapsavleggelse etter lovutkastets regler om full regnskapsplikt. Det åpnes ikke for regnskapsavleggelse som kombinerer løsninger fra de to regelsettene.

3. Usikkerhet om fortsatt drift. I et årsregnskap avlagt etter reglene om full regnskapsplikt innebærer bestemmelsen i lovutkastet § 3-4 om fortsatt drift at årsregnskapet skal utarbeides under forutsetning om fortsatt drift, med mindre oppløsning er besluttet. Dersom oppløsning er besluttet, skal eiendeler og forpliktelser vurderes til verdien ved oppløsning. Dette innebærer ofte en lavere verdi på eiendeler enn i en fortsatt drift-situasjon. Ved bruk av skattereglene vil ikke slike nedskrivninger være tillatt. Utvalget mener derfor at det er ekstra stort behov for opplysninger om usikkerhet om fortsatt drift for små foretak som benytter seg av ordningen med begrenset regnskapsplikt

Standardsetters vurdering av behovet for ytterligere noteopplysninger vil kunne avhenge av hvor aggregert resultat- og balanserapportering som tillates.

Foreløpig utgave

9.2.5 Minoritetsvern – mulighet til å kreve regnskapsavleggelse etter reglene om full regnskapsplikt

Små foretak er regnskapspliktige som på balansedagen ikke overskrider to av følgende tre terskelverdier: 70 millioner kroner i salgsinntekt, 35 millioner kroner i balansesum og 50 årsverk i regnskapsåret, jf. lovutkastet § 1-5. Dette innebærer at regnskapspliktige som representerer store verdier, vil være omfattet av forslaget om adgang til å avlegge et årsregnskap utarbeidet etter skattereglene med begrensede krav til noteopplysninger. Et slikt regnskap vil gi dårligere informasjon om resultat og stilling enn et årsregnskap avlagt etter reglene om full regnskapsplikt. Som beskrevet i delutredning I punkt 3.2 er målsettingen med regnskapsregulering å ivareta brukernes informasjonsbehov, og eiere (nåværende og

potensielle) er en viktig brukergruppe. Selv en liten eierandel kan representere betydelige verdier for den enkelte eier. Utvalget foreslår derfor at årsregnskapet må utarbeides etter reglene om full regnskapsplikt dersom én eier eller ett medlem fremsetter krav om det. Å være styremedlem innebærer et ansvar for forvaltningen av den regnskapspliktige og kan medføre et økonomisk erstatningsansvar dersom oppfølging av forvaltningsansvaret er mangelfull, jf. for eksempel samvirkelova §§ 76 og 153. Utvalget foreslår derfor at et medlem av styret også skal kunne kreve at den regnskapspliktiges årsregnskap utarbeides etter reglene om full regnskapskapsplikt.

For funksjonaliteten av et system med rett for eiere/medlemmer til å kreve utarbeidelse av årsregnskapet etter reglene om full regnskapsplikt er det behov for informasjon til eierne eller medlemmene dersom en regnskapspliktig ønsker å gå over fra utarbeidelse av årsregnskapet etter reglene om full regnskapsplikt til utarbeidelse av årsregnskapet etter regelen om begrenset regnskapsplikt med en frist for eiernes eller medlemmenes innsigelser.[51] Utvalget foreslår at styrevedtak om utarbeidelse av årsregnskap etter regelen om begrenset regnskapsplikt skal kreve enstemmighet og må gjøres kjent for eiere eller medlemmer før regnskapsåret begynner. Slikt styrevedtak og slik informasjon er nødvendig bare når en regnskapspliktig går over fra bruk av reglene om full regnskapsplikt til reglene om begrenset regnskapsplikt. Utvalget foreslår også at eiere og medlemmer må fremsettes skriftlig krav om bruk av reglene om full regnskapsplikt senest to måneder før regnskapsårets utgang.

9.3 Regnskapsregulering for ikke-økonomiske foreninger

Foreløpig utgave

9.3.1 Utvikling av gjeldende regnskapsregulering for organisasjoner

Regnskapsplikten var til og med regnskapsåret 1998 knyttet til næringsvirksomhet. Foreninger og stiftelser som ikke ble ansett som næringsdrivende i henhold til skattelovens definisjon, hadde således heller ikke lovpålagt regnskapsplikt. Ideelle organisasjoner var derfor ikke bundet av krav til regnskapsprinsipper, vurderingsregler og utarbeidelse av årsregnskap, men kunne presentere sine regnskap ut fra egne behov som i stor grad var basert på aktivitetstankegang. Stiftelser ble gradvis pålagt regnskapsplikt og fikk full regnskapsplikt fra og med regnskapsåret 1997. Utviklingen av regnskapsplikt for stiftelser er omtalt på s. 275 flg. i delutredning I.

Med regnskapsloven 1998 var det mange organisasjoner som uventet fikk lovpålagt regnskapsplikt. Alle organisasjoner som oversteg terskelverdiene i loven, samt alle stiftelser, måtte utarbeide årsregnskap etter samme prinsipper som regnskapspliktige med økonomisk formål. Denne ordningen reflekterte dårlig at organisasjoner uten økonomisk formål hadde spesielle behov knyttet til regnskapsrapportering. Kravene i regnskapsloven om artsbaserte regnskap førte til at de ideelle organisasjonenes offisielle regnskap ble mindre informative enn de hadde vært tidligere.

I forbindelse med evalueringen av regnskapsloven i 2003 foreslo Evalueringsutvalget at regnskapspliktige organisasjoner kan fravike de grunnleggende prinsippene om transaksjon, opptjening og sammenstilling, når dette anses som god regnskapsskikk for slike regnskapspliktige. I tillegg foreslo utvalget et unntak som åpnet for at en aktivitetsbasert oppstillingsplan kunne erstatte resultatregnskapet. Forutsetningen for disse endringene var at

[51] Utvalget har i delutredning I foreslått en bestemmelse om minoritetsvern knyttet til et foretaks ønske om bruk av forenklet IFRS, jf. lovutkastet § 2-6, men uten regulering av krav til varsling av eiere og frist for å gjøre innsigelser. Utvalget foreslår en utvidelse av bestemmelsen med regulering av dette på samme måte som foreslått ved bruk av regelen om begrenset regnskapsplikt for utarbeidelse av årsregnskap.

god regnskapsskikk for organisasjoner skulle beskrives i en egen regnskapsstandard. Utvalget oppfordret standardsetter til å igangsette arbeidet med en egen regnskapsstandard for regnskapspliktige uten økonomisk formål. Endringer i regnskapsloven i samsvar med Evalueringsutvalgets forslag ble vedtatt i 2005.

Norsk RegnskapsStiftelse fulgte Evalueringsutvalgets oppfordring om å utvikle en egen regnskapsstandard for regnskapspliktige uten økonomisk formål. Arbeidet ble organisert med en prosjektgruppe og en referansegruppe med berørte organisasjoner. Et diskusjonsnotat for god regnskapsskikk for ideelle organisasjoner ble publisert i 2005, og dette dannet grunnlag for et høringsutkast til regnskapsstandard om god regnskapsskikk for ideelle organisasjoner samme år. Høringsutkastet ga organisasjonene anledning til å benytte standarden allerede fra 2005. For innsamlingsorganisasjoner som var medlemmer av Innsamlingskontrollen og allerede hadde krav om å utarbeide aktivitetsregnskap, var det en lav terskel for å utarbeide årsregnskap i henhold til høringsutkastet. Tidlig bruk av standarden ga nyttige innspill til videre utvikling av den.

NRS (F) God regnskapsskikk for ideelle organisasjoner ble publisert første gang i november 2006. Med fastsettelse av en foreløpig standard var det flere som tok den i bruk, og dermed kom nye problemstillinger for dagen. Oppdatering av standarden i 2008 avklarte spørsmål knyttet til inntektsføring og fordeling av inntekter mellom samarbeidende organisasjoner, samt formålskapital. Fra og med regnskapsåret 2008 ble det obligatorisk for Innsamlingskontrollens medlemmer å avlegge regnskap etter NRS (F) God regnskapsskikk for ideelle organisasjoner. I påvente av en avklaring av standardens fremtidige lovgrunnlag har det ikke vært foretatt ytterligere endringer i standarden siden 2008.

Per i dag er NRS (F) God regnskapsskikk for ideelle organisasjoner obligatorisk for Innsamlingskontrollens medlemmer. Det vil si at alle de store innsamlingsorganisasjonene avlegger sitt offisielle regnskap etter standarden. I tillegg er standarden tatt i bruk av enkelte særforbund og idrettskretser, samt ulike andre organisasjoner som anser at det å rapportere et aktivitetsregnskap forteller mer om formålsoppnåelsen enn det et vanlig resultatregnskap gjør. Regnskapsregisteret opplyser at for regnskapsåret 2014 var det 584 godkjente årsregnskap som benyttet oppstillingsplanen for ideelle organisasjoner med aktivitetsregnskap. Selv om det er mange organisasjoner som ikke har tatt i bruk standarden fullt ut, er det mange som legger til grunn forståelsen i standarden som grunnlag for ulike problemstillinger knyttet til organisasjoner uten økonomisk formål.

Foreløpig utgave

9.3.2 Standardens innhold

Hensikten med et regnskap er at regnskapsbrukerne skal ha nytte av den informasjonen som gis i regnskapene. Som brukergrupper nevnes eiere og mulige investorer, långivere, eksterne rådgivere, ansatte, kunder, samarbeidspartnere og offentlige myndigheter (se omtale i delutredning I kapittel 3.2). For ideelle organisasjoner er det andre brukergrupper. Organisasjoner har ingen eiere, men de har ofte bidragsytere (offentlige eller private) og bidragsmottakere som sentrale brukere. For foreninger er medlemmer en viktig brukergruppe. For disse er det mest sentrale hvorvidt organisasjonens formål oppfylles. En ideell organisasjon er vanligvis ikke opptatt av å få størst mulig overskudd, men det er som oftest viktig for den å skaffe til veie midler som kan brukes til formålet.

Oppstillingsplaner

Den vanlige oppstillingsplanen i regnskapsloven passer ikke for organisasjoner. Gjeldende lov har derfor følgende bestemmelse*:* «Regnskapspliktige som nevnt i § 1-2 første ledd nr. 9, 10 eller 11, og som ikke har økonomisk vinning som formål, kan avvike fra

oppstillingsplanene i § 6-1, § 6-1 a og § 6-2, dersom dette anses som god regnskapsskikk for slike regnskapspliktige.» Med utgangspunkt i denne bestemmelsen har regnskapsstandarden for ideelle organisasjoner en egen oppstillingsplan. Standarden anbefaler at regnskapspliktige som rapporterer i henhold til standarden viser et aktivitetsregnskap i stedet for et resultatregnskap, men det er ikke noe krav. Hovedlinjene i aktivitetsregnskapet er anskaffede midler og forbrukte midler. Anskaffede midler spesifiseres på medlemsinntekter, tilskudd, innsamlede midler, opptjente inntekter fra operasjonelle aktiviteter og andre inntekter. Forbrukte midler spesifiseres i kostnader til anskaffelse av midler, kostnader til organisasjonens formål og administrasjonskostnader. Dersom en organisasjon har flere ulike formål, skal forbruket av midler for hvert formål vises i aktivitetsregnskapet.

Balansen er stort sett sammenfallende med balanseoppstillingen i regnskapsloven. Unntakene er at tilskuddsgjeld skal spesifiseres, og at fordelingen av egenkapitalen, eller formålskapitalen som er standardens foretrukne begrep, skal vises.

Standarden har også en egen kontantstrømoppstilling.

Prinsipper for inntektsføring og kostnadsføring

For inntekter som er kombinert med en motytelse (f.eks. et salg av en gjenstand eller tjeneste), er prinsippene for inntektsføring sammenfallende med inntektsføringsprinsipper for regnskapspliktige med økonomisk vinning som formål. Mange organisasjoner mottar imidlertid inntekter uten noen motytelse. Slike inntekter periodiseres i henhold til følgende tre kriterier:

- Organisasjonen må ha juridisk rett til inntekten
- Det må være rimelig sikkert at inntekten vil bli mottatt
- Inntekten må kunne måles med tilstrekkelig pålitelighet

Kostnader som kan knyttes til inntekter, skal kostnadsføres i samme periode som tilhørende inntekt. Andre kostnader skal periodiseres i henhold til de tilhørende kostnadsgenererende aktivitetene som er gjennomført. Direkte kostnader og indirekte kostnader fordeles på aktivitetene etter forbruk, normalt basert på ulike fordelingsnøkler som forbruk av tid, areal eller lignende. Bevilgninger kostnadsføres i det året bevilgningen blir vedtatt selv om bevilgningene gjelder flere år fram i tid.

Foreløpig utgave

Egenkapital / Formålskapital

Standarden skiller mellom den egenkapitalen eller formålskapitalen som har eksternt pålagte restriksjoner, og den som har internt pålagte restriksjoner. Gaver som er gitt til et bestemt formål, og som ikke er brukt ved årsslutt, klassifiseres som egenkapital med eksternt pålagte restriksjoner. Styrets egne vedtak om bruk av midler til et gitt formål klassifiseres som egenkapital med internt pålagte restriksjoner.

Finansielle omløpsmidler

Regnskapsstandarden gir anledning til å føre finansielle omløpsmidler til virkelig verdi utover bestemmelsene i § 5-8 når investeringene enten er notert på børs eller administreres av en profesjonell kapitalforvalter, og virkelig verdi av investeringene kan måles pålitelig. Negativ utvikling av en investeringsportefølje føres som negativ inntekt.

Noteopplysninger

Standarden stiller krav om enkelte noteopplysninger utover lovens krav. Dette omfatter bl.a. en beskrivelse av de vesentligste postene i aktivitetsregnskapet, samt en beskrivelse av fordeling av kostnader mellom aktiviteter.

Årsberetning

I tillegg til de lovpålagte kravene om innhold skal alle organisasjoner gi en redegjørelse for hvilke hovedaktiviteter som har vært gjennomført, samt forklare vesentlige poster i regnskapet og beskrive framtidig utvikling. Også små organisasjoner anbefales å gi informasjon om framtidig utvikling.

Konsernregnskap

Store organisasjoner skal utarbeide konsernregnskap, og enhetene som inngår i konsernet skal rapportere etter likelydende prinsipper.

9.3.3 Regnskapsplikt for ikke-økonomiske organisasjoner i andre land

Evalueringsutvalget ga en omtale av regnskapsplikt for enheter uten økonomisk formål i NOU NOU 2003: 23 kapittel 8. Generelt var det ifølge Evalueringsutvalget lite regulering på dette området i andre land. Det fantes ikke noe direktiv og eller andre forpliktelser etter EØS-avtalen som forutsatte regnskapsplikt for organisasjoner. Sverige og Danmark hadde noe regelverk knyttet til bokføring for organisasjoner, men det forelå ikke egne regnskapsregler for slike regnskapspliktige. I USA hadde enkelte av FASBs regnskapsstandarder spesifikke krav for organisasjoner. Den mest omfattende reguleringen på området fantes i Storbritannia, hvor den daværende standardsetteren Accounting Standards Board (ASB) hadde utgitt en «Statement of Recommended Practice (SORP) – Accounting And Reporting By Charities». Denne anbefalingen har i praksis stor autoritet i Storbritannia og fungerer som en egen regnskapsstandard for organisasjoner. Den behandler de fleste problemstillinger knyttet til denne typen regnskapspliktige, og den har vært en viktig kilde for den norske regnskapsstandarden for ideelle organisasjoner.

Det har ikke vært store endringer på dette området i forhold til det som fantes da Evalueringsutvalget gjorde sine undersøkelser i 2003. Det er tatt initiativ til å opprette en internasjonal regnskapsstandard for ideelle organisasjoner. Spesielt noen afrikanske land har uttrykt behov for en slik standard på grunn av mange ulike krav til regnskapsrapportering fra ulike donorer. IASB har uttalt at dersom det skal utarbeides en standard for ideelle organisasjoner, vil det ta 20 år før en slik godkjent standard vil foreligge.[52]

I Storbritannia har den nevnte Statement of Recommended Practice vært oppdatert flere ganger siden den ble omtalt i NOU 2003: 23, senest våren 2015 da det ble utgitt to nesten likelydende standarder, én for store organisasjoner og én for små.

9.3.4 Utvalgets rammer for ny regnskapsstandard for ideelle organisasjoner

Med ny regnskapslovgivning må regnskapsstandarden for ideelle organisasjoner omarbeides slik at den blir i samsvar med nye bestemmelser. En oppdatert regnskapsstandard for ideelle organisasjoner skal bygge på prinsippene i den nye loven om regnskapsplikt. Regnskapsstandarden bør ha de samme løsninger som de som gjelder for regnskapspliktige med økonomisk formål, så langt de ikke strider med organisasjonens behov for spesial-tilpasning av regnskapsrapporteringen. Det er utvalgets oppfatning at fravik fra regnskapslovens alminnelige bestemmelser i regnskapsstandarden for ideelle organisasjoners, som er hjemlet i lovutkastet § 1-3 annet ledd tredje punktum, må begrunnes i organisasjonenes egenart og behov. Da den gjeldende regnskapsstandarden for ideelle

[52] Dette ble muntlig kommunisert på International Not-For-Profit Reporting Seminar i London i oktober 2015.

Foreløpig utgave

organisasjoner ble utarbeidet, var det behov for en utvidet veiledning da dette var noe helt nytt, men etter nærmere ti års erfaring med slik rapportering er dette behovet antakelig ikke like stort.

Obligatorisk bruk

Det har hittil vært frivillig å ta i bruk regnskapsstandarden for ideelle organisasjoner, i den forstand at verken loven eller standarden inneholder noe krav om at regnskapspliktige uten økonomisk formål må følge standardens bestemmelser. Utvalget har vurdert om det er hensiktsmessig at en regnskapsstandard for ideelle organisasjoner gjøres rettslig bindende for alle regnskapspliktige uten økonomisk vinning som formål. Utvalget har konkludert med at det kan oppfattes som byrdefullt for mindre organisasjoner å utarbeide regnskap etter et presist regelsett og anbefaler derfor ikke å gjøre regnskapsstandarden obligatorisk for alle. Det er imidlertid en forventing om at store organisasjoner bør ha kapasitet og kompetanse til å kunne følge en slik standard. Utvalget mener at standardsetter skal ha adgang til å fastsette at regnskapsstandarden for ideelle organisasjoner skal være obligatorisk for alle regnskapspliktige som ikke har økonomisk vinning som formål og som ikke er i kategorien for små foretak. Samtidig bør små organisasjoner oppmuntres til å benytte standarden.

Oppstillingsplaner

Utvalget mener at reglene om aktivitetsregnskap og de andre reglene knyttet til balansen bør videreføres i en ny regnskapsstandard for ideelle organisasjoner.

I den foreløpige standarden har det vært valgfritt om man vil presentere et aktivitetsregnskap eller et resultatregnskap. I en oppdatert regnskapsstandard for ideelle organisasjoner bør det være et krav for de som følger standarden å rapportere et aktivitetsregnskap, for dette gir bedre informasjon om aktiviteten i en organisasjon enn et resultatregnskap.

Forslaget til ny regnskapslov har ikke noe krav om kontantstrømoppstilling, men i henhold til delutredning I vil krav om å utarbeide kontantstrømoppstilling kunne følge av regnskapsstandard. Etter de prinsipper for standardsetting som utvalget har foreslått i delutredning I punkt 10.3.4, vil det f.eks. bli krav om kontantstrømoppstilling i foretak med alminnelig regnskapsplikt. Det er etter utvalgets syn ikke klart at en kontantstrømoppstilling har en viktig informasjonsfunksjon i regnskapet til en ideell organisasjon. Utvalget legger til grunn at en eventuell videreføring av gjeldende krav om kontantstrømoppstilling for ideelle organisasjoner forankres i en analyse som viser at nytten av slik informasjon klart overstiger kostnaden ved å utarbeide den.

Noteopplysninger

Utvalget mener at standardens krav til noteopplysninger bør differensieres på samme måte som i lovteksten slik at små organisasjoner får mindre omfattende opplysningskrav enn store organisasjoner.

Årsberetning/verbal redegjørelse

Under gjeldende rett har regnskapspliktige organisasjoner plikt til å utarbeide årsberetning etter de alminnelige bestemmelser i regnskapsloven § 3-3 og eventuelt § 3-3a. Utvalget mener at det er god grunn til å kreve at organisasjoner gir en redegjørelse om den økonomiske situasjonen og aktiviteter relatert til formålet, men det er neppe hensiktsmessig at de slavisk skal følge det rapporteringsopplegget som er etablert for foretak som har økonomisk formål. Etter lovutkastet § 1-3 har standardsetter anledning til å fastsette regnskapsstandard for regnskapspliktige i kategori 4 som fraviker fra lovens bestemmelser. Det er utvalgets intensjon at denne bestemmelsen også skal gi standardsetter hjemmel til å formulere egne krav om årsberetning / verbal redegjørelse for ideelle organisasjoner, og utvalget foreslår

Foreløpig utgave

derfor også et tillegg til bestemmelsen om plikt til å utarbeide årsberetning der dette fremkommer eksplisitt (lovutkastet § 9-1 første ledd annet punktum).

I organisasjoner som skal rapportere om formålsoppnåelse, er det mange aktiviteter som utføres av frivillige som kan ha bidratt til vesentlig formålsoppnåelse uten at det nødvendigvis er synlig i aktivitetsregnskapet. En verbal rapportering om formålsoppnåelse er derfor ofte viktig. Det kan også være viktig å informere om planer, strategier og fremtidsutsikter. Standardsetter vil etter utvalgets forslag ha anledning til å sette spesielle krav til innholdet i styrets beretning. Det er viktig at de krav som stilles gir nyttig informasjon for regnskapsbrukerne, og at de ikke er for byrdefulle å oppfylle for regnskapsprodusentene.

Utvalget har i delutredning I foreslått at små foretak unntas fra plikten til å utarbeide årsberetning. Denne bestemmelsen utelukker ikke at standardsetter kan anbefale at også små organisasjoner skal ha verbal redegjørelse, som kan betegnes årsberetning eller noe annet.

Konsernregnskap

Det er utvalget oppfatning av det fremdeles skal være konsernregnskapsplikt for organisasjoner som ikke oppfyller kriteriene for å være små konsern. I lovutkastet § 7-2 sjette ledd fremgår det at prinsippanvendelsen i konsernregnskapet kan være forskjellige fra prinsippanvendelsen i morforetakets årsregnskap. Det vil dermed være valgfritt om man vil avlegge et aktivitetsregnskap for hele konsernet, eller om man vil avlegge et resultatregnskap med andre regnskapsprinsipper i konsernet.

Lovutkastet § 7-3 om kontroll sier at et foretak har kontroll når den regnskapspliktige har rett til å oppnevne eller avsette et flertall av medlemmene i et annet foretaks styre. Denne bestemmelsen kan tas til inntekt for at en organisasjon må konsolidere inn stiftelser/legater der den har rett til å oppnevne styremedlemmer. Det er imidlertid utvalgets oppfatning at det skal være unntak fra plikt til å konsolidere inn alminnelige stiftelser i en mororganisasjons regnskap. Standardsetter vil kunne gi andre unntak og fortolkninger av konsolideringsplikten for ideelle organisasjoner.

Foreløpig utgave

9.4 Regnskapsregulering for borettslag mv.

9.4.1 Boligsameier

Gjeldende rett

Eierseksjonssameier som nevnt i eierseksjonsloven § 44 annet ledd er regnskapspliktige etter regnskapsloven § 1-2 første ledd nr. 8.

For en nærmere beskrivelse av den historiske utviklingen av regnskapsreguleringen for boligsameier, se NOU 2015: 10 s. 277 flg.

Forslag i delutredning I

Sameier etter eierseksjonsloven ble ikke definert som regnskapspliktig i lovutkastet. Utvalget viste til at regnskapsplikten for eierseksjonssameier nylig hadde vært vurdert av et eget lovutvalg. I henhold til dette lovutvalgets forslag ville det i større grad bli opp til det enkelte sameie å vedta om det skal følge regnskapsloven, jf. NOU 2014: 6. Utvalget sluttet seg til dette forslaget, men påpekte også at en særlig regnskapsstandard for borettslag ville kunne tjene som modell for et slikt frivillig regnskap i et eierseksjonssameie.

Utvalgets vurderinger

Utvalgets forslag i delutredning I om at eierseksjonssameier ikke lenger skulle ha regnskapsplikt, men at borettslag skulle ha regnskapsplikt, møtte en del motbør i høringsrunden, blant annet i høringsuttalelser fra NBBL, OBOS og BDO. Mangelen på likebehandling av borettslag og eierseksjonssameier har også vært tatt opp av NBBL og OBOS med representanter for utvalget, blant annet i møte 5. april og i notat fra disse organisasjonene til utvalget. Dette notatet er inntatt i vedlegg 9.1. Med bakgrunn i de argumenter som har fremkommet i dialogen med NBBL og OBOS, ville det være naturlig for utvalget å vurdere kritisk om standpunktet i delutredning I har vært fattet på et tilstrekkelig solid grunnlag.

På den annen side var utvalgets standpunkt i delutredning I ikke noe mer enn å slutte seg til et forslag som allerede var til behandling i Kommunaldepartementet som konsekvens av forslaget i NOU 2014: 6. Å uttale seg om regnskapsplikten for eierseksjonssameier er utvilsomt innenfor utvalgets mandat, men det ville kunne oppstå en uryddig situasjon om utvalget skulle endre standpunkt på et spørsmål som er til behandling. Utvalget underrettet Kommunaldepartementet i epost 5. april 2016 at en ville se på helheten i regnskapsreguleringen av borettslag og boligsameier på nytt, og at denne prosessen ville kunne avstedkomme synspunkter som avviker fra delutredning I. Utvalgets epost ble besvart av Kommunaldepartementet ved epost 6. juni 2016, og fra denne eposten hitsettes:

> «Departementet kan ikke forskuttere utfallet av behandlingen av NOU 2014: 6, heller ikke av forslaget til nye regnskapsregler. Departementet vil imidlertid understreke at det er flere hensyn som gjør seg gjeldende ved vurderingen av hvordan regnskapsreglene bør være i borettslag og eierseksjonssameier, enn at reglene av prinsipielle grunner bør være like.
>
> Departementet gjør oppmerksom på at borettslag og eierseksjonssameier, selv om de i det ytre har mange fellestrekk, er nokså ulike former for sammenslutninger. Den historiske begrunnelsen for sammenslutningsformene er forskjellige. Et borettslag er i motsetning til et eierseksjonssameie en selvstendig juridisk person og sammenslutningsformene bygger på nokså ulike grunnprinsipper, blant annet det såkalte «brukereieprinsippet» som gjør seg gjeldende i borettslagsforhold. Det har følgelig vært et bevisst politisk valg å opprettholde to sammenslutningsformer med ulike regler for hver av dem.
>
> Departementet peker videre på at man frem til i dag også har hatt ulike regnskapsregler for borettslag og eierseksjonssameier. Regnskapsloven § 1-2 nr. 8 oppstiller en plikt for alle borettslag til å føre regnskap etter regnskapsloven, mens en slik plikt bare gjelder for enkelte eierseksjonssameier. Videre gjelder forskrift 30. juni 2005 nr. 745 om årsregnskap og årsberetning for borettslag ikke for eierseksjonssameier. Departementet har ikke oppfattet at ulike regnskapsregler har ført til problemer i praksis.
>
> Avslutningsvis nevner departementet at det har forståelse for at det vil forenkle de kommersielle regnskapsførernes arbeidsoppgaver dersom regnskapsreglene er like i borettslag og eierseksjonssameier. Vurderingen av hvordan reglene faktisk bør være, må imidlertid bero på en bredere og mer sammensatt vurdering.»

Utvalget antar at departementet vil foreta en slik bredere og mer sammensatt vurdering. For utvalget fremstår det dermed som mest ryddig at en ikke tar noen stilling til spørsmålet om regnskapsplikt for eierseksjonssameier i det hele tatt, og dermed viderefører gjeldende rett på området. Det ligger i dette at tilrådningen i delutredning I om å følge forslaget i NOU 2014: 6 heller ikke står ved lag. Utvalget foreslår på bakgrunn av dette at det tas inn en bokstav d i lovutkastet § 1-2 nr. 4 som viderefører den regnskapsplikten som i dag gjelder for eierseksjonssameier etter regnskapsloven § 1-2 nr. 8.

Foreløpig utgave

9.4.2 Borettslag

Gjeldende rett

Borettslag er regnskapspliktige etter regnskapsloven § 1-2 første ledd nr. 8. De følger derfor regnskapslovens ordinære regler ved utarbeidelsen av årsregnskapet. I tillegg er det med hjemmel i regnskapsloven § 10-1 fastsatt forskrift om årsregnskap og årsberetning for borettslag (30.06.2005 nr. 745). Forskriften er formulert som et tillegg til regnskapsloven, og inneholder blant annet krav om oppstilling av disponible midler og en særskilt bestemmelse som åpner for unnlatt avskrivning på bygninger dersom det i stedet foretas vedlikehold eller vedlikeholdsavsetning.

For en nærmere beskrivelse av den historiske utviklingen av regnskapsreguleringen for borettslag, se NOU 2015: 10 s. 277 flg.

Forslag i delutredning I

Lovforslaget innebærer at borettslag inngår i kategori 4, jf. lovutkastet § 1-2 første ledd nr. 4 bokstav c. Følgende fremgår av NOU 2015:10 s. 291:

> «Etter utvalgets syn er regnskapsregler som primært har vært laget med aksjeselskaper som målgruppe, ikke egnet som regnskapsregulering for borettslag. Utvalget viser til at en har foreslått en generell hjemmel for å kunne gi avvikende bestemmelser for kategori 4, og denne bør nyttes til å fastsette regnskapsstandard. Utvalget kan eventuelt utarbeide nærmer føringer på innholdet i en slik standard i delutredning II.»

Føringer for innholdet i en regnskapsstandard for borettslag

Det er utvalgets inntrykk at dagens regulering av borettslag er godt innarbeidet og fungerer godt, noe som kan ha sammenheng med at forskriften som trådte i kraft 01.01.2006 fikk sin utforming etter tett kontakt og medvirkning fra brukerne av regnskapet. Utvalget har bare fått kjennskap til tre områder der det kan synes å være et behov for at en ny regnskapsstandard for borettslag justerer innholdet i gjeldende forskrift.

Ett område er knyttet til adgangen til å sette avskrivningssatsen for bygninger til null. Dette krever etter forskriften § 4 andre punktum at det gjennomføres faktisk vedlikehold som oppveier verdiforringelsen av bygningene, eller at det regnskapsføres en tilsvarende vedlikeholdsavsetning. Om gjennomført vedlikehold tilsvarer faktisk verdiforringelse, kan være vanskelig å vurdere, og utvalget har fått forståelsen av at borettslag tar inn standardformuleringer i noteverket som slår fast at gjennomført vedlikehold tilsvarer faktisk verdiforringelse. Utvalget anbefaler at standardsetter vurderer bestemmelsen i lys av den praksis som synes å ha utviklet seg. Tiden er kanskje moden for å tillate unnlatt avskrivning uten krav om vedlikehold eller vedlikeholdsavsetning i borettslag. I et regnskap for regnskapspliktige med økonomisk vinning som formål har avskrivning en viktig funksjon for å kunne måle periodens inntjening, men dette gjelder ikke tilsvarende i regnskap til regnskapspliktige som ikke har økonomisk vinning som formål.

Et annet område er knyttet til skillet mellom påkostninger og vedlikehold. I et historisk kost-regnskap uten avskrivninger på bygninger kan påkostninger i dag eller nær fortid ofte fremstå som uforholdsmessig store i forhold til en bygning anskaffet for lenge siden. Dette er en uunngåelig konsekvens av et regnskap etter historisk kost-prinsippet kombinert med avskrivningssats på null, og det bør kanskje avstedkomme krav om noteopplysning.

Det tredje området er knyttet til årsberetningen. Utvalgets forslag innebærer at små foretak er unntatt fra plikten til å utarbeide årsberetning. Det er utvalgets oppfatning at årsberetningsprinsipper utarbeidet med tanke på aksjeselskaper, passer dårlig for borettslag.

Foreløpig utgave

Det kan derfor være behov for å utarbeide retningslinjer for en verbal beskrivelse av det som har skjedd i regnskapsåret og av fremtidsutsiktene som er skreddersydd for borettslag. Utvalget antar at en slik verbal beskrivelse også vil kunne være ønskelig for små borettslag. Utvalgets forslag om at små foretak fritas fra plikten til å utarbeide årsberetning vil ikke være til hinder for et krav om en skreddersydd verbal beskrivelse i små borettslag.

Utvalget har hatt en nyttig dialog med NBBL og OBOS blant annet om hva et regnskap for borettslag bør bestå av. Utvalget har mottatt skriftlige innspill fra disse organisasjonene som fremgår av vedlegg 9.1.

Foreløpig utgave

Vedlegg til kapittel 9: Notat 26. april 2016 fra NBBL og OBOS til Regnskapslovutvalget

Tirsdag 5. april møtte representanter fra NBBL og OBOS deler av regnskapsutvalget for å diskutere regnskapsplikten for borettslag og eierseksjonssameier. NBBL representerer 43 boligbyggelag som til sammen forvalter i overkant av 465 000 boliger og nærmere 11 000 boligselskap. OBOS er det klart største boligbyggelaget blant NBBLs medlemmer. I den videre behandling brukes begrepet «boligselskap» som betegnelse for borettslag og eierseksjonssameier.

Som en oppfølging av møtet tar del 1 av dette notatet for seg spørsmålet om regnskapsplikt og bruk av evt. terskelverdier. I del 2 av notatet kommenteres nærmere hva NBBL og OBOS mener boligselskapenes regnskap bør bestå av.

Det vises også til høringsuttalelser fra NBBL og OBOS til utvalgets delutredning I, se vedlegg 1 og 2. Samt vedlegg 3 som inneholder en presentasjon av synspunktene NBBL og OBOS presenterte for utvalget i møtet 5. april.

Del 1: Regnskapsplikt og terskelverdier

Det er uheldig hvis regnskapsreglene påvirker valg av eieform
Historisk har boligbyggelagene stort sett valgt å bygge borettslag, men i de senere år har de i økende grad organisert nybygde boliger som eierseksjonssameier. De to eierformene har begge sine fordeler og ulemper for utbygger og boligeier, noe som gjør at den foretrukne eieform varierer. At vi har disse to eieformene er politisk bestemt. NBBL argumenterer derfor for at det er de ulike egenskapene ved eieformene som skal avgjøre hvordan utbygger/beboerne velger å organisere boligselskapet – ikke regnskapsreglene.

Foreløpig utgave

På det praktiske plan dreier dette seg først og fremst om finansiering av boligselskapet, borettslag kan stille pant for låneopptak i motsetning til eierseksjonssameier, og ulike regler mht. utleie av egen bolig. For den som eier en bolig og bor i boligen, er forskjellene i eieform ikke av nevneverdig betydning.

NBBL anser det som meget uheldig hvis reglene om regnskapsplikt får betydning for valg av eieform. I beboereide boligselskap er det viktig med en åpenhet som gir den enkelte andelseier eller sameier god oversikt over selskapets økonomi og styrets disponeringer.

Utfordringene i idretts-Norge denne våren viser hvor problematisk manglende innsyn i bruken av fellesskapets midler kan være. Det behøver ikke å være begått noen misligheter, men bare muligheten for at det kan oppstå mistanker om feildisponeringer og eventuelt misligheter rundt styrenes disponeringer er et tilstrekkelig argument for regnskapsplikt.

Det er derfor NBBLs klare oppfatning at borettslag og eierseksjonssameier, som er tilnærmet likeartede selskap, reguleres likt.

Terskel for fritak
NBBL mener at gjennomsiktighet og kontroll er nødvendig i boligselskapene. Det er dermed behov for regler som forhindrer styret og andre fra å utnytte fellesskapets midler.

På den annen side vil behovet for regnskapsførsel etter regnskapsloven være noe mindre i de minste boligselskapene. I mindre boligselskap vil den enkeltes kunnskap om hvilke tiltak og disponeringer som gjøres være mer oversiktlig. I valg av terskelverdi for fritak for mindre boligselskap bør det derfor legges inn vurderinger i et kost-/nytteperspektiv.

NBBL anbefaler derfor at alle borettslag og eierseksjonssameier med ni eller flere enheter kommer inn under regnskapsloven. En terskel på ni boenheter virker også hensiktsmessig i den forstand at dette er terskelen som legges til grunn for krav om registrering i Foretaksregisteret for eierseksjonssameier, jf esl § 11 annet ledd. Dette blir en innstramming i forhold til dagens reglement for eierseksjonssameier, mens det blir en lemping av reglementet for borettslagene.

En terskel på ni boenheter vil bety at 1 352 av totalt 8 400 borettslag - 16,1 prosent – fritt kan velge hvordan de organiserer sin regnskapsførsel. Figur 1 illustrerer dette.

Figur 1: Akkumulert kurve av alle borettslag, begrenset oppad til 100 andeler

Kilde: Kartverket og NBBL

Som vist i figur 2 er fordeling av eierseksjonssameiene veldig annerledes enn borettslagene. Dette skyldes først og fremst at det er en veldig stor overvekt små eierseksjonssameier (typisk to- og firemannsboliger). Av totalt 61 527 eierseksjonssameier vil bortimot 50 000 – om lag 80 prosent - fritt kunne velge hvordan de vil organisere regnskapsførselen.

Figur 2: Akkumulert kurve av alle eierseksjonssameier begrenset oppad til 100 enheter

Kilde: Ambita og NBBL

Foreløpig utgave

Verdier og pengestrømmer

Boligselskapenes frivillige styremedlemmer – uten nødvendigvis særskilt kompetanse – forvalter store verdier på vegne av andelseierne. For mange er bolig den største investeringen man gjør gjennom et langt liv. At forvaltningen av disse verdiene gjøres på en oversiktlig måte er med andre ord avgjørende. En gjennomsnittlig borettslagsbolig koster om lag 2,4 millioner.

Tall fra NBBL viser at gjennomsnittlig årlig felleskostnad i borettslag ligger på 55 992 kroner per boenhet (4 666 per måned). Ved å gange opp disse beløpene med antall boenheter får man en indikasjon på de verdiene/kontantstrømmene styremedlemmene forvalter på vegne av eierne – figurene under viser dette for hhv. en terskelverdi på ni boenheter, medianborettslaget på 21 boenheter og gjennomsnittsborettslaget på 42 boenheter. Det er rimelig å anta at de forvaltede verdiene vil være om lag like store i eierseksjonssameier - mens felleskostnadene vil imidlertid være lavere enn i borettslagene, som en følge av finansieringsformen.

Figur 3 og 4: Gjennomsnittlig boligverdier og felleskostnader i borettslag

Kilde: NBBLs boligprisstatistikk og Borettslagenes sikringsordning

Utfordringer i kombinerte sameier

Mange eiendommer består både av bolig og næringsarealer. Slike eiendommer kan være organisert som rene seksjonssameier, med bolig og næringsseksjoner, eller som en blanding av borettslag og næringsseksjoner.

Interessene til eierne av boligseksjonene og næringsseksjonene er ofte ulike blant annet når det gjelder måten felleskostnader skal fordeles på. Det kan dermed lett oppstå tvister mellom de to gruppene på dette området. Ofte vil en av gruppene ha flertall på sameiermøtet, slik at den kan velge alle styrerepresentantene. I mange tilfeller vil flertallet være så stort at den ene siden kan foreta vedtektsendringer. Dersom den gruppen (bolig eller næring) som har flertall og vedtar å avskaffe regnskap etter regnskapsloven og revisjon, vil situasjonene bli svært uheldig. I slike tilfeller finnes det ikke noen bestemmelser som sikrer innsyn i styrets dokumenter og selskapets økonomi. Den eneste anledningen den andre grupperingen vil få innsyn i økonomiske forhold vil være i forbindelse med fremlegging og vedtak av årsregnskapet. Dersom dette ikke er i samsvar med regnskapsloven og man heller ikke har revisjon, kan forholdene bli meget uryddige.

Foreløpig utgave

Totalt er det i overkant av 8 000 kombinerte sameier – altså om lag 13 prosent av totalt antall eierseksjonssameier. I overkant av 1 000 av disse kombinerte sameiene inneholder samleseksjon bolig (SB) eller samleseksjon næring (SN). Ettersom vi ikke har data som viser hvor mange boenheter og næringsenheter disse samleseksjonene inneholder, har vi tatt de ut og viser de separat i figur 6.

Figur 5: Fordeling av kombinerte sameier etter størrelse (ekskl. SB og SN)

Kilde: Ambita og NBBL

Figur 6: Fordeling av kombinerte sameier (med enten SB eller SN) etter størrelse

Kilde: Ambita og NBBL

Foreløpig utgave

Rapportering til myndighetene
NBBL har argumentert for viktigheten av at boligselskap er transparente og at den informasjonen eierne/beboerne får er korrekt. Det er imidlertid ikke bare eiere/beboere som har interesse av at opplysningen som blir gitt medfører riktighet. Boligselskapene har også en omfattende rapportering til myndighetene, som vi ser nærmere på i påfølgende avsnitt.

- Boligselskapene rapporterer andelshavers andel av inntekter, utgifter, formue og gjeld til Skatteetaten.

  OBOS alene utarbeidet 288.000 ligningsoppgaver for 2015. 122.000 av dem gjaldt boligsameier og 166 000 borettslag/boligaksjeselskap. Det må sendes eget brev til hver enkelt beboer og Skattetaten sørger for at tall blir innarbeidet på en forhåndsutfylt selvangivelse. Boligselskapene som forvaltes av OBOS har til sammen bankgjeld på om lag 37,2 milliarder kroner.

  Dersom mer enn 15 % av leieinntektene (felleskostnadene) kommer fra andre enn andelseierne, skal boligselskapet regnskapslignes tilsvarende et aksjeselskap.

- Kommunale avgifter blir betalt av boligselskapet. Det gjelder både borettslag og eierseksjonssameier. Det er viktig at selskapene til enhver tid har penger til å betale dette.

- Borettslag og boligaksjeselskap er hjemmelshaver av eiendom og skal betale eiendomsskatt. Det er allerede innført i mange kommuner. Oslo vil sende ut krav på eiendomsskatt i juni. I eierseksjonssameier blir eiendomsskatten utstedt til hver enkelt sameier.

- Registrering i Foretaksregisteret samt innsending av årsregnskap til Brønnøysundregistrene. Boligselskapene sanksjoneres på samme måte som store aksjeselskaper dersom de ikke leverer i tide.

- Styrehonorar, lønn, telefon og gaver innberettes til myndighetene. For eksempel hadde et større sameie i Oslo, som etter forslag om ny lov kan velge bort regnskapsplikt, personalkostnader og styrehonorar på nesten 1,5 millioner kroner. Se utdrag fra Note 4 og 5 i tabellen under:

Foreløpig utgave

NOTE: 4	
PERSONALKOSTNADER	
Ordinær lønn, fast ansatte	-732 102
Overtid	-71 410
Påløpte feriepenger	-102 036
Arbeidsgiveravgift	-197 888
Pensjonskostnader	-75 927
Yrkesskadeforsikring	-2 014
Arbeidsklær	-999
SUM PERSONALKOSTNADER	-1 182 376

Det har gjennomsnittlig vært sysselsatt 1,5 årsverk i selskapet. Selskapet er pliktig til å ha tjenestepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenestepensjon, og har etablert pensjonsordning som tilfredsstiller kravene i denne lov.

NOTE: 5
STYREHONORAR
Honorar til styret gjelder for perioden 2014/2015, og er på kr 366 000. I tillegg har styret fått dekket bevertning for kr 27 813, jf. note 10.

- Regnskapsfører påser også at vaktmestere/portnere som bor i "rimelig" bolig eid av sameiet/borettslaget blir innberettet. Det fylles ut et verdsettelsesskjema (RF-1158). OBOS hadde før 1995 som de fleste andre aktører ikke innberettet dette i tilstrekkelig grad. OBOS måtte etter avtale med Skatteetaten på midten av 90 tallet betale en ekstra skatteregning på rundt kr 18 mill. kroner. Selv denne type innberetning utgjør altså betydelige beløp.

Forretningsførers oppgaver
NBBL har utarbeidet en standard forretningsførerkontrakt til bruk mellom borettslag og boligbyggelag, se vedlegg 4.

Ulike regnskapsregler knyttet til balanseføring av fast eiendom
Utvalgsmedlem Elisabet Ekberg har pekt på den forskjellen som ligger i at eierseksjonssameier ikke balansefører fast eiendom – da dette ikke er en eiendel for sameiet. Det oppstår dermed noen vurderinger knyttet til grensedragning mellom vedlikehold og påkostning, alt som gjennomføres i sameiets regi blir å kostnadsføre i sameieregnskapet. Ekberg mener ikke at dette nødvendigvis tilsier at det skal være ulike regnskapskrav for eierseksjonssameier og borettslag. Hun ser imidlertid at problemstillingen kan være relevant for utvalgets diskusjoner og ønsker innspill fra NBBL/OBOS.

Foreløpig utgave

Ekberg har nylig fått to konkrete spørsmål som illustrerer problemstillingene som kan oppstå:

- Det ene handlet om et større lånefinansiert oppussingsprosjekt i et sameie, med stort underskudd og negativ egenkapital. I slike tilfeller passer ikke de generelle vurderingene knyttet til forsvarlig egenkapital og regnskapsmessig balanse helt godt.
- I det andre tilfellet var det et nytt revisjonsoppdrag, hvor noe tidligere var balanseført – med spørsmål om hvordan dette kan håndteres. Ekberg kom til at dette blir å anse som en regnskapsmessig feil – da det ikke var grunnlag for balanseføring i sameieregnskapet.

NBBL og OBOS mener at Ekberg her påpeker en viktig forskjell mellom regnskapsføringen for borettslag og eierseksjonssameier. Det er likevel ikke denne ulikheten som bør være utslagsgivende i forhold til regnskapsplikten. Det er imidlertid helt klart at dette bør kommenteres i en eventuell standard. En mulighet er at en slik standard bygges opp slik at den i all hovedsak er lik for de to selskapsformene, men at de har hvert sitt avsnitt som omhandler særtrekk for hver av eieformene. De eksemplene som Ekberg viser til over er typisk noe som bør behandles ulikt.

OBOS har for øvrig følgende standardtekst for å forklare negativ egenkapital i eierseksjonssameier.

UDEKKET TAP (NEGATIV EGENKAPITAL)
Udekket tap betyr at egenkapitalen i sameiet er negativ. Sameiet har gjennomført rehabiliterings- og vedlikeholdsprosjekter som innebærer at sameiet fra stiftelsen frem til 31.12. i regnskapsåret har hatt høyere kostnader enn inntekter. Den manglende likviditeten som dette medfører, er blitt finansiert ved låneopptak.

I eierseksjonssameier føres ikke verdien av bygget (boligene) i balansen. Årsaken er at den enkelte sameier, og ikke selve sameiet, står som eier av boligene. Dette medfører at all rehabilitering, også den delen som anses som påkostning, kostnadsføres fortløpende i den perioden arbeidene utføres. Eventuelle verdiøkninger som følge av tiltakene tilfaller den enkelte sameier uten at det føres i sameiets balanse. I situasjoner hvor slike tiltak finansieres gjennom felles låneopptak i sameiet, vil låneopptaket fremkomme som gjeld i balansen og nedbetales gjennom fremtidige felleskostnader.

Del 2: Hva skal regnskapet bestå av?

Regnskapspliktens innhold
Dagens regelverk for regnskapsplikt for borettslag fungerer veldig bra med reguleringen direkte etter regnskapsloven, samt utfyllende forskrift om årsregnskap og årsberetning. Forskriften som trådte i kraft 01.01.2006 fikk sin utforming etter tett kontakt og medvirkning fra brukerne av regnskapet.

Før 2006 fulgte borettslag en særskilt forskrift som avvek betydelig fra ordinært regnskapsoppsett. Det førte til forvirring blant de som var vant med ordinære regnskapsoppsett. Nå føres regnskapene i både borettslag og i eierseksjonssameier over en viss størrelse etter regnskapslovens regler. Endringen for borettslag er derfor forholdsvis ny. Borettslag er etter forskriften pliktig til å gi en del tilleggsopplysninger utover lovens bestemmelser. Mye (men ikke alt) av tilleggsinformasjonen som gjelder for borettslag er av mange forretningsførere innarbeidet også for eierseksjonssameier.

Dersom det skal utarbeides en ny standard i forbindelse med ny lov, og hvis det også blir gjennomslag for at eierseksjonssameier skal ha regnskapsplikt, bør det utarbeides en felles standard for disse boligselskapene.

Regnskap
For å få frem de viktigste ”spesialitetene” i borettslagenes regnskapsførsel har OBOS utarbeidet et regnskapseksempel med henvisninger slik at man enkelt ser hvordan det er løst i praksis, se vedlegg 5. Opplistingen under er ikke uttømmende, men det viktigste er tatt med.

1. Oversikt over disponible midler (se s.1 i regnskapet, i vedlegg 5)
Dette fordi styrerne må fokusere på likviditeten slik at de alltid har penger til å betale løpende forpliktelser. Krav i forskriftens §§ 2 og 5.

2. Budsjett (se s.2 i regnskapet)
Det gis mulighet for å sette opp dette etter forskriften, jf § 3. Det er ikke et krav, men alle store boligselskap velger å sette opp budsjett. Dette bør fortsatt være en mulighet og ikke et krav.

Foreløpig utgave

3. Resultatoppstilling (se s.2 i regnskapet)
Generelt velger boligbyggelagene et langt mer detaljert oppsett enn det som kreves i regnskapsloven og forskriften. Notene er også langt mer detaljert enn det som kreves. Det er viktig med åpenhet og gjennomsiktighet i boligselskap. Det er antakelig ikke nødvendig å detaljstyre oppsettet i ny standard. Som regel ønsker kunden et detaljert oppsett.

4. **Avskrivning av bygninger og vedlikeholdsavsetning** (se note 8 og 15)
Det er et krav i forskriften at regnskapsfører må si noe om gjennomført vedlikehold for å kunne sette avskrivninger til kr. 0, jf forskriften § 4. Det er viktig og fornuftig at man slipper avskrivninger også i fremtiden. Samtidig er det behov for å synliggjøre i balansen at det finnes et bygg og som ikke spises opp av avskrivninger etter 50-100 år. Det finnes også en mulighet for vedlikeholdsavsetning (gjeldsavsetning) i borettslaget.

I OBOS har denne muligheten i svært liten grad vært brukt. Det hjelper lite å ha en gjeldsavsetning i balansen hvis det ikke finnes penger på bankkonto. Det medfører kun forvirring for beboerne. Det er imidlertid mange borettslag som setter av midler på egen bankkonto (øremerkede midler) gjennom generalforsamlingsvedtak som kun kan benyttes til spesifikke vedlikeholdsprosjekter (se note 23), jf forskriftens § 5 nr 4. Skal pengene benyttes til noe annet må styret få godkjennelse fra generalforsamling.

5. Lån (Krav i forskriftens § 5 nr 9)
Utvidet informasjon om lån slik som rente- og avdragsbetingelser, løpetid og eventuelle andre betingelser av vesentlig betydning for regnskapsbrukerne. Dersom det er foretatt individuell nedbetaling av gjeld, skal det oppgis opplysning om dette. Det skal også gis informasjon om hva felleskostnadene vil øke med månedlig når avdragsfri periode er over. Dette er viktig informasjon som bør videreføres i en ny standard.

I forskriften finnes det også regler om informasjon dersom gjeld er skjevdelt. Dette er en uklar regel som muligens kan fjernes. Den er ikke så aktuell lenger da
slik skjevdeling ikke lenger er tillatt som følge av lovendring. Det var heller ikke tillatt etter gammel lov. Problemstilling er derfor kun aktuell for en periode på 5-6 år.

Noten om økning av felleskostnader etter endt avdragsfri periode er også fornuftig, men i noen tilfeller er den ikke like hensiktsmessig. For eksempel når styret tar opp mange dellån i vedlikeholdsprosjekter. Man har da som regel alltid avdragsfrihet frem til fullt lån er tatt opp. Mange styrer vedtar også økning i felleskostnadene lenge før avdragene begynner å løpe nettopp for å møte avdrag de vet vil komme. I slike tilfeller blir noten kun en ”teoretisk” størrelse.

6. Note ved negativ egenkapital (Krav i forskriftens § 5 nr 10)
Egenkapitalen (EK) blir ofte negativ ved gjennomføring av større vedlikeholdsprosjekter som ofte skal kostnadsføres og ikke aktiveres. Det er da viktig at ikke potensielle kjøpere blir skremt dersom EK er negativ. Ved salg av bolig får potensielle kjøpere oppgitt fellesgjelden fra forretningsfører

Informasjon om EK bør videreføres. Kanskje man også bør ha med note ved positiv EK. Mange skjønner ikke forskjell på EK og innestående på bankkonti. Mange stiller spørsmål ved hvorfor felleskostnadene må øke så mye når de har så mye egenkapital.

Foreløpig utgave

Vedlagt regnskap har positiv EK. I OBOS benyttes følgende tekst ved negativ EK:

”UDEKKET TAP (NEGATIV EGENKAPITAL)
Balansen i årsregnskapet viser negativ egenkapital. Dette skyldes at eiendelene, deriblant bygningene, står bokført til opprinnelige priser.

Konsekvensen av dette er at de balanseførte verdiene av eiendelene ikke gjenspeiler markedsprisen. Erfaring med omsetning av enkeltleiligheter gir informasjon om at den totale verdien av selskapets eiendommer er høyere enn den balanseførte verdien. Dermed vurderes den faktiske egenkapitalen til å være positiv av styret i selskapet”.

Årsberetning
Det er mange beboere som ikke er komfortable med kun en tallmessig oppsummering over hva som skjedd det siste året. Det bør også gis en verbal fremstilling i fremtiden, slik som i dag. Mange av dagens krav i regnskapsloven slik som F&U aktiviteter, kjønnsbalanse med mer er fullstendig unødvendig for et boligselskap.

I dag er det krav om å redegjøre for tiltak dersom de disponible midlene er negative, altså omtrent ganske likt som aksjelovens regler, men der skuer man til tapt EK og ikke til disponible midler. Det er en fornuftig bestemmelse. På den måten blir styret tvunget til å gjøre noe med likviditeten i selskapet.

Foreløpig utgave

10 Regnskapsplikt for filialer

10.1 Innledning

Etter mandatet punkt 10 skal utvalget:

> «*Vurdere reglene om filialregnskapsplikt*
>
> Dagens filialregnskapsplikt etter regnskapsloven § 1-2 nr. 13 er særlig begrunnet i hensynet til skatteberegning og -kontroll.
>
> Under hensyn til sine øvrige forslag bes utvalget om å vurdere om filialregnskapsplikten har en hensiktsmessig innretning for å ivareta hensynet til skatteberegning og -kontroll. Ved vurderingen skal det tas hensyn til ev. regnskapsmessige krav som foretaket oppfyller etter hjemstatens regler.»

Utvalget konstaterer at filialregnskapsplikten både har betydning for skatteberegning og skattekontroll og ivaretar noen andre hensyn, herunder de behov statistikkmyndighetene har for informasjon som grunnlag for statistikk. Utvalgets forslag til eventuelle endringer i regnskapsplikten for filialer av utenlandske foretak vil også ha betydning for ivaretakelsen av disse andre hensyn. Av den grunn har utvalget valgt å foreta en noe bredere gjennomgang av begrunnelsen for og innholdet i filialregnskapsplikten.

Dette kapittelet er organisert på følgende måte: Punkt 10.2 omtaler vilkårene for regnskapsplikt for filialer av utenlandske foretak, punkt 10.3 omtaler innholdet i denne regnskapsplikten og punkt 10.4 omtaler enkelte praktiske utfordringer ved utarbeidelse av årsregnskap og årsberetning for filialer. Deretter følger en omtale av bokføringsplikt og EØS-rett i punkt 10.5 og 10.6. Svensk og dansk regulering av filialregnskap omtales i punkt 10.7. Utvalgets vurderinger presenteres i punkt 10.8.

Offentliggjøring og innsending av filialregnskap er behandlet i kapittel 7 og det vises derfor til dette kapittelet når det gjelder utvalgets forslag til regulering av offentliggjøring og innsending av filialregnskap og det utenlandske foretakets regnskap.

Foreløpig utgave

10.2 Regnskapspliktige filialer av utenlandske foretak

Gjeldende rett

Regnskapsloven § 1-2 første ledd nr. 13 pålegger regnskapsplikt på utenlandsk foretak som utøver eller deltar i virksomhet i Norge, dvs. i riket eller på norsk kontinentalsokkel, og som er skattepliktig til Norge etter norsk intern lovgivning. Dette innebærer at det utenlandske foretaket må utøve eller delta i skattepliktig virksomhet i Norge. For at det skal foreligge en virksomhet i skattemessig forstand, må den objektivt sett være egnet til å gi et overskudd innen rimelig tid. Virksomheten må representere en viss aktivitet, dvs. ha en viss varighet og være av et visst omfang, og den må drives for skatteyters regning og risiko (Gjems-Onstad 2012, Zimmer (red.) 2014).

Selskaper som er ikke er hjemmehørende i Norge, jf. skatteloven §§ 2-1 og 2-2, vil kunne ha begrenset skatteplikt, jf. skatteloven § 2-3 første ledd bokstav b, for den «inntekt av virksomhet som vedkommende utøver eller deltar i og som drives eller bestyres herfra». Et selskap som derimot er hjemmehørende i Norge, har full skatteplikt for all inntekt og formue i og utenfor Norge, jf. skatteloven § 2-2. Tilsvarende gjelder for personer bosatt i Norge, jf. skatteloven § 2-1. Enkeltpersonforetak vil følge denne siste bestemmelsen.

Et utenlandsk foretak kan bli ansett som skattemessig hjemmehørende i Norge selv om det selskapsrettslig er stiftet i et annet land. I de tilfeller hvor det utenlandske foretaket har tilknytningspunkter til flere land, vil det bli lagt vekt på hvor selskapets styre og ledelse utøver sine funksjoner, slik at foretak som faktisk er ledet fra Norge normalt vil være å betrakte som hjemmehørende i Norge. Et slikt foretak vil da være skattepliktig til Norge for hele sin inntekt og formue. Selv om Norge har intern hjemmel for at foretaket har skatteplikt, vil beskatningen kunne bli begrenset som følge av skatteavtaler. Disse vil kunne avgjøre i hvilket land foretaket skal anses skattemessig hjemmehørende (Gjems-Onstad 2012, Zimmer (red.) 2014).

Utenlandske foretak som driver næringsvirksomhet i Norge, skal registreres i Foretaksregisteret, jf. foretaksregisterloven § 2-1 annet ledd. I tillegg kreves de registrert i Enhetsregisteret, jf. enhetsregisterloven § 4 første ledd bokstav b. Utenlandske foretak som ikke driver næringsvirksomhet, men som er registrert i for eksempel arbeidsgiverregisteret, skal være registrert i Enhetsregisteret. Filialer, avdelinger, driftssteder mv. av slike utenlandske foretak som er registrert i Enhetsregisteret, gis fellesbetegnelsen «norskregistrert utenlandsk foretak» (NUF). Denne betegnelsen gjelder uavhengig av om foretaket er registrert i Foretaksregisteret og driver næringsvirksomhet, og av dets ansvarsform. Et NUF kan for eksempel være del av et utenlandsk foretak med begrenset ansvar (tilsvarer norsk aksjeselskap), eller det kan være del av et utenlandsk foretak med fullt personlig ansvar (som tilsvarer norsk enkeltpersonforetak). Betegnelsen brukes også uavhengig av om det utenlandske foretaket styres og drives fra Norge eller ikke (Husaas 2008).

Det skilles gjerne mellom fire ulike kategorier av NUF (Husaas 2008, Bugge Reiersen og Sjåfjell 2010). Tradisjonelle NUF er utenlandske foretak som er stiftet og styrt fra utlandet, og som har opprettet en filial for å drive næringsvirksomhet i Norge. Det utenlandske foretaket har gjerne begrenset ansvar. Et NUF kan alternativt være en del av et personlig eid foretak etablert i utlandet som driver næringsvirksomhet i Norge. NUF kan også styres og drives fullt og helt i Norge, og med lite eller ingen virksomhet i utlandet, ofte betegnet «norsk NUF». Den fjerde kategorien er ikke-næringsdrivende NUF.

Et NUF er ikke et eget foretak, men en integrert del av det utenlandske foretaket. Det er ikke et selvstendig rettssubjekt og ikke et eget skattesubjekt. Det er alltid det utenlandske foretaket som er skattesubjekt, selv om NUF-et har et skattemessig driftssted i Norge hvor det blir beregnet skattepliktig inntekt. NUF-et har normalt ikke egen partsevne, og det kan derfor ikke tas ut søksmål mot eller åpnes konkurs i et NUF (Husaas 2008, Bugge Reiersen og Sjåfjell 2011).

De filialene som har regnskapsplikt etter regnskapsloven § 1-2 første ledd nr. 13 utgjør en delmengde av de virksomheter som er registrert som NUF i Enhetsregisteret. Ikke-næringsdrivende NUF vil for eksempel falle utenfor virkeområdet til bestemmelsen. Derimot vil NUF som er del av et enkeltpersonforetak registrert i utlandet, være regnskapspliktig såfremt det driver skattepliktig virksomhet i Norge, noe som betyr at filialer av utenlandske enkeltpersonforetak pålegges større rapporteringsbyrder enn norske enkeltpersonforetak som faller under størrelsesgrensene for regnskapsplikt etter regnskapsloven § 1-2 første ledd nr. 11. I fortsettelsen vil betegnelsen «filial av utenlandsk foretak» bli benyttet i stedet for NUF.

Vurdering av regnskapsplikt for filialer av utenlandske foretak i forarbeider mv.

Regnskapsplikten for filialer av utenlandsk foretak er omtalt i flere forarbeider. Regnskapslovutvalget 1990 foreslo å regulere regnskapsplikten uten å knytte regnskapsplikten opp mot kriteriet om næringsvirksomhet (NOU 1995: 30 punkt 3.3.2). Som en konsekvens av dette ville filialer av utenlandsk foretak være fritatt for regnskapsplikt. I NOU 1995: 30 punkt 3.8 heter det:

Foreløpig utgave

> «Etter utvalgets syn er det imidlertid vanskelig å begrunne hvorfor en filial av et utenlandsk foretak skal ha regnskapsplikt: kreditorer, offentlige myndigheter og andre interessenter har den mulighet å henvende seg til foretaket for få regnskapet for foretaket som helhet. Et separat regnskap for filialen vil dessuten uansett være av mindre interesse for, for eksempel en kreditor. Filialer av utenlandske foretak og andre som ikke er hjemmehørende her i riket, men som driver næringsvirksomhet her kan imidlertid fortsatt være skatte- eller avgiftspliktig til Norge. I så fall vil de gjennom bestemmelsen om bokføringsplikt i § 1-1 ha bokføringsplikt for sin virksomhet.»

I høringsrunden til NOU 1995: 30 ble det fra flere høringsinstanser påpekt at filialer av utenlandske foretak bør ha regnskapsplikt etter regnskapsloven. Norges statsautoriserte revisorers forening (NSRF) uttalte følgende, her referert fra Ot.prp. nr. 42 (1997-98) punkt 3.3.3:

> «Det er en tiltagende økning i antall filialer som etableres. Ved å unnta disse fra regnskapsplikt kan man skape et insitament til å organisere virksomhet i filials form fremfor en regnskapspliktig foretaksform, noe som etter vår oppfatning ville være uheldig.»

Skattedirektoratet pekte på flere forhold som kunne tilsi at filialer av utenlandske foretak skulle pålegges regnskapsplikt, her referert fra Ot.prp. nr. 42 (1997-98) punkt 3.3.3:

> «Skattedirektoratet viser bl.a. til at filial i mange tilfeller vil bli oppfattet som et selvstendig selskap av de ulike interessenter. Skattedirektoratet skriver at det må legges vekt på muligheten til å følge med den økonomiske utviklingen i filialen, og at dette enklest kan oppnås gjennom et separat årsregnskap. Videre mener Skattedirektoratet at revisjonsplikten som følger av full regnskapsplikt også er et viktig kvalitetskrav som borger for at regnskapet er avlagt i overensstemmelse med regnskapsloven og god regnskapsskikk. Filialer av utenlandske foretak er i henhold til internretten og skatteavtalens regler om fast driftssted skattepliktige til Norge. Skattedirektoratet legger vekt på at det i balanse og noter gis opplysninger som kan være av avgjørende betydning i beskatningen av utenlandske filialer. Direktoratet peker på at fritak for regnskapsplikt vil kunne være et konkurransefortrinn i forhold til foretak hjemmehørende i Norge.»

Foreløpig utgave

I departementets vurdering av behovet for regnskapsplikt for filialer av utenlandske foretak ble det lagt spesielt vekt på skattemyndighetenes behov for informasjon for skatteberegning og skattekontroll (Ot.prp. nr. 42 (1997-98) punkt 3.3.4):

> «Departementet legger vekt på at mange utenlandske foretak driver betydelig næringsvirksomhet i Norge. Beskatningen av utenlandske foretak bygger på at resultatet av virksomheten i kildestaten framgår av et (særskilt) regnskap. I tråd med flere høringsinstansers syn går departementet derfor inn for en egen bestemmelse om regnskapsplikt for utenlandske foretak som utøver eller deltar i virksomhet i Norge eller på norsk kontinentalsokkel og som er skattepliktig til Norge etter norsk (intern) skattelovgivning.»

Senere års forarbeider har i liten grad tatt opp spørsmålet om regnskapsplikt for filialer av utenlandske foretak. Vurderingstemaet har i stedet vært offentliggjøring og innsendingsplikt for årsregnskap for filialer. De vurderingene som er gjort om behovet for offentliggjøring og/eller innsending, har også betydning for å forstå grunnlaget for regnskapsplikt for filialer. I fortsettelsen av kapittelet vil «filialregnskap» bli benyttet som fellesbetegnelse for årsregnskap og årsberetning for filialen, med mindre noe annet er annet er angitt.

I Ot.prp. nr. 15 (2003-2004) ble det gjort en vurdering av offentliggjøring og innsendingsplikt for filialregnskap og for det utenlandske foretakets regnskap. Bakgrunnen for vurderingen var

at dagjeldende bestemmelser i regnskapsloven om offentliggjøring ikke var i samsvar med ellevte direktiv (89/666/EØF). I forkant av proposisjonen ble det daværende Kredittilsynet bedt om å utarbeide et høringsnotat om offentliggjøring og innsendingsplikt for filialregnskap (høringsnotat datert 23. august 2002). I høringen av dette notatet pekte blant annet Statistisk sentralbyrå på behovet for regnskapsinformasjon om filialer av utenlandske foretak som grunnlag for byråets arbeid. I høringssvaret heter det, her referert fra Ot.prp. nr. 15 (2003-2004) punkt 5.4:

> «Regnskapsinformasjon er en viktig kilde for utarbeiding av nasjonalregnskapet og annen økonomisk statistikk. Statistisk sentralbyrå (SSB) har som strategi å utnytte aktivt eksisterende regnskapsinformasjon for å begrense foretakenes oppgavebyrde, hindre dobbeltrapportering og redusere kostnadene ved utarbeiding av statistikken. En forutsetning for at en slik strategi skal lykkes er at offentlige myndigheters behov, herunder statistikkbehovene, tas hensyn til ved utformingen av regnskapsreglene. (…)»

Det pekes videre på at «[m]angel på informasjon fra filialer av utenlandske foretak vil gi meget uheldige utslag i statistikk over blant annet olje- og gassvirksomheten og nasjonalregnskapet.» På grunnlag av dette oppsummerer Statistisk sentralbyrå med at «filialer av utenlandske foretak som driver virksomhet i Norge fortsatt skal ha regnskapsplikt.»

Departementet konkluderte med at regnskapsplikt for filialer av utenlandsk foretak skulle opprettholdes, herunder plikt til innsending av filialregnskap, men at krav om offentliggjøring skulle tas bort i visse tilfeller (se omtale i kapittel 7).

Foreløpig utgave

10.3 Innholdet i regnskapsplikten for filialer av utenlandske foretak

Gjeldende rett

For utenlandske foretak, hvor den norske virksomheten drives gjennom en filial i Norge, vil regnskapsplikten innebære at det skal utarbeides årsregnskap og årsberetning for den norske filialen i henhold til regnskapslovens bestemmelser. Disse regnskapsdokumentene kommer i tillegg til de dokumentene som det utenlandske foretaket utarbeider i henhold til hjemstatens bestemmelser. I utgangspunktet er det ikke noen lemping på de krav som gjelder for filialregnskapet. Det innebærer at det skal utarbeides fullstendig årsregnskap og fullstendig årsberetning. En filial av utenlandsk foretak kan imidlertid ikke defineres som morselskap, jf. regnskapsloven § 1-3 annet ledd, og den vil derfor ikke kunne ha konsernregnskapsplikt, jf. regnskapsloven § 3-2 tredje ledd. Differensieringsreglene som følger av regnskapsloven, vil derimot gjelde også for filialregnskapet. Det betyr at filialregnskapet kan utarbeides etter forenklingsregler hvis filialen faller under størrelsesgrensene i regnskapsloven § 1-6 og ellers ikke kan klassifiseres som stort foretak etter § 1-5. Størrelsesgrensene vurderes for filialen, ikke for foretaket som filialen er en del av, jf. regnskapsforskriften § 10-1-2 annet ledd.

Finansdepartementet har gjennom regnskapsforskriften lempet på regnskapsplikten til visse utenlandske foretak. Dette gjelder foretak som er skattepliktige i henhold til petroleumsskatteloven, med unntak av skattepliktige etter petroleumsskatteloven §§ 3 og 5, i tillegg til utenlandske foretak «som ikke har varig tilknytning til riket», jf. regnskapsforskriften § 10-1-1. Ifølge forskriften skal slike virksomheter, hvis de har mindre enn 5 millioner kroner i omsetning i Norge, ikke være omfattet av regnskapsloven kapittel 3 til 7. De har heller ikke innsendingsplikt til Regnskapsregisteret verken for filialregnskapet eller årsregnskapet til det utenlandske foretaket, jf. regnskapsforskriften § 10-1-2. Imidlertid skal det utenlandske foretakets årsregnskap med årsberetning og revisjonsberetning kunne

fremlegges for offentlig kontrollmyndighet, såfremt det foreligger plikt til å utarbeide årsregnskap mv. etter regelverket i hjemlandet, jf. regnskapsforskriften § 10-1-3.

Vurdering av innholdet i regnskapsplikten i forarbeider mv.

I forarbeidene til gjeldende regnskapslov er det i liten grad problematisert om innholdet i regnskapsplikten for filialer av utenlandske foretak bør være noe annet enn innholdet i regnskapsplikten for andre regnskapspliktige. Derimot ble innholdet i regnskapsplikten i sin tid vurdert av Skattedirektoratet på oppdrag av Finansdepartementet (notat av 15. juni 2000). En arbeidsgruppe i Skattedirektoratet vurderte to alternativer mht. regnskapsplikt for filialer av utenlandske foretak: fullt fritak for regnskapsplikt eller delvis fritak for regnskapsplikt. Arbeidsgruppens vurdering var begrenset til å se på de skattemessige konsekvensene ved opphevelse av regnskapsplikten.

Ved vurdering av fullt fritak for regnskapsplikt ble skattemessig periodisering trukket inn som et moment. Hovedregelen for skattemessig periodisering var den gang «regnskapsprinsippet», jf. dagjeldende § 14-4 i skatteloven, men på en rekke områder fantes det særregler og etablert skattepraksis som la til grunn realisasjonsprinsippet for skattemessig periodisering. Arbeidsgruppen erkjente at disse to prinsippene ofte ville gi sammenfallende løsninger med hensyn til periodisering, men at «det fins en del forskjeller og at disse, så lenge de ikke er klart angitt, vil kunne volde usikkerhet for skatteytere som er fortrolig med regnskapsprinsippet. (…) Særlig denne usikkerheten taler etter arbeidsgruppens mening mot å frita filialer av utenlandske selskap for full årsregnskapsplikt». Argumentet mot fullt fritak synes derfor dels å være begrunnet i manglende klargjøring av realisasjonsprinsippets innhold og rekkevidde, og dels i skatteyternes potensielt manglende kjennskap til realisasjonsprinsippet.

Ved delvis fritak fra regnskapsplikt ble de skattemessige konsekvensene ansett å være mindre. Et delvis fritak som kun gjelder enkeltbestemmelser i regnskapsloven, ville ikke innebære en generell overgang til skattemessig periodisering. Dette alternativet er omtalt som følger i notatet:

> «Ut fra en skattemessig synsvinkel ser arbeidsgruppen ingen betenkeligheter ved fritak fra enkeltbestemmelser i rskl. kap. 3 - 7. Berøres regnskapspliktige periodiseringsregler forutsettes dog klar angivelse av hvilke regler som skal gjelde i stedet. Samlet sett oppstår de mest betydningsfulle skattemessige konsekvenser ved full fritakelse av årsregnskapsplikten, som alene taler mot å unnta filialer av utenlandske foretak for regnskapsplikt i Norge. Å oppheve full regnskapsplikt for slike filialer har også en negativ virkning i.f.t. skattekontrollhensyn.»

Arbeidsgruppen vurderer også nytten av regnskapsplikt for skattekontroll:

> «I forhold til den ordinære ligningsbehandlingen, vil ligningskontorene ha behov for å ha tilgang til årsregnskapet og årsberetningen. (…). Å oppheve regnskapsplikten vil medføre at informasjon som man kan hente fra årsregnskapet og årsberetningen vil falle bort, noe som kan medføre at kravet om forsvarlig ligning kan bli svekket. Dette kan igjen medføre at skatte- og avgiftsmyndighetenes kontroll blir noe dårligere for slike foretak.
>
> Det erkjennes at plikten til å gi tilleggsopplysninger etter ligningsloven kan være en tilfredsstillende løsning. Men for den regnskapspliktige vil det være lite spart å bli fritatt for å gi slike opplysninger etter regnskapsloven, hvis opplysninger i like stort omfang må fremskaffes etter ligningsloven.
>
> En fordel for ligningsmyndighetene ved å pålegge generell opplysningsplikt med hjemmel i ligningsloven ville være at opplysningene da kunne spesialtilpasses vårt eget behov.

Foreløpig utgave

Imidlertid har det stor verdi i en kontrollsammenheng at skatteytere - norske og utenlandske - avgir likeartede opplysninger. Arbeidsgruppen antar dessuten at slik standardisering kan ha stor verdi for andre kontrollmyndigheter og for statistisk formål.»

I notatets konklusjon heter det:

«Samlet sett bør man, ut fra et kontrollperspektiv, være varsom med å gi ytterligere lempninger av regnskapsplikten som kan medføre at kvaliteten på den ordinære ligningsbehandling og utvelgelse av bokettersynobjekter forringes.

For den regnskapspliktige er det også en fordel med enhetlig rapportering, som er slik at de forskjellige offentlige myndigheter kan forholde seg til denne, og ikke har behov for å pålegge særskilt oppgaveplikt.»

Som omtalt tidligere fikk Kredittilsynet i oppdrag av Finansdepartementet å utarbeide et forslag til nye regler om offentlighet og innsending av filialregnskap (høringsnotat av 23. august 2002). I den forbindelse ble det også foretatt en kort vurdering av selve innholdet i regnskapsplikten for filialer, men da i relasjon til utenlandske banker, forsikringsselskaper og verdipapirfond. Kredittilsynet konkluderte med at det ikke forelå «særlige grunner som tilsier at filialer av utenlandske foretak i finansiell sektor bør innrømmes særlige unntak fra regnskapsplikten utover eventuelle unntak som gjelder for slik virksomhet generelt».

10.4 Regnskapsplikten for filialer av utenlandske foretak – enkelte problemstillinger

Foreløpig utgave

Tilordning av regnskapselementer

Filialer av utenlandske foretak skal utarbeide årsregnskap og årsberetning i henhold til regnskapslovens bestemmelser. Det innebærer blant annet at regnskapslovens vurderingsregler, regler for presentasjon og noter skal gjelde i sin helhet med mindre filialen utarbeider et filialregnskap etter IFRS eller forenklet IFRS, jf. regnskapsloven § 3-9, eller filialen kommer inn under unntaksbestemmelsene i regnskapsforskriften § 10-1-1 flg. I praksis har det derimot vist seg krevende å oppfylle de krav som stilles av regnskapsloven. Wiig og Sotnakk (2011) viser at de mest sentrale problemstillingene kan knyttes til det forhold at filialen ikke utgjør en separat enhet, men i stedet utgjør en integrert del av det utenlandske foretaket. I de tilfeller hvor filialens økonomiske aktiviteter i stor grad er sammenvevd med det utenlandske foretakets øvrige aktiviteter, vil utarbeidelse av filialregnskapet kunne bli en krevende øvelse, spesielt hvis filialen ikke har separat bokføring. Om dette sier Wiig og Sotnakk (2001 side 23) følgende:

«For mange filialer er det etablert separat bokføring, helt adskilt fra hovedforetakets bokføring. For disse vil presentasjon av resultat og balanse ofte ikke by på særskilte utfordringer, dog med unntak av spørsmålet knyttet til presentasjon av egenkapital (…).

For en del filialer er imidlertid forholdet slik at bokføringen skjer ved at alle transaksjoner, både for hovedforetaket og filialene, bokføres i et felles regnskapssystem med felles konti, men der kontostrengen inneholder en identifikasjon av hvilke enheter føringen er knyttet til. Dette vil kunne tilsvare regnskapsføring av et prosjekt- eller avdelingsregnskap i et aksjeselskap som ikke er filial. Når den regnskapspliktige skal utarbeide regnskapspliktig rapportering, vil det fra regnskapssystemet kunne produseres rapporter som danner grunnlag for filialregnskapet. I en del tilfeller er forholdet slik at det ved bokføringen ikke er en egen koding i kontorstrengen som tilordner eiendeler/gjeld til filialen. Dette medfører at det blir utfordrende å utarbeide egen balanse for filialen. (…) Det har blitt argumentert med at siden det er hovedforetaket som mottar innbetalinger fra kunder og

betaler leverandørgjeld etc. kan problemet løses ved at det i filialregnskapet kun opereres med en netto mellomværende post med hovedforetaket, men for øvrig ingen andre balanseposter.»

Forfatterne mener at det i de tilfeller hvor kontostrengen mangler en identifikasjon til balansen, må det gjøres forsøk på å henføre relevante eiendels- og gjeldsposter til filialen. De peker også på at et filialregnskap uten en spesifisert balanse vanskelig kan forenes med kravet om rettvisende bilde, jf. regnskapsloven § 3-2a.

Identifisering av inntekter og kostnader som gjelder virksomheten i filialen, vil trolig være enklere. Normalt vil filialen operere innenfor et gitt geografisk område, og inntektene fra kundene i dette området føres som inntekt i filialens regnskap med tilsvarende sammenstilling av kostnader. Tanken er at det eller de driftssteder hvor filialen operer betraktes som en egen virksomhet, og at fortjeneste tilskrives driftsstedet som om det var uavhengig av hovedkontoret (Wiig og Sotnakk 2011 side 23). Kostnadstilordning vil omfatte direkte kostnader og indirekte kostnader. De indirekte kostnadene vil for eksempel kunne være felleskostnader som vedrører både filialen og det utenlandske foretaket.

Egenkapital eller gjeld?

Netto eiendeler skal presenteres som egenkapital i balanseoppstillingen. Når det gjelder filialer av utenlandske foretak, er ikke betegnelsen egenkapital like opplagt. Filialen er en integrert del av det utenlandske foretaket og vil verken ha innskutt eller opptjent egenkapital i tradisjonell forstand. Det er ingen kapitalkrav og ingen restriksjoner på utdelinger fra filialen til hovedforetaket. Like fullt vil det ved utarbeidelse av filialregnskapet bli tilordnet inntekter og kostnader og eiendeler og gjeld til filialen. Det innebærer også at filialen vil kunne gå med overskudd eller underskudd som igjen fører til en økning eller en reduksjon i netto eiendeler. Spørsmålet blir om netto eiendeler skal presenteres som filialens egenkapital eller som gjeld til hovedforetaket.

Wiig og Sotnakk (2011 side 23) argumenter for at resultater som opptjenes i filialen, bør presenteres som egenkapital, men under benevnelsen «filialens kapital». I de tilfeller hvor filialer opererer helt integrert med det utenlandske foretaket, mener Wiig og Sotnakk at betegnelsen egenkapital er mindre naturlig, og en løsning med å rapportere residualen som «mellomværende» vil være å foretrekke. Tilsvarende argumentasjon finnes hos Schwencke m.fl. (2015 s. 504).

Foreløpig utgave

Noter

Regnskapslovens notekrav gjelder tilsvarende for filial av utenlandsk foretak. Enkelte notekrav vil imidlertid falle bort ganske enkelt fordi de ikke har relevans. Dette gjelder for eksempel notekrav om opplysninger om aksjekapital og aksjeeiere, jf. regnskapsloven §§ 7-26 og 7-27, eventuelt regnskapsloven § 7-42 for små foretak.

Årsberetning

Regnskapsloven § 3-3a, eventuelt § 3-3 for små foretak, stiller krav om at det skal gis opplysninger om fortsatt drift. Opplysningskravet i årsberetningen om fortsatt drift er i noen grad knyttet opp mot selskapets egenkapitalkrav etter aksjeloven og allmennaksjeloven. For filialer foreligger det ikke tilsvarende egenkapitalkrav. Filialer er heller ikke egne juridiske enheter, har normalt ikke partsevne og kan heller ikke gå konkurs. Det utenlandske foretaket vil sitte med den juridiske forpliktelsen til å gjøre opp filialens forpliktelser. Wiig og Sotnakk (2011 side 24) mener at fortsatt drift-omtalen i årsberetningen til filialregnskapet bør gjelde hele foretaket og ikke kun filialen.

Signering av årsregnskap og årsberetning

Årsregnskapet og årsberetningen skal signeres av styre og daglig leder, jf. regnskapsloven § 3-5. For filialer mener Wiig og Sotnakk (2011 side 24) at det er uklart om signeringsplikten gjelder det utenlandske foretakets styre og daglig leder, eller om det er tilstrekkelig at filialens styre og daglig leder signerer. Det følger av regnskapsloven § 3-5 første ledd at for de regnskapspliktige som verken har styre eller daglig leder, er det deltakerne eller medlemmene som skal signere. Wiig og Sotnakk (2011 side 24) antar at det for filialer vil kunne aksepteres at filialens styre og daglig leder signerer årsregnskap og årsberetning.

10.5 Bokføringsplikt for filialer av utenlandske foretak

Alle filialer som har plikt til å levere næringsoppgave etter ligningsloven eller omsetningsoppgave etter merverdiavgiftsloven, har bokføringsplikt for den virksomhet som drives, jf. bokføringsloven § 2 annet ledd. Filialer med regnskapsplikt vil automatisk ha bokføringsplikt, jf. bokføringsloven § 2 første ledd. Det betyr at filialen vil være underlagt regler for oppbevaring av bilag og grunnlagsmateriell, dokumentasjon, registrering og ajourhold av bokføringen. Filialene må utarbeide bokføringsspesifikasjon, kontospesifikasjoner og kunde- og leverandørspesifikasjoner, jf. bokføringsloven § 5. Det skal også utarbeides spesifikasjon av merverdiavgift og lønnsopplysningspliktige ytelser i de tilfeller hvor filialen er merverdiavgiftspliktig og har ansatte med skatteplikt til Norge.

Bokføringsloven krever at bokføringen skjer i norske kroner, jf. bokføringsloven § 8. Det følger av bokføringsforskriften § 4-2 at bokføringen også kan skje i den bokføringspliktiges funksjonelle valuta. Med funksjonell valuta menes den valuta som den bokføringspliktiges økonomiske virksomhet i hovedsak er knyttet til.

Filialens bokføring danner grunnlag for utarbeidelse av filialregnskapet og skal i tillegg inngå i det utenlandske foretakets regnskap. Det utenlandske foretaket kan være underlagt nasjonale krav til regnskapsvaluta som kan medføre at det benyttes en annen valuta enn norske kroner eller den funksjonelle valutaen som anvendes ved bokføring i filialen. Dersom bokføringen skjer i en annen valuta enn norske kroner eller den funksjonelle valutaen, må det for filialens del foretas omregning. Prosedyre for slik omregning er gitt i bokføringsforskriften § 4-2.

Foreløpig utgave

10.6 EØS-rett

Direktivene inneholder ikke spesifikke regnskapskrav til filialregnskapet ut over visse bestemmelser som gjelder offentliggjøring og innsending. Disse bestemmelsene er omtalt i kapittel 7.

10.7 Regnskapsplikt for filialer i Sverige og Danmark

Sverige

Filial av utenlandske foretak kan utarbeide et forenklet regnskap basert på bokföringslagens regler (årsbokslut) hvis filialen er en del av et utenlandsk aksjeselskap eller et utenlandsk selskap tilsvarende et aksjeselskap, og dette selskapet er hjemmehørende i en EU-stat. De nærmere krav som gjelder for det forenklede regnskapet, følger av bokföringslagen kapittel 6 § 4. Det er verken offentliggjøringsplikt eller innsendingsplikt for dette forenklede regnskapet. Det vil derimot være plikt for filialen til å sende inn årsregnskap mv. for det utenlandske foretaket.

Hvis filialen er en del av et utenlandsk foretak hjemmehørende i en EU-stat som ikke er et aksjeselskap eller lignende, vil filialen ha plikt til å utarbeide et årsregnskap mv. (ikke kun et forenklet regnskap). Det vil i så fall være plikt for filialen til både å sende inn filialens

årsregnskap mv. og det utenlandske foretakets årsregnskap mv. Det samme gjelder hvis filialen er en del av et utenlandsk foretak som ikke er hjemmehørende i en EU-stat.

Det er derimot unntak for innsendingsplikt for årsregnskap mv. for det utenlandske foretaket hvis dette foretaket ikke har regnskapsplikt og innsendingsplikt i hjemstaten. Det må i så fall gis opplysninger om dette skriftlig til Bolagsverket fortrinnsvis fra det sentrale regnskapsregisteret i hjemlandet. Årsregnskap mv. for filialen og det utenlandske foretaket skal sendes inn senest tre måneder etter at årsregnskap har blitt fastsatt.

Danmark

Filial av utenlandsk foretak har plikt til å sende inn årsregnskap mv. for det utenlandske foretaket. Den skal være mottatt av Erhvervsstyrelsen senest fem måneder etter balansedagen, jf. årsregnskabsloven § 143. Det gis ikke dispensasjon fra denne fristen. Filialregnskapet skal ikke sendes inn. Det innsendte årsregnskap mv. skal sendes inn slik det ble utarbeidet og offentliggjort etter reglene i den staten hvor det utenlandske foretaket er hjemmehørende. Hvis det utenlandske foretaket er hjemmehørende i en stat utenfor EU/EØS og det er unntatt fra revisjonsplikt i sitt hjemland, kan årsregnskapet sendes inn i ikke-revidert form. Hvis det utenlandske foretaket er et datterforetak, kan filialen, når visse vilkår er oppfylt, i stedet sende inn morforetakets konsernregnskap til Erhvervsstyrelsen, jf. årsregnskabsloven § 144 første ledd. Det er blant annet et vilkår at morforetaket og datterforetaket er hjemmehørende i en EU/EØS-stat, og at konsernregnskapet hvor datterforetaket inngår i konsolidert form, er utarbeidet i samsvar med direktivet. Gitt visse vilkår kan dette også gjelde i det tilfellet hvor det utenlandske foretaket ikke er hjemmehørende i en EU/EØS-stat, jf. årsregnskabsloven § 144 annet ledd.

Foretak som ikke har plikt til å utarbeide årsregnskap mv. skal sende inn en unntakserklæring til Erhvervsstyrelsen, jf. årsregnskabsloven § 145. Her skal det fremkomme hvilke unntak som er benyttet, og at vilkårene for unntakene er oppfylt. Slik unntakserklæring skal sendes inn hvert regnskapsår. Erklæringen skal være mottatt av Erhvervsstyrelsen innen fristen for innsending av årsregnskap mv. For en nærmere omtale av svensk og dansk rett ift. offentliggjøring og innsending, vises det til kapittel 7.

Foreløpig utgave

10.8 Utvalgets vurderinger

Regnskapsplikt eller ikke for filialer av utenlandsk foretak?

Regnskapsplikt for filialer av utenlandske foretak må vurderes ut fra de behov som sentrale brukergrupper har for informasjon, og ut fra om det er mest hensiktsmessig at disse informasjonsbehovene dekkes gjennom regnskapsplikt eller på annen på måte.

Regnskapsplikt for filialer er i hovedsak begrunnet i de behov som skattemyndighetene har for informasjon for skatteberegning og skattekontroll. Dette følger av departementets vurdering av regnskapsplikt for filialer i Ot.prp. nr. 42 (1997-98) og i Ot.prp. nr. 15 (2003-2004). Begrunnelsen for regnskapsplikt synes også å ligge i de behov som Statistisk sentralbyrå har for informasjon som grunnlag for utarbeidelse av nasjonalregnskap og offentlig statistikk. I tidligere høringsrunder pekes det spesielt på fra Statistisk sentralbyrås side at filialregnskapsinformasjon er viktig for utarbeidelse av statistikk for olje- og gassvirksomhet. En ytterligere begrunnelse for regnskapsplikt for filialer synes å ligge i et ønske om likebehandling av filialer med andre foretaksformer som driver skattepliktig virksomhet i Norge (Ot.prp. nr. 42 (1997-98) punkt 3.3.3 og 3.3.4). Dette er et argument som har blitt brukt av Skattedirektoratet (notat av 15. juni 2000) og av Kredittilsynet (notat av 23.

august 2002) og i høringssvar gjengitt i Ot.prp. nr. 15 (2003-2004) fra blant annet Den norske Revisorforening. Samme argumentasjon ble gjentatt ifm. vurderingen av revisjonsplikt for NUF og små aksjeselskaper (Prop 51L (2010-2011) punkt 7.3.1).

Utvalget har under arbeidet med delutredningen innhentet synspunkter fra skatteetaten for å kartlegge om tidligere argumentasjon fortsatt er gyldig. Utvalget reiste spørsmål om et alternativ hvor filialen kun har bokføringsplikt og plikt til å sende inn næringsoppgave, ville være tilstrekkelig for å dekke de informasjonsbehov skatteetaten har i forbindelse med skatteberegning og skattekontroll. Det ble mottatt innspill fra Skatt Midt-Norge og Sentralskattekontoret for storbedrifter (SFS) som argumenterer for at filialer bør ha regnskapsplikt. I svaret fra Skatt Midt-Norge ble det vist til at filialregnskapet og det utenlandske foretakets regnskap brukes i forbindelse med skatte- og avgiftskontroll. Det ble også pekt på at en fjerning av regnskapsplikten for filialer ville føre til en forskjellsbehandling mellom norske aksjeselskaper og norskregistrert utenlandsk foretak med begrenset ansvar. I svaret fra Sentralskattekontoret for storbedrifter (SFS) pekes det på at filialregnskapet gir informasjon som er verdifull for vurdering av skattemessige forhold, herunder periodisering av inntekter og kostnader, noteinformasjon og informasjon om virksomheten i filialen. I svaret følger det videre:

> «Dersom vi ikke har filialregnskapet, vil vi ikke få denne informasjonen som benyttes i kontrollvirksomheten til Skatteetaten, herunder risikovurderingen av filialene for skatteformål.
>
> Selv om periodiseringen vil være basert på regnskapsmessige prinsipper ved filialregnskapsplikt, vil overgangen fra regnskap til skatt være kjent. En filial som ikke har regnskapsplikt, har dermed ingen «regler» for periodiseringen, det kan da kanskje bli større risiko for feil ved utarbeidelse av næringsoppgave. Bokføringsloven gir ingen særskilte regler for periodisering, herunder eksempelvis når en transaksjon skal balanseføres eller kostnadsføres/inntektsføres. Det kan da være at hovedforetakets regnskapsprinsipper benyttes, og disse kan være vanskelige å få oversikt over når f.eks. hovedkontoret er i land utenfor EU, eller i land med lite utviklet regnskapslovgivning. Når filialregnskapet er satt opp etter regnskapsloven, kjenner vi utgangspunktet godt, og det er da mer effektivt å vurdere om overgangen til skattepliktig inntekt er riktig. De samme forholdene gjør seg gjeldende for merverdiavgift.»

I svaret fra SFS nevnes det også at filialregnskapet danner det naturlige utgangspunkt for skattemessig allokering av inntekt til filialen. Innspillene fra skattemyndighetene tyder på at den informasjonen som finnes i filialregnskapet, har en sentral rolle i forbindelse med. skatteberegning og skattekontroll. I vurderingene som er gjort av arbeidsgruppen i Skattedirektoratet, ble det konkludert med at det ut fra skattemessige hensyn kunne åpnes for delvis fritak fra regnskapsplikt. Slik dette ble formulert innebar dette fritak fra enkeltbestemmelser i kapittel 3 til 7. Det ble derimot uttrykt skepsis til fullt fritak for regnskapsplikt.

Den andre sentrale brukeren av filialregnskapsinformasjon er Statistisk sentralbyrå som bruker den til å utarbeide nasjonalregnskapet og nasjonal statistikk. For dette formål brukes informasjon både fra regnskapsoppstillingene og fra noter. De registreringer av økonomiske forhold som følger av bokføringsplikt mv., vil neppe tilfredsstille byråets behov for informasjon. Statistisk sentralbyrå har bekreftet overfor utvalget at filialregnskapet fortsatt er et viktig informasjonsgrunnlag som grunnlag for utarbeidelse av nasjonalregnskap og offentlig statistikk, og at de tidligere argumenter som har vært fremmet fra byråets side for filialregnskapsplikt fortsatt står fast. Av dette følger det at både skattemyndigheter og

Foreløpig utgave

statistikkmyndigheter har betydelig nytte av informasjonen i filialregnskapet. Andre brukergruppers nytte av filialregnskap vil trolig være mer begrenset.

For eksempel vil filialregnskapet trolig være til liten nytte for eierne i det utenlandske foretaket. Eierne vil ha sine eierinteresser i foretaket, og ikke (kun) i filialen. Det er den samlede inntjeningen i foretaket som gir avkastning på eiernes investering. I den utstrekning eiere og ledelse trenger informasjon om inntjeningen i den delen av foretakets virksomhet som er knyttet til filialen, vil det være naturlig å gi denne informasjonen separat i regnskapet til det utenlandske foretaket, for eksempel i form av segmentinformasjon eller på lignende måte.

Filialregnskapet vil trolig ha enda mindre interesse for kreditorene i det utenlandske foretaket. Filialen er ikke en egen juridisk enhet, har normalt ikke partsevne og kan heller ikke gå konkurs. Kreditorene må derfor forholde seg til det utenlandske foretaket for å søke dekning for utestående krav. Det er det utenlandske foretaket som står ansvarlig for alle foretakets forpliktelser, også de forpliktelser som allokeres til filialen ved utarbeidelse av balansen i filialregnskapet. Av den grunn vil neppe filialregnskapet være spesielt nyttig ved kreditorenes vurdering av kredittilsagn og ved oppfølging av inngåtte kredittavtaler.

Det har vært pekt på i tidligere høringsrunder at filialregnskapet kan ha en viss interesse for de ansatte (jf. høringssvar fra LO på høringsnotat fra Kredittilsynet av 23. august 2002). De som er ansatt i filialen vil ha det utenlandske foretaket som arbeidsgiver, men filialen som arbeidssted. Det kan for eksempel tenkes at de ansatte ønsker å vurdere ledelsens drift av filialen, herunder oppnådde resultatet og filialens fremtidsutsikter. Det følger av forslaget i kapittel 7 at i de tilfeller hvor det utenlandske foretakets regnskap ikke er innsendt mv., vil filialregnskapet være offentlig tilgjengelig. De ansatte i filialen vil dermed ha tilgang til regnskapsinformasjon om arbeidsgiver enten for foretaket som helhet eller for filialen.

Ved tidligere vurderinger av filialregnskapsplikt har konkurransehensyn ikke vært trukket frem som et argument. I delutredning I punkt 3.2 drøftet utvalget brukernes nytte av regnskapsinformasjon og pekte bl.a. på konkurrenters bruk av regnskapsinformasjon om hverandre. Fra en samfunnsøkonomisk synsvinkel kan slik bruk av regnskapsinformasjon ha både negative og positive sider, jf. omtalen på s. 50 i delutredning I. I tilknytning til filialer som konkurrerer på det norske markedet, vil imidlertid utvalget fremholde at de bør ha tilnærmet samme plikter til gi innsyn i sin virksomhet som andre aktører på det samme markedet. Ut fra en samlet vurdering av argumentene over vil utvalget foreslå at filialer av utenlandske foretak fortsatt skal ha regnskapsplikt.

I forskrift til regnskapsloven § 10-2-2 er det gitt fritak fra kapittel 3 til 7 i regnskapsloven for visse filialer av utenlandske foretak som er skattepliktige etter petroleumsskatteloven og som ikke har varig tilknytning til Norge. Utvalget har ikke vurdert nærmere det fritaket som denne forskriften gir. Etter utvalgets forslag til regnskapsplikt vil disse filialene være små foretak i kategori 2, noe som innebærer at de kan velge å benytte forenklingsregler for denne gruppen av regnskapspliktige.

Innholdet i regnskapsplikten for filialer av utenlandske foretak

Regnskapsplikten for filialer i gjeldende lov innebærer at det skal utarbeides fullt årsregnskap og årsberetning for filialen. Filialer kan utarbeide filialregnskap etter forenklingsregler hvis filialen faller under størrelsesgrensene for små foretak. Utvalget går inn for å videreføre ordningen med at det generelle differensieringssystemet også gjelder for filialer. Reguleringen av regnskapsplikten for kategori 2 av regnskapspliktige innebærer en kombinasjon av fritak, begrenset og full regnskapsplikt. Etter lovutkastet er det fritak for regnskapsplikt for særlig

Foreløpig utgave

små selskaper etter selskapsloven og for små enkeltpersonforetak, jf. utkastet § 1-2 første ledd nr. 2 bokstav b og e. Utvalget er ikke innstilt på å foreslå tilsvarende fritak for filialer.

Filialer som faller under de foreslåtte størrelsesgrenser for små foretak, vil etter utvalgets forslag få begrenset regnskapsplikt. Dette innebærer at det skal utarbeides et sammendrag av informasjon fra næringsoppgaven, samt gis visse noteopplysninger. For nærmere omtale av denne reguleringen, se kapittel 9. En slik løsning bygger på de rapporteringsplikter som gjelder for næringsoppgaven. Denne løsningen vil innebære at små filialer i liten grad gir opplysninger ut over de som allerede finnes i næringsoppgaven. Hvis det eneste formålet med filialregnskapet var å gi skattemyndighetene informasjon som er til hjelp for skatteberegning og skattekontroll, kunne en således ha fritatt små filialer fra regnskapsplikt. Men, som påpekt ovenfor, vil filialregnskapet også kunne være nyttig for andre. Dette gjelder i særlig grad statistikkmyndighetene. I de tilfeller hvor filialregnskapet er offentlig tilgjengelig, vil det også kunne være nyttig for andre brukere, som for eksempel de ansatte i filialen og filialens konkurrenter. Et ytterligere moment som taler imot fullt fritak for filialregnskapsplikt er hensynet til likebehandling av filialer med begrenset ansvar og norske aksjeselskaper.

For filialer som har salgsinntekter, balansesum og antall årsverk som overstiger størrelsesgrensene for små foretak, vil regnskapskravene følge av norsk regnskapsstandard utarbeidet med utgangspunkt i IFRS for SMEs, med mindre filialen velger å utarbeide regnskap etter IFRS, jf. NOU 2015: 10 punkt 10.3.1. Slike filialer må dessuten utarbeide årsberetning i samsvar med lovutkastet kapittel 9.

Regnskapsplikten – enkelte problemstillinger

Ved utarbeidelse av filialregnskapet oppstår det visse utfordringer som følge av at filialen er en integrert del av et foretak. Dette gjelder blant annet tilordning av eiendeler og gjeld og inntekter og kostnader til filialen. For å kunne oppnå en effektiv og ikke-arbitrær tilordning er det nødvendig med detaljert registrering av transaksjonsopplysninger mv. både i filialen og i det utenlandske foretaket. I de tilfeller hvor filialen er sterkt integrert med hovedforetaket vil tilordningen uansett være krevende og i noen grad bero på skjønn. Dette kvalifiserer imidlertid ikke for et fritak fra å utarbeide balanseoppstilling. I de særlige tilfeller hvor filialen verken har eiendeler eller gjeld, kan balanseoppstillingen utelates. Det må da redegjøres for dette i note.

Foreløpig utgave

Det har vært en generell diskusjon om hva differansen mellom eiendeler og gjeld i filialregnskapet bør kalles. Det kan oppstilles argumenter som peker i retning av at denne nettostørrelsen er å anse som egenkapital, og argumenter som peker i retning av at den er en forpliktelse. Hvis det legges til grunn at filialregnskapet skal settes opp som om filialen var en egen enhet, vil det være mest nærliggende å betrakte nettostørrelsen som egenkapital snarere enn en forpliktelse. Det kan være hensiktsmessig å betegne denne nettostørrelsen som «filialens kapital».

I utvalgets forslag skal årsregnskapet og årsberetning signeres av styre og daglig leder, jf. utkastet § 2-5. Tilsvarende gjelder for konsernregnskapet, jf. utkastet § 7-2 syvende ledd. Når det gjelder filialer, har det vært uklart om styret i filialen med daglig leder skal signere årsregnskapet og årsberetningen for filialen, eller om dette er en plikt som ligger hos styre og daglig leder i det utenlandske foretaket. Av rent praktiske hensyn mener utvalget at filialens styre og eventuelt daglig leder skal signere på filialens årsregnskap og årsberetning. I de tilfeller hvor filialen ikke har et styre, skal daglig leder signere årsregnskap og årsberetning. Hvis filialen verken har styre eller daglig leder, vil styret og daglig leder i det utenlandske foretaket ha plikt til å signere på filialens årsregnskap og årsberetning. Signering av filialregnskapet er også omtalt i punkt 7.5.

Foreløpig utgave

11 Utbyttenøytralitet

11.1 Innledning

Etter mandatet punkt 5 skal det under hensyn til utvalgets øvrige forslag vurderes om målsettingen om tilnærmet likt utbyttegrunnlag for selskaper som fører årsregnskap i samsvar med IFRS, og selskaper som følger regnskapsloven og god norsk regnskapsskikk, tilsier ytterligere selskapsrettslige tilpasninger.

11.2 Gjeldende rett

Adgangen til å velge regnskapsspråkene full IFRS og forenklet IFRS for bruk i selskapsregnskapet i stedet for regnskapsspråket regnskapsloven og god norsk regnskapsskikk ble en del av regnskapsloven fra 1. januar 2005. Som en følge av denne valgadgangen ble det samtidig innført regler som skulle sikre tilnærmet likt utbyttegrunnlag uansett hvilket av disse regnskapsspråkene som ble valgt. Følgende ble sagt om dette i Ot.prp. nr. 39 (2004-2005) punkt 6.1.5:

> «I proposisjonen her foreslås det tilpasning til IFRS utenfor IFRS-forordningens område etter en annen modell enn den som er foreslått av utvalget. Modellen innebærer en adgang til å følge forenklede IFRS etter egne forskrifter, mens det ikke åpnes for utvidet anvendelse av virkelig verdi eller oppskrivning i de enkelte bestemmelsene i regnskapsloven (se pkt. 3.1.5). Departementet mener at en naturlig konsekvens av dette bør være at urealiserte gevinster knyttet til utvidet anvendelse av virkelig verdi og oppskrivning etter IFRS skal være bundet egenkapital. Dette inkluderer vurdering til virkelig verdi av andre finansielle instrumenter enn markedsbaserte finansielle omløpsmidler etter regnskapsloven § 5-8.
>
> Departementet legger vekt på at utbyttegrunnlag bør være tilnærmet likt i selskaper som fører årsregnskap i samsvar med IFRS og de som følger regnskapsloven og norsk god regnskapsskikk. Departementet legger også vekt på de forhold utvalget mener taler for at urealiserte gevinster skal være bundet egenkapital.»

Foreløpig utgave

De forhold departementet og Evalueringsutvalget la vekt på, omtales i punkt 11.7.2.

Den bestemmelsen som skal sikre utbyttenøytralitet, er aksjelovene § 3-2 om fond for urealiserte gevinster i kombinasjon med bestemmelsen om utbyttegrunnlaget i § 8-1. Bestemmelsen i § 3-2 lyder:

> «§ 3-2. Fond for urealiserte gevinster
>
> (1) Selskapet skal ha et fond for urealiserte gevinster. Dersom selskapet vurderer eiendeler til virkelig verdi, skal det sette av til fondet en positiv differanse mellom balanseført verdi av hver enkelt eiendel eller gruppe av eiendeler og deres anskaffelseskost under hensyn til effekten av utsatt skatt. Dette gjelder tilsvarende ved vurdering av gjeld til virkelig verdi. Selskapet skal avsette til fondet på samme måte som etter annet punktum dersom det ved verdiregulering eller på annen måte regnskapsfører eiendeler til en verdi som overstiger anskaffelseskost.
>
> (2) Plikten til å avsette til fond for urealiserte gevinster omfatter ikke differanser etter første ledd knyttet til vurdering av:
>
> 1. finansielle instrumenter i samsvar med regnskapsloven § 5-8,

2. pengeposter i utenlandsk valuta,

3. andre poster når det er fastsatt i forskrift gitt av departementet.

(3) Fondet kan løses opp når og i den grad grunnlaget for avsetningen ikke lenger er til stede.

(4) Departementet kan i forskrift gi regler om beregning av differansen etter første ledd.»

Etter § 8-1 kan selskapet «bare dele ut utbytte så langt det etter utdelingen har tilbake netto eiendeler som gir dekning for selskapets aksjekapital og øvrig bundet egenkapital etter §§ 3-2 og 3-3».

Som det fremgår av disse bestemmelsene, har ikke dagens lovgivning noen mekanisme som sikrer full utbyttenøytralitet mellom språkene; det er bare urealiserte verdistigninger som nøytraliseres. Andre regnskapsmessige forskjeller mellom språkene hensyntas ikke, og forskjeller finnes det mange av.[53] Et eksempel på en forskjell som kan være betydelig, er knyttet til behandlingen av ytelsesbasert pensjon. Etter IAS 19 «Ytelser til ansatte» skal aktuarberegnet netto pensjonsforpliktelse fremgå av et foretaks balanse, og det er ikke anledning til å utsette innregningen av estimatavvik. Etter NRS 6 «Pensjonskostnader» er det anledning til å utsette innregningen av estimatavvik på flere forskjellige måter, og hyppigst anvendt er den såkalte korridormetoden. Bruk av slike utsettelsesmetoder vil medføre at balanseført netto pensjonsforpliktelse ikke stemmer overens med aktuarberegnet netto pensjonsforpliktelse. Et foretak kan ha store uinnregnede negative estimatavvik som medfører at utbyttegrunnlaget etter regnskapsspråket regnskapsloven og god regnskapsskikk er betydelig høyere enn det ville være etter regnskapsspråkene IFRS og forenklet IFRS. Et annet eksempel er behandlingen av utviklingsutgifter. Det følger av IAS 38 «Immaterielle eiendeler» nr. 57 at immaterielle eiendeler som oppstår i utviklingsfasen av et internt prosjekt, skal innregnes dersom visse vilkår er oppfylt. Etter regnskapsloven § 5-6 kan egne utviklingsutgifter kostnadsføres. I en situasjon der vilkårene for balanseføring er oppfylt, vil utbyttegrunnlaget bli høyere etter IFRS og forenklet IFRS enn etter god regnskapsskikk med bruk av adgangen til kostnadsføring.

Foreløpig utgave

Dagens lovgivning fokuserer på forholdet mellom IFRS/forenklet IFRS og norsk lov og god regnskapsskikk for det som tradisjonelt har vært omtalt som øvrige foretak, i delutredning I benevnt foretak med alminnelig regnskapsplikt. For små foretak er det gitt forenklingsregler både i regnskapsloven og NRS 8 «God regnskapsskikk for små foretak». Små foretak trenger ikke å følge alle forenklingsreglene for små foretak i regnskapsloven og NRS 8, men kan kombinere valg av enkelte forenklingsregler med de ordinære reglene som gjelder for foretak med alminnelig regnskapsplikt. Som oftest innebærer bruk av disse forenklingsreglene at utbyttegrunnlaget for små foretak blir lavere enn for foretak med alminnelig regnskapsplikt. Et eksempel på dette er regnskapsloven § 5-8 annet ledd om at små foretak kan vurdere markedsbaserte finansielle omløpsmidler til historisk kost med nedskrivning i stedet for til virkelig verdi. Et annet eksempel er regnskapsloven § 5-12 om at små foretak kan inntektsføre langsiktige tilvirkningskontrakter når kontrakten er fullført i stedet for etter løpende avregnings metode. Det finnes imidlertid også eksempel på at utbyttegrunnlaget for små foretak som anvender forenklingsregler, får høyere utbyttegrunnlag enn foretak med alminnelig regnskapsplikt, jf. regnskapsloven § 5-10 om at små foretak kan unnlate å balanseføre pensjonsforpliktelser som er forsikret.

[53] Se for eksempel DIB «Differences between IFRS and NGAAP" oppdatert pr. 23. juni 2015.

Oppsummert sikrer dagens regulering bare delvis utbyttenøytralitet. Dette skyldes dels at det ikke er gjort forsøk på nøytralisering av utbyttegrunnlaget mellom andre språk enn IFRS/forenklet IFRS og regnskapsloven og god regnskapsskikk for øvrige foretak, og dels skyldes det at andre forskjeller enn de som er knyttet til urealisert verdistigning innenfor IFRS/forenklet IFRS, ikke nøytraliseres.

Det henvises til kapittel 12 for en mer fullstendig fremstilling av den selskapsrettslige reguleringen av adgangen til å ta ut utbytte.

11.3 Lovutkastet i delutredning I

I delutredning I foreslås det å videreføre adgangen til valg mellom de samme regnskapsspråkene i årsregnskapet for aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper som etter gjeldende regnskapslov.[54] Det foreslås imidlertid endringer i språket som i mandatet omtales som regnskapsloven og god regnskapsskikk. Dette språket forutsettes basert på IFRS for SMEs, noe som vil innebære at det introduseres nye muligheter for måling til virkelig verdi og verdiregulert beløp.

Anleggsmidler kan måles til verdiregulert beløp dersom dette følger av regnskapsstandard, jf. lovutkastet § 4-17. Det er krav om at fond for verdsettingsdifferanser skal fremgå på egen linje under egenkapital i balansen, jf. lovutkastet § 5-1 C.III.

Finansielle instrumenter kan etter lovutkastet § 4-11 måles til virkelig verdi, med mindre annet følger av regnskapsstandard. Regnskapsstandard kan kreve måling til virkelig verdi og forby måling til virkelig verdi. Finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser kan etter lovutkastet § 4-12 også regnskapsføres i samsvar med internasjonale regnskapsstandarder vedtatt i samsvar med forordning (EF) nr. 1606/2002. Finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser som er pengeposter i utenlandsk valuta, måles etter kursen på balansedagen, jf. lovutkastet § 4-10.

Eiendeler som ikke er finansielle instrumenter, kan måles til virkelig verdi dersom dette følger av regnskapsstandard, jf. § 4-13.

Kapitalinteresser i form av eierandeler i datterforetak og tilknyttet foretak kan etter lovutkastet § 4-18 regnskapsføres etter egenkapitalmetoden i årsregnskapet.

Lovutkastet § 4-7 åpner for balanseføring av egne utviklingsutgifter, dersom dette følger av regnskapsstandard.

Foreløpig utgave

11.4 EØS-rett

Direktiv 2012/30/EU (kapitaldirektivet) inneholder den generelle reguleringen av adgangen til å ta ut midler fra et foretak. Reguleringen gjelder kun for allmennaksjeselskaper, ikke aksjeselskaper. Det henvises til kapittel 12 for en kort fremstilling av direktivets begrensninger på adgangen til å ta ut midler fra et foretak.

Regnskapsdirektivet inneholder ikke bestemmelser om utbyttenøytralitet mellom regnskapsspråk, men det inneholder enkelte bestemmelser som regulerer bruk av fond når regnskapsposter måles til annet enn historisk kost, samt en regel som begrenser adgangen til utdelinger når foretaket har balanseførte utviklingsutgifter. Disse bestemmelsene omtales kort under.

[54] Det foreslås visse begrensninger i adgangen til valg av forenklet IFRS, jf. delutredning I punkt 10.4.4.

Artikkel 7 åpner for at medlemsstatene kan tillate eller kreve at anleggsmidler måles til verdiregulert beløp. Differansen mellom måling på grunnlag av anskaffelseskost eller tilvirkningskost og måling på grunnlag av verdiregulering skal føres i fondet for verdsettingsdifferanser. Ingen del av fondet kan deles ut, med mindre den tilsvarer en verdiøkning som faktisk er realisert, jf. artikkel 7 annet ledd. Etter direktivet vedlegg III er det krav om at et slikt fond vises som egen linje i balansen, jf. A.III.

Artikkel 8 nr. 1 bokstav a pålegger medlemsstatene å tillate eller kreve at finansielle instrumenter måles til virkelig verdi. Det fremgår av artikkel 8 nr. 8 første ledd at en endring i verdien på et finansielt instrument resultatføres når instrumentet måles til virkelig verdi, med mindre verdiendringen skyldes følgende forhold:

a) instrumentet som regnskapsføres, er et sikringsinstrument i et system for sikringsbokføring som tillater at en del av eller hele verdiendringen ikke resultatføres,[55] eller

b) verdiendringen skyldes en kursforskjell i forbindelse med en pengepost som utgjør en del av et foretaks nettoinvestering i en utenlandsk enhet.

Dersom en verdiendring omfattes av disse punktene, skal den føres direkte i et fond for virkelig verdi. Direktivet stiller ikke krav om etterfølgende resirkulering til resultatet, men er tydelig på at beløp i fondet som ikke er nødvendige etter punkt a og b, skal justeres. Det er ikke gitt bestemmelser om at dette fondet må være bundet egenkapital. For andre finansielle instrumenter er det ikke gitt bestemmelser om avsetning til fond dersom måling til virkelig verdi tillates eller kreves.

Artikkel 8 nr. 1 bokstav b åpner for at medlemsstatene kan tillate eller kreve måling til virkelig verdi også for andre eiendeler enn finansielle instrumenter. Det er ikke gitt bestemmelser om avsetning til fond dersom måling til virkelig verdi tillates eller kreves.

Artikkel 9 nr. 7 bokstav a åpner for at medlemsstatene kan tillate eller kreve bruk av egenkapitalmetoden for kapitalinteresser.[56] Etter artikkel 9 nr. 7 bokstav c skal inntektsført resultatandel fra kapitalinteresser som overstiger mottatt eller forfalt utbytte, avsettes i et fond som ikke kan deles ut til aksjeeierne.

Det følger av direktivet vedlegg III at medlemsstatene kan åpne for balanseføring av utviklingsutgifter (C.I.1). Dersom dette gjøres, følger det av artikkel 12 nr. 11 tredje ledd at medlemsstatene skal kreve at det ikke finner sted noen utdeling av utbytte med mindre midlene som er tilgjengelige for utdeling og overføringer fra tidligere år minst tilsvarer ikke-avskrevne kostnader. Etter artikkel 12 nr. 11 femte ledd kan medlemsstatene i unntakstilfeller tillate unntak fra tredje ledd. Slike unntak skal angis i notene til finansregnskapet og begrunnes.

Foreløpig utgave

[55] Systemer for sikringsbokføring som tillater at en del av eller hele verdiendringen ikke resultatføres, er etter IFRS for SMEs kontantstrømsikring og sikring av nettoinvestering i utenlandsk enhet, jf. NOU 2015: 10 s. 128.

[56] Kapitalinteresser er i artikkel 2 nr. 2 definert som rettigheter i andre foretaks kapital som ved å skape en varig tilknytning til foretakene er beregnet på å bidra til foretakets virksomhet. En eierandel i et annet foretaks kapital skal anses å utgjøre en kapitalinteresse når den overstiger en prosentandel fastsatt av medlemsstatene

som er lavere enn eller lik 20 %. Det er gitt en nærmere omtale av direktivets begrep «kapitalinteresse» i delutredning I pkt. 9.7 (s. 263-264).

11.5IFRS for SMEs

IFRS for SMEs er en regnskapsstandard og inneholder naturlig nok ikke selskapsrettslig regulering. Ettersom hovedspørsmålet ved utdelingsreguleringen er om urealisert gevinst ved måling til virkelig verdi skal kunne deles ut, gis det her en kort omtale av standardens regler for måling av eiendeler og forpliktelser til annet enn historisk kost.

Etter IFRS for SMEs måles enkelte finansielle instrumenter til virkelig verdi. Dessuten måles biologiske eiendeler i landbruksvirksomhet[57] til virkelig verdi fratrukket salgsutgifter dersom virkelig verdi kan måles på en pålitelig måte uten urimelige kostnader eller anstrengelser. Investeringseiendom[58] måles etter første gangs innregning til virkelig verdi dersom virkelig verdi løpende kan måles på en pålitelig måte uten urimelige kostnader eller anstrengelser.

Regnskapsføring av finansielle instrumenter er beskrevet i delutredning I punkt 6.3.8. Av spesiell interesse i denne sammenheng er det at hovedregelen for måling av finansielle instrumenter innenfor virkeområdet til IFRS for SMEs kapittel 11 Vanlige finansielle instrumenter[59] er amortisert kost, men at børsnoterte aksjer og andre ordinære aksjer som er offentlig omsatt og der virkelig verdi kan måles pålitelig uten urimelig kostnad eller anstrengelse,[60] måles til virkelig verdi. Virkelig verdi kan etter kapittelet normalt måles pålitelig dersom eiendelen er kjøpt av en utenforstående part. Det angis et hierarki for hvordan virkelig verdi skal fastsettes. Dersom børskurs finnes, skal denne brukes. I mangel av børskurs ses det på nylig inngåtte transaksjoner. Hvis sistnevnte heller ikke gir et godt estimat, brukes verdsettingsmetoder. Hovedregelen for måling av finansielle instrumenter innenfor virkeområdet til IFRS for SMEs kapittel 12 Andre finansielle instrumenter[61] er virkelig verdi. Virkelig verdi finnes ved bruk av hierarkiet i standardens kapittel 11, jf. beskrivelsen av dette over.

For en nærmere beskrivelse av regnskapsføring av investeringseiendom og biologiske eiendeler vises det til delutredning I punkt 6.5.

Foreløpig utgave

[57] Biologiske eiendeler beskrives som levende dyr eller levende planter, mens landbruksvirksomhet er et foretaks forvaltning av den biologiske omdanningen av biologiske eiendeler som er beregnet på salg, til landbruksprodukter eller nye biologiske eiendeler. Landbruksprodukter defineres som de innhøstede produktene fra foretakets biologiske eiendeler. Biologiske eiendeler kan for eksempel være en ku, en laks eller et tre. Landbruksvirksomhet vil omfatte blant annet skogbruk og havbruk. Landbruksprodukter kan være for eksempel melk, druer og tømmer.

[58] Investeringseiendom er definert på denne måten i IFRS for SMEs nr. 16.2:

«Investeringseiendom er eiendom (tomt, bygning eller en del av en bygning, eller begge deler) som innehas av eieren eller av leietakeren i henhold til en finansiell leieavtale for å opptjene leieinntekter eller for å oppnå verdistigning på kapital, eller begge deler, heller enn for: a) bruk i produksjon, levering av varer eller tjenester, eller for administrative formål, eller b) salg som en del av ordinær virksomhet.»

[59] IFRS for SMEs kapittel 11 omhandler regnskapsføring av de mest vanlige finansielle eiendelene og forpliktelsene, slik som bankinnskudd, kundefordringer, leverandørgjeld, ordinære aksjer, banklån, sertifikater og obligasjoner.

[60] Unntaket for urimelige kostnader eller anstrengelser ble tatt inn i standardens kapittel 11 gjennom endringene av IFRS for SMEs publisert i mai 2015.

[61] IFRS for SMEs kapittel 12 omhandler regnskapsføring av andre finansielle instrumenter, samt sikringsvurdering. Eksempler på finansielle instrumenter omfattet av kapittelet er derivater med finansielt oppgjør (opsjoner, tegningsretter, futurekontrakter, terminkontrakter, rente- og valutaswaper og varederivater med finansielt oppgjør), konvertible obligasjoner og aksjer med spesielle betingelser, slik som for eksempel aksjer med innløsningsrett.

11.6 Reguleringen i Sverige og Danmark

11.6.1 Sverige

De fleste reglene om utdelinger i aksjeselskaper finnes i aktiebolagslagen. Følgende fremgår av kapittel 17 §§ 1 og 3:

> «Begreppet värdeöverföring
>
> 1 § Med värdeöverföring avses i denna lag
> 1. vinstutdelning,
> 2. förvärv av egna aktier, dock inte förvärv enligt 19 kap. 5 §,
> 3. minskning av aktiekapitalet eller reservfonden för återbetalning till aktieägarna, och
> 4. annan affärshändelse som medför att bolagets förmögenhet
> minskar och inte har rent affärsmässig karaktär för bolaget.
>
> (...)
>
> 3 § En värdeöverföring får inte äga rum om det inte efter överföringen finns full täckning för bolagets bundna egna kapital. Beräkningen skall grunda sig på den senast fastställda balansräkningen med beaktande av ändringar i det bundna egna kapitalet som har skett efter balansdagen.
>
> Även om det inte finns något hinder enligt första stycket får bolaget genomföra en värdeöverföring till aktieägare eller annan endast om den framstår som försvarlig med hänsyn till
> 1. de krav som verksamhetens art, omfattning och risker ställer på storleken av det egna kapitalet, och
> 2. bolagets konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.
>
> Om bolaget är ett moderbolag, skall hänsyn tas även till de krav som koncernverksamhetens art, omfattning och risker ställer på koncernens egna kapital samt till koncernens konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt. »

Foreløpig utgave

I aktiebolagslagen kapittel 18 § 4 heter det videre:

> «4 § Till förslaget om vinstutdelning skall fogas ett motiverat yttrande från styrelsen om huruvida den föreslagna vinstutdelningen är försvarlig med hänsyn till vad som anges i 17 kap. 3 § andra och tredje styckena. Om tillgångar eller skulder har värderats till verkligt värde enligt 4 kap. 14 a § årsredovisningslagen (1995:1554), skall det i yttrandet också anges hur stor del av det egna kapitalet som beror på att en sådan värdering har tillämpats.»

Noe regulering fremgår også av forslaget til ny årsredovisningslag.[62] Etter lovforslaget kapittel 4 § 18 første ledd skal et aksjeselskaps egenkapital deles inn i bundet egenkapital og fri egenkapital eller akkumulert tap. Det følger av annet ledd i samme bestemmelse at aksjekapital, oppskrivningsfond, reservefond, fond for utviklingsutgifter og kapitalandelsfond er bundet kapital, og av tredje ledd at overkursfond, fond for virkelig verdi, øvrige frie fond, akkumulert overskudd eller tap samt overskudd eller tap for regnskapsåret er fri egenkapital.

Når det gjelder spørsmålet om urealisert verdistigning kan deles ut, fremgår det av forslaget til svensk regulering at det ikke gjøres bindinger utover det som kreves etter direktivet. Adgangen til måling til virkelig verdi etter det svenske lovforslaget er imidlertid ikke like omfattende som etter det norske lovforslaget. Det åpnes ikke for måling til virkelig verdi

[62] SOU 2015: 8

verken av investeringseiendom eller biologiske eiendeler. Under diskusjonen av om det skal tillates måling til virkelig verdi for investeringseiendom med resultatføring av verdiendringer og bruk av bundet fond for verdiendring, fremkommer følgende i SOU 2015:8 punkt 6.3:

> «Samtidigt har lagstiftaren i tidigare lagstiftningsärenden tagit avstånd från tanken på ett generellt införande av bundna fonder för orealiserade vinster. I stället har lagstiftaren valt att utveckla den s.k. försiktighetsregeln (se 17 kap. 3 § aktiebolagslagen) och komplettera denna med särskilda krav på information från styrelsen (se bl.a. 18 kap. 4 § aktiebolagslagen). Det är ett ställningstagande som enligt utredningens mening fortfarande har goda skäl för sig. Införandet av bundna fonder bör därför förbehållas dels sådana fall där EU-rätten kräver att bundna fonder inrättas eller att visst redovisat belopp inte kan delas ut, dels sådana fall där det finns ett alldeles särskilt behov av borgenärsskydd. I båda de ovan nämnda fallen har de bundna fonderna (uppskrivningsfonden respektive fonden för utvecklingsutgifter) sin bakgrund i EU-rätten.
>
> Såvitt utredningen kan bedöma gör sig behovet av borgenärsskydd inte gällande med större styrka när förvaltningsfastigheter värderas till verkligt värde än vid annan värdering som innebär redovisning av ”orealiserade vinster”. Inte heller ställer EU-rätten några krav på att det inrättas någon bunden fond för orealiserade vinster av detta slag. Det kan noteras att i de bestämmelser om värdering till verkligt värde som redan finns i svensk rätt (se 4 kap. 14 a § ÅRL och följande paragrafer) finns visserligen en bestämmelse om överföring till en fond för verkligt värde men denna fond är inte en bunden fond.»

I en fotnote til denne teksten utdypes følgende om fond til virkelig verdi:

> «Vid införandet av bestämmelser om värdering av finansiella instrument till verkligt värde infördes visserligen också en bestämmelse om att värdeförändringar i vissa fall ska redovisas i en fond för verkligt värde (se 4 kap. 14 d § ÅRL) men denna fond gjordes inte bunden.»

Foreløpig utgave

11.6.2 Danmark

De fleste reglene om utdelinger i aksjeselskaper finnes i selskabsloven. Følgende fremgår av kapittel 11 §§ 179 og 180:

> «Kapitalafgang
>
> § 179. Uddeling af selskabets midler til kapitalejerne kan kun finde sted
>
> 1) som udbytte på grundlag af det senest godkendte årsregnskab, jf. § 180,
>
> 2) som ekstraordinært udbytte, jf. §§ 182 og 183,
>
> 3) som udlodning i forbindelse med nedsættelse af selskabskapitalen, jf. §§ 185-193, eller
>
> 4) som udlodning i forbindelse med selskabets opløsning, jf. kapitel 14.
>
> Stk. 2. Selskabets centrale ledelsesorgan er ansvarligt for, at uddeling ikke overstiger, hvad der er forsvarligt under hensyntagen til selskabets, og i moderselskaber koncernens, økonomiske stilling, og ikke sker til skade for selskabet eller dets kreditorer, jf. § 115, nr. 5, og § 116, nr. 5. Det centrale ledelsesorgan er desuden ansvarligt for, at der efter uddelingen er dækning for selskabskapitalen og de reserver, der er bundne i henhold til lov eller vedtægt.
>
> Udlodning af ordinært udbytte
>
> **§ 180.** Generalforsamlingen træffer beslutning om fordeling af det beløb, der er til rådighed efter årsregnskabet, ved udlodning af udbytte. Generalforsamlingen må ikke

beslutte udlodning af højere udbytte end foreslået eller tiltrådt af selskabets centrale ledelsesorgan.

Stk. 2. Som udbytte kan kun anvendes frie reserver, hvorved forstås beløb, som i selskabets senest godkendte årsregnskab er opført som overført overskud, og reserver, som ikke er bundet i henhold til lov eller vedtægter, med fradrag af overført underskud.»

Det følger av bilag 2 til årsregnskabsloven at en balanse stilt opp på kontoform har følgende inndeling av egenkapitalen:

«EGENKAPITAL

I. Virksomhedskapital

II. Overkurs ved emission

III. Reserve for opskrivninger

IV. Andre reserver

1. Reserve for nettoopskrivning efter den indre værdis metode
2. Reserve for udlån og sikkerhedsstillelse
3. Reserve for ikke indbetalt virksomhedskapital og overkurs
4. Reserve for iværksætterselskaber
5. Reserve for udviklingsomkostninger
6. Øvrige lovpligtige reserver
7. Vedtægtsmæssige reserver
8. Øvrige reserver

V. Overført overskud eller underskud»

Reserve for opskrivninger er bundet, jf. årsregnskabsloven § 41 tredje ledd. Det samme gjelder reservene i IV.1 til 5, jf. årsregnskabsloven §§ 43 a femte ledd, 35 a første ledd, 35 b annet og tredje ledd, 35 c og 83 annet ledd.

Foreløpig utgave

Reserve for opskrivninger oppfyller kravet i direktivet artikkel 7, reserve for nettoopskrivning efter indre værdis metode oppfyller kravet i direktivet artikkel 9 nr. 7 bokstav c, og reserve for udviklingsomkostninger oppfyller kravet i direktivet artikkel 12 nr. 11 tredje ledd. Den danske reguleringen stiller ikke krav til binding av kapital ved urealiserte gevinster utover det som følger av direktivet. Etter årsregnskabsloven §§ 37 og 38 skal finansielle instrumenter med visse begrensninger måles til dagsverdi, mens investeringseiendommer og levende dyr og planter i landbruksvirksomhet kan måles til dagsverdi. Dansk lovgivning synes ikke å kreve noe fond for virkelig verdi slik svensk lov gjør, jf. årsredovisningslagen kapittel 4 § 14 d og direktivet artikkel 8 nr. 8.

11.7 Utvalgets vurderinger

11.7.1 Bør et system for å ivareta utbyttenøytralitet mellom regnskapsspråk videreføres?

Som omtalt over brukes ordet utbyttenøytralitet om det at utbyttegrunnlaget skal være tilnærmet likt uansett om regnskapet avlegges etter IFRS/forenklet IFRS eller etter lov og norsk regnskapsstandard for foretak med alminnelig regnskapsplikt. Ambisjonen om

utbyttenøytralitet er likevel begrenset til aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper i og med at dagens regulering fremgår av aksjeloven og allmennaksjeloven. Av beskrivelsen over fremgår det også at gjeldende system for utbyttenøytralitet kun innebærer at urealisert verdistigning etter IFRS/forenklet IFRS ikke kan deles ut. Andre forskjeller mellom språkene tas det ikke hensyn til.

Hovedregelen etter aksjelovene § 8-1 første ledd er at et selskap bare kan dele ut utbytte så langt det etter utdelingen har tilbake netto eiendeler som gir dekning for selskapets aksjekapital og øvrig bundet egenkapital, og denne beregningen skal foretas på grunnlag av balansen i selskapets sist godkjente årsregnskap. Måleregler for eiendeler og forpliktelser i årsregnskapet vil derfor ha direkte påvirkning på hva som maksimalt kan deles ut som utbytte på et gitt tidspunkt. Dersom en eiendel vurderes til virkelig verdi i stedet for til historisk kost i en situasjon med verdistigning og differansen ikke avsettes til bundet egenkapital, vil netto eiendeler og dermed utbyttegrunnlaget på måletidspunktet gå opp. Ulike regler for måling gir likevel bare midlertidige forskjeller på regnskapsstørrelsene og utbyttegrunnlaget, i og med at forskjellene reverserer over tid. Dette kan illustreres med et enkelt eksempel. En aksje anskaffes 1.6.x1 for 100. 31.12.x1 er virkelig verdi 110. Aksjen selges 31.10.x2 for 115. Dersom aksjen måles til virkelig verdi, blir utbyttegrunnlaget 10 for år x1 og 5 for år x2. Dersom aksjen måles til historisk kost, blir utbyttegrunnlaget 0 for år x1 og 15 for år x2. Over eierperioden for aksjen er det aggregerte utbyttegrunnlaget altså likt, det vil si 15, uansett om aksjen måles til virkelig verdi eller til historisk kost.

IFRS har historisk inneholdt større muligheter for måling til virkelig verdi enn norsk god regnskapsskikk. For at valg mellom regnskapsspråkene IFRS og norsk god regnskapsskikk ikke skulle ha betydning for hvor stort utbytte som skulle være mulig å dele ut, ble fond for urealiserte gevinster innført samtidig med adgangen til å avlegge selskapsregnskap etter full IFRS eller forenklet IFRS. Evalueringsutvalget, som ble oppnevnt i 2002 for å evaluere regnskapsloven, foreslo i NOU 2003: 23 den såkalte moderniseringslinjen som et alternativ til adgang til bruk av full IFRS og forenklet IFRS i selskapsregnskapet, jf. omtale i delutredning I s. 34. Moderniseringslinjen innebar forslag om bestemmelser i loven om måling til virkelig verdi for finansielle eiendeler, investeringseiendom og biologiske eiendeler dersom virkelig verdi kunne måles pålitelig, samt krav om binding av urealisert verdistigning på investeringseiendom og biologiske eiendeler, jf. NOU 2003: 23 punkt 21.6.2. Dette utvalgets utkast til lov har likhetstrekk med Evalueringsutvalgets moderniseringslinje (som ikke ble vedtatt) på den måten at det åpnes for utvidet måling til virkelig verdi i regnskapsspråket regnskapsloven og norsk regnskapsstandard. Med en slik IFRS-tilpasning av loven er det etter utvalgets syn ikke lenger behov for et system som skal sikre utbyttenøytralitet, noe som heller ikke var foreslått av Evalueringsutvalget. Derimot er det behov for regulering som sikrer at utdelingsbegrensninger som følger av direktivet, samt eventuelle andre ønskede utdelingsbegrensninger, fremgår direkte av lovgivningen. Reglene bør være de samme uansett om årsregnskapet avlegges etter regnskapsloven og norsk regnskapsstandard eller IFRS/forenklet IFRS.

Foreløpig utgave

11.7.2 Skal urealisert verdistigning kunne deles ut når direktivregulering ikke er til hinder for det?

Som beskrevet over inneholder lovutkastet i delutredning I mulighet for måling til virkelig verdi av finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser, samt av andre eiendeler enn finansielle eiendeler, i årsregnskapet (selskapsregnskapet). Videre åpner lovutkastet for måling til verdiregulert beløp av anleggsmidler og for behandling etter egenkapitalmetoden av eierandeler i tilknyttet foretak og datterforetak. Dessuten måles pengeposter i utenlandsk

valuta etter kursen på balansedagen. I henhold til beskrivelsen av IFRS for SMEs over er investeringseiendom og biologiske eiendeler aktuelle kandidater for måling til virkelig verdi i gruppen andre eiendeler enn finansielle eiendeler. Det følger også av omtalen over at direktivet stiller krav om binding av midler knyttet til bruk av egenkapitalmetoden og ved verdiregulering. Spørsmålet om urealisert verdistigning skal kunne deles ut, vil derfor gjelde for pengeposter i utenlandsk valuta, finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser for øvrig, samt for investeringseiendom og biologiske eiendeler.

I NOU 2003: 23 punkt 21.6.1 uttaler Evalueringsutvalget følgende om behov for selskapsrettslig nøytralisering av endringer i regnskapsreguleringen:

> «Regnskapsreglene vil være i stadig utvikling, og kun unntaksvis er selskapsretten endret som en konsekvens av dette. Dette er etter utvalgets oppfatning en fornuftig løsning. Hvis selskapsrettslige konsekvenser skal vurderes ved stadige endringer i regnskapsreglene, kan dette hemme utviklingen av regnskapsreglene. På den annen side bør det ved store endringer som ved ny regnskapslov, og nå ved innføring av forordningen/ytterligere tilnærming mot IAS/IFRS, vurderes om generelle trekk i endringene er av vesentlig betydning for selskapsretten og kan gi utilsiktede virkninger på området.
>
> Utvalget har vurdert om det er behov for å nøytralisere virkningen av endringene som i større grad åpner for regnskapsføring av ikke-realisert verdiøkning, slik at utdeling hindres frem til realisasjon. Begrunnelsen for en eventuell nøytralisering bør i så fall være knyttet til formålet ved kapitalbinding, og risiko for at formålet i mindre grad oppfylles hvis virkningen ikke nøytraliseres.»

Evalueringsutvalget siterer i denne forbindelse fra forarbeider til aksjelovgivningen (NOU 1996: 3 punkt 6.1.1):

> «Selskapskapitalen er grunnlaget for den virksomhet selskapet skal drive. I første omgang er det derfor deltakerne i selskapet som har størst interesse av at selskapskapitalen er tilstrekkelig som grunnlag for virksomheten. Deltakerne er også interessert i at selskapet drives slik at kapitalen holdes intakt, helst øker, og gir avkastning av den investering deltagelsen utgjør.
>
> Selskapskapitalen er imidlertid samtidig dekningsgrunnlaget for de forpliktelser selskapet pådrar seg under virksomheten. Det er dette som er karakteristisk for virksomhet som drives i aksjeselskapsform. For selskapskreditorene er det derfor viktig at selskapets kapitalgrunnlag til enhver tid er tilstrekkelig slik at selskapet kan dekke sine forpliktelser. Aksjeeierne selv hefter ikke for selskapets forpliktelser, og de plikter heller ikke å gjøre innskudd i selskapet i større utstrekning enn det følger av aksjetegningen (utkast § 1-8). Aksjeeiernes ansvar er altså begrenset til aksjeinnskuddet.
>
> Kreditorinteressene er likevel til dels av mer begrenset rekkevidde enn deltakerinteressene. Hovedinteressen til kreditorene er at selskapet til enhver tid har et kapitalgrunnlag og blir drevet slik at det ikke oppstår tvil om utsikten til at kreditorene skal få dekning. Så lenge selskapets soliditet er utvilsom er kreditorene godt sikret, og resultatet av virksomheten har mindre betydning – i hvert fall på kort sikt. I alle tilfelle er det imidlertid viktig for kreditorene at det fra selskapets side ikke blir foretatt disposisjoner til fordel for aksjeeierne som kan innebære reduksjon av kapitalgrunnlaget i en slik grad at det truer dekningsmuligheten.»

Regler som skal sikre kapitalbinding, fremgår blant annet av aksjelovene kapittel 3 som har krav om bundet egenkapital (§§ 3-1 til 3-3), krav til egenkapitalen (§ 3-4 og § 3-5) og regulerer på hvilken måte utdelinger fra selskapet kan skje (§ 3-6). Regelen i aksjelovene § 8-

Foreløpig utgave

1 regulerer hva som kan deles ut som utbytte, og den utgjør i tillegg rammen for flere andre utdelinger etter lovene.

Etter aksjelovene § 3-4 skal selskapet til enhver tid ha en egenkapital og en likviditet som er forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten i selskapet. Det fremgår i tillegg av aksjelovene § 8-1 fjerde ledd at selskapet bare kan dele ut utbytte så langt det etter utdelingen har en forsvarlig egenkapital og likviditet. Etter § 3-5 er det handleplikt ved tap av egenkapital. De nevnte bestemmelsene representerer en annen måte å beskytte kreditorene på enn den som ligger i bestemmelsene om formell bundet egenkapital.

Evalueringsutvalget foreslo at urealisert verdistigning på finansielle instrumenter skulle kunne deles ut, og begrunnet dette blant annet med at skillet mellom urealiserte og realiserte gevinster for disse postene er mindre relevant (NOU 2003: 23 punkt 21.2.6). På den annen side foreslo det at urealisert verdistigning på investeringseiendom skulle bindes. Argumentet for dette var usikkerhet ved måling av investeringseiendommer i kombinasjon med manglende erfaring knyttet til regnskapsmessig vurdering til virkelig verdi på denne typen eiendeler. Evalueringsutvalget foreslo også at urealisert verdistigning på biologiske eiendeler skulle bindes. Begrunnelsen var graden av usikkerhet i måling sett i sammenheng med manglende erfaring, eiendelenes karakter og betydningen av konjunktursvingninger, samt at eiendelene ikke kan realiseres på det tidspunkt verdiøkningen regnskapsføres fordi de er under produksjon.

Utvalgets avveining av de ulike argumentene som er relevante for om urealisert verdistigning skal kunne deles ut, er som følger:

- Verken kapitaldirektivet eller regnskapsdirektivet har et generelt krav om binding av urealiserte gevinster. Direktivenes krav om binding av urealisert gevinst begrenser seg til de som følger av egenkapitalmetoden og verdireguleringsmodellen.
- Virkelig verdi-måling har ulik grad av pålitelighet. Dersom målingen er pålitelig nok til å kunne legges til grunn i årsregnskapet (selskapsregnskapet), bør den etter utvalgets syn også anses pålitelig nok til å kunne danne grunnlag for utdeling.
- Det er over tid opparbeidet betydelig erfaring med måling til virkelig verdi gjennom den plikt til bruk av måling til virkelig verdi som har vært gjeldende i børsnoterte foretaks konsernregnskap fra 2005, og den adgang til måling til virkelig verdi som har vært gjeldende fra samme tidspunkt for alle foretaks årsregnskap gjennom bruk av full IFRS eller forenklet IFRS.
- Aksjelovenes regler om forsvarlig egenkapital og handleplikt ved tap av egenkapital er kvalitativt sett en mer målrettet og egnet regulering av selskapenes kapitalforhold enn mekaniske krav til fond basert på sammensetning av resultatet.
- Regler om kapitalbinding kan være konkurransehemmende i den grad andre lands lovgivning ikke har slike regler. I Sverige kreves det ikke at urealisert verdistigning på finansielle instrumenter skal bindes. Danmark har regulering som åpner for mer vidtgående måling til virkelig verdi enn Sverige, men krever likevel ikke binding av urealisert verdistigning utover det som følger av direktivet.
- Regler om binding gir et mer komplisert og ressurskrevende regelverk, bl.a. fordi det skaper behov for å holde orden på hva verdier ville vært etter historisk kost i tillegg til målingen til virkelig verdi.

Det ville være mulig å utforme regulering som går ut på at enkelte typer urealisert verdistigning skal kunne deles ut, mens andre typer ikke skal kunne deles ut. Skillet kunne gå på type eiendeler, jf. forslaget fra Evalueringsutvalget. Hvis hovedargumentet mot utdeling av

Foreløpig utgave

urealisert verdistigning dreier seg om måleusikkerhet, ville det også være mulig å trekke et skille ved hjelp av det hierarkiet for måling som fremgår av lovutkastet § 4-15. Eksempelvis kunne skillet settes ved nivå 1 i dette hierarkiet, slik at kun urealisert verdistigning for eiendeler eller forpliktelser som har en observerbar markedspris i et velfungerende marked kan deles ut. Uansett utforming av en slik regulering, kommer en ikke bort ifra at den vil være regelteknisk krevende og legge beslag på ressurser ved praktiseringen.

Etter en helhetsvurdering av drøftingen over går utvalget inn for at det ikke skal være noen særskilte begrensninger på adgangen til å dele ut urealisert verdistigning som ikke er bundet etter direktivet.

11.7.3 Har utdelingsbegrensninger i direktivet betydning for annet enn aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper?

Lovutkastet § 1-2 som angir hvilke foretak som er regnskapspliktige, sier i nr. 1 også noe om hvilke foretak som er omfattet av direktivet.[63] Dette er:

a. aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper,
b. ansvarlig selskap, kommandittselskap og partrederi som har deltakere med begrenset ansvar,
c. SE-selskaper etter lov om europeiske selskaper,
d. SCE-foretak etter lov om europeiske samvirkeforetak.

Utvalget omtaler i delutredning I foretakene i lovutkastet § 1-2 nr. 1 som foretak i kategori 1. Det fremgår av NOU 2015: 10 s. 287 at direktivets bestemmelser om størrelsesklasser og materielle bestemmelser for hver av disse vil måtte være innenfor direktivets rammer. For næringsdrivende foretak i kategori 2 står lovgiver og standardsetter friere til å fastsette regulering som passer for dem, jf. NOU 2015: 10 s. 288. Det følger av SCE-forordningen artikkel 68 første ledd annet punktum at det kan gjøres endringer i de nasjonale bestemmelsene som gjennomfører regnskapsdirektivet, for å ta hensyn til samvirkers særlige karakter. Utvalget ser det som hensiktsmessig at den samme regulering skal gjelde for europeiske samvirkeforetak som for norske samvirkeforetak, og foreslår derfor at SCE-foretak flyttes fra § 1-2 nr. 1 til nr. 2.

Som det følger av beskrivelsen av direktivet over, inneholder direktivet utdelingsbegrensninger når det gjelder fond for verdsettingsdifferanser (verdiregulering), fond for vurderingsforskjeller (bruk av egenkapitalmetoden) og balanseførte utviklingsutgifter. Med mindre direktivet gir holdepunkter for noe annet, må utgangspunktet være at de nevnte utdelingsbegrensningene gjelder for alle selskapsformene som omfattes av direktivet. Det kan imidlertid anføres at det er lite meningsfylt å la en teknisk utdelingsbegrensning i regnskapsdirektivet få anvendelse på utdeling fra selskapsformer som etter EU-retten ikke er undergitt spesielle utdelingsbegrensninger. Så lenge utdelingsbegrensningene i nasjonal lovgivning er utformet som eksempelvis en insolvenstest,[64] blir en særskilt

Foreløpig utgave

[63] Det fremgår av NOU 2015: 10 s. 287 at det kan være gjenstand for noe tolkningstvil hvilke foretak som inngår i 1b), og at det til syvende og sist vil være forståelsen av Norges direktiv-forpliktelser som setter grensene for hvilke av de ansvarlige foretakene som har en eierstruktur som gjør at de faller innenfor kategori 1.

[64] Kommandittselskaper kan etter selskapsloven bare foreta utdelinger dersom selskapets nettoformue etter balansen for siste regnskapsår overstiger to femdeler av selskapskapitalen. Ansvarlige selskaper skal utdele overskudd med mindre midlene trengs til betaling av selskapsforpliktelser eller til selskapets virksomhet, og med mindre dette åpenbart ville skade selskapets eller kreditorenes interesser.

utbyttebegrensning knyttet til en spesiell regnskapspost fragmentarisk og derfor både meningsløs og ulogisk.

Artikkel 7 krever at fondet for verdsettingsdifferanser ikke skal kunne deles ut, og det er ikke noe i bestemmelsens ordlyd som indikerer at reguleringen bare gjelder aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper. Basert på dette mener utvalget at denne utdelingsbegrensingen må gjelde alle foretak omfattet av direktivet, altså regnskapspliktige etter det justerte lovutkastet § 1-2 første ledd nr.1.

Artikkel 9 nr. 7 bokstav c krever bruk av fond som ikke kan utbetales til aksjeeierne, i gjeldende regulering kalt fond for vurderingsforskjeller. Som en følge av at ordet «aksjeeierne» benyttes i denne bestemmelsen, mener utvalget at det ikke foreligger direktivkrav om binding når egenkapitalmetoden benyttes i regnskapet til andre regnskapspliktige nevnt i lovutkastet § 1-2 nr. 1 enn aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper. Reguleringen av fond for vurderingsforskjeller er plassert i aksjelovene § 3-3, slik at gjeldende regulering kun gjelder aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper. Bestemmelsens ordlyd (bruk av ordet utbytte, på engelsk «dividends») taler imidlertid også for at den kun slår inn når kapitalinteressen er en eierandel i et aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, noe utvalget også foreslår innarbeidet i bestemmelsen.

Artikkel 12 nr. 11 tredje ledd som vedrører utdelingsbegrensinger knyttet til utviklingsutgifter, lyder:

> «Dersom nasjonal lovgivning tillater at utviklingskostnader tas med under eiendeler og utviklingskostnadene ikke er avskrevet fullt ut, skal medlemsstatene kreve at det ikke finner sted noen utdeling av utbytte med mindre midlene som er tilgjengelige for utdeling og overføringer fra tidligere år minst tilsvarer ikke-avskrevne kostnader.»

Ordet utbytte, som taler for at utdelingsbegrensningen kun gjelder selskaper som deler ut utbytter, det vil si aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper, er imidlertid norsk oversettelse av den engelske direktivteksten «distribution of profit». Distribution of profit er et videre begrep enn utbytte. En norsk oversettelse mer i tråd med den engelsk direktivteksten kunne være utdeling av overskudd eller resultat. Basert på den engelske direktivteksten er det etter utvalgets syn ikke grunnlag for å hevde at bestemmelsen bare gjelder utdelinger i aksjeselskap og allmennaksjeselskap. Utvalget legger derfor til grunn at utdelingsbegrensningen må gjelde for alle regnskapspliktige som omfattes av det justerte lovutkastet § 1-2 første ledd nr. 1.

Foreløpig utgave

11.7.4 Utforming av direktivbestemte utdelingsbegrensinger

Anleggsmidler til verdiregulert beløp - fond for verdsettingsdifferanser

Direktivet artikkel 7 krever bestemmelser om fond for verdsettingsdifferanser dersom måling til verdiregulert beløp tillates eller kreves. Måling til verdiregulert beløp, som er beslektet med oppskriving i tidligere norsk regnskapslovgivning, er tillatt etter full IFRS og forenklet IFRS. Standardsetter avgjør om verdiregulering skal være tillatt etter norsk regnskapsstandard, slik som etter IFRS for SMEs 2015.

Det er i utgangspunktet hensiktsmessig at bestemmelser som er selskapsrettslig begrunnet, fremgår av selskapslovgivningen. Utvalget foreslår derfor bestemmelser om bundet fond ved verdiregulering i aksjeloven, allmennaksjeloven og selskapsloven. For SE-selskaper følger det av SE-loven § 2 første ledd og SE-forordningen artikkel 5 at reglene i allmennaksjeloven for utdeling av utbytte gjelder for SE-selskap med forretningskontor i Norge. Det er dermed ikke behov for noen særskilt regulering for SE-selskaper.

Utvalget foreslår også at fondet skifter navn til fond for verdiregulering, for at det skal være lettest mulig å forstå hva fondets funksjon er. Selv om navnet fond for oppskrivning kanskje ville gjøre det enda lettere å skjønne fondets funksjon, er det begrepet verdiregulering som er benyttet i IFRS-forskriften. Som beskrevet i NOU 2015: 10 s. 54 benytter utvalget samme terminologi som i denne forskriften med mindre det oppfattes å være et helt klart behov for endringer.

Investering etter egenkapitalmetoden - fond for vurderingsforskjeller

Det vises til kapittelet om gjennomgående utbytte for utvalgets forslag til regulering av fond for vurderingsforskjeller.

Utvalget foreslår at fondet skifter navn til fond for måling etter egenkapitalmetoden, for at det skal være lettest mulig å forstå hva fondets funksjon er.

Balanseførte utgifter til utvikling

Reguleringen er selskapsrettslig begrunnet, og utvalget foreslår derfor at den skal fremgå av aksjeloven, allmennaksjeloven og selskapsloven. For SE-selskaper følger det av SE-loven § 2 første ledd og SE-forordningen artikkel 5 at reglene i allmennaksjeloven om utdeling av utbytte gjelder for SE-selskap med forretningskontor i Norge, slik at det ikke er behov for noen særskilt regulering for SE-selskaper.

Lovutkastet i NOU 2015: 10 § 4-7 sier at utgifter til egen forskning og utvikling skal innregnes som kostnad, men at utgifter til egen utvikling innregnes i balansen dersom dette følger av regnskapsstandard. IFRS for SMEs tillater ikke balanseføring av utgifter til egen utvikling. I NOU 2015: 10 s. 305 gir utvalget uttrykk for sitt syn på kriterier som bør være oppfylt for tilpasninger i norsk regnskapsstandard for foretak med alminnelig regnskapsplikt, og der trekkes egen utvikling frem som et eksempel på en løsning etter full IFRS som det kan være aktuelt å åpne for med utgangspunkt i ønsket om et så informativt regnskap som mulig.

Begrepet egen utvikling omfatter etter utvalgets oppfatning utgifter påløpt på et foretaks utviklingsprosjekter i egen regi, enten disse utgiftene er påløpt internt i foretaket eller er knyttet til kjøp fra eksterne, jf. lovutkastets definisjon av anskaffelseskost ved tilvirkning i § 4-5 annet ledd. Direktivbegrensingen slår etter utvalgets vurdering bare inn når utvikling balanseføres som en egen eiendel under immaterielle eiendeler.

Det svenske lovforslaget kapittel 4 § 12 annet ledd krever at aksjeselskaper og økonomiske foreninger overfører balanseførte egne utviklingsutgifter fra fri egenkapital til fond for utviklingsutgifter. Dette kan ha sammenheng med at det svenske lovforslaget i kapittel 4 om balansen § 18 og § 19 krever at egenkapitalen deles i bundet egenkapital og fri egenkapital for henholdsvis aksjeselskap og økonomiske foreninger. Også dansk regulering innebærer, som beskrevet over, krav om en egen balanselinje for fond for utviklingsutgifter. Den svenske og danske reguleringen har dermed en annen teknisk utforming enn den som er kjent fra norsk aksjerett. Den tidligere norske løsningen fra før lovendringene i 2013 innebar at balanseførte utgifter til forskning og utvikling inngikk som en reduksjonspost i balanseført egenkapital ved beregningen av et foretaks frie egenkapital. Av forenklingshensyn foreslår ikke utvalget innføring av et fond for utviklingsutgifter i norsk rett, men foreslår i stedet en reduksjonspost for balanseførte egne utviklingsutgifter i aksjelovene § 8-1 annet ledd og selskapsloven § 2-26 fjerde ledd.

Utvalget ser ikke hensiktsmessige unntak fra regelen, jf. direktivet artikkel 12 nr. 11 siste avsnitt. Unntak er heller ikke foreslått i dansk og svensk regulering.

Finansielle instrument til virkelig verdi der verdiendring ikke skal resultatføres - Fond for virkelig verdi

Foreløpig utgave

Utvalget mener som drøftet over at urealisert verdistigning som ikke er bundet etter direktivet, skal kunne deles ut. Direktivet krever et fond for virkelig verdi, men midlene i fondet er ikke bundet. Krav om fond for virkelig verdi fremstår dermed ikke som selskapsrettslig begrunnet, og utvalget foreslår derfor at reguleringen plasseres i regnskapsloven.

Lovutkastet § 4-16 annet ledd oppfyller kravet i direktivet artikkel 8 nr. 8 første ledd om et fond for virkelig verdi for regnskapsføring av endring i virkelig verdi på sikringsinstrument ved sikring som ikke er verdisikring, og endring i virkelig verdi forårsaket av valutakursendring på pengepost som utgjør del av nettoinvestering i utenlandsk foretak. Artikkel 8 nr. 8 annet ledd annet punktum sier imidlertid også at fondet skal justeres når beløp i det ikke lenger er nødvendig for å ta hensyn til de endringene i virkelig verdi som forårsaket egenkapitalføringen i utgangspunktet. Det kan hevdes at dette følger naturlig av lovutkastet § 4-16 annet ledd, men etter utvalgets syn er det hensiktsmessig og i tråd med utvalgets hovedprioritering om tydelig og lojal direktivimplementering at også artikkel 8 nr. 8 annet ledd annet punktum innarbeides i lovutkastet § 4-16.

Midler i fond for virkelig verdi er etter utvalgets forslag ikke bundne midler. Dersom et foretak sikrer en fremtidig valutainntekt (kontantstrømsikring) og velger sikringsvurdering av sikringen i årsregnskapet, vil en verdistigning på sikringsinstrumentet i løpet av regnskapsåret bli ført mot fond for virkelig verdi. Etter utvalgets forslag vil midler i fondet inngå i foretakets utbyttegrunnlag (eller grunnlag for utdeling dersom foretaket ikke er aksjeselskap). Sikringsbokføring er valgfritt etter IFRS for SMEs, og utbyttegrunnlaget blir det samme om foretaket velger sikringsvurdering eller behandler sikringsinstrumentet som ordinært finansielt instrument. Når dette foretaket foretar utdeling til sine eiere, oppstår det et spørsmål om utdelingen kan eller skal belaste fond for virkelig verdi, helt eller delvis. Spesielt kan en tenke seg en situasjon hvor utbyttegrunnlaget utelukkende består av et beløp i fond for virkelig verdi. Etter utvalgets syn skal slik utdeling alltid belastes V. Resultat fra tidligere år/VI. Resultat for regnskapsåret, og altså ikke fond for virkelig verdi (balansens IV. Andre fond). Dette gjelder også om disse postene får et negativt beløp. Grunnen til at EU-direktivet stiller krav om bruk av fond for virkelig verdi, må være at det anses informativt å opplyse om omfanget av denne typen ikke-resultatførte verdiendringer, og dette informasjonsargumentet tilsier at fondet ikke skal belastes ved utdeling.

Foreløpig utgave

Artikkel 8 nr. 8 annet avsnitt første punktum inneholder en medlemsstatsopsjon som lyder:

> «Member States may permit or require a change in the value of an available for sale financial asset, other than a derivative financial instrument, to be included directly in a fair value reserve.»[65]

Medlemsstatsopsjonen til å tillate eller påby at en endring i verdien til en finansielle eiendel tilgjengelig for salg føres mot fond for virkelig verdi, synes å ha bakgrunn i regulering i IAS 39 «Finansielle instrumenter – innregning og måling». IAS 39 deler eiendeler i fire kategorier, og kategorien tilgjengelig for salg er ofte restkategorien som typisk inneholder anleggsaksjer. Verdiendring på anleggsaksjer skal etter IAS 39 føres mot «other comprehensive income» (OCI), som utvalget benevner poster i utvidet resultat, jf. delutredning I pkt. 3.4. Etter IFRS for SMEs skal foretaket gjøre et prinsippvalg mellom anvendelse av innregnings- og måleregelene i IAS 39 og opplysningsregler etter IFRS for SMEs på den ene siden, og anvendelse av reguleringen i IFRS for SMEs kapittel 11 og 12 på den andre siden. Det følger av lovutkastet § 4-12 at regnskapsstandard kan fastsette at finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser regnskapsføres og opplyses om i samsvar med internasjonale regnskapsstandarder. Det følger også av delutredning I at dette anses som et sporvalg, slik at

[65] Artikkel 8 nr. 8 siste ledd inngår feilaktig ikke i den norske uoffisielle oversettelsen av direktivet.

alle finansielle eiendeler og forpliktelser i så fall må behandles etter full IFRS. Det skal ikke være adgang til å velge full IFRS bare for enkelte eiendeler og forpliktelser, og heller ikke til å velge måleregler fra full IFRS kombinert med opplysningsregler etter IFRS for SMEs. IFRS for SMEs inneholder ikke kategorien tilgjengelig for salg, og verdiendringer på vanlige anleggsaksjer vurdert til virkelig verdi regnskapsføres i resultatregnskapet, jf. standarden nr. 11.14 bokstav d. Dersom IFRS benyttes etter lovutkastet § 4-12, oppfattes kravet om regnskapsføring i samsvar med internasjonale regnskapsstandarder også å inkludere krav om føring av verdiendring mot poster i utvidet resultat for finansielle eiendeler tilgjengelige for salg.[66] På denne bakgrunn anser utvalget at det ikke er behov for å ta inn noen regulering i loven med utgangspunkt i medlemsstatsopsjonen.

Fondet bør ha et navn som leder tankene hen på fondets reelle innhold. Begrepet fond for virkelig verdi kan lede tankene hen til at det omfatter forskjeller mellom all måling til historisk kost og måling til virkelig verdi, noe som slett ikke er tilfelle. Utvalget foreslår derfor at fondet skifter navn til fond for ikke-resultatførte verdiendringer.

11.7.5 Skal utdelingsbegrensninger etter regnskapsdirektivet gjelde også for foretak i kategori 2?

Foretak i kategori 2 er etter lovutkastet § 1-2 første ledd nr. 2 følgende andre næringsdrivende foretak:

a. statsforetak,
b. selskap som definert i selskapsloven § 1-2 første ledd bokstav a, som ikke er omfattet av nr. 1 bokstav b, og som i løpet av regnskapsåret har hatt salgsinntekter over 40 millioner kroner, eiendeler med verdi over 20 millioner kroner eller et antall ansatte som tilsvarer mer enn 20 årsverk. Indre selskap er likevel ikke regnskapspliktig.
c. samvirkeforetak og økonomiske foreninger,
d. næringsdrivende stiftelser, jf. stiftelsesloven § 4 annet ledd,
e. enkeltpersonforetak som i løpet av regnskapsåret har hatt salgsinntekter over 40 millioner kroner, eiendeler med verdi over 20 millioner kroner eller et antall ansatte som tilsvarer mer enn 20 årsverk,
f. utenlandsk foretak som utøver eller deltar i virksomhet her i riket eller på norsk kontinentalsokkel, og som er skattepliktig til Norge etter norsk intern lovgivning,
g. boligbyggelag.

I tillegg følger det av avsnitt 11.7.3 over at utvalget foreslår at SCE-foretak (europeisk samvirkeforetak) skal være regnskapspliktig etter § 1-2 første ledd nr. 2.

Foretakene er en blanding av foretak med begrenset ansvar (statsforetak, samvirkeforetak, SCE-foretak, økonomiske foreninger, næringsdrivende stiftelser og boligbyggelag) og foretak med ubegrenset ansvar (selskaper etter selskapsloven § 1-2 første ledd bokstav a uten deltakere med begrenset ansvar og enkeltpersonforetak). Utenlandsk foretak omfattet av bokstav f kan være foretak både med begrenset ansvar og ubegrenset ansvar. Utvalget har ikke foretatt noen inngående drøfting av problemstillingen, men finner det nærliggende at utdelingsbegrensningene for foretakene i kategori 1 også gjøres gjeldende for foretakene i kategori 2 med begrenset ansvar. Utdelingsbegrensningene vedrører verdiregulering av anleggsmidler og balanseførte utviklingsutgifter knyttet til utviklingsprosjekter i egen regi.

[66] Det er ikke krav om poster i utvidet resultat etter lovutkastet, men det følger av lovutkastet § 2-2 første ledd tredje punktum at andre regnskapsoppstillinger skal utarbeides dersom dette følger av regnskapsstandard.

Foreløpig utgave

Imidlertid kan det som nevnt over i 11.7.2 anføres at det er lite meningsfylt å la en teknisk utdelingsbegrensning i regnskapsdirektivet få anvendelse på utdeling fra selskapsformer som etter EU-retten ikke er undergitt spesielle utdelingsbegrensninger. Etter EU-retten er det kun allmennaksjeselskaper som er undergitt spesielle utdelingsbegrensninger. Som omtalt i 11.7.3 mener utvalget at utdelingsbegrensningene etter regnskapsdirektivet til tross for dette må gjelde for foretakene som er omfattet av regnskapsdirektivet, altså foretak i kategori 1, men for foretakene i kategori 2 som etter lovutkastet ikke er omfattet av direktivet, står utvalget fritt til å foreslå hva som skal gjelde. Utvalget vektlegger det lite meningsfylte i å la utdelingsbegrensninger i regnskapsdirektivet få anvendelse på utdelinger fra selskapsformer som etter EU-retten ikke er undergitt spesielle utdelingsbegrensninger, og foreslår ikke utdelingsbegrensninger for regnskapspliktige i kategori 2.

Foreløpig utgave

12 Gjennomgående utbytte og konsernbidrag

12.1 Innledning

Gjennomgående utbytte brukes om situasjonen der et utbytte kanaliseres gjennom flere ledd i et konsern innenfor samme regnskapsår. Et system for gjennomgående utbytte har derfor den egenskapen at et utbytte som avgis fra det nederste leddet i konsernet (eller fra hvilket som helst annet foretak i konsernet), kan benyttes samme år til utdeling til konsernspissens aksjeeiere.

Konsernbidrag kan gis direkte fra et hvilket som helst foretak i et skattekonsern til et annet, og må ikke som utbytte gis trinnvis fra et ledd i konsernet til et annet. I et skattekonsern bestående av morforetak, datterforetak og datterdatterforetak kan derfor datterdatterforetaket gi konsernbidrag direkte til morforetaket uten å gå veien om datterforetaket. Utdeling til konsernspissens aksjeeiere kan ikke skje i form av konsernbidrag.

Som beskrevet nærmere under er det hovedsakelig regnskapsreguleringen som i Norge legger til rette for at et utbytte avgitt av et konsernforetak kan benyttes samme år til utdeling til konsernspissens aksjeeiere. En omlegging av norsk regnskapsregulering til reguleringen som følger av IFRS for SMEs, uten justering av de selskapsrettslige utdelingsreglene, vil medføre at denne muligheten faller bort.

I delutredning I (NOU 2015: 10) foreslår utvalget en midlertidig videreføring av dagens mulighet for gjennomgående utbytte og konsernbidrag gjennom regulering i regnskapsstandard. På s. 381 sies dessuten følgende:

> «I delutredning II vil utvalget foreta en undersøkelse av om og eventuelt hvordan det legges til rette for gjennomstrømning av utbytte i sammenlignbare land samt foreta en nærmere oppfølging av hvordan direktiv 2012/30/EU artikkel 17 nr. 1 og 3 og regnskapsdirektivet artikkel 6 og artikkel 9 nr. 7 bokstav c blir tolket i andre land.»

Kapittelet er disponert på vanlig måte. Under punkt 12.2 Gjeldende rett gjøres det greie for den selskapsrettslige reguleringen av utdeling av utbytte og konsernbidrag fra datterforetak til morforetak samt regnskapsmessig behandling av mottatt utbytte og konsernbidrag fra datterforetak til morforetak. Omtalen av dette er i stor grad sammenfallende med beskrivelsen i NOU 2015: 10 punkt 13.2. Punkt 12.3 og 12.4 omhandler EØS-rett og innhold i IFRS og IFRS for SMEs av betydning for det som drøftes. Punkt 12.5 omhandler reglene i Sverige og Danmark som har vært utfordrende å sette seg inn i, men samtidig av stor betydning for utvalgets konklusjon. På dette punktet har utvalget fått stor hjelp av krefter utenfor utvalget og av representanter for myndigheter og regnskapsmiljøer i de berørte landene.[67] Utvalgets vurderinger er i punkt 12.6.

12.2 Gjeldende rett

12.2.1 Selskapsrettslig regulering av utdeling av utbytte

Utbytte er del av en aksjeeiers avkastning på en aksjeinvestering. Etter aksjeloven/allmennaksjeloven § 3-6 skal enhver overføring av verdier som direkte eller indirekte kommer aksjeeieren til gode, følge reglene om utbytte, kapitalnedsettelse, fusjon

[67] Sondre Aannø har hjulpet utvalget med beskrivelsen av regnskapsreguleringen i Sverige og Danmark. Utvalget har også fått hjelp av Torben Johansen med beskrivelsen av regnskapsreguleringen i Danmark.

Foreløpig utgave

eller fisjon av selskaper og tilbakebetaling etter oppløsning. Aksjeloven og allmennaksjeloven har klare formkrav til hver av de nevnte typer utdeling av verdier fra et aksjeselskap eller allmennaksjeselskap til dets aksjeeiere. Det regelsett foretaket selv har valgt å følge, vil normalt være avgjørende for hvordan utdelingen kategoriseres. Dersom utdelingen ikke følger noe regelsett, vil den kunne bli ansett som et ulovlig utbytte.

Aksjelovene definerer hva som kan deles ut som utbytte i § 8-1. Første, annet og tredje ledd inneholder en teknisk begrensing, mens fjerde ledd inneholder en skjønnsmessig begrensing.

Etter første ledd kan det ikke deles ut mer i utbytte enn at selskapet etter utdelingen har tilbake netto eiendeler (eiendeler minus forpliktelser) som gir dekning for selskapets aksjekapital og øvrig bundet kapital etter §§ 3-2 og 3-3.[68] Beregningen skal foretas på grunnlag av balansen i det sist godkjente årsregnskapet. Det er likevel slik at det er den registrerte aksjekapitalen på beslutningstidspunktet som skal legges til grunn. Etter annet ledd skal det, i beløpet som kan deles ut som utbytte etter første ledd, gjøres fradrag for kreditt og sikkerhetsstillelse fra før balansedagen etter aksjeloven/allmennaksjeloven §§ 8-7 til 8-10. Det skal likevel ikke gjøres fradrag for kreditt og sikkerhetsstillelse som er tilbakebetalt eller avviklet før utbyttet besluttes, eller for kreditt til en aksjeeier i den grad kreditten avvikles ved en avregning i utbyttet. Det skal også gjøres fradrag for egne aksjer som selskapet har fått avtalepant i før balansedagen. Beløpet skal tilsvare fordringen som pantet skal sikre. Fradrag skal likevel ikke gjøres dersom fordringen er trukket ut allerede.[69] Etter tredje ledd skal det ved beregningen etter første ledd gjøres fradrag for andre disposisjoner etter balansedagen som etter loven skal ligge innenfor rammen av de midler selskapet kan benytte til utdeling av utbytte, eller som omfattes av § 12-1 første ledd nr. 2. Fradraget er ikke begrenset til pant i egne aksjer og lån/sikkerhetsstillelse etter §§ 8-7 til 8-10, men vil for eksempel også gjelde gaver, konsernbidrag og kapitalnedsettelser som er besluttet etter balansedagen.

Etter fjerde ledd må foretaket etter utdelingen av utbytte fortsatt ha en forsvarlig egenkapital og likviditet, jf. aksjeloven/allmennaksjeloven § 3-4. Hva som anses forsvarlig, vil kunne variere fra foretak til foretak, da dette må vurderes ut ifra risikoen ved og omfanget av virksomheten i foretaket.

Det kan sondres mellom tre typer utbytte: Ordinært utbytte, tilleggsutbytte og ekstraordinært utbytte. Ordinært utbytte er utbytte som foreslås av styret samtidig som årsregnskapet vedtas for fremleggelse til generalforsamlingen. Tilleggsutbytte er utbytte som vedtas på grunnlag av foretakets vedtatte årsregnskap i perioden fra generalforsamlingen frem til neste generalforsamling. Ekstraordinært utbytte er utbytte som deles ut på grunnlag av en mellombalanse, jf. aksjeloven/allmennaksjeloven § 8-2 a. Den siste utbyttetypen ble det åpnet for gjennom endringene i aksjelovene i 2013. I og med at både ordinært utbytte og tilleggsutbytte er koblet til årsregnskapet, vil eventuelle gevinster som innregnes etter

Foreløpig utgave

[68] Etter aksjeloven/allmennaksjeloven § 3-2 skal foretak som måler eiendeler eller forpliktelser til virkelig verdi eller til verdiregulert verdi ha et fond for urealiserte gevinster. Formålet med fondet er å skape utbyttenøytralitet mellom regnskapsspråket god regnskapsskikk på den ene siden og regnskapsspråkene IFRS og forenklet IFRS på den andre siden. Det foretas derfor avsetninger til fondet når poster vurderes til virkelig verdi eller verdiregulert verdi etter IFRS eller forenklet IFRS, og slik vurdering ikke følger av god regnskapsskikk. Etter aksjeloven/allmennaksjeloven § 3-3 skal foretak som måler investeringer til egenkapitalmetoden eller bruttometoden ha et fond for vurderingsforskjeller. Formålet med fondet er å skape utbyttenøytralitet mellom behandling av en investering etter kostmetoden på den ene siden og egenkapitalmetoden/bruttometoden på den andre siden. Det foretas derfor avsetninger til fondet når investeringenes balanseførte verdi etter egenkapitalmetoden/bruttometoden er større enn deres anskaffelseskost.

[69] Pant i egne aksjer oppstår ofte i forbindelse med at aksjen er stilt som sikkerhet for lån til en aksjeeier som er omfattet av aksjelovene § 8-7, og siden fordringen bare kan tapes en gang, krever lovene i slike tilfeller bare ett fradrag.

balansedagen ikke kunne utdeles etter regelsettene for disse utbyttetypene før neste årsregnskap er avlagt. Adgangen til å utdele utbytte på grunnlag av mellombalanser skal motvirke slike innelåsningseffekter. En mellombalanse må være utarbeidet og revidert etter reglene for årsregnskap og godkjent av generalforsamlingen. Kravet til revisjon gjelder også for foretak som ellers har valgt bort revisjon.

Aksjelovene regulerer videre hvordan beslutninger om utbytte skal treffes. Det følger av aksjeloven/allmennaksjeloven § 8-2 første ledd at generalforsamlingen fatter beslutning om utdeling av ordinært utbytte etter at styret har lagt frem forslag om utdeling eller annen anvendelse av overskudd. Det kan ikke besluttes utdelt høyere utbytte enn styret har foreslått eller godtar. Godkjennelse av årsregnskapet, herunder utbetaling av utbytte, skal behandles på ordinær generalforsamling innen seks måneder etter utgangen av regnskapsåret, jf. aksjeloven § 5-5 første og annet ledd og allmennaksjeloven § 5-6 første og annet ledd. Etter aksjeloven/allmennaksjeloven § 8-2 annet ledd kan det også vedtas utbytte etter at årsregnskapet for siste regnskapsår er godkjent (tilleggsutbytte), frem til førstkommende ordinære generalforsamling. Dette kan generalforsamlingen gjøre selv, eller den kan gi styret fullmakt til å fatte slikt vedtak. En slik fullmakt må meldes til Foretaksregisteret. Ekstraordinært utbytte vedtas av generalforsamlingen etter forslag fra styret.

12.2.2 Regnskapsmessig behandling av mottatt utbytte

Etter regnskapsloven § 5-17 skal investering i datterforetak og tilknyttet foretak vurderes etter egenkapitalmetoden eller generelle vurderingsregler i selskapsregnskapet, og etter regnskapsloven § 5-18 skal deltakelse i felleskontrollert virksomhet vurderes etter generelle vurderingsregler, bruttometoden eller egenkapitalmetoden i selskapsregnskapet.

Egenkapitalmetoden er beskrevet i NRS 17 «Virksomhetskjøp og konsernregnskap» punkt 11.2 og NRS(F) «Investering i tilknyttet selskap og deltakelse i felles kontrollert virksomhet» punkt 3.3.[70] Investeringen måles til anskaffelseskost på kjøpstidspunktet. I etterfølgende perioder blir investors andel av resultatet i foretaket resultatført og regulerer investeringens balanseførte verdi etter kjøpstidspunktet. I investors resultatandel skal det tas hensyn til mer-/mindreverdier på kjøpstidspunktet og interngevinster. Utdelinger fra foretaket reduserer investeringens balanseførte verdi. Det følger av NRS (F) «Investering i tilknyttet selskap og deltakelse i felles kontrollert virksomhet» at utbytte som reduserer balanseført verdi kan være foreslått utbytte, mottatt utbytte eller estimert utbytte. Brukes foreslått eller estimert utbytte, må investor sannsynliggjøre at utbyttet vil mottas. Når egenkapitalmetoden anvendes for vurdering av datterforetak, tilknyttet foretak eller felleskontrollert virksomhet i selskapsregnskapet, vil innregning av foreslått eller estimert utbytte muliggjøre gjennomgående utbytte. Dette har sammenheng med aksjelovenes regulering av avsetning til fond for vurderingsforskjeller i § 3-3. Innregning av et foreslått eller estimert utbytte reduserer balanseført verdi på investeringen, men medfører at eiendelssiden av balansen er uendret gjennom at det oppføres en fordring på utbytte. I og med at balanseført verdi på investeringen går ned, vil også avsetningskravet til fond for vurderingsforskjeller gå ned tilsvarende.

Generelle regler som det refereres til i regnskapsloven § 5-17 og § 5-18, omtales gjerne som kostmetoden.[71] Kostmetoden innebærer måling til anskaffelseskost på kjøpstidspunktet. I etterfølgende perioder resultatføres utbytte som hovedregel, mens anskaffelseskost normalt

[70] Se også omtale i delutredning I kapittel 9.7.

[71] Generelle regler vil også kunne omfatte vurdering til virkelig verdi etter regnskapsloven § 5-8, dersom kriteriene i denne bestemmelsen er oppfylt.

Foreløpig utgave

videreføres som balanseført verdi, med mindre det er påkrevet med nedskrivninger. Denne regnskapsføringen følger av opptjeningsprinsippet i regnskapsloven § 4-1 første ledd nr. 2 og laveste verdis prinsipp i regnskapsloven § 5-3. NRS(V) «Regnskapsføring av inntekt» inneholder omtale av regnskapsføring hos eier ved bruk av kostmetoden. For innregning av utbytte skilles det mellom situasjonen der utbyttet kommer fra henholdsvis datterforetak, tilknyttet foretak eller felleskontrollert virksomhet og investering med lavere grad av innflytelse.

For utbytte fra datterforetak sier standarden følgende (punkt 7.10.1):

> «Ved konsernforhold vil det på grunn av mottakers bestemmende innflytelse sjelden foreligge usikkerhet av betydning med hensyn til endelig vedtak av utbytte. Morselskapets mulighet til å utøve kontroll med den selskapsrettslige beslutningsprosessen knyttet til utbytte, tilsier normalt at morselskapet kan regnskapsføre utbytte i avsetningsåret. Dette gjelder uavhengig av om datterselskapet har vedtatt utbyttet innen morselskapet avlegger sitt regnskap. At datterselskapet benytter et regnskapsspråk hvor foreslått utbytte ikke balanseføres som gjeld (for eksempel IFRS), er uten betydning for morselskapets regnskapsføring.»

For utbytte fra tilknyttet foretak og felleskontrollert virksomhet sier standarden følgende (punkt 7.10.1):

> «Regnskapsføring av utbytte fra investering i tilknyttet selskap og deltakelse i felles kontrollert virksomhet omhandles i NRS (F) Investering i tilknyttet selskap og deltakelse i felles kontrollert virksomhet:
>
> ”Utbytte fra tilknyttet selskap og felles kontrollert virksomhet som regnskapsføres etter kostmetoden kan inntektsføres i det året det avsettes, forutsatt at det er betydelig sannsynlighetsovervekt for slik utdeling.”
>
> Med betydelig sannsynlighetsovervekt menes et sannsynlighetsintervall mellom 70% og 90%, jf. NRS 13 Usikre forpliktelser og betingede eiendeler. Dette representerer en høy terskel for resultatføring før vedtaksåret.
>
> Regnskapsføringen baseres både på en sannsynlighetsvurdering av utfallet på selve utbyttebeslutningen, herunder aksjelovgivningens prosesser knyttet til utbyttebeslutningen, og en sannsynlighetsvurdering knyttet til utbyttets størrelse. Eksempler på forhold som kan bidra til at vedtak av utbytte kan sannsynliggjøres er vedtektsfestet utbyttepolitikk og aksjonæravtaler.
>
> Betydelig sannsynlighetsovervekt må foreligge på balansedagen. Det er derfor ikke tilstrekkelig at utbyttet er vedtatt og kjent på det tidspunkt investor avlegger sitt regnskap. Senere vedtak vil imidlertid gi informasjon om forhold som forelå på balansedagen, og således legges til grunn for utbyttets størrelse, men påvirker ikke tidspunktet for regnskapsføring.»

For utbytte fra investeringer med lavere grad av innflytelse sies det at betydelig sannsynlighetsovervekt for utdeling av utbytte på balansedagen unntaksvis kan foreligge. Vurderingen skal i så fall gjøres etter prinsippene som er omtalt over for utbytte fra tilknyttet foretak og felleskontrollert virksomhet.

Foreløpig utgave

12.2.3 Selskapsrettslig regulering av konsernbidrag fra datterforetak til morforetak

Konsernbidrag er en utdeling som har som formål å muliggjøre utjevning av skattebelastningen innenfor et skattekonsern. Konsernbidrag kan ytes mellom foretak i et skattekonsern. Et skattekonsern er når morforetaket eier mer enn 90 % av datterforetakene direkte eller indirekte og har en tilsvarende andel av stemmene på generalforsamlingen, jf. skatteloven § 10-4. Konsernbidrag kan avgis med skattemessig fradrag hos giver og medfører skatteplikt hos mottaker for den del som faller innenfor givers alminnelige inntekt. Et overskudd i ett konsernforetak kan på denne måten utjevnes mot underskudd i et annet konsernforetak. Konsernbidrag regnes i utgangspunktet som skattepliktig inntekt for mottakeren i samme inntektsår som det er fradragsberettiget for giveren. Det vedtas normalt på den ordinære generalforsamlingen og får skattemessig virkning for inntektsåret før vedtaksåret.[72]

Reguleringen av hva som kan deles ut som konsernbidrag, følger av aksjeloven/allmennaksjeloven § 8-5. Reglene for hva som kan deles ut som konsernbidrag fra heleid datterforetak til morforetak, altså oppover i konsernet, og for hvordan konsernbidraget besluttes, er de samme som beskrevet over for utbytte.

12.2.4 Regnskapsmessig behandling av konsernbidrag fra datterforetak til morforetak

Foreløpig utgave

Regnskapsloven inneholder ingen eksplisitt omtale av mottatt konsernbidrag fra datterforetak, slik at det ved bruk av kostmetoden har vært oppfattet å være det generelt formulerte opptjeningsprinsippet i regnskapsloven § 4-1 første ledd nr. 2 som får anvendelse. NRS(V) «Regnskapsføring av inntekt» har et eget punkt 7.10.2 om regnskapsføring av konsernbidrag hos eier ved bruk av kostmetoden, men her sies det ingenting om tidspunkt for regnskapsføring av konsernbidrag. Alminnelig praksis er å legge til grunn at tidspunkt for regnskapsføring av konsernbidrag er det samme som for regnskapsføring av utbytte fra datterforetak.[73]

Dersom egenkapitalmetoden benyttes, vil det, som beskrevet over under utbytte, bare være estimert eller foreslått konsernbidrag som muliggjør videreutdeling fra mottaker samme år som konsernbidraget avsettes hos giver.

Kort oppsummert er det regnskapsreguleringen som muliggjør gjennomgående utbytte. Ved bruk av kostmetoden på en investering i datterforetak er det adgangen til inntektsføring av forventet utbytte i avsetningsåret som er avgjørende. Ved bruk av egenkapitalmetoden på en investering i datterforetak er det adgangen til å balanseføre forventet utbytte som en fordring med samtidig reduksjon av balanseført verdi på aksjeinvesteringen i avsetningsåret, kombinert med regelen om binding av midler i asl./asal. § 3-3, som er avgjørende.

12.3 EØS-rett

Direktiv 2012/30/EU, det såkalte kapitaldirektivet, som gjelder allmennaksjeselskaper, inneholder regulering av hva som kan deles ut som utbytte. Artikkel 17 nr. 1 til 4 lyder:

> «1. Except for cases of reductions of subscribed capital, no distribution to shareholders

[72] Hove m. fl. (2014).

[73] Hove m. fl. (2014).

may be made when on the closing date of the last financial year the net assets as set out in the company's annual accounts are, or following such a distribution would become, lower than the amount of the subscribed capital plus those reserves which may not be distributed under the law or the statutes.

2. Where the uncalled part of the subscribed capital is not included in the assets shown in the balance sheet, that amount shall be deducted from the amount of subscribed capital referred to in paragraph 1.

3. The amount of a distribution to shareholders may not exceed the amount of the profits at the end of the last financial year plus any profits brought forward and sums drawn from reserves available for this purpose, less any losses brought forward and sums placed to reserve in accordance with the law or the statutes.

4. The expression 'distribution' used in paragraphs 1 and 3 includes in particular the payment of dividends and of interest relating to shares.»

I tillegg til bestemmelsene i kapitaldirektivet inneholder regnskapsdirektivet enkelte bestemmelser som legger begrensninger på adgangen til å dele ut utbytte.

Artikkel 7 åpner for at medlemsstatene kan tillate eller kreve at anleggsmidler måles til verdiregulert beløp. Differansen mellom måling på grunnlag av anskaffelseskost eller tilvirkningskost og måling på grunnlag av verdiregulering skal føres i fondet for verdsettingsdifferanser. Ingen del av fondet kan deles ut, med mindre den tilsvarer en verdiøkning som faktisk er realisert.

Artikkel 9 nr. 7 bokstav a åpner for at medlemsstatene kan tillate eller kreve bruk av egenkapitalmetoden for kapitalinteresser[74]. Etter artikkel 9 nr. 7 bokstav c skal inntektsført resultatandel fra kapitalinteresser som overstiger mottatt eller forfalt utbytte, avsettes i et fond som ikke kan deles ut til aksjeeierne.

Det følger av direktivet vedlegg III at medlemsstatene kan åpne for balanseføring av utviklingsutgifter (C.I.1). Dersom dette gjøres, følger det av artikkel 12 nr. 11 tredje ledd at medlemsstatene skal kreve at det ikke finner sted noen utdeling av utbytte med mindre midlene som er tilgjengelige for utdeling og overføringer fra tidligere år minst tilsvarer ikke-avskrevne kostnader. Etter artikkel 12 nr. 11 femte ledd kan medlemsstatene i unntakstilfeller tillate unntak fra tredje ledd. Slike unntak skal angis i notene til finansregnskapet og begrunnes.

Direktivet inneholder også et forsiktighetsprinsipp i artikkel 6 nr. 1 bokstav c, som lyder:

«c) innregning og måling skal foretas i henhold til forsiktighetsprinsippet, noe som særlig innebærer at

i) bare overskudd fastsatt på balansedagen kan innregnes,[75]

ii) det skal tas hensyn til alle forpliktelser som er oppstått i løpet av regnskapsåret eller i et tidligere regnskapsår, selv om forpliktelsene først blir kjent i tidsrommet mellom balansedagen og det tidspunkt da balansen settes opp, og

iii) det skal tas hensyn til alle verdijusteringer, enten resultatet for regnskapsåret blir

[74] Kapitalinteresser er i artikkel 2 nr. 2 definert som rettigheter i andre foretaks kapital som ved å skape en varig tilknytning til foretakene er beregnet på å bidra til foretakets virksomhet. En eierandel i et annet foretaks kapital skal anses å utgjøre en kapitalinteresse når den overstiger en prosentandel fastsatt av medlemsstatene

som er lavere enn eller lik 20 %. Innholdet i begrepet er nærmere beskrevet i NOU 2015: 10 punkt 9.5.

[75] Engelsk ordlyd: «only profits made at the balance sheet date may be recognized»

Foreløpig utgave

underskudd eller overskudd,»

Utvalget har omtalt direktivets forsiktighetsprinsipp i delutredning I punkt 5.4.2, hvor det påpekes at prinsippet har et uklart innhold. Når det trekkes inn i drøftingen av direktivets utbyttebegrensninger, er det fordi det tradisjonelle systemet for gjennomgående utbytte forutsetter inntektsføring av utbytte i datterselskap som ennå ikke er vedtatt. Det oppstår dermed et spørsmål om dette er i strid med punkt i) i den siterte direktivteksten. Utvalget kommer tilbake til denne problemstillingen nedenfor.

12.4 IFRS og IFRS for SMEs

IFRS og IFRS for SMEs er regnskapsstandarder som naturlig nok ikke inneholder regler for hva som kan deles ut som utbytte. Konsernbidrag er ikke spesielt omhandlet verken i IFRS eller IFRS for SMEs.

Det fremgår imidlertid av IAS 18 «Driftsinntekter» nr. 30 bokstav c) at utbytte innregnes når aksjonærens rett til å motta betaling er etablert.[76] Innregningsregelen er den samme i den foreløpig ikke EU-godkjente IFRS 9 «Finansielle instrumenter».[77] Egenkapitalmetoden er regulert i IAS 28 «Investeringer i tilknyttede foretak og felleskontrollert virksomhet». Det følger av IAS 28 nr. 10 at det er utdelinger mottatt fra et foretak det er investert i som reduserer investeringens balanseførte verdi.

Etter IFRS for SMEs nr. 23.29 bokstav c skal utbytte regnskapsføres av mottaker som inntekt når aksjonærens rett til å motta betaling er etablert. Egenkapitalmetoden er regulert i IFRS for SMEs kapittel 14. Det følger av nr. 14.8 bokstav a at mottatt utdeling reduserer investeringens balanseførte verdi.

I motsetning til det som følger av norsk gjeldende rett, vil et utbytte regnskapsført etter IFRS og IFRS for SMEs altså ikke kunne innregnes før i vedtaksåret.[78] Dette gjelder både ved bruk av kostmetoden og egenkapitalmetoden.

Foreløpig utgave

---

[76] IFRS 15 «Revenue from Contracts with Customers» erstatter IAS 18 fra 1. Januar 2018. IFRS 15 er ennå ikke godkjent av EU. Standarden gjelder ikke finansielle instrumenter og andre kontraktuelle retter og forpliktelser som er innenfor virkeområdet til IFRS 9 «Finansielle instrumenter», IFRS 10 «Konsernregnskap», IFRS 11 «Felleskontrollerte ordninger», IAS 27 «Separat Finansregnskap» og IAS 28 «Investeringer i tilknyttede foretak og felleskontrollert virksomhet».

[77] IFRS 9 «Financial instruments» nr. 5.7.1.A:

«Dividends are recognised in profit or loss only when:

(a) the entity's right to receive payment of the dividend is established;

(b) it is probable that the economic benefits associated with the dividend

will flow to the entity; and

(c) the amount of the dividend can be measured reliably. »

[78] Følgende fremgår av PwCs Manual of accounting IFRS 2014 Volume I s. 9072:

«Dividend income should be recognised when the shareholder's right to receive payment is established (IAS 18 para 30). Determining when a right to receive payment has been established will vary from one jurisdiction to another. However, the accounting for the receipt of dividends should mirror the accounting in the paying entity under IAS 10. IAS 10 states that dividends payable to holders of equity instruments (as defined in IAS 32) that are declared (that is, the dividends are appropriately authorized and no longer at the entity's discretion) after the balance sheet date should not be recognized as a liability at the balance sheet date (IAS 10 para 12). Similarly, dividends should not be recognized as receivables if they have not been declared by the balance sheet date (…).»

Samme forståelse av IFRS-reglene er lagt til grunn i norsk regnskapsregulering. Det er bakgrunnen for at forskriften om forenklet anvendelse av internasjonale regnskapsstandarder § 3-1 nr. 3 tillater avvik fra IFRS-

IFRS og IFRS for SMEs har som nevnt over ikke eksplisitt regulering av konsernbidrag. I norsk IFRS-praksis synes det å være lagt til grunn at de samme innregningsreglene gjelder for konsernbidrag som for utbytte.

12.5 Gjennomgående utbytte i Sverige og Danmark

12.5.1 Sverige

Kostmetoden

Regnskapsmessig regulering av inntektsføring av utbytte i Sverige for unoterte foretak[79] følger av K3 «Årsredovisning och koncernredovisning» punkt 23.28 fjerde ledd, og lyder:

> «Utdelning enligt första stycket ska redovisas när ägarens rätt att erhålla betalning har säkerställts.»

Dette synes å være samme regulering som i IFRS for SMEs nr. 23.29 bokstav c, som lyder slik i den engelske utgaven av standarden:

> «dividends shall be recognised when the shareholder's right to receive payment is established.»

Imidlertid fremgår også følgende av K3 punkt 9.10:

> «Utdelning från andelar i dotterföretag ska redovisas som intäkt oavsett om utdelningen härrör från ackumulerade vinster i dotterföretaget före eller efter förvärvstidpunkten. Intäkten ska normalt redovisas när behörigt organ har fattat beslut att utdelning ska lämnas.
>
> Ett moderföretag som innehar mer än hälften av rösterna för samtliga andelar i ett dotterföretag får dock redovisa utdelning på dessa andelar som intäkt när ägarens rätt att få utdelning bedöms som säker och kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.»

Foreløpig utgave

Svenske noterte foretak skal i utgangspunktet følge IFRS i sitt årsregnskap (selskapsregnskap), jf. RFR 2 «Redovisning för juridiska personer» utgitt av Rådet för finansiell rapportering. I RFR 2 er det imidlertid gjort en hel del avvik fra dette utgangspunktet. Det er blant annet gjort avvik fra reguleringen i IAS 18 av tidspunkt for inntektsføring av utbytte. Dette avviket lyder:

> «Ett moderföretag får redovisa anteciperad utdelning och koncernbidrag från dotterföretag i det fall moderföretaget har rätt att ensamt besluta om värdeöverföringens storlek och moderföretaget innan dess finansiella rapporter publiceras fattat beslut beträffande värdeöverföringens storlek»

Reguleringen i Sverige åpner følgelig for gjennomgående utbytte fra datterforetak til morforetak når kostmetoden benyttes på investering i datterforetak. For foretak som følger RFR 2, krever dette at beslutning om utbytte fra datterforetaket er truffet før morforetakets årsregnskap vedtas. For foretak som følger K3, er reguleringen tilsynelatende ikke fullt så streng. Det er ikke formulert noe krav om at beslutning om utbytte fra datterforetaket må være tatt før årsregnskapet til morforetaket vedtas for at morforetaket skal kunne inntektsføre et

---

reguleringen om utbytte og bruk av regnskapslovens bestemmelser om regnskapsføring av utbytte og konsernbidrag i stedet. Det er også bakgrunnen for at NRS(HU) Norsk regnskapsstandard har et eget N-punkt i nr. 23.29 c som sier at utbytte skal innregnes når inntekten er opptjent etter rskl. § 4-1 første ledd nr. 4.

[79] Svenske foretaks adgang til bruk av annen normgivning fremgår av K3 punkt 1.3.

utbytte fra datterforetaket i sitt årsregnskap. Kravet er at eierens rett til å få utdelingen vurderes som sikker, og at størrelsen kan beregnes på en pålitelig måte. Forespørsler til svenske praktiserende revisorer i de fire store revisjonsselskapene bekrefter at regelen for unoterte foretak ikke oppfattes å være identisk med regelen for noterte foretak.

Sverige har ikke åpnet for regnskapsføring i avsetningsåret av utbytte fra tilknyttet foretak ført til kostmetoden.

Svensk regulering av gjennomgående utbytte reflekterer en oppfatning om at EU-direktivet ikke forbyr gjennomgående utbytte når kostmetoden benyttes. Denne tolkningen er basert på en EU-dom fra 1996 som er gjengitt i utredningens vedlegg 12.1.

Egenkapitalmetoden

Egenkapitalmetoden kan etter gjeldende svensk lov ikke benyttes på aksjer i datterforetak i årsregnskapet, men børsnoterte foretak kan regnskapsføre andeler i interesseforetak[80] til egenkapitalmetoden. Dette følger av årsredovisningslagen § 13 a.

Mottatt utdeling reduserer balanseført verdi av det tilknyttede foretaket, jf. kapittel 7 § 26 siste ledd:

> «Det belopp som har räknats fram enligt första stycket skall vidare justeras med tillägg eller avdrag för den andel av intresseföretagets vinst eller förlust för räkenskapsåret som belöper på andelarna. Vidare skall avdrag göras för mottagen utdelning från intresseföretaget. Hänsyn skall också tas till andra förändringar i intresseföretagets eget kapital. Andelarna skall i koncernbalansräkningen tas upp till det värde som motsvarar återstående belopp.»

Det følger av kapittel 7 § 28 annet ledd at det skal gjøres avsetning til et kapitalandelsfond dersom andelene innregnes til et høyere beløp enn ved forrige balansedag.

I forslaget til ny svensk regnskapslov åpnes det for at børsnoterte foretak også kan regnskapsføre andeler i datterforetak til egenkapitalmetoden, jf. lovforslaget kapittel 6 § 15. Lovutredningene omhandler ikke en eventuell mulighet for gjennomgående utbytte ved bruk av egenkapitalmetoden på datterforetak i årsregnskapet. Det at lovforslaget kapittel 6 § 15, som åpner for bruk av egenkapitalmetoden også på andeler i datterforetak, henviser til blant annet kapittel 10 § 26 som krever bruk av kapitalandelsfond, kan sammen med manglende omtale av problemstillingen i forarbeidene kanskje tale for at lovgiver ikke har sett for seg gjennomgående utbytte. Det svenske systemet med bruk av RFR 2 som samsvarer med IFRS med mindre det er formulert spesifikke avvik, antas å innebære at det må foreligge et unntak fra IAS 28 nr. 10 i RFR 2 dersom gjennomgående utbytte skal være mulig. Utvalget har vært i kontakt med Rådet för finansiell rapportering ved leder Claes Janzon, og har fått opplyst at dette er en problemstilling rådet ikke har sett på.

Oppsummert har svenske unoterte foretak verken etter gjeldende lov eller forslaget til ny lov anledning til å anvende egenkapitalmetoden i årsregnskapet. Noterte foretak kan etter gjeldende lov velge å anvende egenkapitalmetoden på andeler i tilknyttede foretak, men binding i kapitalandelsfond muliggjør ikke at slikt utbytte kan deles ut videre oppover i konsernet. Noterte foretak kan etter forslaget til ny lov velge å anvende egenkapitalmetoden både på andeler i tilknyttede foretak og datterforetak. Det er ikke foreslått endringer som muliggjør at utbytte fra andeler i tilknyttede foretak kan deles ut videre oppover i et konsern.

[80] Årsredovisningslagen § 5: «Om ett företag äger andelar i en juridisk person som inte är dotterföretag och utövar ett betydande inflytande över den juridiska personens driftsmässiga och finansiella styrning samt ägandet utgör ett led i en varaktig förbindelse mellan företaget och den juridiska personen, är den juridiska personen intresseföretag till företaget.»

Foreløpig utgave

Utvalget har ikke klart å få noe sikkert svar på om bruk av egenkapitalmetoden på andeler i datterforetak vil innebære mulighet for gjennomgående utbytte.

12.5.2 Danmark

Kostmetoden

Reguleringen av inntektsføring av utbytte i Danmark følger av Regnskabsvejledning for klasse B- og C-virksomheder[81] punkt 9.5.2 bokstav c):

> «c) Udbytter skal indregnes, når kapitalejerne erhverver ret til at modtage udbytte, hvilket typisk svarer til det tidspunkt, hvor udbyttet besluttes på generalforsamlingen.»

I Danmark er det derfor ikke mulig med gjennomgående utbytte når kostmetoden benyttes for andeler i tilknyttede foretak og datterforetak.

Egenkapitalmetoden

Etter årsregnskabsloven § 43 a kan kapitalandeler i dattervirksomheter og associerede virksomheter innregnes til indre verdi i årsregnskapet. I norsk terminologi vil det si at andeler i datterforetak og tilknyttet foretak kan innregnes til egenkapitalmetoden. Regnskabsvejledning for klasse B- og C-virksomheder omhandler kapitalandeler i datterforetak og tilknyttede foretak i morforetakets årsregnskap i kapittel 18.2. Punkt 18.2.7 omhandler indre verdi:

> «Kapitalandele i dattervirksomheder og associerede virksomheder kan indregnes til andel af disse virksomheders indre værdi. Efter denne metode måles kapitalandelene til investors andel af den regnskabsmæssige indre værdi opgjort efter investors regnskabspraksis, og investors andel af resultatet indregnes i resultatopgørelsen. Ikke-udloddet nettooverskud og øvrige bevægelser i regnskabsmæssig indre værdi bindes som en nettoreserve under egenkapitalen, jf. afsnit 23.5.3. (…)»

Denne reguleringen, at ikke-utdelt nettooverskudd bindes som nettoreserve under egenkapitalen, ville i utgangspunktet innebære at gjennomgående utbytte ikke ville være mulig. Punkt 23.5.4, som omhandler bruk av nettoreserven, sier imidlertid følgende:

> «Reserven kan som udgangspunkt ikke anvendes til udbytteudlodning. Det er dog tilladt i modervirksomheden at reducere den bundne reserve med det udbytte, der er besluttet uddelt fra dattervirksomhederne efter balancedagen, men inden modervirksomhedens generalforsamling. Derved opnår modervirksomheden at kunne indregne det forventede udbytte fra dattervirksomhederne i sine frie reserver, som kan anvendes til udbytte, og «samtidighedsprincippet» - uddeling af udbytte på én gang op igennem en koncern - er opretholdt.»

Formuleringene i regnskapsvejledningen synes å stamme fra lovkommentarene til Forslag til lov om ændring af årsregnskabsloven av 12. mars 2008. Reduksjon av nettoreserven er kun tillatt for andeler i datterforetak, og den forutsetter at datterforetakets utbytte er vedtatt før morforetaket avholder sin generalforsamling.

Kapittel 23.7 i Regnskabsvejledning for klasse B- og C-virksomheder omhandler foreslått utbytte. Her fremgår blant annet følgende:

> «23.7.1. Forslag til udlodning af udbytte opfylder som udgangspunkt ikke definitionen på en forpligtelse, da beslutning om udlodning ikke er truffet på balancedagen. Udbytte skal

[81] Klasse B omfatter små virksomheter, mens klasse C omfatter mellomstore og store virksomheter, jf. årsregnskabsloven § 7 første ledd nr. 2 og 3.

Foreløpig utgave

derfor som udgangspunkt ikke fragå egenkapitalen, før beslutning om udlodning er vedtaget på generalforsamlingen eller lignende godkendende møde. Bestyrelsens forslag til udlodning af udbytte vises i stedet som en særskilt post under egenkapital.

23.7.2. Som en undtagelse til ovenstående kan udbytte for regnskabsåret i klasse B-virksomheder afsættes som en gældsforpligtelse, når det er sandsynligt, at generalforsamlingen vil vedtage forslag til udlodning af udbytte.»

Punkt 23.7.2 hadde hjemmel i § 48 i årsregnskabsloven slik den lød frem til utgangen av 2015. EYs Indsigt i årsregnskabsloven 2015/16 s. 329 sier følgende om utdelingsmulighetene i mottakende selskap dersom adgangen til å føre opp foreslått utbytte som gjeld i avgivende foretak ble benyttet:

«Hvis virksomheder anvender undtagelsen i § 48 for foreslået udbytte og indregner foreslået udbytte som en gældsforpligtelse, er det Erhvervsstyrelsens opfattelse, at et beløp svarende til det foreslåede udbytte kan udskilles fra kapitalandele i dattervirksomheder og indregnes som et særskilt tilgodehavende under omsætningsaktiver.»

Også denne reguleringen hadde som konsekvens at gjennomgående utbytte ble mulig. Et beløp lik forventet utbytte ble flyttet fra investeringen til fordring, og dermed ble den bundne reserven redusert. I den nye danske regnskapsloven, gjeldende fra 1.1.2016, er imidlertid § 48 opphevet. Dermed er det ikke lenger mulig å få til gjennomgående utbytte ved å balanseføre forventet utbytte som fordring.

Oppsummert er det i Danmark mulig med gjennomgående utbytte når egenkapitalmetoden benyttes på andeler i datterforetak. Dette krever at utbyttet er besluttet utdelt fra datterforetaket etter balansedagen, men innen morforetakets generalforsamling. Ordningen har bakgrunn i lovkommentarer knyttet til kravet om avsetning ved bruk av egenkapitalmetoden. Gjennomgående utbytte er ikke mulig når egenkapitalmetoden benyttes på andeler i tilknyttet foretak.

Foreløpig utgave

12.6 Utvalgets vurderinger

12.6.1 Tillater direktivene gjennomgående utbytte?

Som beskrevet under gjeldende rett legger norsk regnskapsregulering i dag til rette for gjennomgående utbytte.

Dersom aksjer behandles etter kostmetoden, inneholder ikke regnskapsdirektivet eksplisitt regulering som forbyr inntektsføring av utbytte i avsetningsåret. Imidlertid kan artikkel 6 nr.1 bokstav c (i), som er en del av direktivets forsiktighetsprinsipp, oppfattes som problematisk i forhold til slik inntektsføring. Det sies i denne bestemmelsen at «only profits made at the balance sheet date may be recognized.» Det er, som forklart i punkt 12.5.2, ikke åpnet for gjennomgående utbytte i Danmark når kostmetoden benyttes på andeler i datterforetak eller tilknyttede foretak. I Sverige er det imidlertid åpnet for gjennomgående utbytte fra datterforetak på visse vilkår, og bakgrunnen for dette er en EU-dom som vurderer artikkel 6 nr. 1 bokstav c (i).

For å kunne vurdere om inntektsføring av foreslått utbytte i avsetningsåret er forenlig med regnskapsdirektivet artikkel 6 nr. 1 bokstav c (i), kan det være av interesse å se på om bestemmelsen begrenser utdelinger i andre situasjoner der utdelende foretak ennå ikke har mottatt midler som svarer til innregnet økning i egenkapitalen. Sistnevnte skjer typisk når eiendeler måles til virkelig verdi. Som beskrevet i delutredning I kapittel 6 åpner direktivet for slik måling både for finansielle eiendeler og for andre eiendeler enn finansielle eiendeler.

Regnskapsdirektivet inneholder ikke eksplisitte regler om binding av egenkapitalen dersom eiendeler måles til virkelig verdi, jf. omtale i kapittel 11. Her omtales også bestemmelsene om måling til virkelig verdi i Sverige og Danmark. Ingen av landene har binding på urealisert verdistigning ved måling til virkelig verdi utover det som eksplisitt kreves i regnskapsdirektivet.[82] Santella og Turrini (2008) opplyser at 11 av 19 EU-stater som krever eller tillater bruk av IFRS i årsregnskapet (selskapsregnskapet), ikke binder urealisert verdistigning ved beslutninger om utdeling. Regnskapsdirektivet artikkel 6 nr. 1 bokstav c (i) begrenser med andre ord ikke utdelinger av urealisert verdistigning i disse landene.

Det kan hevdes at inntektsføring av utbytte i avsetningsåret med balanseføring av fordring på avgivende foretak er noe annet enn regnskapsføring av urealisert verdistigning. I norsk sammenheng resultatføres for eksempel urealisert gevinst på markedsbaserte finansielle instrumenter målt til virkelig verdi etter regnskapsloven § 5-8, og slik gevinst inngår dermed i utbyttegrunnlaget. Begrunnelsen for denne løsningen var at skillet mellom realisert og urealisert ikke var relevant for likvide verdipapirer, jf. omtale i NOU 1995: 30 s. 142. En fordring som representerer et foreslått men ikke vedtatt utbytte har ikke de samme likviditetsegenskapene. Med innføringen av IFRS har imidlertid virkelig verdi-måling fått et mye bredere anvendelsesområde. For eksempel skal også ikke-børsnoterte aksjer måles til virkelig verdi etter IFRS, og gevinst på disse innregnes i resultatet selv om gevinsten ikke nødvendigvis kan realiseres på hvilket som helst tidspunkt. I tillegg til likviditet kan et kriterium for resultatføring være sikkerheten for oppgjør. Det kan argumenteres for at et foreslått utbytte fra datterselskap har et like sikkert oppgjør som en del urealiserte verdistigninger som kan innregnes etter direktivet.[83] Det synes derfor ikke rimelig å konkludere med at regnskapsdirektivets forsiktighetsprinsipp må oppfattes å forby inntektsføring av utbytte i avsetningsåret eller kreve binding av slikt utbytte hos mottaker. Dette støttes også av reguleringen av utbytte fra datterforetak ved bruk av kostmetoden i Sverige, og begrunnelsen for denne reguleringen, jf. omtale over.

Foreløpig utgave

Dersom aksjer behandles etter egenkapitalmetoden i årsregnskapet til eierforetaket, kan det ut ifra ordlyden i regnskapsdirektivet artikkel 9 nr. 7 bokstav c synes vanskelig å konkludere på annen måte enn at bestemmelsen stenger for gjennomgående utbytte. Bestemmelsen sier at mottatt eller forfalt utbytte er det som skal sammenlignes med andel av overskudd, og den krever at andel av overskudd større enn mottatt eller forfalt utbytte avsettes i et fond som ikke kan deles ut til aksjeeierne. Foreslått utbytte er verken mottatt eller forfalt i avsetningsåret etter en vanlig språklig forståelse av disse to begrepene. Den norske metoden der foreslått utbytte oppføres som fordring på datterforetak/tilknyttet foretak med tilsvarende reduksjon av investeringenes balanseførte verdi, som har bakgrunn i NRS(F) «Investering i tilknyttet selskap og deltakelse i felles kontrollert virksomhet» punkt 3.3, medfører at det bindes mindre i fond for vurderingsforskjeller enn regnskapsdirektivets ordlyd synes å kreve. Dette skyldes utformingen av asl./asal. § 3-3 om fond for vurderingsforskjeller (utvalgets understrekning):

> «Selskapet skal ha et fond for vurderingsforskjeller. Dersom selskapet regnskapsfører selskapsinvesteringer i datterselskap, tilknyttet selskap eller felleskontrollert virksomhet etter egenkapitalmetoden eller bruttometoden, skal selskapet sette av til fondet en positiv differanse mellom investeringenes balanseførte verdi og deres anskaffelseskost. En forskjell som skyldes gevinst ved transaksjon mellom investor og et selskap regnskapsført

[82] Direktivet krever binding av midler når anleggsmidler måles til verdiregulert beløp og når eiendeler måles etter egenkapitalmetoden.

[83] Kriteriene for inntektsføring av utbytte i avsetningsåret er beskrevet over i 12.2.2, mens direktivets regler om hvilke eiendeler som måles til virkelig verdi og hvordan virkelig verdi skal fastsettes, er beskrevet i delutredning I kapittel 6.

etter egenkapitalmetoden, kan selskapet unnlate å avsette til fondet. En slik forskjell skal til enhver tid ikke være større enn investors gjenværende urealiserte gevinst.»

Problemstillingen kan illustreres med et enkelt eksempel. Morforetaket M har stiftet sitt eneste datterforetak D med et innskudd på 100, eier det 100 % og behandler aksjene i D etter egenkapitalmetoden i sitt årsregnskap (selskapsregnskap). D har i sitt første driftsår et årsoverskudd på 10, og alt vil bli tatt ut som utbytte av M. Dersom foreslått utbytte legges til grunn i bruken av egenkapitalmetoden, vil M regnskapsføre 100 som investering i D og 10 som fordring på D. I og med at investeringen i D står balanseført til 100, som er lik anskaffelseskost, vil det ikke bli avsatt midler i fond for vurderingsforskjeller etter aksjelovene § 3-3. Regnskapsdirektivet artikkel 9 nr. 7 bokstav c kan synes å kreve en avsetning på 10 til en reserve som ikke kan utdeles til aksjeeierne, fordi overskuddet som kan henføres til kapitalinteressen er 10, mens mottatt eller forfalt utbytte er 0. Balanseføringen vil være investering i datterforetak 110, og fond for vurderingsforskjeller 10.

På den andre siden viser beskrivelsen av dansk regulering at Danmark neppe kan oppfatte regnskapsdirektivet slik at det i alle tilfeller forbyr gjennomgående utbytte når egenkapitalmetoden benyttes på andeler i datterforetak. Utvalget har på bakgrunn av dette vært i kontakt med Erhvervsstyrelsen og bedt om utfyllende vurderinger av hvordan gjeldende dansk regulering harmonerer med direktivbestemmelsen i artikkel 9 nr. 7 bokstav c. Følgende gjengis fra e-post mottatt fra sjefskonsulent Jan-Christian Nilsen i Erhvervsstyrelsen:

«Det er korrekt, at vi i Danmark accepterer gennemstrømning af udbytte når:

- Indre værdis metode anvendes i modervirksomheden
- Udbyttet fremgår af dattervirksomhedens årsrapport
- Dattervirksomhedens årsrapport er godkendt inden modervirksomhedens årsrapport.

Vi lægger her vægt på følgende i forhold til direktivets krav:

- Modervirksomheden har kontrol på balancetidspunktet og kan derfor i praksis gennemtvinge sit ønske om udbytte fra dattervirksomheden
- Beslutningen i dattervirksomheden er gennemført inden modervirksomhedens årsrapport godkendes
- Modervirksomheden har ubestridt et tilgodehavende hos dattervirksomheden på det tidspunkt hvor modervirksomhedens årsrapport godkendes

Muligheden kan ikke benyttes for investeringer i associerede virksomheder, da investor i disse tilfælde ikke pr. balancedagen kan gennemtvinge beslutning om udbytte i den associerede virksomhed. (…)»

Det første punktet fokuserer på at M har kontroll over D på balansetidspunktet og derfor i praksis vil kunne tvinge gjennom et ønske om utbytte fra D på et senere tidspunkt. Kontroll over D på balansetidspunktet er imidlertid ikke alene nok etter den danske forståelsen til å redusere reserven knyttet til bruk av egenkapitalmetoden, da det også kreves beslutning i D før Ms årsregnskap godkjennes,[84] slik at det er ubestridt at M har et tilgodehavende hos D når Ms årsregnskap godkjennes. Den danske måten å se verden på, synes altså å trekke inn

[84] NRS(V) «Regnskapsføring av inntekt» punkt 7.10.1 omhandler regnskapsføring av utbytte hos eier ved bruk av kostmetoden. Her sies det at utbytte fra datterselskap på grunn av mottakers bestemmende innflytelse normalt kan regnskapsføres i avsetningsåret, og at dette gjelder uavhengig av om datterselskapet har vedtatt utbyttet innen morselskapet avlegger sitt regnskap.

Foreløpig utgave

forhold som skjer etter balansedagen for å bekrefte at M reelt sett har en fordring på D allerede på balansedagen.

Etter den danske forståelsen er det heller ikke nok for å redusere reserven knyttet til egenkapitalmetoden at et eierforetak har et ubestridt tilgodehavende hos et foretak det har eierandeler i på det tidspunkt eierforetaket godkjenner sitt årsregnskap. Dersom det alene var nok å fokusere på situasjonen på tidspunktet for godkjennelse av årsregnskapet til M/investor, ville det, når tilknyttet foretak avlegger årsregnskap og dermed fatter utbyttebeslutning før årsregnskapet til investor avlegges, også vært slik at investor på dette tidspunktet hadde et tilgodehavende som var ubestridt hos det tilknyttede foretaket. Den norske reguleringen av inntektsføring av utbytte fra tilknyttet foretak hos investor ved bruk av kostmetoden vektlegger at det må foreligge betydelig sannsynlighetsovervekt for utdeling på balansedagen for at inntektsføring skal kunne foretas allerede i avsetningsåret. Det sies eksplisitt at det ikke er tilstrekkelig at utbyttet er vedtatt og kjent på det tidspunkt investor avlegger sitt regnskap. Senere vedtak vil imidlertid gi informasjon om forhold som forelå på balansedagen og således legges til grunn for utbyttets størrelse, men det påvirker ikke tidspunktet for regnskapsføring, jf. NRS(V) «Inntektsføring» punkt 7.10.1.

12.6.2 Er det ønskelig med regulering som legger til rette for gjennomgående utbytte?

Uten regulering som legger til rette for gjennomgående utbytte, vil konsekvensen være at det blir tregere og eventuelt dyrere enn i dag å få et overskudd generert i konsern utdelt til morforetakets eiere. Dette er beskrevet slik i NOU 2015:10 s. 380:

> «Dette kan illustreres med et konsern med tre nivåer, et morforetak (M) som eier et datterforetak (D) som igjen eier et datterforetak (DD), og for enkelhets skyld forutsettes 100 % eierskap i alle ledd. I år 0 har DD et overskudd på W kroner som ønskes utdelt til konsernets, dvs. Ms, eiere, og det foreligger i det tidsintervallet eksempelet dekker ikke noen annen inntekt i konsernet som påvirker utbyttegrunnlaget. Etter gjeldende rett kan DD tidlig i år 1 foreslå et utbytte på W kroner i forbindelse med fremleggelse av årsregnskapet for år 0, og D kan anse det foreslåtte utbyttet fra DD som inntekt i sitt årsregnskap for år 0 og foreslå utbytte basert på dette, og tilsvarende kan M anse det foreslåtte utbyttet fra D som inntekt i sitt årsregnskap for år 0 og foreslå utbytte til sine eiere basert på dette. Utbytte på W kroner kan således utbetales til Ms eiere etter at M har avholdt generalforsamling som godkjenner årsregnskapet for år 0 i løpet av første halvår år 1.
>
> Med vedtak av ny lov som foreslått av utvalget, og fastsettelse av en ny norsk regnskapsstandard lik IFRS for SMEs, vil forløpet være som følger: DDs forslag om utbytte på W kroner vedtas på generalforsamling som avholdes våren år 1, og inntektsføres i Ds årsregnskap for år 1. På grunnlag av sitt årsregnskap for år 1 foreslår D utbytte på W kroner som vedtas på generalforsamling som avholdes våren år 2, og inntektsføres i Ms årsregnskap for år 2. På grunnlag av sitt årsregnskap for år 2 foreslår M utbytte på W kroner som utbetales til eierne etter at M har avholdt generalforsamling i løpet av første halvår år 3. Sammenlignet med gjeldende ordning med gjennomgående utbytte oppstår det altså ved ny regulering en forsinkelse på to år fra inntekten opptjenes til den mottas av eierne i dette eksempelet. At forsinkelsen blir to år henger sammen med at eksempelet gjelder et konsern med tre nivåer. I et konsern med fire nivåer hvor opptjeningen skjer på det laveste nivået, ville forsinkelsen ha vært tre år, og generelt vil forsinkelsen være N-1 år i et konsern med N nivåer.
>
> Alternativt vil konsernet kunne få større hastighet på utbyttegjennomstrømningen ved å

Foreløpig utgave

bruke adgangen til å utdele ekstraordinært utbytte som forklart i kapittel 13.2 ovenfor. DD kan utarbeide en mellombalanse når inntekten er opptjent og avholde en ekstraordinær generalforsamling i år 0 som vedtar ekstraordinært utbytte på W kroner. Når DDs vedtak er gjort, kan D vedta ekstraordinært utbytte til M etter samme prosedyre, og tilsvarende kan M vedta ekstraordinært utbytte til sine eiere. Det er således mulig både under gjeldende og foreslått lovgivning å gjennomføre en utdeling til konsernets eiere samme år som inntekten opptjenes, men det vil kreve noen ressurser. Kostnadene vil særlig følge av at det må utarbeides reviderte mellombalanser i hvert av selskapene.

Forsinkelse som beskrevet ovenfor kan også unngås ved å foreta utdeling i form av konsernbidrag. Konsernbidrag kan gis direkte fra et hvilket som helst foretak i et skattekonsern til et annet, og må ikke som utbytte gis trinnvis fra et ledd til et annet. I et skattekonsern bestående av morforetak, datterforetak og datterdatterforetak, kan derfor datterdatterforetaket gi konsernbidrag direkte til morforetaket uten å gå veien om datterforetaket.»

Beskrivelsen i punkt 12.5.1 viser at foretak i Sverige som benytter kostmetoden på aksjer i datterforetak nyter godt av regulering som åpner for gjennomgående utbytte. Det samme gjelder foretak i Danmark som benytter egenkapitalmetoden på aksjer i datterforetak. Utvalget er opptatt av at det ikke skal være vanskeligere for norske foretak å flytte kapital oppover i et konsern enn det er for foretak i sammenlignbare land, for dette ville oppfattes som at rammebetingelsene ved å drive næringsvirksomhet i Norge er mindre gunstige enn i andre land. Bruk av bestemmelsene om ekstraordinært utbytte vil muliggjøre gjennomgående utbytte, men dette er mer tungvint og kostbart enn bruk av regler som har til hensikt å legge til rette for gjennomgående utbytte. Bruk av reglene om konsernbidrag for utdelinger vil heller ikke være noe fullgodt alternativ til dagens bestemmelser, både fordi konsernbidrag bare kan foretas i et skattekonsern, og fordi det ikke muliggjør utdeling til konsernspissens eiere. Utvalget går derfor inn for at det etableres en regulering som legger til rette for gjennomgående utbytte.

Foreløpig utgave

12.6.3 Utvalgets forslag

Ved bruk av kostmetoden på eierandeler i et annet foretak er det etter utvalgets oppfatning gode holdepunkter for å hevde at direktivet ikke inneholder regulering som forbyr gjennomgående utbytte, jf. omtalen i punkt 12.6.1.

Ved bruk av egenkapitalmetoden på eierandeler i et annet foretak synes ordlyden i artikkel 9 nr. 7 bokstav c å stenge for bruk av gjennomgående utbytte. Den norske oversettelsen av bestemmelsen har imidlertid fått en ordlyd som er strengere enn den engelske direktivteksten. De engelske og norske tekstene lyder henholdsvis (med utvalgets uthevinger):

«where the profit attributable to the participating interest and recognised in the profit and loss account exceeds the amount of dividends already received or **the payment of which can be claimed**, the amount of the difference shall be placed in a reserve which cannot be distributed to shareholders»,

"når overskuddet som kan henføres til kapitalinteressen og som innregnes i resultatregnskapet er høyere enn beløpet for allerede mottatt eller **forfalt utbytte**, skal differansen overføres til en reserve som ikke kan utbetales til aksjeeierne.»

En norsk oversettelse som ville være mer i tråd med den engelsk-språklige teksten kunne være «utbytter som kan kreves utbetalt». Vurderingen fra den danske Erhvervsstyrelsen av dansk regulering i forhold til direktivet artikkel 9 nr. 7 bokstav c understreker betydningen av denne språklige nyansen. Erhvervsstyrelsen gir uttrykk for at når et eierforetak har kontroll over et

annet foretak på balansedagen og følgelig kan tvinge gjennom et utbytte, og et slikt utbytte er bekreftet før eierforetaket avlegger sitt årsregnskap, så foreligger ikke krav om avsetning til reserve etter artikkel 9 nr. 7 bokstav c. Et slikt utbytte anses som «dividends, the payment of which can be claimed» pr. balansedagen for årsregnskapet. Bakgrunnen for at utbytte ikke kan inntektsføres i avsetningsåret etter IFRS og IFRS for SMEs, er at det ikke foreligger noen eiendel på balansedagen i avsetningsåret. Det oppfattes som hensiktsmessig at den samme forståelsen av hva som er en eiendel, legges til grunn både i regnskapsreglene og utdelingsreglene. Utvalget mener imidlertid at det er forsvarlig å legge den danske direktivfortolkningen til grunn i Norge, og tilrår samtidig at en ikke går lenger enn dansk regulering. Utvalget legger altså til grunn at direktivet stenger for gjennomgående utbytte ved eierandeler i tilknyttet foretak målt etter egenkapitalmetoden, men tillater gjennomgående utbytte fra datterforetak på bestemte vilkår.

Utvalget vil ikke foreslå en regel som gir større muligheter for gjennomgående utbytte ved bruk av kostmetoden enn ved bruk av egenkapitalmetoden. Dette innebærer at utvalget ikke foreslår å videreføre gjeldende regulering som muliggjør gjennomgående utbytte ved bruk av kostmetoden på investeringer i tilknyttede foretak. Det vises til at det i Danmark ikke er mulig med gjennomgående utbytte ved bruk av kostmetoden for noen eierandeler, og at det i Sverige bare er mulig med gjennomgående utbytte ved bruk av kostmetoden for eierandeler i datterforetak.

Det er mest hensiktsmessig at regulering som har et selskapsrettslig siktemål, gjenfinnes i selskapsretten, og at regnskapsmessig regulering utformes uavhengig av dens selskapsrettslige virkninger. Delutredning I legger opp til regnskapsregulering med utgangspunkt i IFRS for SMEs, jf. NOU 2015: 10 s. 305. I samsvar med det som er beskrevet i punkt 12.4.4, vil et utbytte regnskapsført etter IFRS for SMEs ikke kunne innregnes før i vedtaksåret. Dette gjelder både ved bruk av kostmetoden og egenkapitalmetoden. Kombinasjonen av regnskapsregulering lik IFRS for SMEs og mulighet for gjennomgående utbytte fra datterforetak ville derfor kreve tilpasninger i aksjelovene. Ved bruk av kostmetoden setter imidlertid direktiv 2012/30/EU (kapitaldirektivet) begrensninger for hva som er mulig å regulere i selskapsretten for allmennaksjeselskaper. I følge dette direktivet kan det blant annet ikke foretas utdelinger til aksjeeierne når nettoeiendeler i årsregnskap for siste regnskapsår er lavere enn aksjekapitalen pluss reserver som ikke kan deles ut etter lov eller vedtekter. Kostmetoden med regnskapsføring av utbytte i vedtaksåret gir ikke noen økning i nettoeiendeler i et årsregnskap som har balansedag forut for vedtaket, og denne kombinasjonen gir derfor ikke noen mulighet for å dele ut utbyttet videre oppover i konsernet. Utvalget mener at utdelingsreglene bør være de samme for allmennaksjeselskaper og aksjeselskaper, og foreslår derfor videreføring av dagens regnskapsregulering av inntektsføring av utbytte fra eierandeler i datterforetak behandlet etter kostmetoden. Med den lovstrukturen som utvalget har foreslått, må slik regulering gjøres i regnskapsstandard. Det vil gi et avvik mellom norsk regnskapsstandard og IFRS for SMEs, men et slikt avvik ligger innenfor de kriterier for avvik fra IFRS for SMEs som utvalget omtaler i NOU 2015: 10 s. 306 (kriterium nr. 5).

En IFRS-tilpasning av reguleringen av egenkapitalmetoden innebærer at det ikke lenger vil være mulig å redusere regnskapslinjene investering i datterselskap og investering i tilknyttet selskap med forventet utbytte i avsetningsåret med oppføring av tilsvarende beløp som fordring. Med den ordlyd som gjeldende aksjelover § 3-3 annet punktum har, medfører dette binding av midler i fond for vurderingsforskjeller som forhindrer gjennomgående utbytte. Utvalget foreslår et nytt tredje punktum i aksjelovene § 3-3 for å legge til rette for gjennomgående utbytte ved bruk av egenkapitalmetoden på eierandeler i datterforetak. Det henvises til lovutkastet.

Foreløpig utgave

Utvalget foreslår som beskrevet i kapittel 11 at fond for vurderingsforskjeller skifter navn til fond for måling etter egenkapitalmetoden, og at det kun skal gjelde aksjeinvesteringer. Utvalgets forslag til endret bestemmelse innarbeider også forslagene i delutredning I om at bruttometoden ikke skal gjelde i årsregnskapet (selskapsregnskapet), og at felleskontrollert virksomhet ikke kan måles etter egenkapitalmetoden i årsregnskapet (selskapsregnskapet).

Foreløpig utgave

Vedlegg til kapittel 12: EU-dom av 27. juni 1996 (C-234/94)

Judgment of the Court (Fifth Chamber) of 27 June 1996. - Waltraud Tomberger v Gebrüder von der Wettern GmbH. - Reference for a preliminary ruling: Bundesgerichtshof - Germany. - Directive 78/660/EEC - Annual accounts - Balance sheet - Date at which profit is made. - Case C-234/94.

European Court reports 1996 Page I-03133

Summary

In order to coordinate the content of annual accounts, the Fourth Directive 78/660 based on Article 54(3)(g) of the Treaty on the annual accounts of certain types of companies, as amended by the Seventh Directive 83/349 on consolidated accounts, lays down the principle of the "true and fair view", compliance with which is the primary objective of that directive. Application of that principle must, as far as possible, be guided by the general principles contained in Article 31 of the directive, particularly in Article 31(1)(c), (aa) and (bb), and (d). It is clear from those provisions that taking account of all elements which actually relate to the financial year in question ensures observance of the principle of a true and fair view.

Where

° one company (the parent company) is the sole shareholder in another company (the subsidiary), and controls it,

° under national law, the parent company and the subsidiary form a group,

° the financial years of the two companies coincide,

° the subsidiary' s annual accounts for the financial year in question were adopted by the general meeting before completion of the audit of the parent company' s annual accounts for that year,

° the subsidiary' s annual accounts for the financial year in question, as adopted by its general meeting, show that on the subsidiary' s balance-sheet date

° namely the last day of that financial year

° the subsidiary appropriated profits to the parent company, and

° the national court is satisfied that the subsidiary' s annual accounts for the financial year in question give a true and fair view of its assets and liabilities, financial position and profit or loss, it is not contrary to the rule laid down in Article 31(1)(c)(aa) of the directive ° according to which, for the purpose of valuing the items shown in the annual accounts, only profits made at the balance-sheet date may be included ° for the national court to consider that the profits in question must be entered in the parent company' s balance sheet for the financial year in respect of which they were appropriated by the subsidiary.

Foreløpig utgave

Parties

In Case C-234/94,

REFERENCE to the Court under Article 177 of the EC Treaty by the Bundesgerichtshof for a preliminary ruling in the proceedings pending before that court between

Waltraud Tomberger

and

Gebrueder von der Wettern GmbH,

on the interpretation of Articles 31(1) and 59 of the Fourth Council Directive 78/660/EEC of 25 July 1978 based on Article 54(3)(g) of the Treaty on the annual accounts of certain types of companies (OJ 1978 L 222, p. 11), as amended by the Seventh Council Directive 83/349/EEC of 13 June 1983 based on Article 54(3)(g) of the Treaty on consolidated accounts (OJ 1983 L 193, p. 1),

THE COURT (Fifth Chamber),

composed of: D.A.O. Edward (Rapporteur), President of the Chamber, J.-P. Puissochet, J.C. Moitinho de Almeida, C. Gulmann and M. Wathelet, Judges,

Advocate General: G. Tesauro,

Registrar: H. von Holstein, Deputy Registrar,

after considering the written observations submitted on behalf of:

° Mrs Tomberger, by Hansjuergen Herrmann, Rechtsanwalt, Cologne,

° Gebrueder von der Wettern GmbH, by Adelgund Hofmeister, Rechtsanwalt, Cologne,

° the German Government, by Alfred Dittrich, Regierungsdirektor in the Federal Ministry of Justice, and Bernd Kloke, Oberregierungsrat in the Federal Ministry for the Economy, acting as Agents,

° the Commission of the European Communities, by Antonio Caeiro and Juergen Grunwald, Legal Advisers, acting as Agents, having regard to the Report for the Hearing, after hearing the oral observations of Mrs Tomberger, represented by Klaus Heinemann, Rechtsanwalt, Cologne, Gebrueder von der Wettern GmbH, represented by Adelgund Hofmeister, the German Government, represented by Alfred Dittrich, the United Kingdom, represented by David Anderson, Barrister, and the Commission, represented by Juergen Grunwald, at the hearing on 16 November 1995, after hearing the Opinion of the Advocate General at the sitting on 25 January 1996, gives the following Judgment

Grounds

Foreløpig utgave

1 By order of 21 July 1994, received at the Court on 18 August 1994, the Bundesgerichtshof (Federal Court of Justice) referred to the Court for a preliminary ruling under Article 177 of the EC Treaty a question on the interpretation of Articles 31(1) and 59 of the Fourth Council Directive 78/660/EEC of 25 July 1978 based on Article 54(3)(g) of the Treaty on the annual accounts of certain types of companies (hereinafter "the Fourth Directive"), as amended by the Seventh Council Directive 83/349/EEC of 13 June 1983 based on Article 54(3)(g) of the Treaty on consolidated accounts.

2 That question was raised in proceedings between Mrs Tomberger (hereinafter "the plaintiff") and Gebrueder von der Wettern GmbH (hereinafter "the defendant"), a company governed by German law and established in Germany.

3 Article 2(3) of the Fourth Directive provides, in the same terms as the fourth recital of the preamble, as follows:

"The annual accounts shall give a true and fair view of the company' s assets, liabilities, financial position and profit or loss."

4 Article 2(5) lays down that:

"Where in exceptional cases the application of a provision of this directive is incompatible with the obligation laid down in paragraph 3, that provision must be departed from in order to give a true and fair view within the meaning of paragraph 3."

5 Article 31(1) of the Fourth Directive provides:

"(1) The Member States shall ensure that the items shown in the annual accounts are valued in accordance with the following general principles:

(...)

(c) valuation must be made on a prudent basis, and in particular:

(aa) only profits made at the balance-sheet date may be included;

(bb) account must be taken of all foreseeable liabilities and potential losses arising in the course of the financial year concerned or of a previous one, even if such liabilities or losses become apparent only between the date of the balance sheet and the date on which it is drawn up;

(...)

(d) account must be taken of income and charges relating to the financial year, irrespective of the date of receipt or payment of such income or charges;

(...)".

6 Article 59(1) of the Fourth Directive, as amended by the Seventh Directive, provides as follows:

"A Member State may require or permit that participating interests, as defined in Article 17, in the capital of undertakings over the operating and financial policies of which significant influence is exercised, be shown in the balance sheet in accordance with paragraphs (2) to (9) below, as sub-items of the items 'shares in affiliated undertakings' or 'participating interests' , as the case may be."

7 Article 59(2) to (9), as amended, lays down two methods of valuing the holdings referred to in paragraph (1).

8 The plaintiff, a shareholder in the defendant company, challenges that company' s annual accounts for the financial year 1 January 1989 to 31 December 1989 as approved on 19 October 1990 by the general meeting of the company.

9 The defendant, in particular, has a 100% shareholding in the companies Technische Sicherheitssystem GmbH and Gesellschaft fuer Bauwerksabdichtungen mbH (hereinafter "TSS and GfB").

10 On 29 June 1990 the annual accounts of TSS and GfB, likewise for the financial year 1 January 1989 to 31 December 1989, were approved by resolutions of their respective general meetings. Those accounts showed that certain profits had been appropriated to the defendant for the financial year 1989 but had not yet been paid to it.

11 The defendant' s annual accounts for 1989 showed the profits distributed to it by TSS and GfB for the financial year 1988 but not those appropriated to it for the financial year 1989.

12 The plaintiff considered that under the Fourth Directive the defendant' s annual accounts for the financial year 1989 should have included the profits appropriated to it by TSS and GfB for that same year; she therefore brought an action before the Landgericht (Regional Court) for annulment of the resolution of the general meeting approving the defendant' s annual accounts for 1989. The action was dismissed at first instance and on appeal, whereupon the plaintiff appealed to the Bundesgerichtshof on a point of law.

13 The Bundesgerichtshof considers that the entitlement of an undertaking (the parent company) which is the sole or majority shareholder of another company (the subsidiary) to the profits of the subsidiary is sufficiently certain at the balance-sheet date for it to be regarded as forming part of the assets of the parent company. It follows, in its view, that the debt receivable by the parent company from its subsidiary company must be included in the annual accounts of the parent company as from the date when the corresponding liability of the subsidiary company came into being. However, the Bundesgerichtshof is in doubt as to the compatibility of that view with the requirements of the Fourth Directive.

14 The Bundesgerichtshof therefore decided to stay proceedings pending a ruling from the Court of Justice on the following question:

"Is there an infringement of Article 31(1)(c)(aa) of the Fourth Directive 78/660/EEC of 25 July 1978, according to which only profits made at the balance-sheet date may be included, and of the principles laid down in Article 59 of that directive on the 'equity method' , if the profit entitlement of an undertaking, as against a private limited company in which it is the sole or majority shareholder and in respect of which the presumptions of dependency within the meaning of Paragraph 17(2) of the Aktiengesetz (Law on Private Companies) and of belonging to a single group within the meaning of the third sentence of Paragraph 18(1) of that Law have not been rebutted, is regarded as forming part as from the balance-sheet date of the subsidiary company of the assets of the undertaking which is the sole or majority shareholder and must therefore be shown as an asset of the latter 'as from that date' , on the assumption that the financial years of the two undertakings coincide and the meeting of shareholders in the private limited company controlled by the other resolves to adopt the annual accounts and appropriate the profits at a time when the auditing of the annual accounts of the undertaking which is the sole shareholder has not yet been completed?"

15 It should be emphasized at the outset that, as appears from the terms of the question referred and the order for reference, the question arises in the context of a highly specific set of circumstances:

Foreløpig utgave

° the parent company is the sole shareholder in the subsidiary, and controls it,

° under national law, the parent company and the subsidiary form a group,

° the financial years of the two companies coincide,

° the subsidiary' s annual accounts for the financial year in question were adopted by its general meeting before completion of the audit of the parent company' s annual accounts for that year,

° the subsidiary' s annual accounts for the financial year in question, as adopted by its general meeting, show that on the subsidiary' s balance-sheet date ° namely the last day of that financial year ° the subsidiary appropriated profits to the parent company, and

° in the light of the presumptions of national law as to the relationship between the parent company and its subsidiary, the national court considers that the parent company' s entitlement to the profits in question is sufficiently certain at the balance-sheet date of the two companies for it to be regarded as forming, at that date, part of the assets of the parent company.

16 As regards Article 59 of the Fourth Directive, as amended, to which the national court refers, it is sufficient to note, as the Advocate General has done at point 12 of his Opinion, that this provision can have no bearing on the resolution of the dispute in the main proceedings since the German legislature has not exercised the option made available to it under that article, so that the methods of valuation there provided for do not apply in Germany.

17 With regard to Article 31 of the Fourth Directive, it should be borne in mind that the Fourth Directive seeks to coordinate national provisions concerning the presentation and content of annual accounts of certain types of companies (see the first recital of the preamble). In order to coordinate the content of annual accounts, the directive lays down the principle of the "true and fair view", compliance with which is the primary objective of the directive. According to that principle, the annual accounts of the companies to which the Fourth Directive applies must give a true and fair view of their assets and liabilities, financial position and profit or loss (see the fourth recital in the preamble to the Fourth Directive and Article 2(3) and (5) thereof).

18 Application of that principle must, as far as possible, be guided by the general principles contained in Article 31 of the Fourth Directive. In this case, the principles set out in Article 31(1)(c)(aa) and (bb) and (d) are of particular importance.

19 First, Article 31(1)(c)(aa) provides that only profits made at the balance-sheet date may be included in the balance sheet.

20 Second, Article 31(1)(d) provides that account must be taken in the balance sheet for a financial year of all income and charges relating to that year, irrespective of the date of receipt or payment of such income or charges.

21 Third, in accordance with Article 31(1)(c)(bb), account must be taken of liabilities and losses arising in the course of a financial year even if they become apparent only between the end of the financial year and the date on which the balance sheet for that year is drawn up.

22 It is clear from those provisions that taking account of all elements ° profits made, charges, income, liabilities and losses ° which actually relate to the financial year in question ensures observance of the requirement of a true and fair view.

23 In the present case, according to the subsidiary' s annual accounts, the profits in question were made by that company during the financial year 1989 and were appropriated by it to the parent company as at 31 December 1989, that is to say before the end of that financial year. Before examining the parent company' s accounts, the national court must be satisfied that there is no reason to question that that presentation of the subsidiary' s financial position complies with the principle of the true and fair view.

24 It follows from all the foregoing that, if the subsidiary' s accounts themselves comply with the principle of the true and fair view, it is not contrary to the rule laid down in Article 31(1)(c)(aa) of the Fourth Directive for the national court to consider that, in the circumstances described, the profits in question must be entered in the parent company' s balance sheet for the financial year in respect of which the subsidiary appropriated them.

25 The answer to the question referred by the national court must therefore be that, where

° one company (the parent company) is the sole shareholder in another company (the subsidiary), and controls it,

Foreløpig utgave

° under national law, the parent company and the subsidiary form a group,

° the financial years of the two companies coincide,

° the subsidiary' s annual accounts for the financial year in question were adopted by the general meeting before completion of the audit of the parent company' s annual accounts for that year,

° the subsidiary' s annual accounts for the financial year in question, as adopted by its general meeting, show that on the subsidiary' s balance-sheet date ° namely the last day of that financial year the subsidiary appropriated profits to the parent company, and

° the national court is satisfied that the subsidiary' s annual accounts for the financial year in question give a true and fair view of its assets and liabilities, financial position and profit or loss, it is not contrary to the rule laid down in Article 31(1)(c)(aa) of the Fourth Directive for the national court to consider that the profits in question must be entered in the parent company' s balance sheet for the financial year in respect of which they were appropriated by the subsidiary.

Decision on costs

Costs

26 The costs incurred by the German Government and the United Kingdom, and by the Commission of the European Communities, which have submitted observations to the Court, are not recoverable. Since these proceedings are, for the parties to the main proceedings, a step in the proceedings pending before the national court, the decision on costs is a matter for that court.

Operative part

On those grounds,

THE COURT (Fifth Chamber), in answer to the question referred to it by the Bundesgerichtshof by order of 21 July 1994, hereby rules:

Where

° one company (the parent company) is the sole shareholder in another company (the subsidiary), and controls it,

° under national law, the parent company and the subsidiary form a group,

° the financial years of the two companies coincide,

° the subsidiary' s annual accounts for the financial year in question were adopted by the general meeting before completion of the audit of the parent company' s annual accounts for that year,

° the subsidiary' s annual accounts for the financial year in question, as adopted by its general meeting, show that on the subsidiary' s balance-sheet date ° namely the last day of that financial year ° the subsidiary appropriated profits to the parent company, and

° the national court is satisfied that the subsidiary' s annual accounts for the financial year in question give a true and fair view of its assets and liabilities, financial position and profit or loss, it is not contrary to the rule laid down in Article 31(1)(c)(aa) of the Fourth Council Directive 78/660/EEC of 25 July 1978 based on Article 54(3)(g) of the Treaty on the annual accounts of certain types of companies, as amended by the Seventh Council Directive 83/349/EEC of 13 June 1983 based on Article 54(3)(g) of the Treaty on consolidated accounts, for the national court to consider that the profits in question must be entered in the parent company' s balance sheet for the financial year in respect of which they were appropriated by the subsidiary.

Foreløpig utgave

13 Krav til å utarbeide åpningsbalanser og mellombalanser

13.1 Innledning

Etter mandatet punkt 7 skal utvalget vurdere om det kan være grunnlag for lempinger eller tilpasninger i kravet til å utarbeide åpningsbalanser og mellombalanser i selskapslovgivningen.

Advokat Gudmund Knudsen foreslo i sin utredning «Forenkling og modernisering av aksjeloven» avgitt til Justis- og politidepartementet 7. januar 2011 å oppheve kravet til utarbeidelse av åpningsbalanser både ved stiftelse, fusjon og fisjon. Justisdepartementet fremmet i Prop. 111 L (2012-2013) bare forslag om opphevelse av kravet til åpningsbalanse ved stiftelse der aksjeinnskuddet gjøres med penger, og dette forslaget vedtok Stortinget 14. juni 2013. I følge proposisjonen kan det være grunn til å se nærmere på om kravet til åpningsbalanse kan sløyfes helt, men det heter at en slik opphevelse vil måtte vurderes opp mot åpningsbalansens betydning som del av generalforsamlingens beslutningsgrunnlag i forbindelse med fusjoner og fisjoner, samt skattemyndighetenes behov for å bruke åpningsbalanser i kontrollsammenheng.

Dette kapittelet gjør greie for gjeldende rett i to underkapitler. I punkt 13.2 beskrives utformingen av de aksjerettslige bestemmelser og hvilke hensyn de skal ivareta. I punkt 13.3 beskrives relevante skatterettslige bestemmelser og betydningen av åpningsbalanser og mellombalanser for gjennomføring av skattekontrollen. Punkt 13.4 og 13.5 peker på hvilke rammer som følger av Norges EØS-forpliktelser, og hva som gjelder på dette punktet i Sverige og Danmark. Punkt 13.6 og 13.7 inneholder utvalgets vurderinger mht. henholdsvis krav om åpningsbalanse og krav om mellombalanse.

Foreløpig utgave

13.2 Aksjerettslige bestemmelser

13.2.1 Krav om å utarbeide åpningsbalanser og mellombalanser

Aksjelovgivningen har krav om at det utarbeides åpningsbalanse ved stiftelse der aksjeinnskuddet gjøres med andre eiendeler enn penger samt ved fusjon, fisjon og omdanning fra aksjeselskap til allmennaksjeselskap.

Aksjelovgivningen har også krav om at det utarbeides mellombalanser ved utdeling av ekstraordinært utbytte. I tillegg er det krav om mellombalanser for allmennaksjeselskaper ved fusjon og fisjon dersom fusjonsplanen undertegnes mer enn seks måneder etter balansedagen for det senest fastsatte årsregnskap og det ikke følger en halvårsrapport etter verdipapirhandelloven som vedlegg til fusjonsplanen. Utvalget oppfatter mandatet slik at det skal gjøres en vurdering av krav til mellombalanse ved fusjon og fisjon, og ikke ved ekstraordinært utbytte.

Tidligere var det et krav om å utarbeide åpningsbalanse også i regnskapslovgivningen, jf. regnskapsloven av 1976 § 13 som lød slik:

> «Når den regnskapspliktige virksomhet begynner, skal det utarbeides en oppstilling over virksomhetens eiendeler og gjeld. Denne oppstilling (åpningsstatus) skal inntas i årsoppgjørsboken og følge oppstillingsreglene i §§ 18-21.»

Etter gjeldende regnskapslov er det er ikke noe krav om å utarbeide åpningsbalanse ved selskapsstiftelse, men innskuddet som gjøres i forbindelse med stiftelsen, må selvsagt regnskapsføres, og det vil være del av selskapets første årsregnskap.[85]

Stiftelse

Dersom et selskap skal kunne stiftes med aksjeinnskudd i andre eiendeler enn penger (tingsinnskudd), selskapet skal bli part i en avtale, eller noen skal ha særskilte rettigheter overfor eller fordeler av selskapet som skal stiftes, kreves det at stifterne utarbeider, daterer og undertegner en åpningsbalanse som skal vedlegges stiftelsesdokumentet, jf. aksjelovene § 2-8 første ledd. Åpningsbalansen skal tidligst være datert fire uker før stiftelsen, jf. annet ledd.

Tingsinnskudd kan skje i form av at én eller flere eiendeler skytes inn, eller i form av at en bestående virksomhet skytes inn. Eksempel på sistnevnte kan være omdanning av foretaket fra én selskapsform til en annen der all virksomhet overføres.[86]

Kravet om åpningsbalanse ble introdusert i aksjeloven av 1976, jf. § 2-8a (opprinnelig § 2-9 annet ledd annet punktum). I motsetning til det som gjelder etter nåværende aksjelover, skulle denne åpningsbalansen ikke være del av dokumentene som utarbeides som grunnlag for stiftelsesbeslutningen, men den skulle knyttes til den faktiske overtakelsen av formuesgjenstandene og var en forutsetning for å få selskapet registrert. Kravet om åpningsbalanse var ikke foreslått i proposisjonen fra Justisdepartementet om aksjeloven 1976, men kom inn i loven etter Justiskomiteens behandling. Følgende er sagt om dette i Innst. O. nr. 50 (1975-1976) kapittel III:

> «Til § 2-9
>
> Etter at proposisjonen var fremmet har Skattedirektøren i et brev til departementet av 3. mars 1975 understreket nødvendigheten av at det i aksjeloven blir tatt inn en bestemmelse om åpningsstatus i overensstemmelse med reglene i § 13 i utkastet til lov om regnskapsplikt. (Ot. prp. nr. 46 for 1975-76). Skattedirektørens begrunnelse er at aksjeselskap ofte startes i forbindelse med overgang fra personlig firma.
>
> Skattedirektørens brev er oversendt komiteen av Justisdepartementet. Departementet peker i oversendelsesbrevet bl. a. på de bestemmelsene som i henhold til § 2-4 skal gjelde når selskap skal overta bestemte formuesverdier allerede fra stiftelsen av, og at spørsmålet om åpningsstatus ikke har større betydning ved siden av disse. Departementet peker imidlertid på at et visst poeng kan ligge i en åpningsstatus som knyttes til den faktiske overtakelsen av formuesgjenstandene. Ved en slik regel kan man registrere variasjoner i tid mellom stiftelsen og den faktiske overtakelsen. Komiteen finner dette poeng avgjørende og foreslår et supplement til § 2-9 annet ledd (…).»

Hele § 2-9 annet ledd i Innst. O. nr. 50 (1975-1976) fikk dermed følgende ordlyd:

> «Skal selskapet i henhold til stiftelsesdokumentet overta andre formueverdier enn penger mot vederlag i aksjer eller på annen måte, kan selskapet ikke registreres før det foreligger uttalelse fra revisor om at avtalen ikke strider mot § 2-4 tredje ledd. Uttalelsen skal avgis på grunnlag av en åpningsbalanse utarbeidd etter reglene i kapittel 11 og inntatt i årsoppgjørboken.»

Bestemmelsen i § 2-4 som departementet henviser til i sitt brev til Justiskomiteen, lød slik:

Foreløpig utgave

[85] Hove m. fl. (2014).

[86] Aksjeloven har egen regulering av omdanning fra aksjeselskap til allmennaksjeselskap, som omtales i et eget punkt under.

«Stiftelsesdokumentet skal inneholde enhver bestemmelse som treffes om

1. at aksjer skal kunne tegnes med rett eller plikt til å gjøre innskott med andre formueverdier enn penger eller på andre særlige vilkår,

2. at selskapet skal overta slike formueverdier mot vederlag i annet enn aksjer,

3. at selskapet skal dekke kostnader med stiftelsen, eller

4. at noen for øvrig skal ha særskilte rettigheter eller fordeler av selskapet.

Stiftelsesdokumentet skal videre inneholde en redegjørelse for de forhold som kan være av betydning for vurderingen av formueverdier som skal innskytes eller overtas, og for bedømmelsen ellers av bestemmelser som nevnt i første ledd. Særskilt skal angis:

(…)

Formueverdier som nevnt i annet ledd kan ikke skytes inn eller overtas for et høyere beløp enn det verdiene antas å kunne oppføres med i selskapets balanse. Ytelser som ikke kan oppføres som eiendeler i selskapets balanse, kan ikke brukes som innskott eller overtas av selskapet etter reglene i denne paragraf.

(…)»

Basert på ovenstående synes det ikke som om departementet og Justiskomiteen, da aksjeloven 1976 ble utarbeidet, så noe behov for å kreve en åpningsbalanse som skulle inngå som del av stiftelsesgrunnlaget. Tvert imot må både departementet og komiteen ha ment at kravet til opplysninger etter § 2-4 var tilstrekkelig ved selskapsstiftelsen. Åpningsbalansekravet var knyttet til tidspunktet for faktisk overtakelse av innskuddet, og det ble trukket frem at man ved en slik regel kan «registrere variasjoner i tid mellom stiftelsen og den faktiske overtakelsen.» § 2-9 annet ledd med forarbeider synes å måtte forstås slik at åpningsbalansen skulle settes opp på tidspunktet for faktisk overtakelse av innskuddet, og at den skulle brukes som grunnlag for revisors uttalelse om at innskuddet ikke var oppført med en høyere verdi enn det ble antatt å kunne oppføres med i selskapets balanse. En slik uttalelse var nødvendig for at selskapet skulle kunne registreres. Etter aksjeloven 1976 var registreringsfristen seks måneder etter at stiftelsesdokumentet var undertegnet, jf. § 2-9 første ledd.

Foreløpig utgave

Da nåværende aksjelover kom i 1997, ble bestemmelsen om åpningsbalansen endret, slik at det ble krav om at åpningsbalansen skulle være et vedlegg til stiftelsesdokumentet, jf. aksjelovene § 2-8 første ledd. Begrunnelse for denne endringen gjenfinnes ikke i lovforarbeidene. En mulig forklaring er at åpningsbalansekravet ved fusjon, innført i 1995, innebar at åpningsbalansen skulle være del av fusjonsplanen, jf. omtale under.

Det følger av aksjelovene § 2-8 annet ledd tredje og fjerde punktum at det kan gis forskrift med nærmere regler om kravet til åpningsbalanse, og at det i en slik forskrift kan gjøres unntak både fra kravet om at åpningsbalanse skal settes opp i samsvar med regnskapslovens bestemmelser og kravet om at den tidligst skal være datert fire uker før stiftelsen. Forskriftshjemmelen er ikke benyttet.

Fusjon

Det kreves utkast til åpningsbalanse ved fusjon, jf. aksjelovene § 13-6 første ledd nr. 7, både ved opptaksfusjon og fusjon ved nystiftelse. Kravet til utarbeidelse av et utkast til åpningsbalanse som del av fusjonsplanen kom inn i aksjeloven 1976 i 1995, men gjaldt da

kun for allmenne aksjeselskaper, jf. § 14-11 første ledd nr. 9.[87] I forarbeidene til endringsloven, Ot.prp. nr. 4 (1995-96), er det stort sett bare henvist til omtalen av en tilsvarende bestemmelse i Ot.prp. nr. 36 (1993-94). På side 236 i denne proposisjonen sies følgende:

> «Enkelte av høringsinstansene mener at det som vedlegg til fusjonsplanen bør følge en foreløpig fusjonsbalanse, og at det i tilknytning til denne bør gis opplysninger om hvordan egenkapitalen påvirkes av fusjonen. Dette uttaler Norske Siviløkonomers Forening, Oslo Børs, Norske Finansanalytikeres Forening, Norges Statsautoriserte Revisorers Forening og Norges Registrerte Revisorers Forening.
>
> Departementet er enig med disse høringsinstansene i at en åpningsbalanse vil gi nyttig informasjon. Departementet foreslår at et utkast til åpningsbalanse for det «nye» selskapet tas inn i fusjonsplanen. Generalforsamlingens godkjennelse av fusjonsplanen vil dermed også innebære en fastsettelse av en åpningsbalanse for det nye selskapet. Ved fusjon ved stiftelse følger det for øvrig allerede av § 2-6 at det skal utarbeides en åpningsbalanse for det selskapet som stiftes i forbindelse med fusjonen.»

Bestemmelsen om utkast til åpningsbalanse for allmenne aksjeselskaper ved fusjon kom altså inn i aksjeloven 1976 i 1995 som et resultat av høringskommentarer, og var ikke del av Aksjelovgruppens forslag til lovbestemmelser. Bestemmelsen i § 14-11 første ledd lød slik:

> «Styrene i de selskapene som skal delta i fusjonen, må inngå avtale om å foreslå en felles fusjonsplan. Fusjonsplanen må undertegnes av styrene, og den må i det minste angi:
>
> (…)
>
> 9. Utkast til åpningsbalanse for det overtakende selskapet. Åpningsbalansen skal settes opp i samsvar med reglene i kapittel 11. Registrert eller statsautorisert revisor skal gi en påtegning på balansen om at den er gjort opp i samsvar med disse reglene.»

Bestemmelsen ble i hovedsak videreført i gjeldende aksjelover. Kravet om utkast til åpningsbalanse ble med dette også gjort gjeldende for aksjeselskaper, uten at denne utvidelsen av bestemmelsens virkeområde synes å være nærmere diskutert i lovforarbeidene.

Foreløpig utgave

For allmennaksjeselskaper kreves det mellombalanser for de deltakende selskaper som vedlegg til fusjonsplanen dersom planen undertegnes mer enn seks måneder etter balansedagen for det senest fastsatte årsregnskapet og den ikke har en halvårsrapport etter verdipapirhandelloven § 5-6 som vedlegg, jf. allmennaksjeloven § 13-8 nr. 3 første punktum. Det skal utarbeides mellombalanser selv om det er mindre enn seks måneder siden årsskiftet, hvis fusjonsplanen undertegnes før det er fastsatt årsregnskap for siste regnskapsår, jf. Ot.prp. nr. 21 (2002-2003) s. 22. Finansdepartementet har etter bestemmelsens siste punktum og resolusjon 17. juli 1998 nr. 619 hjemmel til å fastsette forskrift med unntak fra og nærmere regler om kravet til mellombalanser, men denne hjemmelen er ikke benyttet.

Fisjon

Det kreves utkast til åpningsbalanse ved fisjon som del av fisjonsplanen, jf. aksjelovene § 14-4, både ved fisjon ved overføring til et eksisterende foretak (fisjonsfusjon) og ved fisjon ved stiftelse av nytt foretak (ren fisjon). Ved ren fisjon utarbeides fisjonsplan og åpningsbalanse av overdragende foretak, mens det ved fisjonsfusjon skal lages en felles fisjonsplan. Det er naturlig at utkastet til åpningsbalanse utarbeides av overtakende selskap. Kravet til

[87] Ved fusjon ved nystiftelse antas det at bestemmelsen i § 2-8a om åpningsbalanse pr. tidspunktet for faktisk overtakelse av innskuddet har vært gjeldende tidligere, jf. omtalen over av tidligere regler ved stiftelse med andre formuesverdier enn penger.

utarbeidelse av et utkast til åpningsbalanse som del av fisjonsplanen kom først inn da gjeldende aksjelover av 1997 ble laget, i og med at fisjon ikke hadde egne bestemmelser i tidligere aksjelovgivning. Det gjenfinnes ikke eksplisitt omtale i lovforarbeidene av kravet til utkast til åpningsbalanse ved fisjon, men Aksjelovgruppen uttaler i NOU 1992:29 (s. 200):

> «Det er generelt sett hensiktsmessig at fisjonsreglene så vidt mulig er parallelle til fusjonsreglene. Helt ut kan dette likevel ikke gjennomføres, idet en fisjon reiser enkelte spørsmål som ikke har paralleller ved fusjon.»

For allmennaksjeselskaper kreves det ved fisjon mellombalanser for de deltakende selskaper som vedlegg til fisjonsplanen dersom planen undertegnes mer enn seks måneder etter balansedagen for det senest fastsatte årsregnskapet og den ikke har en halvårsrapport etter verdipapirhandelloven § 5-6 som vedlegg, jf. allmennaksjeloven §§ 14-4 og 13-8 nr. 3.

Omdanning fra aksjeselskap til allmennaksjeselskap

Det er krav om åpningsbalanse ved omdanning fra aksjeselskap til allmennaksjeselskap, jf. aksjeloven § 15-1 annet ledd som lyder:

> «Selskapet må ved omdanningen ha en egenkapital som minst svarer til den aksjekapitalen selskapet skal ha som allmennaksjeselskap. Allmennaksjelovens regler om redegjørelse i § 2-6 og åpningsbalanse i § 2-8 gjelder tilsvarende, likevel slik at tidspunktet for verdsettelsen tidligst kan være åtte uker før generalforsamlingens beslutning.»

Åpningsbalansen skal vedlegges innkallingen til generalforsamlingen som skal fatte omdanningsvedtaket.

Krav om slik åpningsbalanse kom inn i aksjeloven 1976 i 1995. Bestemmelsen i § 14-23 lød:

> «I et privat aksjeselskap kan generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring beslutte at selskapet skal omdannes til allment aksjeselskap.
>
> Selskapet må ved omdanningen ha en egenkapital som minst svarer til den aksjekapital selskapet skal ha som allment aksjeselskap. Det skal utarbeides en sakkyndig redegjørelse etter reglene i § 2-4 a og en åpningsbalanse etter reglene i kapittel 11.
>
> Styret skal utarbeide forslag til beslutning om omdanning og endring av vedtektene. Forslaget skal begrunnes, og skal dessuten inneholde en oversikt over virkningene av omdanningen. Styrets forslag og redegjørelsen og åpningsbalansen etter annet ledd skal inntas i eller vedlegges innkallingen til generalforsamlingen.
>
> Selskapet anses omdannet til allment aksjeselskap når vedtektene er endret slik at de oppfyller kravene for allmenne aksjeselskaper, og det er registrert i Foretaksregisteret at selskapet er allment aksjeselskap.»

Bakgrunnen for regler om omdanning fra aksjeselskap til allment aksjeselskap var at det ble innført et skille mellom private aksjeselskap og allmenne aksjeselskap. Det fremgår av forarbeidene at enkelte høringsinstanser anså kravet om redegjørelse og åpningsbalanse som unødvendig arbeidskrevende og at en revisorbekreftelse om at selskapets egenkapital minst tilsvarer aksjekapitalen burde være tilstrekkelig. Det fremgår videre at departementet ikke var enig i dette og dessuten mente at kravet om redegjørelse fulgte av annet selskapsdirektiv artikkel 13. Om dette sies følgende i merknadene til paragrafene i Ot.prp. nr. 4 (1995-1996) kapittel 9:

> «§ 14-23 regulerer omdanning fra privat aksjeselskap til allment aksjeselskap. Bestemmelsen har sin bakgrunn i annet selskapsdirektiv art 13, og er i samsvar med § 14-20 i Ot prp nr 36 (1993-94). Det vises til merknaden til denne paragrafen på side 243 i

Foreløpig utgave

proposisjonen. Se også side 135 flg.

Annet ledd bestemmer at selskapet ved omdanningen må ha en egenkapital som minst svarer til den aksjekapital selskapet skal ha som allment aksjeselskap. Det stilles også krav om at det skal utarbeides en redegjørelse etter reglene i § 2-4 a og en åpningsbalanse etter reglene i kapittel 11.

(…)

Reglene om omdanning fra privat til allment aksjeselskap må som nevnt utformes i samsvar med art 13 i annet selskapsdirektiv. Etter denne bestemmelsen skal medlemsstatene treffe de nødvendige tiltak for å sikre at minst de samme garantier som de som er fastsatt i art 2 til 12 i direktivet, gjelder ved slik omdanning. Art 13 henviser etter dette også til art 10 om uavhengig sakkyndig redegjørelse om tingsinnskudd, jf § 2-4 a i lovforslaget. Etter departementets syn vil det derfor ikke være tilstrekkelig bare å stille krav om revisorbekreftelse om at egenkapitalen minst svarer til aksjekapitalen. Direktivet må forstås slik at de krav som stilles til innholdet av redegjørelsen etter § 2-4 a, også skal gjelde ved omdanning.

Departementet kan på den annen side ikke se at regelen er så byrdefull som Oslo Børs synes å forutsette. Ved omdanning fra privat til allment aksjeselskap vil man normalt ha å gjøre med en "bestående virksomhet", slik at reglene i § 2-4 a[88] annet ledd nr 1 annet til fjerde punktum gjelder tilsvarende. Dette innebærer at det ikke vil være nødvendig med en beskrivelse av hver enkelt eiendel og avtale, jf nr 1 første punktum, men at det er tilstrekkelig å fremlegge årsoppgjør m v for virksomheten for de siste to regnskapsår. Det vises her også til uttalelsen på side 166 i Ot prp nr 36 (1993-94), hvor det heter at opplysningsplikten i alminnelighet vil være oppfylt ved opplysningene i årsoppgjør og revisorberetning. Departementet kan heller ikke se at kravene etter § 2-4 a annet ledd nr 2 og 3 kan anses som særlig arbeidskrevende og kostbare i denne sammenhengen.»

Foreløpig utgave

13.2.2 Nærmere om innholdet i åpningsbalansen

Etter aksjelovene § 2-8 annet ledd, jf. aksjeloven § 15-1 annet ledd, skal åpningsbalansen ved stiftelse og omdanning fra aksjeselskap til allmennaksjeselskap settes opp i samsvar med

---

[88] § 2-4 a i lovforslaget lød slik:

«Dersom et allment aksjeselskap skal overta andre formuesverdier enn penger mot vederlag i aksjer eller på annen måte, jfr. § 2-4 første ledd nr. 1 og 2, skal det utarbeides en redegjørelse av én eller flere uavhengige sakkyndige. Som uavhengig sakkyndig skal benyttes en registrert eller statsautorisert revisor. Departementet kan i forskrift bestemme at også andre yrkesgrupper kan benyttes som uavhengig sakkyndig.

Redegjørelsen skal minst inneholde:

1. En beskrivelse av hvert innskudd eller erverv. Skal en bestående virksomhet overtas, skal årsoppgjør for virksomheten for de to siste år, herunder eventuell revisjonsberetning, tas inn i eller vedlegges redegjørelsen. Det skal gis opplysning om resultatet av driften i tiden etter den seneste balansedagen. Foreligger ikke årsoppgjør for virksomheten, skal det gis opplysning om resultatet av driften i de siste to år.

2. Opplysning om de prinsipper som er fulgt ved vurderingen av de eiendeler selskapet skal overta.

3. Erklæring om at de eiendeler selskapet skal overta, har en verdi som minst svarer til det avtalte vederlag, herunder pålydende av de aksjer som skal utstedes som vederlag, med tillegg av eventuell overkurs.

Ved utarbeidelsen av redegjørelsen gjelder reglene i § 10-8 om revisors undersøkelsesrett m.v. tilsvarende.

Redegjørelsen skal vedlegges stiftelsesdokumentet»

regnskapslovens bestemmelser. Det samme gjelder utkast til åpningsbalanse ved fusjon og fisjon, jf. aksjelovene §§ 13-6 første ledd og 14-4 første ledd. Bestemmelsene innebærer at presentasjons- og klassifikasjonsreglene i regnskapsloven skal følges. At presentasjonsreglene følges, innebærer bruk av regnskapslovens oppstillingsplan for balansen, jf. regnskapsloven § 6-2. At klassifikasjonsreglene følges, innebærer for eksempel at et tingsinnskudd i form av virksomhet fordeles ut på de enkelte eiendeler og forpliktelser som er anskaffet, og at egenkapitalklassifikasjonen foretas i tråd med gjeldende regnskapsregler.

Regnskapslovens notekrav gjelder ikke, men det vil i mange tilfeller likevel være behov for utfyllende forklaringer i noter eller som vedlegg til åpningsbalansen, for eksempel om hvilket regnskapsspråk som er benyttet, og om en stiftelse, fusjon, fisjon eller omdanning fra aksjeselskap til allmennaksjeselskap skjer til virkelig verdi eller regnskapsmessig kontinuitet. Det bør gis en beskrivelse av hva som er grunnlaget for åpningsbalansen, for eksempel verdivurderinger eller regnskapet til de involverte foretakene, og om disse regnskapene er revidert.[89]

Åpningsbalansen skal tidligst være datert fire uker før stiftelsen, mens fristen ved utarbeidelse av utkast til åpningsbalanse ved fusjon og fisjon og omdanning fra aksjeselskap til allmennaksjeselskap er tidligst åtte uker før generalforsamlingens beslutning. Regnskapslovgivningens regulering av måletidspunkt gjelder med andre ord ikke måling i en åpningsbalanse eller et utkast til åpningsbalanse. Regnskapsrettens regulering av måletidspunktet kan være forskjellig fra den regulering som følger av selskapsretten, jf. for eksempel NRS 9 «Fusjon» punkt 5.2 som har regulering av oppkjøpstidspunkt ved fusjon etter oppkjøpsmetoden, og punkt 6.1 som slår fast at fusjon som regnskapsføres etter kontinuitetsmetoden som hovedregel kan regnskapsføres fra hvilken som helst dato i regnskapsåret. Det er vanlig ved fusjoner til kontinuitet å benytte 1.1 i det året fusjonen vedtas som måletidspunkt. NRS (F) Fisjon punkt 36 sier at regnskapsmessig gjennomføringstidspunkt (delingstidspunkt) er det som partene i fisjonen bestemmer, men at delingstidspunktet ikke kan være senere enn ikrafttredelsestidspunktet. For fisjon er det altså mulig å velge for eksempel 1.1 i fisjonsåret som regnskapsmessig gjennomføringstidspunkt også ved fisjoner som regnskapsføres til virkelig verdi.

Foreløpig utgave

Det følger av aksjelovene § 2-7 tredje punktum at eiendeler selskapet mottar som aksjeinnskudd skal vurderes til virkelig verdi, med mindre det følger av regnskapsloven at innskuddet skal videreføres til balanseførte verdier. Transaksjonsprinsippet i regnskapsloven § 4-1 første ledd nr. 1 innebærer at dersom det ikke har skjedd en regnskapsmessig transaksjon (også kalt ikke-reell transaksjon), skal de eiendeler og forpliktelser som har skiftet formell eier, balanseføres i ny eiers regnskap til de verdier de var oppført med i balansen til gammel eier.[90] Dette omtales som kontinuitetsgjennomskjæring. Som beskrevet i NOU 2015: 10 s. 356 har Norsk RegnskapsStiftelse ikke lykkes med å utarbeide en regnskapsstandard som regulerer når det skal foretas kontinuitetsgjennomskjæring. Ifølge boken Egenkapitaltransaksjoner (Hove m. fl.) s. 23 kan kontinuitetsgjennomskjæring ved stiftelse være aktuelt ved omdannelse, omorganisering, fusjon og fisjon. Omdannelse eller omdanning[91] og omorganisering er ikke begreper som rettslig har et helt klart meningsinnhold, slik som fusjon og fisjon. Omorganisering brukes imidlertid ofte blant annet

[89] Hove m. fl. (2014).

[90] Dersom gammel eier ikke har vært regnskapspliktig, men innskuddet skal regnskapsføres til balanseført verdi, og anskaffelseskost ikke kan identifiseres, finnes rettledning for håndtering av problemstillingen i forskrift til utfylling og gjennomføring av regnskapsloven § 1-2-1 fjerde ledd.

[91] I fortsettelsen benyttes begrepet omdanning.

om overdragelser mellom foretak i samme konsern, og er omhandlet i NRS(D) «Regnskapsføring av overdragelser mellom selskaper i samme konsern». Dersom et morforetak for eksempel tar ut deler av sin virksomhet og bruker den som innskudd ved stiftelse av et 100 % eid datterforetak, følger det av diskusjonsnotatet at dette innskuddet måles til balanseført verdi. Dette synes også å være ett av områdene der dominerende norsk praksis er som beskrevet i diskusjonsnotatet. Med omdanning forstås ofte endring av selskapsform for en virksomhet. Blant annet inneholder skatteretten regulering som gjør slik omdanning mulig uten at beskatning utløses, jf. skatteloven § 11-20 og skatteforskriften § 11-20.[92] Omdanning fra enkeltpersonforetak og ansvarlig selskap til aksjeselskap med kontinuitet på eiersiden har ofte vært regnskapsført til kontinuitet,[93] selv om det er delte meninger om denne praksisen er i tråd med transaksjonsprinsippet. Praksisen antas å ha sammenheng blant annet med at omdanningene ofte gjøres til skattemessig kontinuitet, og at regnskapsmessig kontinuitet legges til grunn uten at det foretas noen separat vurdering av det regnskapsmessige målespørsmålet. Det synes å være bred enighet om at omdanning av aksjeselskap til allmennaksjeselskap etter transaksjonsprinsippet skal regnskapsføres til kontinuitet, da det ikke er en regnskapsmessig transaksjon.[94]

For fusjon finnes regulering i regnskapsloven §§ 5-14, 5-16 og i NRS 9 som kommer i tillegg til det generelt formulerte transaksjonsprinsippet. Fusjon av små foretak kan alltid skje til regnskapsmessig kontinuitet, etter den såkalte kontinuitetsmetoden. For foretak med alminnelig regnskapsplikt (øvrige foretak) skal fusjoner som er regnskapsmessige transaksjoner, regnskapsføres etter den såkalte oppkjøpsmetoden, mens fusjoner som ikke er regnskapsmessige transaksjoner, regnskapsføres etter kontinuitetsmetoden. Oppkjøpsmetoden innebærer at eiendeler og forpliktelser fra overdragende foretak regnskapsføres i overtakende foretak til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet.[95] Kontinuitetsmetoden innebærer at eiendeler og forpliktelser i overdragende selskap videreføres med de verdier de er balanseført til i dette selskapets årsregnskap (selskapskontinuitet) eller med de verdier de er balanseført til i konsernregnskapet til overtakende selskap.[96]

For fisjon finnes regulering i regnskapsloven § 5-16 og i NRS(F) «Fisjon» som kommer i tillegg til det generelt formulerte transaksjonsprinsippet. Fisjon av små foretak kan alltid skje til regnskapsmessig kontinuitet. For foretak med alminnelig regnskapsplikt (øvrige foretak) gjelder NRS(F) «Fisjon». Det følger av standardens sammendrag at fisjon deles inn i ren fisjon, som innebærer at det opprettes nye selskaper som er overtakende i fisjonen, og fisjonsfusjon, hvor overtakende selskap er et eksisterende selskap. Ren fisjon regnskapsføres som kontinuitet når eierfordelingen i alle fisjonerte selskaper er som i overdragende selskap

Foreløpig utgave

[92] Prop 78 L (2010-2011) Endringer i skatteloven (skattefri omorganisering mv.) punkt 11.1 omtaler omdanning på følgende måte: «Endring av juridisk organisasjonsform der virksomhet og tilhørende eiendeler og gjeld overdras til et nytt selskap eller foretak med en annen organisasjonsform enn det opprinnelige foretaket, betegnes gjerne som omdanning.»

[93] Eckhoff m. fl. (2005)

[94] Se for eksempel Eckhoff m. fl. (2005).

[95] NRS 9 «Fusjon» inneholder regulering av såkalt omvendt oppkjøp, som innebærer at det selskapet som yter vederlag (formelt overtakende selskap) må anses å være regnskapsmessig overdragende selskap, jf. punkt 5.1. Dette medfører at det er eiendeler og forpliktelser i formelt overdragende foretak som skal videreføres til balanseførte verdier, mens eiendeler og forpliktelser i formelt overtakende selskap måles til virkelig verdi.

[96] Det er som hovedregel krav om bruk av konsernkontinuitet ved fusjon mellom morselskap og datterselskap, jf. NRS 9 punk 6.3. Fusjon mellom små foretak kan alltid regnskapsføres til selskapskontinuitet.

(jevndeling), og som transaksjon når eierfordelingen er endret (skjevdeling). Fisjonsfusjon regnskapsføres som transaksjon eller kontinuitet i samsvar med NRS 9.

Når en fusjon eller fisjonsfusjon skal skje til virkelig verdi etter NRS 9, vil dette innebære at eiendelene og forpliktelsene i overtakende foretak inngår i åpningsbalansen til balanseført verdi, mens eiendelene og forpliktelsene fra overdragende foretak regnskapsføres til virkelig verdi. [6] Ren fisjon til virkelig verdi innebærer at eiendelene og forpliktelsene fra overdragende foretak regnskapsføres i åpningsbalansen til overtakende foretak til virkelig verdi. Ved en fusjon eller fisjonsfusjon til kontinuitet, vil eiendeler fra både overtakende og overdragende foretak inngå i åpningsbalansen til balanseført verdi. Ren fisjon til kontinuitet innebærer at eiendelene og forpliktelsene fra overdragende foretak regnskapsføres i åpningsbalansen til overtakende foretak til balanseført verdi. En fusjon og en fisjonsfusjon innebærer altså aldri at eiendeler og forpliktelser fra både overtakende og overdragende foretak regnskapsføres til virkelig verdi.

Oppsummert vil en åpningsbalanse vise de eiendeler og forpliktelser og den egenkapital et foretak vil ha ved eller etter stiftelsen,[97] fusjonen, fisjonen eller omdanningen fra aksjeselskap til allmennaksjeselskap. Eiendelene, forpliktelsene og egenkapitalen vil være målt, presentert og klassifisert etter regnskapslovens regler, mens selskapsretten har sin egen regulering av tidspunktet for måling. Bruk av regnskapsreglene medfører at åpningsbalansen ved innskudd i eksisterende foretak eller ved fusjon ved stiftelse av nytt foretak kan vise en blanding av eiendeler og forpliktelser målt til balanseført verdi og virkelig verdi og en blanding av ulike balanseførte verdier (selskapskontinuitet eller konsernkontinuitet).

Foreløpig utgave

13.3 Åpningsbalansen som kontrollgrunnlag for skattemyndighetene

13.3.1 Innledning

Blant de høringsinstanser som hadde innvendinger mot advokat Gudmund Knudsens forslag om å oppheve kravet til utarbeidelse av åpningsbalanser ved stiftelse, fusjon og fisjon var Skattedirektoratet, NTL-Skatt og Norsk Øko-forum. Et tungtveiende argument fra disse instansene var skattemyndighetenes behov for å bruke åpningsbalanser i kontrollsammenheng.

13.3.2 Kort om skattereglene ved fusjon og fisjon

Hovedregelen ved fusjon og fisjon er at de er skattepliktige, jf. skatteloven (sktl.) § 11-1 første ledd. Ved fusjon innebærer dette likvidasjonsbeskatning av det overdragende foretaket og at aksjeeierne i det overdragende foretaket har realisert aksjene. Ved fisjon innebærer dette at de utfisjonerte eiendelene anses realisert for fisjonerende foretak, og at aksjeeierne i det

[97] Justisdepartementet gir i et brev av 5. juli 1999 uttrykk for at eiendeler som gjøres opp etter stiftelsestidspunktet, skal føres opp som fordring på stifter i åpningsbalansen. SA 3802 «Revisors uttalelser og redegjørelser etter selskapslovgivningen» sier i punkt 86 at åpningsbalansen skal vise eiendeler, gjeld og egenkapital som selskapet i henhold til stiftelsesdokumentet skal tilføres. Dette tilsier at fordring på stifter ikke burde inngå i åpningsbalansen. Som en følge av brevet fra Justisdepartementet, åpner SA 3802 punkt 88 for at eiendeler som tilføres etter stiftelsestidspunktet, kan vises som fordring på stifter i åpningsbalansen (Hove m. fl., Egenkapitaltransaksjoner, 6. utgave, punkt 2.7).

fisjonerende foretaket anses å ha realisert eller innløst alle eller deler av sine aksjer i foretaket.[98]

Det følger imidlertid også av skatteloven kapittel 11 at fusjon og fisjon kan gjennomføres skattefritt for overdragende selskap og dets aksjeeiere dersom vilkårene for å oppnå skattefrihet i skatteloven kapittel 11 er oppfylt. Fusjonen eller fisjonen må for å være skattefri gjennomføres etter reglene i aksjelovene kapittel 13 eller 14, de må skje mellom likeartede selskaper, det kreves skattemessig kontinuitet på aksjeeiernivå og skattemessig kontinuitet på selskapsnivå. I det følgende beskrives disse fire vilkårene kort.[99]

Gjennomføring etter reglene i aksjelovene kapittel 13 eller 14

Ordlyden i sktl. §§ 11-2 første ledd og 11-4 første ledd ble endret med virkning fra 2008 da man ønsket å oppheve regelen i sktl. § 11-1 annet ledd om at ethvert brudd på selskapsrettslige og regnskapsrettslige regler ville medføre skatteplikt for fusjonen eller fisjonen. Forarbeidene tyder på at det nå kun er kravet til fusjons- og fisjonstyper og størrelsen på et eventuelt tilleggsvederlag som kan ha betydning for skatteplikt.

Fusjonen eller fisjonen skjer mellom likeartede selskaper

For at overtakende og overdragende selskap skal anses som likeartede, må de ha lik selskaps- og ansvarsform. Dersom det overdragende selskapet er et aksjeselskap, må også det overtakende selskapet være et selskap som omfattes av aksjelovene.

Skattemessig kontinuitet på aksjeeiernivå

I dette ligger krav om eier- og verdikontinuitet på aksjeeiernivå, krav om kontinuitet på inngangsverdi og krav om kontinuitet på innbetalt kapital.

Kravet til eier- og verdikontinuitet betyr at virkelige verdier på den enkelte aksjeeiers hånd skal være uendret før og etter fusjon og fisjon. Det medfører at den virkelige verdien på aksjene som den enkelte aksjeeier mottar ved fusjon og fisjon, skal være lik den virkelige verdien på de innløste aksjene. Det må ikke skje verdioverføringer mellom aksjeeiere i forbindelse med en fusjon eller fisjon. Vilkåret tolkes svært strengt. Ved fusjon mellom heleide datterselskaper med utstedelse av nye aksjer må kapitalforhøyelsen bygge på et bytteforhold mellom det overdragende og overtakende selskapet for å sikre at det ikke skjer verdioverføringer mellom gamle og nyutstedte aksjer, jf. Skattedirektoratets uttalelse 21. januar 2002 (Utv. 2002 s. 600). For fusjoner følger kravet til eier- og verdikontinuitet av det generelle kontinuitetsprinsippet i sktl. § 11-7. For fisjoner fremgår det av sktl. § 11-8.

Kravet om kontinuitet på inngangsverdi fremgår av sktl. § 11-7 fjerde ledd. Det innebærer at inngangsverdi, ubenyttet skjermingsfradrag, skjermingsgrunnlag mv på aksjeeiers aksjer som blir innløst i det overdragende selskapet, videreføres på vederlagsaksjene.

Kravet om kontinuitet på innbetalt kapital følger av en utvidende tolkning av sktl. § 11-7 fjerde ledd.[100] Innbetalt kapital er en skatteposisjon som følger den enkelte aksje.

Skattemessig kontinuitet på selskapsnivå

Kravet om skattemessig kontinuitet på selskapsnivå fremgår av sktl. § 11-7 første ledd. Det innebærer at det overtakende foretaket trer inn i det overdragende foretakets skattemessige

Foreløpig utgave

[98] Dersom aksjenes pålydende nedsettes ved fisjonen, vil derimot reglene om utbytte og/eller tilbakebetaling av kapital gjelde.

[99] Beskrivelsen er basert på Aamelfot m.fl. (2015), s. 49-53.

[100] Aamelfot m.fl. (2015) s. 70.

inngangsverdi og ervervstidspunkt på eiendeler og gjeld samt øvrige skatteposisjoner. Det har som konsekvens blant annet at avskrivningsgrunnlaget på eiendeler ikke endres som følge av fusjon eller fisjon.

13.3.3 Beskrivelse av skattemyndighetenes bruk av åpningsbalanser ved fusjoner og fisjoner

Utvalget har vært i kontakt med skattemyndighetene og bedt om en beskrivelse av hva de benytter åpningsbalansen til i sine kontroller av fusjoner og fisjoner. Herunder er det bedt om tilgang til eventuelle sjekklister eller arbeidsprogrammer som benyttes ved kontrollene.

Skattemyndighetene har gitt informasjon om at alle grenseoverskridende fusjoner/fisjoner blir kontrollert, at mor/datter-fusjoner i begrenset grad blir kontrollert, og at øvrige fusjoner/fisjoner blir kontrollert ut ifra risikovurderinger med bakgrunn i øvrige kontrollimpulser. Skatt Øst sier også følgende om åpningsbalansen i en e-post av 26. januar 2016 fra seksjonssjef for kvalitet og samordning Monica Sivertsen:

> «Åpningsbalansen er et viktig kontrollpunkt når man skal sjekke om vilkårene for skattemessig kontinuitet er oppfylt ved fusjoner, fisjoner og omdanninger. I praksis blir det svært vanskelig å kontrollere regelverket i skattelovens kapittel 11 uten en åpningsbalanse(...)»

Dessuten sies det følgende i en e-post av 17. februar 2016 fra Skatt Øst:

> «En fusjon eller fisjon kan behandles som en transaksjon regnskapsmessig, mens den skattemessig skjer til kontinuitet. Det oppstår da nye forskjeller mellom regnskap og skatt som det skal korrigeres for ved fastsettelse av skattepliktig inntekt.
>
> Denne korrigeringen skal foretas via post 91 i RF-1217 som har følgende ledetekst: Differanse mellom balanseført verdi og virkelig verdi på fusjons-/fisjonstidspunktet ved skattemessig kontinuitet.
>
> I rettledningen til skjema RF-1217 (RF-1218) gis det følgende veiledning om posten:
>
> Fusjon/fisjon med skattemessig kontinuitet som regnskapsføres etter transaksjonsprinsippet, medfører at det vil oppstå en regnskapsmessig differanse som ikke skal ha skattemessig virkning. Denne differansen mellom balanseførte verdier og virkelig verdi fastsatt ved transaksjonen skal tilbakeføres her slik at den ikke får skattemessig virkning.
>
> Posten omfatter også fusjoner som blir regnskapsført som konsernkontinuitet.
>
> Skattekontoret er avhengig av selskapets åpningsbalanse for å kunne vurdere om skattyter har oppgitt riktig beløp i post 91 i RF-1217.»

Utvalget har ikke fått mer konkrete opplysninger om hvordan åpningsbalansen benyttes for å kontrollere om vilkårene for skattemessig kontinuitet er oppfylt.

13.4 EØS-rett

EØS-retten har selskapsrettslige bestemmelser, men ikke skatterettslige bestemmelser.

Direktiv 2012/30/EU, ofte omtalt som kapitaldirektivet, regulerer kapitalforhold i allmennaksjeselskaper og har blant annet bestemmelser om stiftelse av slike selskaper, inklusive stiftelse gjennom omdanning fra andre foretaksformer. Direktivet inneholder ikke krav om åpningsbalanse ved stiftelse av allmennaksjeselskaper. For stiftelse av aksjeselskaper har EU-retten ingen bestemmelser.

Foreløpig utgave

Direktiv 2011/35/EU omhandler fusjon der et allmennaksjeselskap deltar. Direktivet inneholder ikke krav om åpningsbalanse ved fusjoner, men et krav om mellombalanser følger av artikkel 11 nr. 1 bokstav c:

> «(…) i givet fald en mellembalance, der er afsluttet på et tidspunkt, som ikke ligger før den første dag i den tredje måned forud for fusionsplanens udarbejdelse, såfremt de sidste årsregnskaber vedrører et regnskabsår, der er udløbet mere end 6 måneder forud for dette tidspunkt»

Dersom samtlige aksjeeiere samtykker til at mellombalanser ikke utarbeides, krever ikke dette direktivet mellombalanser, jf. artikkel 11 nr. 1 annet ledd.

For fusjon av aksjeselskaper har EU-retten ingen bestemmelser.

Direktiv 82/891/EEC omhandler fisjon av allmennaksjeselskaper. Direktivet inneholder ikke krav om åpningsbalanse, men et krav om mellombalanser, jf. artikkel 9 nr. 1 bokstav c. I motsetning til det som gjelder etter fusjonsdirektivet, er det ikke åpnet for unntak fra kravet om mellombalanser ved samtykke fra samtlige aksjeeiere.

For fisjon av aksjeselskaper har EU-retten ingen bestemmelser.

13.5 Reguleringen i Sverige og Danmark

13.5.1 Sverige

I Sverige er det ikke krav om åpningsbalanse ved stiftelse, fusjon, fisjon eller omdanning fra aksjeselskap til allmennaksjeselskap (privat til publikt aktiebolag).[101]

13.5.2 Danmark

I Danmark er det krav om åpningsbalanse ved stiftelse av allmennaksjeselskap (aksjeselskab) og aksjeselskap (anpartsselskab) dersom stiftelsen skjer ved overtakelse av en bestående virksomhet, jf. selskabsloven § 36 tredje ledd. Ved aksjekapitalforhøyelse gjennom tingsinnskudd i form at bestående virksomhet er det også krav om åpningsbalanse, jf. selskabsloven § 160. Her omfatter balansen bare de nye eiendelene og forpliktelsene, den er altså ikke en sammenslåing av innskuddet og eksisterende eiendeler og forpliktelser i det overtakende foretaket. Åpningsbalansen skal være en del av beslutningsgrunnlaget ved henholdsvis stiftelsen og kapitalforhøyelsen.

Det tidligere kravet om åpningsbalanse ved fusjon og fisjon gjelder ikke lenger.

13.6 Utvalgets vurderinger av kravet om åpningsbalanse

13.6.1 Innledning

Som beskrevet over inneholder ikke EU-retten krav om åpningsbalanse, og det gjør heller ikke svensk rett. Ved en vurdering av om krav om åpningsbalanse bør fjernes også i Norge, bør det foretas en avveining av eventuelle ulemper for berørte interessenter ved bortfall av

[101] Ved fusjon, fisjon og omdanning fra aksjeselskap til allmennaksjeselskap der fusjonsplanen/fisjonsplanen utarbeides mer enn seks måneder etter utgangen av siste regnskapsår eller der generalforsamlingen som skal vedta omdanningen finner sted mer enn seks måneder etter utgangen av siste regnskapsår, stilles det visse krav om tallmessig tilleggsinformasjon, jf. aktiebolagslagen kapittel 23 § 10, kapittel 24 § 12 og kapittel 26 § 2.

Foreløpig utgave

informasjonen i åpningsbalansen mot foretakenes fordeler ved å slippe arbeidet og kostnadene ved å utarbeide den. Dersom informasjonen i åpningsbalanse dekkes av annen pliktig informasjon, vil ulempene ved et bortfall av krav om åpningsbalanse være små.

For å kunne ta stilling til hvilke ulemper fjerning av kravet om åpningsbalanse vil ha for de berørte interessenter, er det behov for både å se på hvem disse er, hva som er formålet med åpningsbalansen, og om dette formålet dekkes av annen informasjon.

Som nevnt innledningsvis i kapittelet har et forlag om å oppheve kravet til utarbeidelse av åpningsbalanser både ved stiftelse, fusjon og fisjon vært på høring. Prop. 111 L (2012-2013) punkt 4.4.3 omtaler den mottakelsen forslaget i utredningen fikk i høringsrunden. Advokatforeningen var den eneste høringsinstansen som begrunnet sin motstand mot forslaget om full fjerning av kravet til åpningsbalanser med den betydningen åpningsbalansen har som del av generalforsamlingens beslutningsgrunnlag. Utvalget har på bakgrunn av dette tatt kontakt med Advokatforeningen, for å få klarhet i om Advokatforeningen fremdeles har samme syn på åpningsbalansen, og for å få konkret beskrivelse av hva åpningsbalansen eventuelt oppfattes å kunne brukes til. Utvalget har mottatt nyttige innspill fra Advokatforeningen som er benyttet i utvalgets vurderinger.

13.6.2 Formålet med åpningsbalansen, brukere og om deres informasjonsbehov dekkes av annen informasjon

Stiftelse

Kravet om åpningsbalanse som et vedlegg til stiftelsesdokumentet inngår som en del av aksjelovenes krav til hvordan stiftelse av aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper skal gjøres. I Prop. 111 L (2012-2013) s. 22 sies følgende om formålet med aksjelovens regler om stiftelse av aksjeselskap:

> «Reglene om stiftelse av aksjeselskap har som formål å skape klarhet om stiftelsen og det sentrale innholdet av selskapsforholdet, å beskytte den enkelte som skal gå inn som aksjeeier i selskapet i forbindelse med stiftelsen, og å sikre innbetalingen av aksjeinnskudd og øvrige forpliktelser. »

Foreløpig utgave

Aarbakke mfl, Aksjeloven og allmennaksjeloven, 3. utgave 2012 s. 102 beskriver hovedhensynene bak stiftelsesreglene på denne måten:

> «Aksjelovens stiftelsesregler skal vareta tre hovedhensyn. For det første skal de skape klarhet over aksjeselskapets eksistens og innhold. For det andre skal stiftelsesreglene beskytte den enkelte som går inn som deltaker i selskapet (aksjeeieren). For det tredje skal stiftelsesreglene sørge for at deltakerne oppfyller visse minstevilkår som motytelse til at de skal få oppfylt sitt ønske om å unngå personlig heftelse for selskapsforpliktelsene. Det vesentlige når det gjelder dette siste hensynet, er at det skal etableres en viss reell egenkapital på aksjeselskapets hånd før det starter sin virksomhet.»

En åpningsbalanse ved stiftelse bidrar til å skape klarhet om aksjeselskapets innhold. Den kan også sies å inngå som en del av beskyttelsen av den enkelte som går inn som deltaker i selskapet gjennom dette at den skaper klarhet om aksjeselskapets innhold. Den har ingen direkte rolle i å sørge for at deltakerne oppfyller visse minstevilkår som motytelse til at de unngår personlige heftelser for selskapsforpliktelsene.[102] Basert på dette resonnementet

[102] Som beskrevet i avsnittet over om gjeldende rett, synes imidlertid dette å ha vært det opprinnelige formålet med åpningsbalansen – den skulle utarbeides på tidspunktet for faktisk overtakelse av innskuddet og danne grunnlag for revisors uttalelse om at innskutte formuesverdier ikke var verdsatt til et høyere beløp enn de ble antatt å kunne oppføres med i foretakets balanse.

fremstår åpningsbalanser ved stiftelse som nyttig informasjon til stifterne når de skal ta stilling til om de skal delta i stiftelsen av foretaket.

Ved de stiftelser der det er krav om åpningsbalanse, er det også krav om redegjørelse som vedlegg til stiftelsesdokumentet. I aksjeselskaper skal stifterne sørge for at redegjørelsen blir utarbeidet, og den skal bekreftes av revisor. I allmennaksjeselskaper er det krav om at redegjørelsen utarbeides av en eller flere uavhengige sakkyndige. Kravene til innholdet i redegjørelsen, som er de samme for aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper, fremgår av aksjelovene § 2-6. Redegjørelsen skal blant annet inneholde en beskrivelse av hvert innskudd. Dersom en bestående virksomhet skal overtas, skal årsregnskap, årsberetning og revisjonsberetning for virksomheten for de tre siste år tas inn i eller vedlegges redegjørelsen. Dessuten skal det gis opplysninger om resultatet av driften i tiden etter den seneste balansedagen. Foreligger ikke årsregnskap for virksomheten, skal det gis opplysninger om resultatet av driften for de tre siste år. Redegjørelsen skal også inneholde opplysning om prinsippene som er fulgt ved vurderingen av de eiendelene selskapet skal overta, og opplysninger om de forhold som kan være av betydning for å bedømme en avtale om at selskapet skal overta andre eiendeler enn penger. Den skal dessuten inneholde en erklæring om at de eiendeler som selskapet skal overta, har en verdi som minst svarer til det avtalte vederlaget. Tidspunktet for verdsettelsen kan tidligst være fire uker før stiftelsen.

Dersom stiftelsen skjer ved innskudd av en enkelt eiendel eller flere enkelteiendeler, vil ikke redegjørelsen inneholde vedlegg med årsregnskap mv., men den vil i stedet inneholde en beskrivelse av hvert enkelt innskudd, samt de øvrige opplysningene som er nevnt over (blant annet om prinsipper fulgt ved vurderingen av eiendelene som skal overtas, og en erklæring om at de har en verdi som minst svarer til det avtalte vederlaget). Det er utvalgets vurdering at denne beskrivelsen og opplysningene i redegjørelsen, sammen med de pliktige opplysningene i stiftelsesdokumentet etter aksjelovene § 2-1, oppfyller det informasjonsbehovet som en stifter må antas å ha. Selv om kostnadene til utarbeidelse av en åpningsbalanse i et slikt tilfelle kan være små, særlig dersom det er snakk om en enkelteiendel, er nytten av åpningsbalansen etter utvalgets vurdering enda mindre.

Foreløpig utgave

Dersom stiftelsen skjer ved innskudd av virksomhet som har vært regnskapspliktig, vil redegjørelsen inneholde årsregnskap, årsberetning og eventuelt revisjonsberetning for virksomheten for de tre siste år. Innskudd av virksomhet som har vært regnskapspliktig, vil ofte være det som er omtalt som omdanning av en foretaksform til aksjeselskap over, og som i norsk praksis vanligvis føres til regnskapsmessig kontinuitet. Ved slike omdanninger er det utvalgets oppfatning at kravet om årsregnskap for de tre siste år og krav om opplysninger om resultatet av driften etter den seneste balansedagen gir informasjon til stifterne som gjør at det neppe er behov for en åpningsbalanse i tillegg.

Dersom stiftelsen skjer ved innskudd av virksomhet som ikke har vært regnskapspliktig, eller ved del av virksomhet som har vært regnskapspliktig, må innskuddet i stedet beskrives, på samme måte som et innskudd av enkelteiendeler og det må gis øvrige opplysninger som beskrevet over (blant annet om prinsipper fulgt ved vurderingen av eiendelene som skal overtas, og erklæring om at de har en verdi som minst svarer til det avtalte vederlaget). I tillegg må det gis opplysning om resultatet av driften i de tre siste år. Det er utvalgets oppfatning at en slik beskrivelse, sammen med de pliktige opplysningene i stiftelsesdokumentet etter aksjelovene § 2-1, oppfyller det informasjonsbehovet som en stifter må antas å ha.

Fusjon

Kravet om utkast til åpningsbalanse som del av fusjonsplanen inngår som en del av aksjelovenes krav til hvordan fusjon av aksjeselskap og allmennaksjeselskaper skal gjøres.

Formålet med fusjonsreglene er ikke beskrevet på samme tydelige måte i lovforarbeider og juridisk litteratur som stiftelsesreglene.

Det fremgår av aksjelovene § 13-4 at fusjon kan skje ved fusjon ved stiftelse av nytt selskap eller ved fusjon ved overtakelse, og at lovenes regler for henholdsvis stiftelse (kapittel 2) og kapitalforhøyelse (kapittel 10) vil gjelde for aksjeutstedelsen, med særregler i kapittel 13. Det kan derfor legges til grunn at fusjonsreglene ved fusjon ved stiftelse av nytt selskap minst skal ivareta de samme tre hovedhensynene som aksjelovens stiftelsesregler, jf. beskrivelsen over. Utkast til åpningsbalanse ved fusjon ved stiftelse av nytt selskap utarbeides for å gi informasjon til aksjeeierne i overdragende og overtakende foretak, og hensikten er at denne informasjonen skal være nyttig for dem når de skal ta stilling til fusjonen. I tillegg synes det klart at fusjonsreglene skal beskytte kreditorene og de ansatte, jf. bestemmelsene i aksjelovene §§ 13-14 og 13-15 om kreditorvarsling og håndtering av innsigelser fra kreditorer, og §§ 13-9 og 13-11 om rapport om fusjonen og forholdet til de ansatte og bedriftsforsamlingen. De samme hovedhensynene er relevante også ved en fusjon ved overtakelse. Derimot er det ikke krav om åpningsbalanse ved kapitalforhøyelser etter aksjelovene kapittel 10. Hvis åpningsbalansen har en funksjon i forhold til slike hensyn, burde den uansett ha vært innarbeidet mer konsekvent i lovverket.

Åpningsbalansen har neppe direkte betydning når det gjelder beskyttelse av kreditorene. Dette skyldes at fusjonsplanen, som utkastet til åpningsbalanse inngår som del av, ikke gjøres tilgjengelig for kreditorene. Annen regulering som sørger for kreditorbeskyttelse er for eksempel aksjelovene §§ 13-14 og 13-15 om kreditorvarsling og håndtering av innsigelser fra kreditorer, samt aksjelovenes krav om redegjørelse/sakkyndig redegjørelse og uttalelse fra revisor om disse.

Fusjonsplanen som åpningsbalansen er en del av, skal gjøres kjent for de ansatte i selskapene, jf. aksjelovene § 13-11 andre ledd. Det er nok likevel liten grunn til å tro at åpningsbalansen tillegges avgjørende betydning av de ansatte. Andre deler av fusjonsplanen, ikke minst rapporten om fusjonen som etter aksjelovene § 13-9 skal redegjøre for den betydning fusjonen har for de ansatte, antas å være langt viktigere. I tillegg har de ansatte rett til informasjon og drøfting i samsvar med reglene i arbeidsmiljøloven, jf. aksjelovene § 13-11 første ledd.

Foreløpig utgave

For aksjeeierne inngår utkastet til åpningsbalanse som en del av informasjonen de mottar for å ta stilling til fusjonen. I fusjoner med vederlag vil aksjeeierne særlig være opptatt av om det de får ved fusjonen, er like mye verdt som det de gir ifra seg. Aksjeeierne i overdragende foretak gir fra seg aksjene sine i dette foretaket, og får i stedet nye aksjer i overtakende foretak. Aksjeeierne i overtakende foretak får redusert sin eierandel i overtakende foretak etter fusjonen, men til gjengjeld øker verdien av foretaket gjennom at eiendeler og forpliktelser fra overdragende foretak legges inn i foretaket. I vedlegg 13.1 følger en kort oversikt over de dokumenter som inngår som del av generalforsamlingens beslutningsunderlag i et aksjeselskap, og hvilke krav aksjeloven stiller til innholdet i disse dokumentene.

Det er redegjørelsen for fusjonsplanen i henholdsvis overdragende og overtakende foretak som gir direkte tilbakemelding på om aksjeeierne får like mye igjen ved fusjonen som de gir ifra seg,[103] og disse redegjørelsene skal i tillegg være revisorbekreftede. Når partene i en fusjon er uavhengige og «på armlengdes avstand», er det bare en vurdering av begge foretakenes virkelige verdi som gir svar på om aksjeeierne får tilbake like mye som de gir ifra seg. En åpningsbalanse gir ikke informasjon som er relevant for denne vurderingen, jf.

[103] Jf. kravet i aksjelovene § 13-10 annet ledd nr. 3 som krever at redegjørelsen skal angi om vederlaget til aksjeeierne er rimelig og saklig begrunnet. Selv om en fusjon skal regnskapsføres til kontinuitet, synes det derfor likevel rimelig at fusjonsplanen og redegjørelsen fokuserer på virkelige verdier.

beskrivelsen over av at en åpningsbalanse presenterer eiendeler og forpliktelser samlet for overtakende og overdragende foretak, og at den enten vil vise eiendeler og forpliktelser fra begge foretak til balanseførte verdier eller kun eiendeler og forpliktelser fra overdragende foretak til virkelig verdi mens de fra overtakende foretak vises til balanseført verdi. De fleste åpningsbalanser ved fusjon viser kun sammenslåtte balanseførte verdier fra overtakende og overdragende foretak.

Aksjeretten henviser til årsregnskapet som grunnlag når det skal gjøres vurderinger av hvor mye som kan deles ut som utbytte, jf. aksjelovene § 8-1, og flere andre disposisjoner følger reguleringen av utbyttegrunnlaget, jf. omtale i kapittel 12. Åpningsbalansen vil derfor kunne si noe om fremtidige utbyttemuligheter. Det er mulig at dette kan ha noe betydning for aksjeeierne når de skal ta stilling til fusjonen, jf. den kontakt utvalget har hatt med Advokatforeningen. I det følgende ses det derfor nærmere på effekten på utbyttegrunnlaget ved fusjoner med vederlag, både opptaksfusjoner og stiftelsesfusjoner.

Ved en opptaksfusjon til virkelig verdi øker netto eiendeler (egenkapital) i overtakende foretak med virkelig verdi av overdragende foretak. Aksjekapitalforhøyelsen i overtakende foretak beregnes med utgangspunkt i virkelig verdi av henholdsvis overdragende og overtakende foretak[104] og nominell aksjekapital i overtakende foretak. Dersom det er merverdier i overdragende foretak utover en eventuell økning i aksjekapitalen etter fusjonen sammenholdt med sum aksjekapital i overdragende og overtakende foretak før fusjonen, vil det beregnede utbyttegrunnlaget gå opp sammenlignet med utbyttegrunnlagene i overtakende og overdragende foretak før fusjonen. Dette kan illustreres ved et enkelt eksempel: Overtakende foretak (OT) har eiendeler med balanseført verdi 200, aksjekapital 100 og annen egenkapital 100. Overdragende foretak (OD) har eiendeler med balanseført verdi 80, aksjekapital 40 og annen egenkapital 40. Det er ikke merverdier i OT, men det er merverdier på 20 i OD, som altså er verdt 100. OT og OD er til sammen derfor verdt 300, og aksjeeierne i OD skal eie 1/3 av det fusjonerte selskapet (100/300). Aksjekapitalforhøyelsen i OT blir derfor 50, slik at aksjekapitalen i OT etter fusjonen er 150. Summen av aksjekapitalen i OT og OD før fusjonen var 140, fusjonen fører altså til en økning i aksjekapitalen etter fusjonen sammenlignet med sum aksjekapital før fusjonen på 10. Økningen i balanseførte eiendeler sammenlignet med sum balanseførte eiendeler i OT og OD før fusjonen er imidlertid 20, lik merverdien på eiendelene i OD, slik at annen egenkapital enn aksjekapital øker med 10. En annen måte å se det på er at endringen i beregnet utbyttegrunnlag i OT som en følge av fusjonen vil være virkelig verdi av innskuddet 100 minus aksjekapitalforhøyelsen 50, altså 50. Siden OD fra før hadde et utbyttegrunnlag på 40, har det samlede utbyttegrunnlaget økt med 10.

Ved opptaksfusjon til kontinuitet øker netto balanseførte eiendeler (egenkapital) i overtakende foretak med balanseført verdi av overdragende foretak. Aksjekapitalforhøyelsen beregnes i utgangspunktet på samme måte som ved opptaksfusjon til virkelig verdi. Dersom beregnet aksjekapitalforhøyelse er høyere enn det som var aksjekapitalen i overdragende foretak, vil beregnet utbyttegrunnlag gå ned sammenlignet med utbyttegrunnlagene i overtakende og overdragende foretak før fusjonen. Dersom vi legger samme faktum til grunn som i det enkle eksempelet over, men at fusjonen i stedet skal regnskapsføres til kontinuitet, vil netto balanseførte eiendeler i OT øke med 80. Beregnet aksjekapitalforhøyelse er fremdeles 50, som er 10 høyere enn aksjekapitalen i OD. Fusjonen medfører derfor en reduksjon i utbyttegrunnlaget, sammenlignet med summen av utbyttegrunnlagene i OD og OT før

[104]Det er et skattemessig krav at aksjekapitalforhøyelsen skal beregnes på denne måten for at fusjonen skal være skattefri, jf. nærmere omtale i avsnitt 13.3.2. Det er sjelden at fusjoner skjer med beskatning.

Foreløpig utgave

fusjonen. Endringen i beregnet utbyttegrunnlag i OT som en følge av fusjonen vil være balanseført verdi av innskuddet 80 minus aksjekapitalforhøyelsen 50, altså 30.

Ved stiftelsesfusjon bestemmes aksjekapitalen uten at det er krav om å se hen til aksjekapitalen i foretaket som utpekes som regnskapsmessig overtakende foretak etter regnskapsloven § 5-14, og angis i stiftelsesdokumentet som skal være vedlegg til fusjonsplanen. Ved en stiftelsesfusjon til kontinuitet, går beregnet utbyttegrunnlaget ned dersom aksjekapitalen i foretaket som stiftes i fusjonen, er større enn summen av aksjekapitalen i de to foretakene før fusjonen, og motsatt går det opp dersom aksjekapitalen i foretaket som stiftes ved fusjonen, er mindre enn summen av aksjekapitalen i de to foretakene før fusjonen.

Ved en stiftelsesfusjon til virkelig verdi øker netto balanseførte eiendeler (egenkapital) som ved opptaksfusjon med virkelig verdi av overdragende foretak. Om utbyttegrunnlaget går opp eller ned, er avhengig både av valgt størrelse på aksjekapitalen i det fusjonerte selskapet sammenholdt med aksjekapitalen i overdragende og overtakende foretak før fusjonen, og omfanget av merverdier i overdragende foretak.

Som beskrevet i vedlegg 13.1 må fusjonsplanen ved opptaksfusjon inneholde forslag til beslutning om kapitalforhøyelse i overtakende selskap, og siste årsregnskap for overdragende foretak må følge som vedlegg til fusjonsplanen. I tillegg er det krav om at redegjørelsen/den sakkyndige redegjørelsen skal gi opplysninger om resultatet av driften i tiden etter den seneste balansedagen. I opptaksfusjoner til kontinuitet har aksjeeierne dermed vanligvis informasjon til å kunne danne seg et bra bilde av utbyttesituasjonen for overtakende foretak også etter fusjonen selv uten en åpningsbalanse, gjennom at de har informasjon om både aksjekapitalforhøyelsen, balanseført verdi på innskuddet og resultatet etter seneste balansedag. Fusjoner til virkelig verdi forekommer sjelden i praksis. Også ved slike fusjoner synes aksjeeierne å ha informasjon til å kunne danne seg et bra bilde av utbyttesituasjon etter fusjonen selv uten en åpningsbalanse. Der aksjene skaffes til veie gjennom utstedelse av nye aksjer, er det som beskrevet i vedlegg 13.1 krav om at fusjonsplanen skal inneholde opplysninger om det beløp aksjekapitalen skal forhøyes med, aksjenes pålydende og det beløp som skal betales for hver aksje. Forhøyelse av aksjekapitalen delt på aksjenes pålydende gir antall nye aksjer, og multiplisert med det beløp som skal betales for hver aksje gir dette virkelig verdi på innskuddet. Virkelig verdi på innskuddet minus aksjekapitalforhøyelsen gir endring i beregnet utbyttegrunnlag i overtakende foretak.

Som beskrevet i vedlegg 13.1 må fusjonsplanen ved nystiftelse inneholde forslag til stiftelsesdokument (herunder informasjon om størrelsen på aksjekapitalen) og siste årsregnskap for overdragende og overtakende foretak må følge som vedlegg til fusjonsplanen. I tillegg er det krav om at redegjørelsen/den sakkyndige redegjørelsen skal gi opplysninger om resultatet av driften i tiden etter den seneste balansedagen. I stiftelsesfusjoner til kontinuitet har aksjeeierne dermed informasjon til å kunne danne seg et bra bilde av utbyttesituasjonen etter fusjonen selv uten en åpningsbalanse, gjennom at de har informasjon om aksjekapital, balanseført verdi av egenkapitalen i de fusjonerende foretakene og resultater etter seneste balansedag.

For fusjoner ved nystiftelse til virkelig verdi er forholdene noe mer komplisert. Som beskrevet over i avsnitt 13.2.2 vil det bare være eiendeler og forpliktelser fra ett av foretakene i en fusjon ved nystiftelse av to eksisterende foretak som skal regnskapsføres til virkelig verdi, og dette er verdiene fra regnskapsmessig overdragende foretak. Vanligvis er regnskapsmessig overdragende foretak lik selskapsrettslig overdragende foretak. Hvilket foretak som er selskapsrettslig overdragende, vil fremgå av fusjonsplanen. Det følger av minstekravene til stiftelsesdokumentet at det skal opplyses om antall aksjer som skal tegnes av hver av stifterne,

Foreløpig utgave

samt beløpet som skal betales for hver aksje. Antallet aksjer som skal tegnes av aksjeeierne i overdragende foretak multiplisert med beløpet som skal betales for hver aksje gir dermed virkelig verdi av overdragende foretak. En indikasjon på balanseført verdi av overtakende foretak vil følge av siste årsregnskap som er vedlegg til fusjonsplanen og informasjonen som må gis om resultatet av driften i tiden etter den seneste balansedagen. Også ved en stiftelsesfusjon til virkelig verdi har dermed aksjeeierne informasjon til å kunne danne seg et bilde av utbyttesituasjonen etter fusjonen uten en åpningsbalanse, gjennom at de har informasjon om aksjekapital, balanseført verdi av overtakende foretak og virkelig verdi av overdragende foretak.

Dersom fusjonens konsekvenser for utbyttegrunnlaget oppfattes som viktig informasjon, ville det være mer målrettet å utvide kravene til redegjørelsen til også å omfatte krav om å beskrive fusjonens virkning på utbyttegrunnlaget, i stedet for å videreføre et krav om åpningsbalanse. Utvalget oppfatter ikke slik informasjon som veldig viktig, og har derfor ikke foreslått utvidede krav til redegjørelsen.

Aksjeloven inneholder også regulering av fusjoner uten vederlag. Etter asl. § 13-23 kan fusjon mellom morselskap og heleid datterselskap gjennomføres uten vederlag, og det samme gjelder fusjon mellom selskaper med samme eier etter asl. § 13-24. Etter allmennaksjeloven er fusjon mellom morselskap og heleid datterselskap den eneste fusjonen uten vederlag, jf. asal. § 13-24. Det er krav om åpningsbalanser ved begge fusjonene uten vederlag, men mindre omfattende krav til innholdet i fusjonsplanen enn ved en fusjon med vederlag og ikke krav om redegjørelse. En fusjon mellom selskaper med samme eier er regnskapsmessig en fusjon som skal skje til selskapskontinuitet, jf. NRS 9 punkt 4 og 6.2. Effekten på det beregnede utbyttegrunnlaget til overtakende foretak vil derfor grovt sett bli at det øker med balanseført verdi av egenkapitalen til overdragende foretak, jf. NRS 9 punkt 6.5.1. En fusjon mellom morselskap og heleid datterselskap er regnskapsmessig en fusjon til kontinuitet, jf. NRS 9 punkt 4, men både selskapskontinuitet og konsernkontinuitet vil etter omstendighetene kunne være aktuelle, jf. NRS 9 punkt 6. Egenkapitaleffekter er beskrevet i NRS 9 punkt 6.5.2. Om fusjonen skjer til selskapskontinuitet, skal differansen mellom morselskapets balanseførte verdi av aksjene i datterselskapet og balanseført verdi av egenkapitalen i selskapsregnskapet til datterselskapet føres mot annen egenkapital i det fusjonerte selskapet. Eneeier vil selvsagt ha tilgang til disse størrelsene gjennom at han har vedtatt årsregnskapene til foretakene. Om fusjonen skjer til konsernkontinuitet, vil informasjon for å beregne effekt på fremtidig utbyttegrunnlag ikke være tilgjengelig fra årsregnskapene direkte, men eneeier er selvsagt i posisjon til å be om den informasjon som oppfattes som viktig når han skal fatte sin beslutning om fusjon.

Fisjon

Kravet om utkast til åpningsbalanse som del av fisjonsplanen inngår i aksjelovenes krav til hvordan fisjon av aksjeselskap og allmennaksjeselskap skal gjøres. Formålet med fisjonsreglene er ikke beskrevet på samme tydelige måte i lovforarbeider og juridisk litteratur som stiftelsesreglene.

Det fremgår av aksjelovene § 14-3 at selskapet som skal deles (det overdragende selskapet), gjennomfører fisjonen etter reglene i §§ 14-4 til 14-11. I det eller de overtakende selskapene gjennomføres fisjonen etter aksjelovenes regler for stiftelse (fisjon ved stiftelse av nytt selskap) og kapitalforhøyelse (fisjon ved overføring til et eksisterende selskap), på samme måte som disse reglene også gjelder ved fusjon ved nystiftelse og fusjon ved overtakelse. De hovedhensyn som ligger bak reglene om fusjon, vil også være gjeldende ved fisjon, og det vises til avsnittet over når det gjelder interessenter og informasjonsbehov. Fisjon innebærer også en deling av overdragende foretak, som ikke har noen parallell i reglene om stiftelse og

Foreløpig utgave

om fusjon. Det er imidlertid åpenbart at en åpningsbalanse i overtakende foretak som hovedregel ikke gir relevant informasjon for en aksjeeiers vurdering av delingen av overdragende foretak. Kun i en ren fisjon vil åpningsbalansen vise verdier på innskuddet i overtakende foretak alene (og dette kan være kontinuitetsverdier), mens for aksjeeiers vurdering av delingen av overdragende foretak trengs informasjon om både virkelig verdi av overdragende foretak før delingen og virkelig verdi av det som fisjoneres ut. Det er også kun i en ren fisjon at åpningsbalansen viser hvilke eiendeler og forpliktelser som er skutt inn ved fisjonen, for i fisjonsfusjon vil ikke åpningsbalansen vise hvilke eiendeler og forpliktelser som stammer fra henholdsvis overtakende og overdragende foretak. Det følger imidlertid av aksjelovene § 14-4 første ledd nr. 1 at fisjonsplanen til selskapet som skal deles, skal angi fordelingen av selskapets eiendeler, rettigheter og forpliktelser på de selskapene som deltar i fisjonen.

Omdanning fra aksjeselskap til allmennaksjeselskap

Omdanning fra aksjeselskap til allmennaksjeselskap ville uten særskilt regulering gått under de ordinære stiftelsesreglene, da omdanningen innebærer stiftelse av et allmennaksjeselskap med aksjeselskapet som innskudd. Reguleringen i aksjeloven kapittel 15 er et sammendrag av det som er relevante stiftelsesregler når stiftelsen skjer ved innskudd av et aksjeselskap. Beskrivelsen over om hensynene bak stiftelsesreglene, interessenter og vurderingen av at redegjørelsen dekker stifternes informasjonsbehov, dekker derfor også omdanning fra aksjeselskap til allmennaksjeselskap.

Åpningsbalanser som grunnlag for utdeling av utbytte

Aksjelovene § 8-1 som setter rammer for utdeling av utbytte, refererer til selskapets balanse i sist godkjente årsregnskap. Åpningsbalanser har med bakgrunn i bindende forhåndsuttalelser vært brukt som grunnlag for å foreta utbytteutdelinger før et foretak har avlagt sitt første årsregnskap.[105] Som beskrevet i NOU 2015: 10 punkt 13.2 åpner aksjelovene etter lovendringen i 2013 for utdeling av ekstraordinært utbytte på grunnlag av en mellombalanse. Utvalget oppfatter derfor ikke at bruk av åpningsbalanser som grunnlag for utdelinger er et argument for videreføring av en plikt til å utarbeide åpningsbalanser.

Foreløpig utgave

Oppsummert om åpningsbalansen som beslutningsgrunnlag ved stiftelse, fusjon, fisjon og omdanning fra aksjeselskap til allmennaksjeselskap

Utvalget konstaterer at verken EU-regulering eller reguleringen i Sverige inneholder krav om åpningsbalanse verken ved stiftelse, fusjon, fisjon eller omdanning fra aksjeselskap til allmennaksjeselskap. Kravet om åpningsbalanse synes å være en del av aksjelovenes regulering av stiftelse, fusjon, fisjon og omdanning fra aksjeselskap til allmennaksjeselskap fordi åpningsbalansen skal gi informasjon til stifter/aksjeeier i forbindelse med at de tar stilling til slike transaksjoner. Informasjonsbehovet for stifterne/aksjeeierne synes å være ivaretatt ved kravet om at det skal utarbeides redegjørelser for henholdsvis aksjeinnskudd med andre eiendeler enn penger og for fusjonsplanen/fisjonsplanen, samt av de krav som er stilt til stiftelsesdokument og beslutninger om kapitalforhøyelse. Nytten av åpningsbalansen som del av beslutningsgrunnlaget for stifterne/aksjeeierne vurderes derfor å være så liten at den ikke kan forsvare en videreføring av kravet om utarbeidelse av åpningsbalanse verken ved stiftelse, fisjon, fusjon eller omdanning fra aksjeselskap til allmennaksjeselskap.

[105] BFU 73/02.

13.6.3 Åpningsbalanse ved fusjon og fisjon som kontrollgrunnlag for skattemyndighetene

Som nevnt i punkt 13.3.3 har utvalget fått opplyst fra skattemyndighetene at åpningsbalansen er viktig for å sjekke om vilkårene for skattemessig kontinuitet er oppfylt, uten å få opplyst hva den konkret brukes til. Vilkårene for skattemessig kontinuitet er beskrevet i punkt 13.3.2, og utvalget drøfter i det følgende om åpningsbalansen kan benyttes til kontroll av om disse vilkårene er oppfylt.

Et vilkår for skattemessig kontinuitet er at fusjons- og fisjonstypen er innenfor det som reguleres av aksjelovene, og at størrelsen på et eventuelt tilleggsvederlag må ligge innenfor størrelsesbegrensningen som følger av aksjelovene. En åpningsbalanse vil ikke gi informasjon om type fusjon eller fisjon og heller ikke om størrelsen på et eventuelt tilleggsvederlag, jf. omtalen over i punkt 13.2.2 av hvilke krav som gjelder ved utarbeidelse av åpningsbalanse. Selve fusjonsplanen vil imidlertid inneholde informasjon om tilleggsvederlag, jf. aksjelovene § 13-6 første ledd nr. 3.

Et annet vilkår for skattemessig kontinuitet er at fusjonen eller fisjonen skjer mellom likeartede selskaper. Åpningsbalansen inneholder imidlertid ikke informasjon som kan brukes til å kontrollere om dette vilkåret er oppfylt.

Eier- og verdikontinuitet på aksjeeiernivå, kontinuitet på inngangsverdi og kontinuitet på innbetalt kapital er ytterligere vilkår for skattemessig kontinuitet ved fusjon og fisjon. Kravet til eier- og verdikontinuitet betyr som tidligere forklart at virkelige verdier på den enkelte aksjeeiers hånd skal være uendret før og etter fusjon eller fisjon. Åpningsbalansen gir ikke informasjon som kan benyttes til kontroll av dette; den slår som beskrevet over sammen tallene fra overdragende og overtakene foretak. Åpningsbalansen gir heller ikke informasjon om inngangsverdi og innbetalt kapital, og den kan derfor ikke benyttes til kontroll av at det etter fusjon og fisjon er kontinuitet i disse størrelsene på aksjeeiers hånd.

Åpningsbalansen er heller ikke egnet for å kontrollere om kontinuitet på skattemessige verdier og skatteposisjoner fra overdragende foretak faktisk gjennomføres. I åpningsbalansen er eiendelene, forpliktelsene og egenkapitalen målt, presentert og klassifisert etter regnskapslovens regler. Den inneholder heller ikke informasjon for å kontrollere at ervervstidspunkt på eiendeler og gjeld fra overdragende foretak er overført til overtakende foretak.

Basert på gjennomgangen av vilkårene over ser utvalget ikke at åpningsbalansen kan brukes til kontroll av om vilkårene for skattemessig kontinuitet er oppfylt. Dersom skatteetaten mangler informasjon for kontroll av om vilkårene for skattemessig kontinuitet er oppfylt, er det en mer naturlig løsning at skatteetaten utarbeider målrettede krav til tilleggsopplysninger om fusjon og fisjon til selvangivelsen. Utvalget vil også påpeke at et innskudd alltid må regnskapsføres. Har skatteetaten behov for å få innsikt i behandlingen av innskuddet, har etaten derfor mulighet for å se på dokumentasjonen for regnskapsføringen av innskuddet. I og med at regnskapsreglene følges ved utarbeidelsen av en åpningsbalanse, vil denne dokumentasjonen gi den samme informasjonen om innskuddet som inngår som del av åpningsbalansen.

Utvalget har som beskrevet i punkt 13.3.3 også fått opplyst fra skattemyndighetene at de er avhengige av selskapets åpningsbalanse for å kunne vurdere om skattyter har oppgitt riktig beløp i post 91 i RF-1217 i de situasjoner der en fusjon eller fisjon behandles som en transaksjon regnskapsmessig, men til kontinuitet skattemessig. Utvalget har fått forståelsen av at en slik situasjon er svært uvanlig ved fusjon, men har ikke innsikt i hvor hyppig

Foreløpig utgave

forekommende dette er ved fisjon.[106] RF-1217 er en oppstilling som viser forskjeller mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier ved inngangen og utgangen av «skatteåret», og det antas at skattemyndighetene benytter åpningsbalansen til en rimelighetskontroll av regnskapsmessig verdi ved utgangen av regnskapsåret. Utvalget ser at det kan være hensiktsmessig for skatteetaten å ha en åpningsbalanse til dette, men i og med at alle innskudd må regnskapsføres, er utvalget ikke enig i at skatteetaten er avhengig av en selskapsrettslig åpningsbalanse for å få gjort en rimelighetskontroll. Etaten har anledning til å se på dokumentasjonen for regnskapsføring av innskuddet. I punkt 13.2.2 beskrives ulikhetene i måletidspunkt for en selskapsrettslig åpningsbalanse og regnskapsmessig måling av innskuddet. Kontroll av dokumentasjon av regnskapsføring av innskuddet vil dermed vise måling på det tidspunktet skattemyndighetene er interessert i, i motsetning til en selskapsrettslig åpningsbalanse. Utvalget anser det ikke som hensiktsmessig at krav om utarbeidelse av åpningsbalanser skal opprettholdes ved alle fusjoner og fisjoner dersom begrunnelsen kun er at skattemyndighetene skal kunne rimelighetskontrollere innholdet av RF-1217 i de situasjoner fusjoner og fisjoner skjer til virkelig verdi regnskapsmessig og kontinuitet skattemessig. Utvalget ser det som en mer naturlig løsning at skatteetaten utarbeider målrettede krav til tilleggsopplysninger om fusjon og fisjon til selvangivelsen, dersom det ikke er tilstrekkelig å innhente dokumentasjon av regnskapsføringen av innskuddet. Et slikt eventuelt målrettet krav anser utvalget som ressursbesparende for næringslivet, både fordi det vil treffe færre regnskapspliktige enn i dag, og fordi det vil være basert på måling på det regnskapsmessige tidspunktet for måling.

Prop. 111 L (2012-2013), som foreslo en reduksjon i kravet til åpningsbalanser ved stiftelse og omdanning, påpekte at en full opphevelse av kravet blant annet vil måtte vurderes opp mot skattemyndighetenes behov for å bruke åpningsbalanser i kontrollsammenheng. I den sammenhengen siteres i punkt 4.4.3 Norsk Øko-forums høringssvar som tar opp noen andre argumenter for nytten av åpningsbalansen som kontrollgrunnlag i tillegg til de som gjelder kontrollen med vilkårene for skattemessig kontinuitet ved fusjon og fisjon som allerede er kommentert. Slike tilleggsargumenter i Norsk Øko-forums brev er at

- åpningsbalansen brukes til kontroll av virkelig verdi (av overdratte eiendeler) ved skattepliktige fusjoner og fisjoner (altså når skattemessig kontinuitet ikke gjelder),
- den brukes til sammenligning med informasjon i næringsoppgaven ved skattefri omdanning av enkeltpersonforetak/deltakerliknet selskap til aksjeselskap,
- det kan «være tilfeller der opplysninger i åpningsbalansen ikke fremgår direkte av inngående balanse, for eksempel når en eiendel ikke er overført ved stiftelsen»,
- åpningsbalansen benyttes ved utplukk av virksomheter for kontroll av skattemessig kontinuitet ved fusjoner/fisjoner.

Utvalget slutter seg ikke til disse argumentene. Når det gjelder åpningsbalansen som hjelpemiddel for utplukk av selskaper til kontroll, vil utvalget ikke kategorisk avvise at åpningsbalansen kan brukes, men det avhenger av hva som egentlig er utplukkskriteriene. For å velge ut selskaper som har vært part i fusjon eller fisjon er åpningsbalansen overflødig. Selskapet oppgir på første side i selvangivelsen for aksjeselskaper om det har vært part i fusjon eller fisjon, og i tilfelle om denne er gjennomført etter reglene om skattefri fisjon/fusjon. I rettledningen for utfylling av selvangivelsen for aksjeselskaper for 2015 fremgår følgende:

[106] Fisjon av små foretak og fusjon mellom små foretak kan alltid skje til regnskapsmessig kontinuitet, jf. regnskapsloven § 5-16.

Foreløpig utgave

«Har selskapet vært part i fusjon eller fisjon, skal selskapet krysse av for dette. Hvis selskapet i inntektsåret har vært involvert i fisjon/fusjon, skal det i tillegg til svar på spørsmål og avkryssing gis opplysninger i eget vedlegg om følgende forhold:

• Navn og organisasjonsnummer på de selskap som omfattes av fusjonen/fisjonen.

• Tidspunktet for fusjonen/fisjonen

• Behandlingen av aksjekapitalen ved fusjonen/fisjonen.

• Fordelingen av aksjene mellom tidligere og nye eiere.

• Etter hvilke prinsipper selskapets skattemessige eiendeler/gjeld og skatteposisjoner er fordelt mellom overdragende og overtakende selskap.

• Utbetaling av et eventuelt tilleggsvederlag til aksjonærene i det overdragende selskap, tilleggsvederlagets form og størrelse, samt hvordan dette er fordelt mellom aksjonærene.

I stedet for egne merknader kan kopi av fusjons-/fisjonsavtale vedlegges når denne redegjør for de nevnte forhold.»

Det kan ikke utelukkes at åpningsbalansen inneholder noen opplysninger som kan være utplukkskriterier ut over informasjonen som skattemyndighetene får gjennom selvangivelsen, f.eks. om eiendelenes sammensetning, eksistens av goodwill og immaterielle verdier osv. Dette er imidlertid opplysninger som like godt kan hentes fra første årsregnskap etter fusjon/fisjon, eventuelt i sammenligning med siste årsregnskap før fusjon/fisjon.

Når det gjelder argumentet om kontroll/vurdering av virkelig verdi når fusjonen eller fisjonen ikke skjer til skattemessig kontinuitet, er det antakelig kontroll av at tall i næringsoppgaven synes rimelige i forhold til tall i åpningsbalansen man har i tankene. En slik kontroll kan åpningsbalansen bare brukes til dersom fusjonen eller fisjonen også regnskapsmessig skjer til virkelig verdi. Som nevnt over er regnskapsføring av fusjon til virkelig verdi i praksis en sjeldenhet. Fusjon med beskatning antas heller ikke å være hyppig forekommende. Ved kontroll av fusjoner eller fisjoner som ikke gjøres skattefritt, men til virkelig verdi, kan skattemyndighetene bruke dokumentasjonen for bokføringen av innskuddet i overtakende selskap i sin kontroll.

Foreløpig utgave

Norsk Øko-forum skriver også i sin høringsuttalelse at ved skattefrie omdanninger av enkeltpersonforetak/deltakerliknet selskap til aksjeselskap, vil en åpningsbalanse være et nyttig hjelpemiddel for å se sammenhengen mellom regnskapet/næringsoppgaven til det omdannede foretaket og det nystartede aksjeselskapet. Utvalget mener også her at det ikke vil være vanskelig for skattemyndighetene heller å bruke dokumentasjonen for bokføringen av innskuddet i sin kontroll av det nystartede foretaket. Utvalget oppfatter det også slik at dette ofte kan gi mer relevant informasjon enn ved bruk av en åpningsbalanse. Dette har sammenheng med reguleringen av skattefrie omdanninger, aksjelovenes krav til datering av åpningsbalansen og regnskapsføring av stiftelsen/kapitalforhøyelsen. Det følger av skatteforskriften § 11-20-4 at overgang til selskapsligning bare kan finne sted fra 1. januar i et inntektsår. Åpningsbalansen ved stiftelse skal dateres tidligst fire uker før stiftelsen. Skattefrie omdanninger blir som forklart over i praksis som oftest regnskapsført også til regnskapsmessig kontinuitet, og det legges til grunn at 1.1 kan brukes som regnskapsmessig gjennomføringstidspunkt.[107] Sistnevnte mangler formell hjemmel i regnskapsregulering, jf. tidligere omtale av at omdanning ikke er regulert i egen regnskapsstandard. Datoen for måling av det regnskapsmessige innskuddet og det skattemessige innskuddet blir altså lik, mens den

[107] Busvold (2013).

selskapsrettslige åpningsbalansen vil måtte ha et annet måletidspunkt med mindre omdanningsvedtaket fattes innen 28.1.

Norsk Øko-forum hevder at det vil kunne være tilfeller der opplysninger i åpningsbalansen ikke fremgår direkte av inngående balanse, for eksempel når en eiendel ikke er overført ved stiftelsen. Utvalget oppfatter at dette heller kan være motsatt, at en eiendel som ikke er overført ved stiftelsen, vises som fordring i åpningsbalansen, mens den faktisk tilførte eiendelen vil fremgå av regnskapsføringen av innskuddet. Dette har sammenheng med at Justisdepartementet i et brev av 5. juli 1999 gir uttrykk for at eiendeler som gjøres opp etter stiftelsestidspunktet, skal føres opp som fordring på stifter i åpningsbalansen. Innskuddet blir ikke ført i regnskapet før transaksjonstidspunktet er kommet. Transaksjonstidspunktet har først inntrådt når det har funnet sted en overføring av risiko og kontroll. Faktisk råderett inngår som et element i kontrollvurderingen. Faktisk råderett ved stiftelse vil ikke foreligge før innskuddet er mottatt.

Oppsummert er utvalgets syn at åpningsbalansen ikke kan være noe godt hjelpemiddel for å utføre skattemessig kontroll ved fusjon og fisjon. I den grad skattemyndighetene ikke får tilstrekkelig informasjon gjennom obligatoriske opplysninger i selvangivelse og årsregnskap, bør det utvikles informasjonsplikter som er direkte målrettet mot det skattemyndighetene ønsker å kontrollere. Ved stiftelse av aksjeselskaper gjennom skattefri omdanning fra enkeltpersonforetak/deltakerliknet selskap mener utvalget at dokumentasjonen på regnskapsføring av innskuddet er egnet for den rimelighetskontroll skatteetaten synes å foreta av sammenhengen mellom næringsoppgaven til det omdannede foretaket og det nystartede aksjeselskapet.

Foreløpig utgave

13.6.4 Utvalgets tilrådning om krav til åpningsbalanse

Basert på drøftingene over tilrår utvalgets flertall (alle unntatt medlemmet Tystad) ikke videreføring av krav til åpningsbalanser ved stiftelser, fusjon, fisjon eller omdanning av aksjeselskap til allmennaksjeselskap. Hovedargumentet for ikke å videreføre krav til åpningsbalanser, er at nytten av åpningsbalansen er liten, som en følge av at informasjonen den skal gi vil fremgå av andre kilder. Stiftere og aksjeeiere finner informasjonen som er viktig for dem i stiftelsesdokument, dokumenter utarbeidet i forbindelse med kapitalforhøyelse, fusjonsplan, fisjonsplan og redegjørelse. Skatteetaten vil kunne benytte seg av dokumentasjon av regnskapsføring av innskuddet.

Utvalgets mindretall, medlemmet Tystad, har kommet til en annen konklusjon i forhold til bruk av åpningsbalanse. Det fremgår av mandatet at en opphevelse av kravet skal vurderes opp mot skattemyndighetenes behov for å bruke åpningsbalanser i kontrollsammenheng.

I sine høringsuttalelser til Knudsens utredning har Skattedirektoratet, NTL Skatt og Norsk Øko-Forum vist til at åpningsbalansen er et viktig kontrollverktøy for Skatteetaten blant annet for å kunne vurdere om kravene til skattemessig kontinuitet er oppfylt. Det er vist til at opplysningene man kan finne i redegjørelsen etter § 2-6, ikke kan erstatte åpningsbalansen fordi redegjørelsen ikke inneholder de samme krav til spesifikasjon/separasjon av verdien på de enkelte eiendelene som åpningsbalansen, jf. Prop. 111 L (2012-2013) punkt 4.4.3.

I kontrollsammenheng blir åpningsbalansen brukt til å kontrollere riktig overføring av eiendeler i en fusjon, riktig fordeling av eiendeler i en fisjon og hvilke eiendeler som inngår i en åpningsbalanse i forbindelse med en omdanning. Uriktig allokering av eiendeler vil ikke nødvendigvis medføre at en fusjon eller fisjon blir behandlet som en skattepliktig realisasjon, men kan ha andre skattemessige konsekvenser. Åpningsbalansen blir benyttet for å kontrollere at de skattemessige verdiene videreføres. Det er vanskelig å kontrollere dette ut fra

innsendt regnskap da det også inkluderer andre poster enn de eiendeler som ble tilført ved aksjeinnskuddet. Åpningsbalansen blir også benyttet til å kontrollere at alle eiendeler er omfattet, og ikke tatt ut på annen måte i forbindelse med transaksjonen.

En fusjon eller fisjon kan behandles som en transaksjon regnskapsmessig, mens den skattemessig skjer til kontinuitet. Det oppstår da nye forskjeller mellom regnskap og skatt som det skal korrigeres for ved fastsettelse av skattepliktig inntekt. Det vise i den forbindelse til e-post av 17. februar 2016 fra Skatt øst referert foran. Dersom det i forbindelse med fastsettelse eller kontroll er behov for å kontrollere dette nærmere, vil Skatteetaten be om å få innsendt inngående balanse på stiftelsestidspunktet/fisjon-fusjonstidspunktet som viser inngående regnskapsmessige verdier. Dersom kravet til åpningsbalanse fjernes, kan det være aktuelt å kreve at tallene for inngående balanse skal vises i næringsoppgaven eller i vedlegg til næringsoppgaven/selvangivelsen. Utvalgsmedlemmet mener imidlertid at dette ikke vil medføre en forenkling for næringslivet.

En åpningsbalanse vil blant annet også inneholde en oversikt over fordelingen av egenkapitalen. I omdanningssakene er dette av betydning for å kunne vurdere om senere utdelinger fra selskapet er utdeling av utbytte eller tilbakebetaling av innskutt kapital. En åpningsbalanse vil også gi mulighet for å vurdere om selskapet på stiftelsestidspunktet har forsvarlig egenkapital, jf. aksjeloven § 3-4. Åpningsbalansen blir også benyttet som en kontroll på at selskapet får rett egenkapital og sammensetning av egenkapital etter en fusjon. Dette for å kontrollere at senere utdelinger som foretas er lovlige.

Behov for åpningsbalanse kan stille seg litt annerledes ved en fisjon da fisjonsplanen skal angi fordelingen av selskapets eiendeler, rettigheter og forpliktelser på de selskapene som deltar i fisjonen. Utvalgsmedlemmet kan imidlertid ikke se at det vil medføre noen stor byrde for selskapene å utarbeide en åpningsbalanse når det likevel i fisjonsplanen må foretas en slik fordeling. Åpningsbalansen vil også i tillegg vise hvilke verdier eiendelene og forpliktelsene er oppført til og at verdiene er fordelt etter virkelige verdier og at skattemessig kontinuitet er fulgt.

Foreløpig utgave

13.7 Utvalgets vurderinger av kravet til mellombalanse

Det fremgår av kapittel 13.4 at direktiv 2011/35/EU og direktiv 82/891/EEC inneholder krav om mellombalanser ved henholdsvis fusjon og fisjon i allmennaksjeselskaper, men det førstnevnte gjør det mulig å ta inn i lovgivningen et unntak fra kravet om mellombalanser ved fusjon dersom samtlige aksjeeiere samtykker. Denne muligheten ble vurdert i Prop. 97 L (2010-2011). Forslag til et slikt unntak ble imidlertid ikke fremmet, noe som begrunnes på følgende måte i punkt 3.7:

> «Departementet antar at et slikt unntak vil være lite praktisk, og vektlegger hensynet til et oversiktlig og tilgjengelig regelverk. For selskaper som skal utarbeide halvårsrapport etter verdipapirhandelloven § 5-6, vil kravet til mellombalanse uansett ha liten betydning etter endringsforslaget.»

Utvalget er enig i at et krav om mellombalanse vil ha liten betydning for foretak som skal utarbeide halvårsrapport etter verdipapirhandelloven (vphl.) § 5-6. Dette følger direkte av at asal. § 13-8 nr. 3 bare krever mellombalanse dersom fusjonsplanen undertegnes mer enn seks måneder etter balansedagen for det senest fastsatte årsregnskapet, og det ikke følger en halvårsrapport etter vphl. § 5-6 som har balansedag senere enn balansedagen i siste

årsregnskap som vedlegg til fusjonsplanen.[108] For foretak som har plikt til å utarbeide halvårsrapport etter vphl. § 5-6, og der fusjonsplanen undertegnes mer enn seks måneder etter balansedagen for det senest fastsatte årsregnskap, vil kravet om mellombalanse bare tre inn dersom fusjonsplanen undertegnes før en halvårsrapport er utarbeidet,[109] eller dersom plikten til å utarbeide halvårsrapport ikke er oppfylt.

Vphl. § 5-6 gjelder for utstedere med Norge som hjemstat hvis omsettelige verdipapirer er opptatt til handel på regulert marked, jf. vphl. § 5-4 første ledd. Hvilke utstedere som anses å ha Norge som hjemstat, fremgår av vphl. § 5-4 annet til fjerde ledd, mens regulert marked er definert i § 2-3 tredje ledd. Regulerte markeder i Norge for omsetning av verdipapirer er Oslo Børs og Oslo Axess. Kravet om mellombalanse gjelder som nevnt over kun for allmennaksjeselskap, og 15. januar 2016 var det registrert 222 allmennaksjeselskap i Norge[110]. Innhentede opplysninger fra Oslo Børs viser at det er 171 ASA med Norge som hjemstat notert på Oslo Børs og Oslo Axess pr. 15. januar 2016. Om lag 77 % av alle allmennaksjeselskap er altså notert på regulert marked i Norge.

Departementets begrunnelse for ikke å foreslå en unntaksregel var vektlegging av et oversiktlig og lett tilgjengelig regelverk, samt at en unntaksregel ble antatt å være lite praktisk. Unntak som krever samtykke fra samtlige aksjeeiere for å gjelde, finnes allerede for eksempel i asal. § 13-10 om sakkyndig redegjørelse for fusjonsplanen, og utvalget forstår det slik at dette unntaket har praktisk anvendelse. Utvalget antar derfor at et unntak fra et krav om å utarbeide mellombalanse ved fusjon vil kunne ha praktisk anvendelse så lenge det eksisterer allmennaksjeselskaper uten plikt til å avlegge halvårsrapport etter vphl. § 5-6.

Utvalget vektlegger at regelverket skal inneholde så enkle regler som mulig for foretakene uten at informasjonsgrunnlaget til aksjeeierne svekkes. Unntaksregelen det her er snakk om krever samtykke fra samtlige aksjeeier for å bli benyttet, noe som sikrer at aksjeeiere som mener informasjonsgrunnlaget blir betydelig svekket, kan unnlate å gi sitt samtykke. Utvalget foreslår derfor, i tråd med det direktivet åpner for, at kravet om mellombalanser ikke skal gjelde dersom samtlige aksjeeiere i foretakene som deltar i en fusjon, samtykker til dette. Det vises til utkast til endring i allmennaksjeloven.

Foreløpig utgave

[108] Dersom et foretak har kalenderåret som regnskapsår, fusjonsplan undertegnes 15.02.x3, og det ikke er utarbeidet årsregnskap pr. 31.12.x2, vil det i utgangspunktet foreligge krav om mellombalanse. Dette følger av at fusjonsplanen er undertegnet mer enn seks måneder etter balansedagen for det senest fastsatte årsregnskapet (31.12.x1). Det vil for foretak som utarbeider halvårsrapport etter vphl. § 5-6 likevel ikke foreligge plikt til å utarbeide mellombalanse. Dette følger av at det vil være utarbeidet en halvårsrapport med balansedag pr. 30.06.x2, altså senere enn balansedagen i siste årsregnskap (31.12.x1). Dersom et foretak har kalenderåret som regnskapsår og fusjonsplan undertegnes 30.09.x2, vil det også i utgangspunktet foreligge krav om mellombalanse. Dette følger av at fusjonsplanen er undertegnet mer enn seks måneder etter balansedagen for det senest fastsatte årsregnskapet (31.12.x1). Det vil for foretak som utarbeider halvårsrapport etter vphl. § 5-6 likevel ikke foreligge plikt til å utarbeide mellombalanse. Dette følger av at det vil være utarbeidet en halvårsrapport med balansedag pr. 30.06.x2, altså senere enn balansedagen i siste årsregnskap (31.12.x1).

[109] Etter vphl § 5-6 første ledd skal halvårsrapporten offentliggjøres så raskt som mulig og senest to måneder etter regnskapsperiodens utgang.

[110] Informasjon mottatt fra Brønnøysundregistrene.

Vedlegg til kapittel 13: Generalforsamlingens beslutningsgrunnlag ved fusjon av aksjeselskaper (fusjoner med vederlag)

Tabellen under viser for aksjeselskaper hvilke dokumenter som inngår som del av generalforsamlingens beslutningsgrunnlag, hvem som utarbeider dokumentet og når det dateres.[111] Teksten etter tabellen gjengir kort de krav aksjeloven stiller til innholdet i det enkelte dokument.

Dokument	Utarbeides av	Dateres
Fusjonsplan Innhold: Kravene fremgår av asl. § 13-3, §13-6(1) og §13-7(1). Utkast til åpningsbalanse for OT er del av planen	Styret i OD og i OT utarbeider en felles fusjonsplan	Tidligst åtte, senest to uker[112] før generalforsamlingen.
Uttalelse om utkast til åpningsbalanse (er vedlegg til fusjonsplanen)	Registrert eller statsautorisert revisor	Samme dag som uttalelsen om redegjørelsen
Rapport fra OD om fusjonen[113] Innhold: Kravene fremgår av asl. § 13-9	Styret i OD	Når fusjonsplanen er ferdig, senest to uker[2] før generalforsamlingen
Rapport fra OT om fusjonen[3] Innhold: Kravene fremgår av asl. § 13-9	Styret i OT	Når fusjonsplanen er ferdig, senest to uker[2] før generalforsamlingen
Redegjørelse for fusjonsplanen for OD[114] Innhold: Kravene fremgår av asl. § 13-10(1) og (2)	Styret i OD	Tidligst åtte uker, senest to uker[2] før beslutning i generalforsamlingen
Uttalelse om redegjørelse for fusjonsplanen i OD[115]	Registrert eller statsautorisert revisor	Tidligst åtte uker, senest to uker[2] før beslutning i generalforsamlingen

Foreløpig utgave

[111] Basert på Hove m.fl. (2014) s. 61.

[112] Fusjonsplanen og øvrige saksdokumenter skal sendes til aksjeeierne senest to uker før generalforsamlingen skal behandle planen. For ASA er fristen fire uker.

[113] Dersom samtlige aksjeeiere samtykker, kan rapporten begrenses til å redegjøre for den betydning fusjonen kan få for de ansatte i selskapet.

[114] Dersom samtlige aksjeeiere samtykker, kan slik redegjørelse unnlates.

[115] Faller bort dersom redegjørelse ikke utarbeides.

Redegjørelse for fusjonsplanen for OT Innhold: Kravene fremgår av asl. §13-10(1), (2) og (3) og §2-6(1), jf. § 10-2(3). Styrets erklæring om verdiene som overtas, er en del av redegjørelsen	Styret i OT	Tidligst åtte uker, senest to uker[2] før beslutning i generalforsamlingen
Uttalelse om redegjørelse for fusjonsplanen i OT og aksjeinnskudd i OT Revisor uttaler seg også om verdiene som overtas	Registrert eller statsautorisert revisor	Tidligst åtte uker, senest to uker[2] før beslutning i generalforsamlingen

Fusjonsplan

Styrene i de fusjonerende selskapene skal utarbeide en felles fusjonsplan. Det følger av aksjeloven § 13-6 at fusjonsplanen minst skal angi:

1. selskapenes foretaksnavn, forretningskommuner, adresser og organisasjonsnummer;
2. fra hvilket tidspunkt transaksjoner i et overdragende selskap regnskapsmessig skal anses å være foretatt for det overtakende selskapets regning;
3. det vederlaget som skal ytes til aksjeeierne i det eller de overdragende selskapene;
4. vilkår for utøvelse av rettigheter som aksjeeier i det overtakende selskapet og for innføring i aksjeeierboken;
5. hvilke rettigheter aksjeeiere med særlige rettigheter og innehavere av tegningsrett i det eller de overdragende selskapene skal ha i det overtakende selskapet;
6. enhver særlig rett eller fordel som skal tilfalle medlemmer av styret eller daglig leder ved fusjonen;
7. utkast til åpningsbalanse for det overtakende selskapet.

Foreløpig utgave

Dersom fusjonen er en fusjon ved overtakelse (opptaksfusjon), må fusjonsplanen inneholde forslag til beslutning om kapitalforhøyelse og vedtektsendring i overtakende selskap. Skaffes fusjonsvederlaget til aksjeeierne i overdragende foretak ved at det utstedes nye aksjer, vil kravene til et forslag om beslutning om kapitalforhøyelse fremgå av aksjeloven § 10-3. Forslaget til beslutning om kapitalforhøyelse etter aksjeloven § 10-3 skal minst angi følgende[116] (Hove m.fl. 2014 s. 36):

- Det beløp aksjekapitalen søkes forhøyet med, eventuelt en øvre og nedre grense.
- Aksjenes pålydende.
- Det beløp som skal betales for hver aksje.

- Hvem som kan tegne de nye aksjene. Dette gjelder også dersom tegning skal skje i samsvar med den lovbestemte fortrinnsretten. Skal fortrinnsretten fravikes, må dette selvsagt angis og i tillegg begrunnes særskilt. Hvis tegning bare kan skje av bestemte personer/selskaper, må disse navngis. I AS er det som nevnt bare aksjeeierne eller bestemt navngitte personer som kan tegne aksjene.

- Tegningsfrist. En maksimumsfrist for tegning må angis. ASA har ingen lovbestemt frist. AS har en maksimumsfrist på tre måneder fra generalforsamlingens beslutning. Hvis aksjer skal kunne tegnes på grunnlag av fortrinnsrett, må det også angis en minimumsfrist for tegning på minst to uker fra underretning om at rett til tegning er sendt til rettighetshaveren.

- Tid og sted for oppgjør av aksjeinnskudd.

- De regler som ved overtegning skal gjelde for fordelingen av de aksjer som ikke er tegnet på grunnlag av fortrinnsrett, hvis ikke fordelingen er overlatt til styret (gjelder kun for ASA).

- Fra hvilket tidspunkt de nye aksjene gir rett til utbytte.

- Hvilken aksjeklasse de nye aksjene skal tilhøre (bare aktuelt dersom selskapet har eller får flere aksjeklasser).

- Anslåtte utgifter ved kapitalforhøyelsen, herunder ved tegningsgaranti – innholdet av garantien og størrelsen på provisjon for garantien.

- Begrunnelse for kapitalforhøyelsen.

- Kort informasjon om forhold som må tillegges vekt når det gjelder å tegne nye aksjer, herunder blant annet opplysninger om selskapet, dets økonomi og andre forhold som kan ha betydning for verdien av aksjene.

- Dersom generalforsamlingen ikke samtidig skal behandle årsregnskapet, skal informasjonen også omfatte omstendigheter inntruffet etter siste balansedag som er av vesentlig betydning for selskapet.

- Eventuelt begrunnet forslag om å fravike aksjeeiernes fortrinnsrett.

Dersom fusjonen er en fusjon ved nystiftelse, må fusjonsplanen inneholde forslag til stiftelsesdokument. Kravene til stiftelsesdokument fremgår av aksjeloven §§ 2-1 til 2-6 (Hove m.fl. 2014 s. 18):

Selskapets vedtekter:

- selskapets foretaksnavn

- den kommune hvor selskapet skal ha sitt forretningskontor

- selskapets virksomhet

Foreløpig utgave

- aksjekapitalens størrelse
- aksjenes pålydende

Øvrige krav:

- stifternes navn eller foretaksnavn, adresse og fødselsnummer eller organisasjonsnummer
- antall aksjer som skal tegnes av hver av stifterne
- det beløp som skal betales for hver aksje (aksjeinnskudd)
- tidspunkt for oppgjør av aksjeinnskudd
- hvem som skal være medlem av selskapets styre
- hvem som skal være selskapets revisor, dersom selskapets årsregnskap skal revideres
- eventuelle bestemmelser om særskilte rettigheter for enkelte aksjeeiere
- om selskapet skal dekke stiftelsesutgiftene, og i så fall hvilke utgifter det gjelder, hvordan de er beregnet og navn og adresse på den som er tilgodesett
- om aksjeinnskudd skal kunne gjøres med andre eiendeler enn penger

Skal overtakende selskap overta forvaltningen av overdragende selskap så snart selskapene som deltar i fusjonen har godkjent fusjonen, må dette også fremgå av fusjonsplanen.
I et aksjeselskap skal overtakende selskaps vedtekter og siste årsregnskap, årsberetning og revisjonsberetning for de selskapene som deltar i fusjon være vedlegg til fusjonsplanen, jf. aksjeloven § 13-8.

Foreløpig utgave

Uttalelse om utkast til åpningsbalanse
Revisor skal avgi en uttalelse om at utkast til åpningsbalanse, som er en del av fusjonsplanen, er gjort opp i samsvar med regnskapsreglene, jf. aksjelovene § 13-6 første ledd nr. 7.

Rapport fra overdragende foretak om fusjonen
Når fusjonsplanen er ferdig, utarbeider styret i overdragende selskap en skriftlig rapport om fusjon. Rapporten skal beskrive hva fusjonen vil bety for selskapet, og redegjøre for begrunnelsen for forslaget om fusjon og hvilken betydning fusjonen kan få for de ansatte i selskapet. [3] I et allmennaksjeselskap er kravene at rapporten skal forklare og begrunne fusjonen rettslig og økonomisk, forklare og begrunne vederlaget til aksjeeierne i overdragende selskap rettslig og økonomisk, omtale særlige vanskeligheter ved fastsettelsen av vederlaget samt redegjøre for den betydning fusjonen kan få for de ansatte i selskapet. Kravene som er stilt for allmennaksjeselskaper er tatt med i beskrivelsen her, da de kan være illustrative for hva som også kan være aktuelle beskrivelser og redegjørelser i et aksjeselskap.

Rapport fra overtakende foretak om fusjonen
Innholdskravene til rapporten fra overtakende foretak om fusjonen er de samme som gjelder rapporten fra overdragende foretak, jf. beskrivelse i forrige avsnitt.

Redegjørelse for fusjonsplanen i overdragende foretak
Redegjørelsen for fusjonsplanen skal utarbeides av styret. Aksjeloven § 13-10 annet ledd stiller følgende krav til hva redegjørelsen minst skal angi:

«1.hvilke fremgangsmåter som er brukt ved fastsettelsen av vederlaget til aksjeeierne i det overdragende selskapet og om fremgangsmåtene har vært hensiktsmessige. Er flere fremgangsmåter brukt, skal aksjeverdien ved hver beregningsmåte og hvilken betydning hver av dem har hatt for vederlaget opplyses;
2. en omtale av særlige vanskeligheter ved fastsettelsen av vederlaget;
3. om vederlaget til aksjeeierne er rimelig og saklig begrunnet.»

Dersom samtlige aksjeeiere samtykker, trenger det ikke utarbeides redegjørelse.

Uttalelse om redegjørelse for fusjonsplanen i overdragende foretak
Det følger av aksjeloven §§ 13-10 første ledd, jf. 2-6 annet ledd, at redegjørelsen fra styret skal være bekreftet av revisor. Revisor uttaler seg om aksjelovens krav til redegjørelsens innhold er oppfylt, og om vederlaget til aksjeeierne i overdragende selskap er rimelig og saklig begrunnet.

Redegjørelse for fusjonsplanen for overtakende foretak
Redegjørelsen for fusjonsplanen skal utarbeides av styret. Redegjørelsen for overtakende selskap skal angi de samme forhold som redegjørelsen for overdragende selskap, men i tillegg gjelder krav om opplysninger knyttet til aksjeinnskuddet, jf. aksjeloven § 13-10 tredje ledd. Tilleggskravene fremgår av aksjeloven § 2-6 første ledd:

« en beskrivelse av hvert innskudd, erverv eller avtale. Hvis en bestående virksomhet skal overtas, skal årsregnskap, årsberetning og revisjonsberetning for virksomheten for de tre
1. siste år tas inn i eller vedlegges redegjørelsen. Det skal gis opplysning om resultatet av driften i tiden etter den seneste balansedagen. Foreligger ikke årsregnskap for virksomheten, skal det gis opplysning om resultatet av driften i de tre siste år;
2. opplysning om de prinsipper som er fulgt ved vurderingen av de eiendeler selskapet skal overta;
3. opplysning om de forhold som kan være av betydning for bedømmelsen av en avtale eller bestemmelse om at selskapet skal overta eiendeler eller bli part i en avtale;
4. erklæring om at de eiendeler selskapet skal overta, har en verdi som minst svarer til det avtalte vederlaget, herunder pålydende av de aksjer som skal utstedes som vederlag, med tillegg av eventuell overkurs. Tidspunktet for verdsettelsen kan tidligst være fire uker før stiftelsen, jf. § 2-9. Verdsetting av immaterielle eiendeler som skal overtas som aksjeinnskudd, skal særskilt begrunnes.»

Uttalelse om redegjørelse for fusjonsplanen i overtakende foretak og aksjeinnskudd i overtakende foretak
Det følger av aksjeloven §§ 13-10 første ledd, jf. 2-6 annet ledd, at redegjørelsen fra styret skal være bekreftet av revisor. Revisor uttaler seg om aksjelovens krav til redegjørelsens innhold er oppfylt, om vederlaget til aksjeeierne i overdragende selskap er rimelig og saklig begrunnet og om styrets vurdering av innskuddets verdi.

Foreløpig utgave

Foreløpig utgave

14 Norsk deltakelse i internasjonal regnskapsutvikling

14.1 Innledning

Mandatets punkt 4 omhandler spørsmålet om den rettslige standarden god regnskapsskikk skal videreføres. Dette spørsmålet er i hovedsak utredet i delutredning I kapittel 11, hvor utvalget tilrår at den rettslige standarden god regnskapsskikk erstattes av en ordning med bindende regnskapsstandarder. I delutredning I kapittel 3 formulerer utvalget sine hovedprioriteringer for regnskapslovarbeidet, som bl.a. innebærer at norsk regnskapsregulering skal tilpasses den internasjonale utvikling av regnskapspraksis som koordineres gjennom arbeidet i International Accounting Standards Board (IASB).

Siste setning i mandatets punkt 4 lyder:

> «Dersom utvalget mener det er ønskelig å legge større vekt på internasjonalt standardsettingsarbeid, bes utvalget også om å vurdere hvordan det kan legges til rette for mer aktivt norsk arbeid inn mot standardsetting i internasjonale fora fra norske myndigheter og regnskapsfaglige miljøer, herunder vurdere hvordan slikt arbeid mest hensiktsmessig kan organiseres.»

I delutredningen I kapittel 12, som drøfter fremtidig arbeid med regnskapsstandarder, har utvalget delvis besvart dette spørsmålet. Utvalget beskriver hvordan IASB fastsetter sine standarder og tolkninger, og gjennom hvilke kanaler IASBs beslutninger kan påvirkes. I punkt 12.5.2 identifiseres to kanaler for deltakelse i dette arbeidet. En direkte kanal er å delta i IASBs høringer, kommunisere direkte med organisasjonen, fremme norske kandidater til styrende og utøvende organer, osv. Det finnes også en indirekte kanal som innebærer å arbeide gjennom de organene som IASB kommuniserer med. Slik det globale regnskapsbildet har utviklet seg det siste tiåret, har EU fått gradvis større innflytelse i IASB. Blant de indirekte kanalene som norske interesser kan ivaretas gjennom, står således det apparatet som er tilknyttet EU, sentralt.

Foreløpig utgave

Utvalget fikk imidlertid ikke fullført denne drøftingen i delutredning I. I punkt 1.4, som omtaler det forestående arbeidet i delutredning II, skrev utvalget:

> «Utvalget mener at det er viktig at Norge aktivt tar del i de strukturer hvor det er mulig å påvirke utviklingen. Under arbeidet med delutredning I har utvalget imidlertid ikke hatt tilgang på den nødvendige informasjon for gjøre denne vurderingen. (…) Utvalget vil således komme med sine råd om dette i delutredning II.»

Den informasjonen som utvalget etterlyste i det ovenstående, gjelder spørsmål knyttet til norsk medfinansiering av IASB og relevante organer på europeisk nivå, i første rekke European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG). Utvalget har nå fått tilgang til den informasjon som er nødvendig for å kunne gjøre seg opp en mening om dette. Dette kapittelet har således som sitt primære siktemål å gi uttrykk for et syn på spørsmålene om norsk medfinansiering av IASB og EFRAG: 1) Bør Norge bidra med finansiering av virksomheten i de to organisasjonene? 2) Hvis ja på spørsmål 1, hvilke kilder bør finansieringen komme fra? 3) Hvis ja på spørsmål 1, hvem bør være ansvarlig bidragsyter overfor organisasjonene?

Finansieringsspørsmålet kan ikke ses isolert fra spørsmålet om hvordan arbeidet i de nevnte organisasjonene er organisert. Dette er det redegjort for i delutredning I punkt 12.5. For sammenhengens skyld inneholder den følgende beskrivelsen av organisasjonene både en

oversikt over hvordan de arbeider og hvordan de finansieres. Noe av innholdet overlapper således det som er beskrevet i delutredning I.

Utvalget legger stor vekt på å dra lærdom fra hvordan sammenlignbare land har løst disse spørsmålene. I dette kapittelet er det naturlig å se hen til hvilke valg som er gjort i de skandinaviske nabolandene. Utvalget har også innhentet informasjon om hvordan finansieringsspørsmålene er løst i Storbritannia og Tyskland. Som det vil fremgå har den nasjonale regnskapsstandardsetteren i begge disse landene en rolle som medlem og bidragsyter i de internasjonale organisasjonene. Spørsmålet om den nasjonale standardsetterens finansielle bidrag til en internasjonal organisasjon kan dermed ikke ses isolert fra hvordan den nasjonale standardsetteren er finansiert, og forholdet mellom denne og den nasjonale sentralmyndigheten. Også dette spørsmålet er berørt i delutredning I som grunnlag for utvalgets forslag om organisering av arbeidet med standardsetting i Norge. Utvalgets beskrivelse av de ulike landenes finansiering av IASB og EFRAG har dermed visse overlappinger med punkt12.4 i delutredning I, men beskrivelsen av finansieringsspørsmålet er mer utførlig her og må ses som komplementær informasjon til beskrivelsene i delutredning I.

14.2 Organisering og finansiering av IASB

Det organet som står ansvarlig for utgivelse av internasjonale regnskapsstandarder (IFRS), er en selveiende stiftelse som heter IFRS Foundation. Den ble vedtatt opprettet under navnet IASC Foundation i 2000, og stifterne var de tidligere medlemmene av International Accounting Standards Committee (IASC), som i hovedsak var nasjonale revisororganisasjoner. Organisasjonen skiftet navn til IFRS Foundation i 2012.[117] IFRS Foundation reguleres av vedtekter (constitution) som ble vedtatt første gang i 2000 og senest revidert i 2013. Organisasjonsstrukturen beskrives som tredelt, med et politisk nivå øverst, et styrende og kontrollerende nivå i midten og et utøvende nivå nederst. Det ville imidlertid være misvisende å karakterisere IFRS Foundation som et klassisk hierarki, for det er ingen klare ansvars- og kommandolinjer mellom nivåene.

Foreløpig utgave

Det styrende og kontrollerende organet i organisasjonen er Trustees, som utpeker representanter til de utøvende organene, sørger for finansiering og står juridisk ansvarlig for stiftelsen. Det er 22 trustees som skal gi en bred geografisk representasjon (seks fra Asia/Oseania, seks fra Europa, seks fra Nord-Amerika, én fra hver av Afrika og Syd-Amerika og to uten spesifisert tilhørighet). Trustees' mest betydningsfulle oppgave er å utpeke medlemmer til IASB og til det tilhørende tolkningsorganet IFRS Interpretations Committee (IFRS IC). Trustees stiller også gjennom en *Due Process Handbook* krav til saksforberedelser for vedtak av standarder og fortolkninger. Organisasjonen har et sett av interne retningslinjer som skal sikre transparens og god styring.

Det sentrale utøvende organet i IFRS Foundation er IASB. Det skal etter vedtektene ha 16 medlemmer, men har for tiden bare 14. Opprinnelig var regnskapsfaglig kompetanse det eneste kriteriet for å bli utpekt som styremedlem i IASB. Etter revisjon av vedtektene skal medlemmene ikke bare ha regnskapsfaglig kompetanse, men også ivareta en bestemt geografisk fordeling (fire fra Asia og Oseania, fire fra Europa, fire fra Nord-Amerika, én fra Afrika, én fra Syd-Amerika og to uten spesifisert tilhørighet). Nordiske land er for tiden ikke representert i IASB.

Etter IASB er IFRS IC, den offisielle fortolkeren, det viktigste utøvende organet. IFRS IC skal ha fjorten medlemmer, og det er ikke lagt spesielle føringer på utvelgelsen, annet enn

[117] I delutredning I punkt 12.5 er organisasjonen feilaktig omtalt under sitt gamle navn IASC Foundation.

kandidatenes kvalifikasjoner. IFRS IC vedtar ikke fortolkninger selv, men det står for alle forberedelser til formelle vedtak av fortolkninger i IASB.

Det finnes en omfattende struktur av rådgivende organer rundt IASB og Trustees. Etter vedtektene skal Trustees oppnevne et Advisory Council (AC) som skal gi IASB råd om saksagenda og prosjekter. AC skal ha en diversifisert geografisk og funksjonell sammensetning og består i dag av representanter for akademikere, revisjonsselskaper, investeringsbanker, børser, tilsynsmyndigheter, sentralbanker og næringslivet for øvrig.

Et teknisk sett viktigere rådgivende organ er Accounting Standards Advisory Forum (ASAF), som er en møteplass for IASB og nasjonale standardsettere. Forslag om opprettelse av et slikt organ kom som følge av en strategigjennomgang i 2011 og anses i en viss utstrekning å være organisasjonens svar på krav om mer lydhørhet overfor viktige jurisdiksjoner som anvender IFRS, bl.a. EU. I ASAF drøftes både overordnede rammer og mer tekniske detaljer ved utformingen av standarder. Europeiske land har i stor grad koordinert sin deltakelse i ASAF gjennom European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG).

Det «øverste» nivået i IFRS-strukturen utgjøres av et Monitoring Board (MB) som skal utgjøre en formell forbindelse mellom Trustees og offentlige myndigheter (regjeringer). Ifølge vedtektene § 18 er hensikten med MB «to replicate, on an international basis, the link between accounting standard-setters and those public authorities that have generally overseen accounting standard-setters». Medlemmene av MB er bl.a. verdipapirtilsynsorganisasjonen IOSCO, finanstilsynene i en rekke land, bl.a. USA og Japan, og EU-Kommisjonen. MB har en rolle ved utnevning av Trustees, som er noe mindre omfattende enn en full utnevningsrett. MB skal sammen med Trustees finne egnede kandidater til Trustees og skal formelt godkjenne utnevningene.

Politisk innflytelse på IFRS Foundation skjer imidlertid ikke bare gjennom MB. Siden finanskrisen 2007–2008 har det regelmessig vært gitt signaler fra politisk nivå om ønskede prioriteringer for arbeidet med IFRS. Slike signaler finnes i flere G 20-kommunikeer og i ulike former for kommunikasjon mellom politiske organer i EU og IASB.

IFRS Foundation har ikke økonomisk overskudd som formål. Mesteparten av dens inntekter kommer fra frivillige bidragsytere, som representerer statlige eller halvstatlige myndigheter eller private interesser. Organisasjonen har også noe inntekter fra salg av publikasjoner og andre tilsvarende aktiviteter. Ut fra organisasjonens innretning må driftskostnader tilpasses for å balansere med inntektene. Driftskostnadene er alt overveiende personalkostnader knyttet til styre og administrasjon. Nedenfor gjengis organisasjonens resultatregnskap for 2014. Det er ingen spesielle forhold ved dette regnskapsåret som markert skiller det fra tidligere år.

Foreløpig utgave

Resultatregnskap 2014 for IFRS Foundation. Mill. britiske pund.

Driftsinntekter	
Bidrag	22,6
Inntekter fra publikasjoner mv.	5,5
Annen inntekt	0,3
	28,4
Driftskostnader	
Styremedlemmer og administrasjon	16,8
Andre tekniske driftskostnader	1,8
Advisory Council, Interpretations Committee og andre rådgivende organer	0,4
Kostnader ved publikasjoner mv.	3,1
Trustee oversyn	1,0
Kontorleie mv.	1,5
	25,5
Netto driftsresultat	3,9
Netto finansresultat	-0,2
Årsresultat	3,7

Kilde: IFRS Foundation Annual Report 2014.

Ved utgangen av 2014 hadde organisasjonen en egenkapital på 16,9 mill. pund.

Vedlegg 14.1 spesifiserer de finansielle bidragene til IFRS Foundation i 2014. Vedlegget er basert på informasjon i årsrapporten, supplert med informasjon fra noen andre kilder og noen egne anslag. Når det gjelder fordelingen mellom land, er det ikke overraskende de store industrilandene som bidrar mest. Som andel av totale bidrag fordelt på nasjoner, inklusive EU, utgjør bidrag fra OECD-land 80 % og bidrag fra EU-land 42 %. Når det gjelder fordelingen på ytende sektor, viser vedlegget at regnskaps- og revisjonsinteresser bidrar med over 60 %, sentrale myndigheter (de fire første kolonnene) med noe over 20 % og andre private foretak med 13 %. Kategoriene er imidlertid ikke entydige; for eksempel kommer en del av midlene som er ført som bidrag fra standardsettere indirekte fra sentrale myndigheter (for eksempel Frankrike). Også skillelinjen mellom standardsetter og private foretak er uklar, fordi noen standardsettere innhenter bidrag til IFRS Foundation fra private foretak i sin jurisdiksjon (for eksempel Storbritannia (se nedenfor) og Italia), mens bidragene fra andre land er spesifisert på det givende foretaket.

Foreløpig utgave

Bidragene fra revisjonsnæringen domineres av tilskudd fra de fire største revisjonsselskapene, Deloitte Touche Tohmatsu, EY, KPMG og PricewaterhouseCoopers, som hver yter 2,5 mill. amerikanske dollar. Bidragsytende private foretak spesifiseres ved navn og størrelsesintervall for bidraget, hvor intervallgrensene er 25.000, 50.000 og 100.000 pund. Det er bare noen nasjoner som har organisert finansieringen slik at private foretak bidrar direkte til IFRS Foundation. Dette gjelder Tyskland (74 navngitte foretak), Korea (42), Kina (35) og USA (10).

Finansieringen av arbeidet med internasjonale regnskapsstandarder har endret seg betydelig siden oppstarten av International Accounting Standards Committee (IASC) i 1979. Frem til om lag 1990 var organisasjonen så godt som fullfinansiert ved kontingenter fra sine medlemmer, som i all hovedsak var nasjonale revisororganisasjoner. I det siste tiåret med den gamle strukturen endret finansieringen seg både i struktur og omfang. Driftsutgiftene ble nær tidoblet i denne perioden, og medlemskontingenter ble gradvis erstattet med donasjoner fra private og offentlige kilder, samt inntekter ved salg av publikasjoner. IASC ble avløst av IASB som standardsetter i 2001, og den nye organisasjonen startet ut med et mye høyere aktivitetsnivå enn den gamle. Den nye organisasjonen var organisert som en stiftelse, etter

hvert benevnt IFRS Foundation, som ikke hadde medlemskontingenter, men som mottok bidrag. Sammensetningen av bidragene i det første hele driftsåret (2002) skiller seg ikke kvalitativt fra bidragene i 2014, men en viss dreining mot mer privat og mindre offentlig finansiering synes å ha funnet sted. Hele 28 sentralbanker er oppført som bidragsytere i 2002, mot bare 7 i 2014.

Både nivå og sammensetning for bidragene er kilde til noe bekymring i IFRS Foundation. Når det gjelder nivå, ble det i et strateginotat i 2010 (Second Strategy Review) formulert en målsetting om et aktivitetsnivå som tilsvarer årlige driftskostnader i størrelse 40 – 45 mill. pund. Denne målsettingen har imidlertid senere blitt nedjustert, og det planlegges nå for et stabilt årlig kostnadsnivå på om lag 27 – 28 mill. pund. Når det gjelder sammensetningen, er Trustees langsiktige mål at det etableres permanente finansieringsmekanismer i alle land med bidragsnivåer som reflekterer landets bruttonasjonalprodukt, og at statlig sentralmyndighet er bidragsmyndighet. Målet er senest stadfestet i Trustees Review of Structure and Effectiveness: Issues for the Review (juli 2015) punkt 96:

> «The Trustees have for some years been working to ensure that the Foundation has a broad and sustainable source of funding. Since 2006 the Trustees have sought to establish a funding model based on national financing regimes, proportional to a country's relative GDP, which would establish a levy on companies or provide an element of publicly supported financing. The majority of the Foundation's finances are based on such regimes, but in the Strategy Review report the Trustees recommended that the existing base of financing should be expanded to enable the Foundation to serve the global community better and to fulfil the strategy that the funding system must maintain the independence of the standard-setting process, while providing organisational accountability. The Trustees proposed that funding should be on a long-term basis (at least three to five years), be publicly sponsored, be flexible to permit the use of differing mechanisms and to adjust to budgetary needs, be shared among jurisdictions on the basis of an agreed formula as noted above (that would be consistent with the principle of proportionality), and to provide sufficient organisational accountability.»

I samme dokument (punkt 101) opplyses det at omfanget av finansiering fra de store internasjonale revisjonsselskapene har vært kritisert fra enkelte hold, med begrunnelse at IASBs uavhengighet kan bli undergravd. Trustees sier seg ikke enig i denne kritikken:

> «The Trustees are aware that the level of contributions from the major accounting firms has been cited as a source of concern for some stakeholders as a potential risk to the IASB's independence. While the Trustees acknowledge the concern, in their view it is one of perception rather than reality. In the Strategy Review report, the Trustees made it very clear that funding is 'not contingent on fulfilling any conditions that would compromise the independence of the standard-setting process. A review by the technical staff of a sample of submissions made by the accounting firms has revealed that the firms take different views on particular issues and do not raise issues that would in any way compromise the IASB's independence. In addition, the Trustees' oversight activities and the robust standard-setting due process, together with the organisation's accountability to the Monitoring Board, serve to ensure and protect the IASB's independence.»

14.3 Organisering og finansiering av EFRAG

EU påvirker internasjonal regnskapsutvikling på flere måter. Ved at EU-kommisjonen skal godkjenne de enkelte IFRS-er for anvendelse i Europa, har den en betydelig påvirkningskraft på IFRS Foundation. Før Kommisjonen fatter slikt godkjenningsvedtak, konsulterer den både

Foreløpig utgave

med myndighetene i medlemslandene gjennom Accounting Regulatory Committee, og med andre rådgivende instanser på europeisk nivå.[118]

Sentralt i denne prosessen står European Financial Reporting Advisory Group, EFRAG. EFRAG ble stiftet i 2001, med EU-kommisjonens aktive medvirkning, for å «provide input into the development of IFRS issued by the IASB and to provide the European Commission with technical expertise and advice on accounting matters» (EFRAG Annual Review 2014). EFRAG er en «International Non-Profit Association» etter belgisk lovgivning. Dens medlemmer er organisasjoner innenfor EØS eller offentlige europeiske etater som har «an active interest in financial reporting for the common good of Europe and are willing to support the work of the association» (EFRAGs vedtekter artikkel 5). Medlemmene er inndelt i to kategorier: europeiske interessegrupper og nasjonale organisasjoner. Interessegruppene omfatter den europeiske revisororganisasjonen (FEE), den europeiske næringslivsorganisasjonen (Business Europe), de europeiske organisasjonene for banker, forsikringsselskaper, sparebanker og kooperative banker (EBF, Insurance Europe, ESBG, EACB), den europeiske organisasjonen for regnskapsførere og revisorer for små foretak (EFAA) og den europeiske finansanalytikerorganisasjonen (EFFAS). De nasjonale organisasjonene er de nasjonale regnskapsstandardsetterne fra Danmark, Frankrike, Tyskland, Italia, Luxemburg, Nederland, Sverige og Storbritannia. Et kriterium for medlemskap er betaling av kontingent. Europeiske standardsettere som ikke betaler kontingent, deltar i EFRAGs organer gjennom et såkalt forum for standardsettere, som ikke har noen beslutningsmyndighet.

Medlemmene utgjør EFRAGs generalforsamling, som bl.a. har som oppgave å oppnevne styret, basert på nominasjon fra medlemmene. Generalforsamlingen utnevner også styrets formann, men formannen skal nomineres av EU-kommisjonen etter høring med Rådet og EU-parlamentet. Styret fatter alle EFRAGs beslutninger relatert til regnskapsfaglige spørsmål. Disse består av proaktive utredninger som har som siktemål å legge til rette for utvikling av regnskapsstandarder på et bestemt felt, uttalelser til IASB om forslag til nye standarder og av «endorsement advice» til EU-kommisjonen om en ny standard skal gjøres gjeldende i Europa. Kontakten mellom EFRAG og IASB foregår imidlertid på mange plan. Således deltar EFRAG i IASBs viktigste rådgivende utvalg (AC og ASAF, se punkt 1.2 ovenfor), og IASB deltar ofte på møtene i EFRAG.

EFRAG har fastsatt interne retningslinjer for å sikre god forvaltning. Saker tilknyttet organisasjonens økonomi behandles i tre ledd – administrasjon, styre og generalforsamling – med samme type arbeids- og ansvarsdeling som i et norsk aksjeselskap. Styret har en egen revisjons- og budsjettkomite som særlig har ansvar for å organisere og følge opp organisasjonens finansforvaltning.

Sammenlignet med IFRS Foundation er EFRAG en relativt liten organisasjon, med et driftsbudsjett på om lag ¼ av den førstnevntes. I motsetning til IFRS Foundation har EFRAG ikke andre inntektskilder enn bidragene.

Foreløpig utgave

[118] Se omtale av dette i delutredning I s. 364.

Resultatregnskap 2014 for EFRAG.[119] Mill. euro.

Bidrag	
Europeiske interesseorganisasjoner	0,8
Nasjonale organisasjoner	1,5
EU-kommisjonen	2,5
Sum inntekter	4,9
Driftskostnader	
Personalkostnader	3,5
Kontorleie	0,3
Reisekostnader	0,1
Publikasjoner	0,0
Møter	0,0
Andre kostnader	0,3
Sum kostnader	4,3
Netto driftsresultat	0,6
Netto finansresultat	0,0
Årsresultat	0,6

Kilde: EFRAG Annual Review 2014.

Ved utgangen av 2014 hadde organisasjonen en egenkapital på 2,1 mill. euro.

Som det fremgår av resultatregnskapet, er bidragene til EFRAG tredelt. EU-kommisjonen har fra og med 2010 forpliktet seg til å yte et bidrag som er like stort som det som kommer fra andre kilder, dvs. fra europeiske interesseorganisasjoner og nasjonale organisasjoner. Hvordan bidragene i 2014 fordeler seg på bidragsyterne, fremgår av vedlegg 7.2.

Etter EU-kommisjonen er nasjonale standardsettere de viktigste bidragsyterne. De tre største EU-landene (Tyskland, Frankrike, Storbritannia) yter hver 350.000 euro, og Italia 290.000 euro. Den franske standardsetteren finansieres over statsbudsjettet, mens de tre øvrige store landene har etablert ordninger hvor store foretak i deres jurisdiksjon bidrar med finansiering. Ordningene i Storbritannia og Tyskland beskrives nærmere i punkt 14.5.3 og 14.5.4 nedenfor. Den nederlandske standardsetteren Raad voor de Jaarverslaggeving besluttet å igangsette bidrag til EFRAG i 2014 med egne midler. Denne standardsetteren har imidlertid noe over halvparten av sine inntekter som tilskudd fra staten.

Som det fremgår av vedlegg 7.2 bidrar også Sverige og Danmark til EFRAG, men i disse landene er det ikke egentlig den nasjonale standardsetteren som er bidragsyter. Sveriges bidrag til EFRAG kommer fra Föreningen för god sed på värdepappersmarknaden, mens Danmarks bidrag kommer fra en gruppe av seks danske næringslivsorganisasjoner. Hvordan Sverige og Danmark har innrettet finansiering av IASB og EFRAG kommenteres nærmere i punkt 14.5.1 og 14.5.2 nedenfor.

EFRAGs driftsbudsjett har i løpet av de siste ti årene vokst fra et årlig utgiftsnivå på rundt 1 mill. euro i 2004 til rundt 5 mill. euro i 2014. De første årene etter oppstarten var organisasjonen helt og holdent finansiert av de næringslivsorganisasjonene som hadde stiftet den. I 2008 ble det etablert en nye finansieringsstruktur som innebar en formalisering av medlemmenes bidragsforpliktelser. I tillegg til de stiftende organisasjonene ble nasjonale private og offentlige organer invitert til medlemskap i EFRAG, og medlemskap medførte bl.a. en forpliktelse til å bidra økonomisk. Som det fremgår av vedlegg 7.2 har det i overveiende

[119] EFRAG fører i sitt regnskap også opp tingsbidrag som inntekt og et like stort tingsforbruk som kostnad. Det dreier seg i hovedsak om anslått verdi av personale som stilles til disposisjon for organisasjonen fra medlemmer eller foretak. Slike bidrag utgjorde i 2014 om lag 1,1 mill. euro.

Foreløpig utgave

grad vært standardsettere fra «gamle» EU-land som har meldt seg som medlemmer av organisasjonen, og nasjonale myndigheter har vært representert bare i den utstrekning standardsetteren er statlig (som Frankrike) eller staten er involvert gjennom standardsetter (som Storbritannia).

EFRAGs finansiering ble karakterisert som sårbar i Maystadt-rapporten, som innebar en full gjennomgang av organisasjonen på oppdrag for EU-kommisjonen. Rapporten inneholdt imidlertid ikke noe forslag til hvordan finansieringsstrukturen skulle gjøres mer solid, bortsett ifra at medlemskap i styrende organer ble forbeholdt nasjonale organisasjoner som bidrar til finansieringen. Organisasjonen arbeider kontinuerlig med sikte å utvide antallet bidragsytere.

14.4 Utviklingen av norske bidrag til IASB og EFRAG

Norsk direkte finansiering av IFRS Foundation og EFRAG har først og fremst vært aktuelt etter EUs vedtak i 2002 om at børsnoterte foretak innenfor EØS skal rapportere i samsvar med IFRS. Før dette tidspunktet har det vært noe norsk finansiering av arbeidet med internasjonale regnskapsstandarder gjennom Den norske Revisorforenings medlemskap i IASC.

Norsk RegnskapsStiftelse (NRS) vedtok i 2009 å yte bidrag til IFRS Foundation og EFRAG. Samtidig tok NRS spørsmålet om statlig medvirkning til denne finansieringen opp med Finansdepartementet. For 2010 var NRS' bidrag på henholdsvis 45.000 pund og 50.000 euro, til sammen 820.000 kroner. I 2011 ble det bare gitt bidrag til EFRAG (50.000 euro, tilsvarende 390.000 kroner).

Statlig bevilgning til IFRS Foundation og EFRAG ble innarbeidet første gang i statsbudsjettet for 2012. Bevilgningen ble gjort som et tilskudd til Finanstilsynets utgiftskapittel. Finansdepartementet skrev i Prop. 1 S 2011-2012 s. 53-54:

> «Videre vil Finanstilsynet fra og med 2012 bidra til finansieringen av IFRS Foundation og EFRAG, som utvikler internasjonale regnskapsstandarder (IFRS). IFRS Foundation er en privat organisasjon og overbygningen til IASB (International Accounting Standards Board) og IFRS Interpretations Committee fagorganene som henholdsvis fastsetter og tolker de internasjonale regnskapsstandardene. EFRAG ble etablert i 2001 av en rekke europeiske organisasjoner med tilknytning til finansiell rapportering. EFRAG bistår EU-kommisjonen med vurderinger av om regnskapsstandarder utstedt av IASB eller tolkninger utstedt av IFRS Interpretations Committee, er i samsvar med felleskapsretten og blir også i økende grad brukt som teknisk rådgiver for IASB ved utformingen av nye regnskapsstandarder.
>
> IFRS ble en del av norsk rett ved gjennomføringen av IFRS-forordningen, og alle norske børsnoterte foretak må avlegge konsernregnskapet etter IFRS. For å sikre at regnskapsstandardene har den kvalitet og troverdighet som er nødvendig for å sikre pålitelig, relevant og sammenliknbar finansiell informasjon, må IFRS Foundation og EFRAG gjøres i stand til å yte den nødvendige innsats og å opptre uavhengig av de markedsaktører som berøres av IFRS.
>
> IFRS Foundation har tidligere i stor grad vært finansiert gjennom private bidrag fra bransjen, særlig fra de fire største regnskapsfirmaene. Særlig EU-kommisjonen, som fra 2010 har bidratt til organisasjonens finansiering gjennom en samfinansieringsordning, har fremmet at finansieringen i større grad bør gjøres uavhengig av næringen. I enkelte EU-land er det nå organisert nasjonale bidrag til IFRS Foundation gjennom frivillige private ordninger, mens bidragene fra Storbritannia, Italia, Frankrike og Spania kommer fra offentlige avgifter pålagt børsnoterte foretak. I Nederland bevilges bidrag over Finansdepartementets budsjett.

Foreløpig utgave

EFRAG finansieres delvis ved bidrag fra de syv medlemsorganisasjonene, delvis gjennom nasjonale finansieringsmekanismer etablert i Norge, Danmark, Frankrike, Italia, Sverige og England. Fra 2010 er også EFRAG samfinansiert over EU-budsjettet.

For årene 2009 og 2010 er det Norsk Regnskapsstiftelse som på vegne av norske aktører selv har koordinert et privat bidrag til organisasjonene, men de mener at finansieringen av internasjonalt regnskapsregelverk bør være en offentlig oppgave. Bidrag fra Norsk Regnskapsstiftelse for 2011 er derfor forutsatt statlig finansiering fra 2012. Et norsk offentlig bidrag til IFRS Foundation og EFRAG vil bidra til en forutsigbar, bredt basert og uavhengig finansiering.»

I hvert av årene 2012 og 2013 ble det via Finanstilsynet gitt et statlig norsk bidrag på 75.000 euro til EFRAG[120] og på om lag 100.000 pund til IFRS Foundation. Finanstilsynet suspenderte bidraget til EFRAG i 2014 og har ikke gjenopptatt dette. Bidraget til IFRS Foundation har vært videreført både i 2014 og 2015.

Bakgrunnen for suspensjonsvedtaket fremgår av et brev fra Finanstilsynet til Finansdepartementet datert 21. januar 2014, som peker på to forhold. Det ene er at Finanstilsynet var blitt informert om et krav som EU-kommisjonen hadde stilt overfor EFRAG om tilbakebetaling av et tilskudd på om lag 600.000 euro som ikke hadde vært anvendt etter forutsetningene. Det andre forholdet er at EU-kommisjonen hadde igangsatt en utredning av sitt arbeid med internasjonale regnskapsstandarder under ledelse av Philippe Maystadt (tidligere belgisk finansminister). I sitt brev konkluderer Finanstilsynet:

«Basert på det ovennevnte, har Finanstilsynet besluttet at de norske midlene som er budsjettert som bidrag til EFRAG for 2014, stilles i bero i påvente av gjennomføring av tiltak som følger av Maystadt-rapporten. (…). Ytterligere utbetalinger blir ikke foretatt før det er klart om, når og hvordan anbefalingene i Maystadt-rapporten vil bli gjennomført.»

Tilrådningene fra Maystadt-rapporten fikk tilslutning fra EU-kommisjonen og ble vedtatt i EFRAGs organer sommeren 2014. I forbindelse med konstituering av nye organer i oktober 2014 tok EFRAG på nytt opp spørsmålet om norsk medlemskap med Finanstilsynet. Dette førte imidlertid ikke til at finansieringen av EFRAG ble gjenopptatt. I stedet foretok Finanstilsynet en bred vurdering av spørsmålet om bidragene til EFRAG og IFRS Foundation som ble oversendt departementet i brev 17. desember 2014. Brevet, som har vært unntatt offentlighet, er i sin helhet gjengitt som vedlegg 7.3 til denne utredningen.

Finanstilsynet uttaler om bidrag til EFRAG at «ytelse av slike økonomiske bidrag til private organisasjoner ligger utenfor Finanstilsynets naturlige oppgaver», og at EFRAG har en finansierings- og styringsmodell som ikke er egnet for bidrag fra Finanstilsynet. Om det første argumentet fremholder Finanstilsynet at det har vært antatt en overgang i flere EØS-land fra privat til offentlig finansiering av EFRAG, men at en slik utvikling ikke har funnet sted. Argumentet om EFRAGs mangelfulle finansierings- og styringsmodell er underbygget ved en henvisning til ovennevnte krav om tilbakebetaling av et tilskudd fra EU-kommisjonen. Finanstilsynet uttaler at det «ser prinsipielle betenkeligheter ved å forvalte et offentlig tilskudd uten muligheter til kontroll og innflytelse». Finanstilsynet fremholder også at europeiske tilsynsmyndigheter har ment at EFRAG-reformen er utilstrekkelig for å ivareta den offentlige interesse på en tilfredsstillende måte. Finanstilsynet tilrår derfor overfor departementet at bidraget til EFRAG opphører med virkning fra 2015.

[120] I EFRAGs årsrapport 2012 s. 51 er det opplyst at det norske bidraget er basert på en avgift som utlignes på børsnoterte norske foretak. Etter det utvalget kjenner til er denne opplysningen ikke korrekt. (SJEKKES m Finanstilsynet)

Foreløpig utgave

Samme brev inneholder også en vurdering av det norske bidraget til IFRS Foundation. Finanstilsynet uttaler at IASB har en bredere finansiering enn EFRAG, med flere offentlige bidragsytere, men at «de samme prinsipielle betenkelighetene gjør seg imidlertid gjeldende for bidraget til [IFRS Foundation]». Finanstilsynet tilrår med denne argumentasjonen at bidrag til IFRS Foundation opphører med virkning fra 2016.

Finansdepartementet har foreløpig ikke tatt stilling til Finanstilsynets tilrådning. Status for den norske finansieringen er således at bidraget til EFRAG er midlertidig suspendert, mens bidraget til IFRS Foundation ytes årlig i samsvar med tidligere budsjettvedtak.

14.5 Hvordan andre land har organisert finansiering av IASB og EFRAG

14.5.1 Danmark

Danmark yter ikke bidrag til IFRS Foundation.

Danske bidrag til EFRAG begynte i 2010 med 43.000 euro. I hvert av årene 2011-2014 har Danmark bidratt med 50.000 euro til EFRAG. Dette beløpet tilsvarer minstebeløpet for ordinære medlemskontingenter. Det danske bidraget er et «spleiselag» bestående av syv private næringsorganisasjoner:

- Finansrådet (banknæringen)
- Realkreditrådet og realkreditforeningen
- Forsikring og Pension
- Dansk Erhverv (handel- og servicenæringen)
- Dansk Industri
- FSR – danske revisorer

Foreløpig utgave

Tidligere har også dansk rederiforening vært med som bidragsyter.

Utvalget har fått opplyst at denne bidragsstrukturen oppfattes som skjør. Bidragsyterne har uten hell forsøkt å få statlige tilskudd. Det har mellom 2005 og 2010 vært gjort forsøk på å organisere bidrag også til IASB, men forslag om dette har ikke fått oppslutning.

Danmark har et styremedlem i EFRAG (Stig Enevoldsen).

14.5.2 Sverige

Sverige ga et bidrag på 190.000 pund til IFRS Foundation i 2008, men finansieringen opphørte deretter som følge av finanskrisen. Sverige har ikke siden bidratt til IFRS Foundation.

Sveriges bidrag til EFRAG begynte i 2009. I hvert av årene 2009-2014 har Sverige bidratt med 100.000 euro til EFRAG.

Det er «Föreningen för god sed på värdepappersmarknaden» som står for denne løpende finansieringen av EFRAG og for engangsbidraget til IFRS Foundation. Denne foreningen har som formål å fremme utvikling og etterleving av god skikk i verdipapirmarkedet. Dens arbeid

er organisert i tre komiteer: Aktiemarknadsnämnden (som driver fusjonskontroll), Kollegiet för svensk bolagsstyrning (foretaksstyring, corporate governance), og Rådet för finansiell rapportering. Det sistnevnte startet opp i 2007 med formål å fremme god regnskapsskikk for børsnoterte foretak i Sverige, delta i internasjonale fora som gjelder regnskapsspørsmål, og informere i Sverige om internasjonal regnskapsutvikling.

Foreningen ble formelt stiftet i 2005, men den representerte en videreføring av selvreguleringsorganer som har eksistert i Sverige siden 1960-tallet. Foreningen består av:

- Aktiemarknadsbolagens Förening
- FAR (Föreningen auktoriserade revisorer)
- Fondbolagens Förening
- Institutionella ägares förening för regleringsfrågor på aktiemarknaden
- NASDAQ Stockholm
- Svensk Försäkring
- Svenska Bankföreningen
- Svenska Fondhandlareföreningen
- Svenskt Näringsliv

Foreningens regnskap er ikke offentlig tilgjengelig, men utvalget har fått opplyst at dens inntekter i sin helhet består av medlemmenes tilskudd.

Sverige har et styremedlem i EFRAG (Anders Ullberg).

Foreløpig utgave

14.5.3 Storbritannia

Storbritannia yter årlige bidrag til både IASB og EFRAG. I 2014 var bidraget til IASB om lag 860.000 britiske pund (om lag 9 mill. kroner etter daværende valutakurs), mens bidraget til EFRAG var 350.000 euro (om lag 3 mill. kroner).

De britiske bidragene ytes formelt av Financial Reporting Council (FRC), som er den britiske regnskapsstandardsetteren, men som i tillegg har en rekke oppgaver som i Norge utføres av Finanstilsynet. FRC ble opprinnelig opprettet i 2003 som et organ som skulle fremme god foretaksstyring (corporate governance), men det overtok etter hvert flere oppgaver som lå i separate organer, bl.a. revisortilsyn (i 2004) og aktuartilsyn (2005). I 2012 ble ansvaret for å utvikle regnskapsstandarder lagt til FRC. FRCs styre oppnevnes av det britiske næringsdepartementet (Secretary of State for Business, Innovation and Skills) og virksomheten finansieres dels ved statlige tilskudd og dels ved en utligningsordning overfor foretak som er under dens myndighet (i det følgende kalt bidragspliktige foretak). Utligningsordningen blir nærmere beskrevet nedenfor. Beskrivelsen er basert på informasjon i FRCs årsrapport 2013/14, samt på publisert budsjett (se omtale nedenfor).

For regnskapsåret som endte 31. mars 2014 hadde FRC samlede driftskostnader på 26 mill. britiske pund og inntekter på om lag det samme nivået. Budsjettert fordeling av driftskostnadene ligger til grunn for fordelingen av avgifter på bidragspliktige foretak.

Driftskostnadene inndeles i fire kategorier; kjernekostnader (18 mill. pund), revisjonstilsyn (3 mill. pund), regnskapsførertilsyn (3 mill. pund) og aktuartilsyn (0,2 mill. pund). I tillegg har FRC noen kostnader knyttet til et utviklingsarbeid på elektronisk regnskapsrapportering (XBRL). Tilsynsaktivitetene blir finansiert med avgifter på revisjonsselskaper, aktuarer, forsikringsselskaper og pensjonskasser.

FRCs tilskudd til IASB og EFRAG, som til sammen beløper seg til om lag 1,2 mill. pund, inngår i kjernekostnadene og utgjør altså ca. 7 % av disse. For det spørsmålet som belyses her, har det således særlig interesse å se på hvordan disse kjernekostnadene er inndekket. Kjernekostnadenes innhold omtales slik i et kapittel i årsrapporten under overskriften financial review:

> «Core operating costs represent the cost of our key regulatory functions plus corporate costs and depreciation. Core operating costs in relation to our responsibilities for corporate governance, corporate reporting and audit are funded through levies on publicly traded, large private and public sector organisations plus contributions from the accountancy profession and from Government. Our actuarial activities are funded by levies on pension funds and insurance companies plus a contribution from the actuarial profession.»

Samme sted gis følgende oversikt over inntekter som relaterer seg til inndekning av kjernekostnader (her gjengis bare det som gjelder regnskapstall for 2013/14 (mill. pund)):

Revenue for Core Operating Costs	
Publicly traded companies	6.3
Large private entities	2.9
Public sector organisations	0.3
Insurance funds	1.0
Pension funds	1.0
Accountancy professional bodies	4.9
Actuarial profession	0.2
Government	0.5
Publications	0.7
Professional services & subscription income	0.3
Sub Total	18.1

Foreløpig utgave

De fleste av disse inntektspostene er «frivillige» avgifter (levies) som FRC pålegger bidragspliktige foretak. Det formelle grunnlag for disse avgiftene er en hjemmel i Companies Act 2004 som strengt tatt ikke er tatt i bruk, men som fungerer som et «ris bak speilet». Denne legale konstruksjonen er forklart slik i dokumentet «The FRC and its Regulatory Approach» (januar 2014) s. 7:

> «We raise our funds through a voluntary levy which enables us to operate our funding arrangements flexibly and at a modest cost. We consult on our levy proposals each year alongside the budget for the coming year and through extensive consultation with the levy groups. Once the budget has been set and published, and we have the necessary final data on the levy groups, we publish the finalised levy rates. Section 17 Companies (Audit, Investigations and Community Enterprise) Act 2004 provides a power for the Secretary of State to make regulations enabling the FRC to recover its costs through a statutory levy. On the basis of the levies received by the FRC to date, it has not been necessary for the Secretary of State to exercise this power.»

Avgiftene fastsettes etter en omhyggelig budsjettprosess som omfatter en høring av avgiftssatsene. For eksempel er det i mars 2015 offentliggjort et endelig budsjettdokument

«Plan & Budget and Levies 2015/16» som har vært på forutgående høring. Dette dokumentet inneholder både prioriterte oppgaver for det angjeldende regnskapsåret, et tilhørende budsjett og fastsatte avgiftsatser.

Avgiftspliktige foretak inndeles i børsnoterte foretak, store ikke-børsnoterte foretak og foretak eller organisasjoner som tilhører offentlig sektor. Avgiften er en funksjon av størrelse som måles som markedsverdi for et børsnotert foretak og ved regnskapsstørrelser for andre bidragspliktige. Satsstrukturen består av en minimumsavgift på 1.024 pund for de «første» 100 mill. pund i størrelse, og deretter en degressiv satsstruktur for hver overskytende million pund i størrelse. Foretak på børsens hovedliste betaler full avgift, mens andre børsnoteringer og andre foretakstyper for rabatter av varierende grad. Regneeksempler viser at et betydelig børsnotert foretak med markedsverdi 1,3 mrd. pund får en avgift på nær 10.000 pund, mens et ikke-børsnotert foretak med omsetning på 1,3 mrd. pund betaler om lag 5.000 pund, og en organisasjon i offentlig sektor med utgifter på 1,3 mrd. pund betaler om lag 2.500 pund.

Det britiske systemet er en konkretisering av ideen om reell brukerbetaling. De regnskapspliktige drar nytte av det arbeidet FRC, EFRAG og IASB gjør, og de skal dermed bidra til å dekke kostnadene ved å drifte disse organisasjonene.

14.5.4 Tyskland

Tyskland er i likhet med Storbritannia bidragsyter både til IASB og EFRAG. I 2014 var det samlede tyske bidraget til IASB om lag 800.000 britiske pund (om lag 8,4 mill. kroner etter daværende valutakurs). Bidraget til EFRAG var 350.000 euro (om lag 3 mill. kroner).

Begge bidragene ytes av den tyske standardsetteren Deutsche Rechnungslegungs Standards Committee (DRSC), men de inndekkes på ulik måte. Bidraget til IASB er frivillige bidrag fra navngitte foretak, og DRSCs rolle er begrenset til å administrere ordningen. Bidraget til EFRAG inngår derimot som en ordinær driftskostnad i DRSCs regnskap. For å belyse den egentlige inndekkingen av dette bidraget er det derfor nødvendig å belyse nærmere DRSCs plass i tysk samfunnsstruktur.

Foreløpig utgave

DRSC ble stiftet som privat regnskapsstandardsetter i 1998 og utga frem til 2005 en rekke tyske regnskapsstandarder. Organisasjonens virksomhet ble sterkt påvirket av pliktig overgang til IFRS-rapportering for børsnoterte foretak. I 2011 ble det imidlertid inngått en formell avtale (Standardisierungsvertrag av 2.12.2011) mellom Justisdepartementet, som øverste ansvarlige myndighet for tysk regnskapslovgivning, og DRSC, og denne avtalen overdrar fullmakter til å gi regnskapsstandarder til den sistnevnte. Adgangen til å fastsette regnskapsstandarder og delegere fullmakten til et privat organ følger av Handelsgesetzbuch § 342. En vedtatt regnskapsstandard legges frem for Justisdepartementet, som tar stilling til offentliggjøring i et lysningsblad. En standard som offentliggjøres på slik måte av departementet anses som god regnskapsskikk i Tyskland.

Departementet betaler ikke for denne tjenesten; tvert imot fremgår det eksplisitt av avtalen mellom DRSC og departementet at departementet kan «overta» standarden vederlagsfritt. Avtalen uttrykker også at DRSC forplikter seg til å organisere standardsettingsarbeidet slik at uavhengighet er godt ivaretatt, og til å fremskaffe den nødvendige finansiering av dette. Denne finansieringen skjer alt overveiende ved medlemskontingenter. I 2014 hadde DRSC samlede inntekter på om lag 2,3 mill. euro når de øremerkede bidragene til IASB holdes utenom. Målt ved inntektsomfanget er DRSC således en mye mindre organisasjon enn den britiske FRC, men den har da også betydelig mindre omfattende oppgaver, og det gjelder både de som følger av delegasjon fra sentralmyndighet, og de som er i egenregi.

Medlemskap i DRSC er frivillig, og både fysiske personer, næringsdrivende foretak, revisjonsselskaper og organisasjoner kan være medlemmer. De største enhetene (målt ved regnskapsstørrelser eller børsnoteringstype) betaler en årlig medlemskontingent på 50.000 euro (om lag 0,5 mill. kroner), mens de minste enhetene ikke betaler mer enn 10.000 euro. Fysiske personer betaler en kontingent på 1.000 euro. En medlemsliste er publisert DRSCs internettside, og pr. februar 2016 inneholder den om lag 80 navn, flesteparten tilhørende store børsnoterte foretak. Mange av disse er også bidragsytere til IASB (se omtalen i punkt 14.2 ovenfor), og det samlede årlige bidraget til nasjonal og internasjonal standardsetter fra ett foretak kan således komme opp i 100.000 euro.

14.6 Utvalgets vurderinger

Det overordnede spørsmålet som utvalget forsøker å bevare i dette kapittelet, er hvordan norske myndigheter og regnskapsfaglige miljøer kan delta aktivt i internasjonal regnskapsutvikling. Det overordnede svaret på spørsmålet er at for å få innflytelse må norske myndigheter og regnskapsfaglige miljøer delta fullverdig i de rådgivende og besluttende systemer som finnes. Mer konkret innebærer dette å støtte opp under virksomheten i IFRS Foundation i et omfang som kan forventes av en nasjon som Norge, og dessuten aktivt utnytte de medbestemmelseskanaler som EØS-landet Norge har adgang til gjennom EU-systemet.

Å støtte opp under virksomheten i IFRS Foundation innebærer å bidra til dens finansiering. Isolert sett gir finansiering av IFRS Foundation ingen innflytelse. IASB skal være uavhengig av særinteresser, og det er antakelig i små lands interesse at en ikke skal kunne kjøpe seg innflytelse i en slik organisasjon. Samtidig er det enkelt for et lite land å definere seg som gratispassasjer, og dette gjør finansieringsstrukturen i IFRS Foundation sårbar. Det er et uttalt ønske fra organisasjonen å få en større andel av sin finansiering fra sentralmyndigheter, noe som vil styrke organisasjonens integritet.

Foreløpig utgave

Den norske staten har, gjennom Finanstilsynet, gitt tilskudd til IFRS Foundation i flere år. Utvalget har merket seg at Finanstilsynet tilrår opphør av denne finansieringen. Utvalget vil også vise til at Sverige og Danmark ikke har noen tilsvarende finansiering av IASB, men at en del andre velstående europeiske nasjoner gir tilskudd. Utvalgets oppfatning er at norsk statlig støtte bør videreføres. Uansett hva man måtte mene om IFRS Foundation og kvaliteten på organisasjonens arbeid, har Norge som stat inngått internasjonale avtaler som gjør IFRS til en del av norsk rett gjennom den såkalte IAS-forordningen som pålegger IFRS-rapportering for alle børsnoterte foretak i EØS. Under dette systemet er det i Norges interesse at organisasjonen fungerer best mulig, herunder at dens uavhengighet ivaretas. Å avslutte norsk finansiering vil gi et tydelig signal om at en ikke har ønske om videreføring av det systemet som er etablert. Hvis norske myndigheter, i motsetning til utvalget, skulle mene at ordningen med pliktig IFRS-rapportering ikke er tjenlig, bør dette tas opp som sak i EØS. Så lenge et forslag om avvikling av EUs samarbeid med IFRS Foundation ikke er reist, bør Norge videreføre sitt finansielle bidrag. Årlig kostnad ved fortsatt finansiering av IFRS Foundation er i overkant av én million kroner.

Dersom norske myndigheter og regnskapsfaglige miljøer ønsker å påvirke internasjonal regnskapsutvikling, herunder beslutninger i IASB, er EU-systemet den eneste reelle kanalen for dette aktiv deltakelse. I dette systemet er Norge invitert til deltakelse på to nivåer, på myndighetsnivå gjennom Accounting Regulatory Committee (ARC) og på et mer «korporativt» nivå gjennom European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG). Det er Finansdepartementet som har møterett i ARC, men det har bare status som observatør med talerett. Antakelig er det først og fremst ved behandling av EØS-direktiver at denne møteretten kan gi påvirkning. Utvalget er kjent med at mange sammenlignbare land har en

utstrakt konsultasjon mellom deltakende departement og et standardsettende organ i forbindelse med gjennomføring av ARC-møtene, og dette er kanskje en suksessoppskrift for å få utbytte av ARC-deltakelse. Utvalget er ikke kjent med at norsk ARC-deltakelse noen gang har vært gjort i samråd mellom departementet og Norsk RegnskapsStiftelse, men det kan være verdt å prøve ut.

EFRAG er et privat organ som gjør konkrete oppgaver for EU-Kommisjonen i forbindelse med utviklingen av internasjonale regnskapsstandarder. Medlemmene er i hovedsak private næringsorganisasjoner og nasjonale regnskapsstandardsettere, som enten er private eller statlige. Etter utvalgets vurdering har EFRAG fått en rolle som gjør at organisasjonen har en reell innflytelse på arbeidet i IASB. Det kan se ut til at denne innflytelsen har vært tiltakende i de senere år som følge av at Europas forholdsmessige betydning som IFRS-bruker har økt etter at det ble klart at USA på mellomlang sikt ikke vil erstatte US GAAP med IFRS som regnskapsspråk. Det har også vært en trend at IASB har styrket sin dialog med nasjonale miljøer og i den forbindelse har prioritert kontakt med regionale representanter, som EFRAG. EFRAG likestiller alle EØS-land, og norske regnskapsfaglige miljøer har derfor full adgang til å delta i internasjonal regnskapsutvikling via EFRAG.

Deltakelse i EFRAGs besluttende organer forutsetter deltakelse i organisasjonens finansiering. Som det fremgår ovenfor har Norge bidratt til finansiering av EFRAG i perioden 2009 – 2013, først som bidrag fra Norsk RegnskapsStiftelse og deretter som statlig tilskudd gjennom Finanstilsynet. Som det fremgår av gjennomgangen i punkt 14.4 ovenfor har bevilgningene til IFRS Foundation og EFRAG i stor grad vært likestilt og begrunnet på samme måte. Utvalget mener imidlertid at de er vesensforskjellige, både ved sin funksjon og sin organisasjonsform. IASB har i praksis fått delegert myndighet fra lovgivende myndighet. EFRAG på sin side har ikke noen myndighet i det hele tatt, men det utfører viktige oppgaver i avtale med EU-Kommisjonen. IASB er del av en selveiende stiftelse, slik at et tilskudd i realiteten er betingelsesløs gave. EFRAG er derimot en type forening med medlemmer, og kontingenten gir medbestemmelsesrett i foreningen. Det er forutsatt at et norsk medlem deltar på generalforsamlingen og foreslår kandidater til styrende organer.

Utvalget mener at Norge bør være representert i EFRAG, på lik linje med Sverige og Danmark. Den instans som under gjeldende ordning naturlig bør representere norske interesser i EFRAG, er Norsk RegnskapsStiftelse. Dersom utvalgets forslag til organisering av fremtidig arbeid med regnskapsstandarder blir fulgt, vil det være standardsetteren i dette systemet som er medlem i EFRAG. Utvalget viser til Finanstilsynets brev til Finansdepartementet 17. desember 2014 som fremholder at Finanstilsynet har vært en utypisk bidragsyter til EFRAG, og at det derfor kan reises spørsmål om dette er en naturlig oppgave for etaten. Utvalget er enig med Finanstilsynet i dette.

Hvis et standardsettende organ skal være norsk medlem i EFRAG og betale årlig kontingent til organisasjonen, oppstår et spørsmål om hvordan dette skal organiseres. I utgangspunktet er EFRAG et spleiselag hvor Kommisjonen gir tilskudd som er like stort som alle andre tilskudd. Dette reflekterer at EFRAG utfører forvaltningsoppgaver som fellesskapet skal betale for, men EFRAG er også næringslivets røst inn i byråkratiet. På samme måte ivaretar nasjonal representasjon i EFRAG både nasjonens og det nasjonale næringslivets interesser. Gjennomgangen av andre lands ordninger for finansiering av EFRAG viser at ren statlig finansiering er unntaket. Utvalget har kommet til at norsk kontingent til EFRAG ikke bør være et rent statlig anliggende, men at staten bør gi et tilskudd til slik kontingent som er like stort som bidrag fra private kilder. Hvordan Norsk RegnskapsStiftelse eller en eventuelt omorganisert etterfølger som standardsetter vil organisere private bidrag, vil utvalget ikke uttale seg om.

Foreløpig utgave

Utvalget vil avslutningsvis kommentere de argumentene som Finanstilsynet har brukt for å begrunne sin tilrådning om å stanse statlig finansiering av IFRS Foundation og EFRAG. Utvalget er, som nevnt ovenfor, enig i synspunktet om at det ikke er en naturlig oppgave for Finanstilsynet å være medlem i EFRAG. Det kanaliseres statlige midler til EFRAG, men det er ingen andre medlemsland som har valgt å bruke en statlig tilsynsmyndighet til dette. Dette argumentet har imidlertid ikke samme gyldighet for bidrag til IFRS Foundation. Som det fremgår av oversikten i vedlegg 14.1 er både finanstilsynsmyndigheter og sentralbanker fra flere land bidragsytere til IFRS Foundation.

Utvalget er ikke enig med Finanstilsynet i at de to organisasjonene har styrings- og kontrollrutiner som er for dårlige til å motta statlige tilskudd fra Norge. Det er utvilsomt riktig at tilskudd til enheter utenfor norsk jurisdiksjon kan være mer krevende å følge opp i tilfelle misligheter enn tilskudd til enheter innenfor riket, men et slikt argument har noe begrenset rekkevidde i et lite land som har ambisjoner om å delta aktivt i et internasjonalt samkvem. Det har vært lagt vesentlig vekt på å etablere effektive interne og eksterne kontrollrutiner og prinsipper for god foretaksstyring i de to organisasjonene, og utvalget mener at bidragsyteres adgang til å få informasjon og kreve undersøkelser ved mistanke om misbruk av midler er fullt på høyde med hva man ville forvente i en tilsvarende norsk organisasjon.

Finanstilsynet har i begge sine to brev til departementet om bidragene til IFRS Foundation og EFRAG pekt på en sak som gjelder godtgjørelse i EFRAG utbetalt som honorar i sted for lønn, som for øvrig er nærmere omtalt i EFRAGs årsrapport 2014 s. 24. Det er imidlertid ingenting som tyder på at denne saken, som fant sted før Maystadt-reformen, har svekket EU-kommisjonens tillit til EFRAG som redskap i arbeidet med utviklingen av regnskapsstandarder. Det er heller ingen ting som tyder på mistillit fra europeiske tilsynsorganers side i forhold til EFRAG. Både EU-kommisjonen, tilsynsorganene og den europeiske sentralbanken deltar i EFRAGs styremøter med «senior officials» (jf. omtale i EFRAGs årsrapport 2014 s. 7). Utvalget mener derfor at denne enkeltstående hendelsen ikke bør ha noen betydning for om det skal ytes norske bidrag til organisasjonene.

Foreløpig utgave

Vedlegg til kapittel 14: Finansielle bidrag til IFRS Foundation i 2014 fordelt på land og avgivertype

	Statlig over-nasjonal myndighet	Regjering	Sentralbank	Finanstilsyn	Børs mv.	Halvstatlig institusjon	Regnskaps-standard-setter	Revisor-foretak eller org.	Privat foretak	Total
Australia							535 743			535 743
Brasil			>25 000			>50 000	>100 000			316 813
Bulgaria			5 129							5 129
Canada				<25 000			>100 000			469 377
Kina		>50 000			>100 000	>50 000		>50 000	>1 200 000	1 728 648
EU	3 077 672									3 077 672
Frankrike		792 016								792 016
Tyskland									802 401	802 401
Hong Kong			<25 000	>25 000	>25 000					119 411
Irland			6 034							6 034
Israel				17 075						17 075
Italia							594 012			594 012
Japan							1 966 436			1 966 436
Kazakhstan			5 967							5 967
Malaysia							76 503			76 503
Nederland		>100 000	<25 000							327 958
New Zealand							96 958			96 958
Nigeria							66 015			66 015
Norge				99 309						99 309
Portugal			14 803							14 803

Foreløpig utgave

	Statlig over-nasjonal myndighet	Regjering	Sentralbank	Finanstilsyn	Børs mv.	Halvstatlig institusjon	Regnskaps-standard-setter	Revisor-foretak eller org.	Privat foretak	Total
Korea				>25 000				<75 000	>300 000	437 774
Russland		505 781								505 781
Saudi Arabia								150 000		150 000
Singapore		70 000								70 000
Sydafrika					<25 000		>100 000			120 364
Spania					328 893					328 893
Sveits			<25 000						>50 000	91 795
Taiwan					<60 000		<25 000			60 000
Storbritannia							862 717			862 717
USA			>25 000				1 839 231	>50 000	>650 000	2 605 965
Bank for International Settlements	30 395									30 395
Internasjonale revisjons-selskaper								6 424 163		6 424 163
Total og estimert andel	14 %	8 %	0 %	1 %	2 %	0 %	31 %	30 %	13 %	22 806 127

Foreløpig utgave

Vedlegg til kapittel 14: Finansielle bidrag til EFRAG i 2014 fordelt på land og avgivers sektor

	Statlig	Finans	Regnskap og revisjon	Annet næringsliv	Standard-setter	Blandet	Total
Europeiske (overnasjonale) interesseorganisasjoner							
Federation of European Accountants			300				
European Business Federation				125			
European Banking Federation		75					
European Savings and Retail Banking Group		75					
European Association of Co-operative Banks		75					
European Federation of Accountants and Auditors for SMEs			25				
European Federation of Financial Analyst Societies		15					
Insurance Europe		0					
Nasjonale organisasjoner							
Danmark						50	
Frankrike					350		
Tyskland					350		
Italia					290		
Luxemburg					8		
Nederland					50		
Sverige						100	
Storbritannia					350		
EU-kommisjonen	2 543						
Total	2 543	240	325	125	1 398	150	4 781
Andel	53 %	5 %	7 %	3 %	29 %	3 %	100 %

Foreløpig utgave

Vedlegg til kapittel 14: Brev 17. desember 2014 fra Finanstilsynet til Finansdepartementet

Økonomisk bidrag til EFRAG og IASB Foundation

1 Innledning

Det vises til korrespondanse, senest Finanstilsynets brev av 20. januar 2014, og kvartalsmøte med Finansdepartementet 9. desember 2014.

Finanstilsynet har siden 2012 ytet et årlig økonomisk bidrag til EFRAG og IASB Foundation. Finanstilsynets bidrag ytes som følge av Finansdepartementets tildelingsbrev av 19. desember 2011.

På bakgrunn av hendelsene omtalt i pkt. 3 og 4 nedenfor, har Finanstilsynet gjort en fornyet vurdering av bidragene. Bidraget til EFRAG er for tiden stilt i bero.

2 Finansieringen av EFRAG

Finansieringen av EFRAG er tredelt. [121] For det første yter private næringslivsorganisasjoner årlige bidrag. Videre ytes det bidrag fra syv EØS-land, herunder Norge. Disse landene utgjør den såkalte "National Funding Mechanism". Til slutt yter EU-Kommisjonen et årlig bidrag. Hoveddelen av EFRAGs finansiering utgjøres av bidraget fra EU-Kommisjonen.

Landene som utgjør "National Funding Mechanism" er Danmark, Frankrike, Tyskland, Italia, Norge, Sverige og UK. I de fleste landene ytes bidragene fra private standardsettende organisasjoner på regnskapsområdet, og generelt er noterte foretak pålagt en avgift som utgjør den endelige finansieringen. I Frankrike og Norge ytes bidragene av offentlige myndigheter. Finanstilsynet er den eneste tilsynsmyndigheten som er del av "National Funding Mechanism".

Foreløpig utgave

3 EFRAGs tilbakebetaling av støtte til EU-kommisjonen

EU-kommisjonen gjennomførte i 2013 et tilsyn med EFRAG for å påse at bidragene for 2010-2012 var brukt i samsvar med vilkårene for tildeling. Et krav om tilbakebetaling av 603 000 EURO ble fremsatt av EU-kommisjonen på bakgrunn av tilsynet. Kravet om tilbakebetaling var begrunnet i EFRAGs bruk av konsulenter fremfor ansatte, noe som medførte at det ikke var betalt arbeidsgiveravgift mv. som forutsatt i tildelingen. Det ble fra EU-kommisjonens side også reist spørsmål ved habiliteten og nivået på avlønningen til sentrale personer i EFRAG.

EFRAG har betalt tilbake midlene i tråd med EU-kommisjonens krav, og EU-kommisjonen har følgelig gjenopptatt sin støtte.

[121] Finansieringen til EFRAG er beskrevet i årsrapporten som er tilgjengelig på EFRAGs nettsted.

4 Reform av EFRAG, herunder valg av styrende organer

I oktober 2014 ble styringsstrukturen til EFRAG endret. Det ble i denne forbindelse valgt et nytt styre bestående av 16 personer, hvorav åtte utgår fra "European Stakeholder Organisations" (næringslivsrepresentanter) og åtte utgår fra "National Standard Setters" (standardsettere). Regler om sammensetningen til styret og nominasjonen av kandidater fremgår av EFRAGs vedtekter og interne retningslinjer. Etter disse skal styret til EFRAG bestå av næringsrepresentanter og standardsettere. Finanstilsynet har heller ikke adgang til å nominere medlemmer til styret, og Finanstilsynets innflytelse hva gjelder bruk av midlene er derved begrenset til å være medlem av EFRAGs "General Assembly".

EBA, EIOPA og ESMA har vært kritiske til reformen av EFRAG ettersom hensynet til offentlige interesser ved gjennomføring av IFRS-standarder, ikke er blitt vektlagt i tilstrekkelig grad, se http://www.esma.europa.eu/system/files/esa-2014-001_esas_response_to_the_maystadt_report.pdf

5 Vurdering av Finanstilsynets bidrag

5.1 Bidraget til EFRAG

Foreløpig utgave

Finanstilsynet har gjort en fornyet vurdering av bidraget til EFRAG. Av prinsipielle grunner mener Finanstilsynet at ytelse av slike økonomiske bidrag til private organisasjoner ligger utenfor Finanstilsynets naturlige oppgaver. I tillegg tilsier EFRAGs finansierings- og styringsmodell at det ikke bør ytes årlige bidrag fra Finanstilsynet.

EFRAG finansieres i det vesentligste av EU-kommisjonen og private bidragsytere. Da det ble besluttet at Finanstilsynet skulle yte Norges bidrag til EFRAG, var det antatt at andre EØS-lands myndigheter ville følge etter og erstatte de private bidragsyterne. Dette har ikke skjedd. Det er ingen andre tilsynsmyndigheter innenfor EØS-området som yter bidrag til EFRAG. Bidragene til EFRAG ytes i hovedsak av private aktører, bortsett fra EU-kommisjonen.

EFRAGs styre består av næringsrepresentanter og standardsettere. Tilbakebetalingen av midler til EU-Kommisjonen viser et behov for at slike offentlige tilskudd er gjenstand for oppfølgning og kontroll. Bidraget til EFRAG kan trolig reguleres i en avtale, men det er uklart i hvilken grad betingelser om opplysningsplikt, innsynsrett, tilbakebetaling av midler ved misbruk etc. kan nedfelles. Finanstilsynet vil uansett ikke ha direkte tilgang til opplysninger fra EFRAGs styrende organer, og har ikke adgang til styrerepresentasjon. Finanstilsynet ser prinsipielle betenkeligheter ved å forvalte et offentlig tilskudd uten mulighet til kontroll og innflytelse.

De europeiske tilsynsmyndighetene (ESMA, EBA og EIOPA) har påpekt at reformen av EFRAG ikke ivaretar den offentlige interesse på en tilfredsstillende måte, og mener at råd om gjennomføring av IFRS-standarder som EU-rett, bør gis av et offentlig organ. Finanstilsynet har også merket seg at ESA-ene av denne grunn har takket nei til å bli medlem av styret i EFRAG.

5.2 Bidraget til IASB Foundation

Finansieringen av IASB Foundation er bredere enn EFRAGs og offentlige myndigheter i flere land, primært finansdepartementer og sentralbanker, er bidragsytere. De samme prinsipielle betenkelighetene gjør seg imidlertid gjeldende for bidraget til IASB Foundation. Finanstilsynet mener derfor at heller ikke dette bidraget videreføres. Bidraget er ikke stilt i bero, og det anses naturlig med en "oppsigelse" av bidraget.

6 Anbefaling

Finanstilsynet vil tilrå at bidrag til EFRAG opphører med virkning fra 1. januar 2015, og at bidraget til IASB Foundation opphører med virkning fra 1. januar 2016.

Foreløpig utgave

15 Økonomiske og administrative konsekvenser

15.1 Innledning

I samsvar med det mandatet som er gitt, har utvalget utredet ny regnskapslovgivning i to delutredninger. Økonomiske og administrative konsekvenser av delutredning I (NOU 2015: 10) ble utredet i denne utredningens kapittel 14. Det ble der påpekt enkelte prinsipielle problemer med å identifisere økonomiske konsekvenser av forslagene. For det første var det som ble lagt frem, bare en del av et større hele. For det annet var mange av forslagene en direkte følge av Norges folkerettslige forpliktelser gjennom EØS-avtalen, slik at virkningene av de valg som utvalget selv foretok, kunne være vanskelig å separere ut. De samme utfordringene gjelder når utvalget skal uttale seg om økonomiske og administrative konsekvenser av forslagene i den foreliggende utredningen.

Med den foreliggende utredningen foreligger det et komplett forslag til ny norsk regnskapslovgivning. Det er derfor på sin plass å starte med det store bildet, nemlig hva som er virkningen den loven som utvalget foreslår sammenlignet med gjeldende lov og eventuelt med mulige alternativer til utvalgets forslag. Utvalget har i denne og forrige delutredning sterkt vektlagt regnskapslovgivningens internasjonale forankring, herunder at direktivene skal gjennomføres på en tydelig og lojal måte. Den mest dyptgripende virkningen av dette dreier seg om norsk næringslivs posisjon i internasjonalt økonomisk samkvem. Norske foretak som opererer i et internasjonalt miljø, er tjent med en regnskapsregulering som gir internasjonalt gjenkjennbare regnskaper, fordi sammenlignbare regnskaper er mer egnet til å kommunisere foretakenes stilling på tvers av jurisdiksjoner enn regnskaper med mange nasjonale særtrekk. Dette har betydning for deres evne til å tiltrekke seg kapital og til å oppnå gunstige avtaler med utenlandske partnere. Svært mange norske foretak opererer internasjonalt, og moderate forbedringer for det enkelte foretak kan lett bli til betydelige gevinster når en summerer over alle foretak og aggregerer over tid.

Foreløpig utgave

Det har også vært en ledetråd for utredningene at loven i liten grad skal gi detaljreguleringer ut over det som følger av direktiv-forpliktelsene. Mens gjeldende lov ble laget med ambisjonen om at den skulle kunne gi svar på alle tenkelige regnskapsmessige problemstillinger, bygger utvalgets lovforslag på en ide om at loven ikke skal regulere mer enn det som er nødvendig, men at det samtidig skal etableres et grunnlag for utvikling av god praksis gjennom standardsetting. Standardsetting er antakelig en billig måte å regulere på, og den sikrer den nødvendige fleksibilitet på et område som er i stadig endring.

Forslaget til ny lovgivning gir også et bedre fundament enn gjeldende lov for å utvikle god regnskapspraksis hos regnskapspliktige som ikke har økonomisk vinning som formål. Dette er en stor og uensartet sektor som sysselsetter mange mennesker og tar hånd om viktige verdier. Det er viktig at lovgivningen er tilstrekkelig fleksibel til at regnskapene i så forskjellige regnskapspliktige enheter som ideelle organisasjoner og borettslag kan formidle den informasjonen som er vesentlig for organisasjonsmedlemmer, sponsorer og beboere.

Delutredning I pekte noen andre gevinster av overordnet karakter som ikke blir gjentatt her. For dette vises det til omtalen i punkt 14.2 i delutredning I. I det følgende vil en peke noen mer avgrensede effekter av spesifikke forslag i den foreliggende utredningen.

15.2 Årsberetning

Utvalgets forslag til regulering av årsberetningen vil redusere økonomiske og administrative byrder for de regnskapspliktige. Utvalget foreslår at små foretak skal slippe å utarbeide årsberetning. Som følge av dette er det foreslått noen få krav til noteopplysninger som de ellers ikke ville ha hatt. For regnskapspliktige som ikke er små foretak foreslår utvalget i liten grad plikter ut over de som følger av direktivet, men i noen særlige tilfeller hvor informasjonen anses å være av spesiell betydning for regnskapsbrukerne, er dette prinsippet satt til side. Dette gjelder for eksempel krav om opplysninger om fortsatt drift og opplysninger om arbeidsmiljø, likestilling og mangfold, og påvirkning på ytre miljø. Samlet sett innebærer forslaget til regulering av årsberetningen en betydelig lemping av plikten sett i forhold til gjeldende regulering.

15.3 Regnskapsår, innsendingsfrist og gebyrfrist

Utvalget foreslår en liberalisering av reguleringen av regnskapsåret, noe som innebærer at den regnskapspliktige i større grad enn nå kan velge et regnskapsår som er tilpasset foretakets virksomhetssyklus. Dette vil kunne redusere den ressursinnsats som er nødvendig ved utarbeidelse av årsregnskapet og andre regnskapsdokumenter, og vil kunne gi regnskapsbrukerne oppdatert informasjon etter endt virksomhetssyklus. Ulempen kan være at dette fører til mindre sammenlignbar informasjon på tvers av foretak som har regnskapsplikt til Norge. Ved sammenligning mot foretak i andre land synes ikke hensynet til sammenlignbarhet å veie like tungt. En liberalisering av regnskapsåret vil også kunne ha som konsekvens at arbeidsbyrden til regnskapsførere og revisorer fordeles over kalenderåret. Dette kan være gunstig for de som tilbyr og etterspør regnskaps- og revisjonstjenester, og det kan også ha konsekvenser for prisingen av slike tjenester.

Regnskapsbrukere som har bruk for informasjon knyttet til kalenderår, vil derimot kunne få økte økonomiske og administrative byrder som følge av utvalgets forslag. Dette gjelder særlig skatteetaten og Statistisk sentralbyrå. Den reelle økningen i disse byrdene vil dels avhenge av hvor mange regnskapspliktige som faktisk velger et annet regnskapsår enn kalenderåret, og dels hvor lett skatteetaten og Statistisk sentralbyrå kan avhjelpe sitt informasjonsbehov på annen måte. Fra skatteetatens side er det påpekt overfor utvalget at økt bruk av avvikende regnskapsår vil gjøre det vanskeligere å bruke tredjepartsopplysninger ved skattekontroll. Fra Statistisk sentralbyrås side er det påpekt at en mer liberal regulering av regnskapsåret vil kunne medføre at grunnlagsdata for nasjonal statistikk i større grad må hentes direkte fra den enkelte regnskapspliktige, noe som isolert sett vil gi økt ressursbruk for byrået og for foretakene. Utvalget viser i denne forbindelse til omtale av de erfaringer som Skatteverket og Statistiska Centralbyrån i Sverige har når det gjelder skattekontroll og utarbeidelse av nasjonal statistikk under en mer liberal regulering enn den som gjelder i Norge. Samlet sett tyder disse erfaringene på at de oppgaver som offentlige etater har med hensyn til skattekontroll og utarbeidelse av nasjonal statistikk, kan løses også under en mer liberal regulering av regnskapsåret, men at det må påregnes visse omstillingskostnader.

Utvalgets forslag til regulering av regnskapsåret får konsekvenser for innsendingsfrist og gebyrfrist ved for sen eller mangelfull innsending av regnskapsdokumenter. Forslaget innebærer en utvidelse av antall gebyrfrister fra to til 12. Dette vil øke de økonomiske og administrative byrdene for Regnskapsregisteret noe, og ifølge registeret vil det fordre en omlegging av dets IT-system. Utvalget har imidlertid fått opplyst at registeret er i en fase med slik systemomlegging, noe som kan gjøre det mulig å håndtere flere innsendings- og gebyrfrister på sikt. Det er etter utvalgets syn viktig at det blir tatt tilstrekkelig høyde for slike oppgaver ved utvikling og implementering av systemene.

Foreløpig utgave

Sammenfall av innsendingsfrist og gebyrfrist vil trolig føre til at flere regnskapspliktige overholder innsendingsfristen og ikke venter med innsending til det tidspunkt hvor Regnskapsregisteret sanksjonerer på utelatt eller mangelfull innsending. Sammenholdt med kortere innsendingsfrist og gebyrfrist vil dette trolig føre til at de regnskapspliktige i gjennomsnitt sender inn sine regnskapsdokumenter tidligere enn hva tilfellet er i dag. Dette vil gjøre at regnskapsbrukerne får tilgang til mer oppdatert informasjon om den regnskapspliktige, noe som vil representere en samfunnsøkonomisk gevinst.

Utvalget har foreslått en meldeplikt til Regnskapsregisteret ved endring av regnskapsår. En slik meldeplikt vil trolig ikke medføre administrative eller økonomiske konsekvenser av særlig betydning verken for de regnskapspliktige eller for Regnskapsregisteret. Utvalget har fått opplyst av Regnskapsregisteret at en slik ordning med meldeplikt skal være håndterbar innenfor registerets nåværende IT-system (se Regnskapsregisterets uttalelse i vedlegg 4.1).

15.4 Valuta og språk

Utvalget foreslår å videreføre bestemmelsen om at regnskapsvalutaen skal være norske kroner eller den valuta virksomheten i hovedsak er knyttet til (funksjonell valuta). Presentasjonsvalutaen skal være lik regnskapsvalutaen. Utvalget har her tatt hensyn til at regnskapspliktige ikke skal pålegges nye byrder, samtidig som det tas hensyn til at regnskapet brukes som grunnlag for skattekontroll og som grunnlag for utarbeidelse av nasjonal statistikk. Utvalget foreslår at regnskapet, årsberetningen og konsernberetningen skal være på norsk, svensk, dansk eller engelsk, og at departementet ved forskrift eller enkeltvedtak kan bestemme at de kan være på et annet språk. Dette innebærer en liberalisering av reguleringen av språk sammenlignet med gjeldende regulering. Utvalget antar at dette vil kunne ha en moderat innsparingseffekt for foretakene.

Foreløpig utgave

15.5 Begrenset regnskapsplikt

Utvalget har i utredningen konkretisert gjennomføringen av begrenset regnskapsplikt for små foretak som ikke er omfattet av regnskapsdirektivet. Den rapporteringsplikten som utvalget foreslår for disse foretakene, innebærer at de stort sett bare behøver å rapportere noen tall som de uansett må beregne til sine selvangivelser. Utvalget har innhentet informasjon som viser at det mange små foretak som vil kunne benytte denne ordningen. Ordningen med begrenset regnskapsplikt vil ha et stort innsparingspotensial for foretakene som berøres.

15.6 Utbyttenøytralitet og gjennomgående utbytte og konsernbidrag

Utvalget mener at det verken er hensiktsmessig eller nødvendig å etablere en regulering som skal sikre utbyttenøytralitet. Behovet for slik regulering synes lite påkrevd hvis den regnskapspliktige utarbeider regnskap etter norsk standard basert på IFRS for SMEs eller IFRS / forenklet IFRS. Videre argumenterer utvalget for at aksjelovenes regler om forsvarlig egenkapital og handleplikt ved tap av egenkapital er kvalitativt sett mer målrettet og egnet til regulering av kapitalforhold enn for eksempel en mekanisk avsetning til bundne fond. Samlet sett vil dette representere mer liberal regulering av utbytteutdeling enn hva tilfellet er etter gjeldende regulering. Dette vil gi større kapitalmobilitet, mer attraktive rammevilkår for investeringer og trolig en samfunnsøkonomisk gevinst.

Utvalget foreslår å videreføre regulering som legger til rette for gjennomgående utbytte. Uten en slik regulering vil konsekvensen være at utdelinger av overskudd i konsern blir tregere og

eventuelt dyrere enn i dag. Utvalget foreslår en videreføring av regulering som legger til rette for gjennomgående utbytte fra datterselskap. Derimot foreslås det ikke en videreføring av regulering som legger til rette for gjennomgående utbytte fra tilknyttet foretak eller foretak hvor en verken har kontroll eller betydelig innflytelse. Dette representerer en moderat innstramming sammenlignet med gjeldende regulering.

15.7 Åpningsbalanse og mellombalanse

Utvalget foreslår ikke å videreføre krav til åpningsbalanse ved stiftelse, fusjon, fisjon eller omdanning av aksjeselskap til allmennaksjeselskap. Hovedargumentet er at nytten av åpningsbalansen anses som liten. Utvalget foreslår at kravet om mellombalanse ved fusjon ikke skal gjelde dersom samtlige aksjeeiere i foretakene som deltar i fusjonen, samtykker til dette. Bortfall av krav om åpningsbalanse, og i visse tilfeller mellombalanse, vil redusere økonomiske og administrative byrder for foretakene.

15.8 Norsk deltakelse i internasjonal regnskapsutvikling

Utvalget foreslår en videreføring av norsk statlig støtte til IFRS Foundation. EØS-avtalen gjør at IFRS blir en del av norsk rett, og det vil derfor være i Norges interesse at IFRS Foundation fungerer best mulig. Årlig kostnad ved finansiering av IFRS Foundation vil beløpe seg til rundt 100 000 pund.

Utvalget mener at den eneste reelle påvirkningsmulighet på internasjonal regnskapsutvikling er gjennom EU-systemet. I dette systemet er Norge invitert til å delta bl.a. gjennom EFRAG. EFRAG er et privat organ, og her vil deltakelse i beslutttende organer forutsette et finansielt bidrag. I 2013 ble det ytt et bidrag fra Finanstilsynet på 75 000 euro, men deretter har norske bidrag til organisasjonen vært suspendert. Utvalget mener at norsk kontingent til EFRAG ikke bør være et rent statlig ansvar, men det synes fornuftig at staten gir et tilskudd til slik kontingent som er like stort som bidrag fra private kilder. Aktiv deltakelse og finansiell støtte til IFRS Foundation og EFRAG vil isolert sett representere en statsfinansiell kostnad, men den langsiktige samfunnsøkonomiske gevinsten ved å støtte oppunder og delta i disse organisasjonene vil etter utvalgets vurdering langt overstige kostnaden.

Foreløpig utgave

15.9 Andre samfunnsøkonomiske konsekvenser

Utvalget foreslår å videreføre regnskapsplikt for filialer av utenlandske foretak. Dette er i hovedsak begrunnet i hensynet til skattekontroll og i hensynet til utarbeidelse av nasjonal statistikk. Innholdet i filialregnskapsplikten er derimot foreslått lempet i forhold til gjeldende regulering ved at filialene er kategorisert blant de regnskapspliktige i kategori 2, noe som innebærer en åpning for betydelige forenklinger for små filialer som kan komme inn under ordningen med begrenset regnskapsplikt. Utvalget har lagt til grunn at hensynet til skattekontroll og hensynet til utarbeidelse av nasjonal statistikk fortsatt er ivaretatt også når filialen utarbeider et filialregnskap etter slike forenklede regler. Samlet sett antar utvalget at forslaget vil innebære en ressursinnsparing.

16 Referanser

Aamelfot, T. H. m.fl. (2013): *Fusjon og fisjon – skatt, regnskap og selskapsrett*. 1. utgave. DnR-forlaget.

Armstrong, C. S, Guay W. R., Weber J. P. (2010): The Role of Information and Financial Reporting in Corporate Governance and Debt Contracting. *Journal of Accounting and Economics* (50, 2–3): 179–234

Bauwhede, H. V., Willekens, M. (2008): Disclosure on Corporate Governance in the European Union. *Corporate Governance: An International Review* (16, 2): 101–115.

Beattie, V., McInns, B., Pierpoint, J. (2008): *The Management Commentary: Comparing Narrative Outcomes from Alternative Regulatory Regimes*. Institute of Chartered Accountants in England and Wales.

Beaver, W. H. (1973). What Should be the FASB's Objectives? *Journal of Accountancy* (August): 49-56.

Brickley, J. A., Zimmerman, J. L. (2010): Corporate Governance Myths: Comments on Armstrong, Guay, and Weber. *Journal of Accounting and Economics* (50, 2-3): 235–245.

Bujaki, M. og McConomy, B. J. (2002): Corporate Governance: Factors Influencing Voluntary Disclosure by Publicly Traded Canadian Firms. *Canadian Accounting Perspectives* (1, 2): 105-139.

Busvold, B (2013): *Skattefri omdanning*. 1. utgave. DnR-forlaget.

Bøhren, Ø. (2011): *Eierne, styret og ledelsen – Corporate governance i Norge*. Fagbokforlaget.

Cohen, J., Holder-Webb, L., Nath, L., & Wood, D. (2011): Retail Investors' Perceptions of the Decision-Usefulness of Economic Performance, Governance, and Corporate Social Responsibility Disclosures. *Behavioral Research in Accounting*. (23, 1): 109–129.

Collett, P. og Hrasky, S. (2005): Voluntary Disclosure of Corporate Governance Practices by Listed Australian Companies. *Corporate Governance: An International Review* (13, 2): 188–196.

Deloitte (2014): *iGAAP 2014 A guide to IFRS reporting*: *Volume A*.

Ditlev-Simonsen, C. D. (2014): Norske og internasjonale regler og initiativ knyttet til samfunnsansvar (CSR). *Praktisk økonomi og finans* (3): 191–201.

Ditlev-Simonsen, C. D. (2016): *Rapportering om samfunnsansvar i små foretak*. Bråthen og Benestad (red.) Moderne forretningsjuss III. Fagbokforlaget.

Eckoff, C. (2005): Omdanning av virksomhet. DnR-forlaget.

EFRAG (European Financial Reporting Advisory Group) (2012): *Discussion Paper: Towards a Disclosure Framework for the Notes*.

EFRAG (European Financial Reporting Advisory Group): (2012): *Annual Review 2012*

EFRAG (European Financial Reporting: Advisory Group) (2014): *Annual Review 2014*

EY (2015): *Corporate Governance og samfunnsansvar 2015 – undersøkelse av årsrapporter for regnskapsåret 2014*.

Foreløpig utgave

Farinha. J (2003): *Corporate Governance: A Survey of The Literature*. Discussion Paper No. 2003-06.

FRC (Financial Reporting Council) (2014): *Annual Report and Accounts 2013/14*

FRC (Financial Reporting Council) (2014):*The FRC and its Regulatory Apporach*

Gillan, S. L. (2006): Recent Developments in Corporate Governance: An Overview. *Journal of Corporate Finance* (12, 3): 381–402.

Handeland Ø. og Schwencke H. R. (2011): *Regnskapsloven med kommentarer*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Hove, B.T. m.fl. (2014): *Egenkapitaltransaksjoner*. 6. utgave. Fagbokforlaget

Husaas, T. (2008): Ulike problemstillinger: NUF – Utenlandske foretak i Norge. Revisjon og Regnskap (7): 26–33.

IFRS Foundation (2014): *Annual Report*.

IFRS Foundation (2015): *IFRS FoundationsTrustees Review of Structure and Effectiveness: Issues for the Review.*

Klein, A 2002: Audit Committee, Board of Director Characteristics, and Earnings Management. *Journal of Accounting and Economics* (33, 2): 375–400.

Klepp, T., Brun, P. (2014): Corporate governance i Norge – utviklingen gjennom de siste 10 år. *Magma* (1): 78–86.

KPMG (2013): *Bærekraft og samfunnsansvar – i hvilken retning beveger bedriftenes rapportering seg?*

Kvifte, S. S. (2014): Delårsrapportering, i IFRS i Norge. Bransje- og temaartikler. EY.

Kvifte, S. S., Oppi, N. S., Hansen, P. M. (2014): Undervurderer regnskapsprodusentene betydningen av årsregnskapsrapporteringen? *Magma* (1): 26-32.

Luo, Y., Salterio, S. E. (2014): Governance Quality in a "Comply or Explain" Governance Disclosure Regime. *Corporate Governance: An International Review* (22, 6): 460–481.

McEwen, R. A., Schwartz, B. N: (1992): Are Firms Complying with the Minimum Standards for Interim Financial Reporting? *Accounting Horizons* (March): 75-87.

Mensah, Y., Werner R. (2008). The capital market implications of the frequency of interim financial reporting: an international analysis. *Review of Quantitative Finance and Accounting* (31):71-104.

Millstein, P. W., MacAvoy, I. M. (1999): The Active Board of Directors and Its Effects on the Performance of the Large Publicly Traded Corporation. *Journal of Applied Corporate Finance* (11, 4): 8–20.

PwC (2014): *Manual of Accounting 2014: Volume 1.*

PwC (2015): *PwC Samfunnsansvar 100 – 2015: Reisen har begynt.*

Reiersen, H. B, Sjåfjell B. (2010): NUF-kaoset i norsk rett – et bidrag til oppklaring. *Tidsskrift for Rettsvitenskap* (123, 3): 423–463.

Ruud, A., Ehrenclou, K., Gramstad, C. S. (2008): *Er Regnskapsloven et effektivt politisk virkemiddel for å fremme miljørapportering i norsk næringsliv?* ProSus Report (1).

Foreløpig utgave

Røsok, K.O (2011): NRS(F) Transaksjoner og regnskap i utenlandsk valuta. *Revisjon og regnskap* (2): 46-50.

Schwencke, H. R., Haugen D. A, Baksaas, K. M. (2015): *Årsregnskapet i teori og praksis*. 17. utgave. Gyldendal Norsk Forlag.

Seah, S. S. Y., Tarca, A. (2005): The Impact of Regulatory Framwork on Management Commentary.https://www.researchgate.net/publication/228302554_The_Impact_of_Regulatory_Framework_on_Management_Commentary_Reports

Shleifer, A., Vishny, R. W. (1997): A Survey of Corporate Governance. *Journal of Finance*. (52, 2): 737–783.

Sæther, H, K., Busvold, B. (2013): Avvikende regnskapsår. *Revisjon og Regnskap* (5): 47–49.

Vafeas, N (1999): Board Meeting Frequency and Firm Performance. Journal of Financial Economics (53, 1): 113–142.

Watts, R. L., Zimmerman, J. L. (1986): *Positive Accounting Theory*. Prentice-Hall Contemporary Topics in Accounting Series. Upper Saddle River. New Jersey.

Winter m.fl. (Wintergruppen) (2002): *Report of the High Level Group of Company Law Experts on a Modern Regulatory Framework for Company Law in Europe*. http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/modern/report_en.pdf

Wiig, S., Sotnakk, G. (2011): Regnskaps- og bokføringsmessige spørsmål for NUF. *Revisjon og Regnskap* (2): 22–27.

Wolk, H., Dodd, J., Tearney, M. (2004). *Accounting Theory*. Thomson South-Western.

Foreløpig utgave

17 Merknader til de enkelte bestemmelsene

Paragraf	Omtale
§ 1-1	11.7.3
§ 1-2	11.7.3 og 9.4.1
§ 1-10	11.7.3
§ 1-12	3.6.10
§ 2-1	8.3.1
§ 2-2	8.3.1
§ 2-3 første ledd	6.6.1
§ 2-3 annet ledd	6.6.3
§ 2-3 tredje ledd	6.6.4
§ 2-4	4.10
§ 2-5	7.4
§ 2-6	8.3.5
§ 2-7	9.2.3
§ 4-16	11.7.4
§ 5-1	11.7.4
§ 6-14	11.7.4
§ 6-15	11.7.4
§ 6-16	11.7.4
§ 6-17	11.7.4
§ 6-27	Ordlyden er endret, for å legge den tettere opp til ordlyden i regnskapsdirektivet artikkel 16 nr. 1 bokstav e. Dette innebærer ikke en materiell endring.
§ 6-28	Ordlyden i første ledd «medlemmer av styret og daglig leder» er endret til «medlem av styre, ledelses- og kontrollorgan». Dette legger ordlyden tettere opp til ordlyden i regnskapsdirektivet artikkel 17 nr. 1 bokstav r tredje ledd, jf. artikkel 16 nr. 2. Endringen kan innebære en viss utvidelse av personkretsen som følge av tilpasningen av bestemmelsens ordlyd til direktivforpliktelsen.
§ 6-43	Ordlyden i første ledd «daglig leder og medlemmer av styret og bedriftsforsamlingen» er endret til «medlem av styre, ledelses- og kontrollorgan». Dette legger ordlyden tettere opp til ordlyden i regnskapsdirektivet artikkel 17 nr. 1 bokstav d. Endringen kan innebære en viss utvidelse av personkretsen som følge av tilpasningen av bestemmelsens ordlyd til direktivforpliktelsen.
§ 6-45	8.3.5
§ 7-1	8.3.1
§ 7-2	6.6.2 og 8.3.1

Foreløpig utgave

§ 7-19	Bestemmelsen er omformulert for å gjøre innholdet tydeligere.
§ 7-20	Ordlyden «ledende personer» er endret til «medlemmer av styre, ledelses- og kontrollorgan». Dette legger ordlyden tettere opp til ordlyden i regnskapsdirektivet artikkel 28 nr. 1 bokstav c. Endringen i ordlyd er ikke ment å innebære noen materiell endring.
§ 8-1	8.3.5
§ 8-2	8.3.5
§ 9-1	3.6.4
§ 9-2	3.6.6
§ 9-3	3.6.7
§ 9-4	3.6.8
§ 9-5	3.6.2 og 3.6.3
§ 9-6	3.6.9
§ 9-7	3.6.10
§ 9-8	3.6.4, 3.6.5 og 7.5
§ 10-1	7.5
§ 10-2	7.5
§ 10-3	7.5
§ 10-4	7.5
§ 10-5	7.5
§ 12-1	Endret straffebestemmelse har trådt i kraft etter at lovforslaget i delutredning I ble fremlagt (1. oktober 2015)
§ 13-2	7.5

Foreløpig utgave

18 Utkast til endring i utkast til lov om regnskapsplikt og andre lovendringer mv.

18.1 Utkast til endring i utkast til lov om regnskapsplikt

§ 1-1 første ledd skal lyde:

Loven gjelder regnskapspliktige som nevnt i § 1-2 første ledd nr. 1 til 4 som er hjemmehørende i Norge, samt regnskapspliktige som nevnt i § 1-2 første ledd nr. 2 bokstav g.

§ 1-2 skal lyde:

§ 1-2 *Regnskapspliktige*

Regnskapspliktige etter denne loven er:

1. Foretak med begrenset ansvar som omfattes av direktiv 2013/34/EØS:

   a. aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper,

   b. ansvarlig selskap, kommandittselskap og partrederi som har deltakere med begrenset ansvar,

SE-selskaper etter lov om europeiske selskaper,

2. Andre næringsdrivende foretak:

   a. statsforetak,

   b. selskap som definert i selskapsloven § 1-2 første ledd bokstav a, som ikke er omfattet av nr. 1 bokstav b, og som i løpet av regnskapsåret har hatt salgsinntekter over 40 millioner kroner, eiendeler med verdi over 20 millioner kroner eller et antall ansatte som tilsvarer mer enn 20 årsverk. Indre selskap er likevel ikke regnskapspliktig.

   c. samvirkeforetak og økonomiske foreninger,

   d. SCE-foretak etter lov om europeiske samvirkeforetak,

   e. næringsdrivende stiftelser, jf. stiftelsesloven § 4 annet ledd,

   f. enkeltpersonforetak som i løpet av regnskapsåret har hatt salgsinntekter over 40 millioner kroner, eiendeler med verdi over 20 millioner kroner eller et antall ansatte som tilsvarer mer enn 20 årsverk,

   g. utenlandsk foretak som utøver eller deltar i virksomhet her i riket eller på norsk kontinentalsokkel, og som er skattepliktig til Norge etter norsk intern lovgivning,

   h. boligbyggelag.

3. Finansielle foretak omfattet av særskilt lovgivning:

Foreløpig utgave

a. finansinstitusjoner og andre foretak som det føres tilsyn med etter lov 7. desember 1956 nr. 1 om tilsynet med finansinstitusjoner mv. (finanstilsynsloven) § 1,

b. verdipapirfond.

4. Følgende ikke-næringsdrivende juridiske personer:

a. ikke-økonomiske foreninger som på balansedagen har hatt eiendeler med verdi over 20 millioner kroner eller et antall ansatte i løpet av regnskapsåret som tilsvarer mer enn 20 årsverk,

b. alminnelige stiftelser, jf. stiftelsesloven § 4 fjerde ledd,

c. borettslag,

d. eierseksjonssameier som nevnt i eierseksjonsloven § 44 annet ledd.

Foretak som er omfattet av første ledd nr. 2 bokstav b og f, og som har drevet virksomhet i mer enn ett år, er regnskapspliktig først når terskelverdiene er overskredet to år på rad.

Foretak som har hatt regnskapsplikt etter første ledd nr. 2 bokstav b og f, men som ett år ikke overskrider terskelverdiene, har fortsatt regnskapsplikt frem til det har vært under terskelverdiene to år på rad.

Foreløpig utgave

§ 1-10 annet ledd skal lyde:

Regnskapspliktige som nevnt i § 1-2 første ledd nr. 2 bokstav f og g regnes ikke som morforetak.

§ 1-12 skal lyde*:*

§ 1-12 *Store konsern*

Konsern som oppfyller kriteriene for store foretak i § 1-6, regnes som store konsern.

§ 2-1 skal lyde:

§ 2-1 *Plikt til å utarbeide årsregnskap*

Regnskapspliktige skal for hvert regnskapsår utarbeide årsregnskap i samsvar med bestemmelsene i denne lov.

§ 2-2 skal lyde:

§ 2-2 *Årsregnskapets innhold*

Årsregnskapet skal inneholde balanse, resultatregnskap og noteopplysninger. Resultatregnskapet skal være enten etter art, jf. § 5-2, eller etter funksjon, jf. § 5-3. Andre regnskapsoppstillinger skal utarbeides dersom dette følger av regnskapsstandard.

§ 2-3 skal lyde:

§ 2-3 *Regnskapsvaluta, presentasjonsvaluta og språk*

Regnskapsvaluta for årsregnskapet skal være norske kroner eller den valuta virksomheten i hovedsak er knyttet til (funksjonell valuta).

Årsregnskapet skal presenteres i regnskapsvalutaen.

Årsregnskapet skal være på norsk, svensk, dansk eller engelsk. Departementet kan ved forskrift eller enkeltvedtak bestemme at årsregnskapet kan være på et annet språk.

§ 2-4 skal lyde:

§ 2-4 *Regnskapsåret*

Alle perioder med regnskapsplikt tilordnes et regnskapsår som uten avbrudd følger etter hverandre og ikke overlapper hverandre. Regnskapsåret omfatter hele kalendermåneder unntatt i de tilfeller inntreden eller opphør av regnskapsplikt finner sted på annet tidspunkt enn et månedsskifte. Regnskapsåret er lik kalenderåret med mindre et annet regnskapsår følger av annet eller tredje ledd.

Varigheten på et regnskapsår er tolv måneder. Den regnskapspliktiges første regnskapsår og første regnskapsår etter endring i samsvar med tredje ledd kan likevel være kortere eller lengre enn tolv måneder. Siste regnskapsår kan være kortere enn tolv måneder, eller det kan forlenges ut over tolv måneder dersom regnskapsplikten opphører innen dets innsendingsfrist i henhold til § 10-2. Regnskapsåret kan ikke i noe tilfelle være lengre enn atten måneder.

Et gjeldende regnskapsår kan vedtas endret til et nytt regnskapsår som oppfyller kriteriene i første og annet ledd. Endring av et påbegynt gjeldende regnskapsår kan bare gjøres dersom Regnskapsregisteret innen regnskapsårets utgang har innvilget søknad om slik endring. Endring til nytt regnskapsår som begynner etter utgangen av gjeldende påbegynt regnskapsår, skal meldes til Regnskapsregisteret innen utgangen av gjeldende regnskapsår. Regnskapsåret kan ikke endres hyppigere enn hvert tredje år uten tillatelse fra Regnskapsregisteret. Regnskapsregisteret kan gi bestemmelser om søknad og melding om endring av regnskapsår.

Foreløpig utgave

§ 2-5 annet ledd skal lyde:

For regnskapspliktige som har styre, skal årsregnskapet underskrives av samtlige styremedlemmer. For regnskapspliktige som har daglig leder, skal også daglig leder underskrive. For regnskapspliktige som verken har styre eller daglig leder, skal deltakerne eller medlemmene underskrive. For filialer som ikke har eget styre, kan daglig leder i filialen eller styret i hovedforetaket underskrive.

§ 2-5 fjerde ledd skal lyde:

Bestemmelsene i annet og tredje ledd er ikke til hinder for at undertegning skjer ved bruk av elektronisk signatur, forutsatt at det benyttes en betryggende metode for å autentisere de som undertegner.

§ 2-6 skal lyde:

§ 2-6 *Forenklet IFRS*

Regnskapsstandard kan fastsette bestemmelser om utarbeidelse av årsregnskap i samsvar med forenklet IFRS. Slik regnskapsstandard kan unnta fra bestemmelsene i kapittel 2 til 6.

Morforetak, datterforetak, tilknyttet foretak og felleskontrollert virksomhet som inngår i konsernregnskap som utarbeides etter § 8-1 første eller fjerde ledd, kan utarbeide årsregnskap etter første ledd. Beslutning om å utarbeide årsregnskap etter første ledd må gjøres kjent for aksjeeierne før regnskapsåret begynner. Aksjeeiere som representerer minst 10 prosent av

aksjekapitalen, kan kreve at den regnskapspliktige ikke benytter unntaket i første ledd. Slikt krav må fremsettes skriftlig senest to måneder før regnskapsårets utgang.

§ 2-7 skal lyde:

§ 2-7 *Begrenset regnskapsplikt*

Regnskapsstandard kan fastsette at årsregnskapet for regnskapspliktige som nevnt i § 1-2 første ledd nr. 2 som oppfyller kriteriene for små foretak i § 1-5, kan bestå av et sammendrag av skattemessig resultatregnskap og balanse kombinert med tilleggsopplysninger. Slik regnskapsstandard kan unnta fra bestemmelsene i kapittel 2 til 6.

I årsregnskap utarbeidet etter første ledd, gjelder ikke adgangen i § 2-3 første ledd til å benytte funksjonell valuta som regnskapsvaluta.

Vedtak om å utarbeide årsregnskap etter første ledd må fattes enstemmig i den regnskapspliktiges styre og gjøres kjent for eiere eller medlemmer før regnskapsåret begynner.

Enhver som er eier, medlem eller styremedlem kan kreve at den regnskapspliktige ikke benytter unntaket i første ledd. Slikt krav må fremsettes skriftlig senest to måneder før regnskapsårets utgang.

Dersom den regnskapspliktige er morforetak, gjelder denne bestemmelsen bare dersom vilkårene for små konsern i § 1-11 er oppfylt.

§ 4-16 skal lyde:

§ 4-16 *Endring i virkelig verdi og fond for ikke-resultatførte verdiendringer*

Endring i virkelig verdi ved måling etter § 4-11 og § 4-13 innregnes i resultat.

Endring i virkelig verdi på sikringsinstrument i sikring som ikke er verdisikring, og endring i virkelig verdi forårsaket av valutakursendring på pengepost som utgjør en del av nettoinvestering i utenlandsk foretak, føres direkte mot fond for ikke-resultatførte verdiendringer. Fondet skal løses opp når og i den grad grunnlaget for avsetningen ikke lenger er til stede.

Foreløpig utgave

§ 5-1 C.III skal lyde:

III. Fond for verdiregulering

§ 6-14 skal lyde:

§ 6-14 *Finansielle instrumenter målt til virkelig verdi*

Det skal gis følgende opplysninger om finansielle instrumenter målt til virkelig verdi:

1. de viktigste forutsetningene som ligger til grunn for beregningen av virkelig verdi, i de tilfeller hvor virkelig verdi ikke er fastsatt med referanse til en markedsverdi,

2. for hver kategori av finansielle instrumenter, virkelig verdi, verdiendringer som resultatføres, og de endringer som føres i fond for ikke-resultatførte verdiendringer,

3. for hver kategori av finansielle derivater, opplysninger om instrumentenes omfang og art, herunder viktige vilkår som kan påvirke beløpet, tidspunktet og sikkerheten med hensyn til fremtidige kontantstrømmer,

4. en oversikt over endringer i fond for ikke-resultatførte verdiendringer.

§ 6-15 skal lyde:

§ 6-15 *Andre eiendeler enn finansielle eiendeler målt til virkelig verdi*

Dersom eiendeler er målt til virkelig verdi etter § 4-13, skal det gis følgende opplysninger:

1. de viktigste forutsetningene som ligger til grunn for beregningen av virkelig verdi i de tilfeller hvor virkelig verdi ikke er fastsatt med referanse til en markedsverdi,

2. for hver kategori av eiendeler målt til virkelig verdi, den virkelige verdien, verdiendringer som resultatføres, og de endringer som føres i fond for ikke-resultatførte verdiendringer,

3. en oversikt over endringer i fond for ikke-resultatførte verdiendringer.

Foreløpig utgave

§ 6-16 skal lyde:

§ 6-16 *Verdiregulert beløp*

Dersom anleggsmidler er målt til verdiregulert beløp etter § 4-17, skal det gis en oversikt over endringer i fond for verdiregulering i regnskapsåret. Den balanseførte verdi som ville vært innregnet hvis anleggsmidlene ikke var målt til verdiregulert beløp, skal opplyses. Det skal gis en forklaring på hvordan regnskapsført skatt påvirkes av verdireguleringen.

§ 6-17 skal lyde:

§ 6-17 *Andre fond*

Andre fond skal spesifiseres på vedtektsbestemte fond, fond for måling etter egenkapitalmetoden og fond for ikke-resultatførte verdiendringer.

§ 6-27 skal lyde:

§ 6-27 *Lån og sikkerhetsstillelse til ledende personer mv.*

Det skal opplyses om samlede lån til og samlet sikkerhetsstillelse til fordel for medlemmer av styre, ledelses- og kontrollorgan med angivelse av rentesats, hovedvilkår og eventuelle tilbakebetalte, avskrevne eller frafalte beløp.

§ 6-28 første ledd skal lyde:

Det skal opplyses om vesentlige transaksjoner som den regnskapspliktige har hatt med morforetak, eiere som eier mer enn 50 prosent og medlemmer av styre, ledelses- og kontrollorgan.

§ 6-42 første ledd skal lyde:

Det skal opplyses om vesentlige transaksjoner med nærstående parter. Opplysningene skal omfatte transaksjonenes beløp, en beskrivelse av hva slags forhold det er mellom foretaket og den nærstående part, samt andre opplysninger om transaksjonene som er nødvendige for å forstå den regnskapspliktiges stilling. Opplysningene kan grupperes etter typen transaksjoner, med mindre noe annet er nødvendig for å forstå virkningene av transaksjonene for den regnskapspliktiges stilling.

§ 6-43 første ledd skal lyde:

Det skal opplyses om samlede kostnader til henholdsvis lønn, pensjonsforpliktelser og annen godtgjørelse til medlem av styre, ledelses- og kontrollorgan.

§ 6-45 første ledd skal lyde:

Det skal opplyses om samlede lån til og samlet sikkerhetsstillelse til fordel for ansatte, aksjeeiere og medlemmer av styre, ledelses- og kontrollorgan, med angivelse av rentesats, hovedvilkår og eventuelle tilbakebetalte, avskrevne eller frafalte beløp.

§ 6-50 skal lyde:

§ 6-50 *Spesifikasjon av lån og sikkerhetsstillelse til ledende personer mv.*

Det skal opplyses om lån, forskuddsbetalinger og sikkerhetsstillelser foretaket eller andre foretak i konsernet har gitt til personer som er omfattet av § 6-48 første ledd, herunder hvilke vilkår som gjelder, avdragsplan, utestående beløp og rentesatsen.

§ 7-1 annet ledd skal lyde:

Plikten til å utarbeide konsernregnskap etter første ledd gjelder ikke dersom ett av vilkårene for unntak fra konsernregnskapsplikt i § 7-4, § 7-5 eller § 7-6 er oppfylt.

§ 7-2 fjerde ledd skal lyde:

Konsernregnskapet skal utarbeides i norske kroner eller den valuta virksomheten i morforetaket i hovedsak er knyttet til (funksjonell valuta).

§ 7-2 åttende ledd skal lyde:

Bestemmelsene i § 2-3 tredje ledd, § 2-4 og § 2-5 gjelder også for konsernregnskapet med de tillegg og unntak som følger av dette kapitlet. Det samme gjelder bestemmelsene i kapittel 3, 4, 5 og 6.

§ 7-3 tredje ledd skal lyde:

Ved beregningen av stemmeretter og rettigheter til å velge eller avsette medlemmer til styret skal rettigheter som morforetaket og morforetakets datterforetak innehar, medregnes. Det samme gjelder rettigheter som innehas av noen som handler i eget navn, men for

Foreløpig utgave

morforetakets eller et datterforetaks regning. Likt med oppnevnelse eller avsettelse av medlemmer til et foretaks styre etter første ledd regnes oppnevnelse eller avsettelse til et foretaks ledelses- og kontrollorgan.

§ 7-19 skal lyde:

§ 7-19 *Transaksjoner med datterforetak som ikke konsolideres*

Transaksjoner med datterforetak som ikke konsolideres skal opplyses om i samsvar med § 6-42.

§ 7-20 skal lyde:

§ 7-20 *Ytelser, lån og sikkerhetsstillelse til ledende personer i morforetak*

Opplysningskrav om ytelser, lån og sikkerhetsstillelse mv. til medlemmer av styre, ledelses- og kontrollorgan, jf. § 6-43, § 6-45, § 6-49 og § 6-50, gjelder bare ledende personer i morforetaket.

§ 8-2 skal lyde:

§ 8-2 *Unntak fra lovens bestemmelser*

For årsregnskap utarbeidet i samsvar med § 8-1 tredje ledd eller fjerde ledd annet punktum, gjelder ikke bestemmelsene i denne lov § 2-2, § 2-3 første og annet ledd, kapittel 3, 4 og 5. Kapittel 6 gjelder ikke, med unntak av § 6-20, § 6-24, § 6-27, § 6-37 første og annet ledd, § 6-40, § 6-41, §§ 6-43 til 6-45 og §§ 6-48 til 6-50.

For regnskapspliktige som utarbeider konsernregnskap etter § 8-1 første ledd eller fjerde ledd første punktum, gjelder ikke kapittel 7, med unntak av § 7-1 første ledd, § 7-2 sjette ledd, § 7-2 åttende ledd første punktum, § 7-12, § 7-20 og § 7-21.

Foreløpig utgave

Kapittel 9 skal lyde:

§ 9-1 *Plikt til å utarbeide årsberetning*

Regnskapspliktig som ikke omfattes av definisjonen av små foretak i § 1-5, og som ikke er nevnt i § 1-2 første ledd nr. 4, skal for hvert regnskapsår utarbeide årsberetning i samsvar med bestemmelsene i dette kapittelet. Standardsettende organ som nevnt i § 1-3 kan fastsette at regnskapspliktig som nevnt i § 1-2 første ledd nr. 4 skal utarbeide årsberetning.

Årsberetningen skal ha følgende innhold:

1. Årsberetninger etter dette kapittel skal inneholde en generell redegjørelse for virksomheten som nevnt i § 9-2 og særskilte foretaksspesifikke opplysninger som nevnt i § 9-3.
2. Årsberetning for regnskapspliktig som er utsteder med Norge som hjemstat etter verdipapirhandelloven § 5-4 og med verdipapirer notert på regulert marked, skal inneholde en redegjørelse om foretaksstyring som nevnt i § 9-4 og opplysninger om aksjeeierforhold som nevnt i § 9-5.
3. Årsberetning for regnskapspliktig som både er stort foretak, jf. § 1-6, og foretak av allmenn interesse, jf. § 1-7, og som har et antall årsverk i løpet av regnskapsåret på over 500, skal inneholde annen forklarende og beskrivende informasjon som nevnt i § 9-6. Regnskapspliktig som er datterforetak og har morforetak som utarbeider konsernberetning i samsvar med dette kapittel eller tilsvarende EØS-direktiv, kan likevel unnlate å gi opplysninger som nevnt i § 9-6.

Årsberetningen skal være på norsk, svensk, dansk eller engelsk. Departementet kan ved forskrift eller enkeltvedtak bestemme at årsberetningen kan være på et annet språk.

§ 9-2 *Generell redegjørelse for virksomheten*

Det skal gis opplysninger om arten av virksomheten og hvor virksomheten drives, inkludert opplysning om eventuelle filialer.

Det skal gis en rettvisende oversikt over utviklingen og resultatet av den regnskapspliktiges virksomhet og av dens stilling, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risikoer og usikkerhetsfaktorer den regnskapspliktige står overfor. Oversikten skal være en balansert og fyllestgjørende analyse av den regnskapspliktige virksomhetens utvikling, prestasjonsoppnåelse og stilling, hensyntatt virksomhetens størrelse og kompleksitet. I den grad det er nødvendig for å forstå den regnskapspliktiges utvikling, prestasjon og stilling, skal analysen inneholde mål på prestasjonsoppnåelse og opplysninger om miljø- og personalmessige forhold. Der det passer, skal analysen inneholde henvisning og forklaring til størrelser i årsregnskapet.

Dersom det er usikkerhet om fortsatt drift, skal det opplyses om usikkerheten og om det er besluttet eller satt i verk tiltak for å sikre fortsatt drift.

§ 9-3 *Særskilte foretaksspesifikke opplysninger*

Det skal gis opplysninger som gir grunnlag for å vurdere den regnskapspliktiges fremtidige utvikling.

Det skal gis opplysninger om forsknings- og utviklingsaktiviteter.

Det skal henvises til opplysninger om egne aksjer i note, jf. § 6-20.

Det skal gis opplysninger om finansiell risiko som er av betydning for å bedømme foretakets eiendeler, forpliktelser, finansiell stilling og resultat. Opplysningene skal omfatte mål og retningslinjer som er fastsatt for styring av finansiell risiko, herunder retningslinjer for sikring av hver hovedtype av planlagte transaksjoner der sikringsvurdering anvendes. Det skal gjøres rede for foretakets eksponering mot markedsrisiko, kredittrisiko og likviditetsrisiko.

Det skal redegjøres for arbeidsmiljøet og gis en oversikt over iverksatte tiltak som har betydning for det. Det skal opplyses om skader og ulykker. Regnskapspliktige som i regnskapsåret har sysselsatt minst 5 årsverk skal i tillegg opplyse om sykefravær.

Det skal redegjøres for likestilling i virksomheten, samt for tiltak som er eller planlegges iverksatt for å fremme likestilling og for å forhindre forskjellsbehandling i strid med lov om likestilling mellom kjønnene.

Regnskapspliktige som jevnlig sysselsetter mer enn 50 ansatte skal redegjøre for tiltak som er eller planlegges iverksatt for å fremme formålene i diskrimineringsloven om etnisitet, diskriminerings- og tilgjengelighetsloven og diskrimineringsloven om seksuell orientering.

Det skal gis opplysninger om forhold ved virksomheten, herunder dens innsatsfaktorer og produkter, som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning av det ytre miljø. Det skal opplyses hvilke miljøvirkninger de enkelte forhold ved virksomheten gir eller kan gi, samt hvilke tiltak som er eller planlegges iverksatt for å forhindre eller redusere negative miljøvirkninger.

§ 9-4 *Redegjørelse om foretaksstyring*

Redegjørelse om foretaksstyring skal inneholde følgende opplysninger:

1. En angivelse av anbefalinger og regelverk om foretaksstyring som foretaket er omfattet av eller for øvrig velger å følge, samt opplysning om hvor disse er offentlig tilgjengelige.
2. En begrunnelse for eventuelle avvik fra anbefalinger og regelverk som nevnt i nr. 1.

Foreløpig utgave

3. En beskrivelse av hovedtrekkene ved internkontroll og risikostyring knyttet til regnskapsrapporteringen.
4. Vedtektsbestemmelser som helt eller delvis utvider eller fraviker bestemmelser i allmennaksjeloven kapittel 5.
5. Sammensetningen av styre, ledelses- og kontrollorganer og deres eventuelle underutvalg, samt en beskrivelse av hovedelementene i gjeldende instrukser og retningslinjer for deres arbeid.
6. Vedtektsbestemmelser som regulerer oppnevning og utskifting av styremedlemmer.
7. Vedtektsbestemmelser og fullmakter som gir styret adgang til å beslutte at foretaket skal kjøpe tilbake eller utstede egne aksjer eller egenkapitalbevis.
8. En beskrivelse av foretakets retningslinjer for likestilling og mangfold med hensyn til for eksempel alder, kjønn og utdannings- og yrkesbakgrunn for sammensetning av styre, ledelses- og kontrollorganer og deres eventuelle underutvalg. Mål for retningslinjene, hvordan de har blitt gjennomført og virkningen av dem i rapporteringsperioden skal opplyses. Hvis foretaket ikke har slike retningslinjer, skal dette begrunnes.

Første ledd nr. 1, 2, 4 og 5 gjelder bare for regnskapspliktige som har utstedt aksjer eller egenkapitalbevis som er notert på et regulert marked eller på en multilateral handelsfasilitet, jf. verdipapirhandelloven § 2-3 fjerde ledd.

Redegjørelsen om foretaksstyring kan alternativt publiseres som et separat dokument som det henvises til i årsberetningen.

§ 9-5 *Opplysninger om aksjeeierforhold*

Det skal gis følgende opplysninger om aksjeeierforhold i selskapet:
1. En beskrivelse av vedtektsbestemmelser som begrenser retten til å omsette selskapets aksjer.
2. En beskrivelse av hvem som utøver rettighetene til aksjer i eventuelle ansatteaksjeordninger når myndigheten ikke utøves direkte av de ansatte som er omfattet av ordningen.
3. Avtaler mellom aksjeeiere som begrenser mulighetene til å omsette eller utøve stemmerett for aksjer, forutsatt at selskapet er kjent med slike avtaler.
4. Vesentlige avtaler selskapet er part i hvis vilkår trer i kraft, endres eller opphører som følge av et overtakelsestilbud, samt en redegjørelse for vilkårene. I den grad det vil medføre urimelig forretningsmessig ulempe at en avtale blir kjent kan foretaket la være å opplyse om avtalen. Unntaket kommer ikke til anvendelse dersom selskapet er forpliktet til å offentliggjøre opplysninger om avtalen i henhold til annen lovgivning.

Foreløpig utgave

§ 9-6 *Annen forklarende og beskrivende informasjon*

Det skal gis annen forklarende og beskrivende informasjon som er nødvendig for forståelsen av foretakets utvikling, stilling, prestasjon og konsekvensene av dets virksomhet, herunder opplysninger i spørsmål som gjelder miljø, sosiale forhold, arbeidsmiljø, overholdelse av menneskerettigheter og bekjempelse av korrupsjon. Informasjonen skal omfatte:
1. En beskrivelse av foretakets forretningsmodell.
2. Foretakets retningslinjer for håndtering av de overnevnte spørsmålene, herunder de kontroller som er iverksatt.
3. Virkninger av retningslinjene.
4. De vesentligste risikoene knyttet til foretakets virksomhet som gjelder de ovennevnte spørsmålene. Der det er relevant og vesentlig, skal det opplyses om

forretningsforbindelser, produkter eller tjenester som kan forventes å ha negative konsekvenser, og om hvordan foretaket håndterer disse risikoene.

5. Andre mål på prestasjonsoppnåelse som er relevante for virksomheten.

Dersom foretaket ikke har retningslinjer for håndtering av spørsmål som gjelder miljø, sosiale forhold, arbeidsmiljø, overholdelse av menneskerettigheter og bekjempelse av korrupsjon, skal dette begrunnes.

Der det passer, skal informasjonen inneholde henvisning og forklaring til størrelser i årsregnskapet.

Opplysninger om fremtidig utvikling eller saker som det forhandles om, kan utelates hvis styret mener at slik offentliggjøring vil være til alvorlig skade for foretakets forretningsmessige situasjon, og forutsatt at en slik utelatelse ikke vil være til hinder for å forstå foretakets utvikling, prestasjonsoppnåelse, stilling og konsekvensene av dets virksomhet.

Annen forklarende og beskrivende informasjon som nevnt i denne paragraf kan utarbeides i samsvar med et rammeverk for slik rapportering fastsatt av standardsettende organ som nevnt i § 1-3, av den Europeiske Union eller av et annet organ dersom dette følger av forskrift. Dersom utarbeidelsen er i samsvar med et slikt rammeverk, skal det opplyses om hvilket rammeverk som er fulgt.

Informasjon som nevnt i denne paragraf kan alternativt publiseres som et separat dokument som det henvises til i årsberetningen.

§ 9-7 *Plikt til å utarbeide konsernberetning*

Regnskapspliktig som har plikt til å utarbeide konsernregnskap i henhold til § 7-1, skal for hvert regnskapsår utarbeide en årsberetning for konsernet (konsernberetning). Konsernberetningen skal inneholde de opplysninger som kreves etter §§ 9-2, 9-3, 9-4 og 9-6 for konsernet som helhet. Den kan være integrert i morforetakets årsberetning eller et separat dokument.

Konsernberetning for regnskapspliktig som nevnt § 9-1 annet ledd nr. 2 skal inneholde en redegjørelse om foretaksstyring i samsvar med § 9-4. Konsernberetning for regnskapspliktig som både er foretak av allmenn interesse, jf. § 1-6, og morforetak i stort konsern, jf. § 1-12, og der konsernet har mer enn 500 årsverk i løpet av regnskapsåret, skal inneholde annen forklarende og beskrivende informasjon i samsvar med § 9-6.

Når bestemmelsene i §§ 9-2, 9-3, 9-4 og 9-6 henviser til årsregnskapet eller størrelser i dette, skal dette for konsernberetningen gjelde konsernregnskapet.

Regnskapspliktig som er unntatt fra konsernregnskapsplikt etter § 7-5, og som av den grunn ikke utarbeider konsernberetning, skal i sin årsberetning gi opplysninger tilsvarende de som kreves etter § 6-39.

Konsernberetningen skal være på norsk, svensk, dansk eller engelsk. Departementet kan ved forskrift eller enkeltvedtak bestemme at årsberetningen kan være på et annet språk.

§ 9-8 *Fastsettelse av årsberetning og konsernberetning*

Årsberetning og konsernberetning skal fastsettes senest seks måneder etter regnskapsårets slutt.

For regnskapspliktige som har styre, skal beretningen underskrives av samtlige styremedlemmer. For regnskapspliktige som har daglig leder, skal også daglig leder underskrive. For regnskapspliktige som verken har styre eller daglig leder, skal deltakerne eller medlemmene underskrive. For filialer som ikke har eget styre, kan daglig leder i filialen eller styret i hovedforetaket underskrive.

Foreløpig utgave

Har en som skal underskrive innvendinger mot beretningen, skal vedkommende underskrive med påtegnet forbehold og gi nærmere redegjørelse i vedlegg til beretningen.

Underskrift etter bestemmelsens annet ledd og påtegnet forbehold etter bestemmelsens tredje ledd skal anses å omfatte redegjørelsen om foretaksstyring, annen forklarende og beskrivende informasjon samt rapport om betaling til myndigheter mv., jf. §§ 9-4, 9-6 og 11-1, når det er henvist til slike redegjørelser eller slik rapport i beretningen.

Bestemmelsene i annet og tredje ledd er ikke til hinder for at undertegning skjer ved bruk av elektronisk signatur, forutsatt at det benyttes en betryggende metode for å autentisere de som undertegner.

Kapittel 10 skal lyde:

§ 10-1 *Offentlighet for regnskapsdokumenter*

Årsregnskapet, konsernregnskapet, årsberetningen og revisjonsberetningen (regnskapsdokumenter) er offentlige dokumenter. Enhver har rett til å gjøre seg kjent med innholdet av dokumentene hos den regnskapspliktige eller hos Regnskapsregisteret. Innsynsretten gjelder regnskapsdokumenter for fem regnskapsår forut for tidspunktet for begjæring om innsyn. Begjæring om innsyn i regnskapsdokumentene hos den regnskapspliktige kan avvises dersom de er tilgjengelige i Regnskapsregisteret.

Regnskapsdokumenter utarbeidet på grunnlag av regnskapsplikt etter § 1-2 første ledd nr. 2 bokstav g (filialregnskapsdokumenter) er ikke offentlige dersom den regnskapspliktige har oppfylt innsendingsplikten etter § 10-2 annet ledd, og de innsendte regnskapsdokumentene er utarbeidet, revidert og offentliggjort i samsvar med lovgivningen i hjemstaten og med reglene i direktiv 2013/34/EU eller tilsvarende bestemmelser. Regnskapsregisteret kan likevel gjøre filialregnskapsdokumenter kjent for offentlige myndigheter.

Den som gjør dokumenter tilgjengelige etter begjæring i samsvar med første ledd, kan kreve et gebyr til dekning av administrative kostnader ved dette. Departementet kan gi nærmere bestemmelser om slikt gebyr.

Foreløpig utgave

§ 10-2 *Plikt til innsending av regnskapsdokumenter til Regnskapsregisteret*

Senest seks måneder etter balansedagen skal den regnskapspliktige sende regnskapsdokumenter som nevnt i § 10-1 til Regnskapsregisteret, på slik måte som Regnskapsregisteret bestemmer. Det samme gjelder rapport om betalinger til myndigheter mv.

Plikt til innsending etter første ledd gjelder ikke redegjørelse om foretaksstyring og annen beskrivende og forklarende informasjon som er publisert som separate dokumenter, jf. § 9-4 tredje ledd og § 9-6 sjette ledd.

Regnskapspliktig som nevnt i § 1-2 første ledd nr. 2 bokstav g skal i tillegg til filialregnskapsdokumenter som nevnt i § 10-1 annet ledd sende inn til Regnskapsregisteret regnskapsdokumenter som nevnt i § 10-1 første ledd for det foretaket filialen er en del av på slik måte som Regnskapsregisteret bestemmer. Disse regnskapsdokumentene skal være utarbeidet, revidert og offentliggjort i henhold til lovgivningen i hjemstaten, og de skal senest sendes til Regnskapsregisteret på tidsfristen for deres offentliggjøring etter lovgivningen i hjemstaten. Den regnskapspliktige filialen skal innen regnskapsåret begynner ha meldt denne tidsfristen til Regnskapsregisteret. Regnskapsdokumentene skal være utarbeidet på eller oversatt til norsk, dansk, svensk eller engelsk.

Lov 2. juni 1985 nr. 78 om registrering av foretak § 6-3 om registrering og kunngjøring av selskapsopplysninger og dokumenter på Fellesskapets offisielle språk gjelder tilsvarende

for innsending av oversettelser av årsregnskapet, konsernregnskapet, årsberetningen og revisjonsberetningen.

§ 10-3 *Regnskapsregisteret*

Regnskapsregisteret føres av den Kongen bestemmer.

Regnskapsregisteret skal avvise registering av regnskapsdokumenter som det hefter mangler ved.

§ 10-4 *Forsinkelsesgebyr*

Dersom innsendingsplikten etter § 10-2 ikke er oppfylt innen tidsfristen, eller dersom det etter denne fristen hefter mangler ved innsendte dokumenter, skal den regnskapspliktige betale forsinkelsesgebyr inntil innsendingsplikten er oppfylt eller mangler er rettet. Ved manglende oppfyllelse av innsendingsplikt etter § 10-2 annet ledd begynner forsinkelsesgebyr å påløpe en måned etter at det utenlandske foretaket skal offentliggjøre årsregnskapet i henhold til reglene for dette i hjemstaten. Manglende oppfyllelse av innsendingsplikten kan ikke gebyrlegges for mer enn 26 uker hvert regnskapsår. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om forsinkelsesgebyr.

Dersom påløpt forsinkelsesgebyr ikke betales innen tre uker etter påkrav fra Regnskapsregisteret, svarer den regnskapspliktiges styremedlemmer solidarisk for påløpt gebyr. Har ikke den regnskapspliktige styre, svarer deltakerne eller medlemmene og daglig leder solidarisk for gebyret. Solidarskyldners ansvar etter dette ledd er begrenset til gebyr påløpt frem til vedkommende fratrådte sitt verv.

Regnskapsregisteret kan helt eller delvis ettergi forsinkelsesgebyret, dersom det blir gjort sannsynlig at innsendingsplikten ikke er overholdt som følge av forhold utenfor den regnskapspliktiges kontroll eller dersom særlige rimelighetsgrunner tilsier det. Regnskapsregisteret kan helt eller delvis frita personer fra solidaransvar etter annet ledd i samsvar med reglene for ettergivelse av gebyr.

Ilagt gebyr er tvangsgrunnlag for utlegg. Ileggelse av forsinkelsesgebyr regnes ikke som et enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

Foreløpig utgave

§ 10-5 *Innkreving av forsinkelsesgebyr*

Krav som nevnt i § 10-4 innkreves av Statens innkrevingssentral med mindre departementet bestemmer annet.

Kapittel 12 skal lyde:

§ 12-1 *Straff*

Den som betydelig overtrer bestemmelser om bokføring eller regnskap, straffes etter straffeloven §§ 392-394.

§ 13-2 tredje ledd skal lyde:

Bestemmelsene i § 10-2 første ledd, § 10-4 og § 10-5 gjelder tilsvarende for balanse- og resultatoppstilling som skal utarbeides etter denne paragraf. Regnskapsregisteret kan ikke gjøre innholdet kjent for andre enn kontrollmyndigheter og myndigheter som utarbeider offisiell statistikk.

§ 13-3 skal lyde:

§ 13-3 *Offentlig organs opplysningsplikt til Regnskapsregisteret*

Departementet kan ved forskrift bestemme at forvaltningsorgan skal gi opplysninger til Regnskapsregisteret som er egnet til å fastslå regnskapsplikt etter § 1-2. Forskriftene kan fastsette at opplysningene skal gis uten hinder av taushetsplikt.

18.2 Utkast til lovendringer

18.2.1 Utkast til endringer i verdipapirhandelloven

§ 5-8a oppheves.

18.2.2 Utkast til endringer i aksjeloven

§ 2-8 oppheves.

§ 3-2 skal lyde:

§ 3-2 *Fond for verdiregulering*

(1) Selskapet skal ha et fond for verdiregulering. Dersom selskapet vurderer anleggsmidler til verdiregulert beløp, skal det settes av til fondet en positiv differanse mellom balanseført verdi av hvert enkelt anleggsmiddel og anleggsmidlet målt til anskaffelseskost.

(2) Fondet kan løses opp når og i den grad grunnlaget for avsetningen ikke lenger er til stede.

(3) Departementet kan i forskrift gi regler om beregning av differansen etter første ledd.

Foreløpig utgave

§ 3-3 skal lyde:

§ 3-3 *Fond for måling etter egenkapitalmetoden*

Selskapet skal ha et fond for måling etter egenkapitalmetoden. Dersom selskapet regnskapsfører aksjeinvesteringer i datterselskap eller tilknyttet selskap etter egenkapitalmetoden, skal selskapet sette av til fondet en positiv differanse mellom investeringenes balanseførte verdi og deres anskaffelseskost.

Ved aksjeinvesteringer i datterselskap kan avsetning til fondet reduseres med utbytte fra datterselskap vedtatt etter balansedagen, men før morselskapet vedtar sitt årsregnskap.

Selskapet kan unnlate å sette av til fondet en forskjell som skyldes gevinst ved transaksjon mellom investor og et selskap regnskapsført etter egenkapitalmetoden. En slik forskjell skal til enhver tid ikke være større enn investors gjenværende urealiserte gevinst.

§ 8-1 annet ledd nytt siste punktum skal lyde:

Det skal også gjøres fradrag for balanseførte egne utviklingsutgifter, jf. regnskapsloven § § 4-7.

§ 13-6 første ledd nr. 7 oppheves.

§ 15-1 annet ledd annet punktum skal lyde:

Allmennaksjelovens regler om redegjørelse i § 2-6 gjelder tilsvarende, likevel slik at tidspunktet for verdsettelsen tidligst kan være åtte uker før generalforsamlingens beslutning.

18.2.3 Utkast til endringer i allmennaksjeloven

§ 2-8 oppheves.

§ 3-2 skal lyde:

§ 3-2 *Fond for verdiregulering*

(1) Selskapet skal ha et fond for verdiregulering. Dersom selskapet vurderer anleggsmidler til verdiregulert beløp, skal det settes av til fondet en positiv differanse mellom balanseført verdi av hvert enkelt anleggsmiddel og anleggsmidlet målt til anskaffelseskost.

(2) Fondet kan løses opp når og i den grad grunnlaget for avsetningen ikke lenger er til stede.

(3) Departementet kan i forskrift gi regler om beregning av differansen etter første ledd.

§ 3-3 skal lyde:

§ 3-3 *Fond for måling etter egenkapitalmetoden*

Selskapet skal ha et fond for måling etter egenkapitalmetoden. Dersom selskapet regnskapsfører aksjeinvesteringer i datterselskap eller tilknyttet selskap etter egenkapitalmetoden, skal selskapet sette av til fondet en positiv differanse mellom investeringenes balanseførte verdi og deres anskaffelseskost.

Ved aksjeinvesteringer i datterselskap kan avsetning til fondet reduseres med utbytte fra datterselskap vedtatt etter balansedagen, men før morselskapet vedtar sitt årsregnskap.

Selskapet kan unnlate å sette av til fondet en forskjell som skyldes gevinst ved transaksjon mellom investor og et selskap regnskapsført etter egenkapitalmetoden. En slik forskjell skal til enhver tid ikke være større enn investors gjenværende urealiserte gevinst.

Foreløpig utgave

§ 8-1 annet ledd nytt siste punktum skal lyde:

Det skal også gjøres fradrag for balanseførte egne utviklingsutgifter, jf. regnskapsloven § § 4-7.

§ 13-6 første ledd nr. 7 oppheves.

§ 13-8 første ledd nr. 3 nytt annet punktum skal lyde:

Kravet i første punktum gjelder ikke dersom samtlige aksjeeiere i selskapene som deltar i fusjonen, samtykker til dette.

§ 15-1 annet ledd annet punktum skal lyde:

Allmennaksjelovens regler om redegjørelse i § 2-6 gjelder tilsvarende, likevel slik at tidspunktet for verdsettelsen tidligst kan være åtte uker før generalforsamlingens beslutning.

18.2.4 Utkast til endringer i selskapsloven

§ 2-26 fjerde ledd nye annet til femte punktum skal lyde:

Dersom selskapet vurderer anleggsmidler til verdiregulert beløp, skal selskapet ha et fond for verdiregulering som ikke kan deles ut. Det skal settes av til fondet en positiv differanse mellom balanseført verdi av hvert enkelt anleggsmiddel og anleggsmidlet vurdert til anskaffelseskost. Fondet kan løses opp når og i den grad grunnlaget for avsetningen ikke lenger er til stede. Departementet kan i forskrift gi regler om beregning av differansen etter annet punktum. Har selskapet balanseførte egne utviklingsutgifter, skal utdeling ikke foretas uten at netto eiendeler etter utdeling er minst like store som de balanseførte egne utviklingsutgiftene.

18.2.5 Utkast til forskriftsendringer

Bokføringsforskriften § 4-2 første ledd første punktum oppheves.

Bokføringsforskriften § 4-2 første ledd annet punktum skal lyde:

Dersom den bokføringspliktiges funksjonelle valuta etter regnskapsloven er en annen enn norske kroner, kan bokføringen skje i denne valutaen.

Foreløpig utgave

Vedlegg 1.

EUROPAPARLAMENTS- OG RÅDSDIREKTIV 2013/34/EU

av 26. juni 2013

om årsregnskaper, konsernregnskaper og tilhørende rapporter for visse typer foretak, om endring av europaparlaments- og rådsdirektiv 2006/43/EF og om oppheving av rådsdirektiv 78/660/EØF og 83/349/EØF

EUROPAPARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPEISKE UNION HAR —

under henvisning til traktaten om Den europeiske unions virkemåte, særlig artikkel 50 nr. 1,

under henvisning til forslag fra Europakommisjonen,

etter oversending av utkast til regelverksakt til de nasjonale parlamentene,

under henvisning til uttalelse fra Den europeiske økonomiske og sosiale komité([122]),

i samsvar med den ordinære regelverksprosessen([123]) og

Foreløpig utgave

ut fra følgende betraktninger:

1) Dette direktiv tar hensyn til Kommisjonens program for bedre regelverksutforming, særlig kommisjonsmeldingen med tittelen «Et intelligent regelverk i Den europeiske union», som tar sikte på å utforme og innføre regelverk av høyeste kvalitet samtidig som nærhetsprinsippet og forholdsmessighetsprinsippet overholdes og det sikres at de administrative byrdene står i forhold til de fordeler de gir. Kommisjonsmeldingen med tittelen «Tenk smått først – en "Small Business Act" for Europa», som ble vedtatt i juni 2008 og revidert i februar 2011, erkjenner den sentrale rollen små og mellomstore bedrifter (SMB-er) spiller i Unionens økonomi, og tar sikte på å forbedre den generelle tilnærmingen til entreprenørskap og forankre «tenk smått først»-prinsippet i utformingen av politikk, fra regelverksarbeid til offentlig tjenesteyting. På sitt møte 24. og 25. mars 2011 uttrykte Det europeiske råd tilfredshet med Kommisjonens intensjon om å legge fram en «Akt for det indre marked» med tiltak som skaper vekst og arbeidsplasser og leder til konkrete resultater for borgerne og næringslivet.

Kommisjonsmeldingen med tittelen «Akt for det indre marked», som ble vedtatt i april 2011, foreslår å forenkle det fjerde rådsdirektiv 78/660/EØF av 25. juli 1978 på grunnlag av traktatens artikkel 54 nr. 3 bokstav g) om årsregnskaper for visse selskapsformer([124]) og det sjuende rådsdirektiv 83/349/EØF av 13. juni 1983 på grunnlag av traktatens artikkel 54 nr. 3

([122]) EUT C 181 av 21.6.2012, s. 84.

([123]) Europaparlamentets holdning av 12. juni 2013 (ennå ikke offentliggjort i EUT) og rådsbeslutning av 20. juni 2013.

([124]) EFT L 222 av 14.8.1978, s. 11.

bokstav g) om konsernregnskap([125]) (regnskapsdirektivene) hva angår forpliktelser knyttet til finansielle opplysninger, og å redusere de administrative byrdene, særlig for SMB-er. «Europa 2020-strategien» for intelligent, bærekraftig og inkluderende vekst tar sikte på å redusere de administrative byrdene og forbedre forretningsmiljøet, særlig for SMB-er, og fremme internasjonaliseringen av SMB-er. På sitt møte 24. og 25. mars 2011 anbefalte Det europeiske råd også å redusere den samlede regelverksbyrden, særlig for SMB-er, både på unionsplan og på nasjonalt plan, og foreslo tiltak for å øke produktiviteten, som fjerning av byråkratiske hindringer og forbedring av rammereglene for SMB-er.

2) Europaparlamentet vedtok 18. desember 2008 en resolusjon om regnskapskrav med hensyn til små og mellomstore selskaper, særlig svært små enheter([126]), som slo fast at regnskapsdirektivene ofte legger en stor byrde på små og mellomstore selskaper, og særlig på svært små enheter, og anmodet Kommisjonen om å fortsette sitt arbeid med å revidere de nevnte direktiver.

3) Samordningen av nasjonale bestemmelser for visse typer aksjeselskaper om oppstilling av og innhold i årsregnskaper og årsberetninger, målegrunnlagene som der benyttes, samt dokumentenes offentliggjøring, er spesielt viktig for å beskytte aksjeeiere, deltakere og tredjemann. For disse foretakstypene er det nødvendig at samordningen skjer samtidig på disse områdene, dels fordi visse foretak driver virksomhet i mer enn én medlemsstat, dels fordi slike foretak ikke gir tredjemann annen sikkerhet enn selskapsformuen.

4) Årsregnskapene tjener flere formål og er ikke bare en kilde til opplysninger for investorer i kapitalmarkedene, men gjør også rede for tidligere transaksjoner og forbedrer foretaksstyringen. Unionens regelverk på regnskapsområdet må sikre en rimelig balanse mellom interessene til mottakerne av finansregnskaper og foretakenes interesse av ikke å bli belemret med urimelige rapporteringskrav.

5) Dette direktivs virkeområde bør omfatte visse aksjeselskaper, som allmennaksjeselskaper og private aksjeselskaper. I tillegg finnes det et betydelig antall ansvarlige selskaper og kommanditselskaper der alle deltakere med ubegrenset ansvar er stiftet som allmennaksjeselskaper eller private aksjeselskaper, og slike ansvarlige selskaper og kommanditselskaper bør derfor være underlagt samordningstiltakene fastsatt i dette direktiv. Dette direktiv bør også sikre at ansvarlige selskaper og kommanditselskaper omfattes av dets virkeområde når deltakere i slike selskaper som ikke er stiftet som allmennaksjeselskaper eller private aksjeselskaper, faktisk har begrenset ansvar for selskapets forpliktelser fordi ansvaret er begrenset av andre foretak innenfor dette direktivs virkeområde. Utelukkelsen av ideelle organisasjoner fra dette direktivs virkeområde er forenlig med dets formål, i samsvar med artikkel 50 nr. 2 bokstav g) i traktaten om Den europeiske unions virkemåte (TEUV).

Foreløpig utgave

6) Virkeområdet for dette direktiv bør være prinsippbasert og sikre at det ikke er mulig for et foretak å utelukke seg selv fra virkeområdet ved å opprette en konsernstruktur som inneholder flere lag av foretak som er etablert i eller utenfor Unionen.

7) Bestemmelsene i dette direktiv bør få anvendelse bare i den utstrekning de ikke er uforenlige eller i strid med bestemmelser om finansiell rapportering for visse typer foretak eller bestemmelser vedrørende fordelingen av et foretaks kapital som er nedfelt i andre gjeldende rettsakter vedtatt av en eller flere unionsinstitusjoner.

8) Det bør dessuten fastsettes ensartede minstekrav på unionsplan med hensyn til hvilke finansielle opplysninger som bør gjøres tilgjengelig for offentligheten av konkurrerende foretak.

9) Årsregnskapene bør utarbeides på et forsiktig grunnlag og bør gi et pålitelig bilde av et foretaks eiendeler og forpliktelser, finansielle stilling og resultat. I unntakstilfeller kan det hende at et finansregnskap ikke gir et slikt pålitelig bilde når bestemmelser i dette direktiv anvendes. For å gi et pålitelig bilde bør foretaket i slike tilfeller fravike slike bestemmelser. Medlemsstatene bør kunne definere slike unntakstilfeller og fastsette de relevante særlige regler som skal få anvendelse i disse tilfellene. Slike unntakstilfeller bør bare forstås som svært uvanlige transaksjoner og uvanlige situasjoner og bør for eksempel ikke være forbundet med bestemte sektorer i sin helhet.

10) Direktivet bør sikre at kravene for små foretak i stor grad blir harmonisert i hele Unionen. Direktivet er basert på «tenk smått først»-prinsippet. For å unngå å legge uforholdsmessig store administrative byrder på slike foretak bør

([125]) EFT L 193 av 18.7.1983, s. 1.

([126]) EUT C 45 E av 23.2.2010, s. 58.

medlemsstatene bare ha adgang til å kreve et fåtall opplysninger i form av noter utover de obligatoriske notene. Dersom et felles rapporteringssystem benyttes, kan medlemsstatene imidlertid i visse tilfeller kreve et begrenset antall tilleggsopplysninger når disse er uttrykkelig påkrevd i henhold til nasjonal skattelovgivning og er strengt nødvendige for skatteinnkrevingsformål. Det bør være mulig for medlemsstatene å pålegge mellomstore og store foretak krav som går lenger enn minstekravene fastsatt i dette direktiv.

11) I de tilfeller der dette direktiv gir medlemsstatene mulighet til å pålegge for eksempel små foretak tilleggskrav, betyr dette at medlemsstatene kan benytte denne muligheten helt eller delvis ved å kreve mindre enn denne muligheten gir rom for. I de tilfeller der dette direktiv gir medlemsstatene mulighet til å benytte et slikt unntak i forhold til for eksempel små foretak, betyr dette på samme måte at medlemsstatene kan gi slike foretak helt eller delvis unntak.

12) Små, mellomstore og store foretak bør defineres og skilles fra hverandre på grunnlag av balansesum, nettoomsetning og gjennomsnittlig antall ansatte i løpet av regnskapsåret, ettersom disse kriteriene typisk gir en objektiv indikasjon på et foretaks størrelse. Dersom et morforetak ikke utarbeider et konsolidert finansregnskap for konsernet, bør medlemsstatene imidlertid kunne treffe de tiltak de anser som nødvendige for å kreve at foretaket klassifiseres som et større foretak, ved at foretakets størrelse og tilsvarende kategori fastsettes på konsolidert eller samlet grunnlag. Dersom en medlemsstat anvender ett eller flere av de mulige unntakene for svært små foretak, bør svært små foretak også være definert på grunnlag av balansesum, nettoomsetning og gjennomsnittlig antall ansatte i løpet av regnskapsåret. Medlemsstatene bør ikke være forpliktet til å definere atskilte kategorier for mellomstore og store foretak i sin nasjonale lovgivning dersom mellomstore foretak er underlagt de samme kravene som store foretak.

13) Svært små foretak har begrensede ressurser til å overholde strenge lovpålagte krav. Når det ikke finnes særskilte regler for svært små foretak, får reglene som gjelder for små foretak anvendelse på dem. Disse reglene pålegger dem administrative byrder som ikke står i forhold til deres størrelse, og som derfor er forholdsvis mer belastende for svært små foretak enn for andre små foretak. Det bør derfor være mulig for medlemsstatene å gi svært små foretak unntak fra visse forpliktelser som gjelder for små foretak, og som ville pålagt dem en urimelig stor administrativ byrde. Svært små foretak bør imidlertid fortsatt være underlagt eventuelle nasjonale krav om å føre registre som viser deres forretningstransaksjoner og finansielle stilling. Videre bør investeringsforetak og finansielle holdingforetak ikke få fordel av de forenklinger som får anvendelse på svært små foretak.

14) Medlemsstatene bør ta hensyn til særlige vilkår og behov på sine egne markeder når de treffer beslutning om hvorvidt eller hvordan de vil gjennomføre en særskilt ordning for svært små foretak innenfor rammen av dette direktiv.

15) Å offentliggjøre finansregnskaper kan være en byrde for svært små foretak. Samtidig er det nødvendig at medlemsstatene sikrer at dette direktiv følges. Medlemsstater som benytter unntakene for svært små foretak som fastsatt i dette direktiv, bør følgelig kunne gi svært små foretak unntak fra en alminnelig offentliggjøringsplikt, forutsatt at opplysningene om balansen er innsendt i henhold til nasjonal lovgivning til minst én utpekt vedkommende myndighet, og at opplysningene er sendt til foretaksregisteret slik at det på anmodning er mulig å få en kopi. I slike tilfeller bør forpliktelsen som er fastsatt i dette direktiv om å offentliggjøre ethvert regnskapsdokument i samsvar med artikkel 3 nr. 5 i europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/101/EF av 16. september 2009 om samordning av de garantier som kreves i medlemsstatene av selskaper som nevnt i traktatens artikkel 48 annet ledd for å verne selskapsdeltakeres og tredjemanns interesser, med det formål å gjøre garantiene likeverdige([127]), ikke få anvendelse.

16) For å sikre offentliggjøring av sammenlignbare og tilsvarende opplysninger bør prinsippene for innregning og måling omfatte prinsippet om fortsatt drift, forsiktighetsprinsippet og periodiseringsprinsippet. Motregning mellom eiendeler og forpliktelser eller mellom inntekter og kostnader bør ikke være tillatt, og de enkelte komponenter av eiendeler og forpliktelser bør verdsettes særskilt. I bestemte tilfeller bør medlemsstatene imidlertid kunne tillate eller kreve at foretak foretar motregning mellom eiendeler og forpliktelser og mellom inntekter og kostnader. Presentasjonen av postene i finansregnskaper bør ta hensyn til den økonomiske virkeligheten eller det forretningsmessige innholdet i den underliggende transaksjonen eller avtalen. Medlemsstatene bør imidlertid kunne gi foretak unntak fra anvendelsen av dette prinsippet.

17) Vesentlighetsprinsippet bør ligge til grunn for innregning, måling, presentasjon, offentliggjøring av opplysninger og konsolidering i finansregnskaper. I henhold til vesentlighetsprinsippet kan opplysninger som betraktes som uvesentlige, for eksempel presenteres samlet i finansregnskapet. Selv om én enkelt regnskapspost kanskje kan betraktes som uvesentlig, kan imidlertid flere uvesentlige regnskapsposter av tilsvarende art samlet sett betraktes som vesentlige. Medlemsstatene bør kunne begrense den obligatoriske anvendelsen av vesentlighetsprinsippet til presentasjon og offentliggjøring av opplysninger. Vesentlighetsprinsippet bør ikke påvirke noen nasjonale krav om å føre fullstendige registre som viser forretningstransaksjoner og finansiell stilling.

([127]) EUT L 258 av 1.10.2009, s. 11.

Foreløpig utgave

18) Poster som innregnes i årsregnskapene, bør måles på grunnlag av prinsippet om anskaffelseskostnad eller tilvirkningskostnad for å sikre pålitelighetene av opplysninger som gis i finansregnskaper. Medlemsstatene bør imidlertid kunne tillate eller kreve at foretak verdiregulerer sine anleggsmidler slik at brukerne av finansregnskaper kan få mer relevante opplysninger.

19) For at finansielle opplysninger fra hele Unionen skal kunne sammenlignes, må medlemsstatene innføre et nytt system for regnskapsføring til virkelig verdi for visse finansielle instrumenter. Systemer for regnskapsføring til virkelig verdi gir dessuten opplysninger som kan være mer relevante for brukerne av finansregnskaper enn opplysninger basert på anskaffelseskostnad eller tilvirkningskostnad. Følgelig bør medlemsstatene tillate at alle foretak eller visse kategorier av foretak, bortsett fra svært små foretak som benytter seg av unntakene fastsatt i dette direktiv, bruker et system for regnskapsføring til virkelig verdi både med hensyn til årsregnskaper og konsernregnskaper, eller dersom en medlemsstat ønsker det, bare med hensyn til konsernregnskaper. Videre bør medlemsstatene kunne tillate eller kreve regnskapsføring til virkelig verdi for eiendeler som ikke er finansielle instrumenter.

20) Fr at brukerne av finansregnskaper bedre skal kunne sammenligne den finansielle stilling for foretak i Unionen, bør antallet oppstillingsplaner for balansen være begrenset. Medlemsstatene bør kreve at det brukes en oppstillingsplan for balansen, og de bør ha mulighet til å la foretakene velge mellom flere tillatte oppstillingsplaner. Medlemsstatene bør imidlertid kunne tillate eller kreve at foretak endrer på oppstillingsplanen og framlegger en balanse som skiller mellom kortsiktige og langsiktige poster. En oppstillingsplan for resultatregnskapet som viser kostnadenes art, og en oppstillingsplan for resultatregnskapet som viser kostnadenes funksjon, bør tillates. Medlemsstatene bør kreve at det brukes en oppstillingsplan for resultatregnskapet, og de bør ha mulighet til å la foretakene velge mellom flere tillatte oppstillingsplaner. Medlemsstatene bør også kunne tillate at foretak framlegger en resultatrapport i stedet for et resultatregnskap, som er utarbeidet i samsvar med en av de tillatte oppstillingsplanene. Forenklede utgaver av de påkrevde oppstillingsplanene kan gjøres tilgjengelige for små og mellomstore foretak. Medlemsstatene bør imidlertid kunne begrense oppstillingsplanene for balansen og resultatregnskapet dersom dette er nødvendig med henblikk på elektronisk innsending av finansregnskapene.

Foreløpig utgave

21) Av hensyn til sammenlignbarheten bør det etableres en felles ramme for innregning, måling og presentasjon av blant annet verdireguleringer, goodwill, avsetninger, varebeholdninger, artsbestemte gjenstander og inntekter og utgifter av ekstraordinær størrelse eller betydning.

22) Innregningen og målingen av visse poster i finansregnskaper er basert på anslag, vurderinger og modeller snarere enn på nøyaktige beskrivelser. Ettersom forretningsvirksomhet er forbundet med usikkerhet, kan visse poster i finansregnskaper ikke måles nøyaktig men bare anslås. Anslag innebærer vurderinger som bygger på de seneste pålitelige opplysninger som er tilgjengelig. Bruk av anslag utgjør en vesentlig del av utarbeidingen av finansregnskaper. Dette er særlig tilfellet for avsetninger, som av natur er mer usikre enn de fleste andre poster i balansen. Anslag bør bygge på en forsiktig vurdering foretatt av foretaksledelsen, og bør beregnes på et objektivt grunnlag, supplert med erfaringer med lignende transaksjoner og i enkelte tilfeller også med rapporter fra uavhengige sakkyndige. Supplerende opplysninger som er framkommet som følge av hendelser etter balansedagen, bør også tas i betraktning.

23) Opplysningene som framlegges i balansen og resultatregnskapet, bør suppleres med opplysninger i form av noter til finansregnskapet. Brukerne av finansregnskaper har vanligvis et begrenset behov for supplerende opplysninger fra små foretak, og det kan være kostnadskrevende for små foretak å sammenstille slike supplerende opplysninger. En ordning med begrenset opplysningsplikt for små foretak er derfor berettiget. Dersom et svært lite eller lite foretak anser det som fordelaktig å gi supplerende opplysninger av de typer som kreves for mellomstore og store foretak, eller å gi andre opplysninger som ikke er omhandlet i dette direktiv, bør det imidlertid ikke hindres i å gjøre dette.

24) Opplysninger om regnskapsprinsipper er et av hovedelementene i notene til finansregnskapet. Slike opplysninger bør særlig omfatte målegrunnlagene som er anvendt på forskjellige poster, en erklæring om at regnskapsprinsippene er i samsvar med forutsetningen om fortsatt drift, og enhver vesentlig endring i regnskapsprinsippene som er benyttet.

25) Brukerne av finansregnskaper som er utarbeidet av mellomstore og store foretak, har vanligvis mer avanserte behov. Derfor bør det gis supplerende opplysninger på visse områder. Unntak fra visse opplysningskrav er berettiget når offentliggjøring av slike opplysninger ville være til skade for visse personer eller for foretaket.

26) Årsberetningen for selskapet og for konsernet er viktige deler av den finansielle rapporteringen. Den bør gi en pålitelig oversikt over virksomhetens utvikling og stilling i samsvar med virksomhetens størrelse og kompleksitet. Opplysningene bør ikke være begrenset til de finansielle aspektene ved foretakets virksomhet, og det bør framlegges en analyse av miljømessige og sosiale aspekter ved virksomheten som er nødvendige for å forstå selskapets utvikling, resultater og stilling. I tilfeller der årsberetningen for konsernet og årsberetningen for morforetaket framlegges som en samlet beretning, kan det være hensiktsmessig å legge større vekt på de forhold som er av betydning for foretakene som omfattes av konsolideringen som helhet. I betraktning av den byrden som kan bli pålagt små og mellomstore foretak, er det hensiktsmessig å fastsette at medlemsstatene kan velge ikke å kreve at det framlegges ikke-finansielle opplysninger i slike foretaks årsberetninger.

27) Medlemsstatene bør ha mulighet til å unnta små foretak fra plikten til å utarbeide en årsberetning under forutsetning av at slike foretak inntar i notene til finansregnskapet opplysninger vedrørende kjøp av egne aksjer som nevnt i artikkel 24 nr. 2 i europaparlaments- og rådsdirektiv 2012/30/EU av 25. oktober 2012 om samordning av de garantier som kreves i medlemsstatene av selskaper som definert i artikkel 54 annet ledd i traktaten om Den europeiske unions virkemåte, for å verne selskapsdeltakeres og tredjemanns interesser når det gjelder stiftelsen av allmennaksjeselskaper og sikring og endring av deres kapital, med henblikk på å gjøre slike garantier likeverdige([128]).

28) Ettersom børsnoterte foretak kan ha en framtredende rolle i økonomiene der de driver virksomhet, bør bestemmelsene i dette direktiv om erklæringen om foretaksstyring få anvendelse på foretak hvis omsettelige verdipapirer er opptatt til notering på et regulert marked.

29) Mange foretak eier andre foretak, og samordningen av lovgivningene om konsernregnskaper har til formål å verne interesser i aksjeselskaper. Det bør utarbeides konsernregnskaper slik at deltakerne og tredjemann kan få finansielle opplysninger om disse foretakene. For å oppnå målene om at opplysninger som offentliggjøres av foretak i Unionen, skal være sammenlignbare og likeverdige, bør de nasjonale lovgivningene om konsernregnskaper derfor samordnes. På grunn av mangelen på transaksjonspriser etter armlengdeprinsippet bør medlemsstatene imidlertid kunne tillate at overdragelser av eierinteresser innenfor samme konsern, eller transaksjoner mellom foretak under samme kontroll, redegjøres for ved bruk av kontinuitetsmetoden, der den bokførte verdien av aksjer som eies i et foretak som omfattes av konsolideringen, bare motregnes mot den tilsvarende prosentandelen av kapitalen.

Foreløpig utgave

30) Direktiv 83/349/EØF fastsatte krav om utarbeiding av konsernregnskap for konsern i tilfeller der enten morforetaket eller et eller flere av datterforetakene var stiftet som en av foretakstypene oppført i vedlegg I eller vedlegg II til dette direktiv. Medlemsstatene hadde muligheten til å unnta morforetak fra kravet om å utarbeide konsernregnskap i tilfeller der morforetaket ikke var av en type oppført i vedlegg I eller vedlegg II. I henhold til dette direktiv er det bare morforetak av typene oppført i vedlegg I eller under visse omstendigheter vedlegg II som må utarbeide konsernregnskap, men det hindrer ikke medlemsstatene i å utvide dette direktivs virkeområde til også å omfatte andre situasjoner. I det alt vesentlige er det derfor ingen endring, ettersom det fremdeles er opp til medlemsstatene å velge om de vil kreve at foretak som ikke faller inn under dette direktivs virkeområde, utarbeider konsernregnskaper.

31) Konsernregnskaper bør presentere virksomheten til et morforetak og dets datterforetak som en enkelt økonomisk enhet (et konsern). Foretak som kontrolleres av morforetaket, bør betraktes som datterforetak. Kontroll bør være basert på besittelse av et flertall av stemmerettene, men kontroll kan også foreligge når det er inngått avtaler med andre aksjeeiere eller deltakere i foretaket. Under visse omstendigheter kan morforetaket utøve faktisk kontroll selv om det eier et mindretall eller ikke eier noen av aksjene i datterforetaket. Medlemsstatene bør ha rett til å kreve at foretak som ikke er underlagt kontroll men som styres på et felles grunnlag eller har felles ledelse, administrasjon eller tilsynsorgan, skal tas med i konsernregnskaper.

32) Et datterforetak som selv er et morforetak, bør utarbeide konsernregnskap. Imidlertid bør medlemsstatene ha anledning til å unnta et slikt morforetak fra plikten til å utarbeide konsernregnskap under visse omstendigheter, forutsatt at foretakets deltakere og tredjemann har tilstrekkelig vern.

33) Små konsern bør være unntatt fra plikten til å utarbeide konsernregnskap ettersom brukerne av små foretaks finansregnskaper ikke har avanserte informasjonsbehov, og det kan være kostnadskrevende å utarbeide et konsernregnskap i tillegg til årsregnskapet for morforetaket og datterforetakene. Medlemsstatene bør kunne unnta også mellomstore konsern fra plikten til å utarbeide konsernregnskap med henvisning til samme nytte- og kostnadsvurdering, med mindre et eller flere av de tilknyttede foretakene er et foretak av allmenn interesse.

([128]) EUT L 315 av 14.11.2012, s. 74.

34) Konsolidering krever full inkorporering av konsernforetakenes eiendeler, forpliktelser, inntekter og utgifter, separat opplysning om ikke-kontrollerende eierinteresser i den konsoliderte balansen under egenkapital og andre reserver og separat opplysning om ikke-kontrollerende eierinteresser i resultatregnskapet for konsernet i det konsoliderte resultatregnskapet. De nødvendige korrigeringer bør imidlertid foretas for å eliminere virkningene av de økonomiske forbindelser mellom de konsoliderte foretakene.

35) Prinsippene for innregning og måling som anvendes ved utarbeiding av årsregnskap, bør også anvendes ved utarbeiding av konsernregnskaper. Medlemsstatene bør imidlertid kunne tillate at de generelle bestemmelsene og prinsippene i dette direktiv kan anvendes på forskjellig vis i årsregnskaper og konsernregnskaper.

36) Assosierte foretak bør tas med i konsernregnskaper ved egenkapitalmetoden. Bestemmelsene om måling av assosierte foretak bør i det alt vesentlige forbli uendret i forhold til direktiv 83/349/EØF, og metodene som er tillatt i henhold til nevnte direktiv, kan fremdeles anvendes. Medlemsstatene bør også kunne tillate eller kreve at et foretak med felles ledelse blir forholdsmessig konsolidert i konsernregnskapet.

37) Konsernregnskaper bør inneholde alle opplysninger i form av noter til finansregnskapet for de foretak som omfattes av konsolideringen som helhet. Med hensyn til datterforetak, assosierte foretak, foretak med felles ledelse og kapitalinteresser bør det også gis opplysninger om navn, forretningskontor og konsernets andel i foretakets kapital.

38) Årsregnskapene for alle foretak som omfattes av dette direktiv, bør offentliggjøres i samsvar med direktiv 2009/101/EF. Det er imidlertid hensiktsmessig å fastsette at det kan gjøres visse unntak på dette området for små og mellomstore foretak.

39) Medlemsstatene oppfordres på det sterkeste til å utvikle elektroniske systemer for offentliggjøring som gjør det mulig for foretak å sende inn regnskapsopplysninger, herunder lovpålagte finansregnskaper, bare én gang og i en form som gjør at flere brukere enkelt kan få tilgang til og bruke opplysningene. Når det gjelder rapportering av finansregnskaper, oppfordres Kommisjonen til å utforske mulighetene for å innføre et harmonisert elektronisk format. Slike systemer bør imidlertid ikke være en byrde for små og mellomstore foretak.

Foreløpig utgave

40) Medlemmene av et foretaks administrasjons-, ledelses- og kontrollorgan bør som et minstekrav være kollektivt ansvarlige overfor foretaket for utarbeiding og offentliggjøring av årsregnskaper og årsberetninger. Samme prinsipp bør også gjelde for medlemmer av administrasjons-, ledelses- og kontrollorganene i et foretak som utarbeider konsernregnskaper. Disse organene handler innenfor rammen av den myndighet de er tillagt ved nasjonal lovgivning. Dette bør ikke hindre medlemsstatene i å gå lenger og fastsette bestemmelser om direkte ansvar overfor aksjeeiere eller andre berørte parter.

41) Ansvaret for å utarbeide og offentliggjøre årsregnskaper og konsernregnskaper og årsberetninger og konsoliderte årsberetninger bygger på nasjonal lovgivning. Egnede ansvarsregler fastsatt av den enkelte medlemsstat i henhold til nasjonal lovgivning bør gjelde for medlemmene av et foretaks administrasjons-, ledelses- og kontrollorganer. Medlemsstatene bør fritt kunne fastsette ansvarets omfang.

42) For å fremme en troverdig finansiell rapportering i hele Unionen bør medlemmene av det organ i et foretak som har ansvar for å utarbeide foretakets finansregnskap, sørge for at de finansielle opplysningene i foretakets årsregnskap og konsernets konsernregnskap gir et pålitelig bilde.

43) Årsregnskaper og konsernregnskaper bør revideres. Kravet om at en revisoruttalelse skal fastslå om årsregnskapet eller konsernregnskapet gir et pålitelig bilde i samsvar med den relevante rammen for finansiell rapportering, bør ikke forstås som en begrensning av denne uttalelsens omfang, men som en klargjøring av i hvilken sammenheng den er gitt. Årsregnskapene til små foretak bør ikke omfattes av denne revisjonsplikten, ettersom revisjon kan utgjøre en betydelig administrativ byrde for denne kategorien foretak, for i mange små foretak er de samme personer gjerne både aksjeeiere og ledere, og følgelig er behovet for å gi tredjemann garantier vedrørende finansregnskapene begrenset. Dette direktiv bør imidlertid ikke være til hinder for at medlemsstatene kan pålegge sine små foretak revisjonsplikt, idet det tas hensyn til de særlige vilkår og behov små foretak og brukerne av deres finansregnskaper har. Videre er det mer hensiktsmessig

at innholdet i revisjonsrapporten defineres i europaparlaments- og rådsdirektiv 2006/43/EF av 17. mai 2006 om lovfestet revisjon av årsregnskap og konsernregnskap([129]). Nevnte direktiv bør derfor endres.

44) For å sikre bedre innsyn i betalinger som foretas til offentlige myndigheter, bør store foretak og foretak av allmenn interesse som driver virksomhet innen utvinningsindustri eller skogsdrift i primærskoger([130]), årlig i en egen rapport gi opplysninger om vesentlige betalinger som er foretatt til offentlige myndigheter i landene der de driver virksomhet. Slike foretak driver virksomhet i land som er rike på naturressurser, særlig mineraler, olje, naturgass og primærskog. Rapporten bør omfatte de samme typer betaling som foretak som deltar i Extractive Industries Transparency Initiative (EITI), offentliggjør opplysninger om. Initiativet supplerer også Den europeiske unions handlingsplan for rettshåndheving, god forvaltningspraksis og handel i skogsektoren (FLEGT-initiativet) og bestemmelsene i europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 995/2010 av 20. oktober 2010 om fastsettelse av forpliktelser for markedsdeltakere som bringer tømmer og treprodukter i omsetning([131]), som krever at forhandlere av treprodukter utøver behørig aktsomhet for å hindre at ulovlig trevirke kommer inn på markedet i Unionen.

45) Rapporten bør hjelpe offentlige myndigheter i ressursrike land til å gjennomføre EITI-prinsippene og -kriteriene og gjøre rede overfor sine borgere for betalinger de mottar fra foretak som driver virksomhet innen utvinningsindustri eller skogsdrift i primærskoger i deres jurisdiksjon. Rapporten bør omfatte opplysninger på land- og prosjektnivå. Et prosjekt bør defineres som den virksomhet som reguleres av en enkelt kontrakt, lisens, leieavtale, konsesjon eller tilsvarende juridisk avtale, og som danner grunnlaget for betalingsforpliktelser overfor en statlig myndighet. Dersom flere slike avtaler i vesentlig grad er innbyrdes forbundet, bør de imidlertid anses å utgjøre et prosjekt. «Innbyrdes forbundne» juridiske avtaler bør forstås som et sett driftsmessig og geografisk integrerte kontrakter, lisenser, leieavtaler eller konsesjoner eller tilknyttede avtaler med stort sett samme vilkår som er inngått med en offentlig myndighet, og som medfører betalingsforpliktelser. Slike avtaler kan reguleres gjennom en enkelt kontrakt, en felleskontrollert virksomhet, en produksjonsdelingsavtale eller en annen overordnet juridisk avtale.

46) Betalingene, enten de foretas enkeltvis eller som en serie tilknyttede betalinger, trenger ikke tas med i rapporten hvis de ikke overskrider 100 000 euro i løpet av et regnskapsår. Dette innebærer at foretaket i forbindelse med enhver ordning som innebærer regelmessige betalinger eller avdrag (f.eks. leieavgifter), må vurdere det samlede beløp for de tilknyttede regelmessige betalingene eller avdragene for de tilknyttede betalingene for å avgjøre om terskelen er nådd for den berørte serien betalinger, og følgelig om det foreligger opplysningsplikt.

Foreløpig utgave

47) Det bør ikke kreves at foretak som driver virksomhet innen utvinningsindustri eller skogsdrift i primærskoger, deler opp og fordeler betalinger på prosjektbasis for betalinger knyttet til forpliktelser som foretakene er pålagt på enhetsnivå snarere enn på prosjektnivå. Dersom et foretak for eksempel har mer enn ett prosjekt i en vertsstat, og de offentlige myndigheter i nevnte stat beskatter foretakets inntekter i staten som helhet og ikke på grunnlag av et bestemt prosjekt eller en bestemt virksomhet i staten, vil det være tillatt for foretaket å opplyse om denne inntektsskatten uten å spesifisere hvilket prosjekt betalingen er knyttet til.

48) Et foretak som driver virksomhet innen utvinningsindustri eller skogsdrift i primærskoger, trenger generelt ikke opplyse om utbytte som utbetales til en offentlig myndighet som eier ordinære aksjer i foretaket, så lenge utbyttet utbetales på samme vilkår til den offentlige myndigheten som til andre aksjeeiere. Foretaket vil imidlertid måtte opplyse om eventuelt utbytte som utbetales i stedet for produksjonsrettigheter eller royalties.

49) For å begrense mulighetene for omgåelse av opplysningskravene bør dette direktiv fastsette at det skal legges fram opplysninger om betalinger med angivelse av innholdet i den berørte aktivitet eller betaling. Foretaket bør derfor ikke kunne unngå å gi opplysninger ved for eksempel å gi en ny betegnelse på en virksomhet som ellers ville vært omfattet av dette direktiv. I tillegg bør betalinger eller aktiviteter ikke kunstig deles opp eller slås sammen med sikte på å omgå slike opplysningskrav.

50) For å fastslå under hvilke omstendigheter foretak bør unntas fra rapporteringskravene fastsatt i kapittel 10, bør Kommisjonen delegeres myndighet til å vedta delegerte rettsakter i samsvar med TEUV artikkel 290 med hensyn til fastsettelsen av kriteriene som skal anvendes ved vurdering av hvorvidt tredjestaters rapporteringskrav er likeverdige

---

([129]) EUT L 157 av 9.6.2006, s. 87.

([130]) Definert i direktiv 2009/28/EF som «skog med hjemmehørende arter der det ikke er noen synlige tegn på menneskelig aktivitet, og de økologiske prosessene ikke er betydelig forstyrret».

([131]) EUT L 295 av 12.11.2010, s. 23.

med kravene fastsatt i nevnte kapittel. Det er særlig viktig at Kommisjonen gjennomfører egnede samråd under sitt forberedelsesarbeid, herunder på ekspertnivå. Når Kommisjonen forbereder og utarbeider delegerte rettsakter, bør den sikre at de relevante dokumentene sendes samtidig til Europaparlamentet og Rådet til rett tid og på egnet måte.

51) For å sikre ensartede vilkår for gjennomføringen av artikkel 46 nr. 1 bør Kommisjonen gis gjennomføringsmyndighet. Denne myndighet bør utøves i samsvar med europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 182/2011 av 16. februar 2011 om fastsettelse av generelle regler og prinsipper for medlemsstatenes kontroll med Kommisjonens utøvelse av gjennomføringsmyndighet([132]).

52) Rapporteringsordningen bør være gjenstand for en gjennomgåelse og en rapport fra Kommisjonen innen tre år etter utløpet av fristen for medlemsstatenes innarbeiding av dette direktiv. Gjennomgåelsen bør vurdere ordningens effektivitet og ta hensyn til den internasjonale utvikling, blant annet hva angår forhold som konkurranseevne og energisikkerhet. Gjennomgåelsen bør også vurdere om rapporteringskravene bør utvides til å omfatte andre industrisektorer, samt om rapporten bør revideres. I tillegg bør gjennomgåelsen ta hensyn til erfaringene til dem som utarbeider og bruker betalingsopplysningene, og vurdere om det vil være hensiktsmessig å ta med ytterligere betalingsopplysninger som effektive skattesatser og nærmere opplysninger om mottakeren, for eksempel bankkontoopplysninger.

53) I tråd med konklusjonene fra G8-møtet i Deauville i mai 2011 og for å fremme like konkurransevilkår på det internasjonale markedet bør Kommisjonen fortsette å oppmuntre alle internasjonale partnere til å innføre tilsvarende krav vedrørende rapportering om betalinger til offentlige myndigheter. I den forbindelse er det særlig viktig å fortsette arbeidet med relevante internasjonale regnskapsstandarder.

54) For å ta hensyn til framtidige endringer i medlemsstatenes lovgivning og Unionens regelverk om selskapsformer bør Kommisjonen delegeres myndighet til å vedta delegerte rettsakter i samsvar med TEUV artikkel 290 med henblikk på å oppdatere listene over foretak i vedlegg I og II. Bruken av delegerte rettsakter er også nødvendig for å tilpasse kriteriene knyttet til foretaksstørrelse, ettersom inflasjonen over tid vil redusere deres faktiske verdi. Det er særlig viktig at Kommisjonen gjennomfører egnede samråd under sitt forberedelsesarbeid, herunder på ekspertnivå. Når Kommisjonen forbereder og utarbeider delegerte rettsakter, bør den sikre at de relevante dokumentene sendes samtidig til Europaparlamentet og Rådet til rett tid og på egnet måte.

55) Ettersom målene for dette direktiv, som er å legge til rette for investeringer over landegrensene, bedre sammenlignbarheten innenfor Unionen og styrke offentlighetens tillit til finansregnskaper og rapporter gjennom forbedret og ensartet særskilt offentliggjøring, ikke kan nås i tilstrekkelig grad av medlemsstatene og derfor, på grunn av dette direktivs omfang og virkninger, bedre kan nås på unionsplan, kan Unionen treffe tiltak i samsvar med nærhetsprinsippet som fastsatt i artikkel 5 i traktaten om Den europeiske union. I samsvar med forholdsmessighetsprinsippet fastsatt i nevnte artikkel går dette direktiv ikke lenger enn det som er nødvendig for å nå disse målene.

Foreløpig utgave

56) Dette direktiv erstatter direktiv 78/660/EØF og 83/349/EØF. Nevnte direktiver bør følgelig oppheves.

57) Dette direktiv er forenlig med de grunnleggende rettigheter og de prinsipper som er anerkjent særlig i Den europeiske unions pakt om grunnleggende rettigheter.

58) I samsvar med medlemsstatenes og Kommisjonens felles politiske erklæring av 28. september 2011 om forklarende dokumenter har medlemsstatene forpliktet seg til i berettigede tilfeller å la underretningen om innarbeidingstiltak følges av et eller flere dokumenter som forklarer forholdet mellom et direktivs deler og de tilsvarende delene i de nasjonale dokumenter for innarbeiding. Med hensyn til dette direktiv anser regelgiveren at oversendingen av sammenligningstabeller er berettiget —

([132]) EUT L 55 av 28.2.2011, s. 13.

VEDTATT DETTE DIREKTIV:

KAPITTEL 1

VIRKEOMRÅDE, DEFINISJONER OG KATEGORIER AV FORETAK OG KONSERN

Artikkel 1

Virkeområde

1. Samordningstiltakene fastsatt ved dette direktiv får anvendelse på medlemsstatenes lover og forskrifter som gjelder for de typene foretak som er oppført

a) i vedlegg I,

b) i vedlegg II, når alle foretakets direkte eller indirekte deltakere som ellers har ubegrenset ansvar, faktisk har begrenset ansvar som følge av at deltakerne er foretak som

   i) er av en type oppført i vedlegg I, eller

   ii) ikke hører inn under en medlemsstats lovgivning, men som har en selskapsform som rettslig kan sammenlignes med de som er oppført i vedlegg I.

2. Medlemsstatene skal underrette Kommisjonen innen rimelig tid om endringer i foretakstyper i deres nasjonale lovgivning som kan påvirke nøyaktigheten av vedlegg eller vedlegg II. I slike tilfeller skal Kommisjonen gis myndighet til å tilpasse, gjennom delegerte rettsakter i samsvar med artikkel 49, listene over foretak i vedlegg I og II.

Foreløpig utgave

Artikkel 2

Definisjoner

I dette direktiv menes med:

1) «foretak av allmenn interesse» foretak som faller inn under virkeområdet for artikkel 1 som

   a) er underlagt en medlemsstats lovgivning og hvis omsettelige verdipapirer er opptatt til notering på et regulert marked i en medlemsstat i henhold til artikkel 4 punkt 1 nr. 14 i europaparlaments- og rådsdirektiv 2004/39/EF av 21. april 2004 om markeder for finansielle instrumenter([133]),

   b) kredittinstitusjoner som definert i artikkel 4 nr. 1 i europaparlaments- og rådsdirektiv 2006/48/EF av 14. juni 2006 om adgang til å starte og utøve virksomhet som kredittinstitusjon([134]), med unntak for dem som er nevnt i artikkel 2 i nevnte direktiv,

   c) forsikringsforetak i henhold til artikkel 2 nr. 1 i rådsdirektiv 91/674/EØF av 19. desember 1991 om årsregnskapene for visse selskapsformer([135]), eller

   d) utpekt av medlemsstatene som foretak av allmenn interesse, for eksempel foretak som er av betydelig allmenn interesse ut fra virksomhetens art, størrelse eller antall ansatte,

2) «kapitalinteresse» rettigheter i andre foretaks kapital, i form av verdipapirer eller annet, som ved å skape en varig tilknytning til foretakene er beregnet på å bidra til foretakets virksomhet. En eierandel i et annet foretaks kapital skal anses å utgjøre en kapitalinteresse når den overstiger en prosentandel fastsatt av medlemsstatene som er lavere enn eller lik 20 %,

---

([133]) EUT L 145 av 30.4.2004, s. 1.

([134]) EUT L 177 av 30.6.2006, s. 1.

([135]) EFT L 374 av 31.12.1991, s. 7.

3) «nærstående part» det samme som i de internasjonale regnskapsstandardene vedtatt i samsvar med europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1606/2002 av 19. juli 2002 om anvendelse av internasjonale regnskapsstandarder([136]),

4) «anleggsmidler» de eiendeler som er beregnet på vedvarende bruk innen foretakets virksomhet,

5) «nettoomsetning» det beløp som framkommer ved salg av varer og tjenester med fradrag av salgsrabatter, merverdiavgift og andre avgifter som er direkte knyttet til omsetningen,

6) «anskaffelseskostnad» prisen som skal betales og eventuelle tilleggskostnader minus eventuelle fradrag fra kostprisen,

7) «tilvirkningskostnad» anskaffelseskostnaden for råvarer, forbruksvarer og andre kostnader som kan henføres direkte til det berørte produkt. Medlemsstatene skal tillate eller kreve at en rimelig del av de faste eller variable kostnadene som bare indirekte kan henføres til det aktuelle produkt, kan inngå i tilvirkningskostnaden, i den utstrekning de gjelder tilvirkningsperioden. Distribusjonskostnader skal ikke inngå i tilvirkningskostnaden,

8) «verdijustering» alle justeringer der hensikten er å ta hensyn til de enkelte eiendelers verdiendring fastsatt på balansedagen, enten verdiendringen er endelig eller ikke,

9) «morforetak» et foretak som kontrollerer ett eller flere datterforetak,

10) «datterforetak» et foretak som kontrolleres av et morforetak, herunder ethvert datterforetak av et overordnet morforetak,

11) «konsern» et morforetak og alle dets datterforetak,

12) «tilknyttede foretak» to eller flere foretak innenfor et konsern,

13) «assosiert foretak» et foretak som et annet foretak har en kapitalinteresse i, og der dette andre foretak utøver en betydelig innflytelse på driften og den finansielle politikk. Et foretak kan sies å utøve en betydelig innflytelse over et annet foretak når det sitter med 20 % eller mer av aksjeeiernes eller deltakernes stemmeretter i dette andre foretaket,

14) «investeringsforetak»

   a) foretak som har som eneste formål å investere sine midler i forskjellige omsettelige verdipapirer, fast eiendom og andre eiendeler med det eneste mål å foreta risikospredning og gi sine aksjeeiere fordelen av resultatene av forvaltningen av deres eiendeler,

   b) foretak som er tilknyttet investeringsforetak med fast kapital, dersom de tilknyttede foretaks eneste formål er å erverve fullt innbetalte aksjer utstedt av disse investeringsselskapene, med forbehold for bestemmelsene i artikkel 22 nr. 1 bokstav h) i direktiv 2012/30/EU,

15) «finansielle holdingforetak» foretak som har som eneste formål å erverve eierandeler i andre foretak og forvalte disse eierandelene slik at de gir avkastning, uten direkte eller indirekte å ta del i forvaltningen av disse foretakene, med forbehold for deres rettigheter som aksjeeiere,

---

([136]) EFT L 243 av 11.9.2002, s. 1.

Foreløpig utgave

16) «vesentlig» den status opplysninger har når utelatelse av eller feil i slike opplysninger med rimelighet kan forventes å påvirke avgjørelser som treffes av brukere på grunnlag av foretakets finansregnskap. Enkeltposters vesentlighet skal vurderes i sammenheng med andre tilsvarende poster.

Artikkel 3

Kategorier av foretak og konsern

1. Ved anvendelse av en eller flere av mulighetene i artikkel 36 skal medlemsstatene definere svært små foretak som foretak som på balansedagen ikke overskrider grensene for minst to av følgende tre kriterier:

a) balansesum: 350 000 euro,

b) nettoomsetning: 700 000 euro,

c) gjennomsnittlig antall ansatte i løpet av regnskapsåret: 10.

2. Små foretak skal være foretak som på balansedagen ikke overskrider grensene for minst to av følgende tre kriterier:

a) balansesum: 4 000 000 euro,

b) nettoomsetning: 8 000 000 euro,

c) gjennomsnittlig antall ansatte i løpet av regnskapsåret: 50.

Medlemsstatene kan definere terskler som overstiger tersklene i første ledd bokstav a) og b). Tersklene skal imidlertid ikke overstige 6 000 000 euro for balansesummen og 12 000 000 euro for nettoomsetningen.

3. Mellomstore foretak skal være foretak som ikke er svært små eller små foretak, og som på balansedagen ikke overskrider grensene for minst to av følgende tre kriterier:

a) balansesum: 20 000 000 euro,

b) nettoomsetning: 40 000 000 euro,

c) gjennomsnittlig antall ansatte i løpet av regnskapsåret: 250.

4. Store foretak skal være foretak som på balansedagen overskrider grensene for minst to av følgende tre kriterier:

a) balansesum: 20 000 000 euro,

b) nettoomsetning: 40 000 000 euro,

c) gjennomsnittlig antall ansatte i løpet av regnskapsåret: 250.

5. Små konsern skal være konsern som består av morforetak og datterforetak som skal inngå i konsolideringen, og som på konsolidert grunnlag ikke overskrider grensene for minst to av følgende tre kriterier på balansedagen for morforetaket:

a) balansesum: 4 000 000 euro,

Foreløpig utgave

b) nettoomsetning: 8 000 000 euro,

c) gjennomsnittlig antall ansatte i løpet av regnskapsåret: 50.

Medlemsstatene kan definere terskler som overstiger tersklene i første ledd bokstav a) og b). Tersklene skal imidlertid ikke overstige 6 000 000 euro for balansesummen og 12 000 000 euro for nettoomsetningen.

6. Mellomstore konsern skal være konsern som ikke er små konsern, som består av morforetak og datterforetak som skal inngå i konsolideringen, og som på konsolidert grunnlag ikke overskrider grensene for minst to av følgende tre kriterier på balansedagen for hovedforetaket:

a) balansesum: 20 000 000 euro,

b) nettoomsetning: 40 000 000 euro,

c) gjennomsnittlig antall ansatte i løpet av regnskapsåret: 250.

7. Store konsern skal være konsern som består av morforetak og datterforetak som skal inngå i konsolideringen, og som på konsolidert grunnlag overskrider grensene for minst to av følgende tre kriterier på balansedagen for morforetaket:

a) balansesum: 20 000 000 euro,

b) nettoomsetning: 40 000 000 euro,

c) gjennomsnittlig antall ansatte i løpet av regnskapsåret: 250.

8. Medlemsstatene skal tillate at det ved beregning av grensene i nr. 5–7 ikke foretas motregning som nevnt i artikkel 24 nr. 3 eller eliminering i henhold til artikkel 24 nr. 7. I slike tilfeller skal de numeriske grenser for kriteriene for den samlede balanse og nettoomsetningen økes med 20 %.

Foreløpig utgave

9. Når det gjelder de medlemsstater som ikke har innført euro, skal beløpene i nasjonal valuta som tilsvarer beløpene angitt i nr. 1–7, beregnes ved å anvende den valutakurs som er offentliggjort i *Den europeiske unions tidende* på ikrafttredelsesdatoen for ethvert direktiv som fastsetter disse beløp.

Ved omregning til de nasjonale valutaene til de medlemsstater som ikke har innført euro, kan beløpene i euro angitt i nr. 1, 3, 4, 6 og 7 økes eller reduseres med høyst 5 % for å oppnå runde summer i nasjonal valuta.

10. Når et foretak eller et konsern på balansedagen overskrider eller ikke lenger overskrider grensene for to av de tre kriteriene angitt i nr. 1–7, skal dette forhold få virkning for anvendelsen av unntakene fastsatt i dette direktiv bare når forholdet gjentar seg i to påfølgende regnskapsår.

11. Balansesummen angitt i nr. 1–7 skal være den samlede verdien av eiendeler i A til E under «eiendeler» i oppstillingsplanen fastsatt i vedlegg III eller av eiendeler i A til E i oppstillingsplanen fastsatt i vedlegg IV.

12. Ved beregning av tersklene i nr. 1–7 kan medlemsstatene kreve at inntekter fra andre kilder regnes med for foretak for hvilke «nettoomsetning» ikke er relevant. Medlemsstatene kan kreve at morforetak beregner sine terskler på konsolidert grunnlag snarere enn på individuelt grunnlag. Medlemsstatene kan også kreve at tilknyttede foretak beregner sine terskler på

konsolidert eller samlet grunnlag når slike foretak er stiftet utelukkende med henblikk på å unngå rapportering av visse opplysninger.

13. For å justere for virkningene av inflasjon skal Kommisjonen minst hvert femte år gjennomgå og dersom det er hensiktsmessig, endre, gjennom delegerte rettsakter i samsvar med artikkel 49, tersklene nevnt i nr. 1–7 i denne artikkel, idet det tas hensyn til inflasjonsmål offentliggjort i *Den europeiske unions tidende.*

KAPITTEL 2

ALMINNELIGE BESTEMMELSER OG PRINSIPPER

Artikkel 4

Alminnelige bestemmelser

1. Årsregnskapet skal utgjøre et hele og skal for alle foretak minst omfatte balansen, resultatregnskapet og notene til finansregnskapet.

Medlemsstatene kan kreve at foretak som ikke er små foretak, tar med andre erklæringer i årsregnskapet i tillegg til dokumentene nevnt i første ledd.

2. Årsregnskapet skal settes opp på en oversiktlig måte og i samsvar med bestemmelsene i dette direktiv.

3. Årsregnskapet skal gi et pålitelig bilde av foretakets eiendeler, forpliktelser, finansielle stilling og resultat. Når anvendelsen av dette direktiv ikke er tilstrekkelig til å gi et pålitelig bilde av foretakets eiendeler, forpliktelser, finansielle stilling og resultat, kan de tilleggsopplysninger som er nødvendige for å overholde dette krav, gis i notene til finansregnskapet.

4. Når det i unntakstilfeller viser seg at anvendelsen av en bestemmelse i dette direktiv er uforenlig med plikten fastsatt i nr. 3, skal bestemmelsen fravikes for å gi et pålitelig bilde av foretakets eiendeler, forpliktelser, finansielle stilling og resultat. Ethvert slikt fravik skal angis i notene til finansregnskapet og behørig begrunnes, med opplysning om fravikets innvirkning på foretakets eiendeler, forpliktelser, økonomiske stilling og resultat.

Medlemsstatene kan angi unntakstilfellene nærmere og fastsette de særlige regler som skal få anvendelse på disse tilfellene.

5. Medlemsstatene kan kreve at foretak som ikke er små foretak, gir opplysninger i sitt årsregnskap som kommer i tillegg til dem som kreves i henhold til dette direktiv.

6. Som unntak fra nr. 5 kan medlemsstatene kreve at små foretak utarbeider, gir og offentliggjør opplysninger i finansregnskapet som går utover kravene i dette direktiv, forutsatt at slike opplysninger samles inn ved bruk av et felles rapporteringssystem, og at opplysningsplikten er nedfelt i nasjonal skattelovgivning utelukkende med henblikk på skatteinnkreving. Opplysningene som kreves i henhold til dette nummer, skal inntas i den relevante del av finansregnskapet.

7. Medlemsstatene skal underrette Kommisjonen om eventuelle tilleggsopplysninger de krever i samsvar med nr. 6 ved innarbeidingen av dette direktiv og når de innfører nye krav i samsvar med nr. 6 i sin nasjonale lovgivning.

8. Medlemsstater som benytter elektroniske løsninger for innsending og offentliggjøring av finansregnskaper, skal påse at små foretak, i samsvar med kapittel 7, ikke pålegges å offentliggjøre de tilleggsopplysninger som kreves i henhold til nasjonal skattelovgivning som nevnt i nr. 6.

Artikkel 5

Generelle opplysninger

Dokumentet som inneholder finansregnskapet, skal angi navnet på foretaket og opplysningene som kreves i artikkel 5 bokstav a) og b) i direktiv 2009/101/EF.

Artikkel 6

Generelle prinsipper for finansiell rapportering

1. Postene som presenteres i årsregnskapet og konsernregnskapet, skal innregnes og måles i samsvar med følgende generelle prinsipper:

Foreløpig utgave

a) foretaket skal antas å oppfylle forutsetningen om fortsatt drift,

b) regnskapsprinsippene og målegrunnlagene skal anvendes konsekvent fra et regnskapsår til et annet,

c) innregning og måling skal foretas i henhold til forsiktighetsprinsippet, noe som særlig innebærer at

   i) bare overskudd fastsatt på balansedagen kan innregnes,

   ii) det skal tas hensyn til alle forpliktelser som er oppstått i løpet av regnskapsåret eller i et tidligere regnskapsår, selv om forpliktelsene først blir kjent i tidsrommet mellom balansedagen og det tidspunkt da balansen settes opp, og

   iii) det skal tas hensyn til alle verdijusteringer, enten resultatet for regnskapsåret blir underskudd eller overskudd,

d) beløp som innregnes i balansen og resultatregnskapet, skal beregnes ved bruk av periodiseringsprinsippet,

e) åpningsbalansen for hvert regnskapsår skal tilsvare sluttbalansen for det foregående regnskapsår,

f) de enkelte komponenter av postene for eiendeler og forpliktelser skal verdsettes særskilt,

g) enhver motregning mellom eiendeler og forpliktelser og mellom inntekter og utgifter skal være forbudt,

h) postene i resultatregnskapet og balansen skal føres og presenteres slik at det tas hensyn til innholdet i de berørte transaksjoner eller forhold,

i) poster som innregnes i årsregnskapet, skal måles på grunnlag av prinsippet om anskaffelseskostnad eller tilvirkningskostnad, og

j) kravene fastsatt i dette direktiv med hensyn til innregning, måling, presentasjon, offentliggjøring av opplysninger og konsolidering trenger ikke å oppfylles dersom virkningen av oppfyllelsen er uvesentlig.

Foreløpig utgave

2. Uten hensyn til nr. 1 bokstav g) kan medlemsstatene i særlige tilfeller tillate eller kreve at foretak foretar motregning mellom eiendeler og forpliktelser eller mellom inntekter og utgifter, forutsatt at beløpene som motregnes, angis som bruttobeløp i notene til finansregnskapet.

3. Medlemsstatene kan unnta foretak fra kravene i nr. 1 bokstav h).

4. Medlemsstatene kan begrense virkeområdet for nr. 1 bokstav j) til presentasjon og offentliggjøring av opplysninger.

5. I tillegg til beløpene som er innregnet i henhold til nr. 1 bokstav c) ii), kan medlemsstatene tillate eller kreve at alle forventede forpliktelser og mulige tap som oppstår i løpet av det berørte regnskapsår eller i et tidligere regnskapsår, innregnes selv om disse forpliktelsene eller tapene først blir kjent i tidsrommet mellom balansedagen og det tidspunkt da balansen settes opp.

Artikkel 7

Alternativt målegrunnlag for anleggsmidler til verdiregulerte beløp

1. Som unntak fra artikkel 6 nr. 1 i) kan medlemsstatene tillate eller kreve at alle foretak eller visse kategorier foretak måler anleggsmidlene til verdiregulerte beløp. Når nasjonal lovgivning fastsetter verdiregulering som målegrunnlag, skal den definere metodens innhold og begrensningene og reglene som gjelder for dens anvendelse.

2. Ved anvendelse av nr. 1 skal differansen mellom måling på grunnlag av anskaffelseskostnad eller tilvirkningskostnad og måling på grunnlag av verdiregulering føres i balansen, i fondet for verdsettingsdifferanser under «egenkapital og andre reserver».

Fondet for verdsettingsdifferanser kan balanseføres helt eller delvis på ethvert tidspunkt.

Fondet for verdsettingsdifferanser skal oppløses når beløpene som er overført til fondet, ikke lenger trengs for å benytte verdiregulering som målegrunnlag. Medlemsstatene kan fastsette regler for hvordan fondet for verdsettingsdifferanser kan anvendes, forutsatt at overføringer til resultatregnskapet fra fondet for verdsettingsdifferanser bare kan foretas når beløpene som er overført har blitt kostnadsført i resultatregnskapet eller gjenspeiler verdiøkning som faktisk er realisert. Ingen del av fondet for verdsettingsdifferanser kan deles ut, verken direkte eller indirekte, med mindre den tilsvarer en verdiøkning som faktisk er realisert.

Bortsett fra i tilfellene fastsatt i annet og tredje ledd kan fondet for verdsettingsdifferanser ikke oppløses.

3. Verdijusteringene skal beregnes hvert år på grunnlag av det verdiregulerte beløpet. Som unntak fra artikkel 9 og 13 kan medlemsstatene imidlertid tillate eller kreve at bare det verdijusteringsbeløp som framkommer ved måling på grunnlag av anskaffelseskostnad eller tilvirkningskostnad, føres under de aktuelle poster i oppstillingsplanene fastsatt i vedlegg V og VI, og at differansen som framkommer ved måling på grunnlag av verdiregulering i henhold til denne artikkel, vises særskilt i oppstillingene.

Artikkel 8

Alternativt målegrunnlag for virkelig verdi

1. Som unntak fra artikkel 6 nr. 1 i) og med forbehold for vilkårene i denne artikkel

a) skal medlemsstatene tillate eller kreve at alle foretak eller visse kategorier av foretak måler finansielle instrumenter, herunder derivater, til virkelig verdi, og

b) kan medlemsstatene tillate eller kreve at alle foretak eller visse kategorier av foretak måler bestemte kategorier av eiendeler som ikke er finansielle instrumenter, til virkelig verdi.

Slike tillatelser eller krav kan begrenses til konsernregnskaper.

2. I dette direktiv skal råvarebaserte avtaler som gir en av avtalepartene rett til kontant oppgjør eller oppgjør i et annet finansielt instrument, anses som finansielle derivater, unntatt avtaler som

a) er inngått for å oppfylle og fremdeles oppfyller foretakets forventede behov med hensyn til innkjøp, salg eller bruk, på og etter det tidspunkt de ble inngått,

b) ved inngåelsen ble betegnet som råvarebaserte avtaler og

c) forventes oppgjort ved levering av råvaren.

3. Nr. 1 bokstav a) skal få anvendelse bare på følgende forpliktelser:

a) forpliktelser som innehas som del av en handelsportefølje, og

b) finansielle derivater.

4. Målingen i henhold til nr. 1 bokstav a) skal ikke få anvendelse på følgende:

a) finansielle instrumenter som ikke er derivater, og som holdes til forfall,

b) lån og fordringer som er etablert av foretaket, og som ikke holdes for handelsformål, og

c) andeler i datterselskaper, assosierte foretak og felleskontrollerte virksomheter, egenkapitalinstrumenter utstedt av foretaket, avtaler om betinget vederlag ved en foretakssammenslåing samt andre finansielle instrumenter med slike særlige egenskaper at instrumentene, i samsvar med det som er allment akseptert, regnskapsføres på en annen måte enn andre finansielle instrumenter.

Foreløpig utgave

5. Som unntak fra artikkel 6 nr. 1 i) kan medlemsstatene med hensyn til alle eiendeler og forpliktelser som kan betegnes som sikringsobjekter i henhold til et system for sikringsbokføring til virkelig verdi, eller bestemte deler av slike eiendeler eller forpliktelser, tillate måling til det bestemte beløp som nevnte system krever.

6. Som unntak fra bestemmelsene i nr. 3 og 4 kan medlemsstatene tillate eller kreve at finansielle instrumenter innregnes, måles og presenteres i samsvar med internasjonale regnskapsstandarder vedtatt i samsvar med forordning (EF) nr. 1606/2002.

7. Virkelig verdi i henhold til denne artikkel skal fastsettes med henvisning til en av følgende verdier:

a) markedsverdien, for finansielle instrumenter som det er enkelt å identifisere et pålitelig marked for. Når det ikke er enkelt å identifisere markedsverdien for et instrument, men derimot for dets bestanddeler eller for et lignende instrument, kan markedsverdien utledes av bestanddelene eller det lignende instrumentet,

b) en verdi beregnet ut fra allment aksepterte verdsettingsmodeller og -metoder, forutsatt at slike verdsettingsmodeller og -metoder sikrer en rimelig tilnærming til markedsverdien, for finansielle instrumenter som det ikke er enkelt å identifisere et pålitelig marked for.

Finansielle instrumenter som ikke kan måles på en pålitelig måte med noen av metodene beskrevet i første ledd bokstav a) og b), skal måles på grunnlag av prinsippet om anskaffelseskostnad eller tilvirkningskostnad, i den grad måling på dette grunnlag er mulig.

8. Uten hensyn til artikkel 6 nr. 1 bokstav c) skal en endring i verdien resultatføres når et finansielt instrument måles til virkelig verdi, bortsett fra i følgende tilfeller, der slike endringer skal føres direkte i et fond for virkelig verdi:

a) instrumentet som regnskapsføres, er et sikringsinstrument i et system for sikringsbokføring som tillater at en del av eller hele verdiendringen ikke resultatføres, eller

b) verdiendringen skyldes en kursforskjell i forbindelse med en pengepost som utgjør en del av et foretaks nettoinvestering i en utenlandsk enhet.

Foreløpig utgave

Medlemsstatene kan tillate eller kreve at en endring i verdien av en finansiell eiendel som er tilgjengelig for salg, og som ikke er et finansielt derivat, skal føres direkte i et fond for virkelig verdi. Dette fondet for virkelig verdi skal justeres når beløpene ført under fondet ikke lenger er nødvendige for gjennomføringen av første ledd bokstav a) og b).

9. Uten hensyn til artikkel 6 nr. 1 bokstav c) kan medlemsstatene tillate eller kreve for alle foretak eller visse kategorier av foretak at endringen i verdien for eiendeler som ikke er finansielle instrumenter, og som måles til virkelig verdi, skal føres i resultatregnskapet.

KAPITTEL 3

BALANSE OG RESULTATREGNSKAP

Artikkel 9

Alminnelige bestemmelser om balansen og resultatregnskapet

1. Oppstillingsplanen for balansen og resultatregnskapet skal ikke endres fra et regnskapsår til et annet. Det skal imidlertid i unntakstilfeller være tillatt å fravike dette prinsippet for å gi et pålitelig bilde av foretakets eiendeler, forpliktelser, finansielle stilling og resultat. Slike fravik skal angis i notene til finansregnskapet og behørig begrunnes.

2. Postene fastsatt i vedlegg III til VI skal angis særskilt i balansen og resultatregnskapet i den rekkefølge de her er nevnt. Medlemsstatene skal tillate en mer detaljert oppdeling av disse postene, under forutsetning av at de fastsatte oppstillingsplanene følges. Medlemsstatene skal tillate tilføyelse av delsummer og nye poster, under forutsetning av at

innholdet i slike nye poster ikke dekkes av noen av postene i de fastsatte oppstillingsplanene. Medlemsstatene kan kreve slik oppdeling eller slike delsummer eller nye poster.

3. Oppstillingsplan, nomenklatur og betegnelser på poster i balansen og resultatregnskapet som innledes med arabiske tall, skal tilpasses når et foretaks særlige karakter krever det. Medlemsstatene kan kreve slike tilpasninger for foretak som utgjør er del av en bestemt økonomisk sektor.

Medlemsstatene kan tillate eller kreve at poster i balansen og resultatregnskapet som innledes med arabiske tall, slås sammen når deres beløp er uvesentlige i forhold til formålet om å gi et pålitelig bilde av foretakets eiendeler, forpliktelser, finansielle stilling og resultat, eller når slik sammenslåing gir bedre oversikt, forutsatt at postene som slås sammen behandles særskilt i notene til årsregnskapet.

4. Som unntak fra nr. 2 og 3 kan medlemsstatene begrense foretakets mulighet til å fravike oppstillingsplanene fastsatt i vedlegg III til VI i den utstrekning det er nødvendig for at finansregnskapet skal kunne inngis elektronisk.

5. For hver post i balansen og resultatregnskapet skal tallet for det regnskapsår balansen og resultatregnskapet gjelder, og tallet for tilsvarende post i foregående regnskapsår angis. Medlemsstatene kan kreve at tall for foregående regnskapsår justeres når tallene ikke er sammenlignbare. Det skal redegjøres for alle tall som ikke er sammenlignbare og alle justeringer som er foretatt, i notene til finansregnskapet, med en behørig forklaring.

6. Medlemsstatene kan tillate eller kreve at oppstillingsplanene for balansen og resultatregnskapet tilpasses slik at de omfatter anvendelse av overskudd eller behandling av underskudd.

7. Når det gjelder behandlingen av kapitalinteresser i årsregnskaper

a) kan medlemsstatene tillate eller kreve at kapitalinteresser redegjøres for ved bruk av egenkapitalmetoden som fastsatt i artikkel 27, idet det tas hensyn til de nødvendige justeringer som følger av de særlige forhold som skiller et årsregnskap fra et konsernregnskap,

b) kan medlemsstatene tillate eller kreve at den andel av resultatet som kan henføres til kapitalinteressen, skal innregnes i resultatet bare i den grad den tilsvarer allerede mottatt eller forfalt utbytte,

c) når overskuddet som kan henføres til kapitalinteressen og som innregnes i resultatregnskapet er høyere enn beløpet for allerede mottatt eller forfalt utbytte, skal differansen overføres til en reserve som ikke kan utbetales til aksjeeierne.

Foreløpig utgave

Artikkel 10

Oppstilling av balansen

Ved oppstilling av balansen skal medlemsstatene fastsette at en av eller begge oppstillingsplanene fastsatt i vedlegg III og IV skal benyttes. Dersom en medlemsstat fastsetter at begge oppstillingsplanene kan benyttes, skal den tillate foretakene å velge mellom dem.

Artikkel 11

Alternativ oppstilling av balansen

Medlemsstatene kan tillate eller kreve at foretak eller visse kategorier av foretak fører opp poster på grunnlag av et skille mellom kortsiktige og langsiktige poster i en annen oppstillingsplan enn den som er fastsatt i vedlegg III og IV, forutsatt at innholdet i opplysningene som gis, minst tilsvarer det som ellers kreves i vedlegg III og IV.

Artikkel 12

Særlige bestemmelser for visse poster i balansen

1. Når en eiendel eller forpliktelse berører flere poster i oppstillingsplanen, skal det opplyses om forholdet til andre poster enten under posten der den føres, eller i notene til årsregnskapet.

2. Egne aksjer og andeler og aksjer og andeler i tilknyttede foretak skal bare føres under poster bestemt for dette formål.

3. Hvorvidt spesielle eiendeler skal føres som anleggsmidler eller omløpsmidler, skal avgjøres ut fra deres formål.

4. Rettigheter til fast eiendom og andre lignende rettigheter definert i nasjonal lovgivning skal føres under posten «bygninger og annen fast eiendom».

5. For anleggsmidler med begrenset økonomisk levetid skal anskaffelseskostnaden eller tilvirkningskostnaden, eller eventuelt det verdiregulerte beløpet dersom artikkel 7 nr. 1 kommer til anvendelse, reduseres gjennom verdijustering, beregnet slik at anleggsmidlene avskrives planmessig i løpet av deres økonomiske levetid.

6. For verdijusteringer av anleggsmidler skal følgende gjelde:

a) Medlemsstatene kan tillate eller kreve at finansielle anleggsmidler verdijusteres slik at de gis den lavest mulige verdi som de kan ha på balansedagen.

b) Anleggsmidler skal verdijusteres slik at de, uten hensyn til om deres økonomiske levetid er begrenset eller ikke, gis den lavest mulige verdi som de kan ha på balansedagen, dersom det forventes at verdiforringelsen vil bli varig.

c) Verdijusteringene nevnt i bokstav a) og b) skal føres i resultatregnskapet og angis særskilt i notene til finansregnskapet dersom de ikke er ført særskilt i resultatregnskapet.

d) Måling til laveste verdi angitt i bokstav a) og b) kan ikke lenger foretas dersom begrunnelsen for verdijusteringene ikke lenger er til stede; denne bestemmelse får ikke anvendelse på verdijusteringer som foretas for goodwill.

7. Verdijustering for omløpsmidler skal foretas slik at de føres med laveste markedspris eller i særlige tilfeller med en annen lavere verdi som fastsettes for dem på balansedagen.

Måling til laveste verdi i samsvar med første ledd kan ikke lenger foretas dersom begrunnelsen for verdijustering ikke lenger er til stede.

Foreløpig utgave

8. Medlemsstatene kan tillate eller kreve at renter på kapital som er lånt for å finansiere produksjonen av anleggsmidler eller omløpsmidler, kan medregnes i tilvirkningskostnaden i den utstrekning de gjelder tilvirkningsperioden. Anvendelsen av denne bestemmelse skal angis i notene til finansregnskapet.

9. Medlemsstatene kan tillate at anskaffelseskostnad eller tilvirkningskostnad for varebeholdninger i samme gruppe og alle artsbestemte gjenstander, herunder finansinvesteringer, beregnes enten på grunnlag av veide gjennomsnittspriser eller etter metodene «først inn, først ut» (FIFO) eller «sist inn, først ut» (LIFO) eller en metode som er alminnelig anerkjent som beste praksis.

10. Dersom beløpet som skal tilbakebetales på grunn av gjeld, er større enn det mottatte beløp, kan medlemsstatene tillate eller kreve at differansen føres som en eiendel. Dette skal angis særskilt i balansen eller i notene til finansregnskapet. Denne differansen skal avskrives med et rimelig beløp hvert år og være helt avskrevet senest på det tidspunkt da gjelden er tilbakebetalt.

11. Immaterielle eiendeler skal avskrives over deres økonomiske levetid.

I unntakstilfeller der den utnyttbare levetiden for goodwill og utviklingskostnader ikke kan anslås på en pålitelig måte, skal slike eiendeler avskrives i løpet av en maksimumsperiode fastsatt av medlemsstaten. Denne maksimumsperioden skal være på minst fem år og høyst 10 år. Perioden som goodwill avskrives over, skal angis i notene til finansregnskapet.

Dersom nasjonal lovgivning tillater at utviklingskostnader tas med under «eiendeler» og utviklingskostnadene ikke er avskrevet fullt ut, skal medlemsstatene kreve at det ikke finner sted noen utdeling av utbytte med mindre midlene som er tilgjengelige for utdeling og overføringer fra tidligere år minst tilsvarer ikke-avskrevne kostnader.

Når nasjonal lovgivning tillater at stiftelseskostnader tas med under «eiendeler», skal de avskrives i løpet av en periode på høyst fem år. I slike tilfeller skal medlemsstatene kreve at tredje ledd får tilsvarende anvendelse på stiftelseskostnader.

I unntakstilfeller kan medlemsstatene tillate unntak fra tredje og fjerde ledd. Slike unntak skal angis i notene til finansregnskapet og behørig begrunnes.

12. Avsetninger skal dekke forpliktelser som er klart definert etter sin art og som på balansedagen anses for sannsynlige eller sikre, men usikre med hensyn til beløpets størrelse eller på hvilket tidspunkt forpliktelsene vil oppstå.

Medlemsstatene kan også tillate at det foretas avsetninger som har som formål å dekke kostnader hvis art er klart definert og som på balansedagen anses for sannsynlige eller sikre, men usikre med hensyn til beløpets størrelse eller på hvilket tidspunkt de vil påløpe.

På balansedagen skal en avsetning representere det beste estimat for kostnadene som med sannsynlighet vil påløpe eller, dersom det gjelder en forpliktelse, for det beløp som trengs for å oppfylle forpliktelsen. Avsetninger skal ikke anvendes til å justere eiendelenes verdi.

Artikkel 13

Oppstilling av resultatregnskapet

1. Ved oppstilling av resultatregnskapet skal medlemsstatene fastsette at en av eller begge oppstillingsplanene fastsatt i vedlegg V og VI skal benyttes. Dersom en medlemsstat fastsetter at begge oppstillingsplanene kan benyttes, kan den tillate foretakene å velge mellom dem.

2. Som unntak fra artikkel 4 nr. 1 kan medlemsstatene tillate eller kreve at alle foretak eller visse kategorier av foretak framlegger en resultatrapport i stedet for å føre postene i resultatregnskapet i samsvar med vedlegg V og VI, forutsatt at innholdet i opplysningene som gis, minst tilsvarer det som ellers kreves i vedlegg V og VI.

Foreløpig utgave

Artikkel 14

Forenklinger for små og mellomstore foretak

1. Medlemsstatene kan tillate at små foretak setter opp sammendrag av balansen der bare de poster som innledes med bokstaver og romertall i vedlegg III og IV føres, med særskilt angivelse av

a) opplysningene som kreves i parentes i D II under «eiendeler» og C under «egenkapital, andre reserver og forpliktelser» i vedlegg III, men samlet for hver av de berørte poster, eller

b) opplysningene som kreves i parentes i D II i vedlegg IV.

2. Medlemsstatene kan tillate at små og mellomstore foretak utarbeider et sammendrag av resultatregnskapet, innenfor følgende grenser:

a) i vedlegg V kan post 1–5 slås sammen til en post betegnet «bruttoresultat»,

b) i vedlegg VI kan post 1, 2, 3 og 6 slås sammen til en post betegnet «bruttoresultat».

KAPITTEL 4

NOTER TIL FINANSREGNSKAPET

Artikkel 15

Alminnelige bestemmelser om notene til finansregnskapet

Når notene til balansen og resultatregnskapet framlegges i samsvar med dette kapittel, skal notene framlegges i samme rekkefølge som postene er framlagt i balansen og resultatregnskapet.

Artikkel 16

Innhold i notene til finansregnskapet for alle foretak

1. I tillegg til de opplysninger som kreves i henhold til andre bestemmelser i dette direktiv, skal notene til finansregnskapet for alle foretak inneholde opplysninger om

a) regnskapsprinsippene som er benyttet,

b) når anleggsmidler måles til verdiregulerte beløp, en tabell som viser

   i) bevegelser i fondet for verdsettingsdifferanser i regnskapsåret, med en forklaring på den skattemessige behandling av postene, og

   ii) den balanseførte verdi som ville blitt innregnet dersom anleggsmidlene ikke var blitt verdiregulert,

c) finansielle instrumenter og/eller eiendeler som ikke er finansielle instrumenter, som er målt til virkelig verdi:

   i) de viktigste forutsetningene som ligger til grunn for verdsettingsmodellene og -metodene når virkelige verdier er fastsatt i samsvar med artikkel 8 nr. 7 bokstav b),

   ii) for hver kategori av finansielle instrumenter eller eiendeler som ikke er finansielle instrumenter, den virkelige verdien, verdiendringer som resultatføres, samt de endringer som føres i fond for virkelig verdi,

   iii) for hver kategori av finansielle derivater, opplysninger om instrumentenes omfang og art, herunder viktige vilkår som kan påvirke beløpet, tidspunktet og sikkerheten med hensyn til framtidige kontantstrømmer, og

   iv) en tabell som viser endringer i fond for virkelig verdi i løpet av regnskapsåret,

d) det samlede beløp for de økonomiske forpliktelser, garantier eller betingede utfall som ikke er balanseført, og en angivelse av arten og formen av enhver pantesikkerhet som er stilt; pensjonsforpliktelser og forpliktelser overfor tilknyttede eller assosierte foretak skal føres særskilt,

e) forskudd og kreditter som er gitt til medlemmer av administrasjons-, ledelses- eller kontrollorganer, med angivelse av rentesats, hovedvilkår og eventuelt tilbakebetalte, avskrevne eller frafalte beløp samt forpliktelser inngått på deres vegne i form av en eller annen garanti, med samlet angivelse for hver kategori,

f) beløpet for og arten av individuelle inntekts- eller utgiftsposter som er av ekstraordinær størrelse eller betydning,

g) foretakets gjeld som forfaller etter mer enn fem år, samt foretakets samlede gjeld som er pantsikret fra foretakets side, med angivelse av sikkerhetens art og form, og

Foreløpig utgave

h) gjennomsnittlig antall ansatte i løpet av regnskapsåret.

2. Medlemsstatene kan tilsvarende kreve at små foretak framlegger opplysningene som kreves i artikkel 17 nr. 1 bokstav a), m), p), q) og r).

Ved anvendelse av første ledd skal opplysningene som kreves i artikkel 17 nr. 1 bokstav p) være begrenset til arten av og det forretningsmessige formålet ved forretningene som der er nevnt.

Ved anvendelse av første ledd skal framleggelsen av opplysningene som kreves i artikkel 17 nr. 1 bokstav r), være begrenset til transaksjoner som foretaket har inngått med partene oppført i fjerde ledd i nevnte bokstav.

3. Medlemsstatene skal ikke kreve at små foretak framlegger opplysninger utover det som kreves eller tillates i denne artikkel.

Artikkel 17

Tilleggsopplysninger for mellomstore og store foretak og foretak av allmenn interesse

1. I tillegg til de opplysninger som kreves i henhold til artikkel 16 og andre bestemmelser i dette direktiv, skal notene til finansregnskapet for mellomstore og store foretak og foretak av allmenn interesse inneholde opplysninger om følgende forhold:

a) for de forskjellige poster for anleggsmidler:

i) anskaffelseskostnaden eller tilvirkningskostnaden eller, dersom et alternativt målegrunnlag er benyttet, den virkelige verdien eller det verdiregulerte beløpet ved inngangen og utgangen av regnskapsåret,

ii) tilgang, avgang og reklassifiseringer i løpet av regnskapsåret,

iii) akkumulerte verdijusteringer ved inngangen og utgangen av regnskapsåret,

iv) verdijusteringer som er belastet i løpet av regnskapsåret,

v) bevegelser i akkumulerte verdijusteringer med hensyn til tilgang, avgang og reklassifiseringer i løpet av regnskapsåret, og

vi) når renter balanseføres i samsvar med artikkel 12 nr. 8, det beløp som er balanseført i løpet av regnskapsåret.

b) dersom anleggsmidler eller omløpsmidler gjøres til gjenstand for verdijustering utelukkende av skattemessige grunner, justeringsbeløpet og begrunnelsen for justeringen,

c) for finansielle instrumenter som er målt til anskaffelseskostnad eller tilvirkningskostnad:

i) for hver kategori av finansielle derivater:

— instrumentenes virkelige verdi, dersom denne kan fastsettes ved hjelp av en av metodene fastsatt i artikkel 8 nr. 7 bokstav a), og

— opplysninger om instrumentenes omfang og art,

Foreløpig utgave

ii) for finansielle anleggsmidler som regnskapsføres til en verdi som overstiger den virkelige verdi:

— bokført verdi og virkelig verdi for enten de enkelte eiendeler eller for en hensiktsmessig gruppering av de enkelte eiendeler, og

— årsakene til at den bokførte verdien ikke er nedsatt, herunder holdepunktene for å anta at den bokførte verdien vil bli oppnådd,

d) honorarer som i regnskapsåret er tilstått medlemmene av administrasjons-, ledelses- eller kontrollorganer for deres verv, og alle forpliktelser som er oppstått eller inngått om alderspensjon for tidligere medlemmer av slike organer, med samlet angivelse for hver kategori.

Medlemsstatene kan unnlate å kreve at slike opplysninger framlegges i tilfeller der slik framlegging ville gjøre det mulig å identifisere den finansielle stilling til et bestemt medlem av et slikt organ,

e) det gjennomsnittlige antall ansatte i løpet av regnskapsåret, fordelt på grupper, og personalkostnadene for regnskapsåret fordelt på lønn, kostnader til trygd og pensjonskostnader, dersom kostnadene ikke er angitt særskilt i resultatregnskapet,

f) når avsetninger for utsatt skatt er innregnet i balansen, beløp ved utsatt skatt ved utgangen av regnskapsåret og endringer i disse beløpene i løpet av regnskapsåret,

g) navn og forretningskontor for alle foretak der foretaket enten selv eller gjennom en person som handler i eget navn men for foretakets regning, eier en kapitalinteresse, med angivelse av kapitalandelens størrelse, størrelsen på egenkapital og andre reserver samt det berørte foretaks resultat for siste regnskapsår regnskapet er vedtatt; opplysninger om egenkapital og andre reserver og resultat kan utelates dersom vedkommende foretak ikke offentliggjør sin balanse og ikke er kontrollert av foretaket.

Medlemsstatene kan tillate at opplysningene som kreves framlagt etter første ledd, gis i form av en erklæring innsendt i samsvar med artikkel 3 nr. 1 og 3 i direktiv 2009/101/EF. Dersom en slik erklæring er sendt inn, skal det opplyses om dette i notene til finansregnskapet. Medlemsstatene kan også tillate at opplysninger utelates når de kan være til alvorlig skade for noen av foretakene de gjelder. Medlemsstatene kan gjøre denne utelatelsen avhengig av at en forvaltnings- eller rettsmyndighet på forhånd har gitt sin tillatelse til dette. Det skal angis i notene til finansregnskapet at disse opplysningene er utelatt,

Foreløpig utgave

h) antall og pålydende verdi, eller bokført pariverdi når det ikke er pålydende verdi, av aksjer tegnet i løpet av regnskapsåret innenfor rammene av den autoriserte kapital, med forbehold for artikkel 2 bokstav e) i direktiv 2009/101/EF eller artikkel 2 bokstav c) og d) i direktiv 2012/30/EF i den utstrekning de gjelder kapitalbeløpets størrelse,

i) antall og pålydende verdi, eller bokført pariverdi når det ikke er pålydende verdi, for hver aksjeklasse når det er flere aksjeklasser,

j) opplysninger om eventuelle stifteraksjer, konvertible obligasjoner, verdipapirer med kjøpsrett, opsjoner eller lignende verdipapirer eller rettigheter, med angivelse av antall og hvilke rettigheter som er knyttet til dem,

k) navn, hoved- eller forretningskontor og juridisk form for alle foretak der foretaket er deltaker med ubegrenset ansvar,

l) navn og forretningskontor for det foretak som setter opp det konsoliderte finansregnskap for den foretaksgruppe som er størst av de foretaksgrupper der dette foretaket inngår som datterforetak,

m) navn og forretningskontor for det foretak som setter opp det konsoliderte finansregnskapet for den foretaksgruppe som er minst av de foretaksgrupper der foretaket inngår som datterforetak og som også inngår i foretaksgruppen nevnt i bokstav l),

n) stedet der det konsoliderte finansregnskapet nevnt i bokstav l) og m) kan utleveres, dersom det foreligger,

o) forslag til anvendelse av overskudd eller behandling av underskudd eller, der det er relevant, anvendelsen av overskuddet eller behandlingen av underskuddet,

p) arten av og det forretningsmessige formålet ved forretninger som foretaket ikke har balanseført, og disse forretningenes økonomiske innvirkning på foretaket, forutsatt at risikoene og fordelene ved slike forretninger er vesentlige, og i den grad offentliggjøring av slike risikoer og fordeler er nødvendig for å vurdere foretakets finansielle stilling,

q) arten og den finansielle virkningen av vesentlige hendelser som har inntruffet etter balansedagen og som ikke gjenspeiles i resultatregnskapet eller balansen, og

r) transaksjoner som foretaket har inngått med nærstående parter, herunder beløpet for slike transaksjoner, arten av forholdet mellom de nærstående partene samt andre opplysninger om transaksjonene som er nødvendige for å forstå foretakets finansielle stilling. Opplysninger om enkeltstående transaksjoner kan grupperes etter art, med mindre særskilte opplysninger er nødvendige for å forstå hvilken innvirkning transaksjonene med nærstående parter har på foretakets finansielle stilling.

Medlemsstatene kan tillate eller kreve at det bare gis opplysninger om transaksjoner som ikke er inngått på normale markedsvilkår.

Medlemsstatene kan tillate at det ikke gis opplysninger om transaksjoner som er inngått mellom et eller flere medlemmer av et konsern, forutsatt at datterforetak som er part i transaksjonen, er heleid av et slikt medlem.

Medlemsstatene kan tillate at opplysningene om transaksjoner med nærstående parter som gis av mellomstore foretak, begrenses til bare å gjelde transaksjoner med

i) eiere som har en kapitalinteresse i foretaket,

ii) foretak der foretaket selv har en kapitalinteresse, og

iii) medlemmer av foretakets administrasjons-, ledelses- eller kontrollorgan.

Foreløpig utgave

2. Medlemsstatene skal ikke være pålagt å anvende nr. 1 bokstav g) på et foretak som er et morforetak underlagt deres nasjonale lovgivning, i følgende tilfeller:

a) når foretaket der morforetaket har en kapitalinteresse i henhold til nr. 1 bokstav g) inngår i konsernregnskapet utarbeidet av dette morforetaket eller i konsernregnskapet til en større foretaksgruppe som nevnt i artikkel 23 nr. 4,

b) når denne kapitalinteressen er behandlet av morforetaket i dets årsregnskap i samsvar med artikkel 9 nr. 7, eller i konsernregnskapet som morforetaket har utarbeidet i samsvar med artikkel 27 nr. 1–8.

Artikkel 18

Tilleggsopplysninger for store foretak og foretak av allmenn interesse

1. I tillegg til de opplysninger som kreves i henhold til artikkel 16 og 17 og andre bestemmelser i dette direktiv, skal notene til finansregnskapet for store foretak og foretak av allmenn interesse inneholde opplysninger om følgende forhold:

a) nettoomsetning, fordelt på aktivitetstyper og geografiske markeder, i den utstrekning disse aktivitetstyper og markeder er vesensforskjellige når det gjelder måten varesalget og tjenesteytelsene er organisert på, og

b) størrelsen på det samlede honorar som revisoren eller revisjonsselskapet i løpet av regnskapsåret innkrever for lovfestet revisjon av årsregnskapet, og det samlede honorar innkrevd for andre attestasjonstjenester, skatterådgivning og andre tjenester enn revisjon.

2. Medlemsstatene kan tillate at opplysningene nevnt i nr. 1 bokstav a) utelates når offentliggjøring av slike opplysninger ville være til alvorlig skade for foretaket. Medlemsstatene kan gjøre denne utelatelsen avhengig av at en forvaltnings- eller rettsmyndighet på forhånd har gitt sin tillatelse til dette. Det skal angis i notene til finansregnskapet at disse opplysningene er utelatt.

3. Medlemsstatene kan fastsette at nr. 1 bokstav b) ikke skal gjelde for årsregnskapet til et foretak dersom dette foretaket er omfattet av konsernregnskapet som skal utarbeides i henhold til artikkel 22, forutsatt at disse opplysningene gis i notene til konsernregnskapet.

KAPITTEL 5

ÅRSBERETNING

Artikkel 19

Årsberetningens innhold

1. Årsberetningen skal inneholde en pålitelig oversikt over foretakets forretningsmessige utvikling og resultat og av dets stilling, sammen med en beskrivelse av de vesentlige risikoer og usikkerhetsfaktorer det står overfor.

Oversikten skal være en balansert og fyllestgjørende analyse av foretakets forretningsmessige utvikling og resultat og av dets stilling, i samsvar med virksomhetens størrelse og kompleksitet.

I den grad det er nødvendig for å forstå foretakets utvikling, resultat eller stilling, skal analysen inneholde både finansielle og eventuelt ikke-finansielle resultatnøkkeltall som er relevante for vedkommende virksomhet, herunder relevante opplysninger om miljø- og personalspørsmål. Analysen i årsberetningen skal eventuelt inneholde henvisninger og tilleggsforklaringer til beløp oppført i årsregnskapet.

Foreløpig utgave

2. Årsberetningen skal også inneholde opplysninger om

a) foretakets forventede utvikling,

b) virksomhet på området forskning og utvikling,

c) erverv av egne aksjer i samsvar med artikkel 24 nr. 2 i direktiv 2012/30/EU,

d) eventuelle filialer av foretaket, og

e) i forbindelse med foretakets bruk av finansielle instrumenter og dersom det er viktig for vurderingen av dets eiendeler, forpliktelser, finansielle stilling og resultat:

   i) foretakets mål og politikk for finansiell risikostyring, herunder dets sikringspolitikk for alle vesentlige typer planlagte transaksjoner der sikringsbokføring benyttes, og

   ii) foretakets eksponering for prisrisiko, kredittrisiko, likviditetsrisiko og kontantstrømrisiko.

3. Medlemsstatene kan unnta små foretak fra plikten til å utarbeide årsberetning, forutsatt at de krever at opplysningene nevnt i artikkel 24 nr. 2 i direktiv 2012/30/EU om et selskaps erverv av egne aksjer gis i notene til årsregnskapet.

4. Medlemsstatene kan unnta små og mellomstore foretak fra kravet i nr. 1 tredje ledd i den utstrekning det gjelder ikke-finansielle opplysninger.

Artikkel 20

Erklæring om foretaksstyring

1. Foretak nevnt i artikkel 2 nr. 1 bokstav a) skal ta med en erklæring om foretaksstyring i sin årsberetning. Denne erklæringen skal tas med i en egen del av årsberetningen og skal minst inneholde følgende opplysninger:

a) der det er relevant, en henvisning til følgende:

i) det regelverk for foretaksstyring som foretaket er underlagt,

ii) det regelverk for foretaksstyring som foretaket har besluttet å anvende frivillig,

iii) alle relevante opplysninger om foretaksstyringsmetodene som anvendes utover kravene i nasjonal lovgivning.

Når det vises til et regelverk for foretaksstyring nevnt under i) eller ii), skal foretaket også angi om de relevante tekstene er offentlig tilgjengelige. Når det vises til opplysningene nevnt under iii), skal foretaket gjøre opplysninger om sine foretaksstyringsmetoder offentlig tilgjengelige,

b) dersom et foretak i samsvar med nasjonal lovgivning fraviker det regelverk for foretaksstyring som er nevnt i bokstav a) i) eller ii), skal foretaket redegjøre for hvilke deler av regelverket for foretaksstyring fraviket gjelder, og begrunnelsen for fraviket. Dersom foretaket har besluttet ikke å vise til noen av bestemmelsene i et regelverk for foretaksstyring nevnt i bokstav a) i) eller ii), skal det begrunne dette,

c) en beskrivelse av hovedtrekkene ved foretakets internkontrollordninger og risikohåndteringssystemer i forbindelse med den finansielle rapporteringen,

d) de opplysninger som kreves i henhold til artikkel 10 nr. 1 bokstav c), d), f), h) og i) i europaparlaments- og rådsdirektiv 2004/25/EF av 21. april 2004 om overtakelsestilbud([137]), dersom foretaket er omfattet av nevnte direktiv,

e) en beskrivelse av hvordan generalforsamlingen gjennomføres og dens viktigste myndighetsområder samt en beskrivelse av aksjeeiernes rettigheter og hvordan de kan utøves, med mindre disse opplysningene allerede i sin helhet finnes i nasjonal lovgivning, og

f) sammensetningen av administrasjons-, ledelses- og kontrollorganene og deres komiteer og hvordan de fungerer.

2. Medlemsstatene kan tillate at opplysningene som kreves i nr. 1 i denne artikkel, framlegges i

a) en særskilt rapport som offentliggjøres sammen med årsberetningen på den måten som er angitt i artikkel 30, eller

b) et dokument som er offentlig tilgjengelig på foretakets nettsted, og som det vises til i årsberetningen.

([137]) EUT L 142 av 30.4.2004, s. 12.

Foreløpig utgave

Den særskilte rapporten eller dokumentet nevnt i henholdsvis bokstav a) og b), kan inneholde en krysshenvisning til årsberetningen når opplysningene som kreves i nr. 1 bokstav d) er gjort tilgjengelige i nevnte årsberetning.

3. Revisoren eller revisjonsselskapet skal avgi en uttalelse i samsvar med artikkel 34 nr. 1 annet ledd om opplysningene nevnt i nr. 1 bokstav c) og d), og skal kontrollere at opplysningene nevnt i nr. 1 bokstav a), b), e) og f) er framlagt.

4. Medlemsstatene kan unnta foretak nevnt i nr. 1 som bare har utstedt andre verdipapirer enn aksjer som er opptatt til notering på et regulert marked i henhold til artikkel 4 nr. 1 punkt 14 i direktiv 2004/39/EF, fra anvendelsen av nr. 1 bokstav a), b), e) og f), med mindre slike foretak har utstedt aksjer som det handles med i et multilateralt handelssystem som definert i artikkel 4 punkt 1 nr. 15 i direktiv 2004/39/EF.

KAPITTEL 6

KONSERNREGNSKAPER OG KONSOLIDERTE ÅRSBERETNINGER

Artikkel 21

Virkeområde for konsernregnskapet og den konsoliderte årsberetningen

I henhold til dette kapittel skal et morforetak og alle dets datterforetak utgjøre foretak som skal inngå i konsolideringen når morforetaket er et foretak som samordningstiltakene fastsatt ved dette direktiv får anvendelse på i henhold til artikkel 1 nr. 1.

Artikkel 22

Kravet om utarbeiding av konsernregnskap

1. Medlemsstatene skal kreve at ethvert foretak som hører inn under nasjonal lovgivning, utarbeider et konsernregnskap og en konsolidert årsberetning dersom foretaket (morforetaket)

a) sitter med flertallet av aksjeeiernes eller deltakernes stemmeretter i et annet foretak (datterforetak),

b) har rett til å oppnevne eller avsette et flertall av medlemmene i et annet foretaks (datterforetaks) administrasjons-, ledelses- eller kontrollorgan og samtidig er aksjeeier eller deltaker i dette foretaket,

c) har rett til å utøve en bestemmende innflytelse på et foretak (datterforetak) der det er aksjeeier eller deltaker, i henhold til en avtale med dette foretaket eller i henhold til en bestemmelse i foretakets vedtekter, når den lovgivning dette datterforetaket hører inn under, tillater at det er underlagt slike avtaler eller vedtektsbestemmelser.

Medlemsstatene kan unnlate å bestemme at morforetaket skal være aksjeeier eller deltaker i datterforetaket. Medlemsstater hvis lovgivning ikke inneholder bestemmelser om slike avtaler eller vedtektsbestemmelser, skal ikke pålegges å anvende denne bestemmelse, eller

d) er aksjeeier eller deltaker i et foretak, og

i) flertallet av medlemmene i dette foretakets (datterforetakets) administrasjons-, ledelses- eller kontrollorgan som har fungert i løpet av regnskapsåret og i det foregående regnskapsår og fram til tidspunktet for utarbeiding av konsernregnskapet, er blitt oppnevnt bare fordi morforetaket har utøvd sine stemmeretter, eller

ii) foretaket, i henhold til en avtale med andre aksjeeiere eller deltakere i dette foretaket (datterforetaket), alene kontrollerer et flertall av aksjeeiernes eller deltakernes stemmeretter i dette foretaket. Medlemsstatene kan fastsette nærmere bestemmelser om avtalens form og innhold.

Medlemsstatene skal minst pålegge de ordninger som er nevnt under ii). De kan gjøre anvendelsen av i) avhengig av at stemmerettene må utgjøre minst 20 % av det samlede antall stemmeretter.

Dersom tredjemann har de rettigheter overfor foretaket som er nevnt i bokstav a), b) eller c), kommer i) imidlertid ikke til anvendelse.

Foreløpig utgave

2. I tillegg til tilfellene nevnt i nr. 1 kan medlemsstatene pålegge ethvert foretak som hører inn under nasjonal lovgivning, å utarbeide et konsernregnskap og en konsolidert årsberetning når

a) foretaket (morforetaket) har rett til å utøve eller faktisk utøver bestemmende innflytelse eller kontroll over et annet foretak (datterforetaket), eller

b) foretaket (morforetaket) og et annet foretak (datterforetaket) står under morforetakets felles ledelse.

3. Ved anvendelse av nr. 1 bokstav a), b) og d) skal ethvert annet datterforetaks stemmeretter og rett til oppnevnelse og avsettelse og rettighetene til en person som handler i eget navn men for hovedforetakets eller et annet datterforetaks regning, komme i tillegg til morforetakets rettigheter.

4. Ved anvendelse av nr. 1 bokstav a), b) og d) skal det fra de rettigheter som er nevnt i nr. 3, trekkes de rettigheter som

a) er knyttet til aksjer eller andeler som eies for en persons regning som ikke er morforetaket eller et datterforetak av dette, eller

b) er knyttet til aksjer

   i) som holdes som sikkerhet, forutsatt at disse rettighetene utøves i samsvar med de instrukser som er mottatt, eller

   ii) som holdes i forbindelse med utlån som et ledd i vanlig forretningsvirksomhet, forutsatt at stemmeretten utøves i garantistens interesse.

5. Ved anvendelse av nr. 1 bokstav a) og d) skal det fra det samlede antall stemmeretter som disponeres av datterforetakets aksjeeiere eller deltakere, trekkes de stemmeretter som er knyttet til aksjer eller andeler som eies av foretaket selv, av dets datterforetak eller av en person som handler i eget navn men for disse foretakenes regning.

6. Med forbehold for artikkel 23 nr. 9 skal et morforetak og alle dets datterforetak inngå i konsolideringen uansett hvor datterforetakene har sitt forretningskontor.

7. Med forbehold for denne artikkel og artikkel 21 og 23 kan medlemsstatene kreve at ethvert foretak som hører inn under nasjonal lovgivning, utarbeider et konsernregnskap og en konsolidert årsberetning dersom

a) foretaket og et eller flere andre foretak som ikke har en tilknytning som beskrevet i nr. 1 og 2, er underlagt en felles ledelse i henhold til

   i) en avtale med dette foretaket eller

   ii) vedtektene for disse andre foretakene eller

b) administrasjons-, ledelses- eller kontrollorganene til foretaket og ett eller flere andre foretak som ikke har en tilknytning som beskrevet i nr. 1 eller 2, for flertallets vedkommende består av de samme personer som har fungert i løpet av regnskapsåret og fram til konsernregnskapet utarbeides.

8. Når medlemsstatene benytter seg av muligheten nevnt i nr. 7, skal foretakene beskrevet i dette nr. og alle deres datterforetak inngå i konsolideringen når et eller flere av disse foretakene er stiftet som en av foretakstypene oppført i vedlegg I eller vedlegg II.

9. Nr. 6 i denne artikkel, artikkel 23 nr. 1, 2, 9 og 10 og artikkel 24–29 skal få anvendelse på konsernregnskapet og den konsoliderte årsberetningen nevnt i nr. 7 i denne artikkel, men med følgende endringer:

Foreløpig utgave

a) henvisningene til morforetaket skal anses som henvisninger til alle foretak nevnt i nr. 1 i denne artikkel, og

b) med forbehold for artikkel 24 nr. 3 skal postene «kapital», «overkurs ved emisjon», «fond for verdsettingsdifferanser», «reserver», «resultat overført fra tidligere år» og «regnskapsårets resultat» i konsernregnskapet omfatte de samlede beløp som kan henføres til hvert av foretakene angitt i nr. 7.

Artikkel 23

Unntak fra konsolidering

1. Små konsern skal unntas fra plikten til å utarbeide et konsernregnskap og en konsolidert årsberetning, med mindre et eller flere av de tilknyttede foretakene er et foretak av allmenn interesse.

2. Medlemsstatene kan unnta mellomstore konsern fra plikten til å utarbeide et konsernregnskap og en konsolidert årsberetning, med mindre et eller flere av de tilknyttede foretakene er et foretak av allmenn interesse.

3. Uten hensyn til nr. 1 og 2 skal medlemsstatene i følgende tilfeller unnta fra plikten til å utarbeide et konsernregnskap og en konsolidert årsberetning ethvert morforetak (foretaket med fritak) som hører inn under nasjonal lovgivning og som også er et datterforetak, herunder et foretak av allmenn interesse med mindre nevnte foretak av allmenn interesse omfattes av artikkel 2 nr. 1 bokstav a), hvis eget morforetak hører inn under en medlemsstats lovgivning, og

a) morforetaket til foretaket med fritak eier alle andelene eller aksjene i foretaket med fritak. Andelene og aksjene i foretaket med fritak som eies av medlemmer av dets administrasjons-, ledelses- eller kontrollorganer i henhold til lovfestet eller vedtektsfestet plikt, skal ikke medregnes, eller

b) morforetaket til foretaket med fritak eier 90 % eller mer av andelene eller aksjene i foretaket med fritak, og de andre aksjeeierne eller deltakerne i foretaket med fritak har godkjent unntaket.

4. Unntakene nevnt i nr. 3 skal oppfylle følgende vilkår:

a) foretaket med fritak og, med forbehold for artikkel 9, alle dets datterforetak skal inngå i konsernregnskapet til en større foretaksgruppe dersom morforetaket hører inn under en medlemsstats lovgivning,

b) konsernregnskapet nevnt i bokstav a) og konsernregnskapet til den større foretaksgruppen utarbeides av morforetaket til denne foretaksgruppen, i samsvar med lovgivningen i medlemsstaten som morforetaket hører inn under, i samsvar med dette direktiv eller internasjonale regnskapsstandarder vedtatt i samsvar med forordning (EF) nr. 1616/2002,

c) i forbindelse med foretaket med fritak offentliggjøres følgende dokumenter på den måten som er bestemt i lovgivningen i medlemsstaten som dette foretaket hører inn under, i samsvar med artikkel 30:

   i) konsernregnskapet nevnt i bokstav a) og den konsoliderte årsberetningen nevnt i bokstav b),

   ii) revisjonsberetningen, og

   iii) der det er relevant, tillegget nevnt i nr. 6.

   Medlemsstaten kan kreve at dokumentene nevnt under i), ii) og iii) offentliggjøres på medlemsstatens offisielle språk, og at oversettelsen av dokumentene blir bekreftet,

d) notene til årsregnskapet til foretaket med fritak inneholder følgende opplysninger:

   i) navn og forretningskontor for det morforetak som utarbeider konsernregnskapet nevnt i bokstav a), og

Foreløpig utgave

ii) unntaket fra plikten til å utarbeide et konsernregnskap og en konsolidert årsberetning.

5. I tilfeller som ikke omfattes av nr. 3, kan medlemsstatene, med forbehold for nr. 1, 2 og 3, unnta fra plikten til å utarbeide et konsernregnskap og en konsolidert årsberetning ethvert morforetak (foretak med fritak) som hører inn under nasjonal lovgivning og som også er et datterforetak, herunder et foretak av allmenn interesse med mindre foretaket av allmenn interesse omfattes av artikkel 2 nr. 1 bokstav a), hvis eget morforetak hører inn under en medlemsstats lovgivning, forutsatt at vilkårene i nr. 4 er oppfylt, og videre forutsatt at

a) aksjeeierne eller deltakerne i foretaket med fritak som eier aksjer eller andeler som utgjør en minsteprosent av foretakets tegnede kapital, senest seks måneder før regnskapsårets utgang ikke har krevd at det skal utarbeides et konsernregnskap,

b) minsteprosenten nevnt i bokstav a) ikke overstiger følgende grenser:

i) for allmennaksjeselskaper og kommandittaksjeselskaper, 10 % av den tegnede kapitalen, og

ii) for andre foretakstyper, 20 % av den tegnede kapitalen,

c) medlemsstaten ikke gjør unntaket betinget av

i) at morforetaket som utarbeidet konsernregnskapet nevnt i nr. 4 bokstav a), er underlagt den nasjonale lovgivningen i medlemsstaten som innvilger unntaket, eller

ii) krav knyttet til utarbeidingen og revisjonen av dette finansregnskapet.

Foreløpig utgave

6. Medlemsstatene kan gjøre unntakene fastsatt i nr. 3 og 5 betinget av at det gis tilleggsopplysninger i samsvar med dette direktiv i konsernregnskapet nevnt i nr. 4 bokstav a) eller i et vedlegg, dersom slike opplysninger kreves for de foretak som hører inn under vedkommende medlemsstats nasjonale lovgivning og som under tilsvarende omstendigheter har plikt til å utarbeide konsernregnskaper.

7. Artikkel 3–6 skal ikke berøre medlemsstatenes lovgivning om utarbeiding av konsernregnskaper eller konsoliderte årsberetninger dersom

a) disse dokumentene er nødvendige som informasjon for ansatte eller deres representanter, eller

b) de utarbeides etter anmodning fra en forvaltnings- eller rettsmyndighet for dennes eget bruk.

8. Med forbehold for nr. 1, 2, 3 og 5 kan medlemsstater som gir unntak i henhold til nr. 3 og 5, også unnta fra plikten til å utarbeide et konsernregnskap og en konsolidert årsberetning ethvert morforetak (foretaket med fritak) som hører inn under nasjonal lovgivning og som også er et datterforetak, herunder et foretak av allmenn interesse med mindre foretaket av allmenn interesse omfattes av artikkel 2 nr. 1 bokstav a), hvis morforetak ikke hører inn under en medlemsstats lovgivning, når følgende vilkår er oppfylt:

a) foretaket med fritak og, med forbehold for artikkel 9, alle dets datterforetak inngår i konsernregnskapet til en større foretaksgruppe,

b) konsernregnskapet nevnt i bokstav a) og, der det er relevant, den konsoliderte årsberetningen utarbeides

i) i samsvar med dette direktiv,

ii) i samsvar med internasjonale regnskapsstandarder vedtatt i samsvar med forordning (EF) nr. 1606/2002,

iii) på tilsvarende måte som konsernregnskaper og konsoliderte årsberetninger som er utarbeidet i samsvar med dette direktiv, eller

iv) på en måte som er likeverdig med internasjonale regnskapsstandarder som fastsatt i samsvar med kommisjonsforordning (EF) nr.1569/2007 av 21. desember 2007 om innføring av en ordning for fastsettelse av likeverdighet for regnskapsstandarder som anvendes av utstedere av verdipapirer i tredjestater i henhold til europaparlaments- og rådsdirektiv 2003/71/EF og 2004/109/EF([138]),

c) konsernregnskapet nevnt i bokstav a) er revidert av en eller flere revisorer eller revisjonsselskaper som har tillatelse til å revidere finansregnskaper i henhold til den nasjonale lovgivning som det foretak som har utarbeidet regnskapet, hører inn under.

Nr. 4 bokstav c) og d) og nr. 5, 6 og 7 kommer til anvendelse.

9. Det er ikke nødvendig at et foretak, herunder et foretak av allmenn interesse, inngår i konsernregnskapet når minst ett av følgende vilkår er oppfylt:

a) i de ytterst sjeldne tilfeller der opplysningene som er nødvendige for å utarbeide konsernregnskaper i samsvar med dette direktiv, ikke kan innhentes uten uforholdsmessig store kostnader og innen en rimelig frist,

b) dette foretakets aksjer eller andeler utelukkende eies med sikte på senere avhendelse, eller

c) alvorlige og langvarige begrensninger i vesentlig grad er til hinder for

i) morforetakets utøvelse av sine rettigheter over dette foretakets eiendeler eller ledelse, eller

ii) utøvelsen av dette foretakets felles ledelse når det har en slik tilknytning som nevnt i artikkel 22 nr. 7.

10. Med forbehold for artikkel 6 nr. 1 bokstav b), artikkel 21 og nr. 1 og 2 i denne artikkel skal ethvert morforetak, herunder et foretak av allmenn interesse, unntas fra plikten fastsatt i artikkel 22 dersom

a) det bare har datterforetak som både enkeltvis og samlet sett er uvesentlige, eller

b) alle datterforetakene kan unntas fra konsolideringsplikten i henhold til nr. 9 i denne artikkel.

Foreløpig utgave

Artikkel 24

Utarbeiding av konsernregnskaper

1. Kapittel 2 og 3 får anvendelse på konsernregnskaper, idet det tas hensyn til de nødvendige justeringer som følger av de særlige forhold som skiller konsernregnskaper fra årsregnskaper.

2. Eiendeler og forpliktelser til foretak som inngår i konsolideringen, skal i sin helhet tas med i den konsoliderte balanse.

3. Den bokførte verdi av aksjene eller andelene i kapitalen til foretakene som inngår i konsolideringen, skal regnes mot den andel denne verdien representerer i vedkommende foretaks egenkapital og andre fond, i samsvar med følgende:

a) Unntatt for aksjer eller andeler i morforetakets kapital som eies av morforetaket selv eller av et annet foretak som inngår i konsolideringen, som skal behandles som egne aksjer i samsvar med kapittel 3, skal slik motregning foretas på grunnlag av bokført verdi på det tidspunkt foretaket for første gang inngikk i konsolideringen. De differanser som framkommer ved motregning, skal så langt det er mulig fordeles direkte på de poster i den konsoliderte balanse som har en høyere eller lavere verdi enn den bokførte verdi.

b) Medlemsstatene kan tillate eller kreve at motregningen foretas på grunnlag av verdien av identifiserbare eiendeler og

([138]) EUT L 340 av 22.12.2007, s. 66.

forpliktelser på det tidspunkt aksjene eller andelene ble ervervet, eventuelt dersom de ble ervervet på forskjellig tidspunkt, på det tidspunkt da foretaket ble et datterforetak.

c) Eventuelle differanser som gjenstår etter anvendelsen av bokstav a) eller som fremkommer ved anvendelse av bokstav b), skal føres i den konsoliderte balanse.

d) De metoder som anvendes for å beregne verdien av goodwill og eventuelle større endringer i verdi i forhold til foregående regnskapsår, skal forklares i notene til finansregnskapet.

e) Dersom en medlemsstat tillater motregning mellom positiv og negativ goodwill, skal goodwill analyseres i notene til finansregnskapet.

f) Negativ goodwill kan overføres til det konsoliderte resultatregnskapet når slik behandling er i samsvar med prinsippene fastsatt i kapittel 2.

4. Dersom aksjer eller andeler i datterforetak som inngår i konsolideringen eies av andre enn disse foretakene, skal beløpet som kan henføres til disse aksjene eller andelene føres særskilt i den konsoliderte balanse som ikke-kontrollerende eierinteresser.

5. Inntektene og utgiftene til de foretak som inngår i konsolideringen, skal i sin helhet tas med i det konsoliderte resultatregnskap.

6. Det resultat som kan henføres til aksjene eller andelene nevnt i nr. 4, skal føres særskilt i det konsoliderte resultatregnskap som resultat som kan henføres til ikke-kontrollerende eierinteresser.

7. Konsoliderte finansregnskaper skal vise eiendeler, forpliktelser, den finansielle stilling og resultatet for de foretak som inngår i konsolideringen, som om disse foretakene var et enkelt foretak. Særlig skal følgende elimineres fra konsernregnskapet:

a) fordringer mellom foretakene,

b) inntekter og utgifter i forbindelse med transaksjoner mellom foretakene,

c) overskudd og tap etter transaksjoner mellom foretakene, når de er medregnet i eiendelenes bokførte verdi.

8. Konsernregnskapet skal settes opp på samme dag som morforetakets årsregnskap.

Medlemsstatene kan likevel tillate eller kreve at konsernregnskapet utarbeides på en annen dag, for å ta hensyn til den dag da balansen avsluttes for de fleste eller de mest betydningsfulle foretak som inngår i konsolideringen, forutsatt at

a) dette angis i notene til konsernregnskapet og behørig begrunnes,

b) det tas hensyn til eller gis opplysning om viktige hendelser som berører eiendeler og forpliktelser, den finansielle stilling og resultatet til et foretak som inngår i konsolideringen og som har funnet sted mellom den dag da foretakets balanse ble avsluttet og den dag konsernregnskapet ble avsluttet, og

Foreløpig utgave

c) dersom balansen til et foretak som inngår i konsolideringen, er avsluttet mer enn tre måneder før eller mer enn tre måneder etter dagen for avslutningen av konsernregnskapet, inngår dette foretaket i konsolideringen på grunnlag av et delårsregnskap som er utarbeidet på den dag konsernregnskapet ble avsluttet.

9. Dersom sammensetningen av gruppen av foretak som inngår i konsolideringen, har endret seg vesentlig i løpet av regnskapsåret, skal konsernregnskapet inneholde opplysninger som gjør det mulig å foreta en meningsfylt sammenligning av de på hverandre følgende konsernregnskaper. Denne plikten kan oppfylles ved at det utarbeides en justert sammenlignbar balanse og et justert sammenlignbart resultatregnskap.

10. Eiendeler og forpliktelser som inngår i konsernregnskapet, skal måles på et ensartet grunnlag og i samsvar med kapittel 2.

11. Et foretak som utarbeider et konsernregnskap, skal anvende de samme målegrunnlag som dem som anvendes i foretakets årsregnskap. Medlemsstatene kan imidlertid tillate eller kreve at det i konsernregnskaper benyttes andre målegrunnlag i samsvar med kapittel 2. Eventuell anvendelse av dette unntak skal angis i notene til konsernregnskapet og behørig begrunnes.

12. Når eiendeler og forpliktelser som inngår i konsernregnskapet er målt av foretak som inngår i konsolideringen ved bruk av grunnlag som avviker fra dem som brukes ved konsolideringen, skal slike eiendeler og forpliktelser måles på nytt i samsvar med grunnlaget som anvendes ved konsolideringen. Det kan i særskilte tilfeller være tillatt å fravike dette kravet. Slike fravik skal angis i notene til konsernregnskapet og behørig begrunnes.

13. Saldoer for utsatt skatt skal innregnes ved konsolidering dersom det er sannsynlig at et av foretakene som inngår i konsolideringen får en slik faktisk utgift i overskuelig fremtid.

14. Dersom eiendeler som inngår i konsernregnskapet er gjort til gjenstand for verdijustering utelukkende av skattemessige grunner, skal de ikke medregnes i konsernregnskapet før disse justeringene er eliminert.

Artikkel 25

Virksomhetssammenslutninger innenfor et konsern

1. Medlemsstatene kan tillate eller kreve at den bokførte verdi av aksjene eller andelene i kapitalen til et foretak som inngår i konsolideringen, bare skal regnes mot den tilsvarende andel i kapitalen, forutsatt at foretakene i virksomhetssammenslutningen i siste hånd kontrolleres av den samme part både før og etter virksomhetssammenslutningen, og at denne kontrollen ikke er av forbigående art.

2. Enhver differanse som framkommer ved anvendelse av bestemmelsene i nr. 1, skal henholdsvis legges til eller trekkes fra de konsoliderte reserver.

3. Anvendelse av metoden beskrevet i nr. 1, endringene i reservene dette medfører og navn og forretningskontor for de foretak det gjelder, skal angis i notene til konsernregnskapet.

Foreløpig utgave

Artikkel 26

Forholdsmessig konsolidering

1. Dersom et foretak som inngår i konsolideringen leder et annet foretak sammen med ett eller flere foretak som ikke inngår i konsolideringen, kan medlemsstatene tillate eller kreve at dette andre foretaket tas forholdsmessig med i konsernregnskapet i forhold til de rettigheter foretaket som inngår i konsolideringen, har i dets kapital.

2. Artikkel 23 nr. 9 og 10 og artikkel 24 får tilsvarende anvendelse på den forholdsmessige konsolidering nevnt i nr. 1.

Artikkel 27

Anvendelse av egenkapitalmetoden for assosierte foretak

1. Dersom et foretak som inngår i konsolideringen har et assosiert foretak, skal det assosierte foretaket føres i den konsoliderte balansen som egen post med tilsvarende betegnelse.

2. Når denne artikkel anvendes første gang på et assosiert foretak, skal det assosierte foretaket føres i den konsoliderte balanse enten med

a) sin bokførte verdi beregnet i samsvar med reglene for måling i kapittel 2 og 3. Differansen mellom denne verdien og den del av egenkapitalen og andre reserver som kapitalinteressen i det assosierte foretaket representerer, skal angis særskilt i

den konsoliderte balansen eller i notene til konsernregnskapet. Differansen skal beregnes på den dag da metoden ble anvendt for første gang, eller med

b) den del av det assosierte foretakets egenkapital og andre reserver som kapitalinteressen i det assosierte foretaket representerer. Differansen mellom dette beløpet og den bokførte verdien beregnet i samsvar med reglene for måling i kapittel 2 og 3 skal angis særskilt i den konsoliderte balansen eller i notene til konsernregnskapet. Differansen skal beregnes på den dag da metoden ble anvendt for første gang.

Medlemsstatene kan fastsette at enten bokstav a) eller b) skal anvendes. I slike tilfeller skal det angis i den konsoliderte balansen eller i notene til konsernregnskapet hvilken av dem som er anvendt.

Ved anvendelse av bokstav a) eller b) kan medlemsstatene dessuten tillate eller kreve at differansen beregnes på den dag aksjene eller andelene ble ervervet, eller dersom de er ervervet på forskjellig tidspunkt, på den dag foretaket ble et assosiert foretak.

3. Når et assosiert foretaks eiendeler eller forpliktelser verdsettes etter andre metoder enn dem som ble anvendt ved konsolideringen i samsvar med artikkel 24 nr. 11, kan det ved beregning av differansen nevnt i nr. 2 bokstav a) eller b), foretas en ny verdsetting etter de metoder som ble anvendt ved konsolideringen. Dersom slik ny verdsetting ikke er foretatt, skal dette angis i notene til konsernregnskapet. Medlemsstatene kan kreve at slik ny verdsetting foretas.

4. Den bokførte verdi nevnt i nr. 2 bokstav a) eller andelen av det assosierte foretakets egenkapital og andre reserver nevnt i nr. 2 bokstav b), skal økes eller reduseres med et beløp tilsvarende den endring som har funnet sted i løpet av regnskapsåret, i den andel av det assosierte foretakets egenkapital og andre reserver som kapitalinteressen representerer; verdien skal reduseres med kapitalinteressens andel i utbyttet.

5. I den utstrekning en positiv differanse nevnt i nr. 2 bokstav a) og b) ikke kan knyttes til noen kategori av eiendeler eller forpliktelser, skal differansen behandles i samsvar med reglene som får anvendelse på posten «goodwill» som fastsatt i artikkel 12 nr. 6 bokstav d), artikkel 12 nr. 11 første ledd, artikkel 24 nr. 3 bokstav c) og vedlegg III og vedlegg IV.

6. Den andel i det assosierte foretaks resultat som kan henføres til kapitalinteressen i slike assosierte foretak, skal føres i det konsoliderte resultatregnskapet som egen post med tilsvarende betegnelse.

7. Elimineringene nevnt i artikkel 24 nr. 7, skal gjøres i den utstrekning de aktuelle opplysninger er kjent eller tilgjengelige.

8. Når et assosiert foretak utarbeider konsernregnskaper, får bestemmelsene i nr. 1–7 anvendelse på egenkapitalen og andre reserver som er ført i slike konsernregnskaper.

9. Det er ikke nødvendig å anvende denne artikkel når kapitalinteressen i det assosierte foretak er uvesentlig.

Artikkel 28

Noter til konsernregnskapet

1. Notene til konsernregnskapet skal inneholde opplysningene som kreves i artikkel 16, 17 og 18, i tillegg til eventuelle opplysninger som kreves i henhold til andre bestemmelser i dette direktiv, på en måte som letter vurderingen av den finansielle stilling til de foretak som inngår i konsolideringen som helhet, idet det tas hensyn til de nødvendige justeringer som følger av de særlige forhold som skiller konsernregnskaper fra årsregnskaper, herunder de følgende:

a) ved opplysning om transaksjoner mellom nærstående parter skal transaksjoner mellom nærstående parter som inngår i konsolideringen, som elimineres ved konsolidering, ikke tas med,

b) ved opplysning om det gjennomsnittlige antall ansatte i løpet av regnskapsåret skal det gjennomsnittlige antall ansatte angis særskilt for foretak som er forholdsmessig konsolidert, og

c) ved opplysning om honorarer, forskudd og kreditter som er gitt til medlemmer av administrasjons-, ledelses- eller kontrollorganer, skal det bare opplyses om beløp som er gitt av morforetaket og dets datterforetak til medlemmer av

Foreløpig utgave

morforetakets administrasjons-, ledelses- eller kontrollorganer.

2. Notene til konsernregnskapet skal, i tillegg til opplysningene som kreves i nr. 1, inneholde følgende opplysninger:

a) for foretak som inngår i konsolideringen:

i) navn og forretningskontor for disse foretakene,

ii) den kapitalandel i disse foretakene, bortsett fra morforetaket, som eies av foretakene som inngår i konsolideringen eller av en person som handler i eget navn men for disse foretakenes regning, og

iii) opplysning om hvilke av vilkårene nevnt i artikkel 22 nr. 1, 2 og 7 som etter anvendelse av artikkel 22 nr. 3, 4 og 5 har ligget til grunn for konsolideringen. Denne opplysningen kan imidlertid utelates dersom konsolideringen er foretatt på grunnlag av artikkel 22 nr. 1 bokstav a) og andelen av kapitalen og andelen av stemmerettene er den samme.

De samme opplysninger skal gis for foretak som holdes utenfor konsolideringen fordi de er uvesentlige i henhold til artikkel 6 nr. 1 og artikkel 23 nr. 10, og det skal redegjøres for hvorfor foretakene nevnt i artikkel 23 nr. 9 holdes utenfor,

b) navn og forretningskontor for assosierte foretak som inngår i konsolideringen som beskrevet i artikkel 27 nr. 1, samt opplysninger om den kapitalandel i disse foretakene som eies av foretakene som inngår i konsolideringen eller av en person som handler i eget navn men for disse foretakenes regning,

c) navn og forretningskontor for foretak som er forholdsmessig konsolidert i henhold til artikkel 26, de forhold som ligger til grunn for den felles ledelse av disse foretakene og opplysninger om den kapitalandel som eies av foretakene som inngår i konsolideringen eller av en person som handler i eget navn men for disse foretakenes regning, og

d) for hvert foretak, bortsett fra foretakene nevnt i bokstav a), b) og c), der foretakene som inngår i konsolideringen eier en kapitalinteresse, enten selv eller ved en person som handler i eget navn men for disse foretakenes regning:

i) navn og forretningskontor for foretakene,

ii) hvor stor del av kapitalen de eier,

iii) størrelsen på egenkapital og andre reserver samt det berørte foretaks resultat for siste regnskapsår regnskapet er vedtatt.

Opplysningene om egenkapital og andre reserver og om resultatet kan også utelates når foretaket ikke offentliggjør balansen.

3. Medlemsstatene kan tillate at opplysningene som kreves i nr. 2 bokstav a)–d) gis i form av en erklæring innsendt i samsvar med artikkel 3 nr. 3 i direktiv 2009/101/EF. Dersom en slik erklæring er sendt inn, skal det opplyses om dette i notene til konsernregnskapet. Medlemsstatene kan også tillate at opplysninger utelates når offentliggjøring av slike opplysninger kan være til alvorlig skade for noen av foretakene de gjelder. Medlemsstatene kan gjøre denne utelatelsen avhengig av at en forvaltnings- eller rettsmyndighet på forhånd har gitt sin tillatelse til dette. Det skal angis i notene til konsernregnskapet at disse opplysningene er utelatt.

Artikkel 29

Konsolidert årsberetning

1. Den konsoliderte årsberetningen skal minst inneholde opplysningene som kreves i artikkel 19 og 20, i tillegg til eventuelle opplysninger som kreves i henhold til andre bestemmelser i dette direktiv, idet det tas hensyn til de nødvendige

Foreløpig utgave

justeringer som følger av de særlige forhold som skiller konsoliderte årsberetninger fra årsberetninger for foretak, på en måte som letter vurderingen av den finansielle stilling til de foretak som inngår i konsolideringen som helhet.

2. Følgende justeringer skal gjøres med hensyn til opplysningene som kreves i artikkel 19 og 20:

a) ved rapportering av opplysninger om egne aksjer som er ervervet, skal den konsoliderte årsberetningen angi antall og pålydende verdi eller, i mangel av pålydende verdi, bokført pariverdi av alle aksjer eller andeler i morforetaket som eies av morforetaket selv, av datterforetak av dette morforetaket eller av en person som handler i eget navn men for disse foretakenes regning. Medlemsstatene kan tillate eller kreve at disse opplysningene legges fram i notene til konsernregnskapet,

b) ved rapportering om internkontrollordninger og risikohåndteringssystemer skal erklæringen om foretaksstyring vise til hovedtrekkene ved internkontrollordningene og risikohåndteringssystemene for foretakene som inngår i konsolideringen som helhet.

3. Når det kreves en konsolidert årsberetning i tillegg til en årsberetning for foretaket, kan de to beretningene framlegges som en samlet beretning.

KAPITTEL 7

OFFENTLIGGJØRING

Artikkel 30

Generelt krav om offentliggjøring

1. Medlemsstatene skal sikre at foretakene offentliggjør, innen et rimelig tidsrom som ikke skal overstige 12 måneder etter balansedagen, det behørig godkjente årsregnskapet og årsberetningen, sammen med uttalelsen avgitt av revisoren eller revisjonsselskapet nevnt i artikkel 34, som fastsatt i den enkelte medlemsstats lovgivning i samsvar med kapittel 2 i direktiv 2009/101/EF.

Medlemsstatene kan imidlertid unnta foretak fra plikten til å offentliggjøre årsberetningen når en kopi av hele eller deler av årsberetningen enkelt kan fås utlevert på forespørsel til en pris som ikke overstiger de tilknyttede administrative kostnader.

2. Medlemsstatene kan unnta et foretak nevnt i vedlegg II som samordningstiltakene fastsatt i dette direktiv får anvendelse på i henhold til artikkel 1 nr. 1 bokstav b) fra plikten til å offentliggjøre sitt finansregnskap i samsvar med artikkel 3 i direktiv 2009/101/EF, forutsatt at foretaket gjør finansregnskapet tilgjengelig for offentligheten på hovedkontoret, i følgende tilfeller:

a) alle deltakere med ubegrenset ansvar i det berørte foretak er foretak nevnt i vedlegg I som hører inn under lovgivningen til andre medlemsstater enn den medlemsstat hvis lovgivning det berørte foretak hører inn under, og ingen av disse foretakene offentliggjør det berørte foretaks finansregnskap sammen med sitt eget finansregnskap,

b) alle deltakere med ubegrenset ansvar i det berørte foretak er foretak som ikke hører inn under en medlemsstats lovgivning, men har en juridisk form som kan sammenlignes med de som er nevnt i direktiv 2009/101/EF.

Kopier av finansregnskapet skal utleveres på forespørsel. Prisen for en slik kopi må ikke overstige de tilknyttede administrative kostnader.

3. Nr. 1 skal få anvendelse på konsernregnskaper og konsoliderte årsberetninger.

Når foretaket som utarbeider konsernregnskapet er stiftet som en av foretakstypene oppført i vedlegg II og ikke er pålagt ved nasjonal lovgivning å offentliggjøre dokumentene nevnt i nr. 1 på samme måte som fastsatt i artikkel 3 i direktiv 2009/101/EF, skal det som et minimum gjøre disse dokumentene tilgjengelig for offentligheten på sitt hovedkontor og på forespørsel utlevere en kopi til en pris som ikke overstiger de tilknyttede administrative kostnader.

Foreløpig utgave

Artikkel 31

Forenklinger for små og mellomstore foretak

1. Medlemsstatene kan unnta små foretak fra plikten til å offentliggjøre resultatregnskaper og årsberetninger.

2. Medlemsstatene kan tillate at mellomstore foretak offentliggjør

a) sammendrag av balansen som viser bare de poster i vedlegg III og IV som innledes med bokstaver og romertall, med særskilt angivelse i balansen eller i notene til finansregnskapet av

   i) C I post 3, C II post 1, 2, 3 og 4, C III post 1, 2, 3 og 4, D II post 2, 3 og 6 og D III post 1 og 2 under «eiendeler» og C, post 1, 2, 6, 7 og 9 under «egenkapital, andre reserver og forpliktelser» i vedlegg III,

   ii) C I post 3, C II post 1, 2, 3 og 4, C III post 1, 2, 3 og 4, D II post 2, 3 og 6 og D III post 1 og 2, F post 1, 2, 6, 7 og 9 og I post 1, 2, 6, 7 og 9 i vedlegg IV,

   iii) opplysningene som kreves som angitt i parentes i D II under «eiendeler» og C under «egenkapital, andre reserver og forpliktelser» i vedlegg III, samlet for alle berørte poster og særskilt for D II post 2 og 3 under «eiendeler» og C post 1, 2, 6, 7 og 9 under «egenkapital, andre reserver og forpliktelser»,

   iv) opplysningene som kreves som angitt i parentes i D II i vedlegg IV, samlet for alle berørte poster og særskilt for D II post 2 og 3,

b) sammendrag av notene til finansregnskapet, uten de opplysninger som kreves i artikkel 17 nr. 1 bokstav f) og j).

Bestemmelsene i dette nummer skal ikke berøre artikkel 30 nr. 1 i den utstrekning nevnte artikkel gjelder resultatregnskapet, årsberetningen og uttalelsen fra revisoren eller revisjonsselskapet.

Foreløpig utgave

Artikkel 32

Andre krav om offentliggjøring

1. Når årsregnskapet og årsberetningen offentliggjøres i sin helhet, skal de gjengis i den form og med den tekst som ligger til grunn for uttalelsen utarbeidet av revisoren eller revisjonsselskapet. De skal være ledsaget av den fullstendige revisjonsberetningen.

2. Når årsregnskapet ikke offentliggjøres i sin helhet, skal sammendraget av finansregnskapet, som ikke skal være ledsaget av revisjonsberetningen,

a) opplyse om at den offentliggjorte versjon er et sammendrag,

b) vise til det register finansregnskapet er innsendt til i samsvar med artikkel 3 i direktiv 2009/101/EF; dersom finansregnskapet ikke ennå er inngitt, skal sammendraget opplyse om dette,

c) opplyse om revisoruttalelsen ble avgitt med eller uten forbehold eller om den ble nektet avgitt, eller om revisoren eller revisjonsselskapet ikke var i stand til å avgi en slik uttalelse,

d) opplyse om revisjonsberetningen inneholdt en henvisning til forhold som revisoren eller revisjonsselskapet særlig har påpekt uten å ta forbehold i revisoruttalelsen.

Artikkel 33

Ansvar og forpliktelse med hensyn til utarbeiding og offentliggjøring av finansregnskapet og årsberetningen

1. Medlemsstatene skal sørge for at medlemmene av administrasjons-, ledelses- og kontrollorganene til et foretak, som handler innenfor rammen av den myndighet de er tillagt ved nasjonal lovgivning, har kollektivt ansvar for å sikre at

a) årsregnskapet, årsberetningen og, når den framlegges for seg, erklæringen om foretaksstyring, og

b) konsernregnskapet, den konsoliderte årsberetningen og, når den framlegges for seg, den konsoliderte erklæringen om foretaksstyring,

utarbeides og offentliggjøres i samsvar med kravene i dette direktiv og eventuelt i samsvar med internasjonale regnskapsstandarder vedtatt i samsvar med forordning (EF) nr. 1606/2002.

2. Medlemsstatene skal sørge for at deres lover og forskrifter om ansvar, i det minste overfor foretaket, får anvendelse på medlemmene av administrasjons-, ledelses- og kontrollorganene ved manglende overholdelse av forpliktelsene nevnt i nr. 1.

KAPITTEL 8

REVISJON

Artikkel 34

Generelt krav

1. Medlemsstatene skal sikre at finansregnskapet til foretak av allmenn interesse, mellomstore foretak og store foretak blir revidert av en eller flere revisorer eller revisjonsselskaper som er godkjent av medlemsstatene til å foreta lovfestet revisjon i henhold til direktiv 2006/43/EF.

Revisoren(e) eller revisjonsselskapet(ene) som foretar revisjonen, skal også

a) avgi en uttalelse om

i) hvorvidt årsberetningen er i samsvar med finansregnskapet for samme regnskapsår, og

ii) hvorvidt årsberetningen er utarbeidet i samsvar med gjeldende lovfestede krav, og

b) angi hvorvidt han, hun eller det, i lys av den kunnskap om og forståelse av foretaket og dets miljø som er ervervet i løpet av revisjonen, har avdekket vesentlige feil i årsberetningen, og skal opplyse om arten av eventuelle slike feil.

2. Første ledd i nr. 1 skal få tilsvarende anvendelse på konsernregnskaper. Annet ledd i nr. 1 skal få tilsvarende anvendelse på konsernregnskaper og konsoliderte årsberetninger.

Artikkel 35

Endring av direktiv 2006/43/EF med hensyn til revisjonsberetningen

I direktiv 2006/43/EF skal artikkel 28 lyde:

«Artikkel 28

Revisjonsberetning

1. Revisjonsberetningen skal omfatte

a) en innledning som minst skal opplyse om hvilket finansregnskap den lovfestede revisjonen omfatter, samt hvilken

Foreløpig utgave

ramme for finansiell rapportering som er brukt ved utarbeidingen av det,

b) en beskrivelse av omfanget av den lovfestede revisjonen, som minst skal opplyse om hvilke revisjonsstandarder som er anvendt ved den lovfestede revisjonen,

c) en revisoruttalelse, som skal være enten uten forbehold, med forbehold eller negativ, og som skal gi klart uttrykk for revisorenes oppfatning av

i) hvorvidt årsregnskapet gir et pålitelig bilde i samsvar med den relevante rammen for finansiell rapportering, og

ii) eventuelt hvorvidt årsregnskapet oppfyller lovfestede krav.

Dersom revisoren ikke er i stand til å avgi en revisoruttalelse, skal revisjonsberetningen inneholde en erklæring om at en uttalelse ikke kunne avgis,

d) en henvisning til eventuelle forhold som revisoren særlig har påpekt uten å ta forbehold i revisoruttalelsen,

e) uttalelsen og erklæringen nevnt i artikkel 34 nr. 1 annet ledd i europaparlaments- og rådsdirektiv 2013/34/EU av 26. juni 2013 om årsregnskaper, konsernregnskaper og tilhørende rapporter for visse typer foretak, om endring av europaparlaments- og rådsdirektiv 2006/43/EF og om oppheving av rådsdirektiv 78/660/EØF og 83/349/EØF([*]).

Foreløpig utgave

2. Revisjonsberetningen skal undertegnes og dateres av revisoren. Dersom den lovfestede revisjonen foretas av et revisjonsselskap, skal revisjonsberetningen minst være undertegnet av den eller de revisorer som foretar lovfestet revisjon på vegne av revisjonsselskapet. I unntakstilfeller kan medlemsstatene bestemme at det ikke er nødvendig å offentliggjøre denne eller disse underskriftene dersom slik offentliggjøring kan innebære en overhengende og vesentlig trussel mot en persons sikkerhet. Under alle omstendigheter skal navnet eller navnene på berørte personer være kjent for vedkommende myndigheter.

3. Revisjonsberetningen og konsernregnskapet skal oppfylle kravene fastsatt i nr. 1 og 2. Ved rapportering om samsvaret mellom revisjonsberetningen og finansregnskapet som kreves i nr. 1 bokstav e), skal revisoren eller revisjonsselskapet ta i betraktning konsernregnskapet og den konsoliderte årsberetningen. Dersom morforetakets årsregnskap er knyttet til konsernregnskapet, kan revisjonsberetningene som kreves i denne artikkel, kombineres.

([*]) EUT L 182 av 29.6.2013, s. 19.

KAPITTEL 9

BESTEMMELSER OM UNNTAK OG BEGRENSNINGER I UNNTAK

Artikkel 36

Unntak for svært små foretak

1. Medlemsstatene kan unnta svært små foretak fra noen av eller alle følgende forpliktelser:

a) forpliktelsen til å presentere «forskuddsbetalinger og påløpt inntekt» og «påløpte kostnader og forskuddsbetalte inntekter». Dersom en medlemsstat benytter denne muligheten, kan den tillate disse foretakene å fravike artikkel 6 nr. 1 bokstav d) når

det gjelder kravet om å ta hensyn til «forskuddsbetalinger og påløpt inntekt» og «påløpte kostnader og forskuddsbetalte inntekter», men bare for andre kostnader nevnt i nr. 2 bokstav b) vi), forutsatt at dette er angitt i notene til finansregnskapet eller i samsvar med bokstav b) i dette nummer, under balansen,

b) forpliktelsen til å utarbeide noter til finansregnskapet i samsvar med artikkel 16, forutsatt at opplysningene som kreves i artikkel 16 nr. 1 bokstav d) og e) i dette direktiv og artikkel 24 nr. 2 i direktiv 2012/30/EU, er gitt under balansen,

c) forpliktelsen til å utarbeide en årsberetning i samsvar med kapittel 5, forutsatt at opplysningene som kreves i artikkel 24 nr. 2 i direktiv 2012/30/EU, er gitt i notene til finansregnskapet eller, i samsvar med bokstav b) i dette nummer, under balansen,

d) forpliktelsen til å offentliggjøre årsregnskapet i samsvar med artikkel 7 i dette direktiv, forutsatt at opplysningene om balansen som det inneholder, er innsendt i henhold til nasjonal lovgivning til minst én vedkommende myndighet som den berørte medlemsstat har utpekt. Når vedkommende myndighet ikke er det sentrale registeret eller et handels- eller selskapsregister som nevnt i artikkel 3 nr. 1 i direktiv 2009/101/EF, skal vedkommende myndighet gi de innsendte opplysningene til registeret.

2. Medlemsstatene kan tillate svært små foretak

a) å utarbeide bare et sammendrag av balansen, der minst de postene som innledes med bokstaver i vedlegg III eller IV, om relevant, føres særskilt. I tilfeller der nr. 1 bokstav a) får anvendelse, skal post E under «eiendeler» og post D under «forpliktelser» i vedlegg III eller post E og K i vedlegg IV holdes utenfor balansen,

b) å utarbeide bare et sammendrag av resultatregnskapet der minst følgende poster, om relevant, føres særskilt:

i) nettoomsetning,

ii) andre inntekter,

iii) råvarer og forbruksvarer,

iv) personalkostnader,

v) verdijusteringer,

vi) andre kostnader,

vii) skatt,

viii) resultat.

3. Medlemsstatene skal ikke tillate eller kreve at artikkel 8 får anvendelse på svært små foretak som benytter et av unntakene i nr. 1 og 2 i denne artikkel.

4. Når det gjelder svært små foretak, skal årsregnskaper som er utarbeidet i samsvar med nr. 1, 2 og 3, anses å gi et pålitelig bilde i henhold til artikkel 4 nr. 3, og artikkel 4 nr. 4 får dermed ikke anvendelse på slike finansregnskaper.

5. Dersom nr. 1 bokstav a) får anvendelse, skal balansesummen nevnt i artikkel 3 nr. 1 bokstav a) utgjøres av eiendelene nevnt i post A–D under «eiendeler» i vedlegg III eller post A–D i vedlegg IV.

Foreløpig utgave

6. Uten at denne artikkel berøres, skal medlemsstatene sikre at svært små foretak ellers betraktes som små foretak.

7. Medlemsstatene skal ikke la fritakene fastsatt i nr. 1, 2 og 3 gjelde for investeringsforetak og finansielle holdingforetak.

8. Medlemsstater som per 19. juli 2013 har satt i kraft lover eller forskrifter i samsvar med europaparlaments- og rådsdirektiv 2012/6/EU av 14. mars 2012 om endring av rådsdirektiv 78/660/EØF om årsregnskapene for visse selskapsformer hva angår svært små foretak([139]), kan unntas fra kravene fastsatt i artikkel 3 nr. 9 med hensyn til omregning til nasjonal valuta av tersklene fastsatt i artikkel 3 nr. 1 ved anvendelse av første punktum i artikkel 53 nr. 1.

9. Senest 20. juli 2018 skal Kommisjonen framlegge for Europaparlamentet, Rådet og Den europeiske økonomiske og sosiale komité en rapport om situasjonen for svært små foretak, der det særlig tas hensyn til situasjonen på nasjonalt plan når det gjelder antall foretak som omfattes av størrelseskriteriene, og reduksjonen av administrative byrder som følge av unntaket fra offentliggjøringskravet.

Artikkel 37

Unntak for datterforetak

Med forbehold for bestemmelsene i direktiv 2009/101/EF og 2012/30/EF skal medlemsstatene ikke være pålagt å anvende bestemmelsene i dette direktiv vedrørende innhold, revisjon og offentliggjøring av årsregnskaper og årsberetninger på foretak som hører inn under nasjonal lovgivning og som er datterforetak, dersom følgende vilkår er oppfylt:

1) morforetaket er underlagt en medlemsstats lovgivning,

2) alle aksjeeiere eller deltakere i datterforetaket har, for hvert regnskapsår der unntaket anvendes, erklært at de samtykker til unntaket fra denne forpliktelsen,

3) morforetaket har erklært at det garanterer for de forpliktelser som datterforetaket har inngått,

4) erklæringene nevnt i nr. 2 og 3 i denne artikkel er offentliggjort av datterforetaket etter de bestemmelser som er fastsatt i medlemsstatens lovgivning, i samsvar med artikkel 2 i direktiv 2009/101/EF,

5) datterforetaket inngår i konsernregnskapet som er utarbeidet av morforetaket i samsvar med dette direktiv,

6) det er gitt opplysning om unntaket i notene til konsernregnskapet utarbeidet av morforetaket, og

7) konsernregnskapet nevnt i nr. 5 i denne artikkel, den konsoliderte årsberetningen og revisjonsberetningen er offentliggjort for datterforetaket etter bestemmelsene fastsatt i medlemsstatens lovgivning, i samsvar med artikkel 2 i direktiv 2009/101/EF.

Artikkel 38

Foretak som er deltakere med ubegrenset ansvar i andre foretak

1. Medlemsstatene kan kreve at foretakene nevnt i artikkel 1 nr. 1 bokstav a) som hører inn under deres lovgivning og som er deltakere med ubegrenset ansvar i et foretak nevnt i artikkel 1 nr. 1 bokstav b) («det berørte foretak»), utarbeider, får revidert og offentliggjør finansregnskapet til det berørte foretak sammen med sitt eget finansregnskap i samsvar med dette direktiv; i slike tilfeller skal kravene i dette direktiv ikke få anvendelse på det berørte foretak.

2. Medlemsstatene skal ikke være pålagt å anvende kravene i dette direktiv på det berørte foretak når

a) finansregnskapet til det berørte foretak er utarbeidet, revidert og offentliggjort i samsvar med bestemmelsene i dette direktiv

([139]) EUT L 81 av 21.3.2012, s. 3.

Foreløpig utgave

av et foretak som

i) er en deltaker med ubegrenset ansvar i det berørte foretak, og

ii) hører inn under en annen medlemsstats lovgivning,

b) det berørte foretak inngår i et konsernregnskap som er utarbeidet, revidert og offentliggjort i samsvar med dette direktiv av

i) en deltaker med ubegrenset ansvar, eller

ii) dersom det berørte foretak inngår i konsernregnskapet til en større foretaksgruppe som er utarbeidet, revidert og offentliggjort i samsvar med dette direktiv, et morforetak som hører inn under en medlemsstats lovgivning. Det skal gis opplysninger om unntaket i notene til konsernregnskapet.

3. I tilfellene nevnt i nr. 2 skal det berørte foretak på anmodning oppgi navnet på foretaket som offentliggjør finansregnskapet.

Artikkel 39

Unntak med hensyn til resultatregnskap for morforetak som utarbeider konsernregnskaper

Medlemsstatene skal ikke være pålagt å anvende bestemmelsene i dette direktiv om revisjon og offentliggjøring av resultatregnskapet på foretak som hører inn under nasjonal lovgivning og som er morforetak, dersom følgende vilkår er oppfylt:

1) morforetaket utarbeider et konsernregnskap i samsvar med dette direktiv og inngår i dette konsernregnskapet,

2) det er gitt opplysninger om unntaket i notene til morforetakets årsregnskap,

3) det er gitt opplysninger om unntaket i notene til konsernregnskapet utarbeidet av morforetaket, og

4) morforetakets resultat beregnet i samsvar med dette direktiv er ført i morforetakets balanse.

Foreløpig utgave

Artikkel 40

Begrensning av unntak for foretak av allmenn interesse

Med mindre det er uttrykkelig fastsatt i dette direktiv, skal medlemsstatene ikke la forenklingene og unntakene fastsatt i dette direktiv gjelde for foretak av allmenn interesse. Et foretak av allmenn interesse skal behandles som et stort foretak uavhengig av dets nettoomsetning, balansesum og gjennomsnittlige antall ansatte i løpet av regnskapsåret.

KAPITTEL 10

RAPPORTERING OM BETALINGER TIL OFFENTLIGE MYNDIGHETER

Artikkel 41

Definisjoner vedrørende rapportering om betalinger til offentlige myndigheter

I dette kapittel menes med

1) «foretak som driver virksomhet innen utvinningsindustri» et foretak som driver enhver virksomhet som innebærer undersøkelse, leting, utbygging og utvinning av mineraler, olje, naturgass eller andre materialer, innenfor næringsvirksomhetene oppført i næringshovedområde B hovedgruppe 05 til 08 i vedlegg I til europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1893/2006 av 20. desember 2006 om innføring av en standard for næringsgruppering NACE Revisjon 2([140]),

([140]) EUT L 393 av 30.12.2006, s. 1.

2) «foretak som driver skogsdrift i primærskoger» et foretak som driver virksomhet som nevnt i næringshovedområde A hovedgruppe 02 gruppe 02.2 i vedlegg I til europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1893/2006, i primærskoger,

3) «offentlig myndighet» enhver nasjonal, regional eller lokal myndighet i en medlemsstat eller en tredjestat. Det omfatter en avdeling, et byrå eller et foretak som kontrolleres av denne myndigheten som fastsatt i artikkel 22 nr. 1–6,

4) «prosjekt» den virksomhet som reguleres av en enkelt kontrakt, lisens, leieavtale, konsesjon eller tilsvarende juridisk avtale, og som danner grunnlaget for betalingsforpliktelser overfor en offentlig myndighet. Dersom flere slike avtaler i vesentlig grad er innbyrdes forbundet, skal de imidlertid anses å utgjøre et prosjekt,

5) «betaling» et beløp som betales, i form av penger eller naturalytelser, for virksomhet som beskrevet i nr. 1 og 2, av følgende typer:

   a) produksjonsrettigheter,

   b) skatter og avgifter på selskapers inntekter, produksjon eller overskudd, unntatt skatter og avgifter på forbruk, som merverdiavgift, skatt på fysiske personers inntekt og omsetningsavgift,

   c) royalties,

   d) utbytte,

   e) signatur-, funn- og produksjonsbonuser,

   f) lisensgebyrer, leieavgifter, inngangsgebyrer og andre godtgjørelser knyttet til lisenser og/eller konsesjoner, og

   g) betalinger for infrastrukturforbedringer.

Foreløpig utgave

Artikkel 42

Foretak som er pålagt å rapportere om betalinger til offentlige myndigheter

1. Medlemsstatene skal kreve at store foretak og alle foretak av allmenn interesse som driver virksomhet innen utvinningsindustri eller skogsdrift i primærskoger årlig utarbeider og offentliggjør en rapport om betalinger som er foretatt til offentlige myndigheter.

2. Denne plikten skal ikke gjelde for foretak som hører inn under medlemsstats lovgivning og som er datterforetak eller morforetak, forutsatt at begge følgende vilkår er oppfylt:

a) morforetaket er underlagt en medlemsstats lovgivning, og

b) betalingene foretaket har foretatt til offentlige myndigheter, inngår i den konsoliderte rapporten om betalinger foretatt til offentlige myndigheter som morforetaket har utarbeidet i samsvar med artikkel 44.

Artikkel 43

Rapportens innhold

1. Betalingene, enten de foretas enkeltvis eller som en serie tilknyttede betalinger, trenger ikke medtas i rapporten hvis de ikke overskrider 100 000 euro i løpet av et regnskapsår.

2. Rapporten skal gi følgende opplysninger om virksomheten beskrevet i artikkel 41 nr. 1 og 2 med hensyn til det berørte regnskapsår:

a) det samlede beløp av betalinger som er gjort til hver offentlige myndighet,

b) det samlede beløp for hver type betaling som angitt i artikkel 41 nr. 5 bokstav a)–g) som er foretatt til hver offentlige myndighet,

c) når disse betalingene er knyttet til et bestemt prosjekt, det samlede beløp for hver type betaling som angitt i artikkel 41 nr. 5 bokstav a)–g) som er foretatt for hvert prosjekt, og det samlede beløp for betalinger foretatt for hvert prosjekt.

Betalinger foretatt av foretaket som er knyttet til forpliktelser som er pålagt på enhetsnivå, kan angis på enhetsnivå i stedet for på prosjektnivå.

3. Når betalinger foretas til en offentlig myndighet i form av naturalytelser, skal disse rapporteres til deres verdi og eventuelt omfang. Det skal opplyses i noter hvordan verdien av betalingene er fastsatt.

4. Opplysninger om betalingene nevnt i denne artikkel skal gjenspeile innholdet i, snarere enn formen på, den berørte betalingen eller aktiviteten. Betalinger og aktiviteter kan ikke deles opp eller slås sammen på en kunstig måte for å unngå anvendelse av dette direktiv.

5. Når det gjelder medlemsstater som ikke har innført euro, skal terskelen i euro angitt i nr. 1 omregnes til nasjonal valuta ved å

a) anvende den valutakurs som er offentliggjort i *Den europeiske unions tidende* på ikrafttredelsesdatoen for ethvert direktiv om fastsettelse av denne terskelen, og

b) avrunde til nærmeste hundretall.

Foreløpig utgave

Artikkel 44

Konsolidert rapport om betalinger til offentlige myndigheter

1. Medlemsstatene skal kreve at ethvert stort foretak og ethvert foretak av allmenn interesse som driver virksomhet innen utvinningsindustri eller skogsdrift i primærskoger og som hører inn under deres nasjonale lovgivning, utarbeider en konsolidert rapport om betalinger foretatt til offentlige myndigheter i samsvar med artikkel 42 og 43 når morforetaket er pålagt å utarbeide konsernregnskaper som fastsatt i artikkel 22 nr. 1–6.

Et morforetak anses å drive virksomhet innen utvinningsindustri eller skogsdrift i primærskoger dersom et av dets datterforetak driver virksomhet innen utvinningsindustri eller skogsdrift i primærskoger.

Den konsoliderte rapporten skal bare inneholde opplysninger om betalinger i tilknytning til utvinningsaktiviteter og/eller aktiviteter knyttet til skogsdrift i primærskoger.

2. Kravet om å utarbeide den konsoliderte rapporten nevnt i nr. 1 skal ikke få anvendelse på

a) morforetaket i et lite konsern som definert i artikkel 3 nr. 5, med mindre et av de tilknyttede foretakene er et foretak av allmenn interesse,

b) morforetaket i et mellomstort konsern som definert i artikkel 3 nr. 6, med mindre et av de tilknyttede foretakene er et foretak av allmenn interesse, og

c) et morforetak som hører inn under en medlemsstats lovgivning og som samtidig er et datterforetak, når dets eget morforetak hører inn under en medlemsstats lovgivning.

3. Et foretak, herunder et foretak av allmenn interesse, trenger ikke inngå i en konsolidert rapport om betalinger til offentlige myndigheter dersom minst ett av følgende vilkår er oppfylt:

a) alvorlige og langvarige begrensninger i vesentlig grad hindrer morforetakets utøvelse av sine rettigheter over dette foretakets eiendeler eller ledelse,

b) ytterst sjeldne tilfeller der opplysningene som er nødvendige for å utarbeide den konsoliderte rapporten om betalinger til offentlige myndigheter i samsvar med dette direktiv, ikke kan innhentes uten uforholdsmessig store kostnader og innen en rimelig frist,

c) dette foretakets aksjer eller andeler eies utelukkende med sikte på senere avhendelse.

Unntakene over skal bare få anvendelse når de også benyttes for konsernregnskapet.

Artikkel 45

Offentliggjøring

1. Rapporten nevnt i artikkel 42 og den konsoliderte rapporten nevnt i artikkel 44 om betalinger foretatt til offentlige myndigheter skal offentliggjøres i samsvar med kapittel 2 i direktiv 2009/101/EF, som fastsatt i den enkelte medlemsstats lovgivning.

2. Medlemsstatene skal sørge for at medlemmene av et foretaks ansvarlige organer, som handler innenfor rammen av den myndighet de er tillagt ved nasjonal lovgivning, har ansvar for å sikre at rapporten om betalinger til offentlige myndigheter så vidt de vet, er utarbeidet og offentliggjort i samsvar med kravene i dette direktiv.

Foreløpig utgave

Artikkel 46

Likeverdighetskriterier

1. Foretak nevnt i artikkel 42 og 44 som utarbeider og offentliggjør en rapport som oppfyller tredjestaters rapporteringskrav som i samsvar med artikkel 47 vurderes som likeverdige med kravene i dette kapittel, er unntatt fra kravene i dette kapittel, bortsett fra plikten til å offentliggjøre denne rapporten som fastsatt i den enkelte medlemsstats lovgivning, i samsvar med artikkel 2 i direktiv 2009/101/EF.

2. Kommisjonen skal gis myndighet til å vedta, i samsvar med artikkel 49, delegerte rettsakter som fastsetter kriteriene som skal anvendes ved vurdering for formålene i nr. 1 av hvorvidt tredjestaters rapporteringskrav er likeverdige med kravene i dette kapittel.

3. Kriteriene som fastsettes av Kommisjonen i samsvar med nr. 2, skal

a) omfatte følgende:

i) målforetak,

ii) betalingsmottakere,

iii) registrerte betalinger,

iv) registrerte betalingers anvendelse,

v) spesifikasjon av registrerte betalinger,

vi) forhold som utløser rapportering på konsolidert grunnlag,

vii) rapporteringsmedium,

viii) rapporteringshyppighet og

ix) tiltak for å hindre skatteunndragelse,

b) og ellers være begrenset til kriterier som gjør det lettere å foreta en direkte sammenligning mellom tredjestaters rapporteringskrav og kravene i dette kapittel.

Artikkel 47

Anvendelse av likeverdighetskriterier

Kommisjonen skal gis myndighet til å vedta gjennomføringsrettsakter som fastsetter hvilke av tredjestaters rapporteringskrav den, etter anvendelse av likeverdighetskriteriene fastsatt i samsvar med artikkel 46, anser som likeverdige med kravene i dette kapittel. Disse gjennomføringsrettsakter skal vedtas etter framgangsmåten med undersøkelseskomité nevnt i artikkel 50 nr. 2.

Artikkel 48

Revisjon

Kommisjonen skal gjennomgå og rapportere om gjennomføringen og effektiviteten av dette kapittel, særlig med hensyn til omfanget og overholdelsen av rapporteringspliktene og reglene for rapportering på prosjektbasis.

Gjennomgåelsen skal ta hensyn til den internasjonale utvikling, særlig med hensyn til økt innsyn i betalinger til offentlige myndigheter, vurdere innvirkningen av andre internasjonale ordninger og ta hensyn til virkningene med hensyn til konkurranseevne og sikker energiforsyning. Den skal ferdigstilles senest 21. juli 2018.

Rapporten skal framlegges for Europaparlamentet og Rådet, sammen med et eventuelt forslag til regelverk. Rapporten skal vurdere om rapporteringskravene bør utvides til å omfatte andre industrisektorer, samt om rapporten om betalinger til offentlige myndigheter bør revideres. Rapporten skal også vurdere hvorvidt det bør kreves tilleggsopplysninger om gjennomsnittlig antall ansatte, bruk av underleverandører og eventuelle økonomiske sanksjoner som er ilagt av en stat.

I tillegg skal rapporten analysere muligheten for å innføre en plikt for alle utstedere fra Unionen til å gjennomføre en aktsomhetsvurdering når de anskaffer mineraler, for å sikre at forsyningskjeden ikke har noen tilknytning til parter i en konflikt og følger EITI- og OECD-anbefalingene om ansvarlig forvaltning av forsyningskjeden.

KAPITTEL 11

SLUTTBESTEMMELSER

Artikkel 49

Utøvelse av delegert myndighet

1. Kommisjonen er gitt myndighet til å vedta delegerte rettsakter på vilkårene fastsatt i denne artikkel.

2. Myndigheten til å vedta delegerte rettsakter nevnt i artikkel 1 nr. 2, artikkel 3 nr. 13 og artikkel 46 nr. 2, skal tildeles Kommisjonen på ubestemt tid fra datoen nevnt i artikkel 54.

3. Delegeringen av myndighet nevnt i artikkel 1 nr. 2, artikkel 3 nr. 13 og artikkel 46 nr. 2 kan når som helst tilbakekalles av Europaparlamentet eller Rådet. Beslutningen om tilbakekalling innebærer at delegeringen av myndighet angitt i beslutningen, opphører. Den får virkning dagen etter offentliggjøring av beslutningen i *Den europeiske unions tidende* eller på slik senere dato som angitt i beslutningen. Tilbakekallingen berører ikke gyldigheten av delegerte rettsakter som allerede har trådt i kraft.

Foreløpig utgave

4. Så snart Kommisjonen har vedtatt en delegert rettsakt, skal den samtidig underrette Europaparlamentet og Rådet om dette.

5. En delegert rettsakt vedtatt i henhold til artikkel 1 nr. 2, artikkel 3 nr. 13 eller artikkel 46 nr. 2, trer i kraft bare dersom verken Europaparlamentet eller Rådet har gjort innsigelse innen en frist på to måneder etter at rettsakten ble meddelt Europaparlamentet og Rådet, eller dersom Europaparlamentet og Rådet innen utløpet av denne fristen begge har underrettet Kommisjonen om at de ikke kommer til å gjøre innsigelse. Fristen skal forlenges med to måneder på Europaparlamentets eller Rådets initiativ.

Artikkel 50

Komitéframgangsmåte

1. Kommisjonen skal bistås av en komité. Nevnte komité skal være en komité i henhold til forordning (EU) nr. 182/2011.

2. Når det vises til dette nummer, får artikkel 5 i forordning (EU) nr. 182/2011 anvendelse.

Artikkel 51

Sanksjoner

Medlemsstatene skal fastsette sanksjoner som skal få anvendelse ved overtredelse av nasjonale bestemmelser vedtatt i henhold til dette direktiv, og treffe alle nødvendige tiltak for å sikre at disse sanksjonene håndheves. De fastsatte sanksjonene skal være virkningsfulle, stå i forhold til overtredelsen og virke avskrekkende.

Artikkel 52

Oppheving av direktiv 78/660/EØF og 83/349/EØF

Direktiv 78/660/EØF og 83/349/EØF oppheves.

Henvisninger til de opphevede direktivene skal forstås som henvisninger til dette direktiv og leses som angitt i sammenligningstabellen i vedlegg VII.

Artikkel 53

Innarbeiding i nasjonal lovgivning

1. Medlemsstatene skal innen 20. juli 2015 sette i kraft de lover og forskrifter som er nødvendige for å etterkomme dette direktiv. De skal umiddelbart underrette Kommisjonen om dette.

Medlemsstatene kan fastsette at bestemmelsene nevnt i nr. 1 første gang får anvendelse på finansregnskap for det regnskapsår som begynner 1. januar 2016 eller i løpet av 2016.

Disse bestemmelsene skal, når de vedtas av medlemsstatene, inneholde en henvisning til dette direktiv, eller det skal vises til direktivet når de kunngjøres. Nærmere regler for henvisningen fastsettes av medlemsstatene.

2. Medlemsstatene skal oversende Kommisjonen teksten til de viktigste internrettslige bestemmelser som de vedtar på det området dette direktiv omhandler.

Artikkel 54

Ikrafttredelse

Dette direktiv trer i kraft den 20. dag etter at det er kunngjort i *Den europeiske unions tidende.*

Artikkel 55

Adressater

Dette direktiv er rettet til medlemsstatene.

Utferdiget i Brussel, 26. juni 2013.

For Europaparlamentet	*For Rådet*
M. SCHULZ	A. SHATTER
President	*Formann*

Foreløpig utgave

19

20 FORETAKSTYPER NEVNT I ARTIKKEL 1 NR. 1 BOKSTAV A)

— Belgia:

la société anonyme/de naamloze vennootschap, la société en commandite par actions/de commanditaire vennootschap op aandelen, la société privée à responsabilité limitée/de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid, la société coopérative à responsabilité limitée/de coöperatieve vennootschap met beperkte aansprakelijkheid,

— Bulgaria:

акционерно дружество, дружество с ограничена отговорност, командитно дружество с акции,

— Tsjekkia:

společnost s ručením omezeným, akciová společnost,

— Danmark:

aktieselskaber, kommanditaktieselskaber, anpartsselskaber,

— Tyskland:

die Aktiengesellschaft, die Kommanditgesellschaft auf Aktien, die Gesellschaft mit beschränkter Haftung,

— Estland:

aktsiaselts, osaühing,

— Irland:

public companies limited by shares or by guarantee, private companies limited by shares or by guarantee,

— Hellas:

η ανώνυμη εταιρία, η εταιρία περιορισμένης ευθύνης, η ετερόρρυθμη κατά μετοχές εταιρία,

— Spania:

la sociedad anónima, la sociedad comanditaria por acciones, la sociedad de responsabilidad limitada,

— Frankrike:

la société anonyme, la société en commandite par actions, la société à responsabilité limitée, la société par actions simplifiée,

— Italia:

la società per azioni, la società in accomandita per azioni, la società a responsabilità limitata,

— Kypros:

Δημόσιες εταιρείες περιορισμένης ευθύνης με μετοχές ή με εγγύηση, ιδιωτικές εταιρείες περιορισμένης ευθύνης με μετοχές ή με εγγύηση,

— Latvia:

akciju sabiedrība, sabiedrība ar ierobežotu atbildību,

— Litauen:

akcinės bendrovės, uždarosios akcinės bendrovės,

Foreløpig utgave

— Luxembourg:

la société anonyme, la société en commandite par actions, la société à responsabilité limitée,

— Ungarn:

részvénytársaság, korlátolt felelősségű társaság,

— Malta:

kumpanija pubblika —public limited liability company, kumpannija privata —private limited liability company,

soċjeta in akkomandita bil-kapital maqsum f'azzjonijiet —partnership en commandite with the capital divided into shares,

— Nederland:

de naamloze vennootschap, de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid,

— Østerrike:

die Aktiengesellschaft, die Gesellschaft mit beschränkter Haftung,

— Polen:

spółka akcyjna, spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, spółka komandytowo-akcyjna,

— Portugal:

a sociedade anónima, de responsabilidade limitada, a sociedade em comandita por ações, a sociedade por quotas de responsabilidade limitada,

— Romania:

societate pe acțiuni, societate cu răspundere limitată, societate în comandită pe acțiuni,

— Slovenia:

delniška družba, družba z omejeno odgovornostjo, komanditna delniška družba,

— Slovakia:

akciová spoločnosť, spoločnosť s ručením obmedzeným,

— Finland:

yksityinen osakeyhtiö/privat aktiebolag, julkinen osakeyhtiö/publikt aktiebolag,

— Sverige:

aktiebolag,

— Det forente kongerike:

public companies limited by shares or by guarantee, private companies limited by shares or by guarantee

Foreløpig utgave

VEDLEGG II

21

22 FORETAKSTYPER NEVNT I ARTIKKEL 1 NR. 1 BOKSTAV B)

— Belgia:

la société en nom collectif/de vennootschap onder firma, la société en commandite simple/de gewone commanditaire vennootschap, la société coopérative à responsabilité illimitée/de coöperatieve vennootschap met onbeperkte aansprakelijkheid,

— Bulgaria:

събирателно дружество, командитно дружество;

— Tsjekkia:

veřejná obchodní společnost, komanditní společnost;

— Danmark:

interessentskaber, kommanditselskaber;

— Tyskland:

die offene Handelsgesellschaft, die Kommanditgesellschaft;

— Estland:

täisühing, usaldusühing,

— Irland:

partnerships, limited partnerships, unlimited companies,

— Hellas:

η ομόρρυθμος εταιρία, η ετερόρρυθμος εταιρία,

— Spania:

sociedad colectiva, sociedad en comandita simple,

— Frankrike:

la société en nom collectif, la société en commandite simple,

— Italia:

la società in nome collettivo, la società in accomandita semplice,

— Kypros:

Ομόρρυθμες και ετερόρρυθμες εταιρείες (συνεταιρισμοί),

— Latvia:

pilnsabiedrība, komandītsabiedrība,

— Litauen:

tikrosios ūkinės bendrijos, komanditinės ūkinės bendrijos,

— Luxembourg:

la société en nom collectif, la société en commandite simple,

— Ungarn:

Foreløpig utgave

közkereseti társaság, betéti társaság, közös vállalat, egyesülés, egyéni cég,

— Malta:

soċjeta f'isem kollettiv jew soċjeta in akkomandita, bil-kapital li mhux maqsum f'azzjonijiet meta s-soċji kollha li għandhom responsabbilita' llimitata huma soċjetajiet in akkomandita bil-kapital maqsum f'azzjonijiet — partnership en nom collectif or partnership en commandite with capital that is not divided into shares, when all the partners with unlimited liability are partnership en commandite with the capital divided into shares,

— Nederland:

de vennootschap onder firma, de commanditaire vennootschap,

— Østerrike:

die offene Gesellschaft, die Kommanditgesellschaft,

— Polen:

spółka jawna, spółka komandytowa,

— Portugal:

sociedade em nome colectivo, sociedade em comandita simples,

— Romania:

societate în nume colectiv, societate în comandită simplă,

— Slovenia:

družba z neomejeno odgovornostjo, komanditna družba,

— Slovakia:

verejná obchodná spoločnosť, komanditná spoločnosť,

— Finland:

avoin yhtiö/ öppet bolag, kommandiittiyhtiö/kommanditbolag,

— Sverige:

handelsbolag, kommanditbolag,

— Det forente kongerike:

partnerships, limited partnerships, unlimited companies.

Foreløpig utgave

23

24 HORISONTAL OPPSTILLINGSPLAN FOR BALANSEN I SAMSVAR MED ARTIKKEL 10

24.1 **Eiendeler**

24.1.1 A. Tegnet, ikke innbetalt kapital

som er innkalt

(med mindre nasjonal lovgivning fastsetter at innkalt kapital skal føres under «egenkapital og andre reserver». I så fall skal den del av kapitalen som er innkalt men ennå ikke innbetalt, føres som en eiendel enten under A eller under D II post 5).

24.1.2 B. Stiftelseskostnader

som definert i nasjonal lovgivning og i den utstrekning nasjonal lovgivning tillater at de føres som en eiendel. Nasjonal lovgivning kan også fastsette at stiftelseskostnader føres som første post under «immaterielle eiendeler».

24.1.3 C. Anleggsmidler

24.1.3.1 I. Immaterielle eiendeler

1. Utviklingskostnader, i den utstrekning nasjonal lovgivning tillater at de føres som eiendeler.
2. Konsesjoner, patenter, lisenser, varemerker samt lignende rettigheter og verdier, dersom de er
   a) ervervet mot vederlag og ikke skal føres under C I post 3, eller
   b) er skapt eller innehas av foretaket selv, i den utstrekning nasjonal lovgivning tillater at de føres som eiendeler.
3. Goodwill, i den utstrekning den er ervervet mot vederlag.
4. A konto-betalinger.

24.1.3.2 II. Materielle eiendeler

1. Bygninger og annen fast eiendom.
2. Produksjonsanlegg og maskiner.
3. Andre anlegg, innretninger og utstyr.
4. A konto-betalinger og materielle eiendeler under utføring.

24.1.3.3 III. Finansielle eiendeler

1. Aksjer i tilknyttede foretak.
2. Lån til tilknyttede foretak.
3. Kapitalinteresser.
4. Lån til foretak som foretaket er tilknyttet gjennom kapitalinteresser.
5. Investeringer som har karakter av anleggsmidler.
6. Andre lån.

24.1.4 D. Omløpsmidler

24.1.4.1 I. Varelager og andre beholdninger

1. Råvarer og forbruksvarer.
2. Arbeid under utføring.
3. Ferdig tilvirkede varer og varer beregnet for videresalg.

Foreløpig utgave

4. A konto-betalinger.

24.1.4.2 II. Fordringer

(Beløp som forfaller etter mer enn ett år, skal angis særskilt for hver post.)

1. Kundefordringer.

2. Fordringer i tilknyttede foretak.

3. Fordringer i foretak som selskapet er tilknyttet gjennom kapitalinteresser.

4. Andre fordringer.

5. Tegnet kapital, innkalt men ikke innbetalt (med mindre nasjonal lovgivning fastsetter at innkalt kapital skal føres som eiendel under A).

6. Forskuddsbetalinger og påløpt inntekt (med mindre nasjonal lovgivning fastsetter at slike poster skal føres som eiendeler under E).

24.1.4.3 III. Investeringer

1. Aksjer i tilknyttede foretak.

2. Egne aksjer eller egne andeler (med angivelse av deres pålydende verdi, eller bokført pariverdi når de er uten pålydende verdi), i den utstrekning nasjonal lovgivning tillater at de føres i balansen.

3. Andre finansinvesteringer.

24.1.4.4 IV. Bankinnskudd, innestående på postgiro, sjekker og kontanter

24.1.5 **E. Forskuddsbetalinger og påløpt inntekt**

(med mindre nasjonal lovgivning fastsetter at slike poster skal føres som eiendeler under D II post 6).

24.2 Egenkapital, andre reserver og forpliktelser

24.2.1 **A. Egenkapital og andre reserver**

24.2.1.1 I. Tegnet kapital

(med mindre nasjonal lovgivning fastsetter at innkalt kapital skal føres under denne posten. I så fall skal beløpene for tegnet kapital og innbetalt kapital føres særskilt.)

24.2.1.2 II. Overkurs ved emisjon

24.2.1.3 III. Fond for verdsettingsdifferanser

24.2.1.4 IV. Reserver

1. Reservefond, i den utstrekning nasjonal lovgivning krever slik reserve.

2. Fond for egne aksjer eller andeler, i den utstrekning nasjonal lovgivning krever slikt fond, med forbehold for direktiv 2012/30/EU artikkel 24 nr. 1 bokstav b).

3. Vedtektsbestemte fond.

4. Andre reserver, herunder fondet for virkelig verdi.

24.2.1.5 V. Overføringer fra tidligere år

24.2.1.6 VI. Resultat for regnskapsåret

24.2.2 **B. Avsetninger**

1. Avsetninger til pensjoner og lignende forpliktelser.

2. Avsetninger til påløpt, ikke utlignet skatt.

3. Andre avsetninger.

Foreløpig utgave

24.2.3 C. Gjeld

(Beløp som forfaller før ett år, og beløp som forfaller etter mer enn ett år, skal føres særskilt for hver post og samlet for disse postene.)

1. Obligasjonslån, hvorav konvertible lån føres særskilt.
2. Gjeld til kredittinstitusjoner.
3. Mottatte a konto-betalinger på ordrer, i den utstrekning de ikke er ført særskilt som fradrag i varelager og andre beholdninger.
4. Leverandørgjeld og varekreditorer.
5. Vekselgjeld.
6. Gjeld til tilknyttede foretak.
7. Gjeld til foretak som selskapet er tilknyttet gjennom kapitalinteresser.
8. Annen gjeld, herunder utlignet skatt og skyldige trygdeavgifter.
9. Påløpte kostnader og forskuddsbetalte inntekter (med mindre nasjonal lovgivning fastsetter at slike poster skal føres under D).

24.2.4 D. Påløpte kostnader og forskuddsbetalte inntekter

(med mindre nasjonal lovgivning fastsetter at slike poster skal føres under C post 9 under «gjeld»).

_____

Foreløpig utgave

25

26 **VERTIKAL OPPSTILLINGSPLAN FOR BALANSEN I SAMSVAR MED ARTIKKEL 10**

26.1 A. Tegnet, ikke innbetalt kapital

som er innkalt

(med mindre nasjonal lovgivning fastsetter at innkalt kapital skal føres under L. I så fall skal den del av kapitalen som er innkalt, men ennå ikke innbetalt, føres enten under A eller under D II post 5).

26.2 B. Stiftelseskostnader

som definert i nasjonal lovgivning og i den utstrekning nasjonal lovgivning tillater at de føres som en eiendel. Nasjonal lovgivning kan også fastsette at stiftelseskostnader føres som første post under «immaterielle eiendeler».

26.3 C. Anleggsmidler

26.3.1 **I. Immaterielle eiendeler**

1. Utviklingskostnader, i den utstrekning nasjonal lovgivning tillater at de føres som eiendeler.
2. Konsesjoner, patenter, lisenser, varemerker samt lignende rettigheter og verdier, dersom de er
   a) ervervet mot vederlag og ikke skal føres under C I post 3, eller
   b) er skapt eller innehas av foretaket selv, i den utstrekning nasjonal lovgivning tillater at de føres som eiendeler.
3. Goodwill, i den utstrekning den er ervervet mot vederlag.
4. A konto-betalinger.

26.3.2 **II. Materielle eiendeler**

1. Bygninger og annen fast eiendom.
2. Produksjonsanlegg og maskiner.
3. Andre anlegg, innretninger og utstyr.
4. A konto-betalinger og materielle eiendeler under utføring.

26.3.3 **III. Finansielle eiendeler**

1. Aksjer i tilknyttede foretak.
2. Lån til tilknyttede foretak.
3. Kapitalinteresser.
4. Lån til foretak som foretaket er tilknyttet gjennom kapitalinteresser.
5. Investeringer som har karakter av anleggsmidler.
6. Andre lån.

26.4 D. Omløpsmidler

26.4.1 **I. Varelager og andre beholdninger**

1. Råvarer og forbruksvarer.
2. Arbeid under utføring.
3. Ferdig tilvirkede varer og varer beregnet for videresalg.

Foreløpig utgave

4. A konto-betalinger.

26.4.2 **II. Fordringer**

(Beløp som forfaller etter mer enn ett år, skal angis særskilt for hver post.)

1. Kundefordringer.

2. Fordringer i tilknyttede foretak.

3. Fordringer i foretak som foretaket er tilknyttet gjennom kapitalinteresser.

4. Andre fordringer.

5. Tegnet kapital, innkalt men ikke innbetalt (med mindre nasjonal lovgivning fastsetter at innkalt kapital skal føres som eiendeler under A).

6. Forskuddsbetalinger og påløpt inntekt (med mindre nasjonal lovgivning fastsetter at slike poster skal føres som eiendeler under E).

26.4.3 **III. Investeringer**

1. Aksjer i tilknyttede foretak.

2. Egne aksjer eller egne andeler (med angivelse av deres pålydende verdi, eller bokført pariverdi når de er uten pålydende verdi), i den utstrekning nasjonal lovgivning tillater at de føres i balansen.

3. Andre finansinvesteringer.

26.4.4 **IV. Bankinnskudd, innestående på postgiro, sjekker og kontanter**

26.5 E. Forskuddsbetalinger og påløpt inntekt

(med mindre nasjonal lovgivning fastsetter at slike poster skal føres under D II post 6).

26.6 F. Gjeld: Beløp som forfaller til betaling innen ett år

1. Obligasjonslån, hvorav konvertible lån føres særskilt.

2. Gjeld til kredittinstitusjoner.

3. Mottatte a konto-betalinger på ordrer, i den utstrekning de ikke er ført særskilt som fradrag i varelager og andre beholdninger.

4. Leverandørgjeld og varekreditorer.

5. Vekselgjeld.

6. Gjeld til tilknyttede foretak.

7. Gjeld til foretak som foretaket er tilknyttet gjennom kapitalinteresser.

8. Annen gjeld, herunder utlignet skatt og skyldige trygdeavgifter.

9. Påløpte kostnader og forskuddsbetalte inntekter (med mindre nasjonal lovgivning fastsetter at slike poster skal føres under K).

26.7 G. Netto omløpsmidler og kortsiktige forpliktelser

(medregnet forskuddsbetalinger og påløpt inntekt når de føres under E, og medregnet påløpte kostnader og forskuddsbetalte inntekter når de føres under K).

26.8 H. Sum eiendeler fratrukket kortsiktige forpliktelser

26.9 I. Gjeld: Beløp som forfaller til betaling etter mer enn ett år

1. Obligasjonslån, hvorav konvertible lån føres særskilt.
2. Gjeld til kredittinstitusjoner.

Foreløpig utgave

3. Mottatte a konto-betalinger på ordrer, i den utstrekning de ikke er ført særskilt som fradrag i varelager og andre beholdninger.

4. Leverandørgjeld og varekreditorer.

5. Vekselgjeld.

6. Gjeld til tilknyttede foretak.

7. Gjeld til foretak som foretaket er tilknyttet gjennom kapitalinteresser.

8. Annen gjeld, herunder utlignet skatt og skyldige trygdeavgifter.

9. Påløpte kostnader og forskuddsbetalte inntekter (med mindre nasjonal lovgivning fastsetter at slike poster skal føres under K).

26.10 J. Avsetninger

1. Avsetninger til pensjoner og lignende forpliktelser.

2. Avsetninger til påløpt, ikke utlignet skatt.

3. Andre avsetninger.

26.11 K. Påløpte kostnader og forskuddsbetalte inntekter

(med mindre nasjonal lovgivning fastsetter at slike poster skal føres under F post 9 eller I post 9 eller begge steder).

26.12 L. Egenkapital og andre reserver

26.12.1 **I. Tegnet kapital**

(med mindre nasjonal lovgivning fastsetter at innkalt kapital skal føres under denne posten. I så fall skal beløpene for tegnet kapital og innbetalt kapital føres særskilt.)

26.12.2 **II. Overkurs ved emisjon**

26.12.3 **III. Fond for verdsettingsdifferanser**

26.12.4 **IV. Reserver**

1. Reservefond, i den utstrekning nasjonal lovgivning krever slik reserve.

2. Fond for egne aksjer eller andeler, i den utstrekning nasjonal lovgivning krever slikt fond, med forbehold for direktiv 2012/30/EU artikkel 24 nr. 1 bokstav b).

3. Vedtektsbestemte fond.

4. Andre reserver, herunder fondet for virkelig verdi.

26.12.5 **V. Overføringer fra tidligere år**

26.12.6 **VI. Resultat for regnskapsåret**

Foreløpig utgave

28 **OPPSTILLINGSPLAN FOR RESULTATREGNSKAPET – ETTER KOSTNADENES ART, SOM FASTSATT I ARTIKKEL 13**

1. Nettoomsetning.
2. Endringer i beholdninger av ferdig tilvirkede varer og arbeid under utføring.
3. Arbeid utført av foretaket for egne formål som er balanseført.
4. Andre driftsinntekter.
5. a) Råvarer og forbruksvarer.

   b) Andre eksterne kostnader.
6. Personalkostnader:

a) lønninger,

b) kostnader til trygd, herunder trygdeavgifter, med særskilt angivelse av dem som gjelder pensjoner.

7. a) Verdijusteringer av stiftelseskostnader og av materielle og immaterielle anleggsmidler.

   b) Verdijusteringer av omløpsmidler, i den utstrekning de overstiger det vanlige beløp for verdijusteringer i det berørte foretak.
8. Andre driftskostnader.
9. Inntekter fra kapitalinteresser, med særskilt angivelse av dem som kommer fra tilknyttede foretak.
10. Inntekter fra andre finansinvesteringer og lån som tilhører anleggsmidlene, med særskilt angivelse av dem som kommer fra tilknyttede foretak.
11. Andre renteinntekter og lignende inntekter, med særskilt angivelse av dem som kommer fra tilknyttede foretak.
12. Verdijusteringer av finansielle eiendeler og finansinvesteringer som tilhører omløpsmidlene.
13. Rentekostnader og lignende kostnader, med særskilt angivelse av beløp som skal betales til tilknyttede foretak.
14. Skatt på resultat.
15. Resultat etter skatt.
16. Andre skatter og avgifter til det offentlige som ikke framkommer under post 1–15.
17. Resultat for regnskapsåret.

Foreløpig utgave

30 **OPPSTILLINGSPLAN FOR RESULTATREGNSKAPET – ETTER KOSTNADENES FUNKSJON, SOM FASTSATT I ARTIKKEL 13**

1. Nettoomsetning.
2. Salgskostnader (inkludert verdijusteringer).
3. Bruttoresultat.
4. Distribusjonskostnader (inkludert verdijusteringer).
5. Administrasjonskostnader (inkludert verdijusteringer).
6. Andre driftsinntekter.
7. Inntekter fra kapitalinteresser, med særskilt angivelse av dem som kommer fra tilknyttede foretak.
8. Inntekter fra andre finansinvesteringer og lån som tilhører anleggsmidlene, med særskilt angivelse av dem som kommer fra tilknyttede foretak.
9. Andre renteinntekter og lignende inntekter, med særskilt angivelse av dem som kommer fra tilknyttede foretak.
10. Verdijusteringer av finansielle eiendeler og finansinvesteringer som tilhører omløpsmidlene.
11. Rentekostnader og lignende kostnader, med særskilt angivelse av beløp som skal betales til tilknyttede foretak.
12. Skatt på resultat.
13. Resultat etter skatt.
14. Andre skatter og avgifter til det offentlige som ikke framkommer under post 1–13.
15. Resultat for regnskapsåret.

Foreløpig utgave

VEDLEGG VII

Sammenligningstabell

Direktiv 78/660/EØF	Direktiv 83/349/EØF	Dette direktiv
Artikkel 1 nr. 1 første ledd innledende ord	—	Artikkel 1 nr. 1 bokstav a)
Artikkel 1 nr. 1 første ledd første til 27. strekpunkt	—	Vedlegg I
Artikkel 1 nr. 1 annet ledd	—	Artikkel 1 nr. 1 bokstav b)
Artikkel 1 nr. 1 annet ledd bokstav a)–aa)	—	Vedlegg II
Artikkel 1 nr. 1 tredje ledd	—	—
Artikkel 1 nr. 2	—	—
Artikkel 2 nr. 1	—	Artikkel 4 nr. 1
Artikkel 2 nr. 2	—	Artikkel 4 nr. 2
Artikkel 2 nr. 3	—	Artikkel 4 nr. 3
Artikkel 2 nr. 4	—	Artikkel 4 nr. 3
Artikkel 2 nr. 5	—	Artikkel 4 nr. 4
Artikkel 2 nr. 6	—	Artikkel 4 nr. 5
Artikkel 3	—	Artikkel 9 nr. 1
Artikkel 4 nr. 1	—	Artikkel 9 nr. 2
Artikkel 4 nr. 2	—	Artikkel 9 nr. 3
Artikkel 4 nr. 3	—	Artikkel 9 nr. 3
Artikkel 4 nr. 4	—	Artikkel 9 nr. 5
Artikkel 4 nr. 5	—	—
Artikkel 4 nr. 6	—	Artikkel 6 nr. 1 bokstav h) og artikkel 6 nr. 3
Artikkel 5 nr. 1	—	—
Artikkel 5 nr. 2	—	Artikkel 2 nr. 14
Artikkel 5 nr. 3	—	Artikkel 2 nr. 15
Artikkel 6	—	Artikkel 9 nr. 6
Artikkel 7	—	Artikkel 6 nr. 1 bokstav g)
Artikkel 8	—	Artikkel 10
Artikkel 9 bokstav A	—	Vedlegg III bokstav A

Foreløpig utgave

Direktiv 78/660/EØF	Direktiv 83/349/EØF	Dette direktiv
Artikkel 9 bokstav B	—	Vedlegg III bokstav B
Artikkel 9 bokstav C	—	Vedlegg III bokstav C
Artikkel 9 bokstav D	—	Vedlegg III bokstav D
Artikkel 9 bokstav E	—	Vedlegg III bokstav E
Artikkel 9 bokstav F	—	—
Forpliktelser Artikkel 9 bokstav A	—	Egenkapital, andre reserver og forpliktelser Vedlegg III bokstav A
Artikkel 9 bokstav B	—	Vedlegg III bokstav B
Artikkel 9 bokstav C	—	Vedlegg III bokstav C
Artikkel 9 bokstav D	—	Vedlegg III bokstav D
Artikkel 9 bokstav E	—	—
Artikkel 10	—	Vedlegg IV
Artikkel 10a	—	Artikkel 11
Artikkel 11 første ledd	—	Artikkel 3 nr. 2 og artikkel 14 nr. 1
Artikkel 11 annet ledd	—	—
Artikkel 11 tredje ledd	—	Artikkel 3 nr. 9 første ledd
Artikkel 12 nr. 1	—	Artikkel 3 nr. 10
Artikkel 12 nr. 2	—	Artikkel 3 nr. 9 annet ledd
Artikkel 12 nr. 3	—	Artikkel 3 nr. 11
Artikkel 13 nr. 1	—	Artikkel 12 nr. 1
Artikkel 13 nr. 2	—	Artikkel 12 nr. 2
Artikkel 14	—	Artikkel 16 nr. 1 bokstav d)
Artikkel 15 nr. 1	—	Artikkel 12 nr. 3
Artikkel 15 nr. 2	—	Artikkel 2 nr. 4
Artikkel 15 nr. 3 bokstav a)	—	Artikkel 17 nr. 1 bokstav a)
Artikkel 15 nr. 3 bokstav b)	—	—
Artikkel 15 nr. 3 bokstav c)	—	Artikkel 17 nr. 1 bokstav a) i)
Artikkel 15 nr. 4	—	—
Artikkel 16	—	Artikkel 12 nr. 4

Foreløpig utgave

Direktiv 78/660/EØF	Direktiv 83/349/EØF	Dette direktiv
Artikkel 17	—	Artikkel 2 nr. 2
Artikkel 18	—	—
Artikkel 19	—	Artikkel 2 nr. 8
Artikkel 20 nr. 1	—	Artikkel 12 nr. 12 første ledd
Artikkel 20 nr. 2	—	Artikkel 12 nr. 12 annet ledd
Artikkel 20 nr. 3	—	Artikkel 12 nr. 12 tredje ledd
Artikkel 21	—	—
Artikkel 22 første ledd	—	Artikkel 13 nr. 1
Artikkel 22 annet ledd	—	Artikkel 13 nr. 2
Artikkel 23 post 1–15	—	Vedlegg V post 1–15
Artikkel 23 post 16–19	—	—
Artikkel 23 post 20 og 21	—	Vedlegg V post 16 og 17
Artikkel 24	—	—
Artikkel 25 post 1–13	—	Vedlegg VI post 1–13
Artikkel 25 post 14–17	—	—
Artikkel 25 post 18 og 19	—	Vedlegg VI post 14 og 15
Artikkel 26	—	—
Artikkel 27 første ledd innledende ord	—	Artikkel 3 nr. 3
Artikkel 27 første ledd bokstav a) og c)	—	Artikkel 14 nr. 2 bokstav a) og b)
Artikkel 27 første ledd bokstav b) og d)	—	—
Artikkel 27 annet ledd	—	Artikkel 3 nr. 9 første ledd
Artikkel 28	—	Artikkel 2 nr. 5
Artikkel 29	—	—
Artikkel 30	—	—
Artikkel 31 nr. 1	—	Artikkel 6 nr. 1 innledende ord og bokstav a)–f)
Artikkel 31 nr. 1a	—	Artikkel 6 nr. 5
Artikkel 31 nr. 2	—	Artikkel 4 nr. 4
Artikkel 32	—	Artikkel 6 nr. 1 bokstav i)

Foreløpig utgave

Direktiv 78/660/EØF	Direktiv 83/349/EØF	Dette direktiv
Artikkel 33 nr. 1 innledende ord	—	Artikkel 7 nr. 1
Artikkel 33 nr. 1 bokstav a) og b) og annet og tredje ledd	—	—
Artikkel 33 nr. 1 bokstav c)	—	Artikkel 7 nr. 1
Artikkel 33 nr. 2 bokstav a) første ledd og artikkel 33 nr. 2 bokstav b), c) og d)	—	Artikkel 7 nr. 2
Artikkel 33 nr. 2 bokstav a) annet ledd	—	Artikkel 16 nr. 1 bokstav b)
Artikkel 33 nr. 3	—	Artikkel 7 nr. 3
Artikkel 33 nr. 4	—	Artikkel 16 nr. 1 bokstav b) ii)
Artikkel 33 nr. 5	—	—
Artikkel 34	—	Artikkel 12 nr. 11 fjerde ledd
Artikkel 35 nr. 1 bokstav a)	—	Artikkel 6 nr. 1 bokstav i)
Artikkel 35 nr. 1 bokstav b)	—	Artikkel 12 nr. 5
Artikkel 35 nr. 1 bokstav c)	—	Artikkel 12 nr. 6
Artikkel 35 nr. 1 bokstav d)	—	Artikkel 17 nr. 1 bokstav b)
Artikkel 35 nr. 2	—	Artikkel 2 nr. 6
Artikkel 35 nr. 3	—	Artikkel 2 nr. 7
Artikkel 35 nr. 4	—	Artikkel 12 nr. 8 og artikkel 17 nr. 1 bokstav a) vi)
Artikkel 36	—	—
Artikkel 37 nr. 1	—	Artikkel 12 nr. 11 første, tredje og femte ledd
Artikkel 37 nr. 2	—	Artikkel 12 nr. 11 første og annet ledd
Artikkel 38	—	—
Artikkel 39 nr. 1 bokstav a)	—	Artikkel 6 nr. 1 bokstav i)
Artikkel 39 nr. 1 bokstav b)	—	Artikkel 12 nr. 7 første ledd
Artikkel 39 nr. 1 bokstav c)	—	—
Artikkel 39 nr. 1 bokstav d)	—	Artikkel 12 nr. 7 annet ledd
Artikkel 39 nr. 1 bokstav e)	—	Artikkel 17 nr. 1 bokstav b)
Artikkel 39 nr. 2	—	Artikkel 2 nr. 6
Artikkel 40 nr. 1	—	Artikkel 12 nr. 9

Foreløpig utgave

Direktiv 78/660/EØF	Direktiv 83/349/EØF	Dette direktiv
Artikkel 40 nr. 2	—	—
Artikkel 41	—	Artikkel 12 nr. 10
Artikkel 42 første ledd	—	Artikkel 12 nr. 12 tredje ledd
Artikkel 42 annet ledd	—	—
Artikkel 42a nr. 1	—	Artikkel 8 nr. 1 bokstav a)
Artikkel 42a nr. 2	—	Artikkel 8 nr. 2
Artikkel 42a nr. 3	—	Artikkel 8 nr. 3
Artikkel 42a nr. 4	—	Artikkel 8 nr. 4
Artikkel 42a nr. 5	—	Artikkel 8 nr. 5
Artikkel 42a nr. 5a	—	Artikkel 8 nr. 6
Artikkel 42b	—	Artikkel 8 nr. 7
Artikkel 42c	—	Artikkel 8 nr. 8
Artikkel 42d	—	Artikkel 16 nr. 1 bokstav c)
Artikkel 42e	—	Artikkel 8 nr. 1 bokstav b)
Artikkel 42f	—	Artikkel 8 nr. 9
Artikkel 43 nr. 1 innledende ord	—	Artikkel 16 nr. 1 innledende ord
Artikkel 43 nr. 1 punkt 1	—	Artikkel 16 nr. 1 bokstav a)
Artikkel 43 nr. 1 punkt 2 første ledd	—	Artikkel 17 nr. 1 bokstav g) første ledd
Artikkel 43 nr. 1 punkt 2 annet ledd	—	Artikkel 17 nr. 1 bokstav k)
Artikkel 43 nr. 1 punkt 3	—	Artikkel 17 nr. 1 bokstav h)
Artikkel 43 nr. 1 punkt 4	—	Artikkel 17 nr. 1 bokstav i)
Artikkel 43 nr. 1 punkt 5	—	Artikkel 17 nr. 1 bokstav j)
Artikkel 43 nr. 1 punkt 6	—	Artikkel 16 nr. 1 bokstav g)
Artikkel 43 nr. 1 punkt 7	—	Artikkel 16 nr. 1 bokstav d)
Artikkel 43 nr. 1 punkt 7a	—	Artikkel 17 nr. 1 bokstav p)
Artikkel 43 nr. 1 punkt 7b	—	Artikkel 2 nr. 3 og artikkel 17 nr. 1 bokstav r)
Artikkel 43 nr. 1 punkt 8	—	Artikkel 18 nr. 1 bokstav a)
Artikkel 43 nr. 1 punkt 9	—	Artikkel 17 nr. 1 bokstav e)
Artikkel 43 nr. 1 punkt 10	—	—

Foreløpig utgave

Direktiv 78/660/EØF	Direktiv 83/349/EØF	Dette direktiv
Artikkel 43 nr. 1 punkt 11	—	Artikkel 17 nr. 1 bokstav f)
Artikkel 43 nr. 1 punkt 12	—	Artikkel 17 nr. 1 bokstav d) første ledd
Artikkel 43 nr. 1 punkt 13	—	Artikkel 16 nr. 1 bokstav e)
Artikkel 43 nr. 1 punkt 14 bokstav a)	—	Artikkel 17 nr. 1 bokstav c) i)
Artikkel 43 nr. 1 punkt 14 bokstav b)	—	Artikkel 17 nr. 1 bokstav c) ii)
Artikkel 43 nr. 1 punkt 15	—	Artikkel 18 nr. 1 bokstav b) og artikkel 18 nr. 3
Artikkel 43 nr. 2	—	—
Artikkel 43 nr. 3	—	Artikkel 17 nr. 1 bokstav d) annet ledd
Artikkel 44	—	—
Artikkel 45 nr. 1	—	Artikkel 17 nr. 1 bokstav g) annet ledd og artikkel 28 nr. 3
Artikkel 45 nr. 2	—	Artikkel 18 nr. 2
Artikkel 46	—	Artikkel 19
Artikkel 46a	—	Artikkel 20
Artikkel 47 nr. 1 og 1a	—	Artikkel 30 nr. 1 og 2
Artikkel 47 nr. 2	—	Artikkel 31 nr. 1
Artikkel 47 nr. 3	—	Artikkel 31 nr. 2
Artikkel 48	—	Artikkel 32 nr. 1
Artikkel 49	—	Artikkel 32 nr. 2
Artikkel 50	—	Artikkel 17 nr. 1 bokstav o)
Artikkel 50a	—	—
Artikkel 50b	—	Artikkel 33 nr. 1 bokstav a)
Artikkel 50c	—	Artikkel 33 nr. 2
Artikkel 51 nr. 1	—	Artikkel 34 nr. 1
Artikkel 51 nr. 2	—	—
Artikkel 51 nr. 3	—	—
Artikkel 51a	—	Artikkel 35
Artikkel 52	—	—
Artikkel 53 nr. 2	—	Artikkel 3 nr. 13

Foreløpig utgave

Direktiv 78/660/EØF	Direktiv 83/349/EØF	Dette direktiv
Artikkel 53a	—	Artikkel 40
Artikkel 55	—	—
Artikkel 56 nr. 1	—	—
Artikkel 56 nr. 2	—	Artikkel 17 nr. 1 bokstav l), m) og n)
Artikkel 57	—	Artikkel 37
Artikkel 57a	—	Artikkel 38
Artikkel 58	—	Artikkel 39
Artikkel 59 nr. 1	—	Artikkel 9 nr. 7 bokstav a)
Artikkel 59 nr. 2–6 bokstav a)	—	Artikkel 9 nr. 7 bokstav a) og artikkel 27
Artikkel 59 nr. 6 bokstav b) og c)	—	Artikkel 9 nr. 7 bokstav b) og c)
Artikkel 59 nr. 7 og 8	—	Artikkel 9 nr. 7 bokstav a) og artikkel 27
Artikkel 59 nr. 9	—	Artikkel 27 nr. 9
Artikkel 60	—	—
Artikkel 60a	—	Artikkel 51
Artikkel 61	—	Artikkel 17 nr. 2
Artikkel 61a	—	—
Artikkel 62	—	Artikkel 55
—	Artikkel 1 nr. 1	Artikkel 22 nr. 1
—	Artikkel 1 nr. 2	Artikkel 22 nr. 2
—	Artikkel 2 nr. 1, 2 og 3	Artikkel 22 nr. 3, 4 og 5
—	Artikkel 3 nr. 1	Artikkel 22 nr. 6
—	Artikkel 3 nr. 2	Artikkel 2 nr. 10
—	Artikkel 4 nr. 1	Artikkel 21
—	Artikkel 4 nr. 2	—
—	Artikkel 5	—
—	Artikkel 6 nr. 1	Artikkel 23 nr. 2
—	Artikkel 6 nr. 2	Artikkel 3 nr. 8
—	Artikkel 6 nr. 3	Artikkel 3 nr. 9 annet ledd og artikkel 3 nr. 10 og 11

Foreløpig utgave

Direktiv 78/660/EØF	Direktiv 83/349/EØF	Dette direktiv
—	Artikkel 6 nr. 4	Artikkel 23 nr. 2
—	Artikkel 7 nr. 1	Artikkel 23 nr. 3
—	Artikkel 7 nr. 2	Artikkel 23 nr. 4
—	Artikkel 7 nr. 3	Artikkel 23 nr. 3 innledende ord
—	Artikkel 8	Artikkel 23 nr. 5
—	Artikkel 9 nr. 1	Artikkel 23 nr. 6
—	Artikkel 9 nr. 2	—
—	Artikkel 10	Artikkel 23 nr. 7
—	Artikkel 11	Artikkel 23 nr. 8
—	Artikkel 12 nr. 1	Artikkel 22 nr. 7
—	Artikkel 12 nr. 2	Artikkel 22 nr. 8
—	Artikkel 12 nr. 3	Artikkel 22 nr. 9
—	Artikkel 13 nr. 1 og 2	Artikkel 2 nr. 16 og artikkel 6 nr. 1 bokstav j)
—	Artikkel 13 nr. 2a	Artikkel 23 nr. 10
—	Artikkel 13 nr. 3	Artikkel 23 nr. 9
—	Artikkel 15	—
—	Artikkel 16	Artikkel 4
—	Artikkel 17 nr. 1	Artikkel 24 nr. 1
—	Artikkel 17 nr. 2	—
—	Artikkel 18	Artikkel 24 nr. 2
—	Artikkel 19	Artikkel 24 nr. 3 bokstav a)–e)
—	Artikkel 20	—
—	Artikkel 21	Artikkel 24 nr. 4
—	Artikkel 22	Artikkel 24 nr. 5
—	Artikkel 23	Artikkel 24 nr. 6
—	Artikkel 24	—
—	Artikkel 25 nr. 1	Artikkel 6 nr. 1 bokstav b)
—	Artikkel 25 nr. 2	Artikkel 4 nr. 4
—	Artikkel 26 nr. 1	Artikkel 24 nr. 7

Foreløpig utgave

Direktiv 78/660/EØF	Direktiv 83/349/EØF	Dette direktiv
—	Artikkel 26 nr. 2	—
—	Artikkel 26 nr. 3	Artikkel 6 nr. 1 bokstav j)
—	Artikkel 27	Artikkel 24 nr. 8
—	Artikkel 28	Artikkel 24 nr. 9
—	Artikkel 29 nr. 1	Artikkel 24 nr. 10
—	Artikkel 29 nr. 2	Artikkel 24 nr. 11
—	Artikkel 29 nr. 3	Artikkel 24 nr. 12
—	Artikkel 29 nr. 4	Artikkel 24 nr. 13
—	Artikkel 29 nr. 5	Artikkel 24 nr. 14
—	Artikkel 30 nr. 1	Artikkel 24 nr. 3 bokstav c)
—	Artikkel 30 nr. 2	—
—	Artikkel 31	Artikkel 24 nr. 3 bokstav f)
—	Artikkel 32 nr. 1 og 2	Artikkel 26
—	Artikkel 32 nr. 3	—
—	Artikkel 33	Artikkel 27
—	Artikkel 34 innledende ord og artikkel 34 nr. 1 første punktum	Artikkel 16 nr. 1 bokstav a) og artikkel 28 nr. 1
—	Artikkel 34 nr. 1 annet punktum	—
—	Artikkel 34 nr. 2	Artikkel 28 nr. 2 bokstav a)
—	Artikkel 34 nr. 3 bokstav a)	Artikkel 28 nr. 2 bokstav b)
—	Artikkel 34 nr. 3 bokstav b)	—
—	Artikkel 34 nr. 4	Artikkel 28 nr. 2 bokstav c)
—	Artikkel 34 nr. 5	Artikkel 28 nr. 2 bokstav d)
—	Artikkel 34 nr. 6	Artikkel 16 nr. 1 bokstav g) og artikkel 28 nr. 1
—	Artikkel 34 nr. 7	Artikkel 16 nr. 1 bokstav d) og artikkel 28 nr. 1
—	Artikkel 34 nr. 7a	Artikkel 17 nr. 1 bokstav p)
—	Artikkel 34 nr. 7b	Artikkel 17 nr. 1 bokstav r)
—	Artikkel 34 nr. 8	Artikkel 18 nr. 1 bokstav a)
—	Artikkel 34 nr. 9 bokstav a)	Artikkel 17 nr. 1 bokstav e)

Foreløpig utgave

Direktiv 78/660/EØF	Direktiv 83/349/EØF	Dette direktiv
—	Artikkel 34 nr. 9 bokstav b)	Artikkel 28 nr. 1 bokstav b)
—	Artikkel 34 nr. 10	—
—	Artikkel 34 nr. 11	Artikkel 17 nr. 1 bokstav f) og artikkel 28 nr. 1
—	Artikkel 34 nr. 12 og 13	Artikkel 28 nr. 1 bokstav c)
—	Artikkel 34 nr. 14	Artikkel 16 nr. 1 bokstav c) og artikkel 28 nr. 1
—	Artikkel 17 nr. 1 bokstav c)	Artikkel 17 nr. 1 bokstav c) og artikkel 28 nr. 1
—	Artikkel 34 nr. 16	Artikkel 18 nr. 1 bokstav b) og artikkel 28 nr. 1
—	Artikkel 35 nr. 1	Artikkel 28 nr. 3
—	Artikkel 35 nr. 2	—
—	Artikkel 36 nr. 1	Artikkel 19 nr. 1 og artikkel 29 nr. 1
—	Artikkel 36 nr. 2 bokstav a)	—
—	Artikkel 36 nr. 2 bokstav b) og c)	Artikkel 19 nr. 2 bokstav b) og c)
—	Artikkel 36 nr. 2 bokstav d)	Artikkel 29 nr. 2 bokstav a)
—	Artikkel 36 nr. 2 bokstav e)	Artikkel 19 nr. 2 bokstav e) og artikkel 29 nr. 1
—	Artikkel 36 nr. 2 bokstav f)	Artikkel 29 nr. 2 bokstav b)
—	Artikkel 36 nr. 3	Artikkel 29 nr. 3
—	Artikkel 36a	Artikkel 33 nr. 1 bokstav b)
—	Artikkel 36b	Artikkel 33 nr. 2
—	Artikkel 37 nr. 1	Artikkel 34 nr. 1 og 2
—	Artikkel 37 nr. 2	Artikkel 35
—	Artikkel 37 nr. 4	Artikkel 35
—	Artikkel 38 nr. 1	Artikkel 30 nr. 1 første ledd og artikkel 30 nr. 3 første ledd
—	Artikkel 38 nr. 2	Artikkel 30 nr. 1 annet ledd
—	Artikkel 38 nr. 3	—
—	Artikkel 38 nr. 4	Artikkel 30 nr. 3 annet ledd
—	Artikkel 38 nr. 5 og 6	—
—	Artikkel 38 nr. 7	Artikkel 40
—	Artikkel 38a	—

Foreløpig utgave

Direktiv 78/660/EØF	Direktiv 83/349/EØF	Dette direktiv
—	Artikkel 39	—
—	Artikkel 40	—
—	Artikkel 41 nr. 1	Artikkel 2 nr. 12
—	Artikkel 41 nr. 1a	Artikkel 2 nr. 3
—	Artikkel 41 nr. 2–5	—
—	Artikkel 42	—
—	Artikkel 43	—
—	Artikkel 44	—
—	Artikkel 45	—
—	Artikkel 46	—
—	Artikkel 47	—
—	Artikkel 48	Artikkel 51
—	Artikkel 49	—
—	Artikkel 50	—
—	Artikkel 50a	—
—	Artikkel 51	Artikkel 55

Foreløpig utgave

Vedlegg 2.

EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV 2014/95/EU

af 22. oktober 2014

om ændring af direktiv 2013/34/EU for så vidt angår offentliggørelse af ikke-finansielle oplysninger og oplysninger om mangfoldighed for visse store virksomheder og koncerner

(EØS-relevant tekst)

EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPÆISKE UNION HAR —

under henvisning til traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, særlig artikel 50, stk. 1,under henvisning til forslag fra Europa-Kommissionen, efter fremsendelse af udkast til lovgivningsmæssig retsakt til de nationale parlamenter, under henvisning til udtalelse fra Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg ([1]), efter den almindelige lovgivningsprocedure ([2]), og ud fra følgende betragtninger:

(1) I sin meddelelse med titlen »Akten for det indre marked — Tolv løftestænger til at skabe vækst og øget tillid — »Sammen om fornyet vækst««, som blev vedtaget den 13. april 2011, udpegede Kommissionen behovet for i alle medlemsstater at øge gennemsigtigheden af de oplysninger af social og miljømæssig art, som virksomheder inden for alle sektorer indberetter, til et sammenligneligt højt niveau. Dette er i fuld overensstemmelse med muligheden for medlemsstaterne for i givet fald at anmode om yderligere forbedringer i gennemsigtigheden af virksomhedernes ikke-finansielle oplysninger, hvilket i sig selv er en kontinuerlig proces.

(2) Behovet for at forbedre virksomheders offentliggørelse af sociale og miljømæssige oplysninger ved at fremsætte et lovgivningsforslag på dette område blev gentaget i Kommissionens meddelelse med titlen »En ny EU-strategi 2011-2014 for virksomhedernes sociale ansvar«, som blev vedtaget den 25. oktober 2011.

(3) Europa-Parlamentet har i sine beslutninger af 6. februar 2013 henholdsvis om virksomhedernes sociale ansvar: gennemsigtig og ansvarlig adfærd i erhvervslivet samt bæredygtig vækst og om virksomhedernes sociale ansvar: fremme af samfundets interesser og vejen til bæredygtig og inklusiv genrejsning anerkendt betydningen af, at virksomheder fremlægger oplysninger om bæredygtighed, såsom sociale og miljørelaterede faktorer, med henblik på at indkredse risici vedrørende bæredygtighed og højne tilliden blandt investorer og forbrugere. Offentliggørelse af ikke-finansielle oplysninger er om noget et afgørende skridt i styringen af overgangen til en bæredygtig global økonomi ved at kombinere langsigtet rentabilitet med social retfærdighed og miljøbeskyttelse. I denne sammenhæng bidrager offentliggørelse af ikke-finansielle oplysninger til at måle, overvåge og styre virksomhedernes aktiviteter og deres påvirkning af samfundet. Europa-Parlamentet opfordrede derfor Kommissionen til at fremsætte et lovgivningsforslag om virksomheders offentliggørelse af ikke-finansielle oplysninger, med stor handlefrihed, for at tage hensyn til den flerdimensionelle natur af virksomhedernes samfundsansvar (CSR) og mangfoldigheden af de CSR-politikker, der gennemføres af virksomheder, og som modsvares af et tilstrækkeligt sammenlignelighedsniveau for at dække behovene hos

Foreløpig utgave

investorer og andre interessenter samt behovet for at sikre forbrugerne let adgang til oplysninger om virksomhedernes påvirkning af samfundet.

(4) Samordningen af de nationale bestemmelser om offentliggørelse af ikke-finansielle oplysninger for visse store virksomheder er af betydning for virksomhedernes, aktionærernes og andre interessenters interesser. Samordning er nødvendig på disse områder, eftersom de fleste af disse virksomheder driver virksomhed i mere end én medlemsstat.

(5) Det er desuden nødvendigt at fastsætte minimumskrav med hensyn til omfanget af de oplysninger, som bør gøres tilgængelige for offentligheden og myndighederne af virksomheder i hele Unionen. Virksomheder, som er omfattet af dette direktiv, bør give et retvisende og fyldestgørende indblik i deres politikker, resultater og risici.

(6) Med henblik på at styrke konsistensen og øge sammenligneligheden af de ikke-finansielle oplysninger, der offentliggøres i Unionen, bør visse store virksomheder udarbejde en ikke-finansiel redegørelse, som i det mindste indeholder oplysninger om miljøspørgsmål, sociale spørgsmål og personalespørgsmål samt spørgsmål vedrørende respekt for menneskerettigheder samt bekæmpelse af korruption og bestikkelse. Denne redegørelse bør indeholde en beskrivelse af politikkerne, resultaterne og risiciene på disse områder og bør medtages i den berørte virksomheds ledelsesberetning. Den ikke-finansielle redegørelse bør også indeholde oplysninger om de due diligence-procedurer, som virksomheden har gennemført, også, hvor det er relevant og proportionalt, for så vidt angår virksomhedens leverandør- og underleverandørkæder, med henblik på at kortlægge, forebygge og afbøde aktuelle og potentielle negative påvirkninger. Det bør være muligt for medlemsstaterne at fritage virksomheder, der er omfattet af dette direktiv, for kravet om at udarbejde en ikke-finansiel redegørelse, når der er udarbejdet en særskilt rapport vedrørende det samme regnskabsår, som dækker det samme indhold.

(7) Hvis virksomheder skal udarbejde en ikke-finansiel redegørelse, bør redegørelsen med hensyn til miljøspørgsmål indeholde nærmere oplysninger om aktuelle og forudsigelige påvirkninger af en virksomheds aktiviteter for miljøet, og, hvor det er relevant, for sundheden og sikkerheden, brugen af vedvarende og/eller ikke-vedvarende energikilder, drivhusgasemissioner, vandforbrug og luftforurening. Hvad angår sociale og personalemæssige spørgsmål kan oplysningerne i redegørelsen navnlig vedrøre de foranstaltninger, der er truffet for at sikre ligestilling, gennemførelsen af Den Internationale Arbejdsorganisations grundlæggende konventioner, arbejdsvilkår, dialogen mellem arbejdsmarkedets parter, respekten for arbejdstagernes ret til at blive informeret og hørt, respekten for fagforeningsrettigheder, sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen og dialogen med lokalsamfundet og/eller de foranstaltninger, der er truffet for at sikre beskyttelsen og udviklingen af disse samfund. Med hensyn til menneskerettigheder samt bekæmpelse af korruption og bestikkelse kan den ikke-finansielle redegørelse indeholde oplysninger om forebyggelse af menneskerettighedskrænkelser og/eller de instrumenter, der er indført til bekæmpelse af korruption og bestikkelse.

(8) De virksomheder, som er omfattet af dette direktiv, bør fremlægge tilstrækkelige oplysninger om forhold, der springer i øjnene som dem, der med størst sandsynlighed vil føre til, at de væsentligste risici for alvorlige påvirkninger manifesterer sig, samt om påvirkninger, der allerede har manifesteret sig. Alvoren af sådanne påvirkninger bør vurderes på baggrund af deres omfang og grad. Risikoen for negativ påvirkning kan stamme fra virksomhedens egne aktiviteter eller kan hænge sammen med dens drift, og, hvor det er relevant og proportionalt, dens produkter, tjenesteydelser eller forretningsforbindelser, herunder leverandør- og underleverandørkæder. Dette bør ikke

Foreløbig udgave

føre til unødvendige yderligere administrative byrder for små og mellemstore virksomheder.

(9) Virksomheder, som er omfattet af dette direktiv, kan fremlægge disse oplysninger på grundlag af nationale rammer, EU-baserede rammer, f.eks. EU-ordningen for miljøledelse og miljørevision (EMAS), eller internationale rammer, f.eks. De Forenede Nationers (FN) Global Compact, de vejledende principper om erhvervslivet og menneskerettigheder, som gennemfører FN-rammen »Protect, Respect and Remedy«, Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udviklings (OECD) retningslinjer for multinationale virksomheder, Den Internationale Standardiseringsorganisations ISO 26000, Den Internationale Arbejdsorganisations trepartserklæring om principper for multinationale virksomheder og socialpolitik, Global Reporting Initiative eller andre anerkendte internationale rammer.

(10) Medlemsstaterne bør sikre, at der findes egnede og effektive midler til sikring af, at virksomhederne offentliggør ikke-finansielle oplysninger i overensstemmelse med dette direktiv. Medlemsstaterne bør med henblik herpå sikre, at der findes effektive nationale procedurer til håndhævelse af overholdelsen af forpligtelserne i dette direktiv, og at disse procedurer er tilgængelige for alle personer og juridiske enheder, der i overensstemmelse med national ret har en legitim interesse i at sikre, at dette direktivs bestemmelser overholdes.

(11) I punkt 47 i De Forenede Nationers slutdokument fra Rio+20-konferencen med titlen »The future we want« anerkendes betydningen af virksomheders rapportering om bæredygtighed, og virksomhederne opfordres til, hvor det er relevant, at overveje integration af bæredygtige oplysninger i deres rapporteringscyklus. Erhvervslivet, de involverede regeringer og de relevante interessenter opfordres med støtte fra De Forenede Nationer desuden til, hvor det er relevant, at udvikle modeller for bedste praksis og fremme foranstaltninger for integration af finansielle og ikke-finansielle oplysninger under hensyntagen til de erfaringer, der er indhøstet inden for allerede eksisterende rammer.

(12) Investorers adgang til ikke-finansielle oplysninger er et skridt i retning af milepælen om i 2020 at have markeds- og politikincitamenter, som belønner erhvervslivet for investering i effektivitet i henhold til køreplanen for et ressourceeffektivt Europa.

(13) I sine konklusioner af 24. og 25. marts 2011 opfordrede Det Europæiske Råd til, at den samlede regelbyrde, navnlig for små og mellemstore virksomheder (SMV'er), nedbringes både på EU-plan og nationalt plan, og foreslog foranstaltninger til at øge produktiviteten, samtidig med at Europa 2020-strategien for intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst sigter mod forbedring af erhvervsklimaet for SMV'er og fremme af internationaliseringen af disse. I henhold til princippet »tænk småt først« bør de nye krav om offentliggørelse derfor kun finde anvendelse på visse store virksomheder og koncerner.

(14) Omfanget af disse ikke-finansielle offentliggørelseskrav bør defineres ud fra det gennemsnitlige antal ansatte, den samlede balance og nettoomsætning. SMV'er bør være undtaget fra yderligere krav, og kravet om at offentliggøre ikke-finansielle redegørelser bør kun finde anvendelse på de store virksomheder, som er virksomheder af interesse for offentligheden, og på de virksomheder af interesse for offentligheden, som er modervirksomheder i en stor koncern, hvor de i hvert tilfælde har mere end 500 ansatte i gennemsnit, for så vidt angår koncerner på konsolideret niveau. Dette bør ikke forhindre medlemsstater i at kræve offentliggørelse af ikke-finansielle oplysninger fra andre virksomheder og koncerner end de virksomheder, som er omfattet af dette direktiv.

(15) Mange af de virksomheder, som falder ind under anvendelsesområdet for Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2013/34/EU [3], er medlemmer af koncerner.

Foreløbig utgave

Konsoliderede ledelsesberetninger bør udarbejdes på en måde, så oplysningerne vedrørende sådanne koncerner kan overføres til medlemmer og tredjeparter. National ret om konsoliderede ledelsesberetninger bør derfor samordnes med henblik på at opnå målene om sammenlignelighed og konsistens af de oplysninger, som virksomhederne skal offentliggøre i Unionen.

(16) Revisorer og revisionsfirmaer bør kun kontrollere, at den ikke-finansielle redegørelse eller den særskilte rapport er blevet udarbejdet. Det bør herudover være muligt for medlemsstaterne at kræve, at de oplysninger, der indgår i den ikke-finansielle redegørelse eller i den særskilte rapport, kontrolleres af en uafhængig udbyder af erklæringsopgaver.

(17) Med henblik på at fremme virksomheders offentliggørelse af ikke-finansielle oplysninger bør Kommissionen udarbejde ikke-bindende retningslinjer, herunder generelle og sektorbaserede ikke-finansielle nøgleresultatindikatorer. Kommissionen bør tage hensyn til eksisterende bedste praksis, den internationale udvikling og resultaterne af relaterede EU-initiativer. Kommissionen bør gennemføre relevante høringer, herunder med relevante interessenter. Når der henvises til miljøaspekter, bør Kommissionen som minimum medtage arealanvendelse, vandforbrug, drivhusgasemissioner og materialeforbrug.

(18) Forskellige kompetencer og synspunkter blandt medlemmerne af virksomheders administrations-, ledelses- og tilsynsorganer fremmer en sund forståelse af den berørte virksomheds forretningsmæssige organisation og forretningsanliggender. Det gør det muligt for medlemmerne af disse organer konstruktivt at udfordre ledelsens beslutninger og at forblive åbne for nye idéer, idet ensartede synspunkter blandt medlemmerne, den såkaldte gruppetankegang, undgås. Dermed gøres tilsynet med ledelsen mere effektivt, og det bidrager til en vellykket ledelse af virksomheden. Derfor er det vigtigt at øge gennemsigtigheden for så vidt angår de mangfoldighedspolitikker, der anvendes. Markedet vil således blive gjort bekendt med virksomhedens ledelsespraksis og dermed lægge et indirekte pres på virksomhederne for at få mere mangfoldigt sammensatte bestyrelser.

(19) Kravet om at offentliggøre mangfoldighedspolitikker for administrations-, ledelses- og tilsynsorganerne for så vidt angår f.eks. alder, køn eller uddannelsesmæssig og erhvervsmæssig baggrund bør kun finde anvendelse på visse store virksomheder. Offentliggørelse af mangfoldighedspolitikken bør være en del af redegørelsen for virksomhedsledelse i henhold til artikel 20 i direktiv 2013/34/EU. Hvis der ikke anvendes nogen mangfoldighedspolitik, bør der ikke være nogen forpligtelse til at iværksætte en sådan, men redegørelsen for virksomhedsledelsen bør indeholde en klar begrundelse for, hvorfor det forholder sig således.

(20) Der har været tegn på initiativer på EU-plan, herunder landeopdelt rapportering af flere sektorer samt Det Europæiske Råds henvisninger i dets konklusioner af 22. maj 2013 og af 19. og 20. december 2013 til landeopdelt rapportering af store virksomheder og koncerner og tilsvarende bestemmelser i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2013/36/EU [4] samt internationale bestræbelser på at øge gennemsigtigheden i finansiel rapportering. OECD er inden for rammerne af G8 og G20 blevet anmodet om at udarbejde en standardiseret indberetningsmodel, hvormed multinationale virksomheder kan oplyse skattemyndighederne om, hvor i verden de skaber deres fortjeneste og betaler deres skat. Denne udvikling supplerer de forslag, som findes i nærværende direktiv, som hensigtsmæssige foranstaltninger, der er tilpasset deres respektive formål.

(21) Målet for dette direktiv, nemlig at øge relevansen, konsistensen og sammenligneligheden af de oplysninger, som virksomheder i hele Unionen skal offentliggøre, kan ikke i tilstrækkelig grad opfyldes af medlemsstaterne, men kan på grund af dets virkninger bedre nås på EU-plan; Unionen kan derfor vedtage foranstaltninger i overensstemmelse med

Foreløbig utgave

nærhedsprincippet, jf. artikel 5 i traktaten om Den Europæiske Union. I overensstemmelse med proportionalitetsprincippet, jf. nævnte artikel, går dette direktiv ikke videre, end hvad der er nødvendigt for at nå dette mål.

(22) Dette direktiv respekterer de grundlæggende rettigheder og overholder de principper, der navnlig er nedfældet i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, særlig friheden til at oprette og drive egen virksomhed, retten til respekt for privatliv og beskyttelse af personoplysninger. Dette direktiv skal gennemføres i overensstemmelse med disse rettigheder og principper.

(23) Direktiv 2013/34/EU bør derfor ændres i overensstemmelse hermed —

VEDTAGET DETTE DIREKTIV:

Artikel 1

Ændringer af direktiv 2013/34/EU

I direktiv 2013/34/EU foretages følgende ændringer:

1) Følgende artikel indsættes:

»Artikel 19a

Ikke-finansiel redegørelse

1. Store virksomheder, som er virksomheder af interesse for offentligheden, og som på deres balancetidspunkt overskrider kriteriet om det gennemsnitlige antal på 500 ansatte i løbet af regnskabsåret, skal i ledelsesberetningen medtage en ikke-finansiel redegørelse, der indeholder oplysninger i det omfang, det er nødvendigt for forståelsen af virksomhedens udvikling, resultat, situation og dens aktivitets påvirkning, som minimum vedrørende miljøspørgsmål, sociale spørgsmål og personalespørgsmål samt spørgsmål vedrørende respekt for menneskerettighederne, bekæmpelse af korruption og bestikkelse, herunder:

a) en kort beskrivelse af virksomhedens forretningsmodel

b) en beskrivelse af virksomhedens politikker i forhold til disse spørgsmål, herunder de due diligence-procedurer, der er gennemført

c) resultatet af disse politikker

d) de væsentligste risici, som er forbundet med disse spørgsmål i forhold til virksomhedens aktiviteter, herunder, hvor det er relevant og proportionalt, dens forretningsforbindelser, produkter eller tjenesteydelser, som kan forventes at ville have negative påvirkninger på disse områder, og hvordan virksomheden håndterer disse risici

e) ikke-finansielle nøgleresultatindikatorer, som er relevante for den specifikke forretningsaktivitet.

Hvis virksomheden ikke forfølger politikker på et eller flere af disse områder, skal den ikke-finansielle redegørelse indeholde en klar og begrundet forklaring på, hvorfor den ikke forfølger sådanne politikker.

Den i første afsnit omhandlede ikke-finansielle redegørelse skal også i givet fald indeholde henvisninger til og yderligere forklaringer på beløb, der er anført i årsregnskabet.

Medlemsstaterne kan tillade, at oplysninger vedrørende truende udvikling eller anliggender under forhandling udelades i undtagelsestilfælde, når det er den behørigt begrundede holdning hos medlemmerne af virksomhedens administrations-, ledelses- og tilsynsorganer,

Foreløbig udgave

der handler inden for de beføjelser, der er tillagt dem efter national ret, og kollektivt har ansvar for holdningen, at offentliggørelsen af sådanne oplysninger vil være til væsentlig skade for virksomhedens handelsmæssige position, forudsat at en sådan udeladelse ikke forhindrer en rimelig og afbalanceret forståelse af virksomhedens udvikling, resultat, situation og dens aktivitets påvirkning.

Når offentliggørelse af de i første afsnit omhandlede oplysninger kræves, skal medlemsstaterne fastsætte, at virksomhederne kan henholde sig til nationale, EU-baserede eller internationale rammer, og at virksomhederne i givet fald skal præcisere, hvilken ramme de har henholdt sig til.

2. Virksomheder, der opfylder kravet i stk. 1, anses for at have opfyldt kravet i forbindelse med analysen af ikke-finansielle oplysninger i artikel 19, stk. 1, tredje afsnit.

3. En virksomhed, som er dattervirksomhed, er fritaget for kravet i stk. 1, hvis den pågældende virksomhed og dens dattervirksomheder er medtaget i den konsoliderede ledelsesberetning eller den særskilte rapport for en anden virksomhed, der er udarbejdet i overensstemmelse med artikel 29 og nærværende artikel.

4. Har en virksomhed udarbejdet en særskilt rapport vedrørende det samme regnskabsår, uanset om det er gjort på grundlag af nationale, EU-baserede eller internationale rammer, og som dækker de oplysninger, der kræves i den i stk. 1 omhandlede ikke-finansielle redegørelse, kan medlemsstaterne fritage denne virksomhed for kravet om at udarbejde en ikke-finansiel redegørelse i henhold til stk. 1, forudsat at denne særskilte rapport:

a) offentliggøres sammen med ledelsesberetningen i overensstemmelse med artikel 30, eller

b) offentliggøres inden for en rimelig tidsfrist, som ikke må være længere end seks måneder efter balancetidspunktet, på virksomhedens websted, og at der henvises til den i ledelsesberetningen.

Stk. 2 finder tilsvarende anvendelse på virksomheder, der udarbejder en særskilt rapport som omhandlet i nærværende stykkes første afsnit.

5. Medlemsstaterne sikrer, at revisoren eller revisionsfirmaet kontrollerer, om den i stk. 1 nævnte ikke-finansielle redegørelse eller den i stk. 4 nævnte særskilte rapport er blevet udarbejdet.

6. Medlemsstaterne kan kræve, at oplysningerne i den i stk. 1 nævnte ikke-finansielle redegørelse eller den i stk. 4 nævnte særskilte rapport kontrolleres af en uafhængig udbyder af erklæringsopgaver.«

2)I artikel 20 foretages følgende ændringer:

a) Følgende litra tilføjes i stk. 1:

»g) en beskrivelse af mangfoldighedspolitikken, der anvendes i forbindelse med virksomhedens administrations-, ledelses- og tilsynsorganer for så vidt angår f.eks. alder, køn eller uddannelsesmæssige og erhvervsmæssige baggrunde, målene for denne mangfoldighedspolitik, hvordan den er blevet gennemført, og resultaterne i rapporteringsperioden. Hvis der ikke anvendes en sådan politik, skal redegørelsen indeholde en forklaring på, hvorfor det forholder sig således.«

b) Stk. 3 affattes således:

»3. Revisoren eller revisionsfirmaet afgiver en udtalelse i overensstemmelse med artikel 34, stk. 1, andet afsnit, om de oplysninger, der er udarbejdet i henhold til

Foreløpig utgave

nærværende artikels stk. 1, litra c) og d), og kontrollerer, at de oplysninger, der er omhandlet i nærværende artikels stk. 1, litra a), b), e), f) og g), er afgivet.«

c) Stk. 4 affattes således:

»4. Medlemsstaterne kan undtage virksomheder omhandlet i stk. 1, som kun har udstedt andre værdipapirer end kapitalandele, der er optaget til handel på et reguleret marked, jf. artikel 4, stk. 1, nr. 14), i direktiv 2004/39/EF, fra anvendelsen af nærværende artikels stk. 1, litra a), b), e), f) og g), medmindre sådanne virksomheder har udstedt kapitalandele, som handles i en multilateral handelsfacilitet, jf. artikel 4, stk. 1, nr. 15), i direktiv 2004/39/EF.«

d) Følgende stykke tilføjes:

»5. Uanset artikel 40 finder stk. 1, litra g), ikke anvendelse på små og mellemstore virksomheder.«

3)Følgende artikel indsættes:

»Artikel 29a

Konsolideret ikke-finansiel redegørelse

1. Virksomheder af interesse for offentligheden, som er modervirksomheder i en stor koncern, hvis gennemsnitlige antal ansatte på deres konsoliderede statustidspunkt overstiger kriteriet om 500 ansatte i gennemsnit i løbet af regnskabsåret, skal i den konsoliderede ledelsesberetning medtage en konsolideret ikke-finansiel redegørelse, der indeholder oplysninger i det omfang, det er nødvendigt for forståelsen af koncernens udvikling, resultat, situation og dens aktivitets påvirkning, som minimum vedrørende miljøspørgsmål, sociale spørgsmål og personalespørgsmål samt spørgsmål vedrørende respekt for menneskerettighederne, bekæmpelse af korruption og bestikkelse, herunder:

a) en kort beskrivelse af koncernens forretningsmodel

b) en beskrivelse af koncernens politikker i forhold til disse spørgsmål, herunder de due diligence-procedurer, der er gennemført

c) resultatet af disse politikker

d) de væsentligste risici, som er forbundet med disse spørgsmål i forhold til koncernens aktiviteter, herunder, hvor det er relevant og proportionalt, dens forretningsforbindelser, produkter eller tjenesteydelser, som kan forventes at ville have negative påvirkninger på disse områder, og hvordan koncernen håndterer disse risici

e) ikke-finansielle nøgleresultatindikatorer, som er relevante for den specifikke forretningsaktivitet.

Hvis koncernen ikke forfølger politikker på et eller flere af disse områder, skal den ikke-finansielle redegørelse indeholde en klar og begrundet forklaring på, hvorfor den ikke forfølger sådanne politikker.

Den konsoliderede ikke-finansielle redegørelse, der er omhandlet i første afsnit, skal også i givet fald indeholde henvisninger til og yderligere forklaringer på beløb, der er anført i de konsoliderede regnskaber.

Medlemsstaterne kan tillade, at oplysninger vedrørende truende udvikling eller anliggender under forhandling udelades i undtagelsestilfælde, når det er den behørigt begrundede holdning hos medlemmerne af virksomhedens administrations-, ledelses- og tilsynsorganer,

Foreløpig utgave

der handler inden for de beføjelser, der er tillagt dem efter national ret, og kollektivt har ansvar for holdningen, at offentliggørelsen af sådanne oplysninger vil være til væsentlig skade for koncernens handelsmæssige position, forudsat at en sådan udeladelse ikke forhindrer en rimelig og afbalanceret forståelse af koncernens udvikling, resultat, situation og dens aktivitets påvirkning.

Når offentliggørelse af de oplysninger, der er nævnt i første afsnit, kræves, skal medlemsstaterne fastsætte, at modervirksomheden kan henholde sig til nationale, EU-baserede eller internationale rammer, og at modervirksomheden i givet fald skal præcisere, hvilken ramme den har henholdt sig til.

2. En modervirksomhed, der opfylder kravet i stk. 1, anses for at have opfyldt kravet i forbindelse med analysen af ikke-finansielle oplysninger i artikel 19, stk. 1, tredje afsnit, og artikel 29.

3. En modervirksomhed, som desuden er dattervirksomhed, er fritaget for kravet i stk. 1, hvis den pågældende modervirksomhed og dens dattervirksomheder er medtaget i den konsoliderede ledelsesberetning eller den særskilte rapport for en anden virksomhed, der er udarbejdet i overensstemmelse med artikel 29 og nærværende artikel.

4. Har en modervirksomhed udarbejdet en særskilt rapport vedrørende det samme regnskabsår, uanset om det er gjort på grundlag af nationale, EU-baserede eller internationale rammer, som dækker de oplysninger, som kræves i den konsoliderede ikke-finansielle redegørelse, der er omhandlet i stk. 1, kan medlemsstaterne fritage denne modervirksomhed for kravet om udarbejdelse af en konsolideret ikke-finansiel redegørelse i henhold til stk. 1, forudsat at denne særskilte rapport:

a) er offentliggjort sammen med den konsoliderede ledelsesberetning i overensstemmelse med artikel 30, eller

b) offentliggøres inden for en rimelig tidsfrist, som ikke må være længere end seks måneder efter balancetidspunktet, på modervirksomhedens websted, og at der henvises til den i den konsoliderede ledelsesberetning.

Stk. 2 finder tilsvarende anvendelse på modervirksomheder, der udarbejder en særskilt rapport som omhandlet i nærværende stykkes første afsnit.

5. Medlemsstaterne sikrer, at revisoren eller revisionsfirmaet kontrollerer, om den i stk. 1 nævnte konsoliderede ikke-finansielle redegørelse eller den i stk. 4 nævnte særskilte rapport er blevet udarbejdet.

6. Medlemsstaterne kan kræve, at oplysningerne i den i stk. 1 nævnte konsoliderede ikke-finansielle redegørelse eller den i stk. 4 nævnte særskilte rapport kontrolleres af en uafhængig udbyder af erklæringsopgaver.«

4)Artikel 33, stk. 1, affattes således:

»1. Medlemsstaterne sikrer, at medlemmerne af virksomhedens administrations-, ledelses- og tilsynsorganer, der handler inden for de beføjelser, der er tillagt dem efter national ret, kollektivt har ansvar for at sikre, at:

a) årsregnskaberne, ledelsesberetningen, redegørelsen for virksomhedsledelse, hvis denne fremlægges særskilt, og den i artikel 19a, stk. 4, omhandlede rapport, og

b) det konsoliderede regnskab, de konsoliderede ledelsesberetninger, den konsoliderede redegørelse for virksomhedsledelse, hvis denne fremlægges særskilt, og den i artikel 29a, stk. 4, omhandlede rapport

Foreløpig utgave

udarbejdes og offentliggøres i overensstemmelse med kravene i dette direktiv og i givet fald med de internationale regnskabsstandarder, der er vedtaget i overensstemmelse med forordning (EF) nr. 1606/2002.«

5)I artikel 34 tilføjes følgende stykke:

»3. Denne artikel finder ikke anvendelse på den i artikel 19a, stk. 1, nævnte ikke-finansielle redegørelse og den i artikel 29a, stk. 1, nævnte konsoliderede ikke-finansielle redegørelse eller på de i artikel 19a, stk. 4, og artikel 29a, stk. 4, nævnte særskilte rapporter.«

6)I artikel 48 indsættes følgende stykke før sidste stykke:

»Rapporten skal under hensyntagen til udviklingen i OECD og resultaterne af relaterede EU-initiativer overveje indførelsen af et krav til store virksomheder om hvert år at udarbejde en landeopdelt rapport for hver af de medlemsstater og tredjelande, hvori de driver virksomhed, som mindst skal indeholde oplysninger om overskud, skat betalt af overskud samt modtagne offentlige tilskud.«

Artikel 2

Vejledning om rapportering

Kommissionen udarbejder ikke-bindende retningslinjer for metodologien for rapportering af ikke-finansielle oplysninger, herunder generelle og sektorbaserede ikke-finansielle nøgleresultatindikatorer, med henblik på at fremme virksomhedernes relevante, hensigtsmæssige og sammenlignelige offentliggørelse af ikke-finansielle oplysninger. Kommissionen hører med henblik herpå relevante interessenter.

Kommissionen offentliggør retningslinjerne senest den 6. december 2016.

Foreløbig utgave

Artikel 3

Revision

Kommissionen sender en rapport om gennemførelsen af dette direktiv til Europa-Parlamentet og Rådet, som bl.a. behandler dets anvendelsesområde, navnlig med hensyn til store, ikke-børsnoterede virksomheder, dets effektivitet og niveauet af den ydede vejledning og de fastsatte metoder. Rapporten offentliggøres senest den 6. december 2018 og ledsages om nødvendigt af lovgivningsmæssige forslag.

Artikel 4

Gennemførelse

1. Medlemsstaterne sætter de nødvendige love og administrative bestemmelser i kraft for at efterkomme dette direktiv senest den 6. december 2016. De underretter straks Kommissionen herom.

Medlemsstaterne fastsætter, at de love og bestemmelser, der er omhandlet i første afsnit, finder anvendelse på alle virksomheder, som er omfattet af artikel 1, fra det regnskabsår, som begynder den 1. januar 2017, eller i løbet af kalenderåret 2017.

Disse love og bestemmelser skal ved vedtagelsen indeholde en henvisning til dette direktiv eller skal ved offentliggørelsen ledsages af en sådan henvisning. De nærmere regler for henvisningen fastsættes af medlemsstaterne.

2. Medlemsstaterne meddeler Kommissionen teksten til de vigtigste nationale love og administrative bestemmelser, som de vedtager på det område, der er omfattet af dette direktiv.

Artikel 5

Ikrafttræden

Dette direktiv træder i kraft på tyvendedagen efter offentliggørelsen i *Den Europæiske Unions Tidende*.

Artikel 6

Adressater

Dette direktiv er rettet til medlemsstaterne.
Udfærdiget i Strasbourg, den 22. oktober 2014.

På Europa-Parlamentets vegne

M. SCHULZ

Formand

På Rådets vegne

B. DELLA VEDOVA

Formand

Foreløpig utgave

---

(1) EUT C 327 af 12.11.2013, s. 47.

(2) Europa-Parlamentets holdning af 15. april 2014 (endnu ikke offentliggjort i EUT) og Rådets afgørelse af 29. september 2014.

(3) Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2013/34/EU af 26. juni 2013 om årsregnskaber, konsoliderede regnskaber og tilhørende beretninger for visse virksomhedsformer, om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/43/EF og om ophævelse af Rådets direktiv 78/660/EØF og 83/349/EØF (EUT L 182 af 29.6.2013, s. 19).

(4) Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2013/36/EU af 26. juni 2013 om adgang til at udøve virksomhed som kreditinstitut og om tilsyn med kreditinstitutter og investeringsselskaber, om ændring af direktiv 2002/87/EF og om ophævelse af direktiv 2006/48/EF og 2006/49/EF (EUT L 176 af 27.6.2013, s. 338).

Vedlegg 3.

Konsolidert utkast til lov om regnskapsplikt

Kapittel 1 Virkeområde, standardsettende organ, definisjoner mv.

I Virkeområde

§ 1-1 *Lovens virkeområde*

Loven gjelder regnskapspliktige som nevnt i § 1-2 første ledd nr. 1 til 4 som er hjemmehørende i Norge, samt regnskapspliktige som nevnt i § 1-2 første ledd nr. 2 bokstav g.

Kongen fastsetter regler om denne lovs anvendelse for Norges økonomiske sone og for Svalbard, Jan Mayen og bilandene og kan fastsette særlige regler under hensyn til forholdene der.

§ 1-2 *Regnskapspliktige*

Regnskapspliktige etter denne loven er:

5. Foretak med begrenset ansvar som omfattes av direktiv 2013/34/EØS:

    a. aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper,

    b. ansvarlig selskap, kommandittselskap og partrederi som har deltakere med begrenset ansvar,

    c. SE-selskaper etter lov om europeiske selskaper,

6. Andre næringsdrivende foretak:

    a. statsforetak,

    b. selskap som definert i selskapsloven § 1-2 første ledd bokstav a, som ikke er omfattet av nr. 1 bokstav b, og som i løpet av regnskapsåret har hatt salgsinntekter over 40 millioner kroner, eiendeler med verdi over 20 millioner kroner eller et antall ansatte som tilsvarer mer enn 20 årsverk. Indre selskap er likevel ikke regnskapspliktig.

    c. samvirkeforetak og økonomiske foreninger,

    d. SCE-foretak etter lov om europeiske samvirkeforetak,

    e. næringsdrivende stiftelser, jf. stiftelsesloven § 4 annet ledd,

    f. enkeltpersonforetak som i løpet av regnskapsåret har hatt salgsinntekter over 40 millioner kroner, eiendeler med verdi over 20 millioner kroner eller et antall ansatte som tilsvarer mer enn 20 årsverk,

    g. utenlandsk foretak som utøver eller deltar i virksomhet her i riket eller på norsk kontinentalsokkel, og som er skattepliktig til Norge etter norsk intern lovgivning,

    h. boligbyggelag.

Foreløpig utgave

7. Finansielle foretak omfattet av særskilt lovgivning:

    a. finansinstitusjoner og andre foretak som det føres tilsyn med etter lov 7. desember 1956 nr. 1 om tilsynet med finansinstitusjoner mv. (finanstilsynsloven) § 1,

    b. verdipapirfond.

8. Følgende ikke-næringsdrivende juridiske personer:

    a. ikke-økonomiske foreninger som på balansedagen har hatt eiendeler med verdi over 20 millioner kroner eller et antall ansatte i løpet av regnskapsåret som tilsvarer mer enn 20 årsverk,

    b. alminnelige stiftelser, jf. stiftelsesloven § 4 fjerde ledd,

    c. borettslag,

    d. eierseksjonssameier som nevnt i eierseksjonsloven § 44 annet ledd.

Foretak som er omfattet av første ledd nr. 2 bokstav b og f, og som har drevet virksomhet i mer enn ett år, er regnskapspliktig først når terskelverdiene er overskredet to år på rad.

Foretak som har hatt regnskapsplikt etter første ledd nr. 2 bokstav b og f, men som ett år ikke overskrider terskelverdiene, har fortsatt regnskapsplikt frem til det har vært under terskelverdiene to år på rad.

Foreløpig utgave

II Standardsettende organ og forskriftshjemmel

§ 1-3 *Standardsettende organ*

Kongen oppnevner et standardsettende organ på inntil fem medlemmer.

Det standardsettende organet skal fastsette bindende regnskapsstandarder som utfyller eller presiserer bestemmelser fastsatt i denne loven. I den grad det følger av den enkelte bestemmelse, kan regnskapsstandarder også fravike bestemmelser i denne loven. For regnskapspliktig som nevnt i § 1-2 første ledd nr. 4 kan regnskapsstandarder fravike bestemmelsene i denne loven.

Kongen kan fastsette saksbehandlingsregler for organets virksomhet og kan også gi bestemmelser om hvilke regnskapsstandarder organet skal fastsette. Organet kan ikke instrueres om standardenes innhold.

§ 1-4 *Forskriftshjemmel*

For regnskapspliktig som nevnt i § 1-2 første ledd nr. 3 kan departementet gi forskrift som utfyller eller fraviker bestemmelsene i denne loven.

III Definisjoner

§ 1-5 *Små foretak*

Regnskapspliktige som på balansedagen ikke overskrider to av de tre terskelverdiene for små foretak i annet ledd, regnes som små foretak, med mindre de omfattes av unntakene i femte og sjette ledd.

Terskelverdiene for små foretak er:

1. salgsinntekt: 70 millioner kroner,

2. balansesum: 35 millioner kroner,

3. antall årsverk i regnskapsåret: 50.

For foretak som ikke har salgsinntekter av betydning, skal inntekter fra andre kilder anses som salgsinntekt ved vurdering av om terskelverdiene er overskredet.

Regnskapspliktige som overskrider to av de tre terskelverdiene for små foretak på balansedagen, men ikke overskred to av de tre terskelverdiene for små foretak på noen av de to siste balansedager, regnes også som små foretak.

Regnskapspliktige som ikke overskrider to av de tre terskelverdiene for små foretak på balansedagen, men som overskred to av de tre terskelverdiene for små foretak på begge de to siste balansedager, regnes ikke som små foretak.

Regnskapspliktige som defineres som foretak av allmenn interesse i § 1-7, regnes ikke som små foretak.

§ 1-6 *Store foretak*

Regnskapspliktige som på balansedagen overskrider to av de tre terskelverdiene for store foretak i annet ledd, regnes som store foretak, med mindre de omfattes av unntaket etter fjerde ledd.

Terskelverdiene for store foretak er:

1. salgsinntekt: 300 millioner kroner,

2. balansesum: 150 millioner kroner,

3. antall årsverk i regnskapsåret: 250.

For foretak som ikke har salgsinntekter av betydning, skal inntekter fra andre kilder anses som salgsinntekt ved vurdering av om terskelverdiene er overskredet.

Regnskapspliktige som overskrider to av de tre terskelverdiene for store foretak på balansedagen, men som ikke overskred to av de tre terskelverdiene for store foretak på noen av de to siste balansedager, skal ikke regnes som store foretak.

Regnskapspliktige som ikke overskrider to av de tre terskelverdiene for store foretak på balansedagen, men som overskred to av de tre terskelverdiene for store foretak på begge de to siste balansedager, skal regnes som store foretak.

Foreløpig utgave

§ 1-7 *Foretak av allmenn interesse*

Som foretak av allmenn interesse regnes:

1. regnskapspliktige hvis aksjer, andeler, grunnfondsbevis eller obligasjoner noteres på børs, autorisert markedsplass eller tilsvarende regulert marked,

2. finansforetak, jf. finansforetaksloven § 1-3,

3. andre regnskapspliktige dersom det er fastsatt i forskrift gitt av departementet.

§ 1-8 *Foretak med alminnelig regnskapsplikt*

Foretak som verken er små foretak, store foretak eller foretak av allmenn interesse, regnes som foretak med alminnelig regnskapsplikt.

§ 1-9 *Tilknyttet foretak*

Som tilknyttet foretak regnes foretak hvor den regnskapspliktige har betydelig innflytelse, men som ikke er datterforetak eller felleskontrollert virksomhet. Betydelig innflytelse skal normalt anses å foreligge når den regnskapspliktige eier aksjer eller andeler som representerer minst 20 prosent av stemmene i foretaket.

§ 1-10 *Morforetak, datterforetak og konsern*

Som morforetak regnes foretak som har kontroll over ett eller flere datterforetak, jf. § 7-3. Morforetak og dets datterforetak utgjør sammen et konsern.

Regnskapspliktige som nevnt i § 1-2 første ledd nr. 2 bokstav f og g regnes ikke som morforetak.

§ 1-11 *Små konsern*

Konsern som på balansedagen ikke overskrider to av de tre terskelverdiene for små konsern i annet ledd, regnes som små konsern, med mindre de omfattes av unntaket etter femte ledd.

Terskelverdiene for små konsern er:

1. salgsinntekt: 70 millioner kroner,

2. balansesum: 35 millioner kroner,

3. antall årsverk i regnskapsåret: 50.

Beregning av om et konsern overstiger terskelverdiene etter annet ledd, foretas i samsvar med bestemmelsene i kapittel 7. Det er likevel adgang til å foreta beregningen ved å summere henholdsvis salgsinntekter og eiendeler for morforetaket og alle datterforetakene slik som de fremgår i disse foretakenes årsregnskaper, uten noen form for eliminering av konserninterne transaksjoner og mellomværende. Ved en slik beregning skal terskelverdiene i annet ledd nr. 1 og 2 være henholdsvis 84 og 42 millioner kroner. For konsern som ikke har salgsinntekter av betydning, skal inntekter fra andre kilder anses som salgsinntekt ved vurdering av om terskelverdiene er overskredet.

Konsern som overskrider to av de tre terskelverdiene for små konsern på balansedagen, men ikke overskred to av de tre terskelverdiene for små konsern på noen av de to siste balansedager, skal også regnes som små konsern.

Konsern som ikke overskrider to av de tre terskelverdiene for små konsern på balansedagen, men som overskred to av de tre terskelverdiene for små konsern på begge de to siste balansedager, skal ikke regnes som små konsern.

§ 1-12 *Store konsern*

Konsern som oppfyller kriteriene for store foretak i § 1-6, regnes som store konsern.

Kapittel 2 Årsregnskap

Foreløpig utgave

§ 2-1 *Plikt til å utarbeide årsregnskap*

Regnskapspliktige skal for hvert regnskapsår utarbeide årsregnskap i samsvar med bestemmelsene i denne lov.

§ 2-2 *Årsregnskapets innhold*

Årsregnskapet skal inneholde balanse, resultatregnskap og noteopplysninger. Resultatregnskapet skal være enten etter art, jf. § 5-2, eller etter funksjon, jf. § 5-3. Andre regnskapsoppstillinger skal utarbeides dersom dette følger av regnskapsstandard.

§ 2-3 *Regnskapsvaluta, presentasjonsvaluta og språk*

Regnskapsvaluta for årsregnskapet skal være norske kroner eller den valuta virksomheten i hovedsak er knyttet til (funksjonell valuta).

Årsregnskapet skal presenteres i regnskapsvalutaen.

Årsregnskapet skal være på norsk, svensk, dansk eller engelsk. Departementet kan ved forskrift eller enkeltvedtak bestemme at årsregnskapet kan være på et annet språk.

Foreløpig utgave

§ 2-4 *Regnskapsåret*

Alle perioder med regnskapsplikt tilordnes et regnskapsår som uten avbrudd følger etter hverandre og ikke overlapper hverandre. Regnskapsåret omfatter hele kalendermåneder unntatt i de tilfeller inntreden eller opphør av regnskapsplikt finner sted på annet tidspunkt enn et månedsskifte. Regnskapsåret er lik kalenderåret med mindre et annet regnskapsår følger av annet eller tredje ledd.

Varigheten på et regnskapsår er tolv måneder. Den regnskapspliktiges første regnskapsår og første regnskapsår etter endring i samsvar med tredje ledd kan likevel være kortere eller lengre enn tolv måneder. Siste regnskapsår kan være kortere enn tolv måneder, eller det kan forlenges ut over tolv måneder dersom regnskapsplikten opphører innen dets innsendingsfrist i henhold til § 10-2. Regnskapsåret kan ikke i noe tilfelle være lengre enn atten måneder.

Et gjeldende regnskapsår kan vedtas endret til et nytt regnskapsår som oppfyller kriteriene i første og annet ledd. Endring av et påbegynt gjeldende regnskapsår kan bare gjøres dersom Regnskapsregisteret innen regnskapsårets utgang har innvilget søknad om slik endring. Endring til nytt regnskapsår som begynner etter utgangen av gjeldende påbegynt regnskapsår, skal meldes til Regnskapsregisteret innen utgangen av gjeldende regnskapsår. Regnskapsåret kan ikke endres hyppigere enn hvert tredje år uten tillatelse fra Regnskapsregisteret. Regnskapsregisteret kan gi bestemmelser om søknad og melding om endring av regnskapsår.

§ 2-5 *Fastsettelse av årsregnskapet*

Årsregnskapet skal fastsettes senest seks måneder etter regnskapsårets slutt.

For regnskapspliktige som har styre, skal årsregnskapet underskrives av samtlige styremedlemmer. For regnskapspliktige som har daglig leder, skal også daglig leder underskrive. For regnskapspliktige som verken har styre eller daglig leder, skal deltakerne

eller medlemmene underskrive. For filialer som ikke har eget styre, kan daglig leder i filialen eller styret i hovedforetaket underskrive.

Har en som skal underskrive innvendinger mot årsregnskapet, skal vedkommende underskrive med påtegnet forbehold og gi nærmere redegjørelse i vedlegg til årsregnskapet.

Bestemmelsene i annet og tredje ledd er ikke til hinder for at undertegning skjer ved bruk av elektronisk signatur, forutsatt at det benyttes en betryggende metode for å autentisere de som undertegner.

§ 2-6 *Forenklet IFRS*

Regnskapsstandard kan fastsette bestemmelser om utarbeidelse av årsregnskap i samsvar med forenklet IFRS. Slik regnskapsstandard kan unnta fra bestemmelsene i kapittel 2 til 6.

Morforetak, datterforetak, tilknyttet foretak og felleskontrollert virksomhet som inngår i konsernregnskap som utarbeides etter § 8-1 første eller fjerde ledd, kan utarbeide årsregnskap etter første ledd. Beslutning om å utarbeide årsregnskap etter første ledd må gjøres kjent for aksjeeierne før regnskapsåret begynner. Aksjeeiere som representerer minst 10 prosent av aksjekapitalen, kan kreve at den regnskapspliktige ikke benytter unntaket i første ledd. Slikt krav må fremsettes skriftlig senest to måneder før regnskapsårets utgang.

§ 2-7 *Begrenset regnskapsplikt*

Regnskapsstandard kan fastsette at årsregnskapet for regnskapspliktige som nevnt i § 1-2 første ledd nr. 2 som oppfyller kriteriene for små foretak i § 1-5, kan bestå av et sammendrag av skattemessig resultatregnskap og balanse kombinert med tilleggsopplysninger. Slik regnskapsstandard kan unnta fra bestemmelsene i kapittel 2 til 6.

I årsregnskap utarbeidet etter første ledd, gjelder ikke adgangen i § 2-3 første ledd til å benytte funksjonell valuta som regnskapsvaluta.

Vedtak om å utarbeide årsregnskap etter første ledd må fattes enstemmig i den regnskapspliktiges styre og gjøres kjent for eiere eller medlemmer før regnskapsåret begynner.

Enhver som er eier, medlem eller styremedlem kan kreve at den regnskapspliktige ikke benytter unntaket i første ledd. Slikt krav må fremsettes skriftlig senest to måneder før regnskapsårets utgang.

Dersom den regnskapspliktige er morforetak, gjelder denne bestemmelsen bare dersom vilkårene for små konsern i § 1-11 er oppfylt.

Foreløpig utgave

Kapittel 3 Alminnelige prinsipper

§ 3-1 *Periodiseringsprinsippet*

Beløp som innregnes i resultatregnskap og balanse, skal være periodisert.

§ 3-2 *Forsiktighetsprinsippet*

Innregning og måling skal foretas i samsvar med forsiktighetsprinsippet.

§ 3-3 *Kongruensprinsippet*

Inngående balanse for hvert regnskapsår skal tilsvare utgående balanse for foregående regnskapsår.

Virkning av endring av regnskapsprinsipp og korrigering av feil i tidligere årsregnskap skal innregnes direkte mot egenkapitalen, med mindre noe annet følger av regnskapsstandard.

§ 3-4 *Fortsatt drift*

Årsregnskapet skal utarbeides under forutsetning om fortsatt drift, med mindre oppløsning er besluttet. Dersom oppløsning er besluttet, skal eiendeler og forpliktelser vurderes til verdien ved oppløsning.

§ 3-5 *Enkeltvurdering*

De enkelte eiendeler og forpliktelser skal innregnes og måles særskilt.

§ 3-6 *Bruttopresentasjon*

Eiendeler og forpliktelser, inntekter og kostnader skal presenteres brutto, med mindre annet følger av regnskapsstandard.

Foreløpig utgave

§ 3-7 *Ensartet og konsistent prinsippanvendelse*

Årsregnskapet skal utarbeides etter ensartede regnskapsprinsipper, som skal anvendes konsistent over tid.

§ 3-8 *Rettvisende bilde*

Årsregnskapet skal gi et rettvisende bilde av eiendeler og forpliktelser, finansiell stilling og resultat.

Hvis anvendelsen av en bestemmelse i kapittel 3 til 7 i særlige unntakstilfeller er uforenlig med plikten etter første ledd, skal bestemmelsen fravikes for å gi et rettvisende bilde som fastsatt i første ledd.

§ 3-9 *Vesentlighetsprinsippet*

Bestemmelsene i kapittel 3 til 7 kan fravikes dersom virkningen av fravikelsen er uvesentlig.

§ 3-10 *Substans foran form*

Ved innregning, måling og presentasjon av poster i årsregnskapet skal det tas tilbørlig hensyn til det reelle innholdet i en transaksjon eller en disposisjon.

Kapittel 4 Bestemmelser om innregning og måling

§ 4-1 *Klassifisering av eiendeler*

Anleggsmidler er eiendeler bestemt til varig eie eller bruk. Andre eiendeler er omløpsmidler.

§ 4-2 *Generell regel for førstegangs måling av eiendeler og forpliktelser*

Eiendeler og forpliktelser skal måles til anskaffelseskost i samsvar med historisk kost-prinsippet, med mindre bestemmelsene i § 4-8 og §§ 4-11 til 4-13 gjelder.

§ 4-3 *Etterfølgende måling av omløpsmidler etter historisk kost-prinsippet*

Omløpsmidler skal måles til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi.

§ 4-4 *Etterfølgende måling av anleggsmidler etter historisk kost-prinsippet*

Anleggsmidler som har begrenset økonomisk levetid, skal avskrives planmessig over deres økonomiske levetid. Dersom den økonomiske levetiden for goodwill og balanseførte utviklingsutgifter ikke kan anslås pålitelig, skal eiendelene avskrives over beste estimat på økonomisk levetid, maksimalt ti år.

Finansielle anleggsmidler skal nedskrives ved verdifall med mindre annet følger av regnskapsstandard. Andre anleggsmidler enn finansielle anleggsmidler skal nedskrives ved verdifall som forventes å være varig. Nedskrivningen skal reverseres i den utstrekning grunnlaget for nedskrivningen ikke lenger er til stede. Nedskrivning av goodwill skal ikke reverseres.

Foreløpig utgave

§ 4-5 *Anskaffelseskost*

Anskaffelseskost ved kjøp er kjøpspris med tillegg av kjøpsutgifter.

Anskaffelseskost ved tilvirkning omfatter direkte og indirekte tilvirkningsutgifter. Indirekte tilvirkningsutgifter inngår likevel ikke i anskaffelseskost ved tilvirkning, dersom dette følger av regnskapsstandard. Distribusjonsutgifter inngår ikke i anskaffelseskost ved tilvirkning.

Finansieringsutgifter på kapital som kan knyttes til tilvirkning av en eiendel, skal innregnes som kostnad, med mindre det følger av regnskapsstandard at de innregnes i balansen.

§ 4-6 *Tilordning av anskaffelseskost*

Eiendeler skal tilordnes anskaffelseskost spesifikt. Varer og ombyttbare finansielle eiendeler kan tilordnes anskaffelseskost ved FIFO-metoden (først inn, først ut) eller gjennomsnittlig anskaffelseskost.

§ 4-7 *Forskning og utvikling*

Utgifter til egen forskning og utvikling skal innregnes som kostnad. Utgifter til egen utvikling innregnes i balansen dersom dette følger av regnskapsstandard.

§ 4-8 *Differanse ved låneopptak*

Når beløpet som skal tilbakebetales på et lån, er større enn det mottatte beløp, kan differansen innregnes som eiendel i balansen dersom dette følger av regnskapsstandard.

§ 4-9 *Avsetning*

For forpliktelser som på balansedagen er sannsynlige eller sikre, men som har usikkert oppgjørstidspunkt eller beløp, skal det gjøres avsetning. Avsetning for forpliktelser skal måles til beste estimat for det beløp som er nødvendig for å oppfylle forpliktelsen.

Det kan også gjøres avsetning for utgifter som på balansedagen anses som sannsynlige eller sikre, men usikre med hensyn til beløp eller tidspunkt for når de vil påløpe, dersom dette følger av regnskapsstandard. Avsetning for utgifter skal måles til beste estimat.

§ 4-10 *Utenlandsk valuta*

Pengeposter i annen valuta enn regnskapsvalutaen måles etter kursen på balansedagen.

§ 4-11 *Måling av finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser til virkelig verdi*

Finansielle instrumenter som nevnt i direktiv 34/2013/EU artikkel 8 nr.1 bokstav a, kan måles til virkelig verdi, med mindre annet følger av regnskapsstandard. Regnskapsstandard kan kreve måling til virkelig verdi og forby måling til virkelig verdi.

§ 4-12 *Måling av finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser i samsvar med internasjonale regnskapsstandarder*

Regnskapsstandard kan fastsette at finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser regnskapsføres og opplyses om i samsvar med internasjonale regnskapsstandarder vedtatt i samsvar med forordning (EF) nr. 1606/2002.

Foreløpig utgave

§ 4-13 *Måling av andre eiendeler enn finansielle eiendeler til virkelig verdi*

Andre eiendeler enn finansielle eiendeler måles til virkelig verdi dersom dette følger av regnskapsstandard.

§ 4-14 *Sikringsvurdering*

Regnskapsstandard kan tillate eller kreve sikringsvurdering av sikring. Ved sikringsvurdering av sikring av innregnede eiendeler og forpliktelser (verdisikring) måles sikringsinstrumentet til virkelig verdi, og verdiendring knyttet til sikret risiko justerer balanseført verdi av sikringsobjektet.

§ 4-15 *Virkelig verdi*

Virkelig verdi for eiendeler og forpliktelser etter § 4-11 og § 4-13 er markedsverdi eller et pålitelig estimat for markedsverdi.

Når en eiendel eller forpliktelse har en observerbar markedspris i et velfungerende marked, er denne markedsprisen eiendelens eller forpliktelsens markedsverdi. Dersom det ikke foreligger noen slik markedspris for eiendelen eller forpliktelsen, men det finnes en observerbar markedspris i et velfungerende marked for en lignende eiendel eller forpliktelse eller for bestanddeler av eiendelen eller forpliktelsen, kan markedsverdi estimeres på grunnlag av denne markedsprisen. Dersom markedsverdi ikke lar seg fastsette eller estimere som

beskrevet i første eller annet punktum, kan markedsverdi estimeres ved hjelp av allment aksepterte verdsettingsmetoder, forutsatt at disse gir en rimelig tilnærming til markedsverdi.

§ 4-16 *Endring i virkelig verdi og fond for ikke-resultatførte verdiendringer*

Endring i virkelig verdi ved måling etter § 4-11 og § 4-13 innregnes i resultat.

Endring i virkelig verdi på sikringsinstrument i sikring som ikke er verdisikring, og endring i virkelig verdi forårsaket av valutakursendring på pengepost som utgjør en del av nettoinvestering i utenlandsk foretak, føres direkte mot fond for ikke-resultatførte verdiendringer. Fondet skal løses opp når og i den grad grunnlaget for avsetningen ikke lenger er til stede.

§ 4-17 *Etterfølgende måling av anleggsmidler til verdiregulert beløp*

Anleggsmidler måles til verdiregulert beløp dersom dette følger av regnskapsstandard. Avskrivninger og nedskrivninger skal foretas på grunnlag av det verdiregulerte beløp.

§ 4-18 *Investering i tilknyttet foretak og datterforetak*

Investering i tilknyttet foretak og datterforetak regnskapsføres etter egenkapitalmetoden eller kostmetoden.

Regnskapsføring etter egenkapitalmetoden innebærer at:

1. Investeringen skal regnskapsføres til den regnskapspliktiges andel av egenkapitalen, og resultatandelen skal innregnes i resultat.

2. På kjøpstidspunktet skal investeringen innregnes i balansen til anskaffelseskost.

3. Resultatandelen fratrukket utdelingen fra foretaket skal tillegges investeringen i balansen. Ved beregning av resultatandelen skal det tas hensyn til mer- eller mindreverdier på kjøpstidspunktet og interngevinster.

Foreløpig utgave

§ 4-19 *Virksomhetssammenslutninger mellom foretak i samme konsern*

Ved virksomhetssammenslutninger mellom foretak i samme konsern innregnes overtatte eiendeler og forpliktelser til balanseførte verdier, med mindre annet følger av regnskapsstandard. Konsernforholdet kan ikke være av forbigående art.

Kapittel 5 Regnskapsoppstillinger

§ 5-1 *Balanse*

Balansen skal ha følgende oppstillingsplan:

EIENDELER

A. Anleggsmidler

I. Immaterielle eiendeler

1. Utvikling

2. Konsesjoner, patenter, lisenser, varemerker og lignende rettigheter

3. Goodwill

4. Forskudd knyttet til immaterielle eiendeler

II. Varige driftsmidler

1. Tomter, bygninger og annen fast eiendom

2. Maskiner og produksjonsanlegg

3. Andre anlegg, innretninger og utstyr

4. Forskudd knyttet til varige driftsmidler og varige driftsmidler under oppføring

III. Finansielle anleggsmidler

1. Investeringer i foretak i samme konsern

2. Lån til foretak i samme konsern

3. Investeringer i tilknyttet foretak

4. Lån til tilknyttet foretak og felleskontrollert virksomhet

5. Investeringer i aksjer, andeler og obligasjoner

6. Andre fordringer

B. Omløpsmidler

I. Varer

II. Fordringer

1. Kundefordringer

2. Fordringer på foretak i samme konsern

3. Fordringer på tilknyttet foretak og felleskontrollert virksomhet

4. Andre fordringer

5. Krav på innbetaling av selskapskapital

6. Forskuddsbetalte kostnader og opptjent inntekt

III. Investeringer

1. Aksjer og andeler i foretak i samme konsern

2. Andre finansielle instrumenter

IV. Bankinnskudd, kontanter og lignende

Foreløpig utgave

EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSER

C. Egenkapital

I. Selskapskapital

II. Overkurs

III. Fond for verdiregulering

IV. Andre fond

V. Resultat fra tidligere år

VI. Resultat for regnskapsåret

D. Avsetninger

1. Pensjonsforpliktelser
2. Forpliktelse for utsatt skatt
3. Andre avsetninger

E. Gjeld

I. Annen langsiktig gjeld

1. Konvertible lån
2. Obligasjonslån
3. Gjeld til kredittinstitusjoner
4. Gjeld til foretak i samme konsern
5. Gjeld til tilknyttet foretak og felleskontrollert virksomhet
6. Øvrig langsiktig gjeld

II. Kortsiktig gjeld

1. Konvertible lån
2. Sertifikatlån
3. Gjeld til kredittinstitusjoner
4. Forskudd fra kunder
5. Leverandørgjeld
6. Vekselgjeld

Foreløpig utgave

7. Gjeld til foretak i samme konsern

8. Gjeld til tilknyttet foretak og felleskontrollert virksomhet

9. Annen kortsiktig gjeld

10. Påløpte kostnader og opptjent inntekt

I stedet for oppstillingsplanen etter første ledd kan den regnskapspliktige inndele eiendeler og forpliktelser etter likviditet dersom opplysningene er spesifisert på tilsvarende måte som etter første ledd, og dette gir mer relevante og pålitelige opplysninger.

Anskaffelseskost for egne aksjer skal redusere egenkapitalen.

§ 5-2 *Resultatregnskap etter art*

Resultatregnskapet etter art skal ha følgende oppstillingsplan:

1. Salgsinntekt

2. Annen driftsinntekt

3. Endring i beholdning av varer under tilvirkning og ferdig tilvirkede varer

4. Endring i beholdning av egentilvirkede anleggsmidler

5. Varekostnad

6. Lønnskostnad

7. Verdijustering av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler mv

8. Verdijustering av omløpsmidler utover normale verdijusteringer

9. Andre driftskostnader

10. Inntekt fra investering i foretak i samme konsern

11. Inntekt fra investering i tilknyttet foretak

12. Inntekt fra andre finansinvesteringer

13. Inntekt fra lån til foretak i samme konsern som tilhører anleggsmidlene

14. Inntekt fra andre lån som tilhører anleggsmidlene

15. Annen renteinntekt og lignende inntekt fra lån til foretak i samme konsern

16. Annen renteinntekt og lignende inntekt

17. Verdijustering av finansielle eiendeler som er anleggsmidler og finansinvesteringer som er omløpsmidler

18. Rentekostnad og lignende kostnad ved lån fra foretak i samme konsern

Foreløpig utgave

19. Annen rentekostnad og lignende kostnad

20. Resultat før skattekostnad

21. Skattekostnad

22. Årsresultat

§ 5-3 *Resultatregnskap etter funksjon*

Resultatregnskapet etter funksjon skal ha følgende oppstillingsplan:

1. Salgsinntekt

2. Kostnad solgte varer

3. Brutto resultat

4. Distribusjonskostnad

5. Administrasjonskostnad

6. Annen driftsinntekt

7. Inntekt fra investering i foretak i samme konsern

8. Inntekt fra investering i tilknyttet foretak

9. Inntekt fra andre finansinvesteringer

10. Inntekt fra lån til foretak i samme konsern som tilhører anleggsmidlene

11. Inntekt fra andre lån som tilhører anleggsmidlene

12. Annen renteinntekt og lignende inntekt fra lån til foretak i samme konsern

13. Annen renteinntekt og lignende inntekt

14. Verdijustering av finansielle eiendeler som er anleggsmidler og finansinvesteringer som er omløpsmidler

15. Rentekostnad og lignende kostnad ved lån fra foretak i samme konsern

16. Annen rentekostnad og lignende kostnad

17. Resultat før skattekostnad

18. Skattekostnad

19. Årsresultat

§ 5-4 *Salgsinntekt*

Foreløpig utgave

Salgsinntekt er det beløp som fremkommer ved salg av varer og tjenester, med fradrag for salgsrabatter, merverdiavgift og andre avgifter direkte knyttet til salget.

§ 5-5 *Disponering av årsresultatet*

I tilknytning til resultatregnskapet skal det opplyses om disponering av årsresultatet, med mindre det følger av regnskapsstandard at slike opplysninger gis på annen måte.

§ 5-6 *Endring av oppstillingsplan*

Oppstillingsplanen for balansen og resultatregnskapet skal ikke endres fra et regnskapsår til et annet. Endringer er likevel tillatt for å gi et rettvisende bilde, jf. § 3-8.

§ 5-7 *Rekkefølge, oppdeling av poster og tilføyelse av poster og delsummer*

Postene i balansen og resultatregnskapet skal oppføres særskilt i den rekkefølge de er nevnt i oppstillingsplanene i §§ 5-1 til 5-3. Når den regnskapspliktiges forhold tilsier det, skal det i balansen og resultatregnskapet foretas en ytterligere oppdeling av poster, tilføyelser av poster og tilføyelse av delsummer som ikke inngår i oppstillingsplanene.

§ 5-8 *Endring av betegnelse på og sammenslåing av poster*

Oppstilling av og betegnelser på poster i balansen og resultatregnskapet som innledes med arabiske tall, skal tilpasses når et foretaks særlige karakter krever det. Poster som innledes med arabiske tall, skal slås sammen hvis sammenslåingen fører til et mer oversiktlig årsregnskap.

§ 5-9 *Sammenligning med foregående årsregnskap*

For hver post i balansen og resultatregnskapet skal det vises tilsvarende tall fra foregående årsregnskap. Tallene skal om nødvendig omarbeides for å bli sammenlignbare, med mindre annet følger av regnskapsstandard. Regnskapsstandard kan kreve sammenligningstall for andre regnskapsoppstillinger.

Foreløpig utgave

Kapittel 6 Noteopplysninger

§ 6-1 *Krav om noteopplysninger*

I noter til årsregnskapet skal det gis opplysninger som nevnt i dette kapitlet. Små foretak skal gi de opplysninger som følger av avsnitt I og II. Foretak med alminnelig regnskapsplikt skal gi de opplysninger som følger av avsnitt I og III, mens store foretak og foretak av allmenn interesse skal gi de opplysninger som følger av avsnitt I, III og IV.

I Notekrav for alle regnskapspliktige

§ 6-2 *Rekkefølge*

Noteopplysninger for poster i balanse og resultatregnskap skal ha samme rekkefølge som postene i oppstillingen for balanse og resultatregnskap.

§ 6-3 *Rettvisende bilde*

Det skal gis opplysninger dersom bestemmelsene i denne lov ikke er tilstrekkelige for å gi et rettvisende bilde som nevnt i § 3-8.

Enhver fravikelse som nevnt i § 3-8 annet ledd skal angis. Fravikelsen skal begrunnes med opplysning om betydningen den har for eiendeler og forpliktelser, finansiell stilling og resultat.

§ 6-4 *Regnskapsprinsipper*

Det skal gis opplysninger om anvendte regnskapsprinsipper.

§ 6-5 *Sammenligningstall*

Dersom sammenligningstall etter § 5-9 ikke er sammenlignbare, skal det opplyses om dette. Dersom sammenligningstallene er endret fra tallene som er presentert for forrige regnskapsår, skal endringene forklares.

§ 6-6 *Bruttopresentasjon*

Det skal opplyses om bruttobeløp for eiendeler og forpliktelser, samt inntekter og kostnader, som presenteres netto i resultat- eller balanseoppstilling.

§ 6-7 *Sammenslåing av poster i oppstillingsplanen*

Poster i oppstillingsplanen som er slått sammen etter § 5-8, skal spesifiseres.

§ 5-9 om sammenligningstall gjelder tilsvarende.

§ 6-8 *Endring av oppstillingsplanen*

Dersom oppstillingsplanen for resultatregnskap eller balanse endres i forhold til den oppstillingsplanen som ble brukt forrige regnskapsår, skal endringen opplyses og begrunnes.

§ 6-9 *Eiendel eller forpliktelse som berører flere poster*

Når en eiendel eller forpliktelse berører flere poster i oppstillingsplanen, skal det opplyses om dette.

§ 6-10 *Finansieringsutgifter i anskaffelseskost*

Dersom finansieringsutgifter er tatt med i anskaffelseskost for egentilvirkede eiendeler etter § 4-5 tredje ledd, skal det opplyses om dette.

§ 6-11 *Varer*

Varer skal spesifiseres på råvarer og forbruksvarer, varer under arbeid, ferdigvarer og varer beregnet for videresalg og forskudd på varer.

Dersom resultatoppstillingen i § 5-2 er valgt, skal varekostnad spesifiseres i kostnad råvarer og forbruksvarer og andre eksterne kostnader.

§ 5-9 om sammenligningstall gjelder tilsvarende.

§ 6-12 *Fordringer*

For hver post under B II fordringer skal det opplyses om det beløp som forfaller senere enn ett år etter regnskapsårets slutt. § 5-9 om sammenligningstall gjelder tilsvarende.

Foreløpig utgave

§ 6-13 *Avskrivningsperiode goodwill*

Det skal opplyses om avskrivningsperiode for goodwill.

§ 6-14 *Finansielle instrumenter målt til virkelig verdi*

Det skal gis følgende opplysninger om finansielle instrumenter målt til virkelig verdi:

1. de viktigste forutsetningene som ligger til grunn for beregningen av virkelig verdi, i de tilfeller hvor virkelig verdi ikke er fastsatt med referanse til en markedsverdi,

2. for hver kategori av finansielle instrumenter, virkelig verdi, verdiendringer som resultatføres, og de endringer som føres i fond for ikke-resultatførte verdiendringer,

3. for hver kategori av finansielle derivater, opplysninger om instrumentenes omfang og art, herunder viktige vilkår som kan påvirke beløpet, tidspunktet og sikkerheten med hensyn til fremtidige kontantstrømmer,

4. en oversikt over endringer i fond for ikke-resultatførte verdiendringer.

§ 6-15 *Andre eiendeler enn finansielle eiendeler målt til virkelig verdi*

Dersom eiendeler er målt til virkelig verdi etter § 4-13, skal det gis følgende opplysninger:

1. de viktigste forutsetningene som ligger til grunn for beregningen av virkelig verdi i de tilfeller hvor virkelig verdi ikke er fastsatt med referanse til en markedsverdi,

2. for hver kategori av eiendeler målt til virkelig verdi, den virkelige verdien, verdiendringer som resultatføres, og de endringer som føres i fond for ikke-resultatførte verdiendringer,

3. en oversikt over endringer i fond for ikke-resultatførte verdiendringer.

Foreløpig utgave

§ 6-16 *Verdiregulert beløp*

Dersom anleggsmidler er målt til verdiregulert beløp etter § 4-17, skal det gis en oversikt over endringer i fond for verdiregulering i regnskapsåret. Den balanseførte verdi som ville vært innregnet hvis anleggsmidlene ikke var målt til verdiregulert beløp, skal opplyses. Det skal gis en forklaring på hvordan regnskapsført skatt påvirkes av verdireguleringen.

§ 6-17 *Andre fond*

Andre fond skal spesifiseres på vedtektsbestemte fond, fond for måling etter egenkapitalmetoden og fond for ikke-resultatførte verdiendringer.

§ 6-18 *Gjeld*

Det skal opplyses om gjeld som forfaller til betaling senere enn fem år etter regnskapsårets slutt. § 5-9 om sammenligningstall gjelder tilsvarende.

Dersom den regnskapspliktiges gjeld er pantsikret, skal det opplyses om sikkerhetens art og form.

§ 6-19 *Lønnskostnader*

Lønnskostnader skal spesifiseres på lønninger, folketrygdavgift, pensjonskostnader og andre ytelser.

§ 5-9 om sammenligningstall gjelder tilsvarende.

§ 6-20 *Egne aksjer*

Det skal opplyses om beholdningen av egne aksjer, antall, deres pålydende verdi og den andel aksjene utgjør av aksjekapitalen.

Det skal opplyses om endringer i beholdning av egne aksjer og datterforetakenes beholdning av aksjer i morforetaket i løpet av regnskapsåret. Det skal minst opplyses om:

1. bakgrunnen for erverv som har funnet sted,

2. antall aksjer som er ervervet, vederlag for disse og den andel de utgjør av aksjekapitalen,

3. antall aksjer som er avhendet, vederlag for disse og den andel de utgjør av aksjekapitalen.

§ 6-21 *Pantstillelse mv. til fordel for datterforetak og tilknyttet foretak*

Det skal opplyses om samlet forpliktelse i form av pantstillelse, annen sikkerhet og garantier til fordel for datterforetak og tilknyttet foretak.

§ 6-22 *Poster av ekstraordinær størrelse og betydning*

Det skal opplyses om beløpet for og arten av inntekter og kostnader som er av ekstraordinær størrelse og betydning.

§ 6-23 *Ikke-balanseførte forpliktelser og betingede utfall*

Det skal opplyses om summen av garantiforpliktelser, andre forpliktelser og betingede utfall som ikke er balanseført. Det skal opplyses særskilt dersom disse forpliktelsene er sikret ved pant.

II Notekrav for små foretak

§ 6-24 *Antall årsverk*

Det skal opplyses om antall årsverk.

§ 6-25 *Fortsatt drift*

Dersom det er usikkerhet om fortsatt drift, skal det opplyses om usikkerheten.

§ 6-26 *Opplysninger om morforetak*

Regnskapspliktig som er datterforetak, skal opplyse om foretaksnavn og forretningskontor for morforetak som utarbeider konsernregnskap der den regnskapspliktige inngår i konsolideringen.

Foreløpig utgave

§ 6-27 *Lån og sikkerhetsstillelse til ledende personer mv.*

Det skal opplyses om samlede lån til og samlet sikkerhetsstillelse til fordel for medlemmer av styre, ledelses- og kontrollorgan med angivelse av rentesats, hovedvilkår og eventuelle tilbakebetalte, avskrevne eller frafalte beløp.

§ 6-28 *Transaksjoner med eiere og ledende personer mv.*

Det skal opplyses om vesentlige transaksjoner som den regnskapspliktige har hatt med morforetak, eiere som eier mer enn 50 prosent og medlemmer av styre, ledelses- og kontrollorgan.

Opplysningene etter første ledd skal omfatte transaksjonenes beløp, en beskrivelse av hva slags forhold det er mellom foretaket og den nærstående part, samt andre opplysninger om transaksjonene som er nødvendige for å forstå den regnskapspliktiges stilling. Opplysningene kan grupperes etter typen transaksjoner, med mindre noe annet er nødvendig for å forstå virkningene av transaksjonene for den regnskapspliktiges stilling.

III Notekrav for regnskapspliktige med alminnelig regnskapsplikt, store foretak og foretak av allmenn interesse

§ 6-29 *Opplysningsplikt om risiko mv.*

Dersom den regnskapspliktige har aktiviteter som innebærer vesentlig risiko eller vesentlige fordeler som ikke er innregnet i balansen, skal det gis en beskrivelse av aktivitetenes finansielle virkning og formålet med dem.

Foreløpig utgave

§ 6-30 *Spesifisering av driftskostnader etter art*

Dersom driftskostnadene ikke er spesifisert etter sin art i resultatregnskapet, jf. § 5-2, skal spesifikasjon gis etter følgende oppstilling:

1. endring i beholdning av varer under tilvirkning og ferdig tilvirkede varer
2. endring i beholdning av egentilvirkede anleggsmidler
3. varekostnad
4. lønnskostnad
5. verdijustering på varige driftsmidler og immaterielle eiendeler mv.
6. verdijustering av omløpsmidler utover normale verdijusteringer
7. annen driftskostnad

§ 5-9 om sammenligningstall gjelder tilsvarende.

§ 6-31 *Utsatt skatt*

Dersom den regnskapspliktige regnskapsfører utsatt skatt, skal eiendel og forpliktelse og kostnad (inntekt) ved utsatt skatt opplyses.

§ 6-32 *Anleggsmidler*

For hver post for anleggsmidler skal det opplyses om:

1. anskaffelseskost eller, dersom et alternativt målegrunnlag er benyttet, jf. § 4-11, § 4-12, § 4-13 og § 4-17, virkelig verdi eller verdiregulert beløp ved inngangen av regnskapsåret,

2. tilgang, avgang og reklassifiseringer i løpet av regnskapsåret.

3. samlede avskrivninger, nedskrivninger, reverseringer av nedskrivninger og andre verdijusteringer,

4. avskrivninger, nedskrivninger, reverseringer av nedskrivninger og andre verdijusteringer i regnskapsåret.

§ 6-33 *Forsknings- og utviklingsutgifter*

Det skal opplyses om utgifter som har gått med til forskning og utvikling i regnskapsåret.

§ 6-34 *Aksjeemisjoner*

Det skal opplyses om antall og pålydende verdi av de aksjer som er tegnet i løpet av regnskapsåret.

§ 6-35 *Medlemskapitalkontoer i samvirkeforetak*

Samvirkeforetak som har medlemskapitalkontoer i samsvar med lov om samvirkeforetak § 29, skal gi opplysninger om årets utbetaling og avsetning. Det skal opplyses om eventuelle vedtektsbestemmelser og årsmøtevedtak eller forslag til vedtak knyttet til medlemskapitalkontoer.

Foreløpig utgave

§ 6-36 *Finansielle eiendeler og forpliktelser målt til anskaffelseskost*

For finansielle derivater som måles til anskaffelseskost, skal det opplyses om virkelig verdi etter § 4-15. Opplysningene skal gis separat for hver kategori av finansielle derivater.

For finansielle anleggsmidler vurdert til anskaffelseskost der balanseført verdi er høyere enn virkelig verdi, skal det opplyses om balanseført verdi og virkelig verdi av den enkelte eiendel eller flere eiendeler under ett, gruppert på en hensiktsmessig måte. Det skal gis en begrunnelse for hvorfor nedskrivning ikke er foretatt, herunder på hvilken måte balanseført verdi er gjenvinnbar.

§ 6-37 *Datterforetak, tilknyttet foretak og felleskontrollert virksomhet*

Det skal opplyses om foretaksnavn, forretningskontor og eierandel for datterforetak, tilknyttet foretak og felleskontrollert virksomhet.

For datterforetak, tilknyttet foretak og felleskontrollert virksomhet skal det gis opplysninger om egenkapitalen og resultatet ifølge siste årsregnskap. Dette gjelder likevel ikke datterforetak som er konsolidert i konsernregnskapet eller er regnskapsført etter egenkapitalmetoden i årsregnskapet, eller tilknyttet foretak som er regnskapsført etter egenkapitalmetoden.

Dersom en regnskapspliktig er unntatt fra konsernregnskapsplikt etter § 7-5, skal unntaket begrunnes, og det skal gis opplysninger tilsvarende de som følger av § 6-39.

§ 6-38 *Deltaker med ubegrenset ansvar*

Det skal opplyses om foretaksnavn, forretningskontor og foretaksform for alle foretak der den regnskapspliktige er deltaker med ubegrenset ansvar.

§ 6-39 *Opplysning om morforetak mv.*

Regnskapspliktig som er datterforetak, skal opplyse om foretaksnavn og forretningskontor for morforetak som utarbeider konsernregnskap der den regnskapspliktige inngår i konsolideringen. Det skal opplyses hvor konsernregnskapet er tilgjengelig.

§ 6-40 *Aksjekapital, aksjeeiere mv.*

Det skal opplyses om aksjekapitalen og aksjenes pålydende fordelt på hver aksjeklasse. Det skal opplyses om vedtektsbestemmelser om stemmerett. Det skal opplyses om alle rettigheter som kan medføre at det blir utstedt nye aksjer, med angivelse av hovedtrekkene i de vilkår som gjelder for retten.

Det skal opplyses om selskapets 20 største aksjeeiere og deres eierandeler. Opplysning om aksjeeiere som eier under 1 prosent av aksjene kan utelates.

Det skal opplyses om aksjer eller andeler i selskapet, samt rettigheter til slike, som eies av henholdsvis daglig leder og medlemmer av styret og bedriftsforsamlingen.

§ 6-41 *Antall årsverk fordelt på grupper*

Det skal opplyses om antall årsverk, fordelt på grupper.

§ 6-42 *Transaksjoner med nærstående parter*

Det skal opplyses om vesentlige transaksjoner med nærstående parter. Opplysningene skal omfatte transaksjonenes beløp, en beskrivelse av hva slags forhold det er mellom foretaket og den nærstående part, samt andre opplysninger om transaksjonene som er nødvendige for å forstå den regnskapspliktiges stilling. Opplysningene kan grupperes etter typen transaksjoner, med mindre noe annet er nødvendig for å forstå virkningene av transaksjonene for den regnskapspliktiges stilling.

Transaksjoner mellom heleide konsoliderte foretak kan unnlates opplyst i årsregnskapet dersom foretaket er unntatt fra dokumentasjonsplikten etter ligningsloven § 4-12 annet ledd.

Nærstående part i første ledd defineres på samme måte som i internasjonale regnskapsstandarder vedtatt i samsvar med forordning (EF) nr. 1606/2002.

Departementet kan i forskrift gi bestemmelser om at regnskapspliktige som direkte eller indirekte helt eller delvis eies av offentlig myndighet, kan unnlate å gi opplysninger som kreves etter første ledd.

§ 6-43 *Ytelser til ledende personer mv.*

Det skal opplyses om samlede kostnader til henholdsvis lønn, pensjonsforpliktelser og annen godtgjørelse til medlem av styre, ledelses- og kontrollorgan.

Det skal opplyses om arten og omfanget av forpliktelser til å gi daglig leder eller leder av styret særskilt vederlag ved opphør eller endring av ansettelsesforholdet eller vervet. Tilsvarende gjelder avtaler om bonuser, overskuddsdelinger og lignende til fordel for daglig leder eller leder av styret.

Når en eller flere opplysninger som nevnt i første eller annet ledd ikke gis fordi den regnskapspliktige ikke har hatt slike kostnader eller forpliktelser, skal det opplyses særskilt om dette.

Foreløpig utgave

Det skal opplyses om forpliktelser knyttet til aksjeverdibaserte godtgjørelser til fordel for ansatte og tillitsvalgte. Det skal opplyses om arten og omfanget av de enkelte avtaler om aksjeverdibaserte godtgjørelser til fordel for de enkelte ledende ansatte og de enkelte medlemmer av styre, kontrollkomité og andre valgte foretaksorganer med unntak av bedriftsforsamlingen. Opplysningene om avtaler som nevnt i annet punktum skal minst omfatte en beskrivelse av på hvilken måte utviklingen av verdien av aksjene eller egenkapitalbevisene i foretaket eller i andre foretak i samme konsern har påvirket beregningen av den godtgjørelsen som er utbetalt i regnskapsåret. For avtaler om aksjeverdibaserte godtgjørelser som ikke er avsluttet ved regnskapsårets slutt, skal det opplyses om avtalens løpetid, og det skal gis en beskrivelse av på hvilken måte det er avtalt at utviklingen i aksjenes verdi vil påvirke beregningen av fremtidige utbetalinger.

For aksjeverdibaserte godtgjørelser som utelukkende gjelder utdeling av aksjer, egenkapitalbevis eller opsjoner, skal det istedenfor opplysninger som nevnt i fjerde ledd tredje og fjerde punktum gis følgende opplysninger:

1. antall opsjoner som er tildelt samt aksjer eller egenkapitalbevis som er gitt av foretaket i løpet av regnskapsåret, og vilkårene for å benytte disse,

2. antall opsjoner som er innløst i løpet av regnskapsåret. For hver av disse skal det opplyses om antall aksjer eller egenkapitalbevis som eventuelt er utdelt, innløsningskursen og eventuelle utbetalinger fra foretaket knyttet til innløsningen,

3. antall opsjoner som ikke er innløst ved regnskapsårets slutt, innløsningskursen, forfallstidspunktet og hovedbetingelsene for å utøve rettighetene,

4. endringer i vilkår knyttet til eksisterende aksjeverdibaserte godtgjørelser i løpet av regnskapsåret.

Fjerde ledd annet og tredje punktum og femte ledd gjelder ikke heleide datterforetak i konsern.

Allmennaksjeselskaper skal opplyse om innholdet i erklæringen om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte, jf. allmennaksjeloven § 6-16a.

Foreløpig utgave

§ 6-44 *Godtgjørelse til revisor*

Det skal opplyses om godtgjørelse til revisor og hvordan godtgjørelsen er fordelt på lovpålagt revisjon, andre attestasjonstjenester, skatterådgivning og andre tjenester utenfor revisjonen. Honorarer for andre tjenester utenfor revisjonen skal spesifiseres for vesentlig forskjellige tjenester. Opplysningene skal også omfatte godtgjørelse til foretak som revisor har et særskilt samarbeid med.

§ 6-45 *Lån og sikkerhetsstillelse til ledende personer, aksjeeiere mv.*

Det skal opplyses om samlede lån til og samlet sikkerhetsstillelse til fordel for ansatte, aksjeeiere og medlemmer av styre, ledelses- og kontrollorgan, med angivelse av rentesats, hovedvilkår og eventuelle tilbakebetalte, avskrevne eller frafalte beløp.

Lån til eller sikkerhetsstillelse til fordel for daglig leder og leder av styret skal spesifiseres. For hvert lån skal det opplyses om hvilke vilkår som gjelder, herunder rentesatsen og avdragsplanen.

I aksjeselskap og allmennaksjeselskap skal opplysningene også omfatte lån til eller sikkerhetsstillelse til fordel for nærstående til aksjeeiere, og medlemmer av styret og

bedriftsforsamlingen. Det skal opplyses om hvilke vilkår som gjelder for slike lån eller sikkerhetsstillelser. Lån eller sikkerhetsstillelser som utgjør mer enn fem prosent av egenkapitalen etter balansen, skal spesifiseres. Som nærstående etter denne paragraf regnes:

1. ektefelle og en person som vedkommende bor sammen med i ekteskapslignende forhold,

2. slektninger i rett oppstigende eller nedstigende linje og søsken,

3. slektninger i rett oppstigende eller nedstigende linje og søsken til en person som nevnt i nr. 1,

4. ektefelle til, og en person som bor sammen i ekteskapslignende forhold med, noen som er nevnt i nr. 2,

5. foretak der vedkommende selv eller noen som er nevnt i nr. 1 til 4, har kontroll som nevnt i § 7-3.

§ 6-46 *Hendelser etter balansedagen*

Det skal opplyses om arten og den økonomiske virkningen av vesentlige hendelser som har inntruffet etter balansedagen, og som ikke er innregnet i resultatregnskap eller balanse.

Foreløpig utgave

IV Notekrav for store foretak og foretak av allmenn interesse

§ 6-47 *Spesifikasjon av salgsinntekter*

Salgsinntekter skal spesifisere på virksomhetsområde og geografisk marked.

§ 6-48 *Aksjeeiere mv.*

Det skal gis opplysninger som nevnt i § 6-40 tredje ledd spesifisert på de enkelte medlemmer av styret og deres personlig nærstående samt de enkelte ledende ansatte og deres personlig nærstående. Som personlig nærstående regnes:

1. ektefelle og en person som vedkommende bor sammen med i ekteskapslignende forhold,

2. mindreårige barn til vedkommende selv, samt mindreårige barn til en person som nevnt i nr. 1 som vedkommende bor sammen med,

3. foretak der vedkommende selv eller noen som er nevnt i nr. 1 og 2 har slik kontroll som nevnt i § 7-3.

Regnskapspliktige som er utstedere med Norge som hjemstat etter verdipapirhandelloven § 5-4, skal opplyse om vesentlige indirekte aksjebesittelser i foretaket. Aksjebesittelser som representerer minst 10 prosent av stemmerettene i foretaket, regnes som vesentlige etter første punktum.

§ 6-49 *Ytelser til ledende personer mv.*

Det skal i tillegg til opplysninger som kreves etter § 6-43, opplyses om samlet godtgjørelse og andre fordeler som er gitt til de enkelte ledende ansatte og de enkelte medlemmene av henholdsvis styret, kontrollkomiteen og andre valgte foretaksorganer med unntak av bedriftsforsamlingen. Opplysninger om aksjeverdibasert godtgjørelse etter § 6-43

fjerde ledd annet til fjerde punktum og femte ledd skal også gis for heleide datterforetak i konsern.

Det skal gis opplysninger som nevnt i tredje til femte ledd for hver person omfattet av første ledd som har hatt ansettelsesforhold eller verv for foretaket i løpet av regnskapsåret.

Opplysninger om godtgjørelse eller honorarer skal minst omfatte:

1. den totale lønn vedkommende har mottatt eller opptjent for tjenester ytt i løpet av regnskapsåret, herunder eventuelle møtehonorarer vedtatt av generalforsamlingen,

2. godtgjørelse og fordeler vedkommende har mottatt fra foretak i samme konsern,

3. godtgjørelse i form av overskuddsdeling eller bonusutbetalinger og grunnen til at slike ytelser er gitt,

4. betydelig eller vesentlig tilleggsgodtgjørelse for spesielle tjenester utenfor de normale funksjoner for en leder,

5. betalt eller skyldig vederlag til hver tidligere administrerende direktør og styreleder i regnskapsåret i forbindelse med avslutning av vedkommendes ansettelsesforhold eller verv,

6. beregnet verdi av totale fordeler i annet enn kontanter som anses som godtgjørelse.

For ytelsesbaserte pensjonsordninger skal det minst opplyses om endringer i den enkeltes opptjente rettigheter etter ordningen i løpet av regnskapsåret. For innskuddsbaserte pensjonsordninger skal det minst gis opplysninger om innskudd i ordningen som foretaket i løpet av regnskapsåret har betalt eller er blitt skyldig for hver person som er omfattet av første ledd.

Det skal opplyses om arten og omfanget av forpliktelser til å gi særskilt vederlag ved fratredelse, opphør eller endring av ansettelsesforholdet eller vervet.

Opplysningene etter paragrafen her, og i tilfelle også opplysningene etter § 6-50, kan i stedet for i noter gis i en rapport om godtgjørelse til ledende personer. Rapporten skal inngå i årsberetningen, jf. kapittel 9.

Når en eller flere opplysninger som nevnt i tredje eller femte ledd eller § 6-43 fjerde eller femte ledd ikke gis fordi den regnskapspliktige ikke har hatt slike kostnader eller forpliktelser, skal det opplyses særskilt om dette.

§ 6-50 *Spesifikasjon av lån og sikkerhetsstillelse til ledende personer mv.*

Det skal opplyses om lån, forskuddsbetalinger og sikkerhetsstillelser foretaket eller andre foretak i konsernet har gitt til personer som er omfattet av § 6-48 første ledd, herunder hvilke vilkår som gjelder, avdragsplan, utestående beløp og rentesatsen.

Kapittel 7 Konsernregnskap

I Innledende bestemmelser

§ 7-1 *Plikt til å utarbeide konsernregnskap*

Regnskapspliktig som er morforetak skal for hvert regnskapsår utarbeide konsernregnskap i samsvar med bestemmelsene i denne lov.

Foreløpig utgave

Plikten til å utarbeide konsernregnskap etter første ledd gjelder ikke dersom ett av vilkårene for unntak fra konsernregnskapsplikt i § 7-4, § 7-5 eller § 7-6 er oppfylt.

§ 7-2 *Konsernregnskapets innhold*

Konsernregnskapet skal inneholde balanse, resultatregnskap og noteopplysninger. Andre regnskapsoppstillinger skal utarbeides dersom dette følger av regnskapsstandard.

Konsernregnskapet skal vise morforetaket og datterforetakene som en økonomisk enhet. Transaksjoner og mellomværende mellom konsoliderte foretak skal ikke innregnes i konsernregnskapet.

Konsernregnskapet skal bygge på de konsoliderte foretakenes årsregnskaper.

Konsernregnskapet skal utarbeides i norske kroner eller den valuta virksomheten i morforetaket i hovedsak er knyttet til (funksjonell valuta).

Konsernregnskapet skal ha samme balansedag som morforetakets årsregnskap. Dersom de fleste eller mest betydningsfulle foretak som konsolideres har en annen balansedag enn morforetaket, kan denne likevel være konsernregnskapets balansedag. Konsernregnskapet skal i så fall bygge på et delårsregnskap for morforetaket som har konsernregnskapets balansedag. Er avviket mellom balansedagene for konsernregnskapet og morforetakets årsregnskap tre måneder eller mindre, er det tilstrekkelig at det korrigeres for vesentlige transaksjoner og hendelser i den mellomliggende perioden.

Prinsippanvendelsen i konsernregnskapet kan være forskjellig fra prinsippanvendelsen i morforetakets årsregnskap.

Årsregnskap som ikke er avlagt i samsvar med anvendte prinsipper i konsernregnskapet, skal for konsolideringsformål omarbeides i samsvar med de prinsipper som er anvendt i konsernregnskapet.

Bestemmelsene i § 2-3 tredje ledd, § 2-4 og § 2-5 gjelder også for konsernregnskapet med de tillegg og unntak som følger av dette kapitlet. Det samme gjelder bestemmelsene i kapittel 3, 4, 5 og 6.

Foreløpig utgave

II Kontroll, konsernregnskapsplikt og konsolideringsutelatelse

§ 7-3 *Kontroll*

En regnskapspliktig skal anses å ha kontroll over et annet foretak når minst ett av følgende kriterier er oppfylt:

1. den regnskapspliktige har flertallet av stemmerettene i et annet foretak,

2. den regnskapspliktige er eier eller deltaker og har rett til å oppnevne eller avsette et flertall av medlemmene i et annet foretaks styre,

3. den regnskapspliktige er eier eller deltaker og har kontroll som følge av avtale med foretaket eller som følge av foretakets vedtekter,

4. den regnskapspliktige er eier eller deltaker, og flertallet av medlemmene i dette foretakets styre som har fungert de to siste regnskapsår og frem til tidspunkt for utarbeidelse av konsernregnskapet, har blitt oppnevnt i kraft av den regnskapspliktiges bruk av stemmeretter,

5. den regnskapspliktige er eier eller deltaker som etter avtale med andre eiere eller deltakere i foretaket alene kontrollerer et flertall av stemmerettene i dette foretaket.

Regnskapsstandard kan fastsette at regnskapspliktig skal anses å ha kontroll over et annet foretak i andre tilfeller enn det som følger av første ledd.

Ved beregningen av stemmeretter og rettigheter til å velge eller avsette medlemmer til styret skal rettigheter som morforetaket og morforetakets datterforetak innehar, medregnes. Det samme gjelder rettigheter som innehas av noen som handler i eget navn, men for morforetakets eller et datterforetaks regning. Likt med oppnevnelse eller avsettelse av medlemmer til et foretaks styre etter første ledd regnes oppnevnelse eller avsettelse til et foretaks ledelses- og kontrollorgan.

Stemmeretter som gjelder egne aksjer eller andeler og aksjer og andeler som eies av datterforetaket eller av en person som handler i eget navn, men for morforetakets regning, skal ikke tas med i beregningen av stemmeretter etter denne paragraf.

§ 7-4 *Unntak fra konsernregnskapsplikt for små konsern*

Plikt til å utarbeide konsernregnskap gjelder ikke for morforetak i små konsern, med mindre et av foretakene i konsernet er definert som foretak av allmenn interesse, jf. § 1-7.

§ 7-5 *Unntak fra konsernregnskapsplikt for underkonsern*

Plikten til å utarbeide konsernregnskap gjelder ikke for regnskapspliktig som selv er datterforetak dersom den regnskapspliktiges morforetak utarbeider konsernregnskap som omfatter den regnskapspliktige og dennes datterforetak, og dette konsernregnskapet er utarbeidet i samsvar med direktiv 34/2013/EU, internasjonale regnskapsstandarder vedtatt etter forordning (EF) nr. 1606/2002 eller på tilsvarende måte.

Unntak etter første ledd gjelder bare dersom konsernregnskapet som omfatter underkonsernet etter første ledd, er revidert og offentlig tilgjengelig, jf. § 10-1, og det gis opplysning i note tilsvarende det som følger av § 6-39.

Dersom den regnskapspliktige er foretak hvor en aksje- eller andelseier eier mer enn 90 prosent av selskapskapitalen, gjelder adgangen til ikke å utarbeide konsernregnskap etter første ledd bare dersom de øvrige aksje- eller andelseierne godkjenner dette.

Aksje- eller andelseiere som eier minst 10 prosent av selskapskapitalen, kan kreve at det utarbeides konsernregnskap i tilfeller som omfattes av første ledd. Slikt krav må fremsettes senest seks måneder før regnskapsårets slutt.

Foreløpig utgave

§ 7-6 *Øvrige unntak fra konsernregnskapsplikt*

Plikt til å utarbeide konsernregnskap gjelder ikke dersom samtlige av foretakets datterforetak både hver for seg og samlet er uvesentlige, eller samtlige av foretakets datterforetak kan utelates fra konsolidering etter § 7-7.

§ 7-7 *Konsolideringsutelatelse*

Et datterforetak kan utelates fra konsolidering i følgende tilfeller:

1. det er særlig vanskelig og uforholdsmessig kostbart å hente inn informasjon om datterforetaket,

2. det foreligger alvorlige og langvarige begrensninger som i vesentlig grad er til hinder for morforetakets utøvelse av sine rettigheter,

3. aksjene eller andelene i datterforetaket er anskaffet med sikte på midlertidig eie og holdes i påvente av salg.

III Bestemmelser om innregning og måling

§ 7-8 *Konserndannelse*

Ved konserndannelse som gjennomføres ved kjøp av aksjer eller andeler, skal investeringens anskaffelseskost tilordnes det overtatte foretakets identifiserbare eiendeler og forpliktelser, og eventuelt goodwill.

§ 7-9 *Investering i tilknyttet foretak*

Investering i tilknyttet foretak regnskapsføres etter egenkapitalmetoden i konsernregnskapet, med mindre investeringen er uvesentlig.

§ 7-10 *Deltakelse i felleskontrollert virksomhet*

Dersom to eller flere deltakere ved avtale i fellesskap kontrollerer en virksomhet som ikke er tilknyttet foretak eller datterforetak, skal deltakelse i virksomheten konsolideres forholdsmessig i konsernregnskapet, med mindre annet følger av regnskapsstandard.

§ 7-11 *Utsatt skatt*

Utsatt skatt skal regnskapsføres i konsernregnskapet hvis det er sannsynlig at skatten vil komme til oppgjør for et av de konsoliderte foretakene i overskuelig fremtid.

Foreløpig utgave

IV Notekrav mv.

§ 7-12 *Forskjellig prinsippanvendelse*

Forskjellig prinsippanvendelse i årsregnskap og konsernregnskap skal opplyses og begrunnes.

§ 7-13 *Avvikende balansedag*

Det skal opplyses i note dersom konsernregnskapet og morforetakets årsregnskap har ulik balansedag.

§ 7-14 *Virkning av endring av konsernsammensetningen*

Ved endring i konsernsammensetningen skal det gis opplysninger som muliggjør sammenligning med tidligere konsernregnskap.

§ 7-15 *Ikke-kontrollerende eierinteresser*

Dersom aksjer eller andeler i et datterforetak eies av andre enn de konsoliderte foretakene, skal deres andel av egenkapitalen og årets resultat presenteres særskilt som ikke-kontrollerende eierinteresser. I resultatregnskapet vises årsresultatet før og etter ikke-kontrollerende eierinteresser.

§ 7-16 *Goodwill*

Goodwill skal spesifiseres for den enkelte virksomhetssammenslutning som har funnet sted i løpet av regnskapsåret. Beregning av goodwill og eventuelle større endringer skal opplyses.

Dersom goodwill og negativ goodwill er presentert netto i balansen, skal bruttobeløpene opplyses.

§ 7-17 *Virksomhetssammenslutninger mellom foretak i samme konsern*

Dersom virksomhetssammenslutningen regnskapsføres til kontinuitet etter § 4-19, skal det opplyses om endring i egenkapital, navn og forretningskontor for de foretak som inngår i virksomhetssammenslutningen.

§ 7-18 *Datterforetak og felleskontrollert virksomhet*

Det skal opplyses om grunnlaget for kontroll i et datterforetak er basert på forhold som nevnt i § 7-3 tredje og fjerde ledd.

Dersom datterforetak er utelatt fra konsolideringen etter § 7-7, skal det opplyses om foretaksnavn og forretningskontor for datterforetaket, og utelatelsen skal begrunnes.

Dersom felleskontrollert virksomhet er forholdsmessig konsolidert, skal det opplyses om grunnlaget for felles kontroll.

§ 7-19 *Transaksjoner med datterforetak som ikke konsolideres*

Transaksjoner med datterforetak som ikke konsolideres skal opplyses om i samsvar med § 6-42.

§ 7-20 *Ytelser, lån og sikkerhetsstillelse til ledende personer i morforetak*

Opplysningskrav om ytelser, lån og sikkerhetsstillelse mv. til medlemmer av styre, ledelses- og kontrollorgan, jf. § 6-43, § 6-45, § 6-49 og § 6-50, gjelder bare ledende personer i morforetaket.

§ 7-21 *Antall årsverk*

Det skal opplyses særskilt om antall årsverk i foretak som er forholdsmessig konsolidert.

Foreløpig utgave

Kapittel 8 Anvendelse av internasjonale regnskapsstandarder

§ 8-1 *Plikt og adgang til anvendelse av internasjonale regnskapsstandarder*

EØS-avtalen vedlegg XXII punkt 10b (forordning (EF) nr. 1606/2002 om anvendelse av internasjonale regnskapsstandarder med tilpasninger til EØS-avtalen) gjelder som lov med de endringer og tillegg som følger av protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

Departementet fastsetter forskrifter som svarer til kommisjonsforordninger fastsatt i medhold av forordning (EF) nr. 1606/2002 artikkel 3.

Regnskapspliktig som omfattes av forordning (EF) nr. 1606/2002 artikkel 4, har anledning til også å utarbeide årsregnskap i samsvar med de internasjonale regnskapsstandardene som er vedtatt etter annet ledd, jf. forordningen artikkel 5 bokstav a. Regnskapspliktig som omfattes av forordning (EF) nr. 1606/2002 artikkel 4, men som ikke har konsernregnskapsplikt etter IFRS, skal utarbeide årsregnskap i samsvar med de internasjonale regnskapsstandardene som er vedtatt etter annet ledd, jf. forordningen artikkel 5 bokstav a.

Regnskapspliktig som ikke omfattes av forordning (EF) nr. 1606/2002 artikkel 4, har anledning til å utarbeide konsernregnskap i samsvar med de internasjonale

regnskapsstandardene som er vedtatt etter annet ledd, jf. forordningen artikkel 5 bokstav b. Slik regnskapspliktig har anledning til å utarbeide årsregnskap på samme måte, jf. forordningen artikkel 5 bokstav b.

§ 8-2 *Unntak fra lovens bestemmelser*

For årsregnskap utarbeidet i samsvar med § 8-1 tredje ledd eller fjerde ledd annet punktum, gjelder ikke bestemmelsene i denne lov § 2-2, § 2-3 første og annet ledd, kapittel 3, 4 og 5. Kapittel 6 gjelder ikke, med unntak av § 6-20, § 6-24, § 6-27, § 6-37 første og annet ledd, § 6-40, § 6-41, §§ 6-43 til 6-45 og §§ 6-48 til 6-50.

For regnskapspliktige som utarbeider konsernregnskap etter § 8-1 første ledd eller fjerde ledd første punktum, gjelder ikke kapittel 7, med unntak av § 7-1 første ledd, § 7-2 sjette ledd, § 7-2 åttende ledd første punktum, § 7-12, § 7-20 og § 7-21.

Kapittel 9 Årsberetning

§ 9-1 *Plikt til å utarbeide årsberetning*

Regnskapspliktig som ikke omfattes av definisjonen av små foretak i § 1-5, og som ikke er nevnt i § 1-2 første ledd nr. 4, skal for hvert regnskapsår utarbeide årsberetning i samsvar med bestemmelsene i dette kapittelet. Standardsettende organ som nevnt i § 1-3 kan fastsette at regnskapspliktig som nevnt i § 1-2 første ledd nr. 4 skal utarbeide årsberetning.

Årsberetningen skal ha følgende innhold:

1. Årsberetninger etter dette kapittel skal inneholde en generell redegjørelse for virksomheten som nevnt i § 9-2 og særskilte foretaksspesifikke opplysninger som nevnt i § 9-3.
2. Årsberetning for regnskapspliktig som er utsteder med Norge som hjemstat etter verdipapirhandelloven § 5-4 og med verdipapirer notert på regulert marked, skal inneholde en redegjørelse om foretaksstyring som nevnt i § 9-4 og opplysninger om aksjeeierforhold som nevnt i § 9-5.
3. Årsberetning for regnskapspliktig som både er stort foretak, jf. § 1-6, og foretak av allmenn interesse, jf. § 1-7, og som har et antall årsverk i løpet av regnskapsåret på over 500, skal inneholde annen forklarende og beskrivende informasjon som nevnt i § 9-6. Regnskapspliktig som er datterforetak og har morforetak som utarbeider konsernberetning i samsvar med dette kapittel eller tilsvarende EØS-direktiv, kan likevel unnlate å gi opplysninger som nevnt i § 9-6.

Årsberetningen skal være på norsk, svensk, dansk eller engelsk. Departementet kan ved forskrift eller enkeltvedtak bestemme at årsberetningen kan være på et annet språk.

§ 9-2 *Generell redegjørelse for virksomheten*

Det skal gis opplysninger om arten av virksomheten og hvor virksomheten drives, inkludert opplysning om eventuelle filialer.

Det skal gis en rettvisende oversikt over utviklingen og resultatet av den regnskapspliktiges virksomhet og av dens stilling, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risikoer og usikkerhetsfaktorer den regnskapspliktige står overfor. Oversikten skal være en balansert og fyllestgjørende analyse av den regnskapspliktige virksomhetens

Foreløpig utgave

utvikling, prestasjonsoppnåelse og stilling, hensyntatt virksomhetens størrelse og kompleksitet. I den grad det er nødvendig for å forstå den regnskapspliktiges utvikling, prestasjon og stilling, skal analysen inneholde mål på prestasjonsoppnåelse og opplysninger om miljø- og personalmessige forhold. Der det passer, skal analysen inneholde henvisning og forklaring til størrelser i årsregnskapet.

Dersom det er usikkerhet om fortsatt drift, skal det opplyses om usikkerheten og om det er besluttet eller satt i verk tiltak for å sikre fortsatt drift.

§ 9-3 *Særskilte foretaksspesifikke opplysninger*

Det skal gis opplysninger som gir grunnlag for å vurdere den regnskapspliktiges fremtidige utvikling.

Det skal gis opplysninger om forsknings- og utviklingsaktiviteter.

Det skal henvises til opplysninger om egne aksjer i note, jf. § 6-20.

Det skal gis opplysninger om finansiell risiko som er av betydning for å bedømme foretakets eiendeler, forpliktelser, finansiell stilling og resultat. Opplysningene skal omfatte mål og retningslinjer som er fastsatt for styring av finansiell risiko, herunder retningslinjer for sikring av hver hovedtype av planlagte transaksjoner der sikringsvurdering anvendes. Det skal gjøres rede for foretakets eksponering mot markedsrisiko, kredittrisiko og likviditetsrisiko.

Det skal redegjøres for arbeidsmiljøet og gis en oversikt over iverksatte tiltak som har betydning for det. Det skal opplyses om skader og ulykker. Regnskapspliktige som i regnskapsåret har sysselsatt minst 5 årsverk skal i tillegg opplyse om sykefravær.

Det skal redegjøres for likestilling i virksomheten, samt for tiltak som er eller planlegges iverksatt for å fremme likestilling og for å forhindre forskjellsbehandling i strid med lov om likestilling mellom kjønnene.

Regnskapspliktige som jevnlig sysselsetter mer enn 50 ansatte skal redegjøre for tiltak som er eller planlegges iverksatt for å fremme formålene i diskrimineringsloven om etnisitet, diskriminerings- og tilgjengelighetsloven og diskrimineringsloven om seksuell orientering.

Det skal gis opplysninger om forhold ved virksomheten, herunder dens innsatsfaktorer og produkter, som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning av det ytre miljø. Det skal opplyses hvilke miljøvirkninger de enkelte forhold ved virksomheten gir eller kan gi, samt hvilke tiltak som er eller planlegges iverksatt for å forhindre eller redusere negative miljøvirkninger.

Foreløpig utgave

§ 9-4 *Redegjørelse om foretaksstyring*

Redegjørelse om foretaksstyring skal inneholde følgende opplysninger:

1. En angivelse av anbefalinger og regelverk om foretaksstyring som foretaket er omfattet av eller for øvrig velger å følge, samt opplysning om hvor disse er offentlig tilgjengelige.
2. En begrunnelse for eventuelle avvik fra anbefalinger og regelverk som nevnt i nr. 1.
3. En beskrivelse av hovedtrekkene ved internkontroll og risikostyring knyttet til regnskapsrapporteringen.
4. Vedtektsbestemmelser som helt eller delvis utvider eller fraviker bestemmelser i allmennaksjeloven kapittel 5.
5. Sammensetningen av styre, ledelses- og kontrollorganer og deres eventuelle underutvalg, samt en beskrivelse av hovedelementene i gjeldende instrukser og retningslinjer for deres arbeid.
6. Vedtektsbestemmelser som regulerer oppnevning og utskifting av styremedlemmer.

7. Vedtektsbestemmelser og fullmakter som gir styret adgang til å beslutte at foretaket skal kjøpe tilbake eller utstede egne aksjer eller egenkapitalbevis.
8. En beskrivelse av foretakets retningslinjer for likestilling og mangfold med hensyn til for eksempel alder, kjønn og utdannings- og yrkesbakgrunn for sammensetning av styre, ledelses- og kontrollorganer og deres eventuelle underutvalg. Mål for retningslinjene, hvordan de har blitt gjennomført og virkningen av dem i rapporteringsperioden skal opplyses. Hvis foretaket ikke har slike retningslinjer, skal dette begrunnes.

Første ledd nr. 1, 2, 4 og 5 gjelder bare for regnskapspliktige som har utstedt aksjer eller egenkapitalbevis som er notert på et regulert marked eller på en multilateral handelsfasilitet, jf. verdipapirhandelloven § 2-3 fjerde ledd.

Redegjørelsen om foretaksstyring kan alternativt publiseres som et separat dokument som det henvises til i årsberetningen.

§ 9-5 *Opplysninger om aksjeeierforhold*

Det skal gis følgende opplysninger om aksjeeierforhold i selskapet:

1. En beskrivelse av vedtektsbestemmelser som begrenser retten til å omsette selskapets aksjer.
2. En beskrivelse av hvem som utøver rettighetene til aksjer i eventuelle ansatteaksjeordninger når myndigheten ikke utøves direkte av de ansatte som er omfattet av ordningen.
3. Avtaler mellom aksjeeiere som begrenser mulighetene til å omsette eller utøve stemmerett for aksjer, forutsatt at selskapet er kjent med slike avtaler.
4. Vesentlige avtaler selskapet er part i hvis vilkår trer i kraft, endres eller opphører som følge av et overtakelsestilbud, samt en redegjørelse for vilkårene. I den grad det vil medføre urimelig forretningsmessig ulempe at en avtale blir kjent kan foretaket la være å opplyse om avtalen. Unntaket kommer ikke til anvendelse dersom selskapet er forpliktet til å offentliggjøre opplysninger om avtalen i henhold til annen lovgivning.

Foreløpig utgave

§ 9-6 *Annen forklarende og beskrivende informasjon*

Det skal gis annen forklarende og beskrivende informasjon som er nødvendig for forståelsen av foretakets utvikling, stilling, prestasjon og konsekvensene av dets virksomhet, herunder opplysninger i spørsmål som gjelder miljø, sosiale forhold, arbeidsmiljø, overholdelse av menneskerettigheter og bekjempelse av korrupsjon. Informasjonen skal omfatte:

1. En beskrivelse av foretakets forretningsmodell.
2. Foretakets retningslinjer for håndtering av de overnevnte spørsmålene, herunder de kontroller som er iverksatt.
3. Virkninger av retningslinjene.
4. De vesentligste risikoene knyttet til foretakets virksomhet som gjelder de ovennevnte spørsmålene. Der det er relevant og vesentlig, skal det opplyses om forretningsforbindelser, produkter eller tjenester som kan forventes å ha negative konsekvenser, og om hvordan foretaket håndterer disse risikoene.
5. Andre mål på prestasjonsoppnåelse som er relevante for virksomheten.

Dersom foretaket ikke har retningslinjer for håndtering av spørsmål som gjelder miljø, sosiale forhold, arbeidsmiljø, overholdelse av menneskerettigheter og bekjempelse av korrupsjon, skal dette begrunnes.

Der det passer, skal informasjonen inneholde henvisning og forklaring til størrelser i årsregnskapet.

Opplysninger om fremtidig utvikling eller saker som det forhandles om, kan utelates hvis styret mener at slik offentliggjøring vil være til alvorlig skade for foretakets forretningsmessige situasjon, og forutsatt at en slik utelatelse ikke vil være til hinder for å forstå foretakets utvikling, prestasjonsoppnåelse, stilling og konsekvensene av dets virksomhet.

Annen forklarende og beskrivende informasjon som nevnt i denne paragraf kan utarbeides i samsvar med et rammeverk for slik rapportering fastsatt av standardsettende organ som nevnt i § 1-3, av den Europeiske Union eller av et annet organ dersom dette følger av forskrift. Dersom utarbeidelsen er i samsvar med et slikt rammeverk, skal det opplyses om hvilket rammeverk som er fulgt.

Informasjon som nevnt i denne paragraf kan alternativt publiseres som et separat dokument som det henvises til i årsberetningen.

§ 9-7 *Plikt til å utarbeide konsernberetning*

Regnskapspliktig som har plikt til å utarbeide konsernregnskap i henhold til § 7-1, skal for hvert regnskapsår utarbeide en årsberetning for konsernet (konsernberetning). Konsernberetningen skal inneholde de opplysninger som kreves etter §§ 9-2, 9-3, 9-4 og 9-6 for konsernet som helhet. Den kan være integrert i morforetakets årsberetning eller et separat dokument.

Konsernberetning for regnskapspliktig som nevnt § 9-1 annet ledd nr. 2 skal inneholde en redegjørelse om foretaksstyring i samsvar med § 9-4. Konsernberetning for regnskapspliktig som både er foretak av allmenn interesse, jf. § 1-6, og morforetak i stort konsern, jf. § 1-12, og der konsernet har mer enn 500 årsverk i løpet av regnskapsåret, skal inneholde annen forklarende og beskrivende informasjon i samsvar med § 9-6.

Når bestemmelsene i §§ 9-2, 9-3, 9-4 og 9-6 henviser til årsregnskapet eller størrelser i dette, skal dette for konsernberetningen gjelde konsernregnskapet.

Regnskapspliktig som er unntatt fra konsernregnskapsplikt etter § 7-5, og som av den grunn ikke utarbeider konsernberetning, skal i sin årsberetning gi opplysninger tilsvarende de som kreves etter § 6-39.

Konsernberetningen skal være på norsk, svensk, dansk eller engelsk. Departementet kan ved forskrift eller enkeltvedtak bestemme at årsberetningen kan være på et annet språk.

§ 9-8 *Fastsettelse av årsberetning og konsernberetning*

Årsberetning og konsernberetning skal fastsettes senest seks måneder etter regnskapsårets slutt.

For regnskapspliktige som har styre, skal beretningen underskrives av samtlige styremedlemmer. For regnskapspliktige som har daglig leder, skal også daglig leder underskrive. For regnskapspliktige som verken har styre eller daglig leder, skal deltakerne eller medlemmene underskrive. For filialer som ikke har eget styre, kan daglig leder i filialen eller styret i hovedforetaket underskrive.

Har en som skal underskrive innvendinger mot beretningen, skal vedkommende underskrive med påtegnet forbehold og gi nærmere redegjørelse i vedlegg til beretningen.

Underskrift etter bestemmelsens annet ledd og påtegnet forbehold etter bestemmelsens tredje ledd skal anses å omfatte redegjørelsen om foretaksstyring, annen forklarende og

Foreløpig utgave

beskrivende informasjon samt rapport om betaling til myndigheter mv., jf. §§ 9-4, 9-6 og 11-1, når det er henvist til slike redegjørelser eller slik rapport i beretningen.

Bestemmelsene i annet og tredje ledd er ikke til hinder for at undertegning skjer ved bruk av elektronisk signatur, forutsatt at det benyttes en betryggende metode for å autentisere de som undertegner.

Kapittel 10 Offentlighet mv.

§ 10-1 *Offentlighet for regnskapsdokumenter*

Årsregnskapet, konsernregnskapet, årsberetningen og revisjonsberetningen (regnskapsdokumenter) er offentlige dokumenter. Enhver har rett til å gjøre seg kjent med innholdet av dokumentene hos den regnskapspliktige eller hos Regnskapsregisteret. Innsynsretten gjelder regnskapsdokumenter for fem regnskapsår forut for tidspunktet for begjæring om innsyn. Begjæring om innsyn i regnskapsdokumentene hos den regnskapspliktige kan avvises dersom de er tilgjengelige i Regnskapsregisteret.

Regnskapsdokumenter utarbeidet på grunnlag av regnskapsplikt etter § 1-2 første ledd nr. 2 bokstav g (filialregnskapsdokumenter) er ikke offentlige dersom den regnskapspliktige har oppfylt innsendingsplikten etter § 10-2 annet ledd, og de innsendte regnskapsdokumentene er utarbeidet, revidert og offentliggjort i samsvar med lovgivningen i hjemstaten og med reglene i direktiv 2013/34/EU eller tilsvarende bestemmelser. Regnskapsregisteret kan likevel gjøre filialregnskapsdokumenter kjent for offentlige myndigheter.

Den som gjør dokumenter tilgjengelige etter begjæring i samsvar med første ledd, kan kreve et gebyr til dekning av administrative kostnader ved dette. Departementet kan gi nærmere bestemmelser om slikt gebyr.

Foreløpig utgave

§ 10-2 *Plikt til innsending av regnskapsdokumenter til Regnskapsregisteret*

Senest seks måneder etter balansedagen skal den regnskapspliktige sende regnskapsdokumenter som nevnt i § 10-1 til Regnskapsregisteret, på slik måte som Regnskapsregisteret bestemmer. Det samme gjelder rapport om betalinger til myndigheter mv.

Plikt til innsending etter første ledd gjelder ikke redegjørelse om foretaksstyring og annen beskrivende og forklarende informasjon som er publisert som separate dokumenter, jf. § 9-4 tredje ledd og § 9-6 sjette ledd.

Regnskapspliktig som nevnt i § 1-2 første ledd nr. 2 bokstav g skal i tillegg til filialregnskapsdokumenter som nevnt i § 10-1 annet ledd sende inn til Regnskapsregisteret regnskapsdokumenter som nevnt i § 10-1 første ledd for det foretaket filialen er en del av på slik måte som Regnskapsregisteret bestemmer . Disse regnskapsdokumentene skal være utarbeidet, revidert og offentliggjort i henhold til lovgivningen i hjemstaten, og de skal senest sendes til Regnskapsregisteret på tidsfristen for deres offentliggjøring etter lovgivningen i hjemstaten. Den regnskapspliktige filialen skal innen regnskapsåret begynner ha meldt denne tidsfristen til Regnskapsregisteret. Regnskapsdokumentene skal være utarbeidet på eller oversatt til norsk, dansk, svensk eller engelsk.

Lov 2. juni 1985 nr. 78 om registrering av foretak § 6-3 om registrering og kunngjøring av selskapsopplysninger og dokumenter på Fellesskapets offisielle språk gjelder tilsvarende for innsending av oversettelser av årsregnskapet, konsernregnskapet, årsberetningen og revisjonsberetningen.

§ 10-3 *Regnskapsregisteret*

Regnskapsregisteret føres av den Kongen bestemmer.
Regnskapsregisteret skal avvise registering av regnskapsdokumenter som det hefter mangler ved.

§ 10-4 *Forsinkelsesgebyr*

Dersom innsendingsplikten etter § 10-2 ikke er oppfylt innen tidsfristen, eller dersom det etter denne fristen hefter mangler ved innsendte dokumenter, skal den regnskapspliktige betale forsinkelsesgebyr inntil innsendingsplikten er oppfylt eller mangler er rettet. Ved manglende oppfyllelse av innsendingsplikt etter § 10-2 annet ledd begynner forsinkelsesgebyr å påløpe en måned etter at det utenlandske foretaket skal offentliggjøre årsregnskapet i henhold til reglene for dette i hjemstaten. Manglende oppfyllelse av innsendingsplikten kan ikke gebyrlegges for mer enn 26 uker hvert regnskapsår. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om forsinkelsesgebyr.

Dersom påløpt forsinkelsesgebyr ikke betales innen tre uker etter påkrav fra Regnskapsregisteret, svarer den regnskapspliktiges styremedlemmer solidarisk for påløpt gebyr. Har ikke den regnskapspliktige styre, svarer deltakerne eller medlemmene og daglig leder solidarisk for gebyret. Solidarskyldners ansvar etter dette ledd er begrenset til gebyr påløpt frem til vedkommende fratrådte sitt verv.

Regnskapsregisteret kan helt eller delvis ettergi forsinkelsesgebyret, dersom det blir gjort sannsynlig at innsendingsplikten ikke er overholdt som følge av forhold utenfor den regnskapspliktiges kontroll eller dersom særlige rimelighetsgrunner tilsier det. Regnskapsregisteret kan helt eller delvis frita personer fra solidaransvar etter annet ledd i samsvar med reglene for ettergivelse av gebyr.

Ilagt gebyr er tvangsgrunnlag for utlegg. Ileggelse av forsinkelsesgebyr regnes ikke som et enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

Foreløpig utgave

§ 10-5 *Innkreving av forsinkelsesgebyr*

Krav som nevnt i § 10-4 innkreves av Statens innkrevingssentral med mindre departementet bestemmer annet.

Kapittel 11 Land-til-land-rapportering

§ 11-1 *Rapportering om betalinger til myndigheter m.v.*

Regnskapspliktige som driver virksomhet innen utvinningsindustrien, skal utarbeide og offentliggjøre en årlig rapport med opplysninger om sine betalinger til myndigheter på land- og prosjektnivå. Det samme gjelder regnskapspliktige som driver skogsdrift innen ikke-beplantet skog. Det skal i årsberetningen opplyses om hvor rapporten er offentliggjort.

Plikten til å utarbeide en årlig rapport etter første ledd første og annet punktum gjelder ikke for regnskapspliktige som utarbeider en årlig rapport etter tilsvarende utenlandsk regelverk. Det samme unntaket gjelder dersom opplysninger etter første ledd første punktum er tatt inn i morforetakets årlige rapport om konsernets betalinger til myndigheter utarbeidet

som konsernrapportering etter reglene i denne paragraf med tilhørende forskrift eller etter tilsvarende utenlandsk regelverk.

Departementet kan i forskrift fastsette at rapporteringsplikten etter første ledd bare skal gjelde for regnskapspliktige over en gitt størrelse og betalinger over gitte terskelverdier, samt fastsette andre unntak fra første ledd. Departementet kan i forskrift også fastsette at rapporten skal inneholde andre opplysninger enn betalinger til myndigheter, hva som anses som tilsvarende utenlandsk regelverk, samt gi nærmere regler om definisjoner, offentliggjøring og konsernrapportering.

Kapittel 12 Straff

§ 12-1 *Straff*

Den som betydelig overtrer bestemmelser om bokføring eller regnskap, straffes etter straffeloven §§ 392-394.

Kapittel 13 Forskjellige bestemmelser

§ 13-1 *Plikt til å utarbeide adskilte regnskaper mv.*

For å bidra til kontroll med at bestemmelsene i EØS-avtalen artikkel 59 blir overholdt, kan Kongen fastsette i forskrift at foretak som offentlige myndigheter har gitt særlige eller eksklusive rettigheter eller som er tillagt oppgaven å utføre tjenester av allmenn økonomisk betydning og mottar statsstøtte uansett form, herunder subsidier, stønad eller kompensasjon, knyttet til denne tjenesten og som dessuten driver andre former for virksomhet, for hvert regnskapsår skal utarbeide en oppgave med resultatoppstilling for de forskjellige deler av virksomheten. Kongen kan gi nærmere regler om utforming, revisjon, registrering, dokumentasjon og oppbevaring av slike oppgaver. Kongen kan også gi regler om innsendingsplikt til offentlige myndigheter av oppgaver som nevnt i første punktum og om innsyn for offentlige myndigheter og andre i registrerte regnskapsopplysninger og regnskapsmateriale.

Plikten etter første ledd gjelder uavhengig av om foretaket er regnskapspliktig etter denne lov.

Foreløpig utgave

§ 13-2 *Resultat- og balanseoppstilling til bruk for offentlig kontroll og statistikk*

Regnskapspliktig som i henhold til § 8-1 tredje eller fjerde ledd utarbeider årsregnskap i samsvar med internasjonale regnskapsstandarder fastsatt i medhold av § 8-1 annet ledd, skal utarbeide en egen balanseoppstilling og resultatoppstilling utenfor årsregnskapet i samsvar med kapittel 5 og i tilfelle spesifikasjon av driftskostnadene i samsvar med § 6-30.

Kravet etter første ledd gjelder ikke dersom den regnskapspliktige i årsregnskapet har stilt opp balansen og resultatregnskapet i samsvar med bestemmelsene i kapittel 5 og i tilfelle i samsvar med § 6-30.

Bestemmelsene i § 10-2 første ledd, § 10-4 og § 10-5 gjelder tilsvarende for balanse- og resultatoppstilling som skal utarbeides etter denne paragraf. Regnskapsregisteret kan ikke gjøre innholdet kjent for andre enn kontrollmyndigheter og myndigheter som utarbeider offisiell statistikk.

§ 13-3 *Offentlig organs opplysningsplikt til Regnskapsregisteret*

Departementet kan ved forskrift bestemme at forvaltningsorgan skal gi opplysninger til Regnskapsregisteret som er egnet til å fastslå regnskapsplikt etter § 1-2. Forskriftene kan fastsette at opplysningene skal gis uten hinder av taushetsplikt.

Foreløpig utgave

Bestilling av publikasjoner

Offentlige institusjoner:
Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
Internett: www.publikasjoner.dep.no
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
Telefon: 22 24 00 00

Privat sektor:
Internett: www.fagbokforlaget.no/offpub
E-post: offpub@fagbokforlaget.no
Telefon: 55 38 66 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på
www.regjeringen.no

Trykk: Departementenes sikkerhets- og
serviceorganisasjon – 6/2016